

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

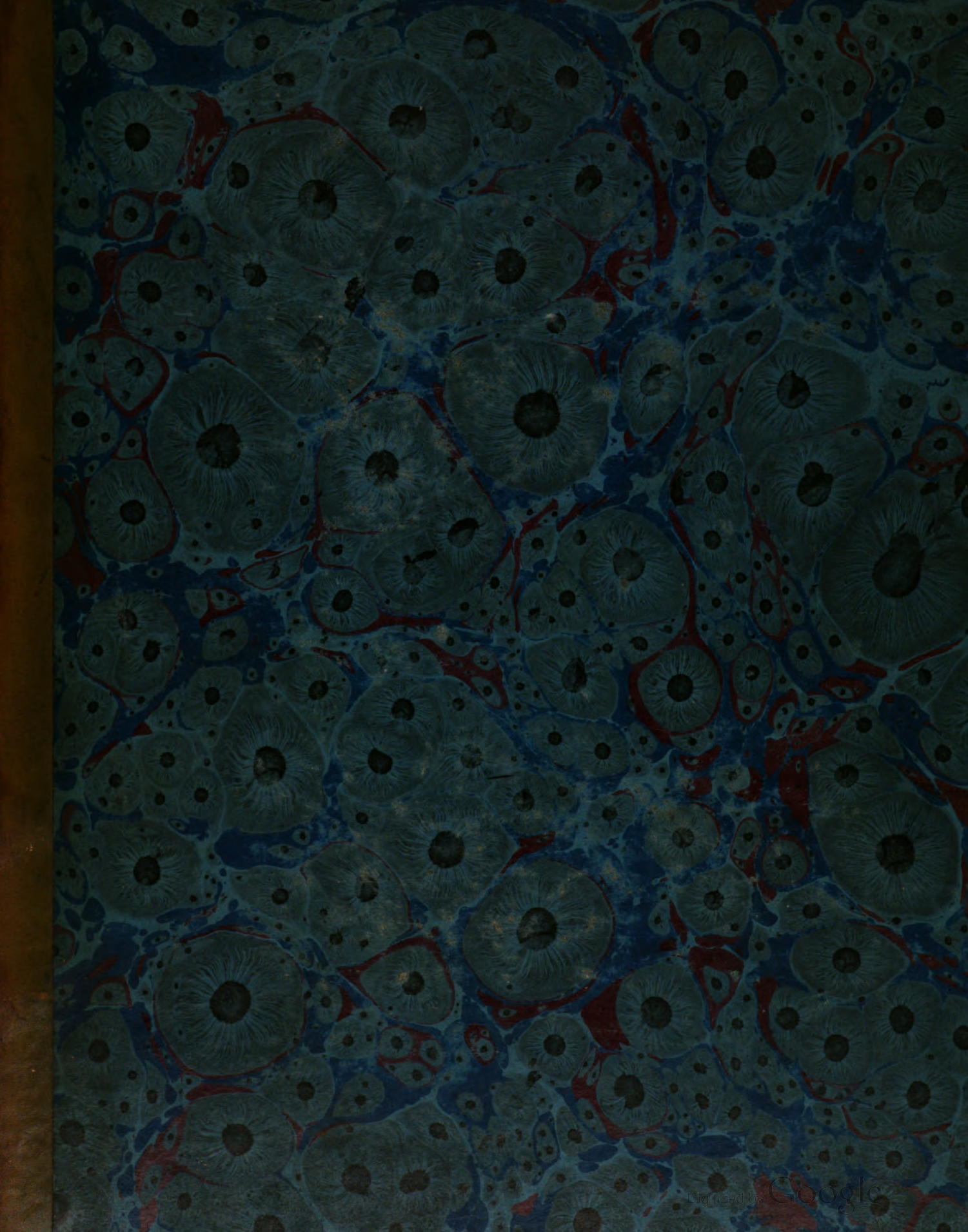
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

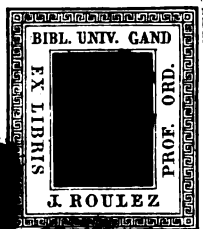
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

19 3/4 *thaler*

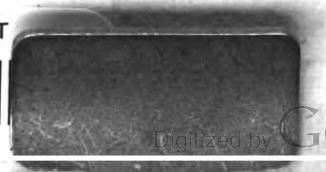
Acc 7204

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

900000059695

Digitized by Google

J. Roulez 7/6
5

C O R P U S
GRAMMATICORUM LATINORUM
VETERUM

COLLEGIT AUXIT RECENSUIT
AC POTIOREM LECTIONIS VARIETATEM

ADIECIT

FRIDERICUS LINDEMANNUS

SOCIORUM OPERA ADIUTUS.

T O M U S I.

DONATUM, PROBUM, EUTYCHIUM, ARUSIANUM MESSIUM,
MAXIMUM VICTORINUM, ASPERUM, PHOCAM CONTINENS.

L I P S I A E,
SUMPTIBUS B. G. TEUBNERI ET F. CLAUDII.

C1910CCCXXXI.

PRAEFATIO TOMI PRIMI.

Tandem aliquando post varia rerum discrimina multasque interpellationes ac cessationes tendimus in publicum. Qui sero venit, excusationem habeat opus est, ni velit vanus haberi promissor sublestaeque fidei conductor. Quam excusationem habeo duplicem, alteram, quae vix erit ad me purgandum accommodata, sed quae accuset potius, nisi forte culpam suam confiteri, id ipsum habeatur pro excusatione; alteram ea re me satis significare posse puto, si mutatos libri redemptores librarios nuncio, quae res ipsa omni de his Grammaticis edendis suscepto negotio fausta ac tantum non unice salutaris accidit. Igitur primum quidem ipse non eo progrediebar studii ardore, ut cito ad finem perducere posse videretur negotium, neque id vitio dari possit multis et gravissimis muneris publici negotiis distracto et occupato, nisi quod is quoque fidem datam exsolvere debebam. Tum prior librarius rem non ea tractabat cura, qua decebat, si vellet ipse suscepti negotii aliquem capere fructum et sumptuum factorum faciendorumque brevem sperare compensationem. Quibus ego impedimentis eam nunc paravi medicinam, ut, nisi quid subiti acciderit, nulla amplius causa exsistere posse videatur, quin horum Grammaticorum editio quam citissime fieri poterit absolvatur.

Et primum quidem *Fridericus Vilelmus Otto*, discipulus olim meus, iuvenis doctissimus, mihiq̃ue amicissimus, editor Catonis Tulliani et librorum de Finibus nuperrimus, exorari se passus est, ut se mihi adiungeret suamque mihi praestare vellet operam in conferendis libris manuscriptis

editisque, atque in colligenda lectionis varietate eademque ita conscribenda, ut nihil nisi emendandi restaret diligentia copiarumque perlustrandarum labor. Quicum ita paritus sum totum opus, ut ipse nihil quidem me inconsulto mutaret, exceptis manifeste corruptis, variarum autem lectionum farraginem in margine inferiori notandarum componeret ordinaretque; ego vero et recenserem scriptoris orationem, et emendarem, quae mihi visa essent emendanda, et illius correctiones, si quae essent, quas fecisset, iudicio meo submitterem; quo facto uterque conveniremus in unum et coniuncta opera sociatoque studio scripta denuo perlustraremus. Atque ita quidem in *Festo* recensendo egimus, qui iam sub prelo est; in hoc autem primo volumine, quod nunc in publicum emittitur, solus ego omnia confeci conscripsique, si excipias collectionem ad *Phocam*, de qua paullo post sum dicturus.

Deinde autem diu agitata de mutandis librariis redemptoribus consilia laetum tandem ac prosperum invenerunt exitum, postquam *Teubnerus* et *Claudius*, bibliopolae consociati, viri optimi, hanc Grammaticorum editionem suis formis exprimendam suisque sumptibus evulgandam receperunt. Ita fieri poterit, ut quotannis *duo* ad minimum volumina huius libri edantur, quod ipsum et nos et librarii honestissimi vehementer optamus. Omnem autem collectionem quindecim voluminibus talibus, quale est hocce primum, absolvi posse non sine caussa speramus.

Iam quid consilii ego in adornanda instruendaque hac nova Grammaticorum Latinorum veterum editione secutus sim, quem modum, quam viam mihi praescripserim, paucis erit aperiendum. Et quod ad scriptores ipsos attinet, quos recensitura est haec editio; haud aliter exspectationi virorum doctorum satisfieri posse credo, nisi si omnes eos, quos Putschius et Gothofredus olim ediderunt, in unum collectos exhibeam, quibus accedent omnes, qui post illorum demum tempora in lucem prodierunt, veluti Mallius Theodorus, Consentius, Arusianus, Pompeius et qui sunt alii. Commentatores autem priscorum Latini sermonis scriptorum et scholiastas excludam omnes, quippe a meo consilio alienos, quorum tamen edendorum operam, quippe vehementer optabilem et optatam, ut primo quoque tempore aliquis recipiat, magnopere cupiam.

In recensenda autem horum scriptorum oratione sic versabor, ut, si fieri possit nullum librum editum sequi, sed ubique codices manu exaratos pro fundamento habere statuam, meum mihi tamen iudicium etiam in optimorum codicum lectionibus aestimandis liberum conservem, certasque coniecturas recipiam, varietatem autem lectionis potiore tantum subscribam, addita ubi fuerit opus brevi explicatione. Hoc postremum de potiore lectionis varietate quomodo intelligam, dicendum est accuratius. Non enim illud mihi propositum est, ut ex iis, quos nancisci potuero, libris manuscriptis memorata digniores excerpam varietates, sed potius quem codicem nactus fuerim antiquissimum eundemque optimum, eius omnes exscribam lectiones, etiam manifesto falsas, imprimis iis in locis, ubi fragmenta priorum scriptorum reperiuntur; reliquos autem libros omnes in subsidium tantum adhibeam; Putschianae vero editionis lectiones omnino omnes accurate enotem ac transscribam. Persuasum enim habeo, illam quam vulgo vocant potiore lectionis varietatem haud salutarem esse posse scriptoribus eorumque orationi restituendae, propterea quod, ubi codices adhibiti non integri conferuntur accuratissime, nunquam ad exoptatum aliquem finem perducere posse videtur opera critica in scriptore vetusto emendando posita. Neque tamen omnes omnino librorum varietates colligere collectasque exhibere expedit; atque in hac Grammaticorum editione, si omnem, quam colligere possim, lectionis farraginem adnotare velim, in quam immensum volumen excrescat totum opus, quantum inutile pondus habiturum, non est quod viris doctis dicam. — Ceterum in locis doctrinae grammaticae memorabilibus subnotandam credebam esse significationem similium apud alios Grammaticos locorum, nec minus scriptorum citatorum diligentiorum demonstrationem adiungendam; id quod feci faciamque ubicunque fieri poterit.

Atque ita iam in hoc primo volumine edendo versatus sum. Et *Donatum* quidem, qui agmen ducit, postquam intellexi, codicem Santenianum, qui asservatur in bibliotheca regia Berolinensi, veram scriptoris exhibere manum, neglecta reliqua omni varietate ita instruxi, ut praeter codicis pauca errata integramque Putschianae editionis varietatem locos tantum scriptorum a Grammatico citatorum subnotarem, certissime persuasus, reliquam

omnem varietatem nihil habere, quod vel exiguo usui esse possit. In *Probo* emendando contigit mihi esse tam felici, ut si non unicum, at antiquissimum codicem manuscriptum in iucundissima atque amoenissima peregrinatione Vindobonae conferre possem. Etenim quum *Niebuhrus*, vir donec in vivis erat perillustis, cuius pios Manes hac allocutione consaluto, quem sibi praematura morte ereptum omnis luget Germania, quem nunquam oculis ego vidi, quem tamen fautorem expertus sum benignissimum veneraborque donec vivam; quum igitur is accepisset, me in suscepta Grammaticorum editione plures iam fecisse sumptus quam pateretur rei familiaris meae ratio, meque a nemine adiuvare opibus intellexisset; haud exiguo me pecuniae munere affecit, quo adiutus Vindobonam profectus in bibliotheca imperiali codices Bobienses, qui olim in coenobio Sancti Columbani Bobiensi asservabantur, utendos accepi, quorum conferendorum opportunitas satis mihi liberaliter oblata est a viris praestantissimis, clarissimis *Kopitaro* atque *Eichenfeldio*, custodibus bibliothecae Vindobonensis publicae optime meritis, cuius beneficii gratiae nunc publice illis actae sunt quantae intelligi possunt maximae. Itaque *Probum* sic edere potui, ut ex Codd. MSS. vix quicquam auxilii ad eum emendandum petendi neque exspectari posse neque opus esse videatur. Idem mihi contigit in *Eutychio* et in parte scriptorum *Maximi Victorini*, quorum schedas membraneas etsi non tam vetustas, quam Probi scripta, tamen satis antiquas esse et ad saeculum nostrae aerae nonum pertinere intellexi; erant autem eadem Bobienses. Atque hoc loco facere non possum, quin commemorem, quae in singulari ad Eutychii libellum praefatiuncula significavi monstra verborum: *ettorondi* et *airect*, ea videri *Mauritio Hauptio*, iuveni praestantissimo, philosophiae doctore clarissimo, philologo non tantum Graece ac Latine doctissimo, discipulo olim meo, *Hibernicas* esse voces sive *Iricas*, ex quo facile quis coniciat, codices istos Bobienses ex Hibernia in Italiam olim fuisse translatos. Ceterum in *Eutychio* exornando, praeter illius codicis Bobiensis et Putschianae editionis varietates, lectiones etiam principis editionis a Camerario curatae adhibui enotatasque adscripsi, quod beneficiumtribuendum esse *Hertelio*, rectori Lycei Zuiccaviensis clarissimo, in singulari ad Eutychium praefatione iam significavi.

Ad *Arusianum Messium*, qui e codice Gudiano plus quam dimidia parte auctus ac nova fragmentorum Salustianorum commendatione beatus humanissimae debetur liberalitati rectorum civitatis Brunsvicensis atque *Eignari*, tum bibliothecae ducali Guelpherbytanæ praefecti, insigni benevolentiae, quibus gratiam me habere summam profiteor; ad *Arusianum*, inquam, adieci omnes Maianae editionis varietates, diligenter notatis etiam iis scriptorum locis, qui a Maio vel non accurate significati, vel non reperi erant; quod quum paucissimis in locis omiserim, in indice hoc emendatum est ac locorum indicatio suppleta.

In *Maximo Victorino*, *Aspero* et *Phoca* emendandis duum virorum benivolentia ac diligentia adiutrix mihi fuit. Codicis enim Gothani lectiones, qui maximam partem opusculorum ab illis Grammaticis conscriptorum et alia quaedam continet, excerpit *Dübnerus*, vir clarissimus, qui suam mihi operam etiam in reliquis Grammaticis liberaliter est pollicitus; cui promisso nunc quidem stabit eo melius ac facilius, quod publico se munere abdicavit peregrinationes suscepturus ad bibliothecas Europae locupletiores. Ad *Phocam* edendum subsidia mihi excerpit collegitque collega meus praestantissimus *Carolus Ernestus Langius*, qui codicum Guelpherbytanorum et editionum Venetae principis et Ascensianae collationem diligentissime confecit. In quibus Grammaticis emendandis licet non habuerim praeter Victorini unum libellum, qui est e Bobiensi codice emendatus, libros manu scriptos aetate commendabiles, tamen praestantes lectiones recepi, quibus fere perpolita existimari potest illorum scriptorum oratio.

Indices adieci et in posterum adiiciam locupletissimos et quantum fieri potest absolutissimos. Eorum conficiendorum curam idem recepit, de quo supra dixi, *Fridericus Vilelmus Otto*, qui hortatu meo tali artificio in iis conscribendis est usus et iam usus est, ut nihil, quod memoratu dignum existimetur, aut omitti possit, aut negligi, aut inter conscribendum amitti. Erunt autem triplices illi indices, quemadmodum in hoc iam volumine praestitimus, unus rerum ac verborum, alter scriptorum citatorum, tertius notarum, cui accedet, ubi opus erit, Graecorum verborum notatio.

Hoc primum volumen proxime sequetur *Festus Pompeius*, ad quem exornandum felici copia sum instructus beneficio multorum virorum doctis-

simorum, quorum nomina in praefatione ad Tomum secundum expromentur. Atque ita hoc omne Grammaticorum Latinorum veterum corpus satis digne exornatum prodibit, cuius rei ea pars, quae externi est splendoris, ad bibliopolas pertinet, quibus gratiam insignem debent viri docti, qui hac nostra opera sunt usuri. Ad internas autem copias quod attinet, aliquot sunt Grammatici, in quibus nobis nondum suppetunt auxilia, in quorum numero vehementissime desidero libros manu scriptos *Attilii Fortunatiani* atque *Plotii*. Qua de caussa humanissimis precibus oratos velim homines doctos, imprimisque bibliothecarum praefectos, ut circumspiciant diligenter, ac si quid ad hos aliosque Grammaticos invenerint, quod salutare esse possit, id mecum communicent, operamque mihi suam liberaliter praestare ne detrectent. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Cal. Mai. cldccccxxxi.

PRAEFATIO EDITORIS.

Sequitur iam *Probus*, non ille quidem antiquus *M. Valerius Probus*, quem Suetonius in libello de Grammaticis illustribus „nimis pauca et exigua de quibusdam minutis quaestiunculis edidisse“ testatur, sed haud dubie serior quidam eiusdem nominis. Credibile tamen est, ne huius serioris quidem Probi libros ad nos pervenisse integros, quum in antiquissimo illo Codice, ex quo hos libros nunc denuo emendatos edidi, librum Sancti Columbani Bobiensis intelligo, quem in bibliotheca Vindobonensi contuli, inventum sit Fragmentum Grammaticum aliquot plagularum, quod cum huius Probi Catholicis maxime consentiebat iisque persimile esset, sed longo uberiora et amplius exposita continebat, quam quae in his excerptis habentur. Etiam subscriptio libri in Codice haec erat: *Finit de Catholicis Probi*. Sed sequebatur tamen etiam alia subscriptio, ita comparata: *Feliciter ars Probi, Grammatici Urbis, explicit Catholica*. Ut igitur ex his subnotationibus nihil magnopere certi colligi possit. Codex, quem dixi, e Bobiensibus est, diligentissime exaratus, quippe ab eadem, qua scriptus, manu expunctis et correctis tantum non omnibus, quaecumque supervacanea essent vel scriptoris errata, ut videtur, inter primam descriptionem animadverso errore. Nihil habet distinctionis praeter quaedam puncta ad litteras vocabulorum non plene perscriptorum posita; interdum virgulae ad distinguenda singula

verba sub lineam annexae, nam scriptura est continua. Litterae initiales nullae vel admodum paucae, sed ipse ductus litterarum paulum tantum a quadratis sive maiusculis deflectens, ita ut verbi causa *N* nusquam a maiuscula eadem differat. Membrana tenuis et flava, seu potius fusca. In fine versuum non semper plane perscripta sunt verba, nunc compendio significata, nunc plane omissa vel in margine detrita. Ceterum compendia nulla vel paucissima. Loca poetarum haud raro litteris singulorum vocabulorum initialibus tantum scripta. Codex est seculi septimi vel ineuntis octavi, ut mihi significabat Eichenfeldius, Vir Clarissimus, bibliothecae Vindobonensis publicae Custos. Ceterum nisi unicus, at antiquissimus fons est hic Codex Probi et aliorum scriptorum Grammaticorum, quae in eo servata sunt, atque etiam ex parte est rescriptus, sed scriptura antiquior nihil continet memorabile. Continet idem etiam Sacerdotis Grammatici ingens volumen, quod una cum Probi plagulis superius significatis aliisque fragmentis Grammaticis proxime editurus est Eichenfeldius, cuius erga me benivolentiam summis laudibus efferre debeo.

Ex reliquis, quae mihi praesto erant, auxiliis consulto non nisi *Ascensianam* editionem adhibui. Reliquae editiones deteriores videbantur omnes. Insuper addidi lectiones *Putschii*, ut par erat. Sic factum, ut hi Probi libri in paucissimis adhuc locis tantum corrupti nunc prodeant, quae res maxime illi Codici Bobiensi debetur. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Nonis. Ian. c1010000xxviii.

**AELII DONATI ARS GRAMMATICA
TRIBUS LIBRIS COMPREHENSA**

**E C O D I C E S A N T E N I A N O
E M E N D A T I U S**

E D I T A.

GRAMMAT. LAT. I.

A

ADULTERIALIA SUB 1000 1700 1800 1900 2000

1. 7/21/72 - 1972 - 1973

C A T H O L I C P R E S B Y T E R I A N

1990

1990

P R A E F A T I O.

Ex quo primum libro manuscripto elegantissimi hi libelli, qui artem Donati grammaticam continent, sint editi, parum constat. An post principem editionem Haarlemensem, de qua cf. Fabricius in bibliotheca Latina tom. III, pag. 742. codices manu exarati adhibiti sint, nescio; credibile est, *Caesarium* in libello de barbarismo, et *Glareanum* in libro de octo partibus orationis, edendis, codices manuscriptos in auxilium vocasse. Cf. Fabricius in biblioth. Lat. tom. I, pag. 788. Horum tamen editiones ad partes vocare non potui. Quas mihi inspicere licuit editiones, eae omnes cum Basileensi magis minusve concordant, ex qua nihil auxilii sperandum esse iam antea sciebam. Edidit tamen Putschius ex hoc Basileensi exemplo suum Donatum, suum dico; nam *Bongarsii* libri quales fuerint, ex quibus Donatum se emendasse indicat, incertum est. Pessime autem interpolatum nobis dedisse elegantissimum Grammaticum, ex hac mea editione abunde, opinor, apparebit.

Praestantissimum ego codicem *Santenianum* nactus, eundem ex quo olim Pompeii commentarium in Donati libellum de barbarismo edidi, statim intellexi, aut hunc librum, aut nullum alium veram et genuinam Donati orationem exhibere. Qua de caussa, et simul quia animadvertēbam, paucissimos tantum locos relinqui dubios, alia auxilia frustra circumspecta non

A *

magnopere dolui et Donatum ex isto codice edere non amplius dubitavi. Quae ipse habebam ex antiquis editionibus enotata, ea omnia futilia esse, non sine frustra insumpti laboris poenitentia cognovi. Quare abieci, satis habens, praestantissimum codicem, quem ut denuo conferre possem; precibus impetravi ab humanitate eorum, qui rei litterariae per terras Borussicas summam curam gerunt, curare excudendum, notatis in ima libri ora Putschianae editionis interpolationibus. Sic enim existimabam, invento codice, qui genuinam scriptoris manum manifesto proderet, supervacaneum esse, omnes depravationes, quae in innumeris, quae exstant, editionibus habentur, indicare, hoc solo consilio, ut chartis et emptorum pecuniae parceretur. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Kal. Mai. c1910ccccxxvii.

DONATI ARS GRAMMATICA TRIBUS LIBRIS COMPREHENSÆ.

L I B E R P R I M U S.

SEGM. I. De Voce.

Vox est aer ictus, sensibilis auditu, quantum in ipso est. Omnis¹ vox aut articulata [1735] est, aut confusa. Articulata est, quæ litteris comprehendi potest; confusa, quæ scribi non potest.

SEGM. II. De Littera.

1. Littera est pars minima vocis articulatae. Litterarum aliae sunt vocales, aliae consonantes. Consonantium² aliae sunt semivocales, aliae mutae. Vocales sunt, quæ per se proferuntur et ipsae³ syllabam faciunt. Sunt autem numero quinque: *a, e, i, o, u*. Harum duæ *i* et *u* transeunt in consonantium potestatem, cum aut ipsae inter se geminantur, aut cum aliis vocalibus iunguntur, ut *Iuno, vates*. Hæ etiam⁴ *mediae* dicuntur, quia in quibusdam dictionibus expressum sonum non habent: *i* ut *uir*; *u* ut *optumus*. Extra quam formam *u* littera interdum nec vocalis nec consonans habetur⁵, cum inter *q* litteram consonantem et aliquam vocalem constituitur, ut *quoniam*, [1736] *quidem*. Huic item digammon⁶ adscribi solet, cum sibi ipsa praeponitur, ut *seruus, uulgus*. Nam *i* litteram geminari in unam syllabam⁷ posse plurimi negant.

2. Latinae vocales omnes et produci⁸ et corripri possunt. Atque his solis adspirari⁹ quidam existimant. — Semivocales sunt, quæ per se quidem proferuntur, sed per se syllabam non faciunt. Sunt autem numero septem: *f, l, m, n, r, s, x*. Ex his una duplex est *x*, et liquidæ quattuor: *l, m, n, r*; ex quibus *l* et *r* faciunt communem syllabam. Et *s* littera suæ cuiusdam potestatis est, quæ in metro plerumque vim consonantis amittit¹⁰. Item ex illis *f*¹¹ littera superponitur liquidis *l* vel *r*¹², quemadmodum muta quaelibet, et communem syllabam facit.

3. Mutæ sunt, quæ nec per se proferuntur nec per se syllabam faciunt. Sunt autem numero novem: *b, c, d, g, h, k, p, q, t*. Ex his supervacuae quibusdam videntur¹³ *k* et *q*; [1737]

1) *Omnis autem vox* Putsch. — 2) *C. autem aliae* Putsch. — 3) *per se* Putsch. Haec male repetita e superioribus. — 4) *Hæ autem* Putsch. — 5) *nec vocalis habetur nec consonans* Putsch. — 6) *Digamma* Putsch. Digammos est apud Pompeium p. 21. Cf. quæ ibi notavi. Atque ita fortasse etiam h. l. legendum. — 7) *in una syllaba* Putsch. — 8) *omnes produci* Putsch. Cum Cod. conspirat. Pomp. p. 23, qui hunc locum excitat. — 9) *adspirari* Putsch. — 10) In Cod. est a pr.

m. admittit; emendatum amittit. Rem declarat Pomp. p. 23. — 11) *Item ex his semivocalibus septem f littera P.* Recentior manus in Codice ita proferendum voluit hunc locum: *Item ex illis septem semivocalibus f littera.* Interpretamentum aperte se prodit. — 12) *L et r* Putsch. — 13) *Ex his duæ supervacuae quibusdam imperitiis esse videntur* Putsch. Ita etiam glossa in Cod. praeterquam quod esse deest. Cf. praeterea, quæ apud Pomp. leguntur p. 31 et quæ ibi notavi.

qui nesciant, quotiens *a* sequitur, *k* litteram praeponendam esse, non *c*; quotiens *u* sequitur, per *q*, non per *c* scribendum¹.

4. *H* interdum consonans, interdum adspirationis creditur nota. *Y* et *z* remanent, quas litteras propter Graeca nomina admisimus²; altera namque vocalis, altera consonans duplex. Unde fit, ut quidam putent, Latinas litteras non plures esse, quam XVII; si quidem ex XX et tribus³ una adspirationis nota est, una duplex, duae supervacuae, duae Graecae. — Accidunt unicuique litterae tria: nomen, figura, potestas. Queritur enim, quid vocetur littera, qua figura sit, quid⁴ possit.

SEGM. III. De Syllabâ.

1. Syllaba est comprehensio litterarum vel unius vocalis enuntiatio temporum capax. Syllabarum aliae sunt breves, aliae longae, aliae communes. Breves sunt, quae et correptam vocalem habent et non desinunt in duas consonantes⁵, aut in unam duplicem⁶, aut in aliquid, quod sit pro duabus consonantibus⁷. Longae aut natura sunt, aut positione fiunt⁸. Natura, cum aut vocalis producitur, ut *a*, *o*, aut duae vocales iunguntur et diphthongon faciunt, ut *ae*, *oe*, *eu*, *ei*, *au*⁹. Positione¹⁰, cum aut correpta vocalis in duas desinit consonantes, ut *arma*, *arcus*; aut in unam duplicem, ut *axis*; aut in alteram consonantem et alteram vocalem loco consonantis positam, ut *at Iuno*, *at Venus*¹¹; aut in *i* litteram solam¹², loco consonantis positam, quam nonnulli geminant, ut:

*Aio te Aeacida Romanos vincere posse*¹³.

[1738]

2. Sunt etiam syllabae, quae communes dicuntur¹⁴, cum aut¹⁵ correptam vocalem duae consonantes secuntur¹⁶, quarum prior aut muta quaeprimam est, aut *f* semivocalis, et sequens liquida¹⁷; aut cum correpta vocalis in unam desinit consonantem sequente *h*, quae plerisque adspirationis videtur¹⁸ nota¹⁹; aut cum correptam vocalem duae consonantes secuntur, quarum prior *s* littera est²⁰; aut cum partem orationis terminat brevis syllaba, quae in unam desinit consonantem²¹; aut cum pars orationis in longam²², quae diphthongus appellatur, sequente statim vocali²³; aut cum producta vocalis est, vocali altera consequente²⁴; aut cum pronomen *c* littera terminatum vocalis statim²⁵ subsequitur; aut cum correptas vocales suscipit *z* Graeca duplex²⁶; aut cum correpta vocalis in unam desinit consonantem, sequente statim vocali in eadem dictione. — Longa syllaba duo tempora habet, brevis unum. Syllaba aput²⁷ metricos *semipes* nominatur.

SEGM. IV. De Pedibus.

1. Pes est syllabarum et temporum certa denumeratio²⁸. Accidunt unicuique pedi arsis et thesis, numerus syllabarum²⁹, tempus, resolutio, figura, metrum. Pedes disyllabi sunt quattuor, trisyllabi octo, duplices sedecim. Ergo disyllabi quattuor hi³⁰ sunt:

Pyrrhichius ex duabus brevibus, temporum duum³¹, ut *fūgā*³².

1) Apud Putschium leguntur etiam haec: *excepto cur et cum, quod per c scribendum est, quia inter q et aliam consonantem u sine altera vocali poni non potest.* Indigna haec Donato. — 2) *assumpsimus* Putsch. — 3) *ex his viginti e. tr. P.* — 4) *quidve* Putsch. — 5) *addit* Putsch. *ut ast.* — 6) *addit* Putsch. *ut lex.* — 7) *addit* P. *ut aio.* — 8) *Longas autem sunt natura aut positione.* Putsch. *Deset fiunt.* — 9) *faciunt, ae, oe, ue, au, eu, ei, ei* Putsch. — 10) *Positione longae sunt syllabae, quum. P.* — 11) Haec apud Putschium sic habentur: *quum aut correpta vocalis in duas desinit consonantes, ut ast.* *Aut cum desinit in unam*

consonantem et excipitur ab altera consonante, ut arma, arcus. *Aut in alteram consonantem et alteram vocalem, loco consonantis positam, ut At Iuno, At Venus.* *Aut in unam duplicem, ut dux.* *Aut excipitur ab x, duplici consonante, ut axis.* — 12) *Addit P. inter duas vocales.* — 13) Ennius apud Cic. de Divin. II, 56. — 14) *vocantur P.* — 15) *aut deest apud P.* — 16) Ita saepe in hoc Codice, quam scripturam mutare nolui. — 17) *Addit duo exempla P. Vastosque abripe Cyclopas.* *Et vasto Cyclopi in antro.* Sed ego ista multa exempla a commentatoribus adiecta esse puto. — 18) *creditur P.* — 19) *Sequuntur exempla apud P.*

Huic contrarius est *spondeus*, ex duabus longis, temporum quattuor, ut *aētās*³³.

Iambus ex brevi et longa, temporum trium, ut *parēns*.

Huic contrarius est *trochaeus*³⁴, ex longa et brevi, temporum trium, ut *mētā*. [1739]

2. Trisyllabi octo hi³⁵ sunt.

*Tribrachys*³⁶, ex tribus brevibus, temporum trium, ut *māculā*.

Huic contrarius est *molossus*, ex tribus longis, temporum sex, ut *Aēnēās*.

Anapaestus ex duabus brevibus et longa, temporum quattuor, ut *Erātō*.

Huic contrarius est *dactylus*, ex longa et duabus brevibus, temporum quattuor, ut *Maenālus*³⁷.

*Amphibrachys*³⁸, ex brevi et longa et brevi, temporum quattuor, ut *cūrīnī*.

Huic contrarius est *amphimacrus*, ex longa, brevi³⁹ et longa, temporum quinque, ut *insulāe*.

Bacchius ex brevi et duabus longis, temporum quinque, ut *Achātēs*.

Huic contrarius est *antibacchius*, ex duabus longis et brevi, temporum quinque, ut *nātūrā*.

3. Duplices sedecim hi⁴⁰ sunt.

*Proceleusmaticus*⁴¹, ex quattuor brevibus, temporum quattuor, ut *caicūlā*.

Huic contrarius est *dispondeus*, ex quattuor longis, temporum octo, ut *orātōrēs*.

Diambus, ex duobus iambis, temporum sex, ut *prōpīnquitās*.

Huic contrarius est *ditrochaeus*, ex duobus trochaeis⁴², temporum sex, ut *cantibēnā*.

Antispastus, ex brevi et duabus longis et brevi, temporum sex, ut *Sālōnūs*⁴³.

Huic contrarius est *choriambus*, ex longa et duabus brevibus et longa, temporum sex, ut *amphipōtēs*.

Ionicus minor ex duabus brevibus et duabus longis, temporum sex, ut *Diōmēdēs*.

Huic contrarius est *Ionicus maior*, ex duabus longis et duabus brevibus, temporum sex, ut *Iūnōnūs*.

Paeon primus, ex prima longa et tribus brevibus, temporum quinque, ut *lēgītīmūs*.

Paeon secundus, ex secunda longa et tribus brevibus, temporum quinque, ut *cōlōnīā*. [1740]

Paeon tertius, ex tertia longa et tribus brevibus, temporum quinque, ut *Mēnēdēmūs*.

Paeon quartus, ex quarta longa et tribus brevibus, temporum quinque, ut *cēlērtās*.

His contrarii sunt quattuor⁴⁴ epitriti.

Epitritus primus, ex prima brevi et tribus longis, temporum septem, ut *sācērdōtēs*.

Epitritus secundus, ex secunda brevi et tribus longis, temporum septem, ut *cōndītōrēs*.

Epitritus tertius, ex tertia brevi et tribus longis, temporum septem, ut *Dēmōsthēnēs*.

Epitritus quartus, ex quarta brevi et tribus longis, temporum septem, ut *Fescēnnīnūs*.

4. Exhinc deinceps alii pedes, synzugiaeve⁴⁵ nascuntur. Nam quemadmodum pedes dissyllabi⁴⁶ quattuor geminati sedecim duplices faciunt, ita⁴⁷ idem cum trisyllabis coniuncti triginta duo⁴⁸

Terga fatigamus hasta; et, Ibat ovens, Divumque sibi poscebat honorem. — 20) Addit exempla P. ut Ponite spes sibi quisque, et Unde spissa coma. — 21) Addita leguntur apud P. sequente vocali, ut est, Omnia vincit amor et nos cedamus amori. — 22) desinit in longam P. et Glossa in Cod. — 23) addit exempla P. ut Musae Aonides, et, Insulae Ionio in magno. — 24) sequente P. — 25) statim deest P. — 26) aut quum correptam vocalem suscipit et littera consonans atque duplex P. Sic fere etiam Glossa Cod., nisi quod glossa v. littera omittit. — 27) Ita Codex. — 28) dinumeratio P. — 29) et tempus P. — 30) Cod. hii. — 31) duorum P. — 32)

Desunt signa prosodiaca apud P. hic et in seqq. — 33) Aestas P. — 34) Cod. trocheus. — 35) Cod. hii. — 36) Tribrachus. P. Cod. tribrachis. — 37) Cod. Menalus. — 38) Amphibrachus P. amphibrachis Cod. — 39) et brevi. P. — 40) Cod. hii. — 41) Proceleusmaticus. Cod. — 42) Cod. ditrocheus et trocheis. — 43) Cod. a pr. m. Sālōnūs, sed emendatum. — 44) Sunt hi epitriti. Putsch. — 45) Pedes syzygiae nascuntur. Putsch. Noli mutare scripturam Codicis, quae mihi non a librario profecta videtur. — 46) dissyllabi deest apud P. — 47) Idem P. Idem contracte pro idem saepe in vetustis codicibus. — 48) triginta et duo P.

de se reddunt. Trisyllabi vero cum trisyllabis geminati sexaginta quattuor¹ colleguntur. Atque excepto ampirachi² et epitrito³, quorum alterum tripla, alterum epitrita divisione partimur, universorum pedum trina conditio repperitur. In aliis enim aequa divisio est, in aliis dupla, in aliis sexcupla; et prima dactylica, secunda iambica, tertia paeonica nominatur. Sunt in unoquoque metro pedes legitimi, sunt nothi. Simples pedes non amplius, quam ternas syllabas, duplices non amplius quam senas habent.

SEGM. V. De Tonis.

1. Tonos alii accentus alii tenores nominant. Toni igitur tres sunt, acutus, gravis, circumflexus. Acutus cum in Graecis dictionibus tria loca teneat, ultimum, paeneultimum⁴ et antepaeneultimum; apud Latinos paeneultimum et antepaeneultimum tenet⁵; ultimum numquam. Circum- [1741] flexus autem, quotlibet syllabarum sit dictio, non tenebit nisi paeneultimum locum. Gravis poni in eadem dictione vel cum acuto vel cum circumflexo potest; hoc illi non est commune cum ceteris. Ergo monosyllaba, quae correptam vocalem habebunt, acuto accentu pronuntiabimus, ut *par*, *pīx*, *nux*; quae productam vocalem habebunt, circumflexo accentu pronuntiabimus, ut *res*, *dos*, *spes*. In disyllabis, quae priorem productam habuerint et posteriorem correptam, priorem syllabam circumflectimus, ut *meta*, *Creta*. Ubi vel ambae productae, vel posterior syllaba producta fuerit, vel ambae correptae, acuemus priorem syllabam, sive illa⁶ correpta fuerit, sive producta, ut *leges*, *reges*, *nepos*, *bonus*⁷. In trisyllabis⁸ et deinceps, si paeneultima correpta fuerit, acuemus antepaeneultimam, ut *Tullius*⁹, *Hostilius*. Si paeneultima positione longa fuerit, ipsa acuetur et antepaeneultima gravi accentu pronuntiabitur, ut *Catullus*¹⁰, *Metellus*, ita tamen, si positione longa non ex muta et liquida fuerit. Nam mutabit accentum, ut *latebrae*, *tenebrae*. Si ultima brevis fuerit, paeneultima vero natura longa, paeneultima circumflectitur, ut *Cethegus*, *perosus*¹¹. Si ultima quoque natura longa fuerit¹², paeneultima acuetur, ut *Athenae*, *Mycenae*. In compositis dictionibus unus accentus est non minus, quam in una parte orationis, ut *malesanus*¹³, *intereuloci*.

2. Accentus in integris dictionibus observantur; in interiectionibus et in peregrinis verbis et in barbaris nominibus nulli certi sunt. Accentuum legem vel distinguendi vel pronuntiandi ratio vel discernendae ambiguitatis necessitas saepe conturbat. Sane Graeca verba Graecis accentibus¹⁴ efferimus. In Latinis neque¹⁵ acutus accentus in ultima syllaba poni potest, nisi discretionis causa, ut in adverbio *ponē*¹⁶, ideo ne verbum putetur imperativi modi; neque circumflexus, nisi in ea particula, quae est [1742] *ergo*.

3. Acutus accentus est nota per obliquum ascendens in dexteram partem, ita¹⁷: ´. Gravis, nota a summo in dexteram partem descendens, ita: ` . Circumflexus nota de acuto et gravi facta, ita: ^ . Longa linea¹⁸ a sinistra in dexteram partem aequaliter ducta¹⁹, ita: — . Brevis virgula similiter iacens, sed panda et contractior²⁰, ita: ∪ . Hyphen virgula subiecta versui, ita: ∩ ; hac nota subter posita duo verba, cum ita res exigit, copulamus, ut:

1) sexaginta et quatuor P. — 2) ampiracho P. — 3) Post hoc voc. intrudant editiones haec: *quem metrici informem et incognitum iudicant*. Cod. eadem post v. *partimur* addit, sed pro *incognitum*, *inconditum* habet. Ego ut serius additamentum eieci, locumque totum rectius distinxi. Consentit mecum Priscianus in libro de figur. numeror. c. 6, ubi verba ista itidem omittuntur. — 4) *penultimum et antepenultimum* P. Atque ita quoque paullo post. — 5) *tenet apud Latinos penultimum*

et a. P. — 6) *deest illa apud Putsch.* — 7) *honos P.* — 8) *addit P. tetrasyllabis.* — 9) *nullius P.* — 10) *Catellus P.* — 11) *Berosus P.* — 12) *natura fuerit longa P.* — 13) *in una parte dictionis; ut benesanus P.* — 14) *addit P. melius.* — 15) *nunquam P.* — 16) *Diligentissime enotavi signa haec grammatica ex Codice accuratissime scripto.* — 17) *Ita hic et in seqq. deest apud P.* — 18) *Longus est linea P.* — 19) *h. l. ita deest in Cod.* — 20) *Panda a superiori et c. P.* —

*Ante tulit grossum*²¹; et:

*Turnus ut ante volans tardum praecesserat agmen*²².

Huic contraria est diastole, dextera pars quaedam circuli ad imam litteram adposita, ita: γ. Hac nota male cohaerentia discernuntur, ut est:

*Ereptae virginis, ira*²³. Et:

*Viridique in littore conspicitur, sus*²⁴.

Apostrophos circuli item pars dextera, sed ad summam litteram posita²⁵ ita: '. Hac nota deesse ostendimus parti orationis ultimam vocalem, cuius consonans remanet, ut:

*Tanton' me crimine dignum Duxisti?*²⁶

Caeterum dasian † et psilen † apud Latinos H²⁷ vel addita vel detracta significat.

SEGM. VI. De Posituris.

Tres sunt omnino²⁸ positurae vel distinctiones, quas *θέσεις*²⁹ Graeci vocant: distinctio, subdistinctio, media distinctio. Distinctio est, ubi finitur plena sententia; huius punctum ad summam litteram ponimus. Subdistinctio est, ubi non multum superest de sententia, quod tamen³⁰ necessario separatim mox inferendum sit. Huius punctum ad imam litteram ponimus. Media est, ubi fere tantumdem³¹ de sententia superest, quantum iam diximus, cum tamen respirandum sit. Huius punctum ad mediam litteram ponimus. In lectione tota sententia periodos dicitur, cuius partes sunt cola et commata³².

LIBER SECUNDUS.

SEGM. I. De Partibus orationis.

[1743]

1. Partes orationis sunt octo: nomen, pronomen, verbum, adverbium, participium, conjunctio, praepositio, interiectio. Ex his duae sunt principales³³, nomen et verbum. Latini articulum non adnumerant, Graeci interiectionem.

2. Multi plures, multi pauciores partes orationis putant. Verum ex omnibus³⁴ tres sunt, quae sex casibus inflectuntur, nomen, pronomen et participium.

SEGM. II. De Nominibus.

1. Nomen est pars orationis cum casu, corpus aut rem proprie communiterve significans. Proprie, ut *Roma, Tiberis*; communiter, ut *urbs, flumen*³⁵. Nomini accidunt sex, qualitas, comparatio, genus, numerus, figura, casus. Nomen unius hominis³⁶, appellatio multorum, vocabulum rerum est³⁷. Sed modo nomina generaliter dicimus³⁸.

21) Virg. Aen. VI, 677. — 22) Virg. Aen. IX, 47. — 23) *Tum Danaï gemitu, atque ereptas v. i. P.* Locus est Virg. Aen. II, 413. — 24) *Procubuit, viridique cet. P.* Locus est Virg. Aen. VIII, 83. — 25) *adposita P.* — 26) *Omnipotens genitor, tanton' me crimine dignum Duxisti, et tales voluisti expendere poenas? P.* Locus est Aen. X, 668. — 27) *H littera vocali P.* — 28) *Deest omnino apud P.* — 29) *Cod. thesis.* — 30) *tunc P.* —

31) *tantum P.* — 32) *Additur in Cod. ex interpretatione: id est, membra et caesa.* — 33) *Addit P. partes orationis.* — 34) *Verum ex his P.* — 35) *urbs et flumen P.* — 36) *nominis P.* — 37) *Pessime est apud P. appellatio multarum vocabulorum rerum est.* — 38) *Citantur haec a Prisciano XVIII, 20. p. 180. tom. II., ubi in Krehl. edit. perperam est: diximus. Verum tenuit Putsch.*

2. Qualitas nominum bipertita¹ est. Aut enim propria sunt nomina aut appellativa. Propriorum nominum secundum Latinos quattuor sunt species: praenomen, nomen, cognomen, agnomen², ut *Publius Cornelius Scipio Africanus*. Omnia praenomina aut singulis litteris notantur, ut *G. Caesar*, Gaius Caesar; *L. Catilina*, Lucius Catilina³; aut binis, ut *G.N. Gneus*⁴; *SP. Spurius*; aut ternis, ut *Ser. Roscius*, Sextus Roscius⁵.

3. Appellativorum nominum species multae sunt⁶. Alia enim sunt corporalia, ut *homo*, *terra*, *mare*. Alia incorporalia, ut *pietas*, *iusticia*, *dignitas*. Alia primae positionis, ut *mons*, *schola*. Alia derivativa, ut *montanus*, *scholasticus*. Alia deminutiva⁷, ut *monticulus*, [1744] *scholasticulus*. Deminutivorum gradus tres sunt⁸, quorum forma quam magis⁹ minuitur, crescit saepe numerus syllabarum. Sunt etiam quasideminutiva, quorum origo non cernitur, ut *fabula*, *macula*, *tabula*, *vinculum*. Sunt nomina tota Graecae declinationis, ut *Themisto*, *Calypso*, *Pan*. Sunt tota conversa in Latinam regulam, ut *Polydeuces*, *Pollux*, *Odysseus*, *Ulixes*¹⁰. Sunt inter Graecam Latinamque formam, quae notha appellantur, ut *Achilles*, *Agamemno*¹¹. Sunt alia homonyma, quae sub¹² una appellatione plura significant, ut *nepos*, *acies*, *aries*. Sunt alia¹³ synonyma vel polyonyma, ut *terra*, *humus*, *tellus*; *ensis*, *mucro*, *gladius*. Alia patronymica, ut *Atrides*, *Pelides*; haec et ab avis et a matribus¹⁴ saepe fiunt. In his, quae Graeca sunt, sive masculina fuerint, sive feminina, Graecam magis servavimus¹⁵ regulam. Horum¹⁶ masculina aut in *des* exeunt, ut *Atrides* ab *Atreo*¹⁷; aut in *ius*, ut *Peleius*, a *Peleo*; aut in *ion*, ut *Nerion*, a *Nereo*. Feminina autem aut in *is* exeunt, ut *Atreis*; aut in *ius*¹⁸, ut *Peleias*¹⁹, aut in *ne*, ut *Nerine*. Sunt etiam²⁰ *κτῆνικα*, id est possessiva, quae in *ius* exeunt, ut *Evandrius ensis*, *Agamemnoniaeque*²¹ *Mycenae*. Sunt alia²² mediae significationis et adiecta nominibus²³, ut *magnus*, *fortis*. Dicimus enim *magnus vir*, *fortis exercitus*. Haec etiam epitheta dicuntur, id est adiectiva²⁴. Sunt²⁵ alia qualitatis, ut *bonus*, *malus*; alia quantitatis, ut *magnus*, *parvus*. Alia gentis, ut *Graecus*, *Hispanus*. Alia patriae, ut *Thebanus*, *Romanus*. Alia numeri, ut *unus*, *duo*. Alia ordinis, ut *primus*, *secundus*; sed *primus* de multis, de duobus *prior* dicitur, sicut de duobus *alterum* dicimus²⁶, de multis *alium*. Sunt alia ad aliquid dicta, ut *pater*, *frater*; alia ad aliquid qualiter²⁷ se habentia, ut *dexter*, *sinister*. [1745] Haec et comparativum gradum admittunt, ut *dexterior*, *sinistrior*²⁸. Sunt alia generalia, ut *corpus*, *animal*, alia *specialia*, ut *lapis*, *homo*, *lignum*; alia facta de verbo, ut *doctor*, *lector*²⁹; alia participiis similia, ut *demens*, *sapiens*, *potens*; alia verbis similia, ut *comedo*³⁰, *palpo*, *contemplator*, *speculator*; sed illa conparatione discernuntur, haec casibus³¹.

SEGM. III. De Conparatione³².

1. Conparationis gradus sunt tres, positivus, comparativus, superlativus; positivus, ut *fortis*; comparativus, ut *fortior*; superlativus, ut *fortissimus*. Sed comparativus gradus generis est semper

1) bipartita P. — 2) et agnomen P. — 3) ut C. Caesar, L. Catilina P. — 4) ut Cn. Pompeius P. — 5) ut Ser. Roscius P. — 6) multae sunt species P. — 7) Diminutiva P. semper. — 8) Diminutivorum nominum tres sunt gradus P. — 9) Quo magis P. Pompeius hunc locum p. 106. sic exhibet: quando sensus minuitur cet., unde olim legendum conieci: quanto magis sensus minuitur, crescit cet. Sed verum est, quod a Codice nostro exhibetur. — 10) Ulysses P. — 11) Agamemnon P. Codex quidem Agamemnon, sed aperte contra scriptoris mentem. — 12) Deest sub apud P. — 13) Sunt etiam alia P. — 14) a patribus P. — 15) Servavimus P. — 16) Alia horum P. — 17) De-

sunt ab Atreo apud P. — 18) in as P. — 19) Pelias P. — 20) Sunt alia P. Tum Cod. pr. m. theiga, quod emendatum thethica. — 21) que deest apud P. — 22) Et alia P. — 23) adiectiva nom. P. — 24) Desunt id est adi. apud P. — 25) Deest sunt apud P. — 26) Hic intrudit ita P. — 27) quodammodo P., quod mihi scioli emendatoris esse videtur. — 28) non dextrior et sinistrior, sed dexterior et sinisterior P., quo nihil deterius excogitari potuit. — 29) ut dictor, factor, lector P. — 30) In Cod. est oommedo. Sed in margine a pr. m. sic: no. (i. e. nomen) comedo, donis. — 31) sed illa — casibus. Haec et interposita desunt apud P. Eadem non legisse videtur Pompeius, qui p. 120 sic:

communis. Comparantur autem nomina, quae aut qualitatem significant aut quantitatem³²; sed non omnia per omnes gradus exeunt. Aliquando enim positivus gradus tantum invenitur, ut *mediocris*; aliquando positivus et comparativus, ut *senex, senior*³³; aliquando positivus et superlativus, ut *pius, piissimus*, nam pro comparativo³⁵ gradu *magis* adverbium ponimus, ut *magis pius*; aliquando comparativus et superlativus, ut *ulterior, ultimus*; aliquando superlativus tantum, ut *novissimus*. Extra quam³⁶ formam est *bonus* et *malus*³⁷. Dicimus enim *bonus, melior, optimus; malus, peior, pessimus*³⁸.

2. Comparatio nominum proprie in comparativo et superlativo gradu est constituta. Nam positivus perfectus et absolutus est. Saepe autem comparativus gradus praeponitur superlativo, ut *stultior stultissimo, et maior maximo*. Saepe idem³⁹ minus a⁴⁰ positivo significat, quamvis recipiat comparationem, ut: *Mare Ponticum dulcius quam cetera*⁴¹. Saepe idem pro positivo positus minus⁴² significat et nulli comparatur, ut:

*Iam senior, sed cruda deo, viridisque senectus*⁴³. [1746]

3. Sunt nomina significatione deminutiva, intellectus comparativa, ut *grandiusculus, minusculus, minusculus*. Comparativo et superlativo gradui⁴⁴ *tam*, aut *minus*, aut *minimè*, aut *magis*, aut *maxime* adici non oportet; adiciuntur⁴⁵ autem positivo tantum. Dicimus enim *tam bonus, tam malus; minus bonus, minus malus; minime bonus, minime malus; magis bonus, magis malus; maxime bonus, maxime malus*.

4. Comparativus gradus ablativo casui adiungitur utriusque numeri, sed tunc utimur⁴⁶, cum aliquem vel alieno vel suo generi comparamus, ut *Hector fortior Diomede, vel audacior Troianis fuit*. Dicimus autem, ut⁴⁷ *fortior hic quam ille est*⁴⁸. Superlativus autem genitivo tantum plurali adiungitur, sed tunc utimur⁴⁹, cum aliquem suo generi comparamus, ut *Hector fortissimus Troianorum fuit*. Plerumque superlativus pro positivo ponitur et nulli comparatur, ut *Iuppiter optimus maximus*; interdum comparativus gradus nominativo adiungitur, ut *doctior hic quam ille est*⁵⁰.

SEGM. IV. De Generibus.

1. Genera nominum sunt quattuor, masculinum, femininum, neutrum et⁵¹ commune. Masculinum est, cui numero singulari casu nominativo pronomen vel articulus praeponitur *hic*, ut *hic magister*; femininum, cui numero singulari casu nominativo pronomen vel articulus praeponitur⁵² *haec*, ut *haec Musa*; neutrum, cui numero singulari casu nominativo pronomen vel articulus praeponitur *hoc*, ut *hoc scamnum*. Commune est, quod simul masculinum femininumque significat, ut *hic et haec sacerdos*. Sed ex his vel principalia vel sola genera duo sunt, masculinum et femininum. Nam neutrum et commune de utroque nascuntur. Est etiam trium generum commune, quod *omne* dicitur, ut *hic et haec et hoc felix*. Est epicoenon, id est, promiscuum, quod⁵³ sub una significatione marem et feminam comprehendit, ut *passer*⁵⁴, *aquila*. Sunt praeterea alia sono [1747]

& participium fuerit, non recipit comparationem: nemo dicet legens, legentior, legentissimus. Hoc noluit adicere Donatus, quod est utile satis. — 32) De Comparativo. P. Sed de comparatione etiam Pompeius legit. — 33) aut qualitatem aut quantitatem significant P. Aliter, sed aperte memoriter, citat Pompeius p. 128. Quae nomina comparationem recipiunt? At, ea, quae sunt qualitatis et quantitatis. — 34) Addit P. iuvenis iunior per synopam. — 35) pro secundo gradu P. — 36) hanc P. — 37) sunt bonus et malus et magnus P. — 38) Addit P. magnus, maior, maximus. Hic et paullo ante manifeste se prodit manus interpolatoris. — 39) idem deest apud P. — 40) a deest apud P. Sed

necessarium est, quia ita solet Donatus. — 41) Sallustio tribuitur a Pompeio, quem vide p. 135. — 42) minus a positivo P. — 43) Virg. Aen. VI, 304. — 44) Deest gradui apud P. — 45) adici — adiciuntur P. Citat locum hunc Pompeius, sed ex memoria tantum et carptim, p. 135. — 46) tum hoc utimur P. — 47) ut deest apud P. rectius fortasse. — 48) est deest apud P. — 49) sed tunc hoc utimur P. — 50) est deest apud P. — 51) et deest apud P. — 52) Pro praeponitur in Cod. ponitur. Vitium ortum ex compendio pponitur. — 53) Putschii haec lectio est. Codex exhibet: Et graecae declinationis epicenon ut promiscuum, quae. — 54) et interponit P.

B*

masculina, intellectu feminina, ut *Eunuchus comoedia*, *Orestes tragoedia*, *Centaurus navis*. Alia sono feminina, intellectu masculina, ut *Fenestella scriptor*, *Aquila orator*. Alia sono neutra, intellectu feminina, ut *Phronesium mulier* vel *Glycerium*¹. Alia sono feminina, intellectu neutra, ut *poema*, *schema*². Alia sono masculina, intellectu neutra, ut *pelagus*, *vulgus*.

2. Sunt praeterea nomina in singulari numero alterius generis, et alterius in plurali, ut *balneum*, *Tartarus*, *caelum*, *porrum*, *cepe*, *locus*, *iocus*, *forum*³. Sunt item nomina incerti generis inter masculinum et femininum, ut *cortex*, *silex*, *radix*⁴, *finis*, *stirps*⁵, *pinus*, *pampinus*, *dies*. Sunt incerti generis inter masculinum et neutrum, ut *frenum*⁶, *clipeus*, *vulgus*, *specus*. Sunt incerti generis inter femininum et neutrum, ut *buxus*, *pirus*, *prunus*, *malus*⁷. Sed neutro fructum, feminino ipsas arbores saepe dicimus.

3. Sunt etiam genera nominum fixa, sunt mobilia. Fixa sunt, quae in alterum genus flecti non possunt, ut *mater*, *soror*, *pater*, *frater*⁸. Mobilia autem⁹ aut propria sunt et duo genera¹⁰ faciunt, ut *Gaius*, *Gaia*; *Marcus*, *Marcia*¹¹; aut appellativa sunt, et tria¹² faciunt, ut *bonus*, *bona*, *bonum*; *malus*, *mala*, *malum*. Sunt item alia nec in toto fixa nec in toto¹³ mobilia, ut *draco*, *dracena*; *leo*, *leena*¹⁴; *gallus*, *gallina*; *rex*, *regina*. Sunt alia deminutiva, quae non servant genera¹⁵, quae ex nominibus primae positionis adveniunt¹⁶, ut *scutum*, *scutella*¹⁷; *pistrinum*, *pistrilla*; *canis*, *canicula*; *rana*, *ranunculus*; *statua*, *statunculum*¹⁸.

4. Nomen in *a* vocalem desinens nominativo casu numero singulari aut masculinum est, ut *Agrippa*; aut femininum, ut *Marcia*¹⁹; aut commune, ut *advena*; aut neutrum, ut *toreuma*, sed tamen Graecum est. Nomen in *e* vocalem desinens nominativo casu numero singulari aut femininum Graecum est, ut²⁰ *Euterpe*, aut neutrum Latinum, ut *sedile*²¹. Nomen in *i* vocalem desinens [1748] nominativo casu numero singulari aut neutrum Graecum est, ut *gumi*²², *sinapi*; aut trium generum est²³ et aptoton, ut *frugi*, *nihili*. Nomen in *o* vocalem desinens nominativo casu numero singulari, aut masculinum est, ut *Scipio*; aut femininum, ut *Luno*²⁴; aut commune, ut *pomilio* vel *papilio*²⁵. Nomen in *u* vocalem desinens nominativo casu numero singulari tantum neutrum, ut *cornu*, *genu*, *gelu*, *specu*²⁶, *veru*. Sed haec omnia²⁷ et quae in consonantes desinunt, et²⁸ diversas regulas et multiplices habent.

1) ut *Phronesium*, *Glycerium*, *Sophronium*, quae mulieres sunt. P. In Cod. vox *Sophronium* supra v. *Glycerium* a rec. m. adscripta. Apud Pompeium pariter haec duo tantum, *Phronesium* et *Glycerium* leguntur. —

2) In Cod. a rec. m. supra lin. additum: *emblema*. —

3) *caepe*, *loca*, *fori navium* P. Codex quidem *locus*, *ioca* exhibet; sed recte Pompeius p. 151. *iocus* habet hunc locum citans. — 4) *cortex*, *radix*, *silex* P. —

5) *stirpis* P. Tum pro v. *pinus* fortasse legendum *pinus*. Cf. quae notavi ad Pomp. p. 152. — 6) *frenus* P. Pompeius exhibet *frenus*, *clipeum*. Apud eundem *pecus* pro v. *specus*. — 7) *buxus*, *pyrus*, *pinus*, *malus* P. Cum Codice plane consentit Pomp. p. 153. Ceterum diligentius de hoc genere nominum egit Priscian. lib. V, 1. — 8) *pater*, *mater*, *frater*, *soror* P. —

9) *autem* abest a P. — 10) *ex se* interponit P. quod item inter lineas legitur in Cod. recte fortasse. — 11) *Caius*, *Gaia*, *Martius*, *Martia* P. Cum Codicis scriptura consentit Pompeius p. 153. — 12) *genera* inter-

ponit P., quod item inter lineas in Cod., sed additum ibi *ex se*. — 13) *in totum* — *in totum* P., quod ex correctione Codex. — 14) Cod. *leena*, quam scripturam etiam Pompeius exhibet. — 15) Codex inter lineas addit: *primitivorum suorum*. — 16) *acceperunt* P., quod idem ex correctione in Cod. — 17) *scutula* Cod. supra lineam. Sed *scutella* etiam apud Pomp. p. 154. seq. Cf. Priscian. III, 7. fin. Consent. p. 2027. — 18) *statunculus* P. et Cod. ex corr. Optime Codex a pr. m. neutrum. — 19) Sequentia ita apud P.: *aut neutrum, ut toreuma, sed tamen graecum est; aut commune, ut advena; aut epicoenon, ut aquila*. Verba postrema: *aut epikenon ut aquila* sic leguntur in Cod. supra lin., quae prioris esse originis ostendunt Consentius p. 2028. et Pomp p. 155. — 20) *ut* deest in Cod. — 21) *monile* add. Cod. supra lin., quod idem additur a Pomp., qui tamen etiam *feminile* addit. — 22) *gummi* P. — 23) *est* deest apud P. et in Cod. a rec. man. expunctum. — 24) Addit Cod. inter lin. *virgo*, quod idem deest apud Pompeium. —

SEGM. V. *De Numero nominum*²⁹.

Numeri³⁰ sunt duo, singularis et pluralis; singularis, ut *hic sapiens*, pluralis, ut *hi sapientes*. Est et dualis numerus, qui singulariter enunciarī non potest, ut *hi ambo*³¹, *hi duo*. Sunt etiam nomina numero communia, ut *res*, *nubes*, *dies*. Sunt semper singularia generis masculini, ut *pulvis*, *sanguis*; semper pluralia³², ut *Manes*, *Quirites*, *cancelli*³⁴. Semper singularia generis feminini, ut *pax*, *lux*; semper pluralia³⁵, ut *kalendae*, *nundinae*, *feriae*, *quadrigae*, *nuptiae*, *scalae*, *scopae*. Semper singularia generis neutri, ut *pus*, *virus*, *aurum*, *argentum*, *oleum*, *ferrum*³⁶, *triticum*, et fere³⁷ caetera, quae ad mensuram pondusve referuntur; quamquam multa consuetudine usurpata sint³⁸, ut *vina*, *mella*, *hordea*. Sunt³⁹ semper pluralia eiusdem generis, ut *arma*, *moenia*, *Floralia*, *Saturnalia*⁴⁰. Sunt quaedam positione singularia, intellectu pluralia, ut *populus*, *conventus*, *concio*, *plebs*⁴¹. Sunt quaedam positione pluralia, intellectu singularia, ut *Athenae*, *Cumae*, *Thebae*, *Mycenae*.

SEGM. VI. *De Figuris nominum*⁴².

Figurae nominibus accidunt duae, simplex et composita; simplex, ut *doctus*⁴³, *prudens*; composita, ut *indoctus*, *imprudens*. Componuntur autem nomina modis quattuor; ex duobus integris, ut *suburbanus*; ex duobus corruptis, ut *efficax*, *municeps*; ex integro et corrupto, ut *ineptus*, *insulsus*; ex corrupto et integro, ut *pinnipotens*, *nugigerulus*⁴⁴. Componuntur etiam ex pluribus⁴⁵, ut *inexpugnabilis*, *inperterritus*.

SEGM. VII. *De connexis nominibus*⁴⁶.

In declinatione compositivorum⁴⁷ nominum animadvertere debemus ea, quae ex duobus [1749] nominativis composita fuerint, per omnes casus declinari⁴⁸, ut *equesromanus*, *praetorurbanus*; quae ex nominativo et⁴⁹ quolibet alio casu composita fuerint, ea parte declinari tantum, qua fuerunt nominativi casus⁵⁰, ut *praefectusequitum*, *senatusconsultum*. Providendum est autem, ne ea nomina componamus, quae aut composita sunt, aut componi omni modo⁵¹ non possunt.

SEGM. VIII. *De Casibus nominum*⁵².

Casus⁵³ sunt sex: nominativus, genitivus, dativus, accusativus, vocativus, ablativus. Ex his

25) aut commune, ut *homo* P. In margine Cod. interpretamentum legitur: *parvus homo*. Post v. *papilio* Cod. inter lineas habet: *aut epikenon*, ut *stelio*. Nihil horum neque apud Pompeium neque apud Consentium. — 26) *specu* deest apud P. Pompeius habet *pecu*. — 27) nomina P. — 28) et deest apud P. — 29) Deest haec inscriptio apud P. Pompeius habet *De Numeris*. — 30) Cod. supra lin. addit *nominum*. — 31) et interponitur a P. et legitur in Cod. inter linn. — 32) Addit Cod. supra lin. *cinis*, quod deest apud Pompeium. — 33) *Sunt semper pluralia* P. In Cod. additur: *eiusdem generis* supra lin. — 34) *cancelli* deest apud P. Idem vocabulum exhibit etiam Pompeius p. 161. In seqq. quoties recurrit *semper*, apud P. *sunt semper*. — 35) Add. Cod. supra lin. *eiusdem generis*. — 36) Add. Cod. supra lin. *plumbum*, quod idem abest apud Pompeium l. c. — 37) *haec et fere* P. — 38) *sunt* P. — 39) H. l. etiam Cod. *Sunt* exhibit. — 40) *Vulcanalia*, *Conpitalia* add. Cod. inter linn., quae etiam desunt apud

Consentium p. 2029. — 41) *Multitudo* addunt P. et Codex supra lin. — 42) Deest haec inscriptio apud P. *De Figuris* inscriptio apud Pomp. p. 165. — 43) Additur in Cod. sup. lin. *potens* et paullo post *impotens*. — 44) Emendator Cod. *pennipotens*, *nugigérulus*, sic, accentu notato. — 45) *ex conpluribus* voluit emendator Cod. — 46) Deest haec inscriptio apud P., quae eadem non legitur apud Pompeium p. 188. — 47) *compositivorum* P. — 48) *quod ea, quae — per omnes casus ex utraque parte declinari possunt* P. et Cod. a rec. m. supra lin. Unde intelligitur, quam foede corruptus sit elegantissimus hic libellus a senioribus magistellis. — 49) *ex* interponit P. et Cod. sup. lin. — 50) *qua fuerit nominativus casus* P. et Cod. ex corr. Fortasse tamen legendum fuerint. Cf. infra Segm. XI, 4. — 51) *omnino* P. et Cod. ex corr. Fortasse rectius. — 52) Deest haec inscriptio apud P. Sed legitur bis apud Pomp. p. 169 et p. 194. — 53) *Casus nominum* P. et Codex inter linn.

duo recti appellantur, nominativus et vocativus; reliqui obliqui vel appendices¹. Ablativum Graeci non habent. Hunc quidam Latinum², nonnulli sextum casum appellant. Est autem nominativus *hic Cato*, genitivus³ *huius Catonis*, dativus *huic Catoni*, accusativus *hunc Catonem*, vocativus *o Calo*, ablativus, *ab hoc Catone*. Quidam absumunt⁴ septimum casum, qui est ablativo similis, sed sine praepositione *ab*, ut sit ablativus casus: *ab oratore venio*: septimus casus: *oratore magistro utor*.

SEGM. IX. De Formis casuum⁵.

Sunt autem formae casuales sex, ex quibus sunt nomina alia triptota, alia tetraptota, alia pentaptota, alia hexaptota. Sunt praeter haec⁶ aptota, quae neque per casus neque per numeros declinantur, ut *frugi, nihili, nequam, fas, nefas, nugae*. In qua forma sunt etiam nomina numerorum a *quattuor* usque ad *centum*; nam ab *uno* usque ad *tres* per omnes casus numeri declinantur. Item a *ducentis* et deinceps praeter *mille*. Sunt⁷ nomina, quorum nominativus in usu non est, ut si quis dicat *hunc laterem* aut⁸ *ab hac ditione*. Item per ceteros casus nomina multa deficient⁹. Sunt praeterea¹⁰, quorum alia genitivum casum trahunt, ut *ignarus belli, securus amorum*¹¹; alia dativum, ut *inimicus malis, congruus paribus*; alia accusativum, sed figurate, ut *exosus bella, praescius futura*; alia ablativum, ut *secundus a Romulo, alter ab Sylla*¹²; alia septimum casum, ut *dignus munere, mactus virtute*. [1750]

SEGM. X. De ablativo casu¹³.

1. Omnia nomina ablativo casu singulari quinque litteris vocalibus terminantur, sed ea duntaxat¹⁴, quae non sunt aptota. In illis enim regula non tenetur. Quaecumque nomina ablativo casu singulari a littera fuerint terminata, genitivum pluralem in *rum* syllabam mittunt, dativum et ablativum in *is*, ut *ab hac Musa, harum Musarum, his et ab his Musis*. Necesse est autem contra hanc regulam declinari¹⁵ ea nomina, in quibus genera discernenda sunt, ut *ab hac Dea, harum Dearum, his et ab his Deabus*; ne, si *Diis* dixerimus, *Deos* non *Deas* significare videamur.

2. Quaecumque nomina ablativo casu singulari e littera correpta fuerint terminata, genitivum pluralem in *um* syllabam mittunt, dativum et ablativum in *bus*, ut *ab hoc pariete, horum parietum, his et ab his parietibus*. Contra hanc regulam invenimus, ut *ab hoc vase, horum vasorum, his et ab his vasis*. Si vero e producta fuerint terminata, genitivum pluralem in *rum* syllabam mittunt, dativum et ablativum in *bus*, ut *ab hac re, harum rerum, his et ab his rebus*; et¹⁶ haec regula proprie feminini generis putatur.

3. Quaecumque nomina ablativo casu singulari i littera fuerint terminata, genitivum pluralem in *ium* syllabam mittunt, dativum et ablativum in *bus*, ut *ab hac puppi, harum puppium, his et ab*

1) reliqui autem obliqui P. Reliqua desunt ap. P. Codex vero inter linn. exhibet: nam reliqui obliqui sunt v. a. Ceterum Cod. appendices. — 2) Hunc quidam Septimum P. — 3) Cod. hic et supra et ubique constanter genitivus. — 4) assumunt etiam P. — 5) Inscriptio deest apud P. et apud Pompeium p. 199. — 6) praeterea haec P. — 7) Sunt et P. Sunt etiam corr. Cod. — 8) aut deest apud P. Ceterum de industria retinui Cod. scripturam ditione, ita scribendum esse existimans. Cf. quae notavi ad Pompeium p. 205. seq. — 9) Addit P. ut sponte, tabo. Cod. supra lin. ut sponte, tabo, natu. Recte omitti haec videntur, quam suspicionem confirmat Consentius p. 2034. seq. — 10) Addit P.

nomina. item Cod. corr. — 11) armorum P. neque aliter Cod.; sed expuncto r. Recte. — 12) alter a Silla (sic) P. — 13) Inscriptio deest apud P. In Cod. est: de omnibus nominibus ablativo casu. — 14) duntaxat supra lin. in Cod. legitur. — 15) contra hanc regulam ut declinentur P. ut contra hanc regulam declinentur Cod. corrector. — 16) sed P. et corr. Cod. — 17) Additur in Cod. supra lin. turris. Apud Putschium vero sequuntur haec: quia puppin, navim, clavim et non puppem, navem, clavem, quae spuria esse sponte apparet. — 18) genitivo casu plurali. Ita recte P. Codex mendose accusativum exhibet. — 19) nominibus singularis Cod. nominativo casu singulari P. Facilis

his puppibus. Huiusmodi nomina casum accusativum pluralem propter differentiam melius in *is*, quam in *es* syllabam terminant, ut *has puppis*, *navis*, *clavis*¹⁷. Eorum autem nominum, quae genitivo casu plurali¹⁸ in *um* syllabam exire possunt, trina regula est. Prima eorum est, quae nominativos singularis¹⁹ *n* et *s* litteris terminant²⁰, ut *mons*, *montium*. Altera eorum, quae, ablativo casu singulari *e* correpto finita, feminina sunt²¹, ut *ab hac clade*, *harum cladum*, *caede*, *caedium*²². Tertia eorum, quae ablativo casu singulari *i* littera terminantur, ut *ab hac resti*, *harum* [1751] *restium*²³. Sed²⁴ haec regula etiam accusativum casum singularem interdum per *i* litteram refert²⁵, ut *hanc restim*, *hanc puppin*. Horum multa cernimus consuetudine commutata.

4. Quaecumque nomina ablativo casu singulari *o* littera fuerint terminata, genitivum pluralem in *um* syllabam mittunt, dativum et ablativum in *is*, ut *ab hoc docto*, *horum doctorum*, *his* et *ab his doctis*. Contra hanc regulam invenimus, ut *ab hoc domo*, *domorum*, *domibus*; et *ab hoc iugero*, *iugerorum*, *iugeribus*²⁶. Sed scire debemus, multa quidem veteres aliter declinasse, ut *ab hac domu*, *harum domuum*, *domibus*; et *ab hoc iugere*, *iugerum*, *iugeribus*²⁷; verum²⁸ euphoniā in dictionibus plus interdum valere, quam analogiam vel regulam praeceptorum.

5. Quaecumque nomina ablativo casu singulari *u* littera fuerint terminata, genitivum pluralem in *uum*²⁹ syllabam mittunt, geminata *u* littera, dativum et ablativum in *bus*, ut *ab hoc fructu*³⁰, *horum fructuum*, *his* et *ab his fructibus*. Nam nihil necesse est, retinere *u* litteram et *fructibus* dicere, cum *artibus* necessitate dicamus, ne quis nos *artes*, non *artus* significare velle existimet³¹.

6. In hanc regulam non veniunt, ut dictum est, aptota nomina, ut est *fas*, *nefas*, *nequam*, *nihili*³²; non veniunt tantum pluralia, ut *Saturnalia*, *Vulcanalia*, *Compitalia*; non veniunt, quae a Graecis sumpsimus, ut *emblema*, *epigramma*, *stigma*, *poema*, *schema*³³. Nam huius formae nomina veteres etiam feminino genere declinabant. In his regulis analogia vel ex collatione positivorum³⁴ nominum vel ex diminutione cognoscitur. Meminerimus autem Graeca³⁵ nomina ad Graecam formam melius declinari, etsi illa nonnulli ad Latinos casus conantur inflectere. Duodecim autem omnino³⁶ litteris nominativo casu singulari Latina nomina terminantur³⁷; vocalibus quinque *a*, [1752] *e*, *i*, *o*, *u*; semivocalibus sex *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *x*; muta una *t*; ut *tabula*, *sedile*, *frugi*, *ratio*, *genu*, *mel*, *scamnum*, *flumen*, *arbor*, *os*, *nox*, *caput*³⁸. Quidam adiciunt *c*, ut *lac*, *vel alec*³⁹.

SEGM. XI. De Pronomine.

1. Pronomen est pars orationis, quae pro nomine posita, tantundem pene significat, personamque interdum recipit. Pronomini accidunt sex; qualitas, genus, numerus, figura, casus, persona⁴⁰.

2. Qualitas pronominum duplex est. Aut enim finita sunt pronomina, aut infinita. Finita sunt, quae recipiunt personas, ut *ego*, *tu*, *ille*; infinita sunt, quae non recipiunt personas, ut *quis*,

erat emendatio. — 20) terminantur P. — 21) *e* correptum finitur feminina sunt Cod. *e* correpto finuntur et f. s. P. Emendatio in promptu erat. — 22) *ab hac clade*, *harum cladum*, *his* et *ab his cladibus*; et *ab hac caede*, *harum caedium*, *his* et *ab his caedibus* P. — 23) Addit P. *his* et *ab his restibus*. — 24) Set Cod. — 25) interdum per *in* syllabam terminat P. Ceterum fortasse legendum effert pro refert; Codex tamen manifeste refert. — 26) *ab hac domo*, *harum domorum*, *his* et *ab his domibus* P. et Cod. corr. et similiter in seqq. — 27) *ab hac domu*, *harum domuum*, *his* et *ab his domibus* P. et Cod. corr. et similiter in seqq. — 28) verum meminerimus P. et Cod. corr. — 29) in *um*

syllabam P. — 30) *ab hoc fluctu* P. et corr. Cod. et sic in seqq. — 31) extimet Cod. — 32) *nugas* add. corr. Cod. — 33) *schema*, *poema*, *stemma* P. *stigma*, *poema*, *scema* Cod. — 34) positivorum P. Codex inter linn. alii appositorum, alii compositorum. Verum est positivorum, quod Cod. a pr. m. exhibet. — 35) Meminerimus haec Graeca P. — 36) Deest omnino ap. P. — 37) omnia nomina casu nominativo numero singulari terminantur P. — 38) *a*, ut *tabula*, *e*, ut *sedile*, *i*, ut *frugi*, *o*, ut *ratio*, *u*, ut *genu*, *l*, ut *mel*, *m*, ut *scamnum*, *n*, ut *flumen*, *r*, ut *arbor*, *s*, ut *flos*, *x*, ut *nox*, *t*, ut *caput* P. — 39) *lac* et *alec* P. — 40) figura, persona et casus P.

*quae, quod*¹. Sunt² pronomina minus quam finita, ut *ipse, iste*. Sunt praepositiva, ut *quis, hic*. Sunt subiunctiva vel relativa, ut *qui, idem*³. Sunt alia gentis, ut *cuius, nostras; cuiates, nostrates*⁴. Alia ordinis, ut *quotus, totus*. Alia numeri, ut *quot, tot*⁵. Alia ad aliquid infinita⁶, quae nec personam, nec locum, nec tempus designant, ut *cuius, cuia, cuium*. Alia ad aliquid finita⁷, ut *meus, tuus, illius*⁸. Haec etiam possessiva dicuntur. Sunt item alia qualitatis, ut *qualis, talis*; alia quantitatis, ut *quantus, tantus*. Sunt alia⁹ demonstrativa, quae rem praesentem notant, ut *hic, haec, hoc*. Alia relativa, quae rem absentem significant, ut *is, ea, id*. Sunt alia magis demonstrativa, ut *eccum, eccam, ellum, ellam*¹⁰.

3. Genera pronominibus, ita ut nominibus, accidunt pene omnia; masculinum, ut *quis*, femininum, ut *quae*, neutrum, ut *quod*, commune, ut *qualis, talis*, trium generum¹¹, *ego, tu*.

4. Numeri pronominibus accidunt uterque¹²; singularis, ut *iste*, pluralis, ut *isti*. Sunt etiam numero communia, ut *qui, quae*. Dicimus enim *qui vir* et *qui viri*; *quae mulier* et *quae mulieres*. Sunt pronomina tota singularia, ut *meus, tuus, suus*. Sunt tota pluralia, ut [1753] *nostri, vestri*. Sunt¹³ ex parte singularia, ut *mei, tui*, ex parte pluralia, ut *noster, vester*.

5. Figura etiam in pronominibus duplex est. Aut enim simplicia sunt pronomina, ut *quis*, aut composita, ut *quisquis*. Composita pronomina¹⁴ secundum formam nominum ea parte¹⁵ declinantur, qua pronomen fuerit casus nominativi, cuius rei exempla sunt haec: *quisquis, quisnam, quispiam, aliquis* et caetera. Nam *idem*, quod constat ex duobus corruptis, cum producit, masculinum pronomen est, cum corripitur, neutrum; ut *hic*, correptum, pronomen est; productum, adverbium loci¹⁶.

6. Personae finitis pronominibus accidunt tres. Prima, ut *ego*, secunda, ut *tu*, tertia, ut *ille*. Sed persona prima et secunda¹⁷ generis sunt omnis, et persona prima in hoc pronomine, cum est numeri singularis, non habet vocativum, plurali vero habet¹⁸.

7. Casus item pronominum sex sunt, quemadmodum nominum¹⁹. Nominativus *hic*, genitivus *huius*, dativus *huic*, accusativus *hunc*, vocativus *o*, ablativus *ab hoc*²⁰. Sunt pronomina, quae non per omnes casus declinantur, ut *eccum, eccam; ellum, ellam; cuius, cuia, cuium; cuiatis, nostratis*. Sunt etiam alia sine nominativo et vocativo, ut *sui, sibi, se, a se*. Haec etiam numeri sunt communis. Sunt etiam sine vocativo, ut *ego, mei vel mis, mihi, me, a me*. Nullum autem pronomen recipit conparationem, quamvis et qualitatem significant et quantitatem²¹.

8. Inter pronomina et articulos hoc interest, quod²² pronomina ea putantur, quae, cum sola sint, vicem nominis implent²³, ut *quis, iste, ille*; articuli vero, quod²⁴ pronominibus, aut nominibus, aut participiis adiunguntur²⁵: *hic, huius, huic, hunc, o, ab hoc*; et pluraliter: *hi, horum, his, hos*,

1) quid P. — 2) Sunt etiam P. — 3) Sunt subiectiva ut *is, idem* P. *is* in Cod. supr. lin. — 4) *cuiatis, nostratis* P. — 5) Sequuntur in Cod. haec: *Sed si per d scribatur pronomen impersonale est, si per t, numeri*. Additicia sunt. — 6) *ad aliquid dicta infinita* P. — 7) *ad aliquid dicta finita* P. — 8) *Suus* pro *v. illius* apud P. Quod ipsum expuncta voce *illius* supra lin. legitur in Cod. — 9) Codex importune intrudit *magis*, quod ex seqq. huc receptum est. — 10) *ellam* deest apud P. — 11) additur *ut* apud P. — 12) Numerus accidit pronominibus uterque P., quod ex correctione fluxisse videtur. — 13) Deest apud P. Erasmus etiam, sed ita ut appareat adhuc, in Cod. *sunt*, sed puto convenire huic loco. — 14) *Nam composita pr.* P. et

corr. Cod. — 15) *ex ea parte* P. et corr. Cod. Cf. supra lib. II, segm. VII. — 16) *ut* deest apud P. Totum autem comma, a vocc. *ut hic* ad *v. loci* additiciū esse videtur, sed respexit ad id Pompeius p. 253. quapropter retinui. — 17) *prima persona et secunda* P. — 18) *vocativum casum, pluralis vero habet* P. et Cod. e corr. Ceterum Cod. a pr. m. *verum* pro *vero*. — 19) *Quemadmodum nominum* desunt in Cod. *perperam*. — 20) Post casuum nomina P. et Cod. corr. ubique *ut* intrudunt. — 21) *quamvis qualitatem aut quantitatem significet* P. — 22) *quae* Cod. ex errore, qui ex ignorance compendii ortus. — 23) *complent* P. et corr. Cod. — 24) *cum* P. — 25) *ut* interponit P. — 26) Codex hic interposita, sed expuncta habet: *De in-*

o, *ab his*. Haec eadem pronomina et pro articulis et pro demonstratione ponuntur²⁶. *Neuter, uter, unus, omnis*²⁷, *alter, alius, ullus, ambo, uterque*, sunt qui nomina, sunt qui pronomina [1754] existimant²⁸, ideo quod²⁹ articulis in declinatione non indigent.

SEGM. XII. *De Verbo.*

1. Verbum est pars orationis cum tempore et persona sine casu³⁰, aut agere aliquid aut pati aut neutrum significans. Verbo accidunt septem: qualitas, coniugatio, genus, numerus, figura, tempus, persona.

2. Qualitas verborum in modis est et in formis³¹. Modi autem sunt, ut multi existimant, septem: indicativus, qui et pronuntiatus dicitur, ut *lego*; imperativus, ut *lege*; promissivus, ut *legam*; sed hunc nos modum³² non accipimus; optativus³³ *utinam legerem*; coniunctivus³⁴ *cum*³⁵ *legam*; infinitivus³⁶ *legere*; impersonalis³⁷ *legitur*. Hunc quidam modum³⁸ pro genere ac significatione verbi accipiunt, cuius verba aut in *tur* exeunt, aut in *it*, aut in *et*. Sed quae in *tur* et in *it* exeunt, haec ab indicativo oriuntur, ut *lego*, *legitur*, *contingo*, *contingit*. Quae in *et*³⁹ exeunt, duas formas habent; alia enim ab indicativo veniunt, ut *misereo*⁴⁰, *miseret*; alia a se oriuntur, ut *pudet*, *taedet*, *poenitet*, *libet*⁴¹. Qualitas verborum etiam in formis est constituta, quas formas alii verborum generibus vel⁴² significationibus admiscunt.

3. Formae igitur quattuor sunt: perfecta, meditativa, inchoativa, frequentativa⁴³; perfecta, ut *lego*; meditativa, ut *lecturio*; inchoativa, ut *fervesco*, *calesco*; frequentativa, ut *lectito*⁴⁴. Sed frequentativa⁴⁵ semper primae coniugationis sunt; inchoativa non per omnia tempora declinantur, quia quae inchoantur, praeteritum tempus non habent et oriuntur a neutrali verbo⁴⁶. Sunt etiam frequentativa de nomine venientia, ut *patrissat*, *graecissat*. Sunt quasi deminutiva⁴⁷, quae a perfecta forma veniunt, ut *sorbillo*, *sugillo*. Sunt sine origine perfectae formae, ut *pitiſso*, *vacillo*. Et [1755] frequentativa saepe in tres gradus ducunt⁴⁸ verbum, ut *curro*, *curso*, *cursito*; saepe in duos⁴⁹ tantum, ut *volo*, *volito*. Sunt verba inchoativis similia, quae inchoativa non esse, temporum consideratione dignoscimus⁵⁰, ut *compesco*, *compescui*. Sunt etiam inchoativa⁵¹, quae a perfecta forma veniunt, ut *horreo*, *horresco*. Sunt, quae originem sui non habent, ut *consuesco*, *quiesco*.

4. Coniugationes verbis accidunt tres, prima, secunda, tertia. Prima est, quae indicativo modo, tempore praesenti, numero singulari, secunda persona, verbo activo et neutrali a productum habet ante novissimam litteram; passivo, communi et deponenti ante novissimam syllabam, ut *voco* *vocas*, *vocor* *vocaris*; et futurum tempus eiusdem modi⁵² in *bo* et in *bor* syllabam mittit, ut *voco*

certis pronominibus. — 27) hoc expunctum in Cod. — 28) In Codice corr. *existiment*. — 29) *ideoque* P. — 30) Citat hunc locum Pomp. p. 262. seq. sed non verbatim. — 31) *in modis et formis est*. P. — 32) *Sed nos hunc m.* P. — 33) *ut utinam* P. — 34) Codex vitiose: *coniunctatibus*. Apud P. *Subiunctivus*. — 35) *ut cum* P. — 36) *ut* intrudit P. — 37) *ut* intrudit P. — 38) *Sed hunc modum quidam* P. — 39) *Quae autem in et* P. et corr. Cod. — 40) *misereor* P. et corr. Cod. male. — 41) Addit senior manus in Codice: *debet, oportet*. Ceterum P. et corr. Cod. in margine adiciunt: *quamvis veteres dixerint pudeo taedeo poeniteo*. — 42) *id est sign.* P. — 43) Adduntur apud P. *Nam et in his graeca lingua deficit*. Quae corr. Cod. in mar-

gine sic exhibet: *nam et in is deficit graeca lingua*. Insulsum scioli alicuius additamentum aperte se prodit. — 44) Verba haec: *frequentativa, ut lectito* P. et corr. Cod. paullo ante post v. *lecturio* interponunt; male, quod vel ex superioribus intelligitur. — 45) *Frequentativa verba* P. et corr. Cod. — 46) *a neutralibus verbis* P. et corr. Cod. — 47) *deminutiva* P. et Codex. Sed *deminutiva* ubique scribendum. — 48) *deducunt* P. et corr. Cod. — 49) *duas* Cod. Sed *duos* recte P. — 50) Cod. *dinoscimus*. — 51) *Sunt item alia inchoativa* Putsch. *sunt item inchoativa* corr. Cod. — 52) *uiusdem modi* Codex sed emendatum: *huiusdem modi*.

vocabo, vocor vocabor. Secunda est, quae indicativo modo, tempore praesenti, numero singulari, secunda persona, verbo activo et neutrali *e* productum habet ante novissimam litteram; passivo, communi et deponenti ante novissimam syllabam, ut *moneo mones, moneor moneris*; et futurum tempus eiusdem modi in *bo* et in *bor* syllabam mittit, ut *moneo monebo, moneor monebor*. Tertia est, quae indicativo modo, tempore praesenti, numero singulari, secunda persona, verbo activo et neutrali *i*¹ interdum correptum interdum productum² habet ante novissimam litteram; passivo, communi et deponenti pro *i* littera³ *e* correptum vel *i* productum⁴ habet ante novissimam syllabam, ut *lego legis, legor legeris; audio audis, audior audiris*; et futurum tempus eiusdem⁵ modi in *am* et in *ar* syllabam mittit, ut *lego legam, legor legar, audio audiam, audior audiar*. Est et⁶ altera species tertiae coniugationis, quae in⁷ *i* productum⁸ enunciat. Hanc nonnulli quartam⁹ coniugationem putant, quae futurum tempus in *am* et in *ar*, in *bo* et in *bor* syllabam mittit, ut *servio servis, [1756] serviam, servibo; vincior vinciris, vinciar, vincibor*¹⁰. Quae¹¹ quidam refutantes negant in *bo* et in *bor* rite exire posse tertiam coniugationem, nisi in¹² eo verbo, quod in prima persona indicativi modi, temporis praesentis, numeri singularis *e* ante *o* habuerit, ut *eo, queo; eam, queam; ibo, quibo*; et a¹³ passivo *queor, quear; ibor, quibor*, et si qua sunt similia.

5. Genera verborum, quae ab aliis significationes dicuntur, sunt quinque, activa, passiva, neutra, communia, deponentia. Activa sunt, quae *o* littera terminantur et accepta *r* littera faciunt ex se passiva, ut *lego, legor*. Passiva sunt, quae *r* littera terminantur et ea amissa¹⁴ redeunt in activa, ut *legor, lego*. Neutra sunt, quae *o* littera terminantur et accepta *r* littera Latina non sunt, ut *sto, curro*. Sunt etiam, quae neutra *i*¹⁵ littera terminantur, ut *odi, novi*¹⁶, *memini*. Sunt item¹⁷, quae in *um* syllabam desinunt, ut *sum, prosum*; item¹⁸, quae in *t* litteram exeunt, impersonalia dicuntur¹⁹, ut *pudet, taedet, poenitet*²⁰, *libet*. Sed haec et similia defectiva existimanda sunt²¹. Communia sunt, quae *r* littera terminantur et in duas formas cadunt, patientis et agentis, ut *scrutor, criminor*; dicimus enim *scrutor te* et *scrutor a te; criminor te* et *criminor a te*. Deponentia sunt, quae *r* littera terminantur et ea amissa Latina non sunt, ut *convivor, collector*. Sunt verba extra hanc regulam, quae inaequalia dicuntur, ut *soleo, facio, fio, fido, audeo, gaudeo, vescor, fero, medeor, reddo, edo, pando, mando, nolo, volo*²². Sunt quae declinari rite non possunt, ut *cedo, ave, faxo, sis*²³, *amabo, infit, inquam, quaeso, aio*²⁴. Sunt etiam²⁵ mono-

1) *i* litteram P. — 2) *correptam* — *productam* P. — 3) Verba pro *i* littera desunt apud P. — 4) *correptam* — *productam* P. — 5) *huiusdem* Cod. sed corr. *eiusdem*. — 6) *et* deest apud P. — 7) *in* deest apud P. — 8) *producta* P. — 9) *esse* intruditur a P. — 10) Totus hic locus ita exhibetur apud P. *quod futurum tempus eiusdem modi in am et in ar — mittit, ut servio servis, serviam servibo; vincio vincis, vinciam vincibo; vincior vinciris, vinciar vincibor*. — 11) Quod P. — 12) Codex *e* corr. *ab*. — 13) *a* deest apud P. in Cod. corr. *in*. — 14) *ea* admissa Cod. — 15) *Sunt etiam neutra, quae i* P. — 16) Addit P. *coepi*. — 17) Corr. in Cod. *etiam*. — 18) *prosum, obsum*. *Sunt item* P. — 19) *et impersonalia d.* P. — 20) Addit P. *oportet*; sic etiam corr. Cod. — 21) Quae inde ab hoc loco apud P. leguntur, partim desunt in Cod., partim in locis rasis leguntur, partim inter lineas adscripta exstant, ita tamen, ut antiquam manum cogno-

scere non sit difficile. Ea quod scriptum voluit, dedimus. Apud Putschium vero pessime sic legitur totus locus: *Sunt praeterea neutro passiva, ut gaudeo, gavisus sum, soleo solitus sum, audeo ausus sum, fio factus sum, fido fisus sum. Deponentia sunt, quae r littera terminantur, et ea amissa Latina non sunt, ut convitior, (Cod. convivor ut dedimus) collector. Communia sunt, quae r littera terminantur et in duas formas cadunt, patientis et agentis, ut scrutor, criminor. Dicimus enim scrutor te et serutor a te; criminor te et criminor a te. Sunt verba extra hanc cet.* — 22) Addit P. et corr. Cod. *malo, eo*. — 23) P. *faxo, faxis, infit, inquam*. — 24) Cod. supra lin. *alii aiunt*. — 25) *item* P. — 26) *Quae etiam extra regulam sunt producta P. quae etiam extra regulam sola producta sunt* corr. Cod. — 27) *munio, patior, munero, popolor, assentior, adulator, arguor* P. — 28) *Haec enim omnia verba P.*

syllaba, quae sola producta sunt²⁸, ut *sto, do, flo, no*. Sunt verba incertae significationis, ut *tondeo, labo, fabrico, punio, munio, pario, populo, adsentio, adolor, luctor, auguro*²⁷. Haec omnia²⁹ et in *o* et in *r* litteram finiuntur et his verbis tempora participiorum accidunt [1757] paene omnia. Sunt item verba, quae componere possumus, ut *pono, traho; repono et retraho*; sunt, quae non possunt²⁸, ut *aio, quaeso*.

6. Numeri verbis accidunt duo, singularis et pluralis. Singularis, ut *lego*, pluralis, ut *legimus*. Item secundum quosdam dualis, ut *legere*³⁰.

7. Figurae verborum duae sunt, simplex et composita³¹. Aut enim simplicia sunt verba, ut *scribo*, aut composita, ut *describo*³². Componuntur autem³³ verba IIII³¹ modis, sicut ceterae³⁵ partes orationis. Ex duobus corruptis, ut *officio*; ex duobus integris, ut *obduco*; ex corrupto et integro, ut *alligo*; ex integro et corrupto, ut *defringo*. Sunt verba composita, quae simplicia fieri possunt, ut *repono*³⁶, *distraho*; sunt, quae non possunt, ut *suscipio*³⁷, *conpleo*.

8. Tempora verbis accidunt tria, praesens, praeteritum et futurum. Praesens, ut *lego*; praeteritum, ut *legi*; futurum, ut *legam*. Praeteriti temporis differentiae sunt tres, imperfecta, perfecta, plusquamperfecta. Imperfecta, ut *legebam*; perfecta, ut *legi*; plusquamperfecta, ut *legeram*. Ergo in modis³⁸ verborum quinque tempora numeravimus³⁹, praesens, praeteritum imperfectum, praeteritum perfectum, praeteritum plusquamperfectum, et futurum.

9. Personae verbis⁴⁰ accidunt tres, prima, secunda, tertia. Prima est, quae dicit: *lego*; secunda est, cui dicitur: *legis*; tertia, de qua dicitur: *legit*⁴¹. Et prima persona non eget⁴² casu, sed admittit plerumque nominativum, ut *verberor innocens, liber servio*. Secunda persona trahit casum vocativum, ut *verberaris innocens, servis liber*. Tertia trahit nominativum, ut *verberatur innocens, servit liber*. Quin etiam⁴³ verba impersonalia, quae in *tur* exeunt, casui serviunt⁴⁴ ablativo, ut *geritur a me, a te, ab illo*⁴⁵. Quae vero in *it* exeunt, casui serviunt dativo, ut *contingit mihi, tibi, illi*. Quae vero in *et* exeunt, ea modo dativo modo accusativo⁴⁶ casui serviunt; [1758] dativo, ut *libet mihi, tibi, illi*; accusativo⁴⁷, ut *deceat me, te, illum*. Sunt verba praeterea, quorum alia genitivi casus⁴⁸ formulam servant, ut⁴⁹ *misereor, reminiscor*; alia dativi, ut *maledico, suadeo*⁵⁰; alia accusativi⁵¹ ut *accuso, invoco*; alia ablativi, ut *abscedo*⁵², *avertor*; alia septimi casus, ut *fruor, potior*.

— 29) Adde *componi*, quod neque apud P. neque in Cod. exstat, sed necessarium est. — 30) Respexit ad hunc locum Pompeius p. 311., ubi tamen negare dicitur Donatus, hunc numerum admitti posse. — 31) Verba: *simplex et composita* desunt apud P. In Codice linea subtiler ducta notantur. — 32) Cod. a pr. m. *discribo*. — 33) *etiam* P. — 34) *quatuor modis* P. — 35) *sicut* et c. P. — 36) *repono* scriptum in loco raso, ubi prius scriptum fuit verbum, quod in *beo* vel *leo* desinit. — 37) *suspicio* P. fortasse recte. — 38) *in declinatione verborum* P. — 39) *numeramus* P. Fortasse legendum *numerabimus*. — 40) Cod. diserte *verborum* exhibet, quod non admittendum putavi. Recte P. *verbis*, quod retinui. — 41) Cod. aperte vitiosa exhibet: *quae dicit legis*, — *quae dicit legit*. Quapropter correctorem secutus sum, quocum facit P., nisi quod hic anteq. exempla ut intrudit. Statim post *Sed pro et idem* P. — 42) *non indiget* P. — 43) Cod. *Sunt etiam*, vi-

tiose. — 44) *dativo et ablativo* P. et corr. Cod. — 45) Addunt P. et corr. Cod.: *dicitur mihi, tibi, illi*. — 46) Cod. habet *accusativo*. Cf. Niebuhr. ad Fragm. or. Cic. pro Fonteio p. 55. — 47) H. l. unum s. habet Cod. — 48) Cod. *genetibus casu formolam*, sed corr. — 49) Pessime apud P. ut *misereor mei, tui, sui. Alia*. — 50) ut *maledico tibi, suadeo illi* P. — 51) *accusativi*. Sic rursum h. l. Cod. duplici s. Cf. supra. — 52) *accusativi, ut abscedo*. Ita Codex, corrupte quidem eiectis mediis, sed quod veram scripturam ostendat. Locus ita exhibetur apud P.: *Alia accusativi, ut accuso illum, invoco illum. Alia ablativi, ut discedo ab illo, avertor ab illo. Alia septimi cet.* Unde patet, lineolam a librario omissam. Accedit, quod in Cod. v. *abscedo* in loco raso scriptum est, ex quo colligitur, *accuso* scriptum fuisse, sed librarium a v. *accuso* ad v. *abscedo* aberrasse.

10. Omnia verba modi indicativi, temporis praesentis¹, primae personae aut *e*, aut *i*, aut *u* ante *o* habent. Si autem vocalem ante *o* litteram non habebunt², exceptis *f* et *k* et *q*, ceteras omnes Latinas consonantes recipiunt, ut *sedeo*, *lanio*, *inruo*, *libo*, *voco*, *rado*, *ago*, *traho*, *impello*, *amo*, *cano*, *scalpo*, *curro*, *lasso*, *peto*, *tero*³. His accedunt *i*, *u* pro consonantibus, ut *aio*, *adiuvo*. Nam *triumpho* per *p* et *h* scribitur. *K* *o* litterae non potest praeponi⁴. Item *q* sine *u* praeferri *o* litterae non potest.

11. Sunt verba alia defectiva⁵ per modos, ut *cedo*, alia per formas, ut *facesso*, alia per coniugationes, ut *adsum*, alia per genera, ut *gaudeo*, alia per numeros, ut *faro*, alia per figuras, ut *impleo*, alia per tempora, ut *fero*, alia per personas, ut *cedo*, *facesso*, *adsum*, *soleo*, *faro*, *impleo*, *fero*, *edo*. Verba quoque impersonalia cum per omnes modos declinari possant⁶, inveniuntur quaedam defectiva, ut *liquet*, *miseret*.

SEGM. XIII. De Adverbio.

1. Adverbium est pars orationis, quae adiecta verbo significationem eius explanat atque implet; ut *iam faciam* vel *non faciam*⁷. Adverbia aut a se nascuntur, ut *heri*, *hodie*, *nuper*; aut ab aliis partibus orationis⁸. Veniunt a nomine appellativo, ut *doctus*, *docte*; a proprio, ut [1759] *Tullius*, *Tulliane*; a vocabulo, ut *ostium*, *ostiatim*; a pronomine, ut *meatim*, *tuatim*; a verbo, ut *cursim*, *strictim*; a nomine et verbo, ut *pedetemptim*; a participio, ut *indulgens*, *indulgenter*. A nomine venientia aut in *a* exeunt, ut *una*; aut in *e* productum, ut *docte*; aut in *e* correptum⁹, ut *rite*; aut in *i*, ut *vesperi*; aut in *o* productum, ut *falso*; aut in *o* correptum, ut *modo*; aut in *u*, ut *noctu*; aut in *l*, ut *semel*; aut in *m*, ut *paulatim*; aut in *r*, ut *breviter*; aut in *s*, ut *funditus*. Adverbia, quae in *e* exeunt, produci debent praeter illa, quae non¹⁰ comparantur, ut *rite*; aut comparationis regulam non servant, ut *bene*, *male*; faciunt enim *bene*, *melius*, *optime*; *male*, *peius*, *pessime*; aut ea, quae a nomine verbove non veniunt, ut *inpune*, *saepe*. Ceterum *facile* et *difficile*, quae ut¹¹ adverbia ponuntur, nomina potius esse dicenda sunt. Nam sunt nomina pro adverbis¹² posita, ut *est torvum clamat*, *horrendum resonat*. Ergo adverbia, quae in *e* productum¹³ exeunt, ab eo nomine veniunt, quod dativo casu singulari *o* littera terminatur¹⁴, ut *huic docto*, *docte*; et *huic sedulo*, *sedule*. Quae in *r* litteram exeunt, ab eo nomine veniunt, quod dativo casu singulari *i* littera terminatur¹⁵, ut *huic agili*, *agiliter*. Contra quam¹⁶ regulam multa saepius usurpavit auctoritas. Nam quaedam, ut *diximus*, et in dativo casu in *o* permanent, et adverbium similiter¹⁷ faciunt, ut *falso*, *sedulo*. Quedam¹⁸ contra faciunt, ut *huic duro*, non *dure*, sed *duriter*.

2. Adverbio accidunt tria, significatio, comparatio, figura. Significatio adverbiorum in hoc secernitur, quia sunt adverbia loci, ut *hic*¹⁹; temporis, ut *hodie*, *nuper*²⁰; numeri, ut *semel*,

1) Addit P. et corr. Cod. *numeri singularis*. — 2) *habuerint* P. et corr. Cod. — 3) Haec ita apud P. *e*, ut *sedeo*, *i*, ut *iacio*, *u*, ut *ruo*, *b*, ut *bibo*, *c*, ut *voco*, *d*, ut *vado*, *g*, ut *ago*, *h*, ut *traho*, *l*, ut *impello*, *m*, ut *amo*, *n*, ut *cano*, *p*, ut *scalpo*, *r*, ut *curro*, *t*, ut *peto*, *x*, ut *tero*. Exemplum litterae *s* apud P. omissum. — 4) *non praeponitur* P. — 5) *defectiva alia* P. — 6) *possint* P. — 7) Alia exhibet P. et corr. Cod. *aut complet*, *aut mutat*, *aut minuit*, ut *iam faciam vel non faciam*, *parum faciam*; quae corrupta esse sponte patet. In Cod. rasurae sunt, ut vix intelligi possit, quid scriptum fuerit a pr. m. Sed ea pars Codicis, quae

eosdem Donati libros habet, sed in usum scholarum interrogationibus distinctos, exhibet quod dedimus, quod idem cum ductibus non plane erasis in hoc nostro loco, et cum iis, quae Cledonius scripsit p. 1874. optime conspirat. Idem confirmat Fragmentum de adverbio Mss., quod mecum servo, et quod huic tomo adiciam. — 8) *Veniunt* bis scriptum in P., ut alterum ad praecedentia, alterum ad consequentia referatur. — 9) *productam* — *correptam* P. et sic etiam in seqq. — 10) *quae aut non* P. — 11) *ut deest* apud P. — 12) *esse dicenda sunt pro adverbis* P. Excidit versus integer, aberrante librario a v. *nomina* ad alteram eandem, quam lacunam optime explet Cod. noster. —

*bis*²¹; negandi, ut *non*²²; adfirmandi, ut *etiam*, *quidni*²³; demonstrandi, ut *en*, *ecce*; optandi, ut *utinam*; hortandi, ut *eia*; ordinis, ut *deinde*²⁴; interrogandi, ut *cur*²⁵, *quare*, *quamobrem*; similitudinis, ut *quasi*, *ceu*; qualitatis, ut *docte*, *pulcre*; quantitatis, ut *multum*, *parum*; dubitandi, ut *forsitan*²⁶, *fortasse*; personalia, ut *mecum*, *tecum*, *secum*, *nobiscum*, *vobiscum*; vocandi, [1760] ut *heus*²⁷; respondendi, ut *eu*²⁸; separandi, ut *seorsum*; iurandi, ut *edepol*, *castor*²⁹, *hercle*, *medius fidius*; eligendi, ut *potius*, *immo*; congregandi, ut *simul*, *una*³⁰; prohibendi, ut *ne*. Eventus, ut *forte*, *fortuito*³¹; comparandi, ut *magis*, *vel*, *tam*³².

3. Sunt etiam adverbia infinita, ut *ubi*, *quando*. Sunt finita, ut *hic*, *modo*. Adverbia loci duas species habent, *in loco* et *ad locum* significantes; in loco, ut *intus*, *foris*; ad locum, ut *intro*, *foras*. Dicimus enim *intus sum*, *foris sum*; *intro eo*, *foras eo*. Adiciunt³³ quidam *de loco*, quod sic dicitur, tamquam³⁴ *in loco*, ut *intus exeo*, *foris venio*. Adiciunt³⁵ quidam etiam *per locum*, ut *hac*, *illac*. *Heus* et *eu* interiectiones multi, non adverbia, putaverunt, quia non semper sequitur verbum³⁶.

4. Comparatio accidit adverbio, quia hic³⁷ quoque comparationis gradus sunt tres, positivus, comparativus, superlativus; positivus, ut *docte*, comparativus, ut *doctius*, superlativus, ut *doctissime*. Et quoniam adverbia quoque sunt, quae per omnes gradus ire non possunt, ideo his ad augendam significationem pro comparativo et superlativo *magis* et *maxime* coniungimus, ad minuendam *minus* et *minime*.

Quemadmodum comparantur, ita et deminuantur³⁸ adverbia; ut *primum*, *primule*³⁹, *longe*, *longule*; a comparativo, ut *melius*, *meliuscule*, *longius*, *longiuscule*. A superlativo⁴⁰ vel nulla exempla, vel perrara sunt.

5. Figurae adverbiorum duae sunt. Aut enim simplicia sunt adverbia, ut *docte*, *prudenter*; aut composita; ut *indocte*, *imprudenter*. Componuntur etiam adverbia modis quattuor.

Sunt multae dictiones dubiae⁴¹ inter adverbium et nomen, ut *falso*; inter adverbium et pronomen, ut *quo*; inter adverbium et verbum, ut *pone*; inter adverbium et participium, ut *profecto*; inter adverbium et coniunctionem, ut *quando*; inter adverbium et praepositionem, ut *propter*; [1761] inter adverbium et interiectionem, ut *eu*. Horum quaedam accentu discernimus, quaedam sensu.

Sunt item adverbia loci, quae imprudenter⁴² putant nomina; in loco, ut *Romae sum*; de loco, ut *Roma venio*; ad locum, ut *Romam pergo*. His praepositio non praepositur⁴³, quae provinciarum, locis regionibusve adici solet⁴⁴, quia⁴⁵ de significatione nominis non recidunt, ut *de Africa venio*, *ad Siciliam pergo*, *in Italia sum*. Praepositio separatim adverbii non adplicabitur, quamvis legerimus *desursum*, *desubito*⁴⁶, et *exinde*, et *abusque*, et *dehinc*. Sed haec tamquam unam partem orationis sub uno accentu pronunciabimus.

13) *productam* P. — 14) *quae* — *terminantur* Cod. vitiose. — 15) *quae* — *terminantur* Cod. vitiose. — 16) *hanc* P. — 17) Deest *similiter* apud P. — 18) Cod. addit *multa*. Ex dittographia. Fortasse *multa* pro *quaedam* reponendum. — 19) *hic*, *ubi*, *ibi* P. et Cod. ab altera manu. — 20) Addit altera m. Cod. *tum*, *cras*. — 21) Addit a. m. in Cod. *ter*. — 22) P. addit: *nihil*; a. m. Cod. *neque*. — 23) Videbatur in Cod. a pr. m. esse: *quidem*. Sed in Donato scholastico clare scriptum *quidni*. — 24) Corr. Cod. addit: *deinceps*. — 25) Apud Don. schol. *quur*. — 26) *Forsan* P. — 27) Uterque Don. Ms. *heos*. — 28) *heu* P. — 29) Lege: *ecastor*. — 30) Addit P. *pariter*. — 31)

Sic omnes libri. — 32) *magis* et *tam* P. — 33) *Adiciunt* P. — 34) *quasi* P. — 35) *Adiciunt* P. — 36) *ideo*, *quia* non semper subsequuntur verbum P. — 37) *huic* P. et corr. Cod. — 38) *Quemadmodum enim comparantur, ita et minuuntur* P. pessime. — 39) *a positivo ut primum, primule* P. et corr. Cod. — 40) *a superlativo autem gradu* P. — 41) *Sunt autem m. d. P. Sunt multae dictiones sunt dubiae*. Cod. — 42) *imprudenter* P. — 43) *non anteponitur* P. *non ante praepositur* Cod. — 44) *solent* Cod. — 45) *ideo quia* P. — 46) *derepente* addunt P. et corr. Cod.

§ E G M. XIV. *De Participio.*

1. Participium est pars orationis, dicta quod¹ partem capiat nominis partemque verbi. Recipit enim a nomine genera et casus, a verbo tempora et significationes. Ab utroque numerum et figuram. Participiis² accidunt sex, genus, casus, significatio, tempus, numerus, figura.

2. Genera participiis accidunt quattuor; masculinum, ut *lectus*, femininum, ut *lecta*, neutrum, ut *lectum*, commune ut *legens*. Nam omnia participia praesentis temporis generis sunt communis. — Casus totidem sunt participiorum, quot et nominum; nam per omnes casus etiam participia declinantur. — Tempora participiis accidunt tria, praesens, praeteritum et futurum, ut *luctans*, *luctatus*, *luctaturus*.

3. Significationes participiorum a generibus verborum sumuntur. Veniunt enim participia ab activo³ duo, praesentis temporis et futuri, ut *legens*, *lecturus*; a passivo duo, praeteriti temporis et futuri, ut *lectus*⁴, *legendus*; a neutro duo, sicut ab activo, praesentis temporis et futuri, ut *stans*, *staturus*; a deponenti tria, praesentis, praeteriti et futuri, ut *luctans*, *luctatus*⁵, *luctaturus*; a communi quattuor, praesentis, praeteriti⁶ et duo futura, ut *criminans*, *criminatus*, [1762] *criminaturus*⁷, *criminandus*. Inchoativa participia praesentis temporis sunt tantum, ut *horrescens*, *telescens*, *calescens*. Defectiva interdum alicuius sunt temporum⁸, ut *soleo*, *solens*, *solitus*. Interdum nullius, ut ab eo quod est *memini* nullum participium reperitur. Interdum a non defectivo verbo participia defectiva sunt, ut⁹ *studeo*, *studens*; et futurum tempus non habet¹⁰. Ab impersonali verbo participia, nisi usurpata, non veniunt¹¹.

4. Numeri participiis accidunt¹² uterque, singularis et pluralis; singularis, ut *hic legens*, pluralis, ut *hi legentes*.

Figura item participiorum duplex est; aut enim simplicia sunt participia, ut *scribens*, aut composita, ut *describens*. Conponuntur etiam participia modis quattuor¹³.

5. Sunt nomina speciem participiorum habentia, ut *tunicatus*, *galeatus*, quae quia a verbo non veniunt, non sunt ad participia applicanda¹⁴. Ex quibus sunt etiam illa, quae participia videntur¹⁵, verborum tamen significatione privata sunt, ut *pransus*, *coenatus*, *placita*, *nupta*, *triumphata*, *regnata*. Nam *prandeor*, *coenor*, *placeor*, *nubor*, *triumphor*, *regnor* non dicitur. Sunt etiam alia participia, quae accepta praepositione et a verbis et a participiis recedunt¹⁶, ut *nocens*, *innocens*; nam *noceo* dicitur, *innocceo* non dicitur. Sunt veluti participia, quae a verbo veniunt, et quia tempus non habent, nomina magis, quam participia iudicantur, ut *furibundus*, *moribundus*¹⁷. Sunt multa participia eadem et nomina, ut *passus*, *visus*, *cultus*¹⁸, quae tamen et in¹⁹ casibus discrepant et de²⁰ temporibus dignoscuntur²¹. Sunt participia defectiva, quae per omnia tempora ire non possunt, ut est *coeptus*, *urgendus*²². Sunt participia, quae accepta comparatione fiunt nomina, ut *acceptior*, *incensior*²³. Adverbia de participiis fieri posse, nonnulli negant; sed hoc²⁴ plurimae lectionis revincit auctoritas.

1) dicta eo quod P. — 2) Participio P. — 3) verbo addunt P. et corr. Cod. ita tamen, ut in P. a verbo activo, in Cod. ab activo verbo legatur. — 4) Intruditur et in P. — 5) Intruditur et in P. — 6) praesens, praeteritum P. — 7) et criminandus P. — 8) alicuius temporis sunt P. — 9) ut ab eo quod est studeo P. — 10) non habet in usu P. Corr. Cod. omnem locum sic dedit: ut ab eo quod est studeo studens, et cresco crescens; et futurum tempus non habet in usu. — 11) fuerint, non veniunt P. et corr. Cod. Ad voc. usurpata glossa adscripta est in Cod.

supra lin. contra regulam. — 12) Numerus — accidit P. — 13) P. secutus sum. Codex vitiosa haec: Conponuntur autem participia modis IIII. possunt. Adduntur a poster. m. supra lin. ut reponens, sufficiens, incipiens, suspendens. — 14) non sunt participia appellanda P. — 15) quae cum participia videntur P. et emend. Cod. — 16) recedant Cod. a pr. m. — 17) ludibundus addit P. et corr. Cod. — 18) sapiens, indulgens addit P. et post. m. in Cod. — 19) in abest a P. — 20) de abest a P. — 21) et comparata mutantur addit P. et corr. Cod. Dinoscun-

SEGM. XV. *De Coniunctione.*

[1763]

1. Coniunctio est pars orationis adnectens ordinansque sententiam. Coniunctioni accidunt tria, potestas, figura, ordo²⁵.

Potestas coniunctionum in quinque species dividitur. Sunt enim copulativae, disiunctivae, expletivae, causales, rationales. Sex²⁶ copulativae hae sunt: *et, que, at, atque, ac, ast*. Sex²⁷ disiunctivae sunt: *aut, ve, vel, ne, nec, neque*²⁸. Undecim expletivae sunt: *quidem, equidem, saltem, videlicet, quamquam, quamvis, quoque, enim, porro, autem*²⁹, *tamen*. Triginta quattuor³⁰ causales: *si, etsi, etiam, etiamsi, acsi*³¹, *tametsi, siquidem*³², *quando, quandoquidem, quin, quinetiam, quatenus, sin, seu, sive, neve, nam, namque, ni, nisi, nisisi*³³, *enim*³⁴, *etenim, ne, sed, interea, quamobrem, praesertim, item, itemque, caeterum, alioquin, praeterea*. Quindecim³⁵ rationales: *ita, itaque, enim, enimvero, quia*³⁶, *quapropter, quoniam, quoniamquidem*³⁷, *quippe, ergo, ideo, igitur, scilicet, propterea, idcirco*³⁸.

2. Figurae coniunctionum duae sunt; simplex, ut *nam*, composita, ut *namque*.

Ordo coniunctionum in hoc est, quia aut praepositivae sunt coniunctiones, ut *at, ast*; aut subianctivae, ut *que, autem*; aut communes, ut *et, igitur*.

3. Sunt etiam dictiones, quas incertum est, utrum coniunctiones, an praepositiones, an adverbia nominemus, ut *cum* et *ut*. Haec³⁹ nisi sententiam consideraverimus, incerta sunt; quae tamen omnes sensu facile dignoscuntur⁴⁰. Nam et coniunctiones pro aliis coniunctionibus positae inveniuntur potestate mutata⁴¹.

SEGM. XVI. *De Praepositione.*

1. Praepositio est pars orationis, quae praeposita aliis partibus orationis significationem earum aut mutat, aut complet, aut minuit. Nam aut nomini praeponitur, ut *invalidus*; aut pronomini praeponitur, ut *prae me*⁴², vel subponitur⁴³, ut *mecum, tecum*⁴⁴, *nobiscum, vobiscum*; aut verbum praecedit, ut *perfero*, aut adverbium, ut *expresse*, aut participium, ut *praecedens*, aut [1764] coniunctionem, ut *absque*, aut ipsam⁴⁵, ut *circumcirca*.

2. Praepositiones aut casibus serviunt aut loquelis; aut et⁴⁶ casibus et loquelis. Haeque⁴⁷ aut coniunguntur aut separantur, aut et⁴⁸ coniunguntur et separantur. Coniunguntur⁴⁹, ut *di, dis, re, se, am*⁵⁰, *con*; dicimus enim *diduco, distraho, recipio, secubo, amplexor, congredior*. Separantur, ut *apud, penes*. Coniunguntur et separantur caeterae omnes. Ex quibus *in* et *con* praepositiones, si ita compositae fuerint, ut eas statim *s* vel *f* litterae consequantur, plerumque producantur, ut *insula, infula*⁵¹, *consilium, confessio*.

3. Praepositioni accidit casus tantum. Casus namque in praepositionibus duo sunt, accusativus

tur Cod. — 22) non possunt, quae a verbo veniunt, ut est ceptus, urgendus P. — 23) acceptus, acceptior, incensus, incensior P. et corr. Cod. — 24) Sed hos P. et corr. Cod. — 25) et ordo P. — 26) Sex deest apud P. — 27) Septem corr. Cod. Vox plane deest apud P. — 28) an, neque P. et corr. Cod. — 29) licet, tamen P. et corr. Cod. — 30) Triginta quattuor deest apud P. — 31) etiam, etiamsi, acsi desunt ap. P. — 32) siquid P. — 33) nisisi deest ap. P. — 34) Male apud P. nisisim, una voce. — 35) Quindecim deest apud P. — 36) quia, quare P. —

37) Pro quoniamquidem repetit P. quandoquidem ex superioribus. — 38) idcirco P. — 39) Verba: ut cum et ut, haec desunt ap. P. — 40) discernuntur P. In Cod. est dinoscuntur. — 41) mutatae P. — 42) per me P. Cod. supra lin. ultra me, quod glossema. — 43) supponitur P. — 44) Addit secum P. et corr. Cod. — 45) semetipsam P. seipsam corr. Cod. Citatur hic locus a Prisciano, lib. XIV, 3. p. 598. tom. I., ubi profero pro perfero et se ipsam pro ipsam. — 46) aut aequae casibus P. — 47) Haec P. — 48) et deest apud P. — 49) Quae loquelis serviunt, coniunguntur P. — 50) an P. — 51) infusa P.

et ablativus. Aliae enim accusativo casui praeponuntur¹, aliae ablativo, aliae utriusque casus sunt². Accusativi casus praepositiones sunt hae: *ad, apud, ante, adversum, cis, citra, circum, circa, contra, erga, extra, inter, intra, infra, iuxta, ob, pone, per, prope, secundum, post, trans, ultra, praeter, propter, supra, circiter, usque³, *penes*. Dicimus enim *ad patrem, apud villam, ante aedes, adversum hostes*⁴, *cis Renum*⁵, *citra forum, circum vicinos, circa templum, contra hostem, erga propinquos, extra terminos, inter naves, intra moenia, infra tectum, iuxta macellum, ob augurium, pone tribunal, per parietem, prope fenestram*⁶, *secundum fores, post tergum, trans ripam, ultra fines, praeter officium, propter mercatum*⁷, *supra coelum, circiter annos, usque Oceanum*⁸, *penes arbitros*. Ex his *ad* et *apud* cum unius casus sint, diverso modo ponuntur. Dicimus enim: *ad amicum vado, apud amicum sum*. Nam neque *apud amicum vado* recte dicitur, neque *ad amicum sum*. *Usque* praepositio plurimis non videtur, quia sine aliqua praepositione proferri recte non potest⁹; unde adiungitur utrique casui pro qualitate praepositionis eius, cui fuerit copulata, ut *usque ad* et *usque ab*.*

4. Ablativi casus praepositiones sunt hae: *a, ab, abs, cum, coram, clam, de, e, [1765] ex, pro, prae, palam, sine, absque, tenus*. Dicimus enim *a domo, ab homine, abs quolibet*¹⁰, *cum exercitu, coram testibus, clam custodibus, de foro, e iure, ex praefectura, pro clientibus, prae timore, palam omnibus, sine labore, absque iniuria, tenus pube*. Sed haec praepositio propter euphonium subicitur¹¹ et facit *pube tenus*. *Clam* praepositio casibus servit ambobus.

5. Utriusque casus praepositiones sunt hae: *in, sub, super, subter*; quarum *in* et *sub* tunc accusativi casus sunt¹², cum ad locum vel nos vel quoslibet ire, isse, ituros esse significamus; tunc ablativi, cum vel nos, vel quoslibet in loco esse, fuisse, futuros esse significamus; cuius rei exempla sunt haec. *In* accusativi casus, ut

*Itur in antiquam silvam*¹³.

In ablativi casus,

*Stans celsa in puppi*¹⁴.

Sub accusativi casus, *postesque sub ipsos*¹⁵

Nituntur gradibus.

Sub ablativi casus,

*Arma sub adversa posuit radiantia quercu*¹⁶.

Super vero et *subter* cum accusativo casui naturaliter praeponantur, et ablativo¹⁷ plerumque iunguntur, ut *gemina super arbore sidunt*¹⁸.

Et: *Ferre iubet*¹⁹ *subter tensa testudine casus*.

1) *Aliae enim praepositiones accusativo casui serviunt* P. et corr. Cod. — 2) *aliae utrique casui* P. et corr. Cod. — 3) *secus* addit P. et corr. Cod. — 4) *inimicos* P. et corr. Cod. — 5) *Rhenum* P. — 6) Post haec leguntur in P. et in Cod. a ser. m. propter disciplinam. — 7) propter mercatum. Sic videtur legendum esse; nam erasae sunt duae vv. in Codice. — 8) *secus vos* intrudunt et P. et Cod., sed sustuli auctoritate eius librarii, qui scripsit Donati-artem in usum scholarum in Cod. Ber., de quo supra. Legitur enim ibi: *secus viam quod non est in Donato*. — 9) Quae sequuntur verba usque ad vv. *usque ab*, desunt in Cod., sed altera manus adscripsit. Non recte videbantur abesse,

propterea P. secutus ea recepi. — 10) P. e vitio typographico: *absque quolibet*. — 11) *Subicitur* P. — 12) *quarum in et sub tunc praepositiones accusativi casus sunt, cum adversum vel ante significant, ut ibat in Euryalum et sub ipsum Arcturum, pro ante. Tunc ablativi casus, cum vim recte retinent, nec pro accusativis praepositionibus ponuntur. Item accusativi casus sunt, cum ad locum vel nos, vel quoslibet ire, isse, ituros esse significamus, cuius rei exempla sunt haec*. Sic interpolata haec sunt apud P. — 13) Virg. Aen. VI, 179. — 14) Virg. Aen. III, 527. VIII, 680. X, 261. — 15) Virg. Aen. II, 442. — 16) Virg. Aen. VIII, 616. — 17) *tamen* addit P. et

Quamquam multi sunt, qui non putant ambiguas²⁰ praepositiones, nisi duas, *in* et *sub*; cacterum *super* et *subter*, cum locum significant, figurate ablativo iungi²¹. Extra quam formam *super* praepositio, cum *de* significat, hoc est, mentionem de aliquo fieri, ablativi casus est tantum, ut

*Multa super Priamo rogilians, super Hectore multa*²².

Hoc est, *de Priamo* et *de Hectore*.

6. Separatae praepositiones acuantur; coniunctae²³ casibus aut loquelis²⁴ vim suam saepe [1766] commutant et graves fiunt²⁵. Praepositiones aut verba²⁶, cum componuntur, corrumpunt, ut *conficio*, aut ipsae corrumpuntur, ut *affero*, aut et²⁷ corrumpunt et corrumpuntur, ut *suscipio*. Antiqui praepositiones etiam genitivo casui coniungebant²⁸, ut *crurum tenuis*. Item *post* et *ante* et *circum* utrisque casibus²⁹ iunctas invenimus. Sed scire nos convenit, praepositiones ius suum³⁰ tunc retinere, cum praeponuntur; suppositas vero et significationem suam³¹ et vim nominis et legem propriam non habere. Separatae praepositiones separatis praepositionibus non cohaerent³² et adverbium faciunt, si quando illas non subsequitur casus. Sunt qui putant, accidere praepositioni et figuram et ordinem; figuram, quia sunt praepositiones³³ compositae, ut *absque*; ordinem, quia sunt praepositiones praepositivae, ut *sine*, sunt subiunctivae, ut *tenuis*. Sed haec nos et similia in his numerabimus³⁴, quae *inaequalia* nominantur³⁵.

SEGM. XVII. *De Interiectione.*

Interieccio est pars orationis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi adfectus; aut metuentis, ut *ei*, *eu*³⁶; aut optantis, ut *o*; aut dolentis, ut *heia*, et *heu*³⁷; aut admirantis, ut *papae*³⁸; aut laetantis, ut *euar*. Sed haec apud Graecos adverbis applicantur³⁹, quod ideo Latini non faciunt, quia huiusmodi voces non statim subsequitur verbum. Licet autem pro interiectione etiam alias partes orationis singulas pluresve subponere⁴⁰, ut *nefas*, *pro nefas*⁴¹. Accentus in⁴² interiectionibus certi esse non possunt, ut fere in aliis vocibus, quas inconditas invenimus.

LIBERTERTIUS.

SEGM. I. *De Barbarismo.*

1. Barbarismus est una pars orationis vitiosa in communi sermone. In poemate [1767] metaplasmus. Itemque in nostra loquela barbarismus⁴³, in peregrina barbaros lexis⁴⁴ dicitur, ut si quis dicat *mastruca*⁴⁵, *cateia*, *magalia*⁴⁶. Barbarismus fit duobus modis, pronuntiatione et scripto.

corr. Cod. — 18) Virg. Aen. VI, 203. — 19) Legē: *Ferre lubet* P. *Ferre iuvat*. Cf. Pomp. Comm. artis Don. p. 403. Locus est Virg. Aen. IX, 514. — 20) *esse* addit P. — 21) *iunguntur* male apud P. et corr. Cod. — 22) Virg. Aen. I, 750. — 23) *vero* addit P. — 24) *fuertint* interponitur in Codice, sed inductum est. — 25) Citatur hic locus totidem verbis a Prisciano lib. XIV, 1. p. 585. Tom. I. Kr. — 26) *ipsa* addit P. et corr. Cod. — 27) *et h. l. deest* apud P. — 28) *iungebant* P. — 29) *utrique casui* P. et corr. Cod. — 30) *vim suam* P. — 31) *suam* Cod. ab altera m. et P. omittit. — 32) Verba: *Separatae praepositiones separatis praepositionibus non cohaerent* de-

sunt apud P. pessime. — 33) *Simplices ut abs* intrudunt P. et corr. Cod. — 34) *in his adnumeravimus* P. — 35) *numerantur* Cod. perperam. — 36) *Pro ei eu* apud P. *enim*, *atat* P. *atat* ab altera m. adscr. in Cod. Legē: *oiei*, *atat*. — 37) Cod. *eu*; *heia* erasum. — 38) Verba: *aut admirantis ut papae* ab altera m. Cod. profecta. Exstant apud P. Mihi videbantur necessaria. — 39) *Sed haec Graeci adverbis applicant* P. — 40) *supponere* P. — 41) *pro* est interieccio, quae vulgo *proh* scribitur. — 42) *in* deest apud P. — 43) *Itemque barbarismus i. n. l. P.* — 44) *barbarolexis* P. et corr. Cod. — 45) *mastruga* P., quod etiam apud Pompeium est. — 46) *acinacis* addit P. et corr. Cod.

GRAMMAT. LAT. I.

D

His pipertitis¹ quattuor species subponuntur: adiectio, detractio, immutatio, transmutatio; litterae, syllabae, temporis, toni, adspirationis.

2. Per adiectionem litterae fiunt barbarismi, sicut:

*Reliquias Danaum*²;

cum *reliquias* per unum *l*³ dicere debeamus. Syllabae, ut

*Nos abiisse rati*⁴;

pro *abisse*. Temporis, ut

*Italiam fato profugus*⁵;

cum *Italia* correpta⁶ prima littera dicere debeamus.

Per detractioem litterae, sicut:

*infantibu' parvis*⁷;

pro *infantibus*. Syllabae, ut *salmentum*, pro *salsamentum*. Temporis, ut

*Unius ob noxam*⁸;

pro *unius*.

Per immutationem litterae, ut⁹ *olli*, pro *illi*. Syllabae, ut *pernucies*¹⁰ pro *pernicies*. Temporis, ut

*Fervere Leucaten*¹¹;

pro *fervēre*;

et *Actia bella videbis*;

cum, si secundae coniugationis est, producte dici debeat¹².

Per transmutationem litterae, sicut: *Evandre*, pro *Evander*. Syllabae, ut *displicina*, pro *disciplina*. Temporis, ut si quis *Deos* producta prima syllaba et correpta posteriore pronunciet.

3. Toni quoque similiter per has quattuor species commutantur. Nam et ipsi adiciuntur¹³, detrahuntur, immutantur, transmutantur; quorum exempla ultro se offerent, si quis inquirat.

Totidem modis etiam per adspirationem¹⁴ deprehenditur barbarismus, quem quidam [1768] scripto, quidam pronuntiationi iudicant adscribendum, propter *h* scilicet, quam alii litteram, alii adspirationis notam deputant¹⁵.

4. Fiunt etiam barbarismi per hiatus. Sunt etiam malae compositiones, id est, *κακὸς σύνθετα*¹⁶, quas nonnulli barbarismos putant, in quibus sunt Metacismi, Labdacismi, Iotacismi, hiatus, collisiones, et omnia, quae plus aequo minusve sonantia ab eruditis auribus respuuntur. Nos cavenda haec vitia¹⁷ praelocuti, controversiam de nomine pertinacibus relinquamus¹⁸.

1) Cod. vitiose: *bipertis*. — 2) *atque immitis Achillis* P. a. i. *Achilli* corr. Cod. Virg. Aen. I, 30. — 3) *per unum l* desunt apud P. — 4) *et vento petiisse Mycenae*. Addit P. et corr. Cod. Virg. Aen. II, 25. — 5) *Laviniae venit* add. P. et corr. Cod. Virg. Aen. I, 2. — 6) *Italiam correpte* P. — 7) Cf. Diomed. p. 424. Valer. Prob. p. 1438. et Pompeius p. 30. — 8) *et furias Aiacis Oilei* addit solus P. Virg. Aen. I, 41. — 9) *sic*, ut P. et corr. Cod. — 10) Cod. a pr. m. *pernucies*, quod mutatum in *pernities*. Fortasse recte *pernucies*. Nisi forte de una syllaba *ti* h. l. sermo est, de cuius pronuntiatione cf. Pomp. Gramm. p. 424. — 11) Addit P. *auroque effulgere fluctus*. Virg.

Aen. VIII, 677. — 12) Dedi Codicis scripturam; quae mihi non dubium est, quin veram scriptoris manum servet. Apud P. totus locus ita comparatus est: *Fervere — fluctus. Cum fervere sit secundae coniugationis et producte dici debeat*. Grammaticus memoriae vitio plures Virgilii versus in unum contraxit; quod postea emendarunt librarii. Virgilii versus hi sunt Aen. VIII, 675.

In medio classes aeras, Actia bella Cernere erat; totumque instructum Marte videres Fervere Leucaten auroque effulgere fluctus. Quos versus ita coniunctos exhibere volebat Gramm.: *Fervere Leucaten et Actia bella videbis*;

SEGM. II. *De Soloecismo.*

1. Soloecismus est vitium in contextu partium orationis, contra regulam artis Grammaticae factum. Inter soloecismum et barbarismum hoc interest, quod soloecismus discrepantes aut inconsequentes in se dictiones habet; barbarismus autem in singulis verbis fit, scriptis vel pronunciatis. Quamquam multi erunt¹⁹, qui putant, etiam in una parte orationis fieri soloecismum, si aut demonstrantes virum, *hanc* dicamus, aut feminam, *hunc*; aut interrogati, *quo pergamus*, respondeamus *Romae*; aut unum salutantes²⁰ *salvete* dicamus; cum utique praecedens demonstratio aut interrogatio vel salutatio vim contextae²¹ orationis obtineat. Multi etiam dubitaverunt, *scala*, *scopa*, *quadriga*, soloecismus an barbarismus esset, cum scilicet id genus dictionis barbarismus²² esse vel ex ipsius vitii definitione facile possit agnosci.

2. Soloecismus fit duobus modis, aut per partes orationis, aut per ea, quae accidunt partibus orationis²³. Per partes orationis fiunt soloecismi, cum alia pro alia ponitur, ut
torvumque repente [1769]

*Clamat*²⁴;

pro *torve*. Nomen pro adverbio positum est. Fit etiam in eadem²⁵ parte orationis hoc vitium cum ipsa pro se non in loco suo²⁶ neque ut convenit, ponitur, ut

*Cui de te tantum licuit*²⁷.

pro *in te*. Et *apud amicum eo*, pro *ad amicum*; et *intro sum*, pro *intus sum*; et *foris exeo*, pro *foras*.

3. Per accidentia partibus²⁸ orationis tot modis fiunt soloecismi, quot sunt accidentia partibus²⁹ orationis. Sed ex his propter compendium exempli causa perpauca monstrabimus. Nam³⁰ per qualitates nominum fiunt soloecismi, sicut

Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto

*Dardanus*³¹;

pro *Dardanius*; proprium pro appellativo posuit. Per genera, sicut: *validi silicis et amarae corticis*³² et *collus collaria caret*³³. Per numeros, ut³⁴

*Pars in frustra secant*³⁵;

pro *secat*. Per comparisonem³⁶ sicut

*Respondit Iuno Saturnia sancta Dearum*³⁷;

pro *sanctissima*. Per casus, ut³⁸

*Urbem, quam statuo, vestra est*³⁹;

pro *urbs, quam statuo*. Per modos verborum, sicut

*Ilis, paratis arma quam primum, viri*⁴⁰;

sed post hemistichium interposuit annotationem grammaticam: *pro fervere*, atque ita versum diremit. — 13) *adiiciuntur* P. — 14) *aspiratione* P. — 15) *putant* P. — 16) Cod. *kako sinteton*. — 17) *haec omnia vitia* P. — 18) Respicit hunc locum Pompeius p. 428 his verbis: *Ait Donatus, nos quidem haec vitia docuimus. Quomodo dicamus ista ipsa vitia, reliquit aliis quaerenda et abstinuit se*. — 19) *errant* P. et corr. Cod. — 20) *resalutantes* P. et corr. Cod. — 21) *connexae* P. — 22) *barbarismum* P. et corr. Cod. — 23) *aut per accidentia partibus or.* P. Sed corr. Cod. *a. p. a. partium or.* — 24) Virg. Aen.

VII, 399. — 25) Cod. *Fit et in ea*. — 26) *suo*. deest apud P. — 27) Cod. vitiose *elicuit*. Apud P. est: *Cui tantum de te licuit, mihi fama suprema*. — Virg. Aen. VI, 502. — 28) *partium* corr. Cod. — 29) *partium* corr. Cod. — 30) *Nam* deest apud P. — 31) Virg. Aen. IV, 661. — 32) *validi silices et amarae cortices* P. — 33) Plaut. Captiv. II, 2, 107., ubi legendum *collari* pro *collaria*. — 34) *sicut* P. — 35) Virg. Aen. I, 212. — 36) *comparationes* P. — 37) Versus Ennii, ut testatur Servius ad Virg. Aen. IV, 576. — 38) *sicut* P. — 39) Virg. Aen. I, 573. — 40) Incerti poetae. Habet eundem Pomp. p. 435.

pro *ite, parate*. Indicativum modum, pro imperativo posuit. Per significationem¹, sicut
Spoliantur² eos, et corpora nuda relinquunt;
 pro *spoliant*. Per tempora, sicut³

ceciditque⁴ superbum

Ilum, et omnis humo fumat Neptunia Troia;

pro *cecidit et fumavit*. Per personas, sicut

Danai, qui parent Atridis, quam primum arma sumite⁵;

pro *qui paretis, sumite*. Per adverbia, sicut *intus eo*, pro *intro*; et *foras sto*, pro *foris⁶*; et *Italiam venio* et *ad Romam pergo⁷*. Per praepositiones, cum alia pro alia ponenda sit, aut necessaria⁸ [1770] subtrahitur. Alia pro alia ponitur, ut *sub lucem⁹* pro *ante lucem*. Necessaria¹⁰ subtrahitur, ut

Silvis te, Tyrrhene, feras agitare putasti¹¹;

pro *in silvis*. Per coniunctionem, sicut

subiectisque urere flammis¹²;

pro *subiectisve¹³*. Et *non autem fieri debet*, cum dicendum sit: *fieri autem non debet¹⁴*. Fiant praecisa soloecismi pluribus modis, quos reprehendendo potius, quam imitando, possumus adnotare. Soloecismus est¹⁵ in prosa oratione, in poemate schema nominatur.

SEGM. III. De caeteris vitiis.

1. Cum barbarismo et soloecismo vitia duodecim numerantur¹⁶ hoc modo. *Βαρβαρισμός, σολοικισμός¹⁷, ἀκυρολογία, κακέφατον¹⁸, πλεονασμός, περισσολογία, μακρολογία, ταντολογία, ἐκλειψις, ταπεινώσις, κακοσύνθετον, ἀμφιβολία¹⁹.*

2. *Ἀκυρολογία* est impropria dictio, ut

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem²⁰;

Sperare²¹ dixit pro *timere*.

Κακέφατον²² est obscoena enunciatio, vel in conposita dictione²³ vel in uno verbo, *ut numerum cum navibus aequat²⁴;*

et

Arrige aures Pamphile²⁵.

Πλεονασμός est adiectio verbi supervacui ad plenam significationem, ut
sic ore locuta est²⁶;

pro *sic locuta est*.

Περισσολογία est supervacua verborum adiectio sine ulla vi rerum, ut

1) *significationes* P. — 2) *Exspoliantur* P. — Ennii perhibetur hic versus, quem Pomp. etiam exhibet p. 435, qui idem *spoliantur*. — 3) *ut* P. — 4) Addit P. *Immeritam visum superis*. Locus est Virg. Aen. III, 3. — 5) Locus unde depromptus sit, non constat. Ceterum in Codice a pr. m. fuisse videtur: *Atrides. Atridi* habet Pomp., qui hunc versum citat p. 436. — 6) *foris exeo*, pro *foras* P. — 7) *Perperam* apud P. *Italia venio*, pro *de Italia et ad Romam pergo*, pro *Romam*. Cum praepositio nominibus separatim addenda sit, non adverbis. Per praepositiones cet. Posteriora etiam corr. Cod. — 8) *necessario* P. — 9) *ibant* addit P. — 10) *Necessario* P. — 11) Virg. Aen. XI, 686. — 12) Virg. Aen. II, 37.

Ceterum apud P. *Praecepisse iubent* additur. — 13) *pro ve* P. — 14) Plane alia P. et corr. Cod. *Per ordinem coniunctionis, ut autem fieri non debet, cum dicendum sit cet.* — 15) *est* erasit corr. Cod. — 16) *vitia decem nominantur* P. — 17) Verba *Βαρβαρισμός, σολοικισμός* desunt apud P. Ceterum in Cod. omnia latinis litteris scripta. — 18) *κακέφατον* P. — 19) *ἀμφιβολογία* P. — 20) Virg. Aen. IV, 419. — 21) *enim* addit P. et corr. Cod. — 22) *κακέφατον* P. — 23) *vel inconposita dictio* Cod. a pr. manu. — 24) *Corpora fundat humo — aequat* P. Ceterum v. est Virg. Aen. I, 193. — 25) Terent. Andria V, 4, 30. — 26) *Ad quem sic roseo Thaumantias ore locuta est* P. — 27) Incerti poetae locus. Cf. Pompeium in com-

*Ibant, qua poterant, quā non poterant, non ibant*²¹.

Μακρολογία est longa sententia res non necessarias comprehendens, ut: *Legati non impetrata pace, retro unde venerant*²², *domum reversi sunt*²³.

Ταυτολογία est eiusdem dicti repetitio vitiosa, ut *egomet ipse*.

Ἐκλειψις est defectus quidam necessariae dictionis, quam desiderat praecisa sententia, ut [1771]

*Haec secum*²⁴.

Deest enim *ταπεινώς* loquebatur.

Ταπεινώς est humilitas rei magnae, non id agente sententia²⁵, ut
penitusque cavernas,

*Ingentes*²⁶;

et

*Pelide stomachum cedere nescii*²⁷.

Κακὸς σύνθετον est vitiosa compositio dictionum, ut
versaue iuvenum

*Terga fatigamus hasta*²⁸.

*Ἀμφιβολία*²⁹ est ambiguitas dictionis, quae fit aut per casum accusativum, ut si quis dicat: *audio secutorem retiarius superasse*; aut per commune verbum, ut si quis dicat: *criminatur Cato, vadatur Tullius*, nec addat *quem*, vel *a quo*; per distinctionem, ut: *vidi statuam auream hastam tenentem*. Fit et per homonyma, ut si quis *aciem* dicat, et non addat *oculorum* aut *exercitus* aut *ferri*³⁰. Fit praeterea plurimis³¹ modis, quos recensere omnes, ne nimis longum sit, non oportet.

SEGM. IV. De Metaplasmo.

1. Metaplasmus est transformatio quaedam recti solutique sermonis in alteram speciem metri, ornatusve³² causa. Huius species sunt quattuordecim: *πρόθεσις*³³, *ἐπένθεσις*, *παραγωγή*, *ἀφαίρεσις*, *συγκοπή*, *ἀποκοπή*, *ἔκτασις*, *συστολή*, *διαίρεσις*, *ἐπισυναλοιφή*³⁴, *συναλοιφή*, *ἐκθλιψις*, *ἀντίθεσις*, *μετάθεσις*.

2. *Πρόθεσις*⁴¹ est appositio quaedam ad principium dictionis, litterae aut syllabae, [1772] ut *gnato* pro *nato*; *tetulit* pro *tulit*.

Ἐπένθεσις est appositio ad medium dictionis⁴² litterae aut syllabae, ut *reliquias* pro *reliquias*; *induperator* pro *imperator*. Et⁴³ hanc alii epenthesis, alii parenthesin dicunt.

Παραγωγή est appositio ad finem dictionis litterae aut syllabae, ut *magi* pro *magi* et *pote* pro *potest*⁴⁴. Hanc alii *προσπαράληψιν* appellant.

ment. in Donati de barb. et met. p. 441. — 23) P. *venerunt*, quod idem apud Pompeium l. c. — 29) Unde locus depromptus sit, non constat. Cf. Pomp. l. c. — 30) *me ne incepto desistere victam?* addit P. Ceterum est locus Virg. Aen. I, 37. — 31) *non id agente sententia*, quod demonstrat P. Locus utrobique corruptus videtur. — 32) Virg. Aen. II, 19. — 33) Locum sic exhibuimus, uti a pr. m. in Codice scriptus legitur. Altera manus emendavit: *Pelides stomacho cedere nescit*. — Ceterum totus de tapinosi locus ita exhibetur a P. ut: *Includunt caeco lateri penitusque cavernas Ingentes, utrumque armato milite complent. Id est multae legiones armatorum militum impleverunt cavernas.*

Et: Dulichius vexasse rates et gurgite in alto. Et: Pelidae stomachum cedere nescii. — 34) *Omne aevum ferro teritur, versaue iuvenum terga fatigamus hasta, nec tarda senectus.* P. — 35) *Ἀμφιβολογία* P. Cf. Pompeium p. 443. — 36) *oculorum, exercitus, an ferri* P. — 37) *pluribus* P. — 38) *metri, ornatus, necessitatieve* P. — 39) *πρόθεσις* P. male. Cf. Pompeius p. 446. — 40) *συναίρεσις* P. et Codex ab a. m. cf. Pompeius p. 446. Episyndaloeapham pro synaeresi ponit etiam M. Valerius Probus p. 1438. — 41) *Πρόθεσις* P. — 42) *ad medium dictionem* P. — 43) *Et deest* apud P. — 44) Dedi Cod. scripturam ad litteram. Apud P. est: *ut mage pro magis et potestur pro potest*. Locus corruptus est. For-

Ἀφαίρεσις est ablatio de principio dictionis, contraria prothesi, ut *mitte* pro *omite*¹ et *temno* pro *contemno*.

Συγκοπή est ablatio de media dictione, contraria epenthesi, ut *audacter* pro *audaciter*, *commorat* pro *commemorat*.

Ἀποκοπή est ablatio de fine dictionis² paragogae contraria, ut *Achilli* pro *Achillis* et *potis* pro *potis est*³.

Ἐκτασις est extensio syllabae contra naturam verbi, ut
*Italiam fato profugus*⁴;

cum *Italia* correpte dici debeat.

Συστολή est correptio contra naturam verbi⁵ contraria ectasi, ut
Aquosus Orion;

cum *Orion* producte dici debeat⁶.

Διαίρεσις est discissio syllabae unius in duas facta, ut⁷

*Olli respondit rex Albai Longai*⁸.

*Ἐπισυναλοιφή*⁹ est conglutinatio duarum syllabarum in unam facta, contraria diaeresi, ut *Phaethon* pro *Phaëthon*, *Neri* pro *Nerei*¹⁰, *aeripedem* pro *aëripedem*.

*Συναλοιφή*¹¹ est per interceptionem¹² concurrentium vocalium lubrica quaedam lenisque collisio, ut

*Atque ea diversa penitus dum parte gerantur*¹³.

Haec a quibusdam synchysis¹⁴ nominatur.

Ἐκθλιψις est consonantium cum vocalibus aspere concurrentium quaedam difficilis ac dura collisio, ut

*Multum ille et terris iactatus et alto*¹⁵.

Ἀντίθεσις est litterae pro littera positio, ut *olli* pro *illi*.

Μετάθεσις est translatio litterarum in alienum locum, nulla tamen ex dictione [1773] sublata, ut *Evandre*, pro *Evander*¹⁶.

SEGM. V. De Schematibus Lexeos.

1. Schemata lexeos et dianoeas sunt, id est, figurae verborum et sensuum¹⁷. Sed schemata dianoeas ad oratores pertinent, ad Grammaticos, lexeos, quae cum multa sint, ex omnibus necessaria fere sunt decem et septem¹⁸, quorum haec sunt nomina: *πρόληψις*, *ξεῦγμα*, *ὑπόξευξις*, *σύλληψις*, *ἀναδίπλωσις*, *ἀναφορά*, *ἐπαναλήψις*, *ἐπίξευξις*, *παρονομασία*, *σχέσις ὀνομάτων*, *παρόμοιον*¹⁹, *ὁμοιόπτωτον*, *ὁμοιοτέλειον*, *πολύπτωτον*, *εἰρμός*, *πολυσύνθετον*²⁰, *διάλυτον*.

tasse legendum: ut *magis* pro *mage*, *potestur* pro *potest*. *Potestur* saltem in eadem causa pro exemplo ponitur a Pompeio p. 446. Sed quia *mage* non usitatum est, vide, ne potius legendum sit *accingier* pro *aocingi*. Cf. M. Valerium Probum p. 1438. — 1) In Codice a pr. m. *demitte*. — 2) Addit P. *litterae aut syllabae*. — 3) et *potes* pro *potest* P. — 4) Virg. Aen. I, 2. — 5) Verba: *contra naturam verbi* desunt in Cod. — 6) *Turbæ* in Cod. ut *Orion* pro *Orion producte dici debeat*. Priori tamen *Orion* vox *aquosus* super scripta. Apud P. vero sic: ut *cum subito assurgens fluctu nimbosus Orion*; cum *Orion producta*

dici debeat. Cf. Pomp. p. 451. — 7) ut est P. — 8) Versus Ennianus. Cf. Ennii fragm. ed. Hessel. p. 17. Addit P. *pro eo quod est Albæ longae*. — 9) *Συναλοιψις* P. ut supra. — 10) *Neri* pro *Nerei* desunt apud P. Corrige hinc Pompeii locum p. 449. — 11) Totus hic articulus cum sequente commutatus in P. legitur, ita ut ille prior, hic posterior. — 12) *interiectionem* Cod. a pr. m. — 13) Virg. Aen. IX, 1. — 14) *Synaeresis* P. male. — 15) Virg. Aen. I, 3. — 16) *Thymbre* pro *Thymber* addit P. et corr. Cod. — 17) Verba: *id est figurae v. e. sensuum* desunt apud P, ubi ita legitur: *Schemata lexeos sunt et dianoeas*. —

2. *Πρόληψις* est praesumptio rerum ordinem secuturarum praecedens²¹, ut
*Continuo reges ingenti mole Latinus*²²;

et caetera.

Ζεύγμα est unius verbi conclusio diversis clausulis apte coniuncta, ut
Troiugena, interpres divum, qui numina Phoebi,
*Qui tripodas, Clarii lauros, qui sidera sentis*²³;

et caetera²⁴.

Ἰπόθευσις est figura superiori contraria, ubi diversa verba singulis quibusque²⁵ proprie
subiunguntur²⁶, ut

*Regem adit et regi memorat nomenque genusque*²⁷;

et caetera²⁸.

Σύλληψις est dissimilium clausularum per unum verbum conglutinata conceptio, ut
hic illius arma,

*Hic currus fuit*²⁹.

Hoc schema ita³⁰ late patet, ut³¹ fieri soleat non solum per partes orationis, sed etiam per accidentia
partibus orationis. Item syllepsis, cum singularis dictio plurali verbo adiungitur, ut

sunt nobis mitia poma,

*Castaneae molles et pressi copia lactis*³².

Ἀναδιπλωσις est congemminatio dictionis ex ultimo loco praecedentis versus et principio
sequentis, ut

sequitur pulcherrimus Astor,

*Astor equo fidens*³³.

Ἀναφορά est relatio eiusdem verbi per principia versuum plurimorum, ut

Nate meae vires, mea magna potentia solus,

*Nate patris summi, qui tela Typhoëa temnis*³⁴.

[1774]

Ἐπανάληψις est verbi in principio versus positi in eiusdem fine repetitio, ut

*Ante etiam sceptrum Dictaei regis et ante*³⁵.

Ἐπίθευσις est eiusdem verbi in eodem versu sine aliqua dilatazione³⁶ congemminatio, ut

*Me, me, adsum qui feci, in me convertite ferrum*³⁷.

Παρονομασία est veluti quaedam denominatio³⁸, ut

*Nam inceptio amentium, haut amantium*³⁹.

Σχέσις ὀνομάτων est multitudo nominum coniunctorum quodam ambitu copulandi, ut

*Marsa manus, Peligna cohors, Festina virum vis*⁴⁰.

18) XVII. P. Codex *decim et s.* — 19) *παρονομασία* — 20) Cod. *polisyntheton*. Verum est *πο-
λυσύνθετον*. — 21) *ordine secutarum*, ut P. — 22) *Praeteris reges* cet. P. Est locus Virg. Aen. XII, 161.
ubi nunc editur: *Interea reges* etc. — 23) Virg. Aen.
III, 895. seq. — 24) *et caetera* desunt apud P. — 25) *quibusque* deest apud P. — 26) *proprie* deest
apud P. — 27) Virg. Aen. X, 149. — 28) *et cae-
tera* desunt apud P. — 29) *Posthabita coluisse Samo;*
hic illius arma, hic currus fuit, hoc regnum Dea
gentibus esse. P. Ceterum locus est Virg. Aen. I, 16.
— 30) Deest *ita* apud P. — 31) Pro *ut* in Cod. *et*.

— 32) Totus hic locus a vv. *Item syllepsis* usque ad
copia lactis plane deest apud P. — 33) *Urbs Etrusca*
solo; sequitur pulcherrimus Astur, Astur equo fidens
et versicoloribus armis. P. Locus est Virg. Aen. X,
180. — 34) Virg. Aen. I, 664. seq. — 35) Virg. Ge.
II, 536. — 36) *dilatione* P. — 37) Virg. Aen. IX,
427. — 38) *quotiescunque de nomine aliud efficitur*
nomen, veluti q. d. P. — 39) Post v. *inceptio* inter-
ponunt P. et corr. Cod. *est*. Locus est Terent. Andr.
I, 3, 13. — 40) Versus est Ennianus. Cf. Hessel.
p. 150.

Παρόμοιον est cum ab isdem² litteris diversa verba sumuntur, ut
*O Tite tute Tati tibi tanta Tyranne tulisti*³.

*Ὅμοιοπτωτον*⁴ est, cum in similes casus exeunt verba diversa, ut
*Moerentes, flentes, lacrimantes, commiserantes*⁵.

Ὅμοιοτέλειον est, cum simili modo⁶ dictiones plurimae finiuntur, ut: *Eos revehi*⁷,
quam relinqui, devehi, quam deseri malui.

Πολύπτωτον est multitudo casuum varietate distincta, ut
Littora littoribus contraria, fluctibus undas
*Imprecor, arma armis, pugnent ipsique nepotesque*⁸.

Εἰρμός est series orationis tenorem suum usque ad ultimum servans, ut
Principio coelum ac terras, camposque liquentes
Lucentemque globum Lunae Titaniaque astra
*Spiritus intus alit*⁹.

*Πολυσύνδετον*¹⁰ est multis connexa¹¹ coniunctionibus dictio, ut
*Acamasque Thoasque*¹²
*Pelidesque Neoptolemusque*¹³

et caetera.

Διάλυτον vel *ἀσύνδετον* est figura superiori contraria, carens coniunctionibus, ut
ite, [1775]
*Ferte citi flammis, date tela*¹⁴.

SEGM. VI. De Tropis.

1. Tropus est dictio translata a propria significatione ad non propriam¹⁵ similitudinem ornatus necessitatis causa. Sunt autem tropi tredecim: *μεταφορά, κατάχρησις, μετάληψις, μετωνυμία, ἀντονομασία, ἐπίθετον, συνεκδοχή, ὀνοματοποιία, περίφρασις, ὑπέρβατον, ὑπερβολή, ἀλληγορία, ὁμοίωσις.*

2. *Μεταφορά* est rerum verborumque translatio. Haec fit modis quattuor: ab animali ad animale, ab inanimato ad inanimato, ab animali ad inanimato, ab inanimato ad animale. Ergo ab animali ad animale, ut

*Tiphyn aurigam celeres fecere carinae*¹⁶;
nam et *auriga* et *gubernator* animam habent. Ab inanimato ad inanimato, ut
*Ut pelagus tenere rates*¹⁷;
et *naves* et *rates*¹⁸ animam non habent. Ab animali ad inanimato, ut

1) *παρόμιον* vitiose P. — 2) *ab eisdem* P. — 3) Vulgo versus habetur Ennianus; cf. quae monui ad Prisc. librum de vers. Aen. p. 339. — 4) Sequens articulus ante hunc positus est apud P. — 5) Versus inter Ennii reliquias invenitur. Hessel. p. 137. — 6) *similiter* P. — 7) *reduci* P. et emend. Cod. — 8) *ipsique nepotes* P. In Cod. a pr. m. haec: *ipsique nec potestque*. Locus est Virg. Aen. IV, 628. seq. — 9) Virg. Aen. VI, 726. seqq. — 10) Cod. *Polisinteton*. cf. supra. — 11) *nexa* P. — 12) apud P. *Athamasque Thoasque*. In Cod. est *Achamasque Th.* Cf. Pomp. p. 463. — 13) P. ut solet versus integros exhibuit. Locus est Virg. Aen. II, 263. — 14) *Diripiantque rates alii navalibus; ite Ferte citi flammis date vela, impellite remos*. P. Verba *impellite remos* in Cod. adiecta sunt ab altera m. Apud Virg. Aen. IV, 592., unde locus petitus est, legitur: *date vela*. — 15) *non ad propriam* Cod. — 16) Incerti poetae versus, quem multi excitant Grammatici tacito auctoris nomine. Cf. quae notavi ad Pomp. p. 464. — 17) Addit P. *nec iam amplius ulla*. — 18) Cod. *et pelagus et naves* P. ab initio addit *nam*. Cf. Pomp. p. 464. Virg. Aen. V, 8. — 19) *et vento quassatur et imbre* add. P. et corr. Cod. Locus est Virg. Aen. IV,

*Atlantis cinctum assidue cui nubibus atris
Pinniferum caput;*

et caetera¹⁹. Nam ut haec animalis sunt, ita mons animam non habet, cui membra hominis ascribuntur²⁰. Ab inanimati ad animale, ut

si tantum pectore robur

Concipis²¹;

nam ut *robur* animam non habet, sic utique *Turnus* animam habet, cui haec dicuntur²². Scire autem debemus, metaphoras alias esse reciprocas, alias partis unius.

Κατάχρησις est usurpatio nominis alieni, ut *parricidam* dicimus, qui occiderit *fratrem*, et *piscinam* quae *pisces* non habet. Haec enim nisi extrinsecus sumantur²³, suum vocabulum non habent²⁴.

Μετάληψις est dictio gradatim pergens ad id quod ostendit, ut

speluncis abdidit atris;

et

Post aliquot mea regna videns mirabar aristas²⁵.

• [1776]

Μετωνυμία est dictio quaedam, veluti transnominatio. Huius multae sunt species. Aut enim per id, quod continet, id quod continetur ostendit, ut

Nunc pateras libate Iovi²⁶;

aut contra, ut

vina coronant²⁷;

aut per inventorem id quod inventum est ostendit, ut

Sine Cerere et Libero friget Venus²⁸;

aut contra, ut

Vinum precamur, nam hic Deus praesens adest²⁹.

Haec exempli causa diligentius posita etiam reliqua demonstrabunt³⁰.

Ἀντωνομασία est significatio vice nominis posita, quae fit modis tribus: ab animo, a corpore, extrinsecus. Ab animo, ut

Magnanimus Anchisiades³¹;

a corpore, ut

ipse arduus altaque pulsat

Sidera³²;

extrinsecus, ut

Infelix puer atque impar congressus Achilli³³.

Ἐπίθετον est praeposita dictio proprio nomini³⁴. Nam antonomasia vicem nominis sustinet, epitheton autem³⁵ numquam est sine nomine, ut

248. — 20) membra animantium adscribuntur P. — 21) Virg. Aen. XI, 368. — 22) sic Turnus, cui haec dicuntur, animam habet P. — 23) sumerent P. — 24) non haberent P. — 25) Haec ita exhibuit P. ut Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris. Post aliquod mea regna videns mirabor aristas. Locus est Virg. Ecl. I, 70. — 26) Virg. VII, 133. — 27) Addit P. et corr. Cod. Crateras magnos statuunt et. Locus est Virg. Aen. I, 7. — 28) Terent. Eunuch. IV, 5, 6. — 29) Verba: nam hic Deus praesens adest a P. non versui ascribuntur, sed verba Donati habentur. Perperam. Cf. Pompeius

p. 468. Ceterum in Cod. a pr. m. est: precatur, apud Pomp. precemur. Locus ascribitur Plauto a Servio ad Virg. Aen. I, 723. — 30) Haec exempli causa posita addiscentibus sunt, reliqua demonstrabit lectio P. Haec e. c. diligentibus posita etiam reliqua demonstrabuntur. Cod. a pr. m. — 31) Magnanimusque Anchisiades et pondus et ipsa P. Locus est Virg. Aen. V, 407. — 32) In P. haec tantum: ipse arduus. Locus est Virg. Aen. III, 619. — 33) Virg. Aen. I, 475. — 34) est superposita d. cum proprio nomine P. est superposita dictio proprio nomini. Corr. Cod. — 35) autem deest apud P.

E

et *dira Celaeno*¹;

*diva*² *Camilla*.

Fit etiam epitheton modis tribus. Ab animo, a corpore, extrinsecus. His duobus tropis vel vituperamus aliquem vel ornamus.

Συνεκδοχή est significatio pleni intellectus capax, cum plus minusve pronunciet³. Aut enim a parte totum ostendit, ut

*puppisque tuae pubesque tuorum*⁴;

aut contra, ut⁵

*ingens a vertice pontus*⁶

*In puppim ferit*⁷.

Et:

*fontemque ignemque ferebant*⁸.

Meminisse autem debemus, quum fit a parte totum, ab insigni parte faciendum.

Ὀνοματοποιία est nomen de sono factum, ut *tinnitus aeris, clangor tubarum*⁹.

Περιφρασις est circumlocutio, quae fit aut ornandae rei causa, quae pulchra est, aut vitandae, quae turpis est, ut

Et iam prima novo spargebat lumine terras,

*Tithoni croceum linquens Aurora cubile*¹⁰.

Et:

nimio ne luxu obtunsior usus

*Sit genitali arvo*¹¹;

et caetera.

ὑπερβατον est transcensio¹² quaedam verborum ordinem turbans, cuius species [1777] sunt quinque: *ὑστερολογία, ἀναστροφή, παρένθεσις, τιμήσις, σύγχυσις*¹³.

ὑστερολογία vel *ὑστερον πρότερον* est sententiae cum verbis ordo mutatus, ut

*Torrere parant flammis et frangere saxo*¹⁴.

Ἀναστροφή est verborum tantum ordo praeposterus, ut

*Italiam contra*¹⁵;

pro contra *Italiam*.

Παρένθεσις est interposita ratiocinatio divisae¹⁶ sententiae, ut

Aeneas, neque enim patrius consistere mentem

*Passus amor, rapidum ad naves praeemittit Achaten*¹⁷.

1) *Hos mihi praedixit luctus non dira Celaeno* P. Locus est Virg. Aen. III, 211. — 2) Codex supra lineam habet: *alii dia*. Ceterum P. integrum versum pro more suo exhibet: *Italides, quas ipsa decus sibi diva Camilla*. Virg. IX, 657. — 3) *pronunciat* P. — 4) Virg. Aen. I, 369. Integrum versum exhibet P. — 5) *aut contra, ut* desunt apud P. — 6) Virg. Aen. I, 114. Duo integros versus habet P. — 7) Post haec leguntur in Cod. *et non utique pontus in puppim ferit*. sed deleta. — 8) Apud P. post versum superiorem omisso et statim sequitur: *Gramineas alii fontemque ignemque ferebant*. Manifestae omnes hae interpolationes. Locus est Virg. Aen. XII, 119. — 9) In Cod. scr. *glangor*. — 10) Virg. Aen. IV, 685. — 11) Virg.

Georg. III, 135. Cf. Pompeium p. 472. et quae ibi notavi. Ceterum hae verba *nimio ne* — *et caetera* una cum interpositis omnia desunt apud P. — 12) Cod. *transcessio* a pr. m. — 13) In Cod. est *sinthesis*. Cf. infra. — 14) Apud P. praepositur *Et*. Locus est Virg. Aen. I, 179. — 15) Virg. Aen. I, 13. Integrum versum exhibuit P. — 16) *diversae* P. — 17) Virg. Aen. I, 643. — 18) Virg. Georg. III, 381. — 19) Vulgo Ennio tribuitur. Cf. Enn. Fragm. ed. Hess. p. 151. et quos ibi citatos invenies. — 20) *Vitiose apud P. portant*. Cf. quae notavi ad Pomp. p. 475. — 21) In Codice est *Sinthesis*, sed supra scriptis litteris *cre* emendatum *Sincresis*, quod fortasse corrector *σύγχυσις* voluit. Sed verum est, quod dedi. Cf. Pomp.

Ἑπτά est unius compositi aut simplicis verbi sectio, una dictione vel pluribus interiectis, ut
*septem-subiecta-trioni*²²;

et:

*saxo cere-comminuit-brum*²³;

et:

*Masili-portabant*²⁴ *iuvenes ad littora-tanas*.

*Σύγχυσις*²⁵ est hyperbaton ex omni parte confusum, ut

Tres notus adreptas in saxa latentia torquet,

Saxa vocant Itali mediisque in fluctibus aras.

Est enim hic ordo: tres adreptas Notus in saxa torquet, quae saxa mediis in fluctibus latentia Itali aras vocant²⁶.

ὑπερβολή est dictio fidem²⁷ excedens; augendi minuendive causa; ut *nive candidior*; minuendi, ut *tardior testudine*.

Ἀλληγορία est tropus, quo aliud significatur, quam dicitur, ut

*Et iam tempus equum fumantia solvere colla*²⁸.

hoc est, *carmen finire*²⁹. Huius species multae sunt, ex quibus eminent *septem, εἰρωνεία, ἀντίφρασις, αἰνίγμα, χαριεντισμός, παροιμία, σαρκασμός, ἀστεϊσμός*.

Εἰρωνεία est tropus per contraria quod conatur extendens³⁰, ut

Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis

[1778]

*Tuque puerque tuus*³¹.

Et caetera. Hanc nisi gravitas pronunciationis adiuverit³², confiteri videbitur, quod negare contendit³³.

Ἀντίφρασις est unius verbi ironia, ut *bellum, lucus, et Parcae*³⁴. *Bellum* hoc est minime bellum; et *lucus* eo quod non luceat et *Parcae* eo quod nulli parcant.

Αἰνίγμα est obscura sententia per occultam similitudinem rerum, ut

*Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me*³⁵;

cum significet, aquam in glaciem convertere³⁶ et ex eadem rursus effluere.

Χαριεντισμός est tropus, quo dura dictu gratius proferuntur, ut cum interrogantibus nobis, quis³⁷ nos quaesierit, respondetur³⁸: *bona fortuna*. Exinde intelligitur³⁹, neminem nos quaesisse.

Παροιμία est accommodatum rebus temporibusque proverbium, ut *adversum stimulum calces*; et *lupus in fabula*.

Σαρκασμός est plena odio atque hostilis inrisio⁴⁰, ut

En agros, et quam bello, Troiane, petisti,

*Hesperiam metire iacens!*⁴¹

p. 475. — 22) Sic Cod. a pr. m. Correctum *tris*. —

23) Ita Cod. Apud Virg. Aen. I, 108. est *abreptas*. —

24) Codicis scripturam exhibui. Apud Virg. est *mediis quae*. Cf. Pomp. p. 475. — 25) Huius explicationis

haec tantum verba in Cod. restant: *latentia Itali aras vocant*. — 26) In Cod. apparet lacuna, rasura facta, unius quidem voculae. — 27) Virg. Georg. II, 542.

— 28) *c. finiri* P. et corr. Cod. — 29) *per contrarium, quod conatur, ostendens* P. et corr. Cod. —

30) In fine versus antec. sigla etc. exstat apud P. ita ut verba: *Tuque puerque tuus* non compareant. Me-

lius Codex. Locus est Virg. Aen. IV, 93. — 31) *adiuvet* — *videtur* P. — 32) Cod. a pr. m. *adiuverit*, *videbitur quod negare ostendit*. Sed correctum. —

33) Totus locus sic scribitur apud P. *ut bellum, hoc est minime bellum. Lucus, quod minime luceat. Parcae, quod minime parcant*. Quae longe deteriora esse iis, quae Codex exhibet, sponte intelligitur. — 34) Nescitur, cuius poetae sit. Cf. Pomp. p. 477. — 35) *Num quis nos P.* Sed corr. Cod. voluit: *numquit nos q. aliquis*. — 37) *responderetur* P. *responditur* Cod. a pr. m. sed corr. ut dedimus. — 38) *intelligetur* P. Ceterum de hoc tropo cf. etiam Pomp. p. 477. seq. ubi idem exemplum. — 39) *adversus st.* P. et corr. Cod. — 40) *inrisio* P. et corr. Cod. — 41) Virg. Aen. XII, 359. Cf. Pomp. p. 479.

Ἀστεῖσμός est tropus multiplex, numerosaeque virtutis. Namque *ἀστεῖσμός* putatur quidquid simplicitate rustica caret, et faceta satis urbanitate est expoliturum¹, ut est illud:

*Qui Bavium non odit, amet tua carmina, Maevi,
Atque idem iungat vulpes² et mulgeat hircos.*

Ὁμοίωσις est minus notae rei per similitudinem eius, quae magis nota est, demonstratio. Huius species sunt tres: *εἰκὼν*, *παραβολή*, *παράδειγμα*.

Εἰκὼν est personarum inter se vel eorum, quae personis accidunt, comparatio, ut
Os humerosque Deo similis³.

Παραβολή est rerum genere dissimilium comparatio, ut
*Qualis mugitus fugit cum saucius aram
Taurus⁴;*

et caetera.

Παράδειγμα est enarratio exempli hortantis aut deterrentis; hortantis⁵, ut

[1779]

Antenor potuit mediis elapsus Achivis⁶

et caetera; deterrentis, ut

*At non sic Phrygius penetrat Lacedaemona pastor,
Ledeamque⁷ Helenam Troianas verit ad urbes⁸.*

1) *expoliturum* est P. — 2) Male P. *vulpes iungat*. Ceterum locus est Virg. Eclog. III, 90. — 3) Additum apud P. reliquum hemistichium: *namque ipsa decoram*; quod plane insulsum. Virg. Aen. I, 589. — 4) Addit P.: *et incertam excussit cervice securim*. Locus

est Virg. Aen. II, 223. — 5) *deterrentis*; ut *Ant.* omitta v. *hortantis* P. — 6) P. sequentem versum addit: *Illyricos penetrare sinus atque intima tutus*. Locus est Virg. Aen. I, 242. — 7) *Ledeamque* P. recte fortasse. — 8) Locus est Virg. Aen. VII, 863.

M. V A L E R I I P R O B I

INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM

LIBRI II

E CODICE SANCTI COLUMBANI BOBIENSIS

DILIGENTISSIME

EDITI.

PROBI INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM

LIBER PRIMUS.

A D C A E L E S T I N U M.

PRAEFATIO.

Accipe nostra tuis audacius¹ edita iussis,
Caelestine² potens, et mentibus insere dicta.
Quo cumulante mihi semper fortuna favorem³,
Haud invita dedit sese, comitante benigno,
Quem superi voluere virum, mihi condere famam.
Ausus enim incipio, quoniam tua iussa fatigant,
Tempora vel numeros verborum et commata verbis,
Ut possum, monstrare meis; licet alta subire
Mens humilis vetet, et res metrica fortius artet⁴.
Aptius esse tamen conantes iussa fatemur
Arta⁵ subire nimis, quam voce animoque silere.

[1386]

SEGM. I. De elementis litterarum⁶.

[1387]

1. Litterarum⁷ elementa tria sunt, quae planius genera memoramus, unum vocalium, alterum semivocalium, postremum mutarum. Elementum vocalium litterarum, quibus ex vocalitate inditum nomen est, apud⁸ nos quinque litteris continetur⁹, apud Graecos septem. Harum

1) *Audacibus* Asc. — 2) *Caelestine*. Sic Asc. cum Cod. *Coelestine* P. — 3) *fabore* Cod. *favore* P. Quod exhibuimus, iam est in Asc. Ordo autem verborum est: *Quo cumulante mihi favorem, fortuna haud invita sese dedit, mihi condere famam, comitante benigno, quem virum superi voluere*: i. e. eo viro comite, quem superi comitem mihi addere voluerunt. Ceterum locutio ista: *fortuna se dedit*,

mihi condere famam, licet contorta, tamen ab huius generis scriptoribus non aliena videri debet. — 4) *arctet* ex errore P. *arctet* Asc. Nos Codicem secuti sumus. — 5) Ita Cod. *Arcta* Asc. P. — 6) Inscriptiones segmentorum in Codice, ut eas exhibuimus. — 7) *litterarum* Asc. P. Codex constanter *litt.* — 8) Ita constanter Cod. — 9) *continentium* Asc. —

illi aliquas et corripiunt et producant; aliquas semper longas, aliquas semper breves habent. Nos vero quoniam numero sumus exigui vocalium litterarum, pro natura uniuscuiusque syllabae easdem corripere et producere possumus. Sunt autem hae: *a, e, i, o, u*. His quaecumque¹ syllaba aut singularibus constat, ut:

*A virgo infelix*²,

et:

*O Dea*³;

aut adhaerentibus ex qualibet parte consonantibus, ut:

*Ne pete connubiis*⁴ *natam*,

et:

*En quid ago*⁵;

aut duplicatis vocalibus, quod Graeci diphthongos⁶ vocant; interdum sine aliqua consonante, ut:

*Oenotri*⁷ *coluere viri*;

aliquando praecedentibus⁸ consonantibus, ut:

*Praeterea genus*⁹;

aut interdum consequentibus, ut:

*Aestatem increpitans seram*¹⁰.

2. Elementum semivocalium septem litteris constat, quae per se quidem proferri singulae possunt, sine vocali tamen per se syllabam facere nequeunt. Ideoque semivocales dictae; quod¹¹ per se proferantur, vocalitatis nomen attingunt; quod per se syllabam non faciant, mutis similes inveniuntur. Sunt autem numero septem: *f, l, m, n, r, s, x*. Elementum mutarum litterarum novem litteris constat, quibus ex natura suum vocabulum cessit. Ideo enim mutae dicuntur, quoniam per vocales litteras pronunciantur, neque etiam per se syllabam facere possunt. Sunt autem numero novem: *b, c, d, g, h, k, p, q, t*. Harum omnium diversi elementi litterarum vim naturamque per ordinem memorabo.

SEGM. II. De vocalibus litteris¹².

[1388]

1. Vocales litterae quinque sunt. Ex his omnibus *o* littera specialem continet rationem, et *ω* Graecam semper productam, non tamen plenius imitatur¹³. Nam etsi naturaliter brevis fuerit, pro longa poni potest; in ultima¹⁴ dumtaxat syllaba saepe contingit quibuscumque partibus orationis. In nominibus masculinis et femininis casu nominativo recte *o* littera producitur, quia et in genitivo singulari producta est, ut *Cato* et *ratio*; ut:

*Quis te, magne Cato, tacitum*¹⁵;

ut:

*Arduus, arma tenens; non te rationis egentem*¹⁶.

1) Quaecumque. Ita in Cod. — 2) Virg. Ecl. VI, 47. Ubi editur *Ah v.* — 3) Virg. Aen. I, 372. — 4) Cod. *connubiis*. Locus est Virg. Aen. VII, 96. — 5) Virg. Aen. IV, 534. — 6) Cod. *diphthongos*. Asc. *diphthongon*. P. *διφθογγον*. Male. — 7) Ita Cod. Sed Asc. et P. *Oenotrii*. Locus est Virg. Aen. I, 532., ubi nunc recte scribitur *Oenotri*, licet variant Codices. — 8) *Procedentibus* Cod. — 9) Virg. Georg. II, 83. — 10) Virg. Georg. IV, 138. — 11) P. ex emendatione: *quod quum per se*. Nos codicem secuti sumus, quicum consentit Ascensiana. — 12) Haec inscriptio in Cod. continenter scripta, eodem in versu atque reliqua. — 13) *emittatur* vitiose Asc. — 14) *intultima* Cod. sed puncto supposito notatur prius *t* supervacaneum esse. — 15) Virg. Aen. VI, 841. — 16) Virg. Aen. VIII, 299. — 17) Lucan. Phars. II, 285. — 18) *Noctis* l. b. f. Cod. Ita non plene perscripta ultima voce. — 19) Virg. Aen. IV,

Lucanus vero brevem posuit o syllabam superioris nominis, ut:

*Arcano sacras reddit Cato pectore voces*¹⁷.

Hic eam, quoniam ultima syllaba pedis est, videtur corripuisse; ille quoniam non solum pedi faciat caput, sed etiam quod manifeste longa sit, produxit. At in hoc nomine: *virgo*, *virginis*, ubi manifeste brevis est, quoniam genitivo deficit, quemadmodum eam longam poneret Virgilius in hoc versu:

*Hunc mihi da proprium, virgo sata nocte, laborem*¹⁸,

nisi eam pro longa poni posse secundum eius litterae naturam sciret? Non quod initium pedi faciat, ut quibusdam placet. In verbis quoque licet brevis sit, pro longa ponitur, ut:

*En quid ago*¹⁹;

*Lustra domosque traho*²⁰.

Ne verearis ergo hanc vocalem ultimam verbi, non pedis, in qualibet parte orationis producere.

2. *A* autem et *e* naturam suae vocalitatis, sive correptae, sive productae, custodiunt. Duae vero, *i* et *u*, nunc vocales, nunc pro consonantibus ponuntur, ea ratione, si eas praecedentis²¹ aut vocalis aliqua de superioribus consequatur, ut:

*Inveni, germana, viam*²²;

aut harum duarum, de quibus agimus, alteram praecedentem quaelibet fuerit altera²³ consecuta, ut:

*Tum Iuno omnipotens*²⁴;

et:

*Altius ad viuum persedit*²⁵.

Nec inmerito²⁶ prior a posteriore comprimitur²⁷, quia facultas obruendi praecedentem a [1389] tergo insidiantibus exhibetur.

3. Praeterea vim naturamque *i* litterae vocalis plenissime debemus cognoscere, quod duorum²⁸ interdum loco consonantium ponatur. Hanc enim ex suo numero vocales duplicem litteram mittunt, ut caetera elementa litterarum singulas duplices mittunt; de quibus suo disputavimus²⁹ loco. Illa ergo ratione *i* littera duplicem sonum designat, una quamvis figura forma sit, si undique fuerit cincta vocalibus, ut:

*acerrimus Ajax*³⁰;

et:

*Aio te Aeacida Romanos vincere posse*³¹.

SEGM. III. De semivocalibus³².

1. Semivocales litterae septem sunt: *f*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *x*. Harum natura generalis ea est, ut omnes consonantium³³ loco ponantur; nam et semivocales mutae consonantes appellantur. Verum tamen istarum quattuor: *l*, *m*, *n*, *r*, liquidae sunt, si consonantibus aliis³⁴, in una tamen sed posteriore³⁵ dumtaxat³⁶ syllaba, postponantur³⁷. Idcirco dictae liquidae, quoniam postpositae

634. — 20) Cod.: *lustra domosque domo*. At Asc. et Putsch. ut edidimus. Locus legitur Virg. Aen. III, 647. — 21) Sic Cod. et Asc. *praecedentis* P. — 22) Virg. Aen. IV, 478. — 23) *alteram* Cod. et Asc. Emendavit P. — 24) Virg. Aen. IV, 693. — 25) *Ad viuum*. Ita diserte Cod. Locus est Virg. Georg. III, 442. — 26) Sic Cod., a cujus scriptura nolui discedere, etsi non vera videtur. — 27) Ita Cod. *Compr.* Asc. P. — 28) *duorum* diserte Cod. *duarum* Asc.

Putsch. — 29) *disputabimus* Putsch. Asc. fortasse rectius. — 30) Virg. Aen. II, 414. — 31) Citatur a complurimis Grammaticis. Est autem Ennii, inveniturque iam apud Cic. de Div. II, 56. — 32) Haec inscriptio in Codice per se versum efficit. — 33) *consonantium*. Ita Cod. *consonantium* Asc. P. — 34) *aliis* Cod. — 35) *posterior* Asc. P. ex errore. — 36) Ita Cod. *dumtaxat* Asc. P. id quod paullo ante notare omisi. — 37) *postponatur* Cod. Asc. P., sed manifesto errore. —

propriam vim potestatemque deperdunt, dum earum¹ sonus liquescit et tenuatur, et nunc brevem, nunc longam communemque syllabam per positionem eam, quae praecesserit, pro arbitrio scribentis efficiunt; si tamen consonans una praecesserit liquidam, ut:

Phoebe gravis² Troiae;

et:

Evandrum Evandrique domus³.

Nam si duae liquidam praecesserint mutae, necessario fiet⁴ praecedens syllaba positione longa. Recte igitur liquidae dictae, quod sibi inhaerere non possunt, exceptis duobus nominibus, ut *Mnestheus* et *Mnasylos*⁵.

2. X quoque specialem vim tenet, quod quamvis una consonans⁶ sit, tamen pro duplici semper praecedit et sola facit positione longam, sive in praecedenti syllaba sit⁷, sive in consequenti; in praecedenti, ut:

Nox erat⁸;

in consequenti, ut:

Axem humero⁹ torquet.

Hanc ergo semivocales litteram duplicem mittant.

3. Mutae litterae novem sunt: *b, c, d, g, h, k, q, p, t*¹⁰. Hae omnes praeter *c* in [1390] orationem positae¹¹, simplices sunt, quoniam *c* littera duplex in solis dumtaxat pronomimibus invenitur, et una pro duabus consonantibus cedit, quoniam crassum sonum reddit ac duplicem, ut:

Hoc illud, germana¹²;

et:

Pro Iuppiter ibit¹³

et:

Hic, ait;

Hoc erat, alma parens¹⁴.

In caeteris autem partibus orationis duplicem non optinet¹⁵ potestatem. Nam si dicas: *Nec erat alma parens; Nec ait;* pro una cedit et vis illa soni deficit crassioris. *H* litteram vero scire debemus consonantis loco poni non posse, quia nota est aspirationis¹⁶, quam¹⁷ solida littera, quam Graeci non tam¹⁸ figura aliqua litterae, quam titulo pronunciationis ostendunt.

4. Graecae litterae duae sunt in oratione Latinitatis: *y* et *z*, quarum diversa natura est. *Y* vocalis est, quae et produci et corripitur possit¹⁹. Producitur in hoc:

Quos neque Tydides²⁰;

corripitur in hoc:

Sic demum lucos Stygiae²¹.

*Z*²² autem consonans est. Has Latinitas²³ de Graeco fonte derivavit non tam²⁴ suorum necessi-

1) eorum Asc. P. Codex diserte earum. — 2) graveis P. gravis Cod. et Asc. Locus est Virg. Aen. VI, 56. — 3) Virg. Aen. XI, 140. ubi legitur domos. — 4) fiat. P. fiet Cod. Asc. — 5) Ita Cod. Mnasylos Asc. Mnasylos P. — 6) consona Asc. — 7) sit Cod. — 8) Virg. Aen. III, 147. Idem ibid. VIII, 26. — 9) Cod. umero. Locus est Virg. Aen. IV, 482. — 10) Hic ordo in Cod. Vulgo: *k, p, q, t*. Atque ita Asc. P. — 11) Cod. in orationem poni si simplices. Asc. P. in oratione positae simplices. Accu-

sativum e cod. ascivi. — 12) Virg. Aen. IV, 675. — 13) Virg. Aen. IV, 590. — 14) Virg. Aen. II, 664. — 15) Scriptura est Codicis. Vulgo obtinet. — 16) Sic scriptum exstat in Cod., non aspirationis. — 17) non solida pro quam sol. exhibent Asc. P. Ego codicem secutus sum. — 18) tam deest in Cod., quod recipiendum putavi ex Asc. et P. — 19) Ita Cod. potest Asc. P. — 20) Virg. Aen. II, 197. — 21) Stygiae. Ita in Cod. Stygios Asc. P. Locus est Virg. VI, 154. — 22) Putsch. errore typographi habet *L autem* cet.

tate verborum, quam Graecorum nominum ratione. Sed α littera apud Graecos duplex est; ita et apud Latinos invenitur, ut est:

*Contemptorque deum Mezentius*²⁵;

et:

*At medias inter caedes exsultat Amazon*²⁶.

SEGM. IV. De syllabis naturalibus.

1. Vocalis littera naturae²⁷ deservit, consonans positioni. Ex littera syllaba nascitur, ex syllaba pes, ex pede comma, ex commate versus, ex versu colon, ex colo periodos. Comma est²⁸, ut²⁹ cum particula versus vim sensus ostendit, ut:

*O pater*³⁰;

colon³¹, cum in fine versus ex maxima parte sensus concluditur, ut:

*O pater, o hominum rerumque aeterna potestas*³².

Periodos est³³, cum protractus per multa sensus sequenti versu plenius explicatur, ut: [1391]

O pater, o hominum rerumque aeterna potestas;

Namque aliud quid sit, quod iam³⁴ implorare queamus?

2. Natura syllabarum brevium atque longarum in nominibus ceterisque³⁵ orationis partibus per ordinem nulla potest ratione artis comprehendere³⁶, sed sola auctoritate investigari potest. Neque enim omnium nominum Graecorum atque nostrorum possumus numerum comprehendere³⁷ diversorum. Ergo licet profunda sit atque difficilis ratio, syllabarum naturalium vim qualitatemque monstrare, tamen de postremis syllabis regulariter disputabo.

3. Syllaba naturaliter longa est quattuor³⁸ modis. Ea enim aut constat, aut incipit, aut habet, aut desinit. Constat, dicitur, quando sola vocalis syllabam facit, ut:

*O decus*³⁹.

Incipit, cum in principio syllabae fuerit, ut:

*En ego victa situ*⁴⁰.

Habet, cum in medio fuerit, ut:

*Vos aeterni ignes*⁴¹.

Desinit, quando in fine posita est, ut:

*Te quoque, magna Pales*⁴².

4. Nominativus singularis duodecim litteris terminatur; per has omnis⁴³ novissimarum syllabarum naturas aperiam. Nominativus singularis α littera terminatus in omni genere postremam syllabam brevem facit; masculino, ut:

— 28) *Has latinas* Cod. — 24) *tam* deest in Cod. Exhibent Asc. P. — 25) Virg. Aen. VIII, 1. — 26) Virg. Aen. XI, 648. — 27) Cod. *natura*. — 28) *periodos* $\rho\acute{o}\mu\mu\alpha$, Comma est P. Ut nos dedimus, exhibent Cod. et Asc. — 29) *ut* deest in Asc. et P. — 30) Virg. Aen. VI, 719. Id. ibid. X, 18. — 31) $\kappa\acute{\alpha}\lambda\omicron\nu$, Colon P. — 32) Virg. Aen. X, 18. — 33) $\pi\epsilon\rho\iota\omicron\delta\omicron\varsigma$, Periodos est P. — 34) *Quod iam iam implorare* Cod. *quod iam implorare* Asc. P. — 35) Ita h. l. Cod. *ceterisque* Asc. P. rectius. — 36) *per ordine* nulla

— *comprehendi*. Ita vitiose in Cod. — 37) Cod. *comprehendere*. Asc. *comprehendere*. P. *deprehendere*. — 38) *quattuor*. Haec est scriptura Codicis, id quod supra notare omisimus. — 39) Virg. Georg. II, 14. — 40) Hoc loco Cod. sic: *ut vos aeterni ignes en ego victa situ*. Sed verba *vos aet. ignes* linea traducta deleta sunt. Locus est Virg. Aen. VII, 452. — 41) Virg. Aen. II, 154. — 42) Virg. Georg. III, 1. — 43) Cod. *per hos omnis*. Atque ita plane Asc. *Per has omnes* Putsch.

*advena nostri*¹;

feminino, ut:

*Irim de caelo misit Saturnia Iuno*².

Neutro quoque in solis nominibus Graecis, quoniam Latina non sunt, brevis est, ut Horatius in arte poetica:

*Sic animis natum inventumque poema iuvandis*³.

Et communi genere eadem syllaba brevis est, ne in exemplis diutissime remoremur.

5. Nominativus singularis e littera terminatus masculino et feminino genere nominum Graecorum est, et novissimam syllabam semper longam facit, ut:

*Praeterea sceptrum Ilione*⁴;

et:

*Non Beroe vobis*⁵.

Neutro autem genere Latinorum nominum est, et semper brevem recipit, ut:

*Tum vero omne mihi visum considerare*⁶;

et:

*Nomine quemque vocans*⁷.

6. Nominativus singularis i littera terminatus non fere accidit; tamen si evenierit, [1392] novissimam syllabam longam recipit. Nominativus singularis Latini nominis o littera terminatus, ut superius dictum est, semper longam recipit, interdum pro necessitate brevem, ut, si Graeca nomina fuerint, semper longam recipiunt⁸, ut:

*Alecto torvam faciem*⁹;

*Pyrgo tot Priami natorum*¹⁰.

7. Nominativum singularem aptoti¹¹ nominis, neutri generis, u littera terminatum, in poemate aliquo non facilius invenies, ut, si facias¹² *hoc cornu*, et *hoc genu*, vel *hoc gelu*. Nam haec nomina aput Virgilium septimo casu inveniuntur. Verum tamen¹³ si nominativum casum conlocare¹⁴ volueris, ultimam hanc syllabam longam ponito, quoniam necesse est, in ablativo eam produci, ut Tullius in Arato:

*Iam Tauri laevum cornu dexterque simul pes*¹⁵.

Ibidem et corripuit, ut:

*Hac propter laevum genu omnis parte locatus*¹⁶.

In ablativo tamen sine ambiguitate producitur.

8. Nominativus singularis sex litteris semivocalibus terminatur: l, m, n, r, s, x. No-

1) *adv. nostris* Asc. P. Ego Cod. scripturam expressi. Locus est Virg. Ecl. IX, 2. *Advena nostri, Quod nunquam veriti sumus, ut possessor agelli Diceret.* — 2) Virg. Aen. IX, 2. — 3) Horat. A. P. 877. — 4) Virg. Aen. I, 653. — 5) Cod. *veroe*. Ita saepe v pro b in hoc Cod. Locus est Virg. Aen. V, 646. — 6) *considerare* deest apud Asc. et P. In Cod. *visum c.* puncto ad extremam c litteram notato. Locus est Virg. Aen. II, 624. — 7) Virg. Aen. XI, 731. — 8) Haec verba omnia: *interdum pro n. b. u. s. Gr. n. f. s. longam recipiunt*, apud P. exciderunt. Exhibent ea Cod. et Asc. Pro *ut, si in* Asc. *et, si*, fortasse recte. Ceterum cf. Bondam. Varr.

Lectt. II, 14. pag. 351. — 9) In Cod. *Allecto*. Locus est Virg. Aen. VII, 415. — 10) Virg. Aen. V, 645. — 11) In P. ἀπτότου nominis aptoti. — 12) *facies* P. Cum Cod. consentit Asc. Paulo post *et hoc genu* dedi e Cod. et deest Asc. P. — 13) Sic semper Cod. *veruntamen* P. Asc. — 14) Sic Cod. Asc. P. — 15) Hic versus in iis, quae hodie exstant, non legitur. Fragmentis igitur est annumerandus. — 16) Ita Cod. et Asc. Vitiose apud P. *genu nisi parte l.* Locus est Cic. Arateor. 27. ubi editur: *At propter laevum genus omni ex parte locatus.* — 17) *Anni-bal* P. Locus est Lucan. Phars. I, 305., ubi editur *transcenderet.* — 18) *facies* Cod. *facias* Asc. P. — 19) Virg. Aen. VIII, 97. — 20) *non immerito quia et P. ex prava cor-*

minativus singularis *l* littera terminatus masculino et neutro genere, praecedentibus tribus vocalibus *a*, *e*, *u*, novissimam syllabam brevem recipit, ut Lucanus:

quam si Poenus transcenderit Alpes,

*Hannibal*¹⁷.

Et si facis¹⁸ *mel* et *fel*. Praecedente *o* littera longa est, ut:

*Sol medium caeli*¹⁹.

Nam natura longa ubique est, non positione; non immerito²⁰ et in genitivo producit, ut:

*Solis equi*²¹.

9. Nominativus singularis *m* littera terminatus semper brevem facit; sed si sola restiterit et in synaloepham²² non ceciderit, duram structuram metro facit et ideo apud Virgilium in synaloepham²³ semper cadit a vocali excepta, et fit positione longa, ut:

*Ilium; et omnis humo fumat*²⁴;

et:

*Atque*²⁵ *ubi iam patria perventum*²⁶.

In hoc ergo vigilantia Virgiliana laudanda est, quod ubique haec littera finalis a vocali exiapiatur, aut ab aspiratione, ut sit synaloephae²⁷ locus, et per se stare non possit.

10. Nominativus singularis *n* littera terminatus, praecedentibus vocalibus varias [1393] naturas syllabarum facit, quas per singulas vocales ostendemus. An syllaba nominativi casus singularis, quae masculino et feminino genere in Graecis nominibus invenitur, semper longa est, ut:

*quorum alter Aecarnan*²⁸;

et Lucanus:

*Unde venit Titan*²⁹.

Nominativus singularis *en* syllaba terminatus³⁰, Graeci nominis est, et masculino sive feminino genere semper longa est; masculino, ut *Hymen*, ut Seneca in *Hecuba*³¹:

*Quicumque hymen funestus inlaetabilis*³².

Neutro vero genere Latina sunt nomina et syllabam brevem semper recipiunt, ut:

*Fulmen erat*³³;

et:

*Fulmen agit*³⁴.

Sunt et masculina, ut³⁵:

Et tollens apicem generoso vertice flamen.

Ergo quae Graeca sunt nomina, ultimam syllabam producant; Latina corripunt³⁶.

rectione. Ubique est ubique et notionem habet relativi, ut sensus sit: ubicunque non positione, sed natura longa est, etiam in genitivo producit. — 21) Virg. Aen. XII, 116. — 22) synalifam Cod. synalipham Asc. συναλοιφήν synaloepham P. — 23) synalifam Cod. synalipham Asc. συναλοιφήν synaloepham P. — 24) Ilium et omnis h. f. Sic Asc. P. et omittit Cod. male. Locus est Virg. Aen. III, 3. — 25) Cod. Adgite. Tum vulgo omittitur voc. perventum; sed erant in Cod. per. in hoc. sic, non plene scripta voce. ergo addidi e Cod. — 26) Locus est Virg. Aen. II, 634, ubi est: Atque ubi iam patriae perventum ad limina sedis.

— 27) synalifae Cod. synaliphae Asc. συναλοιφή synaloephae P. — 28) Virg. Aen. V, 298. — 29) Lucan. Phars. I, 15. — 30) terminatur vitiose P. — 31) in aecuba Cod., quae scriptura orta ex non intellecta littera initiali *H*, quam librarius pro *A* accepit. — 32) inlaetabilis. Ita Cod. Asc. P. Locus est Senecae in Troad. 864. — 33) Virg. Aen. VIII, 427. — 34) Flumen agit Asc. Haud dubie recte. Intelligitur enim locus Virg. Aen. IX, 814. — 35) Cod. vitiose: ut et attollens. atque ita etiam Asc. Et omittit P. Sed apud Lucanum I, 604. est: Et tollens apicem cet. — 36) Latina corripunt errore typ. Asc.

11. Nominativus singularis *on* syllaba terminatus masculino et feminino genere nominum Graecorum longam habet. Masculino genere, ut:

*Armiger Automedon*¹,

et:

*Hunc vehit*² *immanis Triton*;

feminino, ut *Calydon*, *Babylon*. Neutro sane genere ultima brevis est. Nominativus casus³ singularis *in* vel *un* syllabis terminatus non fere contingit.

12. Nominativus singularis *r* littera finitus omni genere Graecis Latinisque nominibus brevem habet; Graecis, ut:

*Hector ubi est*⁴;

Latinis, ut:

*ager ille malus*⁵;

et:

*Hic vir, hic est*⁶;

et:

*ipse doli fabricator Epeos*⁷;

et:

*Nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo*⁸.

13. Nominativus singularis *s* littera terminatus per naturas vocalium ultimam syllabam per diversa nomina et producit et corripit. Has me necesse est explanare⁹ per ordinem vocalium litterarum. *As* syllaba terminatus nominativus in Graecis nominibus masculino dumtaxat genere longam aliquando recipit:

*Una ingens Periphas*¹⁰;

et:

*Filius huic Pallas*¹¹;

interdum brevem, ut:

*Arcas eques*¹².

Ergo in propria qualitate nominis producit; at in appellativa corripitur. Feminino autem genere Graeci quoque nominis brevis est, ut Horatius:

*Pallas honores*¹³;

dipodia dactylice, ut sit dactylus et spondius¹⁴; ut Virgilius:

*Atque Getae atque Ebrus et Actias Orithyia*¹⁵.

Latinis vero nominibus masculino genere et feminino semper producit, ut:

1) Virg. Aen. II, 477. — 2) Cod. *veit immanis*. Asc. P. *vehit immanis*. Locus est Virg. Aen. X, 209. — 3) *casus* addit Cod., abest ab Asc. et P. — 4) Virg. Aen. III, 12. — 5) Virg. Georg. II, 243. — 6) Virg. Aen. VI, 792. — 7) *Epeos*. Sic Cod. *Epeus* P. Asc. Locus est Virg. Aen. II, 264., ubi editur *Epeos* ex optimis libris. — 8) Virg. Ecl. I, 58. — 9) *Explanaræ* P. ex errore typographi. — 10) Virg. Aen. II, 476. — 11) Virg. Aen. VIII, 104. Sed legitur ibi: *Pallas huic filius una*. Alius igitur locus intelligendus est ibid. VIII, 466., qui infra recurrit. — 12) Virg.

Aen. X, 239. — 13) Horat. Carmm. I, 12, 20. — 14) Ita Cod. *Spondeus* P. *spondaeus* Asc. — 15) Hic versus sic scriptus legitur in Cod.: *atque getae atque erous et a. c.* sic punctis ad ultimas duas litteras appositis. *Atque Getae atque Hebrus atque Actias Orithyia* Asc. P. Significant autem duae istae ultimae litterae *Actias*, ut nomen *Orithyia* in Cod. *deesse* existimandum sit. Praeclare Cod. *et*. Ceterum locus est Virg. Georg. IV, 463. — 16) Virg. Georg. IV, 2. — 17) Virg. Aen. II, 430. — 18) Ita Cod. Asc. P. aperte vitiose. Non enim ita solet singula ponere vo-

*Hanc etiam Maecenas*¹⁴;

et:

*Labentem pietas*¹⁷,

sive crudelitas¹⁸. Non frustra ergo producit, quia eadem *a* littera vocalis genitivo casu longa est, ut *pietatis*, *crudelitatis*. Item neutro longa est genere, ut:

*Sit mihi fas audita*¹⁹;

et in Lucano:

*In commune nefas*²⁰.

14. *Es* producta syllaba in Graecis nominibus nominativus singularis semper explicatur, ut: *Aeneas Anchisiades*²¹

et:

*Priamides*²².

In Latinis autem nominibus alibi altera corripitur, alteram alibi produci necesse est. Corripitur in his nominibus, quae genitivum singularem in *is* syllabam mittunt, ut *comes*, *comitis*, ut:

*Filius huic Pallas, illi comes ibat Achates*²³.

Interdum tamen huius declinationis *es* syllaba longa est, ut Virgilius posuit in Bucolicis:

— *Ipse aries etiam nunc vellera siccet*²⁴;

et:

*Arebant herba et victum seges aegra negabant*²⁵.

Ea vero nomina²⁶, quae, genitivum *lis* aut *mis*, vel *dis* aut *pis* ceterisque syllabis finiuntur, ultimam syllabam producant, ut Lucretius in sexto²⁷ libro de rerum natura:

Sustentata ruet moles et machina mundi;

et Virgilius:

*Haec erat illa fames*²⁸;

et:

*Ille velut pelagi rupes immota resistit*²⁹.

Illa quoque nomina sine ambiguitate semper producant ultimam nominativi casus syllabam, quae genitivum singularis in *e* et *i* syllabam mittunt, ut *facies*, *faciei*, ut:

*Visa maris facies*³⁰;

et huius declinationis analogia *e* litteram in ablativo casu semper producit, superiores autem corripiunt aliquae; aliae producant. Corripiunt, ut:

*Mole tenet scopuli*³¹;

producant, ut Lucanus:

cabula Probus. Igitur aut versus amissi sunt istae reliquiae, aut interposuit librarius ob sequentia, ubi est: *pietatis crudelitatis*. — 19) Aen. VI, 266. — 20) Lucan. Phars. I, 6. — 21) Virg. Aen. VIII, 541. — 22) Virg. Aen. III, 846. — 23) Virg. Aen. VIII, 466. — 24) Virg. Ecl. III, 95. — 25) Haec sic leguntur in Cod. *h arebant herba et — negabant*, ut ex parte edi iussimus. Sed Asc. *et victum seges aegra negabat*, omittis *vv. arebant et herba*. Putsch. *Arebant et iam victum seges aegra negabat*. Piaculum est, huiusmodi versus et allegationes ex auctoribus corri-

gere, quod saepe a Putschio factum videmus. Locus est Virg. Aen. III, 142. ubi legitur: *Arebant herbae, et victum seges aegra negabat*. — 26) Nominis ex errore typ. apud P. — 27) Sic perscripto numero Cod. Asc. *In VI libro* P. Est tamen libri quinti versus 97. — 28) Virg. Aen. VII, 128. — 29) Cod. sic: *rupes i. r.* ita non plane scriptis duabus ultimis v. cibus, unde tamen apparet, quid librarius in suo exemplo, quod describebat, legerit. *Immota manebat* Asc. P. Locus est Virg. Aen. VII, 586. 30) Virg. Aen. V, 768. — 31) Virg. Aen. VII, 589. —

G

*Ubera sicca fame medios mittentur in ignes*¹.

15. *Is* syllaba nominativi casus brevis est masculino sive feminino genere, atque communi. Masculino, ut:

*Namque suam patria antiqua cinis ater habebat*².

Feminino, ut Calvus in *Io*³:

*Frigida iam celeris peragrata Borystenis ora*⁴.

[1395]

In monosyllabis vero invenitur longa, ut:

*Degenerare tamen, ni vis humana quotannis*⁵.

Os syllaba Graeci nominis masculino genere sive feminino brevis est, si aut nulla consonans vocalem praecesserit, aut *r* littera praecesserit. Masculino, ut:

*Chromis et Masyllos in antro*⁶;

et:

*Scorpius et iusta plus*⁷;

*Aut Tmaros aut Rhodope*⁸.

Si autem *n* littera vocalem praecesserit, longa est, ut:

*Quaesitor Minos urnam movet*⁹.

Hoc monosyllabo etiam nomine longa est, ut:

*Tros, ait, Aenea, cessas*¹⁰.

Feminino brevis, ut:

*Dulichium Sameque et Neritos ardua saxi*¹¹;

et:

*Desuper omnis eo terrore Aegyptos et Indi*¹².

Neutro brevis, ut Virgilius:

*Et chaos et Phlegethon*¹³.

Latini nominis saepe producta est, ut:

*Mos erat Hesperio in Latio*¹⁴;

et:

*Vomeris huc et falcis honos*¹⁵.

et:

*Os humerosque deo similis*¹⁶;

et:

*Luce sedet custos, aut summi culmine tecti*¹⁷.

Et brevis invenitur, ut in hoc nomine *hoc os*, unde fit genitivus *huius ossis*.

1) Lucan. Pharsal. III, 352. — 2) Cod. *cinis a. h.* sic, non plane scriptis vocabulis. Atque ita etiam Ed. Asc. — 3) *Calvus in i. o.* Cod. Asc. *Calvus in i. o.* Ridicule P. *Calvus in X.* Infra Cod. *Calvus in i. o.*; unde scripsi in *Io*, epicum Calvi carmen de *IONE* intelligens. — 4) Codex: *celeris uergatur* (hic finit versus) *uistinis ora*. Ita vitiose quidem. P. Asc. *celeri peragrata Borysthenis ora*, aperte emendatius, nisi quod cum Cod. *celeris* scribendum erat. — 5) Virg. Georg. I, 198. Cod. *degenerasse*. Sed *r* et *s* in hoc Cod. saepe simillimae, ut non recte intelligi possit, hoc an illud voluerit librarius. *Degenerasse* Asc. P. — 6) Virg. Ecl. VI, 13. — 7) *Scorpius*

et coeli iusta pl. sola Putsch. Locus est Virg. Georg. I, 35. — 8) Cod. *aud maros aut Rhodope*. Virg. Ecl. VIII, 44. *aut Ismaros aut Rhodope*. Asc. P. — 9) Virg. Aen. VI, 432. — 10) Virg. Aen. VI, 52. — 11) Virg. Aen. III, 271. Legitur ibi: *Dulichiumque Sameque*. — 12) Virg. Aen. VIII, 705. ubi vulgo legitur *Aegyptus*. — 13) Virg. Aen. VI, 265. — 14) Virg. Aen. VII, 601. — 15) Virg. Aen. VII, 635. — 16) Virg. Aen. I, 589. — 17) Codex: *aut summi c.* sic, puncto ad litteram *c* appposito, sine extrema voce. Ego Asc. et P. secutus sum. Locus est Virg. Aen. IV, 186. — 18) Virg. Aen. VI, 873. — 19) *Hunc inquit f.* Ita

16. *Us* syllaba masculino genere semper et neutro brevis est, ut:

*Campus aget gemitus*¹⁸;

et:

*Hoc nemus, hunc, inquit, fontem*¹⁹.

Feminino sane genere ea nomina ultimam syllabam corripiant, quae aut similem genitivum nominativo habuerint, ut:

*At manus interea muris tectisque propinquant*²⁰;

aut quae genitivum littera concluderint vocali. Ea vero producant, quae vocalem ultimae syllabae nominativi casus in genitivo prodixerint, et *tis* vel *ris* syllabam habuerint, ut *virtus, virtutis; tellus*²¹, *telluris*, ut Lucanus:

*Ne tanta incassum virtus eat*²².

Et Virgilius:

*Heu quae nunc tellus, inquit*²³.

Etiā si duplex *u* fuerit, paenultima²⁴ quoque corripitur, ut:

*Carduus, et spinis*²⁵;

et:

*Arduus arma tenens*²⁶.

17. *Y* Graeca littera vocali et *s* Latina²⁷ terminatus nominativus longam habet, ut:

*Teque sibi generum Tethys emat omnibus undis*²⁸.

At masculino brevis est, ut:

*At Capys et quorum melior*²⁹.

[1396]

Eadem in accusativo brevis est, ut:

*Aut Capyn aut celsis in puppibus arma Caici*³⁰.

T littera terminatus nominativus, non tantummodo in nomine, sed ubique, novissimam syllabam brevem facit, ut:

*Hoc caput o cives*³¹.

X littera finitus nominativus licet longam semper positione faciat syllabam, tamen naturaliter nunc corripit, nunc producit. Corripit in hoc:

*Nox erat*³².

Producit in hoc:

*Hic primum nova lux oculis*³³;

et:

*Si fratrem Pollux*³⁴.

puncto ad initialem extremi vocabuli posito, ut supra aliquoties commemoratum est, in Cod. — 20) *Muris t. p.* sic litteris initialibus tantum notatis in Cod. Unde locus desumptus sit, ignoro. — 21) *virtutis et tellus* Asc. P. — 22) *Virtus erat* Asc. Locus est Lucan. II, 263. — 23) Virg. Aen. II, 69. — 24) Ita Cod. *penultima* Asc. P. — 25) Codex et Asc. hos duos locos ita exhibent: *ut carduus et arduus arma tenens*. Fortasse ita legendus totus locus: *ut carduus et arduus, ut arduus arma tenens*. Locus prior est Virg. Ecl. V, 39. — 26) Virg. Aen. VIII, 299. — 27) *s Latina* vitiose Cod. — 28) Cod. *Tethys hemat*

om. as masculine (sic). Secutus sum Asc. et P. Locus est Virg. Georg. I, 31. — 29) *Quorum m.* ultimo vocabulo non perscripto Cod. Locus est Virg. Aen. II, 35. — 30) In Cod. est: *aut Capyn aut c.* (hic finit versus) *T littera*. Credibile est, reliqua loci Virgiliani litteris initialibus significata in margine fuisse. Nam Asc. habet: *aut Capyn aut celsis in p. a. c.* sic non perscriptis extremis tribus voc. Locus est Aen. I, 183. — 31) Putsch. et Asc. *Hoc caput*, nihil amplius. Sed addit Cod. litteras *o c*, id est *o cives*. Locus est enim Virg. Aen. XII, 572. — 32) Virg. Aen. VIII, 26. — 33) Virg. Aen. XI, 110. — 34) Virg. Aen. VI, 121. —

G *

Et ea, quae producuntur nominativo casu, eandem vocalem etiam in genitivo producant paenultima syllabae, ut:

*Intonuit, radiisque ardentem lucis et auro*¹;

et:

*Talis Amyclaei domitus Pollucis habenis*².

Hactenus de nominativo. Jam de genitivo disputandum est.

18. Genitivus singularis *ae* syllaba terminatus diphthongum faciente semper longam recipit in omni genere. *I* quoque littera semper longa est. At si duplex *i* fuerit, paenultima syllaba brevis erit, posterior, ut dixi³, longa:

*Dardaniique rogam*⁴.

Necessarium esse existimo, rationem horum nominum et declinationis exponere, quae genitivi singularis vel nominativi et vocativi pluralium *i* litteram ultimam debeant duplicare. Ea nomina, quae nominativo casu singulari *i* litteram vocalem ante ultimam syllabam habuerint, in omni genere *i* litteram debent necessario geminare, non solum metri gratia, sed etiam propter vitium barbarismi⁵, et ut ne sit contra rationem nominativo brevior genitivus ut:

*Chaoniique patris*⁶;

quia dicimus *hic Aonius*⁷. Ergo rite *i* litteram geminavit, ut et⁸ *Massytus, Massylii*. At⁹ si ante ultimam syllabam in nominativo casu *i*¹⁰ littera non fuerit, nullo modo duplicari potest.

19. *O* littera genitivus terminatus Graecus est eamque produci necesse est, ut: [1397]

*In foribus letum Androgeo*¹¹;

est enim proprie Graecus genitivus, licet aliqui sic legant:

In foribus letum Androgei,

Graecae declinationis ignari; et:

Portusque subimus

*Chaonio*¹²,

pro *Chaonii* maris portus; quamvis legatur:

Portusque subimus

Chaonios.

Est ergo genitivus *Chaonio*.

Genitivus singularis *es* syllaba terminatus Graecam declinationem habet et longam recipit, ut Lucanus:

*Aestiferae Libyes*¹³,

ut *Andromaches, et Beroes*.

1) In Cod. est: *radiisq. a. l. e. a. et talis* sic litteris tantum initialibus notatis. Asc. *radiis. q. a. l. et talis* pariter litteris his puncto appposito. Virg. Aen. VII, 142. — 2) *Amyclaei* Cod. *pollucis* h. sic non perscripto ultimo vocabulo Cod. Virg. Georg. III, 89. — 3) *posterior longa, ut dixi*. Asc. P. — 4) Virg. Aen. IV, 640. — 5) *Vitium βαρβαρισμῶ* P. Nos Cod. et Asc. secuti sumus. — 6) Cod. *haoniique patriis*. Asc. P. *Aoniique patris*. Locus est Virg. Georg. II, 67. — 7) *Hic aonius* sic Cod. h. l. Sic etiam Asc. P. aperte vitiose. Lege *Chaonius*. — 8) *Et* addidi e Cod. — 9) *Ac* Cod. et Asc.

Sed recte *At* scripsit P. — 10) *U littera* P. — 11) *Letum* ubique Cod. Asc. *lethum* P. Locus est Virg. Aen. VI, 20. — 12) *Subimus haonio pro haonii* *paris portus* — *haonios* — *haonio*. Cod. Ceteram lectio haec *portusque* — *Chaonio* orta est ex genuina illa: *portusque subimus Chaonio*, quemadmodum est in melioribus Virgilii libris Aen. III, 292. — 13) Lucan. Phars. I, 206. — 14) *vocalem* In eodem. Sic longa *i* pro duplici posita Cod. — 15) *Us* deest apud P. — 16) Virg. Aen. XI, 415. — 17) *Fetu* Cod. *foetu* Asc. P. — 18) Cod. *arbutus ho.* sic non perscripto vocabulo. Cf. Virg. Georg. II, 69. — 19) Cod. *inre-*

Tis vel ris aut dis et similis syllaba qualibet praecedente consonante vocalem i in eodem¹⁴ casu genitivo semper brevis est, ut¹⁵:

*Quamquam o si solitae quicquam virtutis adesset*¹⁶;

et:

*Inseritur vero ex fetu*¹⁷ *nucis arbutus horrida*¹⁸;

et:

*Evaditque celer ripam inremeabilis undae*¹⁹.

et:

*Nec non ad templum summasque ad Palladis arces*²⁰.

et:

*Aspice ventosi ceciderunt murmuris aurae*²¹.

20. Genitivus singularis os syllaba terminatus in Graeca declinatione inveniri potest et eadem masculino genere et feminino corripitur²², ut:

*Parrhasio dictum Panos de more Lycae*²³.

Feminino, ut Lucanus:

*Ut Pagasea ratis peteret cum Phasidos*²⁴.

Et in tertio²⁵:

*Quaque fretum torrens Maeotidos*²⁶.

Et Virgilius:

*Cum Daphnidos arcum*²⁷.

Us syllaba terminatus genitivus Graeci nominis non cito apud poetas Latinos invenitur. Tamen si fuerit, longa est, ut si facias *Didus* et *Allectus*²⁸. Latini etiam nominis longa est, ut *huius manus* et *huius currus*; ut discrepet a nominativo genitivus, ut:

*Attonitae magna ora domus; et talia fata*²⁹.

21. Dativi casus omnis postrema syllaba, quacunque vocali terminata fuerit, semper longa est in omnibus generibus.

Accusativus singularis³⁰ a littera correpta terminatur in omni genere et est Graecae declinationis. Masculino, ut:

*Hectora circum*³¹.

Feminino, ut:

*Lampada quassans*³².

Neutro sine dubio brevis. Accusativus singularis e littera correpta terminatus in generibus neutris invenitur, ut:

meabilis und. et nec, non plane scripto v. *undae*. P. *irremeabilis undae*. Asc. *inremeabilis undae*. Locus est Virg. Aen. VI, 425. — 20) Cod. *Palladis a. et aspice*. Sic non perscripta voce *arces*. Locus est Virg. Aen. XI, 477. — 21) Virg. Ecl. IX, 58. — 22) *Corrumpitur* Cod. sed ab eadem manu emendatum *corripitur*. — 23) *Lycae* Cod. *Lycae* Asc. P. Aen. VIII, 344. Ceterum recte *Lycae*. — 24) *Pagasea* Cod. *Pagasea* Asc. *Pegasea* P. Cf. Lucan. Pharsal. II, 715. — 25) P. in *Terentio*. Asc. in *Pu. Terentio Attacino*. Utrumque ex correctione. Lucan. Phars. III, 277. — 26) *Meotidos* Cod. Asc. Lectio apud Lu-

canum fluctuat inter *Maeotidas egerit undas* et *Maeotidos e. u.* — 27) Hunc locum invenire non potui. — 28) Codex omittit Graeca *Διδούς, Ἀλλεκτούς*, quae ante Latine scripta haec nomina exhibet P. Codici consentit Asc. Ceterum Cod. *Allectus*; rectius. — 29) *Talia f. Sic non perscripta extrema voce* Cod. Propterea *fata* scripsi e Virgilii Aen. VI, 53. Vulgo *fatur*. — 30) Voc. *singularis* addidi e Cod. — 31) Virg. Aen. VI, 166. — 32) Virg. Aen. VI, 587.

*Infelix nati funus crudele*¹;

et:

*Hoc genus acre virum*².

Accusativus casus singularis *i* littera terminatus genere neutro in aptotis nominibus invenitur et longam habet ultimam, ut si facias *hoc sinapi*.

O littera terminatus accusativus Graeci nominis et feminini generis invenitur, quam produci necesse est, ut:

*Lactificam Allecto*³.

U littera terminatus accusativus singularis in genere neutro tantummodo invenitur et nominativo consentit, cuius de postrema syllaba superius⁴ disputatum est. Scire autem oportet, quod in generibus neutris Graecis Latinisque tres casus similes sui, nominativus, accusativus et vocativus, utroque numero, ultimam syllabam brevem habent.

L littera terminatus accusativus genere tantum neutro comprehenditur⁵, et semper brevem recipit. *M* littera terminatus accusativus in omni genere semper brevem habet. — *N* littera terminatus accusativus omnibus generibus reperitur⁶, sed naturae diversae. Etenim masculino et feminino genere Graecorum nominum longa erit ultima, *a* littera praecedente, ut:

*Aenean hominum quisquam*⁷;

e littera praecedente, ut:

*Priamiden Helenum*⁸;

*Et patrio Andromachen*⁹;

o littera praecedente brevis¹⁰, ut Virgilius:

*Pelion hinnitu fugiens*¹¹.

Feminino genere, ut Horatius primo carminum:

*Spérne dilectam Cypron*¹².

[1399]

Neutro autem genere Latina syllaba, et ubique, ut supra dixi, brevis.

22. *R* littera terminatus accusativus vel *s* aut *t* in generibus neutris semper brevem habet, ut superius dictum est. — Vocativus casus *a* littera terminatus Latinus¹³ quidem brevem syllabam recipit, ut:

*Et scelerum poenas*¹⁴;

et:

*O Dea*¹⁵.

In Graecis vero nominibus¹⁶ longa est, ut:

*O Lycida*¹⁷;

1) Virg. Aen. XI, 53. — 2) Virg. Georg. II, 167. — 3) *Allecto*. Ita Cod. Locus est Virg. Aen. VII, 324. — 4) *Superius* addidi e Cod. — 5) Cod. *comprehenditur*. — 6) Cod. *terminatus accus.* (sic) — *repperies*. Asc. *terminatus accusativus* — *reperies*. Putsch. *terminatus accusativus* — *reperitur*. Vitium ortum e compendiis scribendi. — 7) Cod. *aeneam* (sic) *hominum quisquisquam* (sic). Asc. *Aenean hominum quisquam*, ut dedimus. At P. *Aenean num quisquam*, mendose. Fortasse scribendum: *Aenean num hominum q*. Locus est

Virg. Aen. X, 65. — 8) Virg. Aen. III, 295. — 9) Virg. Aen. III, 297. — 10) Cod. *breue s*. — 11) Cod. et Asc. *Pelion hinnitu*. Locus est Virg. Georg. III, 94. — 12) Horat. Od. I, 30, 2. — 13) Cod. *latinuquidem*. Asc. *Latina quidem*. P. *in Latinis quidem*. — 14) Virg. Aen. VIII, 568. Addit P.: *et te, Catilina, minaci*; quae ignorantur a Cod. Asc. — 15) Virg. Aen. I, 372. — 16) Addunt P. Asc. *semper*. — 17) Virg. Ecl. IX, 2. — 18) Virg. Aen. X, 649. — 19) Virg. Aen. I, 97. — 20) Cod. *Longa est, nisi quia et*, atque ita etiam Asc. *longa quia*

et:

*Quo fugis, Aenea*¹⁹.

E littera vocativi casus longa est, Graeci dumtaxat nominis, ut:

*Tydide, mene Iliacis*¹⁹.Nec inmerito longa est, quia²⁰ et in nominativo singulari producitur. Latina sane si fuerit, brevis est, ut:*Turne, quod optanti*²¹;

et:

*Aeole namque*²².

I littera terminatus vocativus singularis interdum brevem habet, interdum longam. Brevem in hoc:

*Tybri pater*²³;

et:

*O crudelis Alexi*²⁴;

et:

*Daphni, quid antiquos signorum suspicis*²⁵.

Item genere feminino, ut:

*Iri, decus coeli*²⁶.Longam in hoc, ut²⁷:*Anne lacus tantos te, Lari maxime*²⁸;recte hic producitur postrema, quia nominativus *ri* et postea *us* syllabis explicatur, hoc est, hic *Larius*, huius *Larii*. Ergo ea nomina producuntur²⁹ i litteram, quae in genitivo duplicaverint. Nam quae³⁰ *is* syllabam habuerint, eodem casu genitivo corripunt³¹.

O littera terminatus vocativus nominativo congruit. — U littera terminatus Graecis nominibus longam habet, ut:

*Quo res summa loco, Pantha*³²?Neutro vero genere nominativo atque accusativo respondit³³ nominum Latinorum.Vocativus singularis Latini nominis sive Graeci, quacumque fuerit consonante finitus³⁴, brevem habebit ut nominativus.23. Ablativus singularis qualibet vocali terminatus, ultimam syllabam longam habet³⁵, praeter e litteram correptam; haec enim sola in isto casu duplex est. Producitur vero specialiter, si nominativus habuerit *es* syllabam longam et genitivum suum *e* et *i* syllabis [1400] explicuerit, ut *macies*, *maciei*, *species*, *speciei*, ut:*Cum subito e silvis*³⁶ *macie confecta*³⁷;

ut:

et P. — 21) Virg. Aen. IX, 6. Ut ante v. *Turne* abest a Cod. — 22) Virg. Aen. I, 65. *Tibi* addunt Cod. et Asc. — 23) Virg. Aen. VIII, 540. — 24) Virg. Ecl. II, 6. — 25) Asc. et P. *Daphni quid antiquos*, nihil praeterea. At in Cod. adduntur duae litterae initiales *s. r.*, fortasse pro *s. e.* nam in hoc Cod. *s* et *r* saepe discerni nequeunt. Nisi forte Grammaticus voluit *signorum respicis*, quod tamen minus est probabile. — 26) Virg. Aen. IX, 18. — 27) Ut abest ab Asc. et P. — 28) Virg. G. II, 169. — 29) Sic Cod. et Asc. *producunt* P. —

30) Asc. *quum*. — 31) Sic omnes, etiam Cod. Sed legendum videtur: *Nam quae is syllabam habuerint eodem casu, vocativo corripunt*. — 32) Virg. Aen. II, 322. — 33) Ita Cod. et Asc. *respondet* P. — 34) Hic ordo in Cod. At Asc. P. *quacumque consonante finitus fuerit*. — 35) *longam habet ultimam syllabam* Asc. et P. — 36) *silvis* haec scriptura ubique in Cod. *sylvis* P. Asc. Locus est Virg. Aen. III, 590. — 37) *confecta suprema* P. *confectus* Asc. ultima voce def. *conf.* (sic) Cod. omissa ultima v. —

*Causa fuit, neque enim specie famave*¹.

Potest etiam in his produci nominibus, quae genitivo casu ab hac declinatione desciscunt, ut *haec famēs, huius famis*; nam longa est ultima nominativo et ablativo, ut:

*Haec erat illa famēs*²;

et:

*Amissis, ut fama, apibus morboque fameque*³.

In aliquibus nominibus, *es* syllaba ut in nominativo brevis est, ita et in ablativo⁴, ut:

*Impius haec tam culta novalia miles*⁵;

et alibi:

*Ingentes, utrumque armato milite complent*⁶.

Inveniuntur etiam nomina, quae in ablativo postremam *e* litteram vocalem corripiunt, cum in nominativo longa sit, ut:

*Rupe sub aëria*⁷;

et:

*Mole tenet scopuli*⁸;

quare in his ambiguitatibus auctoritas inquirenda est. Verum si in nominibus Graecis ablativum nostrum, quem illi non habent, formaveris; novissimam syllabam brevem esse intelleges⁹, ut:

*Daphnis me malus urit; ego hanc in daphnide laurum*¹⁰;

et:

*Postera cum primo lustrabat lampade terras*¹¹.

Latina vero nomina, praesertim ea, quae nominativo *es* et genitivos *tis* syllabas recipiunt, in ablativo casu semper brevem habent.

SEGM. V. De numero plurali¹².

1. Plurali numero in ultimis nominum syllabis nullam difficultatem reperies. Etenim nominativus accusativus et vocativus omni in genere, exceptis nominibus Graecis et neutro genere nostro, postremam syllabam semper longam recipiunt. Graeca enim et neutra semper brevem nominativo casu, ut:

*Tyrrhenique omnes*¹³;

accusativo:

*Arcadas accensos monitu*¹⁴;

vocativo:

*Arcades haec inquit*¹⁵.

Feminino item genere per nominativum casum, ut:

1) Cod. *specie f.* (sic) *potest*. Asc. et P. addunt *moveretur*, quod ignorat Cod. — 2) Virg. Aen. VII, 128. — 3) Virg. Georg. VI, 318. — 4) Haec iusto brevius prolata. Fortasse omissa haec: *brevem e facit*. — 5) Additur *habebit* in Asc. P. Sed verum finiri in Cod. et ultimum voc. in margine scriptum esse potuisse, non reticebo. Locus est Virg. Ecl. I, 71. — 6) Ita Cod. *complent* Asc. et P. Locus est Virg. Aen. II, 20. — 7) Virg. Georg. IV, 508. — 8) *tenent* P. Sed cum Cod. consentit Asc. Cf. Virg. Aen. VII, 589. — 9) Ita Cod. vulgo *intelliges*. — 10) Virg. Ecl. VIII, 83. — 11) *lustrabit* Asc. P. recte *lustrabat* Cod. Cf.

Virg. VII, 148. Ceterum primo Cod. Asc. P. ut *dedimus*; apud Virg. *prima*. — 12) Haec inscriptio in Cod. extra ceterorum continentem scripturam. — 13) Locus est fortasse apud Virg. Aen. XI, 171. ubi tamen: *Tyrrhenique duces; Tyrrhenum exercitus omnis*. Vel ibid. v. 93. ubi Probus fortasse sic legit: *Tum moesta phalanx Teucrique sequuntur Tyrrhenique omnes et versis Arcades armis*. Nunc vulgo legunt: *Tyrrhenique duces*. — 14) Ita Cod. *Arcades* Asc. et P. Cf. Virg. Aen. X, 397. — 15) Virg. Aen. X, 491. — 16) Add. Asc. et P. *armis*, quod abest a Codice. Locus est Virg. XI, 660. — 17) *Metuent eis* P. *metuentis* Cod. et Asc. Cf. Virg.

*Pulsant, et pictis bellantur Amazones*¹³.

Et tamen Graeca nomina, quae nominativo casu plurali novissimam syllabam longam per diphthongum habent, hanc quoque in accusativo producunt, ut Virgilius: [1401]

*Arctos Oceani metuentis aequore tingi*¹⁴.

Item es syllaba, ut supra diximus, Graeca, brevis est in accusativo:

*Cyclades et crebris legimus*¹⁵;

et vocativo, ut:

*Nymphae noster amor Libethrides*¹⁶;

et:

*Naides indigno*¹⁷.

Neutro genere in casibus supradictis sine ambiguitate brevis est Graecis Latinisque nominibus per nominativum, ut:

*Carmina vel caelo possunt*¹⁸;

per accusativum, ut:

*Arma manu*¹⁹;

per vocativum:

*O patria, o divum domus*²⁰.

Graeci etiam nominis exempla subiciamus²¹.

Ennius in primo:

*Nam latos populos res atque poemata nostra
Cluebant*²².

Et in Virgilio:

*Arcada piscosae cui circum flumina Lerna*²³.

2. Nominativus pluralis i littera terminatus duas formas habet, ut:

*Cunctique fremebant*²⁴;

aut interdum duplicem, ut:

*O socii, neque enim ignari sumus ante malorum*²⁵.

Utraque tamen forma novissimam syllabam longam recipit. Geminata autem i littera paenultimam syllabam brevem facit. Huius autem declinationis rationem²⁶ in genitivo singulari plenissime disputatum est. Nominativus pluralis²⁷ diphthongo finitus semper longam habet.

3. Genitivus pluralis semper brevem Latino seu Graeco nomine, sed huic aut positio subvenire debet, ut longa fiat, aut a vocali excipi, ut synaloepham²⁸ faciat, sicut in accusativo singulari²⁹ diximus. — Dativus et ablativus pluralis³⁰ duabus tantum, sed diversis, syllabis terminantur, *is* et *bus*. *Is* syllaba³¹ semper longa est, sed haec interdum unam i litteram habet, ut:

Georg. I, 246. — 15) Virg. III, 127. ubi tamen editur *Cycladas*. — 16) Virg. Ecl. VII, 21. Cod. *Lybethrides*. — 17) *Naiades* P. *naiides* Cod. Asc. Locus est Virg. Ecl. X, 10. — 18) Cod. habet: *Carmina uel caelo p. per acc.* Asc. *Carmina vel coelo p. q. Per acc.* P. add. *deducere lunam*. Locus est Virg. Ecl. VIII, 69. — 19) Virg. Aen. VIII, 220. — 20) Virg. Aen. II, 241. Addunt Asc. et P. plura. Illa sic: *divum domus Ilion inelyta bello Moenia*; haec ita: *Ilum et inelyta bello M.* — 21) Ita Cod. *subiciamus* Asc. P. — 22) Enn. fragm. ed. Hessel. pag. 11. ubi *cluebat*. Ne *ἀνέπαλος* sit versus alter, legendum fortasse *Cluebant*. — 23)

Virg. Aen. XII, 218. — 24) Virg. Aen. X, 96. — 25) Cod. habet: *sumus an* (sic) deficiente ultimo vocabulo, quod tamen in margine scriptum esse potuit, nam finit versus. Locus est Virg. Aen. I, 198. — 26) Ita Cod. Asc. P. Putabam olim scribendum esse: *Ad — rationem*, sed probabilius est, legendum esse: *ratio — disputata est*, orto errore ex non intellectis ultimarum syllabarum compendiis. — 27) Cod. *Nominativus singul.* (sic) sed falsum est. — 28) Cod. *synalifam*. — 29) *singulari* addit Cod. — 30) *Dativus pluralis et ablativus* P. et Asc. — 31) *Is* ante v. *syllaba* deest in Cod. —

*Causa fuit, neque enim specie famave*¹.

Potest etiam in his produci nominibus, quae genitivo casu ab hac declinatione desciscunt, ut *haec famas, huius famis*; nam longa est ultima nominativo et ablativo, ut:

*Haec erat illa famas*²;

et:

*Amissis, ut fama, apibus morboque fameque*³.

In aliquibus nominibus, *es* syllaba ut in nominativo brevis est, ita et in ablativo⁴, ut:

*Impius haec tam culta novalia miles*⁵;

et alibi:

*Ingentes, utrumque armato milite complent*⁶.

Inveniuntur etiam nomina, quae in ablativo postremam *e* litteram vocalem corripunt, cum in nominativo longa sit, ut:

*Rupe sub aeria*⁷;

et:

*Mole tenet scopuli*⁸;

quare in his ambiguitatibus auctoritas inquirenda est. Verum si in nominibus Graecis ablativum nostrum, quem illi non habent, formaveris; novissimam syllabam brevem esse intelleges⁹, ut:

*Daphnis me malus urit; ego hanc in daphnide laurum*¹⁰;

et:

*Postera cum primo lustrabat lampade terras*¹¹.

Latina vero nomina, praesertim ea, quae nominativo *es* et genitivos *tis* syllabas recipiunt, in ablativo casu semper brevem habent.

SEGM. V. De numero plurali¹².

1. Plurali numero in ultimis nominum syllabis nullam difficultatem reperies. Etenim nominativus accusativus et vocativus omni in genere, exceptis nominibus Graecis et neutro genere nostro, postremam syllabam semper longam recipiunt. Graeca enim et neutra semper brevem nominativo casu, ut:

*Tyrrhenique omnes*¹³;

accusativo:

*Arcadas accensos monitu*¹⁴;

vocativo:

*Arcades haec inquit*¹⁵.

Feminino item genere per nominativum casum, ut:

1) Cod. *specie f.* (sic) *potest*. Asc. et P. addunt *movetur*, quod ignorat Cod. — 2) Virg. Aen. VII, 128. — 3) Virg. Georg. VI, 318. — 4) Haec iusto brevius prolata. Fortasse omissa haec: *brevem e facit*. — 5) Additur *habebit* in Asc. P. Sed verum finiri in Cod. et ultimum voc. in margine scriptum esse potuisse, non reticebo. Locus est Virg. Ecl. I, 71. — 6) Ita Cod. *complent* Asc. et P. Locus est Virg. Aen. II, 20. — 7) Virg. Georg. IV, 508. — 8) *tenent* P. Sed cum Cod. consentit Asc. Cf. Virg. Aen. VII, 589. — 9) Ita Cod. vulgo *intelliges*. — 10) Virg. Ecl. VIII, 83. — 11) *lustrabit* Asc. P. *recte lustrabat* Cod. Cf.

Virg. VII, 148. Ceterum primo Cod. Asc. P. ut *dedimus*; apud Virg. *prima*. — 12) Haec inscriptio in Cod. extra ceterorum continentem scripturam. — 13) Locus est fortasse apud Virg. Aen. XI, 171. ubi tamen: *Tyrrhenique duces; Tyrrhenum exercitus omnis*. Vel ibid. v. 93. ubi Probus fortasse sic legit: *Tum moesta phalanx Teucrique sequantur Tyrrhenique omnes et versis Arcades armis*. Nunc vulgo legunt: *Tyrrhenique duces*. — 14) Ita Cod. *Arcades* Asc. et P. Cf. Virg. Aen. X, 397. — 15) Virg. Aen. X, 491. — 16) Add. Asc. et P. *armis*, quod abest a Codice. Locus est Virg. XI, 660. — 17) *Metuentes* P. *metuentis* Cod. et Asc. Cf. Virg.

*Pulsant, et pictis bellantur Amazones*¹³.

Et tamen Graeca nomina, quae nominativo casu plurali novissimam syllabam longam per diphthongum habent, hanc quoque in accusativo producant, ut Virgilius: [1401]

*Arctos Oceani metuentis aequore tingi*¹⁴.

Item es syllaba, ut supra diximus, Graeca, brevis est in accusativo:

*Cyclades et crebris legimus*¹⁵;

et vocativo, ut:

*Nymphae noster amor Libethrides*¹⁶;

et:

*Naides indigno*¹⁷.

Neutro genere in casibus supradictis sine ambiguitate brevis est Graecis Latinisque nominibus per nominativum, ut:

*Carmina vel caelo possunt*¹⁸;

per accusativum, ut:

*Arma manu*¹⁹;

per vocativum:

*O patria, o divum domus*²⁰.

Graeci etiam nominis exempla subiciamus²¹.

Ennius in primo:

*Nam latos populos res atque poemata nostra
Cluebant*²².

Et in Virilio:

*Arcada piscosae cui circum flumina Lerna*²³.

2. Nominativus pluralis i littera terminatus duas formas habet, ut:

*Cunctique fremebant*²⁴;

aut interdum duplicem, ut:

*O socii, neque enim ignari sumus ante malorum*²⁵.

Utraque tamen forma novissimam syllabam longam recipit. Geminata autem i littera paenultimam syllabam brevem facit. Huius autem declinationis rationem²⁶ in genitivo singulari plenissime disputatum est. Nominativus pluralis²⁷ diphthongo finitus semper longam habet.

3. Genitivus pluralis semper brevem Latino seu Graeco nomine, sed huic aut positio subvenire debet, ut longa fiat, aut a vocali excipi, ut synaloepham²⁸ faciat, sicut in accusativo singulari²⁹ diximus. — Dativus et ablativus pluralis³⁰ duabus tantum, sed diversis, syllabis terminantur, *is* et *bus*. *Is* syllaba³¹ semper longa est, sed haec interdum unam i litteram habet, ut:

Georg. I, 246. — 15) Virg. III, 127. ubi tamen editur *Cycladas*. — 16) Virg. Ecl. VII, 21. Cod. *Lybethrides*. — 17) *Naiades* P. *naiides* Cod. Asc. Locus est Virg. Ecl. X, 10. — 18) Cod. habet: *Carmina vel caelo p. per acc.* Asc. *Carmina vel coelo p. q. Per acc.* P. add. *deducere lunam*. Locus est Virg. Ecl. VIII, 69. — 19) Virg. Aen. VIII, 220. — 20) Virg. Aen. II, 241. Addunt Asc. et P. plura. Illa sic: *divum domus Ilium* in bello Moenia; haec ita: *Ilium et inclita bello M.* — 21) Ita Cod. subiciamus Asc. P. — 22) Enn. fragm. ed. Hessel. pag. 11. ubi *cluebat*. Ne ἀκρόαλος sit versus alter, legendum fortasse *Cluebant*. — 23)

Virg. Aen. XII, 218. — 24) Virg. Aen. X, 96. — 25) Cod. habet: *sumus an* (sic) deficiente ultimo vocabulo, quod tamen in margine scriptum esse potuit, nam finit versus. Locus est Virg. Aen. I, 198. — 26) Ita Cod. Asc. P. Putabam olim scribendum esse: *Ad — rationem*, sed probabilius est, legendum esse: *ratio — disputata est*, orto errore ex non intellectis ultimarum syllabarum compendiis. — 27) Cod. *Nominativus singul.* (sic) sed falsum est. — 28) Cod. *synalifam*. — 29) *singulari* addit Cod. — 30) *Dativus pluralis et ablativus* P. et Asc. — 31) *Is* ante v. syllaba deest in Cod. —

H

GRAMMAT. LAT. I.

*It comes et paribus curis vestigia figit*¹;
interdum duplicem secundum singularis genitivi² et nominativi pluralis formam, ut:
*Correptis subito mediis*³;
ut et⁴:

*Saxum ingens volvunt alii*⁵ *radiisque rotarum*.
Hic quoque casus, ut nominativus pluralis, paenultimam brevem facit. *Bus* autem syllaba semper brevis est, paenultima quoque corripitur. De postremis syllabis⁶ nominum, in quantum voluimus, disputatum est; nunc ad pronomina veniamus.

SEGM. VI. De Pronomine.

1. Pronomina quoniam non plurima sunt, neque multiplicibus syllabis late distenta, idcirco non tantum de postremis syllabis eorum, sed de omnibus disputabo. Pronomina personalia sunt haec: *ego, tu, ille*. Primae personae *ego*, duabus brevibus constat, ut:

*En ego victa situ*⁷;

et:

*Hic ego namque tuas sortes*⁸.

Aliquando tamen ultima longa esse potest secundum naturam o litterae vocalis, quae frequenter in ultimo quidem⁹ produci quam corripitur potest. Genitivus huius pronominis ex brevi et longa constat:

*Securi pelagi atque mei*¹⁰.

Dativus interdum ex duabus brevibus constat, ut:

*Est mihi namque domi*¹¹;

interdum ex brevi et longa, ut:

*Dic age namque mihi fallax*¹².

Hoc autem regulariter accipiendum est, quod haec pronomina: *mihi, tibi*, novissimas syllabas et corripunt et producant¹³. Longae sunt in his versibus:

*Dic age namque mihi*¹⁴;

et:

*Aeole namque tibi*¹⁵.

Breves in his:

*Sunt mihi bis septem*¹⁶;

et:

*Nam tibi Tymbre caput*¹⁷.

Accusativus, vocativus et ablativus¹⁸ longam habent; *me, o et a me*¹⁹, ut:

1) Virg. Aen. VI, 159. — 2) Sic Cod. *genitivi singularis* Asc. P. — 3) Virg. Aen. X, 407. — 4) Ita Cod. et P. *Et* Asc. recte. — 5) Addunt *radiisque rotarum* Asc. P. quae a Cod. ignorantur, sed necessaria esse videntur, propter vocem *radiis*, quae exemplum continet. Virg. Aen. VI, 616. — 6) Errore typographi apud P. legitur *syllaba*. — 7) Virg. Aen. VII, 452. — 8) *Sortes* add. Cod. Ceterum apud Virg. legitur *duas*. Cf. Virg. Aen. VI, 72. — 9) *tam produci quam corr.* P. *tam* nesciunt Cod.

et Asc. — 10) *securi* Cod. *securus* Asc. et P. Cf. Virg. Aen. VII, 304. — 11) Virg. Ecl. III, 33. — 12) Virg. Aen. VI, 343. — 13) *Et producant et corripunt* Asc. et P. — 14) Virg. Aen. VI, 343. — 15) Virg. Aen. I, 65. — 16) Virg. Aen. I, 71. — 17) *Et* ante versum deest in Asc. et P. Versus legitur Virg. Aen. X, 394. Apud Virgil. in nostris edd. constanter *Tymbre* legitur, atque ita etiam in Putschiana Probi. — 18) Haec in Cod. sic scripta exstant, ut vocabulum

*Me, me, adsum qui feci*²⁰;

et:

*O decus Italiae*²¹;

et:

*Me duce Dardanius*²².

Item pluralis nominativus et accusativus primae et secundae personae syllabis longis constant: *vos* et *nos*. Genitivus in omnibus personis *m* littera terminatus brevem habet ultimam; *i* littera finitus longam, ut:

*Nil nostri miserere*²³;

et:

*Atque utinam ex vobis unus nostrique fuisset*²⁴.

Dativus et ablativus duabus longis constant.

2. Item secunda persona nominativi singularis longam habet, ut:

*Tu quoque*²⁵.

Genitivus ex brevi et longa constat, ut:

*O genitor nec te miseret gnatique tuique*²⁶.

De dativo, ut supra dictum est. Accusativus et ablativus longa constant, ut:

*Te quoque magna Pales*²⁷.

Tertia persona *ille, illa, illud* nominativus casus singularis novissimam syllabam brevem [1403] habet in omni genere, ut:

*Ille meum comitatus iter*²⁸;

et:

*Ille vel intactae segetis*²⁹;

et:

*Ver illud erat*³⁰.

Genitivus dactylum recipit, ut:

*Illius arma*³¹;

sed mediam metri causa corripuit, quam in prosa producimus; potest alibi ergo media longa poni. Accusativus trochaeum³² recipit; dativus et ablativus spondium³³. Nominativus et accusativus pluralis genere masculino et feminino duabus longis constant; neutro vero genere ex longa et brevi, ut:

*Ille manent inmota locis*³⁴.

Genitivus omnium generum ex duabus longis et brevi constat, dativus et ablativus ex duabus longis³⁵.

vocativus priore parte deletum et pro eo superscriptum sit *abla*; ita ut videatur librarius scribere voluisse: *accusativus ablativus*. Sed sequentia ostendunt, etiam *v. vocativus* addendam fuisse. *Accusativus et ablativus* Asc. P. — 19) *me et a me* Asc. P. — 20) Virg. Aen. IX, 427. — 21) Hoc totum exemplum abest ab Asc. et P. Legitur Virg. Aen. XI, 508. — 22) Virg. Aen. X, 92. — 23) Cod.: *Nihil nostri miserere*. Locus est Virg. Ecl. II, 8. — 24) Cod. *nostrique*.— Virg.

Ecl. X, 35. — 25) Virg. Aen. VII, 1. Versum integrum exhibet P. — 26) Virg. Aen. VII, 360. ubi legitur: *nataeque tuique*. — 27) Virg. Georg. III, 1. — 28) Virg. Aen. VI, 112. — 29) Virg. Aen. VII, 808. — 30) Virg. Georg. II, 338. — 31) Virg. Aen. I, 16. — 32) Cod. h. l. *trocheum*, sed alibi semper *trochaeum*. — 33) Ita Cod. *Spondeum* exhibent Asc. P. — 34) *Inmota* Cod. *inmota* Asc. P. Locus est Virg. Aen. III, 447. — 35) *dativus*. — *longis*. haec verba add. Cod.

H *

3. Infinitae qualitatis pronomina, *quis* vel *qui*, *quae* vel *quod*¹ vocali finalis syllabae longae sunt, consonanti breves, ut:

*Sed quis ad Hesperiae*².

Genitivus omnium, eo quod i littera vocalis duplicis consonantis loco ponitur, ex longa et brevi constat, ut:

*Cuius Aristaeo quoniam est oblata facultas*³.

Dativus interdum ex duabus brevibus, ut:

*Et cui putre solum*⁴;

interdum ex brevi et longa, ut:

*Nunc locus arborum ingeniis quae robora cuique*⁵

in synaloepham longa. Accusativus brevem postremam recipit; ablativus in omnibus pronomini-
bus et generibus longam. Nominativus pluralis longam naturaliter capit ultimam syllabam mascu-
lino et feminino genere; neutro autem tribus casibus brevem, ut *illa*⁶. Genitivus ex longa et
brevi⁷ constat, *quorum* vel *quarum*, ut:

*Externi veniunt, quorumque ab stirpe nepotes*⁸;

et:

*Quarum quae fandi doctissima Cymodocea*⁹.

Accusativus masculino et feminino longam habet, *quos* vel *quas*, ut:

*Quas ego*¹⁰.

Dativus et ablativus, si is syllaba terminantur, iambum recipiunt, ut:

*Quis ante ora patrum*¹¹;

si *bus*, pyrrhichium, ut:

*Hic quibus invisi fratres*¹².

Item *talis* et *qualis*, *tale* et *quale* eiusdem infinitae qualitatis recipiunt nominativo et genitivo
singulari trochaeum, ut:

*Talis in adversos*¹³;

et:

*Qualis erat*¹⁴;

et:

*Tale tuum nobis carmen*¹⁵;

et:

*Quale sopor fessis*¹⁶.

1) Ita quidem etiam Cod. Sed non dubium est, quin scribendum sit: *quae*, *quid* vel *quod*. — 2) Virg. Aen. III, 186. — 3) Virg. Georg. IV, 437. — 4) Virg. Georg. II, 204. — 5) Cod. ita exhibet: *Nunc locus arborum in synalifam longa*. Manifestum est, requiri totum versiculum, quem exhibent Asc. P., quia extremum vocabulum pro exemplo est. Sed etiam reliqua corrupta; et plura excidisse videntur. Locus est Virg. Georg. II, 177. — 6) Deest ut in Cod. — 7) Cod. ex *brevi et longa*; sic lineolis supra scriptis ordinem verborum notavit Librarius. — 8) In Cod.

est: *Externi veniunt quorumque a. s. p. et quarum* sic verborum initis notatis. Quid tamen ultima *p.* illa sibi velit, non extrico. Apud Virgilium duo sunt versus: Aen. VII, 98. *Externi veniunt generi, qui sanguine nostrum Nomen in astra ferent, quorumque ab stirpe nepotes* cet. — 9) Cod. habet: *fandi d. c.* sic litteris initialibus tantum scriptis. Cf. Virg. Aen. X, 225. — 10) *Quas ego*. Ita Cod. et Asc. Sed P.: *Quos ego, sed motos*. Haud dubie alium locum in mente habuit Grammaticus, quam qui est Aen. I, 135. — 11) *Quis ante ora*. Non intelligo, quomodo

Accusativo trochaeum recipit. Dativo et ablativo spondium¹⁷, *tali* et *quali*. Plurali [1404] numero nominativus masculino et feminino genere spondium recipit, neutro dactylum, ut:

*Talia per Latium*¹⁸;

et:

*Qualia multa mari nautae*¹⁹. Accusativus masculini et femini generis spondium habet, ut *talis* et *qualis*²⁰. Caeteri omnes dactylum recipiunt.

4. Item minus quam finitae qualitatis pronomina: *is*, *ea*, *id*, masculino et neutro genere nominativus singularis brevem syllabam recipit, feminino utraque brevis²¹. Genitivus omnium trochaeum capit, *eius*; dativus iambum, *ei*; accusativus pyrrhichium, *eum* vel *eam*; ablativus iambum, *ab eo*. Item pluraliter²² nominativo casu masculino quidem genere longa est et una fit syllaba de duabus vocalibus, ut *ii*; genere feminino iambum recipit, ut *eae*; neutro pyrrhichium. Genitivus casus in omnibus generibus amphibrachym²³; accusativus masculino et feminino iambum, neutro pyrrhichium; dativus et ablativus iambum.

5. Item pronomina finita: *iste*, *ista*, *istud*. Nominativus singularis omnium generum novissimam brevem recipit. Genitivus palinbacchio²⁴ constat interdum, ita ut media longa sit, *istius*; interdum dactylus poni potest, ut media syllaba corripiatur, ut:

*Illius aram*²⁵;

et:

*Ipsius ante oculos*²⁶.

Dativus spondium habet, accusativus trochaeum, ablativus spondium. Item pluralis nominativus masculini et femini generis recipit spondium, neutro trochaeum; genitivus palinbacchium²⁷. Accusativus nominativo consentit. Dativus et ablativus spondio constat.

6. Item pronomina possessiva: *noster*, *vester*, *nostra*, *vestra*, *nostrum*, *vestrum*. Nominativus singularis ubique trochaeum recipit, genitivus spondium²⁸, dativus eundem, accusativus trochaeum, ablativus spondium. Pluralis masculino et feminino genere nominativus spondium habet; neutro tribus casibus similibus trochaeum; genitivus palinbacchium²⁹, accusativus caeterique spondium.

7. Item triptota pronomina: *sibi*, *se*, *a se*. *Sibi* pronomen dativo casu utroque numero frequenter duabus brevibus constat, ut: [1405]

*Hoc sibi pulchra suum*³⁰;

interdum ex brevi et longa, quemadmodum est, *mihi*, *tibi*, quorum de natura supra dictum est, ut Calvus in Io:

*Mens mea dira sibi praedicens omnia vaecors*³¹.

iambum recipere dici possit *quis*. Fortasse scribendum *longam* recipiunt. Locus est Virg. Aen. I, 95. — 12) Virg. Aen. VI, 608. — 13) Virg. Aen. XII, 456. — 14) Virg. Aen. II, 274. *Hei mihi, qualis erat*. — 15) Virg. Ecl. V, 45. — 16) Virg. Ecl. V, 46. — 17) *Spondium* Cod. ut supr. Atque ita semper. *Spondeum* Asc. P. — 18) Virg. Aen. VIII, 18. — 19) Virg. Aen. VII, 200. — 20) Ita Cod. et Asc. *Taleis et qualeis* P. — 21) *Utrasque breves* Asc. *utrasque brevis* P. Ego Cod. secutus sum. — 22) Cod. *item pt nominativo* (sic). — 23) Ita Cod. Asc. P. — 24) Ita Cod. hic et paullo inferius. *pa-*

limbacchio Asc. P. — 25) Virg. Ecl. I, 7. — 26) Virg. Aen. I, 114. — 27) Ita Cod. Vide quae paullo ante notavimus. *Palinbacchium* Asc. P. — 28) Cod. h. l. *spondeum*, et sic paullo post. Nos constantiae causa *spondium*, ut ante, scripsimus. — 29) *Palinbacchium*. Ita Cod. V. supra. — 30) Virg. Aen. VI, 142. — 31) *Calvus in Io*. Sic iterum h. l. Cod., quicum consentit Asc. quae *io*. Putschius pariter, ut supra *Calvus in X*. Ceterum *vaecors* scripsi e Cod. et Asc. *vecors* P. —

Se, autem et, a se, utroque item numero syllaba longa constat.

Item pronomina: *Suus, sua, suum*, nominativo singulari pyrrhichium recipiant; et neutro genere u littera geminatur, ne sit verbum, ut:

*Auguriumque suum*¹.

Genitivo, dativo, sive ablativo, iambum; accusativo pyrrhichium. Item pluraliter² masculino et feminino iambum recipit; neutro tribus casibus; pyrrhichium. Genitivus amphibrachym³; caeteri vero casus iambum.

8. Item pronomina finita atque demonstrativa: *Hic, haec, hoc*. Nominativo singulari masculino sive neutro genere eadem syllaba brevis est, feminino longa. Genitivus casus omnium trochaeum recipit, non tam natura quam positione, quod i littera duplex sit, ut:

*Huius odorato radices inquoque*⁴.

Dativus pyrrhichium *huic*⁵; sed possunt ambae syllabae in synaloepham cadere, ut:

*Atque huic responsum paucis ita reddidit*⁶.

Accusativus et ablativus brevem⁷ syllabam recipiunt natura, sed positione longam. Item pluraliter, *hi*, et *hae*, et *haec*, nominativus longam recipit; genitivus ex longa et brevi constat, caeteri omnes syllabam longam recipiunt.

Item pronomina possessiva et ad aliquid referentia: *Meus, mea, meum*; nominativus singularis sive accusativus et vocativus pyrrhichium recipiunt, genitivus sive ablativus iambum. Pluralis nominativus et accusativus et vocativus, masculino et feminino genere et brevi et longa constat, neutro ex duabus brevibus. Genitivus omnium ex⁸ brevi, et longa, et brevi. Dativus et ablativus ex brevi et longa, ut:

Sive meum corpus spoliatum lumine mavis,

*Redde meis*⁹.

9. Item pronomina: *quantus, tantus*, nominativo casu singulari, et accusativo, ultimam brevem recipiunt, ut:

*Quantus ab occasu*¹⁰.

*Tantus amor terrae*¹¹.

Feminino et neutro genere supradictis casibus, eadem syllaba brevis est. Genitivo quoque brevis; dativo et ablativo longa. Item pluralis nominativus accusativus et vocativus masculini et [1406] feminini generis longam habent naturaliter ultimam; nam prima positione fit longa. Neutro vero genere his casibus brevis erit ultima; genitivus omnium ex duabus longis et brevi¹² constat, ut:

Miserere laborum

*Tantorum*¹³;

1) Virg. Aen. VII, 260. — 2) Cod. *Item pt masculino*, sic per compendium. — 3) *amphibrachym* Cod. *amphibrachym* Asc. et P. — 4) *Huius odorato radices inquoque*. Sic praeclare hunc versum exhibet Cod. Nam Asc. et P.: *Huius odorato radix est*. Ceterum *inquoque* antiqua scriptura pro *incoque*. Locus est Virg. Georg. IV, 279. — 5) *Dativus pyrrhichium huic*. Sic Cod. et Asc. *Dativus iambum huic* P. Recte pyrrhichius dicitur *huic*. Nam ut in *hic* et *haec* syllaba brevis est, sic etiam ultima in *huic*. — 6) In Cod.

est *adque* pro *atque*. Locus est Virg. Aen. VI, 672.

— 7) Cod. *breves* (sic) *syllabam*. Ceterum locus mendosus; fortasse legendum: *sed et positione*. — 8) Ex addit Cod. Deest in Asc. et P. — 9) *Sive meum*. Ita omnes. Apud Virg. Aen. XII, 935 seq. *Et me seu corpus cet*. Deinde *mavis reddere redde meis sola* Asc. — 10) Virg. Aen. IX, 668. Ceterum in Cod. est *occaso*. Asc. et P. *occasu*. — 11) Virg. Georg. II, 301. — 12) Cod. mendose: *ex duabus brevibus et*

dativo et ablativo extrema longa est.

Non inmerito¹⁴ pleraque pronomina comprehendere, ut aliquantulum patesceret naturalium ratio syllabarum; caetera autem ex his facile colliguntur.

SEGM. VII. De Verbo.

1. De ultimis syllabis dicam paene ultimisque¹⁵ verborum. Verba omnia cunctis significationibus coniugationibusque, modis, temporibus atque personis decem litteris terminantur vocalibus quinque, consonantibus quinque¹⁶.

A littera vocali semper producta, ut:

*Da nunc Tymbre pater*¹⁷.

E littera producta, ut:

*Tu vatem, tu, diva, mone*¹⁸;

e littera¹⁹ correpta, ut:

*En age segnis*²⁰.

I littera semper producta, tempore praesenti, ut:

*Namque sub Oebalia memini*²¹.

Praeterito perfecto, ut:

*Laeta dedi*²².

O littera frequenter producta, ut:

*Lustra domosque traho*²³;

aliquando correpta; nam ut superius dictum est, o littera postrema vocalis in nominativis casibus nominum sive pronominum, personis quoque verborum, et corripitur, et produci potest.

V littera semper longa, sed haec in verbis impersonalibus invenitur, ut *clamatu* et *monitu*. Cuius declinationis forma apud Virgilium nostrum non facilius invenitur.

2. Item de consonantibus verba in littera terminata brevem syllabam recipiunt, cuius rationem supra memoravi, ut aut in synaloepham cadat, aut positione longa reddatur syllaba.

C littera terminata saepe producit²⁴, ut:

*Duc, age, duc ad nos*²⁵;

et:

longa. Ego Asc. et P. secutus sum. — 13) Virg. Aen. II, 143 seq. — 14) Cod. *Inmerito*, ut semper. *Inmerito* Asc. P. — 15) E Cod. scripsi *paene ultimisque*. Asc. P. *penultimisque*. — 16) Asc. et P. *consonantibus totidem*. — 17) Scribitur h. l. in Cod. *tymthymbre*. Locus est Virg. Aen. X, 421. ubi nunc editur: *Da nunc, Thybri, pater*. In Asc. est: *Da nunc Thymbrae pater*. — 18) Virg. Aen. VII, 41. — 19) Omnis hic locus sic legitur apud P.: *E littera modo producta, ut, Tu vatem tu diva mone; modo correpta*

et. Quae nos recepimus, Cod. et Asc. exhibent. — 20) *Segnis* Cod. Asc. P. Locus est Virg. Georg. III, 42. — 21) *Sub Oebalia*. Sic Asc. P. sic etiam Cod. si recte enotavi. *Sub Oebaliae* Virg. Georg. IV, 125. — 22) Virg. Aen. IX, 89. — 23) Virg. Aen. III, 647. — 24) *Producitur* Cod. Asc. *producuntur* P. id quod haud dubie falsum, quum sequatur *corripitur*, ubi nulla varietas. — 25) Virg. Georg. IV, 358. —

*Dic age namque mihi fallax*¹;
interdum corripitur, ut:

*Fac ergo ut fuerit*².

In aliis personis temporum et modorum eadem syllaba ita ut imperativo modo³ et corripitur et produci pro sua natura potest.

As vel *es* syllabae⁴ in omnibus verbis et coniugationibus, praeter, *sum*, et quae ex ipso [1407] nascuntur, ut *adsum* *prosum*, quia⁵ et defectiva sunt et coniugatione carent, semper produciuntur, ut:

*Vicinosque ignare paras invadere portus*⁶;

et:

*Formosam resonare doces Amaryllida silvas*⁷.

At in illis defectivis verbis brevis est, ut:

*Huc ades o Galatea*⁸.

Is syllaba si fuerit tertiae coniugationis productae, produciuntur; etiam in monosyllabis verbis, quae coniugatione carent, potest syllaba produci, ut:

*Vis et Tarquinius*⁹.

At si fuerit tertiae correptae, corripitur, ut:

*His germana malis oneras atque obicis hosti*¹⁰.

Mus vel *tis* syllabae plurali numero inveniuntur, sed semper breves sunt, ut:

*Nox ruit, Aenea, nos flendo ducimus horas*¹¹;

et:

*Lumina labentem caelo quae ducitis annum*¹².

Verba *r* littera terminata, qualibet praecedente vocali, novissimam syllabam brevem recipiunt: *ar* syllaba, ut:

*Inferar et quos Sidonia vix urbe revelli*¹³.

Er syllaba, ut:

*magicis invitam accingier*¹⁴;

Or, ut:

*Testor utrumque caput*¹⁵.

Ur syllaba, ut:

*Ducitur infelix aevo maturus Acetes*¹⁶.

T littera postremam semper brevem syllabam reddit, praecedentibus tribus vocalibus, *a*, *e*, *i*; ut:

*Lydorumque manus collectos armat agrestes*¹⁷;

et:

1) Cod.: *Dic age namque mihi f.* sic littera initiali notato ultimo vocabulo, quod deest in Asc. et P. Cf. Virg. Aen. VI, 343. — 2) *Fac ergo ut fuerit.* Ita Cod. et P. *Ergo fac ut fuerit* Asc. Locum apud Virgilium invenire non potui. At solet Grammaticus, si alium poetam intelligit, nomen ponere. Fortasse autem legendum: *fac ergo Ut fuerit*, ut duo priora verba finem versiculi faciant, posteriora versum alterum incipiant. *Fac* enim corripitur. — 3) Sic Putschium secutus dedi. In Cod. est: *ita in imperativo modo* cet. Asc. *ita imperativo m.* — 4) *Syllaba* P. Asc. Cod. diserte *syllabae*. — 5) *Adsum, et, prosum quae et* P. Nos Cod. et Asc. secuti sumus. — 6) P. ex errore typogr.

inadere portus. Cod. *invadere p.* sic puncto ad litteram ultimi verbi initialem posito, ut aliquoties notatum. Locus est Virg. Aen. III, 382. — 7) Virg. Ecl. I, 5. *Silvas* Cod. *sylvas* Asc. P. — 8) Virg. Ecl. IX, 39. Totum locum ita exhibet Cod.: *Et in illis defectivis verbis est, et huc ades, o Galatea.* Prius illud et exhibet etiam Asc. Voc. *brevis* ob simile antecedens excidit in Cod. — 9) Virg. Aen. VI, 818. — 10) Cod.: *obicis osti.* Locus est Virg. Aen. IV, 549. — 11) Virg. Aen. VI, 539. — 12) Virg. Georg. I, 6. — 13) *Inferar* scripsi e Cod. et Asc. *Insequar* P. Finis versiculi in Cod. sic legitur: *vix u. u.* Locus est Virg. Aen. IV, 545. — 14) Cod. *magis invita*.

*Admonet ira deum*¹⁸;

et:

*Nec Turnum segnis retinet mora, sed rapit acer*¹⁹.

Disputavimus generaliter de postremis syllabis; nunc specialiter disceptabimus per significationes, modos, tempora, atque personas.

3. Prima persona, modo pronunciativo, id est, indicativo, tempore praesenti, activorum neutralium verborum, saepissime²⁰ longam recipit, ut:

Lustra domosque traho.

Secunda persona primae et secundae vel tertiae coniugationis productae semper producit ultimam syllabam, ut *donas, mones, audis*. Tertiae autem²¹ coniugationis correptae corripit, ut:

*Causando nostros in longum ducis amores*²².

Tertia persona omnibus quattuor²³ ordinibus coniugationum ultimam syllabam corripit. Plurali numero, prima et secunda, in tribus ordinibus coniugationum productis, excepta tertia coniugatione correpta, paenultimam syllabam producant, novissimam corripiunt, ut *donamus, [1408] donatis; monemus, monetis; audimus, auditis*. Tertia vero correpta²⁴ coniugatione paenultima semper corripitur, ut:

*Nos flendo ducimus horas*²⁵;

et:

*Labentem caelo qui ducitis annum*²⁶.

Tempore praeterito imperfecto, numero singulari, paenultimam syllabam in omnibus personis utriusque numeri universae coniugationes longam recipiunt, ut *donabam, monebam, audiebam, legebam*. Item pluraliter, *donabamus, monebamus, audiebam, legebam*. Novissima syllaba, singulari numero, persona²⁷ prima semper brevis est, in omnibus coniugationibus, ut *clamabam*²⁸ et caetera. Secunda persona singularis omnium coniugationum semper producit ultimam, ut *clamabas, monebas, audiebas, rapiebas*. Tertia autem persona singularis et prima vel secunda pluralis semper brevem habent, ut *clamabat, clamabamus, clamabatis*. Tertia autem pluralis positione longa fit, ut *clamabant*. In defectivis sane verbis si consideres, *sum* et *adsum*, vel *prosum*, paenultima corripitur, ut *eras aderas* vel²⁹ *profueras*. In caeteris personis similiter. Praeteritum perfectum tempus semper longam recipit ultimam, sive i littera postrema simplici prima persona terminatur, ut:

*Tityre te patulae cecini sub tegmine fagi*³⁰;

sive geminata, ut:

Locus est Virg. Aen. IV, 493. ubi: *magicas invitam accingier artes*. Ego scripturam Asc. et P. secutus sum. — 15) Virg. Aen. IV, 357. — 16) Cod.: *aevo c. aī. littera*. Asc.: *ducitur infelix aevo maturus Acaetes*. T littera. P.: *Ducitur inf. aevo maturus Acetes*. T l. Secundum Codicem *aevo confectus Acoetes* scribendum erat. Locus est Virg. Aen. XI, 85. — 17) Virg. Aen. IX, 11. — 18) Virg. Aen. XI, 233. — 19) Virg. Aen. X, 308. — 20) Cod. *saepisse*. Locus qui sequitur est Virg. Aen. III, 647. — 21) Asc. et P. vero. — 22) Virg. Ecl. IX, 56. — 23) Quattuor scripsi e Cod. *quatuor* Asc. et P. — 24) Tertia vero coniugatione correpta P. Asc. — 25) Virg. Aen. VI,

539. — 26) *Qui ducitis* scripsi cum Cod. *Quae ducitis* Asc. P. Cf. Virg. Georg. I, 6. — 27) *Persona prima*. Ita Cod. *prima persona* Asc. et P. — 28) Cod. *clamabant* sic puncto posito supra n litteram. Recte vero *clamabam* Asc. et P. — 29) Vel Cod. iubente interposui, quod deest in Asc. et P. — 30) Cod. mendose: *Tityre tu patulae cecinis sive geminata*. Non multum ab hac lectione recedit Asc.: *Tityre tu patulae cecini: sive geminata*. In Codice *cecini* est *cecini sub*, nam ultimum vocabulum prima initiali notatur, ut saepe. Ego P. secutus sum. Locus est Virg. Georg. IV, fin.

*Quo feror? unde abi?*¹

Scire autem necesse est, quaenam coniugatio ultimam *i* litteram debeat duplicare. Sola tertia coniugatio producta seu correpta, non tamen in omnibus verbis, geminare potest, ut:

*Adpetii et Veneris violavi vulnere dextram*²;

et ut supra dictum est:

*Quo feror? unde abi?*³

In tertia quoque persona singularis⁴ eandem *i* litteram duplicat, ut *adiit*, *agnovit*, et:

*Obstupuit*⁵; *subiit cari*.

Sed in tertia persona singularis, in quibus *i* littera duplicatur, paenultima semper corripitur. In prima autem coniugatione producitur, ut *clamavi*, *donavi*. In secunda coniugatione corripitur, ut *monui*, *splendui*. Ac si primae coniugationis declinationem hanc induxeris, quae ex [1409] auctoritate, non ex ratione descendit:

*Convincto domui*⁶;

paenultimam corripies. In secunda persona singularis semper ultima producitur in omnibus verbis. In tertia persona coniugationis primae paenultima syllaba aliquando corripitur, ut:

*Intonuit laevum*⁷;

nonnumquam producitur, ut⁸ *armavit*, *ornavit*. In omnibus autem coniugationibus novissima brevis invenitur. Plurali numero prima persona coniugationum omnium paenultimam sive ultimam syllabam semper corripit, ut:

*Hac te nos fragili donabimus*⁹;

et:

*Iunximus hospitio*¹⁰.

Secunda persona ultimam semper corripit. Tertia persona paenultimam semper ubique producit, ut:

*Et socii amissi petierunt*¹¹.

Tertia vero duplex persona, quam alii quartam nominant, paenultimam semper ubique producit et ultimam corripit, ut:

*Romanos ad templa deum duxere triumphos*¹².

Praeterito plusquamperfecto tempore, numero singulari, prima persona paenultimam ultimamque in omnibus coniugationibus corripit, ut *donaveram*, *splendueram*, *audieram*, *iunxeram*. Secunda persona paene ultimam¹³ corripit, novissimam producit, ut:

*Audieras et fama fuit*¹⁴.

Tertia persona¹⁵ primae consentit, ut:

1) Virg. Aen. X, 670. — 2) Cod. *Adpet* (sic) et *veneris uud.* sic non perscriptis tribus ultimis vocibus. *Appetii et Veneris* cet. Asc. et P. Locus est Virg. Aen. XI, 277. — 3) Virg. Aen. X, 670. — 4) Cod. *singul.* voce non perscripta. Legam *singulari*. Sed *singularis* Asc. P. — 5) *Obstupuit*; *subiit cari*. sed in tertia cet. Ita Cod. quicum consentit Asc. nisi quod haec *obstupuit*. Sed P.: *Obstupuit*; *subiit chari genitoris imago*. Sed in t., ita ut prima vox *obstupuit* non ad versum pertineat. Cf. Virg. Aen. II, 560. — 6) *Coniuncto* Asc. P. *convincto* Cod. Versiculus est, nescio cuius. Pro versu non agnovit P. — 7) Cod. *Intonuit laevum* (sic). Lo-

cus est Virg. Aen. II, 693. — 8) Ut addidi e Cod. — 9) Cod. exhibet: *hactenus fragili donavimus*. Asc.: *hactenus et fragili donavimus*. Cf. Virg. Ecl. V, 83. — 10) Cod. *ospitio*. Cf. Virg. Aen. III, 83: ubi legitur *iungimus*. — 11) Addunt Asc. et P. *aethera pennae*, quae a Cod. ignorantur. Cf. Virg. XI, 272. — 12) Virg. Georg. II, 148. — 13) Cod.: *persona paene ultimam*, sed ita, ut *paene* supra scriptum sit. Vulgo *penultimam*. — 14) Cod.: *et fama fuit* (sic). Locus est Virg. Ecl. IX, 11. — 15) *personae* Asc. et P. — 16) Cod. *raptaveratectora*. Cf. Virg. Aen. I, 483. — 17) Cod.: *coniugationis nominibus personis* (sic). Asc.

*Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros*¹⁶.

Plurali numero prima persona secundaque in omnibus coniugationibus paenultimam longam et ultimam brevem recipit, ut *donaveramus, donaveratis; splendueramus, splendueratis; audieramus, audieratis; traxeramus, traxeratis*. Tertia persona paenultimam semper corripit, ut *donaverant, traxerant*. Tempore futuro primae et secundae coniugationis in omnibus personis¹⁷ paenultima syllaba longa est, ut *clamabo*¹⁸, *monebo*. Postrema quoque *bo* syllaba longa est, sed si necesse fuerit, ut pro brevi ponatur, licebit; secundum quod in prima verbi positione disceptavimus. Caeterae sane personae supradictarum coniugationum utroque numero novissimam [1410] semper corripiunt, ut *clamabis, monebis; clamabit, monebit*. At in numero plurali etiam paenultima¹⁹ corripitur, ut *clamabimus, monebimus; clamabitis, monebitis*. Tertiae²⁰ coniugationis productae seu correptae prima persona novissimam syllabam corripit, ut *audiam, rapiam*. Paenultima vero syllaba tertiae productae semper corripitur, ut *sentiam, audiam*, ut:

*Audiam, et haec Manis veniat mihi fama sub imos*²¹.

Tertiae autem coniugationis correptae paenultima syllaba, ut²² fuerit natura syllabae in aliis, ita alia corripitur, alia producitur; corripitur in hac:

*Mortalem eripiam formam*²³;

producitur in hac: *ducam, scribam*; quoniam primae sunt verborum syllabae, nec declinationibus inmutatae²⁴. Secundae personae singularis coniugationis tertiae duplicis novissima syllaba²⁵ semper producitur, ut *audies, scribes*, quae syllaba verborum ultima²⁶ ubique producitur; paenultima sane syllaba²⁷ primae personae congruit. Tertia quoque persona similiter in ambabus²⁸ syllabis consentit. Pluralis personae omnes sine ambiguitate paenultimam semper producant, et ultimam corripiunt, ut *audiemus, audietis; rapiemus, rapietis*²⁹. Tertiae vero personae paenultima syllaba singularis personae consentit.

4. Modo imperativo tempore praesenti, numero singulari, persona secunda, omnes coniugationes productae, praeter tertiam correptam, ultimam syllabam producant³⁰, ut:

*Litus ama*³¹;

et:

*Tu vatem tu diva mone*³².

Tertiae sane coniugationis correptae persona secunda singularis ultimam corripit, ut:

et P.: c. in omnibus personis, ut scripsimus. — 18) *Clamabo* dedi e Cod. *Amabo* Asc. P. — 19) Cod. mendose *paenultimam*. — 20) *Tertiae vero c.* Asc. P. vero abest a Cod. — 21) *Manis* scripsi e Cod. *manes* Asc. *mane is* P. Tum Cod. *veniat*. Asc. P. *veniet*. Denique Cod.: *mihi f. si tertiae*, hoc est: *mihi fama sub imos*. Tertiae. Atque ita molestum illud *si*, quod Putsch. post *vv. sub imos* intrusit, commo- dissime tollitur. Est enim illud *si* nihil aliud nisi duae litterae initiales ultimarum vocc. *sub imos*, quem- admodum semper in hoc Codice. Asc. cum Cod. fa- cit: *mihi fama. Si tertiae*. — 22) *Ut* iubente Cod. interposui. Deest ab Asc. et P. in sequentibus distin-

ctionem mutavi. Vulgo enim distinguitur: *natura syllabae, in aliis ita cet.* — 23) *Eripiat* Cod. et Asc. contra mentem Grammatici. Cf. Virg. IX, 101. — 24) *Inmutatae* scripsi e Cod. Vulgo *inmutatae*. — 25) Cod. mendose: *novissimam syllabam*. — 26) *Quae syllabae verborum ultimae* — *producitur* vitiose Cod. — 27) *Syllabae* Cod. falso. — 28) Cod. in *ambalibus*, sed corr. — 29) Asc. et P.: *ut audiemus, rapiemus, audietis, rapietis*. — 30) *Producit* vitiose Cod. — 31) *Litus ara* P. Sed Cod. et Asc.: *litus ama*, quod scripsimus. Cf. Virg. Aen. V, 163. — 32) Virg. Aen. VII, 41. Asc. ex errore: *Tu autem tu* cet. —

I *

*Continuoque greges villis lege mollibus albos*¹.

Tertia persona singularis omnium coniugationum ultimam syllabam corripit, ut *donet*, *moneat*, *audiat*, *rapiat*. Secunda persona pluralis in prima et secunda vel tertia coniugatione productis, paenultimam syllabam semper producit et ultimam corripit, ut *donate*, *monete*, *audite*; ultima autem brevis est. In tertia coniugatione correpta² ultima et paenultima breves sunt, ut:

*Dicite felices animae*³;

et:

*Cingite fronde comas*⁴.

Futuro tempore numero singulari secunda persona in tribus ordinibus coniugationum pro- [1411] ductis et⁵ ultimam et paenultimam syllabam semper producit, ut *clamato*, *moneto*, *audito*. In tertia coniugatione correpta paenultimam corripit, ut:

*Postremas metito*⁶.

Tertia persona coniugationis primae numero singulari paenultimam producit, si *a* litteram, quae coniugationem ostendit, habuerit; eam et aliquando corripit, ut Lucanus in quinto:

*Caesar habet*⁷;

et si *o* vocalem habuerit, producit, ut *donet*. Quoniam, ut supra diximus, primae verborum syllabae in fundamento, non in declinationis flexibilitate⁸ consistunt, merito suam naturam paenultimo loco custodiunt. At in aliis verbis eiusdem primae coniugationis, ubi declinatio inflectitur, paenultima syllaba brevis invenitur, ut *clamitet*, *quaeritet*. Caeterae vero coniugationes huic formae consentiunt, ut paenultimam brevem habeant, ut:

*Ire neque ab terra moneat*⁹;

et:

*Audiat haec genitor qui foedera fulmine sancit*¹⁰.

Novissima etiam syllaba, quae *t* littera consonante semper finitur, in omnibus brevis est. In omnibus autem coniugationibus numero plurali persona secunda paenultimam syllabam semper longam, et ultimam brevem recipit, ut: *clamatote*, *monetote*, *auditote*, *scribitote*.

5. Optativo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto productis coniugationibus prima persona singularis¹¹ penultimam longam et postremam brevem habet: *utinam amarem*, *docerem*, *audirem*; tertia correpta, corripit paenultimam, ut *arriperem*, *cingerem*. Secunda persona duabus longis terminatur: *utinam amares*, *moneres*, *audires*, *moveres*¹². Haec enim vocales, quibus coniugatio producta cognoscitur, ubique produci¹³ debent, praeter tertiam correptam, quae *e* litteram correptam recipit. Tertia vero coniugatio correpta paenultimam corripit: *utinam cingeres*. Tertia persona singularis primae consentit. Plurali numero prima et secunda persona omnium coniugationum paenultimam longam et ultimam brevem recipiunt, ut *utinam* [1412] *clamaremus*, *clamaretis*; *moneremus*, *moneretis*; *audiremus*, *audiretis*; *raperemus*, *raperetis*.

1) *Villis lege*. Tertia P. *vilis lege*. Tertia Asc. Sed Cod.: *villis lege ma. tertia*. Illud *ma* sunt litterae initiales ultimarum vocum illius versiculi *mollibus albos*, quas igitur voces addidi. Locus est Virg. Georg. III, 386. — 2) *Correptae* Cod. vitiose. — 3) Virg. Aen. VI, 669. — 4) Cod.: *cingite fronde com. futuro*, sic non perscripto vocabulo *comas*. Locus est Virg. Aen. VIII, 274. — 5) *Et ultimam et paen.* Prius et addidi e Cod. — 6) *Postremas merito* Asc. Cf. Virg. Georg. II, 410. ubi legitur: *postremus metito*. — 7) Lucan. Phars. V, 31. — 8) *Flexibilitate* dedi e Cod. *flexibilitate*

Asc. P. — 9) Cod.: *ut ire iter neque ab terrac et*. Secutus sum Asc. et P. Locus est Virg. Georg. I, 457. Vv. *convellere funem* adduntur a P. pro quibus in Asc. litterae *c. f.* leguntur. Ignorantur ea a Cod. — 10) *Foedera f. f.* Sic non perscriptis vocibus in Cod. Cf. Virg. Aen. XII, 200. — 11) *Prima persona singularis. penultimam* Cod. Paulo post idem Cod.: *brevem habuit*, sic superscripta *e* vocali. — 12) *Moveres audires moneres* Cod. Haud dubie recte scripserunt ultimam vocem *moveres* Asc. et P. Statim post *Haec* pro vulgato *hae* e Cod. scri-

Tertia persona in productis coniugationibus paenultimam producit; in tertia correpta corripit, *utinam cingerent*. Tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto omnibus coniugationibus persona prima singularis postremam brevem habet; secunda persona longam; es enim syllaba producta terminatur, ut *amasses, audisses*. Tertia persona primae congruit. Pluraliter in omnibus coniugationibus prima secundaque persona paenultimam longam, et postremam brevem habet, ut *amassetis, rapuissetis*¹³, *rapuissetis*. Tempore futuro, prima persona paenultimam syllabam in omnibus coniugationibus corripit, *utinam clamitem, moneam, audiam, eripiam*. Si vero prima verbi syllaba in paenultimo loco fuerit, pro natura sui longa invenitur, *utinam clamem, utinam donem*¹⁴. A littera corripitur, ut:

*Flumina amem silvasque inglorius*¹⁵.

Ultima omnium semper brevis est. In persona¹⁶ secunda eadem erit paenultima syllaba, quae in prima fuerit. Secunda persona, sive *es*, sive *as*, syllabas habuerit, ultimas producit. In tertia persona paenultima syllaba eadem, quae in superioribus erit; ultima vero semper brevis. Pluraliter autem et prima et secunda persona in omnibus coniugationibus paenultimam longam recipit, et ultimam brevem, ut *utinam donemus, donetis; moneamus, moneatis; audiamus, audiat; legamus, legatis*. Tertia tertiae¹⁷ personae singulari in paenultima syllaba similis invenitur.

6. Adiunctivo modo praesens et praeteritum imperfectum et¹⁸ plusquamperfectum tempus optativo modo¹⁹ congruit. Perfectum vero tempus numeri singularis in omnibus personis omnium coniugationum paenultimas ultimasque syllabas breves habet, ut *cum clamaverim, clamaveris, clamaverit*; ut *cum monuerim, monueris, monuerit*; ut *cum audierim, audieris, audierit*, ut *cum scribserim, scribseris, scribserit*. Plurali autem numero in omnibus quattuor coniugationum [1413] modis personas duas primam et secundam; quae paenultimam semper producant, ultimam vero corripunt²⁰. Tertia vero persona paenultimam corripit, ut *cum donaverint, monuerint, audierint, legerint*. Tempore futuro alio, (nam duo recipit, quoniam primum futurum tempus futuro tempori modo pronuntiativo²¹ consentit) prima persona singularis sola novissimam syllabam longam habet, ut *donavero, monuero*; caeterae duae singularis, eadem atque prima, paenultimam²² brevem recipiunt, ut *donavero, donaveris, donarit*. Plurali numero prima et secunda persona omnium coniugationum paenultimam longam, et ultimam brevem habent, ut *clamaverimus, clamaveritis; monuerimus, monueritis; audierimus, audieritis; dixerimus, dixeritis*. Tertia persona omnium, paenultimam brevem habet.

7. Infinitivus modus tempore praesenti productis tribus coniugationibus paenultimam longam habet, ut:

*Plausae sonitum cervicis amare*²³.

Item *docere, monere*. Interdum tamen in secunda coniugatione paenultima syllaba corripitur, ut:

*Fervere Leucaten*²⁴;

psi. — 13) *Rapuissetis* Cod. — 14) *Donem* (sic) Cod. — 15) Virg. Georg. II, 486. — 16) *In secunda persona* Asc. P. Nos ordinem, qui est in Cod., praepotavimus. — 17) Cod.: *Tertiae personae singulari in*, omisso primo voc. *Tertia*. Asc.: *Tertiae personae singularis in*. Recte exhibet Putschiana: *Tertia vero tertiae personae singularis in*, nisi quod cum Cod. vero omittendum et *singulari* scribendum. — 18) *Seu pro et Cod.* — 19) *Optativi modi P. optativo modo* Cod. et Asc. — 20) *Locus corruptus*. Cod. exhibet: *quae penultimam semper producitur ultima*

vero corripitur. Asc. et P. ut scripsimus. Mihi videtur aliquid ante v. *quae* excidisse. — 21) Cod. h. l. *pronuntiativo*. Paullo ante Asc.: *Tempore sunt alio pro: Tempore futuro alio*. — 22) Cod.: *Duae sing. eademque primam penultimam*, cui accedit Asc. nisi quod *singularis* perscripto vocabulo. P.: *duae singularis eandem primam atque penultimam*, sensu nullo. Scripsi *eandem atque prima* pro iis, quae in Cod. et Asc. sunt: *eandemque primam*, ut *eandem pro adverbio sit, pro pariter, eadem ratione*. — 23) Virg. Georg. III, 186. — 24) Virg. Aen. VIII, 677. —

et:

*Cum litora fervere late*¹.

Sed in hoc verbo recte corripitur, quoniam antiqui tertiam coniugationem magis quam secundam esse voluerunt, ut Lucilius:

*Fervit nunc, fervet ad annum*²;

et Terentius in Adelphis:

*Dum fervit maxime, tam placidum q. r*³.

Ergo errare noscuntur hi, qui Virgilium nostrum longam pro brevi posuisse putant, ut in his versibus longam pro brevi sane posuit:

*Illae autem paribus quas fulgere cernis*⁴;

et:

*Auroque effulgere*⁵.

nam sine dubio huius verbi secunda est coniugatio, quae debet produci. Iam⁶ tertiae coniugationis productae exemplum subiiciam⁷:

*Et stabulo frenos audire sonantes*⁸.

Tertia coniugatio correpta tempore praesenti paenultimam brevem recipit, ut:

*Tu calamos inflare leves, ego dicere versus*⁹.

Ultima autem syllaba, in omnibus coniugationibus brevis est. Tempore praeterito postrema semper ubique brevis est, ut:

*Superas caeli venisse sub auras*¹⁰.

[1414]

Interdum autem praeteritum tempus i litteram duplicat paenultimae syllabae, sed in his dumtaxat verbis, quae praeterito perfecto modi pronuntiavi i duplicaverint, ut supradictum est, non solum metri causa, quam rationis¹¹, ut:

*Nos abiisse rati*¹².

Futuro quoque tempore paenultima longa, et ultima brevis est; sed non facilius huius temporis et modi verbum in poematibus invenitur.

SEGM. VIII. De declinatione passivorum, deponentium, communiumque verborum¹³.

1. Modo pronuntiativo, id est, indicativo tempore praesenti numero singulari persona prima paenultimam syllabam in aliquibus verbis longam recipit, ut *ducor, clamor*; si tamen prima verbi syllaba fuerit; in aliquibus brevem, ut:

*Quo feror? unde abii*¹⁴?

si multarum verbum aliquod fuerit syllabarum, frequenter paenultimam corripit, postrema autem semper brevis est et erit. Secunda tertiaque persona singularis, excepta tertia coniugatione cor-

1) Virg. Aen. IV, 409. — 2) *Lucilius* Cod. Asc. *Lucillius* P. Eundem Lucilii locum multi citant Grammatici, veluti Serv. ad Virg. Aen. IV, 409. Prisc. pag. 868. P. Nonius pag. 503. in v. *Fervit*. — 3) Cod. exhibet: *dum fervit maxime tm placidum. q. r. ergo*. Asc. et P.: *Dum fervit maxime. Ergo*. Locus est Ter. Adelph. IV, 1, 18, ubi est: *Cum fervit maxime, tam placidum, quam ovis est, reddo*. — 4) In armis addunt Asc. P. Locus est

Virg. Aen. VI, 827. — 5) Cod.: *auroque eff. nam*, sic non perscripta voce. Cf. Virg. Aen. VIII, 677. — 6) Asc. et P. *nam*. Recte Cod. *iam*, quod posui. — 7) Cod. *subiciam*. — 8) Virg. Georg. III, 184. — 9) Cod.: *leves ego d. c. m. ultima*. Quod dedi, exhibent Asc. et P. nisi quod *levis* apud P. — 10) Virg. Aen. VII, 768. — 11) Codicis lectionem exhibui, licet fortasse falsam. Fortasse, inquam. Nam horum Grammaticorum usus in particulis quid

repta, paenultimam longam et postremam brevem recipiat. Tertia enim correpta, duabus brevibus postremis terminatur, ut:

*Ducitur infelix aevo confectus*¹⁵.

Numero plurali persona prima in productis coniugationibus paenultimam longam habet, ut secunda et tertia persona singularis, ut *clamamur*, *monemur*, *audimur*. In tertia autem correpta brevem recipit, ut *legimur*, et:

*Ferimur per opaca locorum*¹⁶.

Persona secunda paenultimam brevem et ultimam longam admittit, ut *amamini* et *monemini*¹⁷. Omnis enim syllaba in verbis, ut in aliis partibus orationis; littera vocali finita semper producit. tertia persona postremam¹⁸ brevem habet. Tempore praeterito imperfecto omnibus in coniugationibus personisque, praeter secundam personam pluralis, paenultimam semper longam et ultimam brevem invenies, ut *ducebar*, *ducebaris*, *ducebatur*. Item plurali *ducebamur*. Secundae vero personae pluralis syllaba in tertio ab ultima loco producit, ut *ducebamini*; tertia persona pluralis ultimam brevem habet. Tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto numero [1415] singulari prima et tertia coniugatio producta paenultimam longam et postremam brevem habet, ut *donatus*, *auditus*; secunda autem coniugatio, vel tertia correpta, paenultimam syllabam aliquando brevem¹⁹ recipit, ut *admonitus*; aliquando positione longam, ut *scribitus*²⁰. Plurali autem numero ultima longa est, ut *admoniti*²¹; paenultima brevis²². Tempore futuro prima et secunda coniugatio persona prima numero singulari paenultimam longam habet, ut *amabor* et *docebor*; secunda et tertia persona brevem, ut Horatius in Arte poetica:

*Nec semper feriet, quodcumque minabitur, arcus*²³.

Scire autem oportet, quod litterae vocales, quae tres coniugationes productas ostendunt, frequenter produci debeant. Numero plurali prima persona postremas breves habet, ut *amabimur*, *monebimur*; secunda persona brevem et longam; tertia persona ultimam brevem recipit. Tertia coniugatio producta vel correpta eiusdem temporis futuri primam personam duabus postremis brevibus explicat, ut *nutriar*, *rapiar*. In dissyllabis autem verbis interdum paenultima longa, et postrema brevis erit, ut in Horat. primo Carminum²⁴:

Scriberis Vario fortis.

Plurali numero prima persona, paenultimam longam et postremam brevem habet, ut *audiemur*, et *rapiemur*. Secunda persona tertiam²⁵ ab ultima longam, paenultimam brevem, postremam longam habet, ut *audiemini*, et *rapiemini*. Tertia persona ultimam brevem habet, ut *audientur*, *rapientur*.

2. Imperativus modus tempore praesenti, numero singulari persona secunda vel tertia in coniugationibus productis paenultimam longam et ultimam brevem habet, ut *amare*, *ametur*; *monere*, *moneatur*; *audire*, *audiatur*. In tertia autem coniugatione correpta secunda persona

sibi indulserit, nemo facile in numerato habuerit. Asc.: (sic.) Cf. Virg. Aen. II, 725. — 17) *Movemini* Asc. P. — 18) *Postrema* Cod. — 19) Cod. vitiose: *aliquando brevem aliquando recipit*. — 20) *Scribitus*; ita Cod. — 21) *Ut moniti* Cod. ut *admoniti* Asc. P. — 22) Cod. mendose: *penultimam brevis est*. — 23) *Quodcumque* Cod. Locus est Horat. A. P. 350. — 24) *Ut in Horatio primo carminum*; ita plene scriptis vocibus in Cod. *Ut in Hora. primo carminum* Asc. ut in Horat. I. Carminum P. Locus est Horat. Od. I, 6, 1. — 25) Cod. vitiose: *tertia*.

sibi indulserit, nemo facile in numerato habuerit. Asc.: non solum metri causa, sed rationis. P.: non solum metri causa sed et ratione. — 12) *Nos abiisse rates*; sic correctum in Cod. Cf. Virg. Aen. II, 25. — 13) *Haec inscriptio totidem litteris* in Cod. — 14) Virg. Aen. X, 670. — 15) Cod.: *ducitur infelix aevoc. numero*. Unde patet, vocem *confectus*, quae in versu Virgiliano sequitur, addendam fuisse. Ea abest ab Asc. et P. Cf. Virg. Aen. XI, 85. — 16) Cod.: *ferimur per opacal*;

et:

*Cum litora fervere late*¹.

Sed in hoc verbo recte corripitur, quoniam antiqui tertiam coniugationem magis quam secundam esse voluerunt, ut Lucilius:

*Fervit nunc, fervet ad annum*²;

et Terentius in Adelphis:

*Dum fervit maxime, tam placidum q. r*³.

Ergo errare noscuntur hi, qui Virgilium nostrum longam pro brevi posuisse putant, ut in his versibus longam pro brevi sane posuit:

*Illae autem paribus quas fulgere cernis*⁴;

et:

*Auroque effulgere*⁵.

nam sine dubio huius verbi secunda est coniugatio, quae debet produci. Iam⁶ tertiae coniugationis productae exemplum subiiciam⁷:

*Et stabulo frenos audire sonantes*⁸.

Tertia coniugatio correpta tempore praesenti paenultimam brevem recipit, ut:

*Tu calamos inflare leves, ego dicere versus*⁹.

Ultima autem syllaba, in omnibus coniugationibus brevis est. Tempore praeterito postrema semper ubique brevis est, ut:

*Superas caeli venisse sub auras*¹⁰.

[1414]

Interdum autem praeteritum tempus i litteram duplicat paenultimae syllabae, sed in his dumtaxat verbis, quae praeterito perfecto modi pronuntiavi i duplicaverint, ut supradictum est, non solum metri causa, quam rationis¹¹, ut:

*Nos abiisse rati*¹².

Futuro quoque tempore paenultima longa, et ultima brevis est; sed non facilius huius temporis et modi verbum in poematibus invenitur.

SEGM. VIII. De declinatione passivorum, depohentium, communiumque verborum¹³.

1. Modo pronuntiatio, id est, indicativo tempore praesenti numero singulari persona prima paenultimam syllabam in aliquibus verbis longam recipit, ut *ducor, clamor*; si tamen prima verbi syllaba fuerit; in aliquibus brevem, ut:

*Quo feror? unde abii*¹⁴?

si multarum verbum aliquod fuerit syllabarum, frequenter paenultimam corripit, postrema autem semper brevis est et erit. Secunda tertiaque persona singularis, excepta tertia coniugatione cor-

1) Virg. Aen. IV, 409. — 2) Lucilius Cod. Asc. Lucillius P. Eundem Lucilii locum multi citant Grammatici, veluti Serv. ad Virg. Aen. IV, 409. Priac. pag. 868. P. Nonius pag. 503. in v. *Fervit*. — 8) Cod. exhibet: *dum fervit maxime tm placidum. q. r. ergo.* Asc. et P.: *Dum fervit maxime. Ergo.* Locus est Ter. Adelph. IV, 1, 18, ubi est: *Cum fervit maxime, tam placidum, quam ovis est, reddo.* — 4) In armis addunt Asc. P. Locus, est

Virg. Aen. VI, 827. — 5) Cod.: *auroque eff. nam*, sic non perscripta voce. Cf. Virg. Aen. VIII, 677. — 6) Asc. et P. *nam*. Recte Cod. *iam*, quod posui. — 7) Cod. *subiciam*. — 8) Virg. Georg. III, 184. — 9) Cod.: *leves ego d. c. m. ultima*. Quod dedi, exhibent Asc. et P. nisi quod *leveis* apud P. — 10) Virg. Aen. VII, 768. — 11) Codicis lectionem exhibui, licet fortasse falsam. Fortasse, inquam. Nam horum Grammaticorum usus in particulis quid

repta, paenultimam longam et postremam brevem recipiunt. Tertia enim correpta, duabus brevibus postremis terminatur, ut:

*Ducitur infelix aevo confectus*¹⁵.

Numero plurali persona prima in productis coniugationibus paenultimam longam habet, ut secunda et tertia persona singularis, ut *clamamur*, *monemur*, *audimur*. In tertia autem correpta brevem recipit, ut *legimur*, et:

*Ferimur per opaca locorum*¹⁶.

Persona secunda paenultimam brevem et ultimam longam admittit, ut *amamini* et *monemini*¹⁷. Omnis enim syllaba in verbis, ut in aliis partibus orationis; littera vocali finita semper produci-
tur. tertia persona postremam¹⁸ brevem habet. Tempore praeterito imperfecto omnibus in coniugationibus personisque, praeter secundam personam pluralis, paenultimam semper longam et ultimam brevem invenies, ut *ducebar*, *ducebaris*, *ducebatur*. Item plurali *ducebamur*. Secundae vero personae pluralis syllaba in tertio ab ultima loco produci-
tur, ut *ducebamini*; tertia persona pluralis ultimam brevem habet. Tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto numero [1415]
singulari prima et tertia coniugatio producta paenultimam longam et postremam brevem habet, ut *donatus*, *auditus*; secunda autem coniugatio, vel tertia correpta, paenultimam syllabam aliquando brevem¹⁹ recipit, ut *admonitus*; aliquando positione longam, ut *scribitus*²⁰. Plurali autem numero ultima longa est, ut *admoniti*²¹; paenultima brevis²². Tempore futuro prima et secunda coniugatio persona prima numero singulari paenultimam longam habet, ut *amabor* et *docebor*; secunda et tertia persona brevem, ut Horatius in Arte poetica:

*Nec semper feriet, quodcumque minabitur, arcus*²³.

Scire autem oportet, quod litterae vocales, quae tres coniugationes productas ostendunt, frequenter produci debeant. Numero plurali prima persona postremas breves habet, ut *amabimur*, *monebimur*; secunda persona brevem et longam; tertia persona ultimam brevem recipit. Tertia coniugatio producta vel correpta eiusdem temporis futuri primam personam duabus postremis brevibus explicat, ut *nutriar*, *rapiar*. In dissyllabis autem verbis interdum paenultima longa, et postrema brevis erit, ut in Horat. primo Carminum²⁴:

Scriberis Vario fortis.

Plurali numero prima persona, paenultimam longam et postremam brevem habet, ut *audiemur*, et *rapiemur*. Secunda persona tertiam²⁵ ab ultima longam, paenultimam brevem, postremam longam habet, ut *audiemini*, et *rapiemini*. Tertia persona ultimam brevem habet, ut *audientur*, *rapientur*.

2. Imperativus modus tempore praesenti, numero singulari persona secunda vel tertia in coniugationibus productis paenultimam longam et ultimam brevem habet, ut *amare*, *ametur*; *monere*, *moneatur*; *audire*, *audiatur*. In tertia autem coniugatione correpta secunda persona

sibi indulserit, nemo facile in numerato habuerit. Asc.: non solum metri causa, sed rationis. P.: non solum metri causa sed et ratione. — 12) Nos abiisse rates; sic correctum in Cod. Cf. Virg. Aen. II, 25. — 13) Haec inscriptio totidem litteris in Cod. — 14) Virg. Aen. X, 670. — 15) Cod.: *ducitur infelix aevoc. numero*. Unde patet, vocem *confectus*, quae in versu Virgiliano sequitur, addendam fuisse. Ea abest ab Asc. et P. Cf. Virg. Aen. XI, 85. — 16) Cod.: *ferimur per opacal*;

(sic.) Cf. Virg. Aen. II, 725. — 17) *Movemini* Asc. P. — 18) *Postrema* Cod. — 19) Cod. vitiose: *aliquando brevem aliquando recipit*. — 20) *Scribitus*; ita Cod. — 21) *Ut moniti* Cod. ut *admoniti* Asc. P. — 22) Cod. mendose: *penultimam brevis est*. — 23) *Quodcumque* Cod. Locus est Horat. A. P. 350. — 24) *Ut in Horatio primo carminum*; ita plene scriptis vocibus in Cod. *Ut in Hora. primo carminum* Asc. ut in Horat. I. Carminum P. Locus est Horat. Od. I, 6, 1. — 25) Cod. vitiose: *tertia*.

utraque postremae breves sunt, ut *scribere*, *legere*. In tertia persona paenultima longa et postrema brevis est, ut *legatur*. Plurali numero persona prima omnium coniugationum paenulti- [1416] mam longam et ultimam brevem habet, ut *amemur*, *moneamur*, *audiamur*, *scribamur*. Persona secunda¹ tertiam ab ultima longam, paenultimam brevem et postremam longam habet. Tertia persona postremam syllabam² semper brevem recipit. Tempore futuro, in omnibus coniugationibus productis, secunda vel tertia persona singularis paenultimam longam habet³, et ultimam brevem⁴, ut:

Contemplator item cum.

Tertia autem coniugatio correpta paenultimam syllabam brevem habet, ut *legitor*, *scribitor*. Pluralis numerus persona secunda coniugatione tertia correptae competit⁵.

3. Optativo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto numero singulari personae omnes in tribus coniugationibus productis paenultimam longam recipiunt, ut *utinam donarer*, *monerer*, *audirer*. Similiter in caeteris personis singularibus. Item pluralis prima persona singulari congruit. Secunda persona tertiam a fine longam habet, paenultimam brevem, et ultimam longam, ut *utinam amaremini*, *moneremini*, *audiremini*. ultima autem syllaba, praeter secundam personam plurali⁶ brevis est. Tertia autem coniugatio correpta a superioribus longe discrepat. Nam ut illae litteram vocalem producant, quae est index coniugationis, ita et ista corripit. Prima tamen persona singularis, ut *utinam scriberer*, *utinam legerer*; secunda autem persona vel tertia singularis paenultimam syllabam⁷ producant, ut *utinam rapereris*, *raperetur*. Numerus pluralis superioribus coniugationibus consentit, *utinam scriberemur*. Praeteritum perfectum et plusquamperfectum tempus modi pronuntiavi duobus temporibus congruit. Prima persona futuri temporis in prima coniugatione postrema syllaba brevi explicatur, paenultima autem interdum positione longa⁸, ut *utinam contempler*; aliquando brevi, ut *utinam amer*; interdum natura⁹ longa, ut *utinam exclamer*. Secunda vel tertia persona singularis in omnibus coniugationibus paenultimam syllabam semper longam recipiunt, sive *a*, sive *e*, vocales¹⁰ habeant. [1417] Prima coniugatio *e* litteram productam habebit, ut *utinam contempleris*, *contempletur*; caeterae vero *a* litteram productam habent, ut *utinam monearis*, *utinam audiaris*, *utinam legaris*. De postrema autem omnium non dubitaveris, quin brevis sit eadem. Litterae vocales, *a* et *e*¹¹, vim suam etiam numero plurali custodiunt, ut *utinam contemplemur*, *contemplemini*; *utinam doceamur*, *doceamini*; *utinam audiamur*, *audiamini*; *utinam scribamur*, *scribamini*. Secundae personae paenultima brevis est, et ultima longa.

4. Adiunctivus modus tempore praesenti optativi modi futuro tempore competit¹². Praeteritum imperfectum tempus, praesenti tempore modi superioris congruit. Praeteritum autem perfectum et plusquamperfectum superiorum modorum¹³ temporibus in sua specie consentiunt. Futurum tempus primum huiusmodi, pro suis coniugationibus, tempore futuro modi pronuntiavi

1) *Secunda persona* Asc. P. Paulo post dedi e Cod. et postremam longam, ubi vulgo et deest. — 2) *Syllabam* add. Cod. — 3) *Habent* Cod. — 4) Recte abest *habet* a Cod. et Asc. quod in P. legitur: *brevem habet* ut cet. Locus qui sequitur est Virg. Georg. I, 187. Vv. quae addit P.: *se nux plurima sylvis*, absunt a Cod. et Asc. — 5) *Competit* scripsi e Cod. *competit* Asc. P. — 6) Cod. siglo pt. Asc. pluralis. P. pluraliter. — 7) *Syllabam*

add. Cod. — 8) Cod. mendose: *penultimam autem interdum positione longam*. — 9) *Natura* deest in Cod. et Asc. Et videtur esse emendatoris. — 10) *Vocales* Cod. Asc. *vocalem* P. — 11) Cod. mendose: *a et s.* — 12) *Competit* e Cod. qui ita semper in hac voce. — 13) *Modorum superiorum* Asc. et P. Noster ordo est e Cod. — 14) *Consentiunt* Cod. — 15) *Syllabis longis* Asc. et P. — 16) *Moueri* Asc. et P. *moneri* Cod. — 17) Virg. Aen. VI, 614. —

congruit, ut *contemplabor*, *commonebor*, *cum audiar*, *cum legar*. Aliud autem futurum, vel ulterius, praeteritis temporibus perfectis consentit¹⁴.

5. Infinitivus modus, quem et perpetuum quidam vocant, tempore praesenti coniugationibus tribus, quas productas semper esse diximus, paenultima postremaque longis¹⁵ syllabis explicatur, ut *clamari*, *doceri*, *moneri*¹⁶, ut:

*Ne quaere doceri*¹⁷;

ut:

*Mutarive putas bellum*¹⁸;

et:

*Hinc exaudiri*¹⁹.

Tertia autem coniugatione correpta tempore item praesenti si paenultima syllaba ubique producta fuerit, et in capite verbi fuerit, hic quoque producenda est, ut:

*Progeniem sed enim Troiano a sanguine duci*²⁰.

At si ubique corripitur, corripienda, ut in Lucano:

*Romano spectante rapi*²¹.

Interdum autem et positione longa est, ut:

*Tantane tam patiens nullo certamine tolli*²².

Postrema autem syllaba²³ in omnibus sine ambiguitate longa est. Praeterito tempore, prima et tertia coniugatio producta, paenultimam longam et ultimam brevem semper recipiunt, ut *reclama-* [1418] *tum esse*, *auditum esse*. Secunda coniugatio paenultimam syllabam interdum brevem recipit, ut *monitum esse*; interdum positione longam, ut *doctum esse*²⁴. Tertia autem coniugatio correpta semper positione longam efficit, ut *ductum esse*, *direptum esse*²⁵. Futurum secundum rationem²⁶ coniugationum in prima particula verbi simile est praeterito tempori; in postrema particula spondio²⁷ constat, ut *clamaturn iri*, *moniturn iri*, *scribiturn iri*.

6. Verba impersonalia in ratione syllabarum activis et neutralibus verbis tertiae tantum personae in omni declinatione praeter infinitum modum similia sunt, et interdum paenultimam syllabam brevem recipiunt, ut:

*Non pudet obsidione iterum*²⁸.

Item trisyllabo brevis est, ut *poenitet*. Aliquando naturaliter longa est paenultima diphthongi ratione, *taedet*³⁰; aliquando positione longa, ut *oportet*. Verba sane infinitae declinationis, quae alii impersonali modo vindicant, ut *amatur*, *amabatur*; *docetur*, *docēbatur*; in communi³¹ declinatione temporum passivis et deponentibus et communibus verbis cohaerent³².

7. Participia omnium verborum quattuor formulis syllabarum ultimarum explicantur natura diversis. Prima est, quae³³ praesenti tempore duplex invenitur. Aut enim *ans* syllaba producta finitur, ut:

18) Virg. Aen. X, 627. — 19) Additur v. voces a P. quod abest a Cod. et Asc. Locus est Virg. Aen. IV, 460. — 20) Voc. *duci* deest in Cod. Sed legitur in Asc. et P. estque propter exemplum necessarium. Cod. exhibet: *troiano a s. adsi*. Locus est Virg. Aen. I, 19. — 21) Cod. *spectandte*. Locus est Lucan. Phars. I, 484. — 22) Virg. Aen. V, 390. — 23) Cod. vitiose: *Postrema autem in syllaba in omnibus* cet. — 24) *Doctum esse* Cod. Asc. *du-*

ctum esse P. — 25) *Deceptum esse* Asc. et P. — 26) *Secundum ratione* P. haud dubie typographi errore. *rationem* recte Cod. et Asc. — 27) *Spondeo* P. *spondaeo* Asc. — 28) *Scribitum* Cod. *scriptum* Asc. P. — 29) Virg. Aen. IX, 598. Statim post *In trisyllabo* Asc. P. — 30) *Ut taedet* Asc. P. — 31) Cod.: *in acomni*. — 32) *Cohaeret* Cod. — 33) *Prima est, qua* P. Asc. —

utraeque postremae breves sunt, ut *scribere, legere*. In tertia persona paenultima longa et postrema brevis est, ut *legatur*. Plurali numero persona prima omnium coniugationum paenulti- [1416] mam longam et ultimam brevem habet, ut *amemur, moneamur, audiamur, scribamur*. Persona secunda¹ tertiam ab ultima longam, paenultimam brevem et postremam longam habet. Tertia persona postremam syllabam² semper brevem recipit. Tempore futuro, in omnibus coniugationibus productis, secunda vel tertia persona singularis paenultimam longam habet³, et ultimam brevem⁴, ut:

Contemplator item cum.

Tertia autem coniugatio correpta paenultimam syllabam brevem habet, ut *legitor, scribitor*. Pluralis numerus persona secunda coniugatione tertia correptae competit⁵.

3. Optativo modo tempore praesenti et praeterito imperfecto numero singulari personae omnes in tribus coniugationibus productis paenultimam longam recipiunt, ut *utinam donarer, monerer, audirer*. Similiter in caeteris personis singularibus. Item pluralis prima persona singulari congruit. Secunda persona tertiam a fine longam habet, paenultimam brevem, et ultimam longam, ut *utinam amaremini, moneremini, audiremini*. ultima autem syllaba, praeter secundam personam plurali⁶ brevis est. Tertia autem coniugatio correpta a superioribus longe discrepat. Nam ut illae litteram vocalem producant, quae est index coniugationis, ita et ista corripit. Prima tamen persona singularis, ut *utinam scriberer, utinam legerer*; secunda autem persona vel tertia singularis paenultimam syllabam⁷ producant, ut *utinam rapereris, raperetur*. Numerus pluralis superioribus coniugationibus consentit, *utinam scriberemur*. Praeteritum perfectum et plusquamperfectum tempus modi pronunciativi duobus temporibus congruit. Prima persona futuri temporis in prima coniugatione postrema syllaba brevi explicatur, paenultima autem interdum positione longa⁸, ut *utinam contempler*; aliquando brevi, ut *utinam amer*; interdum natura⁹ longa, ut *utinam exclamer*. Secunda vel tertia persona singularis in omnibus coniugationibus paenultimam syllabam semper longam recipiunt, sive *a*, sive *e*, vocales¹⁰ habeant. [1417] Prima coniugatio *e* litteram productam habebit, ut *utinam contempleris, contempletur*; caeterae vero *a* litteram productam habent, ut *utinam monearis, utinam audiaris, utinam legaris*. De postrema autem omnium non dubitaveris, quin brevis sit eadem. Litterae vocales, *a* et *e*¹¹, vim suam etiam numero plurali custodiunt, ut *utinam contemplemur, contemplemini; utinam doceamur, doceamini; utinam audiamur, audiamini; utinam scribamur, scribamini*. Secundae personae paenultima brevis est, et ultima longa.

4. Adiunctivus modus tempore praesenti optativi modi futuro tempore competit¹². Praeteritum imperfectum tempus, praesenti tempore modi superioris congruit. Praeteritum autem perfectum et plusquamperfectum superiorum modorum¹³ temporibus in sua specie consentiunt. Futurum tempus primum huiusmodi, pro suis coniugationibus, tempore futuro modi pronunciativi

1) *Secunda persona* Asc. P. Paulo post dedi e Cod. et postremam longam, ubi vulgo et deest. — 2) *Syllabam* add. Cod. — 3) *Habent* Cod. — 4) Recte abest *habet* a Cod. et Asc. quod in P. legitur: *brevem habet* ut cet. Locus qui sequitur est Virg. Georg. I, 187. Vv. quae addit P.: *se nux plurima sylvis*, absunt a Cod. et Asc. — 5) *Competit* scripsi e Cod. *competit* Asc. P. — 6) Cod. siglo pt. Asc. pluralis. P. pluraliter. — 7) *Syllabam*

add. Cod. — 8) Cod. mendose: *penultimam autem interdum positione longam*. — 9) *Natura* deest in Cod. et Asc. Et videtur esse emendatoris. — 10) *Vocales* Cod. Asc. *vocalem* P. — 11) Cod. mendose: *a et s*. — 12) *Competit* e Cod. qui ita semper in hac voce. — 13) *Modorum superiorum* Asc. et P. Noster ordo est e Cod. — 14) *Consentiunt* Cod. — 15) *Syllabis longis* Asc. et P. — 16) *Moueri* Asc. et P. *moneri* Cod. — 17) Virg. Aen. VI, 614. —

congruit, ut *contemplabor*, *commonebor*, *cum audiar*, *cum legar*. Aliud autem futurum, vel ulterius, praeteritis temporibus perfectis consentit¹⁴.

5. Infinitivus modus, quem et perpetuum quidam vocant, tempore praesenti coniugationibus tribus, quas productas semper esse diximus, paenultima postremaque longis¹⁵ syllabis explicatur, ut *clamari*, *doceri*, *moneri*¹⁶, ut:

*Ne quaere doceri*¹⁷;

ut:

*Mutarive putas bellum*¹⁸;

et:

*Hinc exaudiri*¹⁹.

Tertia autem coniugatione correpta tempore item praesenti si paenultima syllaba ubique producta fuerit, et in capite verbi fuerit, hic quoque producenda est, ut:

*Progeniem sed enim Troiano a sanguine duci*²⁰.

At si ubique corripitur, corripienda, ut in Lucano:

*Romano spectante rapi*²¹.

Interdum autem et positione longa est, ut:

*Tantane tam patiens nullo certamine tolli*²².

Postrema autem syllaba²³ in omnibus sine ambiguitate longa est. Praeterito tempore, prima et tertia coniugatio producta, paenultimam longam et ultimam brevem semper recipiunt, ut *reclama-* [1418] *tum esse*, *auditum esse*. Secunda coniugatio paenultimam syllabam interdum brevem recipit, ut *monitum esse*; interdum positione longam, ut *doctum esse*²⁴. Tertia autem coniugatio correpta semper positione longam efficit, ut *ductum esse*, *direptum esse*²⁵. Futurum secundum rationem²⁶ coniugationum in prima particula verbi simile est praeterito tempori; in postrema particula spondio²⁷ constat, ut *clamaturnum esse*, *moniturnum esse*, *scribiturnum esse*²⁸.

6. Verba impersonalia in ratione syllabarum activis et neutralibus verbis tertiae tantum personae in omni declinatione praeter infinitum modum similia sunt, et interdum paenultimam syllabam brevem recipiunt, ut:

*Non pudet obsidione iterum*²⁹.

Item trisyllabo brevis est, ut *poenitet*. Aliquando naturaliter longa est paenultima diphthongi ratione, *taedet*³⁰; aliquando positione longa, ut *oportet*. Verba sane infinitae declinationis, quae alii impersonali modo vindicant, ut *amatur*, *amabatur*; *docetur*, *docebatur*; in communi³¹ declinatione temporum passivis et deponentibus et communibus verbis cohaerent³².

7. Participia omnium verborum quattuor formulis syllabarum ultimarum explicantur natura diversis. Prima est, quae³³ praesenti tempore duplex invenitur. Aut enim *ans* syllaba producta finitur, ut:

18) Virg. Aen. X, 627. — 19) Additur v. voces a P. quod abest a Cod. et Asc. Locus est Virg. Aen. IV, 460. — 20) Voc. duci deest in Cod. Sed legitur in Asc. et P. estque propter exemplum necessarium. Cod. exhibet: *troiano a s. adsi*. Locus est Virg. Aen. I, 19. — 21) Cod. *spectandte*. Locus est Lucan. Phars. I, 484. — 22) Virg. Aen. V, 390. — 23) Cod. vitiose: *Postrema autem in syllaba in omnibus* cet. — 24) *Doctum esse* Cod. Asc. *du-*

ctum esse P. — 25) *Deceptum esse* Asc. et P. — 26) *Secundum rationem* P. haud dubie typographi errore. *rationem* recte Cod. et Asc. — 27) *Spondeo* P. *spondaeo* Asc. — 28) *Scribitum* Cod. *scriptum* Asc. P. — 29) Virg. Aen. IX, 598. Statim post *In trisyllabo* Asc. P. — 30) *Ut taedet* Asc. P. — 31) Cod.: *in acomni*. — 32) *Cohaeret* Cod. — 33) *Prima est, qua* P. Asc. —

*Ardet amans Dido*¹;

aut *ens* eadem quoque producta, ut:

*Bella movens*².

Secunda formula est, quae tempore futuro ex omnibus significationibus veniente verborum uniformis erumpit. Haec semper *rus* syllaba explicatur, paenultimam longam et ultimam brevem syllabam reddens, ut:

*Si visurus eum vivo*³.

Ea autem participia huius temporis, quorum verba primam coniugationem recipiunt, etiam tertiam⁴ syllabam ab ultima semper producant, ut *amaturus*, *contemplaturus*; non immerito, quia et⁵ in verbis *a* littera, quae est coniugationis index, necessario producit. Tertia formula duplex, quemadmodum⁶ prima, et temporis praeteriti esse cognoscitur. Interdum enim *tus* syllaba finitur, ut:

*Et ductus cornu stabit*⁷;

interdum *sus* syllaba, ut:

Furit mugitibus aether

*Concussus*⁸;

utraque syllaba brevis est. Paenultimarum autem rationem syllabarum in verbis temporis⁹ praeteriti perfecti passivi scilicet ostendimus, ne eadem repetita documenta opusculam nimium dilatent. Quarta formula est simplex, et futurum patiendi tempus ostendens; haec *dus* syllaba semper brevi finitur. Horum omnium participiorum postremae syllabae per declinationes casuales secundum rationem nominum ita, seu longae, seu breves, intelleguntur¹⁰. Duo tamen participiis desunt, quod e productam¹¹ vocalem in fine dumtaxat nunquam recipiunt; et quod nullus casus eorum *t*, *l*, vel *u*, terminatur¹².

SEGM. IX. De Adverbiis¹³.

1. Quoniam statuimus, per omnes partes orationis decurrere, et de natura postremarum, sive paenultimarum syllabarum, ut fert ratio, disceptare, quae tradi solae regulariter possunt, — nam caeterarum praecedentium docet auctoritas rationem —; idcirco decere existimavi etiam¹⁴ de adverbis, quae tamen comprehendi possunt, aliquantulum disputare. Ergo per omnes significationes adverbiorum eundem est.

2. Adverbia temporis¹⁵: *hodie*, *cras*, *mane*, *nuper*, *olim*, *aliquando*. *Hodie* constat anapaesto, ut:

*Hodie victor spolia illa superba*¹⁶.

Cras constat syllaba longa, ut in Horatio primo Carminum:

*Cras ingens*¹⁷.

1) Virg. Aen. IV, 101. — 2) Virg. Aen. XII, 333. — 3) Virg. Aen. VIII, 576. — 4) Tertiam recte interponit Cod., cui consentit Asc. deest voc. apud P. — 5) Quia et in verbis. Sic Cod. q. etiam in verbis Asc. et P. — 6) Cod. vitiose: quae admodum — 7) Virg. Georg. II, 395. — 8) Virg. Georg. III, 150. — 9) Voc. temporis add. e Cod. — 10) Intelleguntur e Cod. qui ita: interleguntur. — 11) Quod et productam Asc. P. — 12) Cod.: quod nullus casus eorum (sic) *te*, *l*, vel *u* terminantur. — 13)

Inscriptio haec in Cod. extra reliquum verborum contextum. — 14) Etiam add. Cod. et Asc. — 15) Cod.: temporib. s. hodie. Sed *b* in temporib. deletum, et *s*, quod sequitur, pro eo ascriptum, quod est temporis. Asc.: Adverbia temporis scilicet hodie. At P.: Adverbia temporis sunt hodie. — 16) Spolia illa sup. Cras. Sic Cod., non perscripto vocabulo. Apud Virg. Aen. X, 862. legitur: spolia illa cruenta. Quapropter scripsi superba. Sed Asc. P. superbi. — 17) Horat. Od. I, 7, fin. Addit P. iterabimur aequor, quod nesciunt Cod. et Asc. — 18) Virg. Georg. IV, 185. —

Mane constat trochaeo, ut:

*Mane ruunt portis*¹⁸.

Etiā cum nomen fuerit, eundem recipit, ut:

*Dum mane novum*¹⁹.

Nuper quoque adverbium trochaeo constat, *Heri* spondio²⁰ constat. *Vesperi* constat cretico. *Olim* constat trochaeo.

*Olim arbos*²¹.

Adverbium *Ut*, cum temporis fuerit et *posteaquam* significaverit, productam vocalem recipit, licet habeat positionem, ut in octavo²²:

*Ut belli signum Laurenti Turnus ab arce*²³;

at si fuerit similitudinis, brevem vocalem habebit, ut:

*At velut ille canum morsu*²⁴.

[1420]

3. Adverbia localia: *Hic* adverbium a pronomine distat, quod pronomen corripiatur, et adverbium producat, ut:

*Hic ego namque tuas sortes*²⁵.

Illic vel *Illuc* et *Huc* adverbia postremas longas recipiunt, ut:

Huc illuc media ipsa ingentem sustinet;

et:

*Huc atque huc acies circumtulit*²⁶;

et Seneca in Hecuba, hendecasyllabo sapphico versu:

*Ilium est illic, ubi fumus alte*²⁷.

Ibi vel *Ubi* sine dubio primas syllabas breves habent. Ultimas autem scire oportet et longas et breves poni posse; longas, ut:

*Cernit ibi maestos*²⁸;

breves, ut:

*His ubi tum*²⁹;

et:

*Atque ubi iam patriae perventum*³⁰.

Inde et *Unde* adverbia postremas syllabas breves recipiunt, ut:

*Inde ubi clara dedit*³¹;

et:

*Unde laborum*³².

Quo vel *Qua* et *Hac* adverbia longis syllabis constant, ut:

19) Virg. Georg. III, 325. — 20) Cod. *heri* (sic) *spondio* constat. Asc.: *heri spondeo* constat. Nec dubito, quin ita voluerit Grammaticus. P.: *Heri iambo* constat. Sed paullo infra *nuper* et *donec* pyrrhichio constare dicuntur, ubi pariter errasse videtur scriptor. — 21) Virg. Aen. XII, 210. Cod. *arvos*, solenni errore. — 22) *Octavo* sic diserte Cod. et Asc. Sed P.: *in VIII*. — 23) Virg. Aen. VIII, init. Statim post: *aut si fuerit* Cod. Asc. — 24) Virg. Aen. X, 707. Cod.: *ad velut ille*. Asc.: *At velut ille*. P.: *Ac velut ille*. — 25) Virg. Aen. VI, 72. — 26) *Hic* locus sic legitur

in Cod.: *ut huc illuc media ipsa*. (sic) s. et *huc atque huc acies circumtulit*. Asc. et P.: *ut huc illuc aciem circumtulit et huc ades*. Ego Codicis lectionem expressi. Prior locus est Virg. Georg. II, 297; posterior Id. Aen. XII, 658. — 27) *In haecuba* Cod. Locus est Sen. Troad. 1056. — 28) P.: *cernit ubi*. Virg. Aen. VI, 333. — 29) Locum non inveni. Similes sunt Aen. V, 816: *His ubi laeta*, et VII, 373: *His ubi nequicquam*. — 30) Virg. Aen. II, 634. *Perventum* addit Cod. quod deest in Asc. et P. — 31) Virg. Aen. V, 139. — 32) Virg. Aen. III, 145. —

*Quo fugis Aenea*¹?

et:

*Qua victrix redit illa*²;

et:

*Hac iter Elysium nobis*³.

Item adverbialia localia, quae sub imagine nominum latent, cum inciderint, ad rationem nominum referuntur. Item *Eminus* et *Comminus*⁴ dactylo constant, ut:

*Illum eminus*⁵;

et:

*Totum cui comminus ensem*⁶.

Procul adverbium pyrrhichio constat, ut:

*Aut procul hinc saxo*⁷.

Nuper adverbium temporis et *Donec* pyrrhichio⁸ constant, ut Horatius:

*Nuper sollicitum quae mihi taedium*⁹;

et:

*Donec ut aestivis effusus nubibus imber*¹⁰.

4. Adverbialia numeri, quae *l*, vel *r*, vel *s*, litteris terminantur, breves syllabas ultimas recipiunt, ut in Lucano:

Semel omnia victor

*Iusserit*¹¹;

et:

*Moenia Dardanidum, quater ipso in limine portae*¹².

In dissyllabis autem etiam primae syllabae breves sunt. Illa autem, quae *ens*, vel *es*, syllabis finiuntur, ultimas syllabas longas habent, ut:

*Noviens Styx*¹³.

Constat autem anapaesto. *Iterum* adverbium numeri tribus brevibus constat, ut:

*Sublimis animas, iterumque ad tartara*¹⁴.

5. Adverbialia ordinis: *Denuo* constat cretico. *Deinde* constat palinbacchio¹⁵, ut:

*Deinde satis fluvium inducit*¹⁶.

Rursus constat trochaeo, ut:

*Rursus abundabat*¹⁷.

Adverbialia negandi: *Non* et *Haut*¹⁸ longis syllabis constant, ut:

*Non ego Myrmidonum*¹⁹;

et:

1) Virg. Aen. X, 649. — 2) Virg. Aen. XI, 764. — 3) Virg. Aen. VI, 542. — 4) *Comminus* recte Cod. *Cominus* Asc. P. — 5) Virg. Aen. XII, 343. Add. P. *eminus ambos*, quod non est in Cod. et Asc. — 6) Virg. Aen. IX, 347. *Comminus* Cod. *cominus* Asc. P. — 7) Locum hunc invenire non potui. — 8) *Pyrrhichio* P. *pyrrhicho* Cod. *trochaeo* Asc. Erravit haud dubie Grammaticus. In Cod. scribitur etiam *donhaec*. — 9) Horat. Od. I, 14, 17. — 10) Virg. Georg. IV, 312. Cod.: *donhaec ut aestivis*. — 11) Luc. Phars. II, 143. Editur *iusserat* apud Luc. —

12) Virg. Aen. II, 242. — 13) Virg. Georg. IV, 480. Aen. VI, 439. Cod. *noviens*. Asc. et P. *novies*. — 14) *Sublimis* Cod. Asc. *sublimeis* P. Locus est Virg. Aen. VI, 720. ubi legitur *in tarda reverti Corpora*. — 15) Cod. *palin bacchio*, ut semper; *palimbacchio* Asc. P. — 16) Virg. Georg. I, 106. — 17) Virg. Georg. III, 484. — 18) *Haut* scripsi e Cod. *haud* Asc. P. — 19) Virg. Aen. II, 785. — 20) Virg. Georg. IV, 415. — 21) *Nequiquam* Ita h. l. et paullo post in Cod. quam scripturam veram arbitror. Videtur enim ex *ne qui quam* compositum et primitus significasse non

*Haut equidem credo*²⁰.

Item *Nequiquam*²¹ et *Nequaquam* constant palinbacchio, ut:

*Nequiquam trepidat*²².

Frustra adverbium constat spondio, ut:

*Vane Ligus frustra que animis*²³.

Etiā adverbium tribrachyn²⁴ recipit, ut:

*Hic etiam inventum Priamon*²⁵.

Ulique constat tribus brevibus.

6. Adverbia demonstrandi: *En* longam habet, ut:

*En agros*²⁶.

Ecce adverbium constat trochaeo, ut:

*Ecce Dionaei processit*²⁷.

Adverbia hortantis: *age*, *eia*. *Age* adverbium constat duabus brevibus, ut:

*Te sine nil altum mens inchoat; en age segnes*²⁸.

Item *Eia* constat spondio; ultima sane syllaba in synaloepham cadit duobus his versibus:

*Eia age segnes*²⁹;

et:

Hostis adest eia.

Adverbium optandi *Utinam* constat ex tribus brevibus, ut:

*Atque utinam ex vobis unus*³⁰.

7. Adverbium interrogativum *Cur* constat syllaba longa, ut:

*Cur, inquit, diversus abis*³¹?

Quare adverbium constat trochaeo, ut:

*Quare age et inceptum*³².

Quianam adverbium constat tribrachy, ut:

*Heu quianam tanti cinxerunt*³³.

Adverbium dubitantis³⁴ *Fortasse* ultima syllaba brevi finitur. Item *Forsitan* constat dactylo, ut:

*Forsitan et Priami*³⁵.

Forte constat trochaeo, ut:

*Forte sub arguta*³⁶.

Adverbium vocandi *Heus* longam habet, ut:

aliquorum, ad nullum finem; qui enim est ablativus, pro eo quod est quo. — 22) Virg. Aen. XII, 403. — 23) Virg. Aen. XI, 715. — 24) *Tribrachyn* Cod. *tribrachum* Asc. et P. — 25) *Priamon* Cod. Asc. P. Nimirum legendum est: *Priamo* narrabis, ut apud Virgilium est Aen. IX, 742. Solet enim ita Cod. ultimam vocem littera initiali notare, puncto interdum apposito, interdum omisso. — 26) Virg. Aen. XII, 359. — 27) Cod.: *dionaei proc. adverbia* sic non per scripto vocabulo *processit*. Locus est Virg. Ecl. IX, 47. — 28) *Eia age segnes* male Asc. P.; recte Cod.,

ut est apud Virgilium Georg. III, 42: *En age segnes*. — 29) *Heia age segnes et hostes adest heia* Cod. Etiam paullo ante *heia* in Cod. Alium locum intellexit haud dubie Grammaticus, qui est Virg. Aen. IV, 569. *Eia age, rumpe moras*. Qui sequitur locus est Virg. Aen. IX, 38. — 30) Virg. Eclog. X, 35. — 31) *Inquit* Cod. Cf. Virg. Aen. XI, 855. — 32) Virg. Aen. XII, 832. ubi tamen editur: *Verum age*. — 33) Cod.: *tanti cinx. adverbium*; sic non plene scripto vocabulo. Locus est Virg. Aen. V, 13. — 34) *Dubitantis* Cod. *dubitandi* Asc. et P. — 35) Virg. Aen. II, 506. — 36) Virg. Ecl. VII, 1. —

*Heus etiam mensas*¹.

Heu respondentis adverbium longa constat, ut Lucanus:

*Heu demens nullum*².

Adverbium prohibendi *Ne* constat longa, ut:

*Ne pete connubiis*³;

coniunctio autem si fuerit, corripitur, ut:

*Coniuxne Creusa*⁴.

8. Adverbium communicationis, ut: *una, simul, pariter*. *Una* adverbium spondio constat, ut:

*His ubi tum natum Anchises unaque Sibyllam*⁵.

Simul constat pyrrhichio, ut:

*Illa furens simul arva fuga*⁶.

Pariter constat tribrachy⁷, ut:

*Dixerat atque animis pariter certantibus*⁸.

[1422]

Adverbium separationis *seorsum* et *separatim*. *Seorsum* primam syllabam longam et postremam brevem recipit. Item *Separatim* constat ditrochaeo.

Adverbium similitudinis *Sic* constat syllaba longa, ut:

*Sic ait*⁹.

Veluti constat anapaesto, ut:

*Ac veluti magno in populo*¹⁰;

etiam separatim *Uti* dicimus, ut Sallustius in Iugurthino: *Utique rem sese habere*¹¹. Item *Quasi* constat pyrrhichio, ut Tullius:

*Nam quasi bos sibi dedecori genuere parentes*¹².

Adverbia comparationis: *Magis, Potius*, omnibus constant brevibus, ut:

*Tam magis illa fremens*¹³;

et:

*Sive antro potius succedimus*¹⁴.

Nam ultima positione fit longa. Nam et *Quam* natura breves syllabae sunt.

9. Adverbium eventus *Forte* constat trochaeo, ut:

*Forte fuit iuxta tumulus*¹⁵.

Adverbia quantitatis: *Parum*¹⁶, *Nimum*, omnibus brevibus constant, ut Lucanus in quinto:

*Quid satis est, si Roma parum*¹⁷?

et Virgilius:

1) *Heus etiam mens. heus*; sic non perscripto vocabulo *mensas* et ultima *s* in posteriore *heus* deleta. Cod. Locus est Virg. Aen. VII, 116. — 2) Cod.: *heu demens n. adverbium*, ut saepe, non perscripto vocabulo versiculi ultimo. Cf. Lucan. Phars. V, 228. — 3) Virg. Aen. VII, 96. — 4) Virg. Aen. II, 597. *Coniuxne* Asc. et P. — 5) Virg. Aen. VI, 898. — 6) Virg. Georg. III, 201. ubi tamen legitur: *Ille volat, simul arva fuga, simul aequora verrans*. — 7) *Tribrachy* Cod. ut ante. *tribrachio* Asc. et P. — 8) Virg. Aen. XII, 574. — 9) Virg. Aen. I, 142. — 10) Virg. Aen. I, 148. — 11) Sallust. Bell. Iug. c. 13. ed. Tell. —

12) Hoc versiculo augenda sunt Ciceronis fragmenta poetica; vulgo legitur: *Nam quasi bos sibi dedecor ingenuere*. Atque ita Asc. cui consentit P. nisi quod *ingenuere*. Codex sic: *Nam quasi bos sibi dedecori (sic) genuere parentes*. Legerim tamen: *nam quasi quos sibi dedecori genuere parentes*. Ceterum *quasi* etiam ultima longa invenitur, ut Lucret. II, 291. *Et, devicto quasi, cogatur ferre patique*. — 13) *Tam magis* recte Asc. cum Cod. *Tum magis* P. Locus est Virg. Aen. VII, 787. — 14) Virg. Ecl. V, 6. — 15) Virg. Aen. III, 22. — 16) *Rarum* Putsch. *parum* Cod. Asc. — 17) Luc. Phars. V, 274. Ceterum in Cod.

*Esse sinent. Nimum vobis Romana propago*¹⁸.

Item: *Nimis*¹⁹ et *Satis*, *Minus* et *Amplius*, omnibus brevibus constant, ut:
*Sit satis Aenide*²⁰;

et:

*Iam minus atque minus*²¹;

et:

*Neque me indecorem germana videbis
Amplius*²².

10. Adverbia qualitatis sive quantitatis pleraque gradus recipiunt, praesertim si a nomine veniant. Nam perpauca sunt adverbia, quae ab se orta gradus recipiant. Et quoniam, quae ex aliis partibus orationis derivantur adverbia, innumerabilia sunt, merito omnia comprehendendi non possunt; tamen horum adverbiorum regulariter de postremis syllabis disputabimus²³. Absolutus gradus, quem alii Positivum vocant, in adverbio sex litteris terminatur, vocalibus tribus, *e*²⁴, ut *saepe*, *bene*; *o* semper producta vocali, ut *raro*, *falso*, ut: *Falso queritur de natura*²⁵, *u* semper producta, ut:

*Anceps pugna diu*²⁶.

Consonantibus autem tribus explicatur: *m* littera correpta, ut:

*Illa levem fugiens partim secat aethera pinnis*²⁷;

[1423]

et:

*Tractimque susurrant*²⁸;

r littera correpta, ut:

*Lacerum crudeliter ora*²⁹;

s littera correpta, ut:

*Nec funditus omnes*³⁰.

Adverbia *e* littera terminata absoluto gradu pleraque longa syllaba finiuntur, ut:

*Ante omnes stupet ipse Dares, longeque recusat*³¹;

ut³²:

Et si non alium late iactaret odorem.

Non sine ratione Virgilius eandem productam in *a* litteram correptam vertit, ut:

Et pede terram

*Crebra ferit*³³.

Pauca brevem habent³⁴: *Rite*, *Bene*, *Impune*, et *Saepe*, ut:

*Carpebat somnos rebus iam rite paratis*³⁵.

est: *Quit satis est*. — 18) Virg. Aen. VI, 870. — 19) In Cod. est: *Nimis et satis, minus et amplius*. Ceterum quod etiam *amplius* omnibus brevibus constare dicitur, id errori vel excerptoris vel scriptoris tribuendum est, quales errores iam supra aliquot animadvertimus. — 20) Cod. *aenidae*. Locus est Virg. Aen. IX, 653. ubi Codd. etiam *Aeneade*. — 21) Virg. Aen. XII, 616. — 22) Virg. Aen. XII, 679. ubi editur *nec*. — 23) *Disputavimus* Cod. et Asc. — 24) Deest *e* illud in Cod. — 25) Sallust. Iugurth. init. Cod. habet: *de n. u semper*, vocabulo *natura* non perscripto. — 26) Virg. Aen. X, 359. — 27) Virg. Georg.

I, 406. ubi tamen legitur: *Quacunque illa levem fugiens secat aethera pennis*. Sed paullo-post v. 409. *Illa levem fugiens raptim secat aeth. p. Pinnis scripsi a Codice, ubi est: haethera pin. et tractim*. — 28) Virg. Georg. IV, 260. — 29) Virg. Aen. VI, 495. — 30) Virg. Aen. VI, 736. — 31) Virg. Aen. V, 406. — 32) *Ut* additum e Cod. *et*, *Si non alium* omisso ut Asc. P. Locus, qui sequitur, est Virg. Georg. II, 132. — 33) Virg. Georg. III, 500. — 34) *Habent* addunt Cod. Asc. deest in P. — 35) Virg. Aen. III, 555. —

et:

*Et bene apud memores veteris stat*¹.

et:

*Saepe fugam Danai*².

et:

*Et saepe alterius ramos impune videmus
Vertere in alterius*³.

Media vero longa est. Adverbia o littera terminata semper longam habent, ut:

*Scipiades, cladem Libyae, parvoque potentem
Fabricium*⁴;

quamvis et nomen esse possit absolute positum. Caetera autem, quae consonantibus finiuntur, adverbia supradicto gradu breves semper ultimas syllabas recipiunt, quorum iam exempla supradicta sunt. Comparativus gradus in omnibus adverbis, qui semper *ius* litteris terminatur et explicatur, semper brevi syllaba finitur, ut:

*Mollius et solito matrum*⁵.

Postremam enim syllabam in adverbis omnibus⁶ consonanti littera finitam⁷, brevem esse oportet. Paenultima quoque syllaba comparativi sive superlativi gradus adverbiorum, ut in omnibus gradibus⁸, brevis semper invenitur, ut:

*Atque ubi iam breviorque dies et mollior aestas*⁹;

et:

*Maximus agricolis pelagoque parabitur imber*¹⁰.

Superlativus gradus adverbiorum, qui uniformi syllaba terminatur, e litteram postremam semper longam recipit; eadem enim syllaba in nomine superlativi gradus vocativo casu brevis est, ut:

*Optime Graiugenum*¹¹;

et:

*Maxime Teucrorum ductor*¹².Ergo in adverbis necessario *me* syllaba ad discretionem partium producet.

11. De adverbis promiscuis plenissime disputandum est ex auctoritate collectis. Vero constat spondio, ut:

*Si vero viciamque seres*¹³.

[1424]

Sero adverbium constat spondio; at si nomen fuerit, constabit iambo, ut:

*Pasce sero pingui*¹⁴.

Tamen constat pyrrhichio, ut:

*Nos tamen haec*¹⁵.

1) Virg. Aen. IV, 539. — 2) Virg. Aen. II, 108. — 3) Virg. Georg. II, 32. — 4) Virg. Aen. VI, 842. ubi editur *Scipiadas*. — 5) Virg. Aen. VII, 357. In Cod. scriptum est sic: *ut mollius et solito m. postremam*; non perscripto voc. *matrum*, quod proinde abest ab Asc. et P. — 6) *In omnibus adverbis* Asc. P. — 7) *Finitam* Cod. Asc. *finitis* P. — 8) Lege: *ut in nominibus*, vel: *ut in nominum gradibus*. Tale quid postulat sententia. Sic

paullo infra: *in nomine superlativi gradus*. Nam quae sequuntur exempla, non adverbiorum, sed nominum. — 9) Virg. Georg. I, 312. — 10) Virg. Georg. I, 429. — 11) Virg. Aen. VIII, 127. — 12) Virg. Aen. VIII, 470. Doctor habet Asc. — 13) Virg. Georg. I, 227. Paullo post in Cod.: *ut si nomen*. — 14) Virg. Georg. III, 406. — 15) Virg. Ecl. V, 50. — 16) Virg. Georg. I, 55. — 17) Virg. Aen. V, 1. — 18) Virg. Georg. II, 83. Legitur in Cod.: *genus aut unum*. Asc. P. *haud*.

Alibi constat anapaesto, ut:

*Arborei foetus alibi*¹⁶.

Interea sive *Praeterea* constat choriambo, ut:

*Interea medium Aeneas*¹⁷;

et:

*Praeterea genus haut unum*¹⁸.

Penitus constat tribrachy. *Funditus* constat dactylo. *Nihil pro non* positum constat pyrrhichio, ut:

*Nihil mea carmina curas*¹⁹?

Dum et *Cum* adverbium breves syllabas habent, sed sine positione poni non possunt. *Satius* constat tribrachy²⁰, ut:

*Nonne fuit satius*²¹?

Pridem constat trochaeo, ut:

*Iam pridem resides populos*²².

Quotiens vel *Totiens*²³ constat anapaesto, ut:

*Quotiens oculos coniecit in hostem*²⁴;

et:

*Quid natum totiens crudelis*²⁵.

Certe constat spondio, ut:

*Certe sive mihi Phyllis*²⁶.

*Paulatim*²⁷ constat palinbaccchio, ut:

*Paulatim et sulcis frumenti quaereret herbam*²⁸.

Modo adverbium constat pyrrhichio, ut:

*Tu modo nascenti puero*²⁹;

at si nomen fuerit, iambo.

12. Sane quoniam adverbium omnia, quae partim ex se oriuntur, partim ex aliis deducuntur, comprehendere non possunt; merito singillatim³⁰ non existimo persequenda. Sed tamen de postremis syllabis breviter dicam. Adverbium a littera finita, quae pro e littera ponitur, brevem habent, ut:

*Transversa tumentibus hircis*³¹;

at si ex se oriuntur longam habebunt, ut:

*Contra iussa monent*³².

E littera finitum adverbium, ut supradictum est, saepissime longam recipit, interdum brevem, ut:

*Rite cavis undam de flumine palmis*³³.

L littera finita adverbium semper brevem habent.

M littera similiter correpta finiuntur.

O littera producta in gradibus sane finiuntur, ut:

— 19) Virg. Ecl. II, 6. — 20) *Tribrachy* P. Asc. Sic etiam paullo superius. — 21) Virg. Ecl. II, 14. — 22) Virg. Aen. VII, 693. — 23) *Quotiens vel totiens* scripsi e Cod. — *es — es* Asc. P. — 24) Virg. Aen. XII, 483. — 25) Virg. Aen. I, 411. Codex habet: *Quit natum totiens cru. certe*. Adieci igitur vocem *crudelis*, quae deest in Asc. et P. — 26) Cod.: *certe sibe mihi fyllis*. Locus est Virg. Ecl. X, 37. — 27) *Paulatim* una l Cod. Asc. P. Paulo ante Cod. *palimbaccchio*.

Constantiae causa etiam h. l. scripsi *palinb.* — 28) Virg. Georg. I, 134. — 29) Virg. Ecl. IV, 8. — 30) *Singillatim* diserte Cod. *sigillatim* Asc. P. quae scriptura falsa est. — 31) Virg. Ecl. III, 8. — 32) *Monent* Asc. P.; recte *monent* in Cod. Locus est Virg. Aen. III, 684. — 33) Asc. et P. hoc loco exhibent: *ut rite. L littera finita*. Uberiora Codex: *ut rite cavis und d f p s l littera finita*. Est versus Virgilianus Aen. VIII, 69. litteris initialibus notatus, quem proinde rescripsimus.

*Hic vero victus genitor*¹;

alibi enim et brevis invenitur:

*Tu modo quos in spem statues submittere gentis*².

R littera finita adverbia semper brevem habent, ut:

*Semper equos, atque arma virum*³;

et:

*Lacerum crudeliter ora*⁴.

S littera finita adverbia semper brevem recipiant, ut:

*Quae totam luctu concussit funditus urbem*⁵;

et:

*Mollius et solito matrum*⁶.

V littera finita adverbia semper longam recipiunt, ut:

*Namque diu luctans, lentoque in stirpe moratus*⁷.

[1425]

Omnium autem praecedentium syllabarum naturas magistra docebit auctoritas.

SEGM. X. De Coniunctionibus⁸.

1. Copulativae coniunctiones: *Et, Que, Ac*⁹ brevibus syllabis constant, ut:
*Fortuna omnipotens et ineluctabile fatum*¹⁰,

Item:

*Iamque catervatim*¹¹.

Disiunctivae coniunctiones: *ne, nec, neque, vel, sed*¹², omnes correptas syllabas habent.

Ne coniunctio eo adverbio discrepat, quod haec corripiatur et adverbium producat, ut:

*Ne mihi tum molles*¹³;

coniunctionis exemplum, ut:

*Coniunxne Creusa*¹⁴.

Aut coniunctio, quoniam diphthongo valet, longa est, ut:

*Nunc manet insontem gravis exitus, aut ego veri*¹⁵.

2. Expletivae coniunctiones: *quidem, equidem, quoque, tamen, nempe. Quidem* duabus brevibus constat, ut:

*Ista quidem quia nota mihi*¹⁶.

Equidem tribus brevibus constat, ut:

1) Virg. Aen. II, 699. — 2) *Submittere* Cod. *summittere* Asc. P. Locus est Virg. Georg. III, 73. — 3) Virg. Aen. IX, 777. — 4) Virg. Aen. VI, 495. — 5) Virg. Aen. XII, 594. — 6) Virg. Aen. VII, 357. In Cod. est: *mollius et solito m.* Ergo *matrum* addidi, quod deest in Asc. et P. Vide, quae paullo ante de eodem loco notavi paragrapho 10. huius segm. — 7) Virg. Aen. XII, 781. — 8) Haec inscriptio neque in Cod. neque apud Asc. comparet. — 9) *Ac* addidi e Cod. et Asc. Quod exemplum non subiicitur, ea nulla causa est, cur omittatur.

— 10) Virg. Aen. VIII, 334. — 11) Virg. Georg. III, 556. — 12) *Neque vel. Sed omnes.* Ita P. Verum recte Codex linea supra v. *sed* ducta adnumerat coniunctionibus, quae recensentur. Consentit Asc. — 13) Virg. Georg. III, 435. — 14) Hoc loco *coniunxne* in Cod. quicum faciunt Asc. et P. Cf. Virg. Aen. II, 597. Paullo ante *exemplum* dedi ex Asc. *exempla* Cod. et P. — 15) Virg. Aen. X, 630. — 16) Virg. Aen. XII, 808. — 17) Virg. Aen. XII, 931. *Protendes* Cod. P. Sed *protendens* recte Asc. — 18) Virg. Aen. VII, 1. — 19) Virg. Aen. X, 276. — 20)

*Protendens equidem merui*¹⁷.

Quoque duabus brevibus constat, ut:

*Tu quoque litoribus nostris*¹⁸.

Tamen duas breves habet, ut:

*Haut tamen audaci*¹⁹.

Nempe coniunctio trochaeo concluditur, ut *Quippe*²⁰, ut:

*Quippe vetor fatis*²¹.

Certe, spondio, ut:

*Certe sive mihi Phyllis*²².

3. Causales coniunctiones: *Igitur*, constat tribrachy²³, ut:

*Iliacas igitur classes*²⁴.

Si coniunctio producitur, ut:

*Si quibus eiectus*²⁵.

Etiā coniunctio tres breves habet, ut:

*Hic etiā inventum*²⁶.

Siquidem coniunctio constat dactylo²⁷. *Quandoquidem* ex longa et tribus brevibus constat, ut:

Quandoquidem Ausonio.

Quando coniunctio et longam et brevem²⁹ novissimam potest recipere secundum naturam postremae vocalis. Longa est in hoc:

Meque timoris

*Argue tu Drance, quando tot stragis acervos*³⁰;

est enim coniunctio causalis, hoc est, quandoquidem, non adverbium temporis; caeterum dum componitur, brevis est.

Quin coniunctio natura longa syllaba est, ut:

[1426]

*Quin ego non alio digner te funere, Palla*³¹.

Sin syllaba longa est, ut:

*Sin has ne possim naturae accedere partes*³².

Seu syllaba longa est, ut:

*Seu vos Hesperiam magnam*³³.

Sive constat trochaeo, ut:

*Sive sub incertas zephyris motantibus umbras*³⁴.

*Namque*³⁵ ex longa et brevi constat, ut:

Totus hic locus sic exhibetur in Cod.: *ut quippe et certe. ut quippe vetor fatis et certe sive mihi fyllis*. Non dubito hunc errorem ab epitomatore libri profectum esse. Sed Asc. habet: *Nempe coniunctio trochaeo concluditur, ut Quippe vetor fatis. Certe spondaeo, ut certe sive mihi Phyllis*. Quam exhibuimus lectionem, habet Putschiana, fortasse e correctione. — 21) Virg. Aen. I, 43. — 22) Virg. Ecl. X, 37. — 23) *Tribrachy* exhibet Cod. *tribracho* Asc. P. — 24) Virg. Aen. IV, 537. — 25) *Sylvis* addunt Asc. P. quod ignoratur a Cod. Locus est Virg. Aen. I, 582. — 26) Virg.

Aen. IX, 742. — 27) Codex et Asc. exhibent, quod dedimus. *Tribracho* P. — 28) *Ausonio*. Ita recte Cod. *Ausonio* s Asc. et P. Cf. Virg. Aen. VII, 547. — 29) *Et longam et brebem* Cod. et *brevem et longam* Asc. P. — 30) Virg. Aen. XI, 384. Codex habet: *quando tot strages acerb. est enim*, non perscripto vocabulo. Apud Virgilium legitur in quibusdam editionibus *tot quando*, qui ordo a Cod. nostro reicitur. — 31) Virg. Aen. XI, 169. — 32) Cod. habet: *sin assne possim*. Locus est Virg. Georg. II, 483. — 33) Virg. Aen. I, 573. — 34) Virg. Ecl. V, 5. — 35) *Namque* scripsi e Cod. *Nanque* Asc. P.

L *

*Namque sub Oebaliae*¹.

Ni coniunctio longa est, ut:

*Ni fuga subsidio*².

Nisi coniunctio duas breves habet, ut:

*Et nisi me quacunque*³.

Sed brevis est, ut:

*Ipsa acie nondum falcis tentanda, sed uncis*⁴.

4. Rationales coniunctiones: *Praesertim* coniunctio primam syllabam diphthongo⁵ longam habet, novissimam brevem, ut:

*Praesertim incertis si mensibus*⁶.

Enim duabus brevibus constat, ut:

*Etenim molles tibi*⁷.

Quia coniunctio constat pyrrhichio, ut:

*Nam quia nec fato, merita nec*⁸.

*Quippe*⁹ primam naturaliter longam, et postremam brevem habet, ut:

*Quippe solo natura subest*¹⁰.

Quoniam coniunctio brevibus¹¹ constat, ut:

*Nunc vidi tristes, quoniam fors omnia*¹².

Quoniamquidem omnes breves habet. *Ergo* coniunctio postremam syllabam longam sine dubio habet, in hoc praesertim versu:

*Quae regio Anchisen, quis habet locus? Illius ergo*¹³;

quainvis ἀδιάφορος est¹⁴, cum in fine sit versus, cuius nunquam natura requiritur; tamen longa esse debet. Significat enim: *illius causa venimus*. Haec sane sola coniunctio contra rationem latinitatis ultimam syllabam circumflectit. At si alio intellectu conlocata erit, in synaloepham frequentius apud Virgilium cadit, ut:

*Ergo ubi delapsae sonitu*¹⁵;

et:

*Ergo age care pater*¹⁶.

1) Virg. Georg. IV, 125. — 2) Virg. Aen. XII, 733. — 3) Codex: *et nisi me qua sed*. Verum in voce *qua* finitur versus, ut reliquum vocabuli in margine videatur periisse, aut, uti saepe, non perscriptum fuisse. In Asc. est: *et nisi me qua etc. Sed*. (sic.) Cf. Virg. Ecl. IX, 14. ubi *Quod nisi me q.* — 4) Codex: *nondum falcis sed uncis. rationales cet.* Inter vv. *falcis* et *sed* signum est, cui in margine respondet aliud, quod ascriptam habet vocem *temptanda*, sed a recentiori manu. Secutus sum Asc. et P. Locus est Virg. Georg. II, 365. ubi legitur *acies* pro *acie*. — 5) *Diphthongo longam* dedi ex Asc. et P. *diphthongum longam* Cod. quod ferri potest. Sed verum videtur illud. — 6) *Praesertim certis* Asc. P. *praesertim incertis* Cod. atque ita est apud Virg. Georg. I, 115. — 7) *Etenim molles tibi*. Ita dedi de coniectura mea, Codice viam monstrante, qui habet: *ut et enim molliū. quia*. Unde

Asc.: *ut etenim molliū. quia*. P.: *ut enim molliū. Quia*. Utraque perperam. Nam ita scripsisse nequit Grammaticus, qui ubique sic exempla repraesentat, ut versuum metra non turbata inveniantur. Scriptum fuit haud dubie: *mol. tib.* (i. e. *molles tibi*) *quia*, unde librarius fecit *molliū. quia*. — 8) Virg. Aen. IV, 596. Addunt Asc. et P.: *morte peribat*, quae ignorantur a Codice. Non tamen reticeo, in verbis *merita nec* finiri versum in Cod. — 9) *Quapropter* Cod. et tamen exemplum vocem *quippe* astruit, de qua iam supra. — 10) Virg. Georg. II, 49. — 11) *Tribus brevibus c.* P. Prior vox abest a Cod., qui exhibet: *quoniam coniunctio brevis constat. Quoniam c. brevi c.* Asc. — 12) Virg. Ecl. IX, 5. ubi est: *Nunc victi, tristes, quoniam fors omnia versat*. Ultimum vocabulum, quod exhibent Asc. et P., ignorat Cod. *Vidi* Cod. Asc. P.; sed nihil pronius, quam *et* mutari in *d*, quae permutatio saepe apud librariorum re-

Verum tamen in simplici intellectu repetitae rei sine dubio longa posita est in hoc versu:

*Ergo non hiemes illam*¹⁷.

Ideo coniunctio¹⁸ constat anapaesto, ut:

*Atque ideo tauros procul*¹⁹.

Scilicet coniunctio constat dactylo, ut:

*Scilicet is superis labor est*²⁰.

Propterea constat choriambo. Quare constat trochaeo, ut:

*Quare age*²¹.

Quid semper brevis est²², ut:

*Ne quid inexpertum frustra*²³.

SEGM. XI. De Praepositionibus²⁴.

[1427]

1. Praepositiones duobus generibus constant. etenim aliae sunt loquelaes, quae ornandi sensus, aut augendi²⁵, vel minuendi gratia caeteris partibus praeponuntur; aliae autem casuales vocantur, quod casibus serviant. Loquelaes sunt: *an*, *con*²⁶, *re*, *se*, *di*, *dis*. *An* praepositio²⁷ brevis est, sed semper positione longa fit, ut:

*Obvius ambustum*²⁸;

et:

*Quae rapidus flammis ambit*²⁹.

Re praepositio semper brevis est, in quibuscunque partibus orationis fuerit. In nomine, ut:

*Is primam ante aciem digna atque indigna relatu*³⁰.

In verbo, ut:

*Colla armosque lavant, gemitu nemus omne remugit*³¹.

Participio, ut:

*Nunc rapidus retro atque aestu revoluta resolvens*³².

Se praepositio semper longa est, ut:

peritur. *Tristes* Cod. *tristis* Asc. *tristeis* P. Ceterum Cod. *foris om.* non perscripto voc. *omnia*. — 13) Virg. Aen. VI, 670. — 14) *Quamvis ἀδιάφορος* est. Ita recte Asc. Nam in Cod. et P. perperam est: *quamvis ἀδιάφορος hoc est*. Praeterea notandum, Graecam vocem Latinis litteris scriptam esse in Cod. — 15) Virg. Aen. III, 238. Cod. habet: *Ergo ubi delapsae sonitu ut ergo*. Apud Virg. est *sonitum*. — 16) Virg. Aen. II, 707. — 17) *Hiemes illam* scripsi e Cod. *hyemes illam* Asc. *hyemes illum* P. Cf. Virg. Georg. II, 293. — 18) Voc. *coniunctio* addidi e Cod. et Asc. — 19) Virg. Georg. III, 212. — 20) *His superis* Cod. Asc. mendose. Locus est Virg. Aen. IV, 379. ubi recte *is*, quod dedi. *Hic superis* male P. — 21) Virg. Aen. VII, 429. — 22) Cod.: *semper brevis ecst*, unde fortasse legendum *exstat*. Sed tutius videbatur *est*, quum in hoc Cod. nonnisi exemplorum verba compendio scripta repe-

riantur. — 23) Cod.: *inexpertum f. praepositio*, sic non perscripto medio vocabulo. Locus est Virg. Aen. IV, 415. — 24) Haec inscriptio neque in Cod. neque in Asc. comparet. — 25) *Augendi* scripsi e Cod. et Asc. *agendi* P. — 26) *An*, *co*, *con* P. Sed media vocula abest a Cod. et Asc. — 27) *An praeposita* Asc. P.; recte Cod.: *praepositio*. — 28) Virg. Aen. XII, 298. — 29) Virg. Aen. VI, 550. — 30) Cod. Asc.: *his primam*. P.: *Hic primam*. Nimirum *Is* scribendum fuit, quod est apud Virg. Aen. IX, 595. — 31) Virg. Aen. XII, 722. Cod. et Asc. exhibent: *labant*, solito errore. — 32) *Resorbens* P. ut est apud Virg. Aen. XI, 627. quod haud dubie verum. Nam quum consueto errore *resorbens* pro *resorbens* scriptum ab aliquo esset, facilis fuit mutatio in *resolvens*. Sed in talibus contra librorum consensum nihil mutandum; aliter enim Grammaticorum libri nullam in re critica fidem habent.

*Et cum frigida mors anima seduxerit artus*¹.
Di praepositio semper longa est, ut:

*Tum vero in curas animum diducitur omnes*².

Dis praepositio brevem syllabam habet, sed eam positione longam fieri oportet, ut:

*Disiecitque rates*³;

et:

*Discissos nudis laniabant*⁴;

non fere enim in vocalem cadit. **Con** et **In** praepositiones loquelaes cum fuerint, ita ut per compositionem loquelis inhaereant, ambae unius naturae sunt. Hoc genere, si in *f* vel *s* litteras consonantes ceciderint, naturaliter producentur⁵, ut:

*Inferretque deos Latio*⁶;

et:

*Insignem pietate*⁷.

Item:

*Considunt tectis*⁸;

et:

Num vulnus acerbum

*Conficit*⁹.

At si a caeteris consonantibus excipiuntur, positione longae¹⁰ fient, nec produci in praepositione possunt sine vitio barbarismi. **In** vero¹¹, cum casualis fuerit, brevis est, si a vocali excipiatur.

2. Praepositiones accusativi casus. **Ad** praepositio semper brevis est, sive loquelis, sive casibus serviat, ut:

*Eumenidum aspicias*¹²? *ripamve iniussus*;

et:

*Iuppiter omnipotens si nondum*¹³ *exosus ad unum*.

Apud praepositio duabus brevibus constat, ut:

*Qualis apud gelidi cum flumina*¹⁴.

ultima sane positione longa fit. **Ante** naturaliter duabus brevibus constat, sed prior po- [1428]
 sitione longa fit, ut:

*Ante sinistra cava monuisset*¹⁵.

Citra praepositio postremam longam habet. **Cis** praepositio brevem syllabam recipit. **Circa** postremam syllabam longam recipit, ut:

1) *Ut* ante versum deest in Cod. Locus est Virg. Aen. IV, 385. — 2) Virg. Aen. V, 720. ubi legitur *animus*. — 3) Virg. Aen. I, 43. — 4) Virg. Georg. III, 514. — 5) *Producentur* scribendum fuit e Cod. *producuntur* Asc. P. — 6) Virg. Aen. I, 10. — 7) *Virum* addit Asc. et P. *insignem p. item*, sic non perscripto medio voc. Cod. Notandum tamen in littera *p.* finire versum. Cf. Virg. Aen. I, 14. — 8) Virg. Aen. X, 5. — 9) Virg. Aen. XI, 823. ubi est: *Nunc vulnus acerbum conficit*. Cod. et P.: *Num v. a. c.* Sed *nunc* recte legitur in Asc. — 10) *Longa* Cod. et Asc. Sed re-

fertur ad vv. *litteras consonantes*. — 11) *In verbo cum* Cod. Asc. P. Scribendum esse *vero*, sponte apparet. — 12) *Aspicias* diserte Cod. Locus est Virg. Aen. VI, 375. — 13) *Iuppiter* Cod. Asc. P. *non*, pro *nondum*, exhibent Asc. P. Cod.: *si nondum exosus ad* (finitur versus) *apud*. Recte addunt *unum* Asc. P. Cf. Virg. Aen. V, 687. — 14) Virg. Aen. XII, 331. Cod.: *cum fl.*, sic non perscripto vocabulo; atque ita finitur versus. — 15) Virg. Ecl. IX, 15. — 16) Virg. Aen. VII, 536. — 17) *Eadem etiam*, hoc ordine Cod. Sed *etiam eadem* Asc. P. Est autem *eadem*, ut in seqq. saepe, i. q. *pariter*,

*Corpora multa virum circa, seniorque*¹⁶.

Contra eadem etiam¹⁷ ultima syllaba longa clauditur, ut:

*Contra nulla est oleis cultura*¹⁸.

Erga praepositio superiori similis est. *Intra* eadem¹⁹ quoque similis, ut:

*Iamque intra iactum*²⁰.

Hoc ergo nobis observandum est, ut omnes²¹ praepositiones a littera finitas scias ultimas syllabas longas habere. *Inter* postremam brevem recipit, ut:

*Inter odoratum lauri nemus*²².

Infra ultimam longam habet, ut supra memoravi. *Iuxta* eadem superiori congruit, ut:

*Iuxtaque Creusam*²³.

Ob brevis est, ut:

*Ne quis ob inceptum*²⁴.

Per eadem quoque brevis est, ut:

*Atque per ambages*²⁵.

*Penes*²⁶ duabus brevibus constat. *Prope* duas breves²⁷ habet. *Propter* ultima brevis est, ut:

*Propter aquae rivum*²⁸.

Super constat duabus brevibus, ut:

*Aut super Idalium*²⁹.

Subter ultima brevi finitur. *Praeter* trochaeo constat. *Pone* trochaeo constat, nam accentu solo ab adverbio³⁰ discernitur; quoniam interdum in adverbium cadit, ut:

*Pone subit coniunx*³¹.

Secundum primam syllabam et novissimam breves³² habet, ut:

*Saltibus in vacuis pascunt, et plena secundum*³³.

Ultra praepositio ultimam longam habet, ut dixi. *Usque* ultimam brevem recipit, ut:

*Usque sub extremum brumae intractabilis imbrem*³⁴.

SEGM. XII. De Praepositionibus ablativi casus.

1. *Ab* praepositio semper brevis est, ut:

*Nec non et sterilis quae stirpibus exit ab imis*³⁵.

A sive *E* praepositiones semper longae sunt, sive separatim, seu adhaerentes praepositioni³⁶ praeponantur; separatim, cum casibus serviunt, ut:

*Hic tantum*³⁷ in tenebris conversum a lumine;

et:

eadem ratione. Idem supra legimus. — 18) P.: *Contra non nulla est.* Sed non omittunt Cod. et Asc. Apud Virg. Georg. II, 420. legitur: *contra non ulla est.* — 19) *Eadem* Cod. et Asc. *eidem* P. De v. *eadem* vide quae paullo ante notavimus. — 20) *Iactum* dedi e Cod. et Asc. *tectum* P. Locus est Aen. XI, 608. ubi recte *iactum*. — 21) *Omnes* Cod. Asc. *omneis* P. — 22) Virg. Aen. VI, 658. — 23) Virg. Aen. II, 666. — 24) Virg. Aen. XII, 566. ubi legitur: *Ne quis.* — 25) Virg. Georg. II, 46. — 26) Male scriptum in Cod. *p a enes.* — 27) *Brevis* P. — 28) Virg. Ecl. VIII, 87. — 29) Virg.

Aen. I, 685. — 30) P. et Asc. a verbo, quod falsum esse, sequentia evincunt. Recte Cod.: *ab adverbio.* — 31) *Coniunx* Cod. Asc. P. Locus est Virg. Aen. II, 725. — 32) *Brevis* P. — 33) Virg. Georg. III, 143. ubi *pascant.* — 34) Virg. Georg. I, 211. Quae sequitur inscriptio, pariter est in Codice. — 35) Virg. Georg. II, 53. — 36) Omittit hoc v. P. recte haud dubie, sed exhibent Cod. et Asc. — 37) Ita Cod. et Asc. Sed P. *iuvnem.* Cf. Virg. Aen. VIII, 259. ubi: *Hic Caecum in tenebris.* —

*At genus e silvis Cyclophum e montibus altis*¹.

A loquelis adhaerens, ut:

*Amovet et fidum capiti subduxerat*².

Absque postremam syllabam brevem habet, quemadmodum *usque*. *Coram* constat trochaeo, ut:

*Coram quem quaeritis adsum*³.

Clam syllaba brevis est. *De* semper longa est, sive loquularis, sive casualis sit; loquularis:

*Deducunt socii navis*⁴;

casualis, ut:

*At subitae horrifico lapsu de montibus adsunt*⁵.

Ex praepositio brevis est per naturam, sed positione longa fit.

2. *Pro* praepositio cum casualis fuerit, semper producitur, ut:

*Nobis ad belli auxilium pro nomine tanto*⁶.

At cum loquularis fuerit, varie ponitur; alibi enim longa, alibi brevis invenitur. Est operae pretium edocere, quando brevis debeat, quando longa constitui. Si hanc praecedentem syllabam secuta fuerit altera syllaba natura longa, necessario⁷ prior corripitur, ut in Lucretio:

*Omnia veridico qui quondam ex ore profudit*⁸.

At cum positione syllaba longa fuerit consecuta, frequenter producitur, in verbis sive participiis, ut:

*Procurrunt Laurentum; hinc densi rursus inundant*⁹.

Alibi autem brevis, alibi longa est in nominibus; brevis est in hoc, ut:

*Ni faciat, maria ac terras, coelumque profundum*¹⁰;

longa in hoc, ut:

Procurso rapido coniectis eminus hastis.

Haec autem syllaba¹¹ in ultimo verbo brevis ponitur. In his sane varietatibus quam maxime auctoritas quaerenda est. *Prae* sine dubio producta¹² est, quod diphthongum habeat. *Palam* constat duabus brevibus, ut:

*Luce palam*¹³.

Sine duas breves¹⁴ habet, ut:

*Nam sine vi non ulla dabit responsa*¹⁵.

Tenus praepositio, quae ablativo et interdum genitivo casui pulchre coniungitur¹⁶, ut est:

*Crurum tenus*¹⁷,

duabus brevibus constat. *Sub* praepositio semper brevem syllabam habet, ut:

*Hasta sub exsertam donec perlata papillam*¹⁸.

1) *E montibus* Cod. et *montibus* Asc. P. cum Virgilio. Cf. Aen. III, 675. Ceterum Cod. habet *ad genus*. — 2) Virg. Aen. VI, 524. ubi tamen editur *emovet*. — 3) Virg. Aen. I, 599. — 4) Virg. Aen. III, 71. *naveis* apud P. — 5) Virg. Aen. II, 225. — 6) Virg. Aen. VIII, 472. — 7) Recte P. h. l. interposuit vv. *natura longa*. Nam in Cod. et Asc. oratio sic procedit: *altera syllaba necessario*. Veram esse P. lectionem e seqq. patet, ubi *positione longa*. — 8) Lucret. de R. N. VI, 6. Cod. *verbidico*, sed corr. — 9) Virg. Aen. XII, 280. — 10) *Ut* additum e Codice et Asc. Deest in P. Locus est Virg. Aen. I, 58. —

11) Integer versus in Asc. et P. excidit, quem servavit Cod. *profundum. longa in ultimo verbo* P. *profundum. longa. In ultimo v.* Asc. Locus est Virg. Aen. XII, 711. — 12) Ita Cod. *Longa* Asc. P. — 13) Virg. Aen. IX, 153. — 14) *Brebes* Cod. *breves* Asc. *brevis* P. — 15) Virg. Georg. IV, 398. ubi editur *praecepta* pro v. *responsa*. — 16) *Coniungitur* est e Cod. *iungitur* Asc. P. — 17) Virg. Georg. III, 53. — 18) Virg. Aen. XI, 803. — 19) Haec inscriptio uno tenore in texta oratione scripta in Codice. — 20) Verba: *interdum enim* — ostendunt iam in Asc. recte parenthesis signa adiecta habent, quae in P. de-

SEGM. XIII. *De Interiectione*¹⁹.

1. Interiectiones, quae adfectum animi vario motu designant²⁰, (interdum enim gaudium, aliquando dolorem mentis ostendunt,) quoniam multae sunt, ex his paucas ostendam. [1430] Interiectio composita syllabis tribus, *Hahahae*²¹, longas recipit, verum in comico carmine solo collocari potest, leni scilicet et humili, vel iucundo. In lyrico autem, quamvis et ipsum lene sit, quod nunquam²² possit tumidioribus cothurnatisque verbis ornari, nunquam tamen haec interiectio apud Horatium repperitur²³, quanto magis ut heroico tragicoque carmini necessaria habeatur, fortia tumidaque verba quaerenti.

2. Item *Vah*, sive *Vaha*, ex brevi et longa constat, sed huius vis interiectionis superiori congruit. *Heu*, sive *Eheu*²⁴, interiectiones, productas syllabas habent, ut:

*Heu quae nunc tellus inquit*²⁵;

et:

*Eheu quam pingui macer est*²⁶.

Sed haec omni genere poetarum aptari potest; etiam liberae a numeris orationi, quam maxime historicae, ut Sallustius in bello lugurthino: *Heu me miserum, Heu me infelicem*²⁷. Item interiectio admirationis, *Papae*, duabus longis constat; prima per unam productam vocalem, postrema per diphthongum: sed et haec lenioribus apta videtur esse carminibus. Item hortationis interiectio, *Eia*²⁸, constat trochaeo, et quia Virgilius ultimam sciebat esse brevem, ubique ei vocalem subiecit, ut:

*Eia age rumpe moras*²⁹;

et:

*Hostis adest eia, ingenti*³⁰.

Potest tamen in necessitate pro longa poni. *Nefas*, cum fuerit interiectio, eandem naturam, quam habet in nomine, reservabit, constat autem ex brevi et longa, ut:

*Bactra vehit sequiturque (nefas) Aegyptia coniunx*³¹.

Cum aliae vero interiectiones inciderint, auctoritatis fide poterunt reserari.

SEGM. XIV. *De positionibus syllabarum*³².

1. Positionis ratio decem modis comprehenditur in his syllabis³³, quae cum breves [1431] natura sint³⁴, tamen eas necessario fieri longas oportet. Saepe tamen invenitur positio in syllabis

considerantur, ubi post v. ostendunt plena distinctio legitur. Male. — 21) *Hahahae*. sic recte in Cod. *Ha-hahe* Asc. P. — 22) *Quod non possit* Asc. P. q. *nunquam p.* (sic) Cod. — 23) *Apud Horatium repperitur*. Ita Cod. Vulgarem scripturam exhibent Asc. P. — 24) Cod.: *heu sive est heu*. — 25) Virg. Aen. II, 69. — 26) Virg. Ecl. III, 100. ubi Iahnus nuper, e Codd. ut videtur, edidit: *heu heu*. Ceterum ultima duo versus verba in Cod. scribuntur: *ma e*, non additis, ut plerumque, punctis. — 27) Sallust. lug. 14. ubi editur *eheu*; multi tamen Codd. *heu* exhibent. Verba: *Heu me infelicem* apud Sall. invenire non potui.

— 28) Cod.: *interiectio eia*; sic supra scripta littera h. Pariter *heia* bis legitur paullo post. — 29) Virg. Aen. IV, 569. — 30) Virg. Aen. IX, 38. In Cod. male *hostes* legitur. — 31) Virg. Aen. VIII, 688. In Cod. est: *vactra*. Tum *coniunx* Cod. Asc. P. — 32) Inscriptio in Cod. extra lineas. — 33) Vulgo: *in his enim syllabis*. Sustuli enim auctoritate Cod. coniunxque orationem, commate ante vv. *in his* sublato. — 34) *Sint* scripsi e Cod. qui exhibet *sunt* (sic), ut videatur *sint* voluisse librarius. *Sunt* Asc. P. —

natura longis; sed si naturaliter producuntur, positionem superfluam habebunt. Illic enim est quaerenda positio, ubi longitudo naturae defecerit, ut, quod natum non fuerit, excludatur¹. Nam quemadmodum vocales naturae deserviunt; ita positioni consonantes. Primus modus positionis est, si correpta vocalis desinat in consonantem, et excipitur ab altera consonanti, ut:

*Arma virumque ferens*².

Desinit autem vocalis, cum in se, hoc est, in consonantem suae syllabae ceciderit. Excipitur, cum in consonantem consequentis syllabae transierit.

2. Secundus modus est, si correpta vocalis desinat in duas consonantes, ut:

*Est in Carpathio Neptuni gurgite vates*³.

Tertius modus est, cum correpta vocalis excipitur⁴ a duabus consonantibus, ut:

*Acrisioneis Danae fundasse colonis*⁵.

Quartus modus est, cum correpta vocalis desinit in duplicem litteram x, ut:

*Nox erat*⁶.

Quintus modus est, cum excipitur⁷ a duplici, ut:

Axem humero torquet.

Hanc rationem et in z observabis; sive enim dum in eam vocalis desinit⁸, sive ab ea excipitur; quoniam duplex est⁹, facit positione longam. Et sane in hac est aliquid obscurum, quod in Latino¹⁰ non est, quia illa diducunt¹¹, syllabae inhaereat¹²; haec autem ita duplicem efficit sonum, ut cui accommodata sit ignoretur, ut:

*Mezenti ducis exuvias*¹³.

Ergo illi errare noscuntur qui hanc dupliciter scribunt.

3. Sextus modus est, cum correpta vocalis desinit in consonantem, et excipitur a vocali vice posita consonantis, ut:

*Nec veni ni fata locum sedemque dedissent*¹⁴.

Septimus modus est, cum correpta vocalis desinit in unam consonantem, in qua pars orationis finitur, quemadmodum fert opinio multorum, ut:

*Omnia vincit amor*¹⁵.

ut:

*Muneribus tibi pampineo gravidus auctumno*¹⁶.

Octavus modus est, cum correpta vocalis finem verbo fecerit, ut:

[1432]

1) Hoc est: ut quod natura non effecerit, arte efficiatur. Mira translatione usus est Grammaticus, sumpta a pullis, qui vivi non nascuntur, sed ex ovis excluduntur. — 2) Virg. Aen. XI, 747. Pro v. *ferens* unus P. exhibet *cano*, prave tractum ex Aen. I, 1. — 3) Virg. Georg. IV, 387. Ultima duo verba in Cod. scripta sunt: g. v. — 4) *Excipitur* Asc. P. Infra tamen aliquoties in simili structura indicativus etiam in Cod. — 5) Virg. Aen. VII, 410. Ultima versiculi vox in Cod. scripta est: c. l. — 6) Virg. Aen. III, 147. Idem ibid. VIII, 26. — 7) Cod.: *explicitur*, sed correctum. — 8) Ita Cod. *Dum* omittitur in Asc. P., fortasse recte. *desinat* exhibet P. — 9) Vv. *quoniam*

duplex est in Asc. et P. sine causa parenthesis signis includuntur. — 10) *In latina* exhibet P. *in latino* Asc. et Cod. quod dedimus, non quod pro vero habeamus, sed ut in hoc obscuro loco omnia ad fidem librorum exhiberentur. — 11) *Diducunt* Asc. Cod. *diudicatur* P. unde haec profecta sit emendatio, qua nihil iuvatur sensus, non reperio. Ceterum pro v. *illa* Cod. *ila*, qui etiam *cui* omittit, quod Asc. et P. ante v. *syllabae* intrudunt. — 12) *Inhaereant* Asc. *inhaereat*, ut dedimus, Cod. P. Totus locus est corruptissimus, et fortasse plura exciderunt, vel saltem versus integer. Fortasse lucis aliquid affundatur, si similem e Pompeio locum apponimus. Pomp. Comm.

*Horresco referens*¹⁷;

et:

*Liminaque laurusque*¹⁸;

quae tamen syllabae communibus syllabis possunt inseri. Nonus modus est, cum vocalem brevem secuta fuerit i littera, vice posita consonantis, ut:

*Harpyiaequae colunt*¹⁹;

non immerito fit positione longa *py* syllaba, nisi quia, ut supra diximus, i littera cum fuerit in medio vocalium, ita ut consonans sit, duplicem²⁰ sonum reddit.

4. Decimus modus est, si post vocalem subiecta sit consonanti vocalis, vel u, et correptam vocalem habeat consequentem, ut:

*Parietibus textum caecis*²¹.

In hoc versu quoniam prima pars orationis correptam habet, hoc genere positionis primam syllabam longam efficitur; secundam namque²² syllabam resecamus per medium, et praecedentem consonantem primae syllabae conglutinamus, vocalem autem ad tertiam revocamus, et loco consonantis defigimus. Hic sane modus positionis apud Virgilium non in²³ superiori exemplo tantum, sed in multis versibus invenitur, ut:

*Arietat in portas*²⁴;

et:

*Transtra per et remos et pictas abiete puppes*²⁵.

Item:

*Genua labant, vastos quatit aeger anhelitus artus*²⁶;

et:

*Tenuis ubi argillae dumosis calculus arvis*²⁷.

SEGM. XV. De communibus syllabis per naturam.

1. Communes syllabae naturales duobus modis incurrunt; aut in singulis vocalibus, aut duabus coniunctis, quas Graeci diphthongos²⁸ vocant. Communis syllaba per singulam vocalem²⁹ sic intelligitur, si producta vocalis excipiat a vocali correpta³⁰. Est enim longa in hoc versu:

art. Don. pag. 33. Sed hoc interest inter *z* et *x*, quod *x* nostra semper duplex et pro duabus consonantibus habetur; *z* non, sed aliquando pro duplici habetur, aliquando pro simplici. cet. — 13) Virg. Aen. XI, 7. — 14) Virg. Aen. XI, 112. Cod. habet: *ni fata locum s. d. d. d. s. Septimus*. — 15) Cod. vicit. Asc. P. vincit, ut est apud Virg. Ecl. X, 69. — 16) Voc. Muneribus addidimus e Cod. Locus est Virg. Georg. II, 5. Autumno Asc. P. auctumno Cod. — 17) Virg. Aen. II, 204. — 18) Virg. Aen. III, 91. — 19) Cod.: *arpyiaeq.* (sic) *colunt*. Locus est Virg. Aen. III, 212. — 20) *Duplicem*. Sic recte una Ascensiana. Cod. si recte enotavi ac nisi quid negligens fui, cum P. consentit *decimum* exhiben-

tes, quod nihili. — 21) Virg. Aen. V, 589. — 22) *Namque*. Ita Cod. constanter. — 23) Praepositio *in* addita e Cod. et Asc. in P. deest. — 24) Virg. Aen. XI, 890. — 25) Virg. Aen. V, 663. — 26) Cod.: *aeger hanelitus*. Locus est Virg. Aen. V, 432. Adde Eundem ibid. XII, 905. — 27) Virg. Georg. II, 180. — 28) Sola Putschiana *διφθόγγους*, Graece scriptum. — 29) *Per singulas vocales* Asc. P. Singularem tuetur Cod. — 30) *A vocali correpta*. Sic Asc. P. Sic in Cod. legitur: *a vocali producta* (sic), ut videatur librarius scripsisse *producta*, ^{correp} correxisse autem *correpta*, emendatione subscripta. Nul- lum tamen signum docet, utram vocem voluerit deletam.

M *

*Glauco et Panopeae et Inoo Melicertae*¹;
in isto autem brevis² eadem producta, ut:

*Te Corydon o Alexi*³.

Communis syllaba per diphthongum sic intelligi potest, si geminae vocales a vocali excipiantur. Etenim in hoc longa est:

*Ulla moram fecere, neque Aonie Aganippe*⁴.

In isto autem brevis est:

*Insulae Ionio in magno*⁵.

Sed tamen contemplanda est poetae nostri diligentia. Superiore etenim versu recte longam posuit, quia consequens vocalis brevis est; in isto autem *lae* syllabam brevem posuit⁶, quoniam eadem syllaba producta a longa vocali excipitur; ergo recte consequentis longitudo naturam prioris oppressit⁷.

SEGM. XVI. De communibus syllabis positionum⁸.

1. Syllaba desinens in vocalem brevem, si excipiat a duabus consonantibus, ita tamen, si praecessit⁹ liquidam muta, communis¹⁰ est. Namque longa in hoc:

*Inmemores*¹¹ *socii vasto Cyclopi in antro*¹²;

haec eadem brevis est alibi:

*Lustra domosque traho vastosque ab rupe Cyclopi*¹³.

Et in aliis nominibus deficit ratio positionis hoc ordine consonantium, ut:

*Phoebe gravis Troiae*¹⁴.

At si liquida praevenerit mutam, obtinebit vim suam positio.

2. Possunt etiam videri communes eae syllabae, quae c littera terminantur, *hic*, vel *hoc*; quarum de natura disputatum est. Hae enim syllabae apud Virgilium et longae et breves ponuntur; si a vocali excipiantur, longae sunt in his¹⁵:

Pro Iuppiter ibit

*Hic, ait*¹⁶;

et:

*Hoc illud germana fuit*¹⁷;

alibi autem breves¹⁸:

*Hic vir, hic est, tibi quem promitti saepius audis*¹⁹.

Haec tamen ratio in pronomibus tantum, non etiam in coniunctionibus invenitur. Nam nec,

1) Virg. Georg. I, 437. — 2) Brevis sic Asc. brevis P. breves Cod. Quod sequitur *producta* e Cod. est; *producta* e Asc. P. Sensus obscurus est. Hoc voluisse videtur Grammaticus. Communis syllaba longa manet in hoc versu: *Glauco et* cet. Eadem producta brevis fit in hoc versu: *Te Corydon o Alexi*. — 3) Virg. Ecl. II, 65. — 4) Virg. Ecl. X, 12. *Aoniae Aganippae* Asc. *Aoniae Aganippe* P. Ceterum Cod. corrupte: *Ullam moram*; media *m* duplicata. — 5) Virg. Aen. III, 211. — 6) Quod dedimus, Asc. et Cod. exhibent *Superiore etenim versu recte longam posuit, quoniam eadem* cet. P., unde intelligitur, apud P.

duos versus excidisse integros. — 7) *Oppressit* Cod., sed puncto notata litt. *a*. — 8) Inscriptio *cautiano* versu cum reliquis scripta in Cod. — 9) *Ita quoniam si praecessit*. Sic Cod. et Asc. ita tamen ut praecedat P. — 10) Voc. communis omissum in Cod. excipitur recte ab Asc. et P. — 11) *Namque* — in Asc. Cod. — 12) Virg. Aen. III, 617. Adde Euphorion VIII, 424. — 13) Virg. Aen. III, 647. — 14) Virg. Aen. IV, 56. *Gravis* Cod. Asc. *graveis* P. — 15) In his versibus Asc. P. — 16) Virg. Aen. IV, 590. *Pro* et *Iuppiter* hac scriptura Cod. Asc. P. — 17) Virg. Aen. IV, 675. — 18) *Alibi autem brevis*, ut

coniunctio, communis esse non poterit, quia in pronomine solo *c* littera reddit duplicem sonum, in coniunctione simplicem; merito ergo brevis est. Scire autem oportet²⁰, pronomen *hic* apud Virgilium duobus tantum locis pro brevi esse positum; nam ubique longa syllaba²¹ est non solum apud Virgilium, sed etiam apud alios.

SEGM. XVII. *De productione vel correptione syllabarum*²².

1. Sunt aliquae syllabae apud Virgilium, quae necessitate metrica, cum vitio barbarismi, qui apud poetas metaplasmus²³ appellatur, contra rationem corripuntur²⁴. Sunt aliquae, [1434] quae cum breves sint²⁵, necessario producuntur. Corripuntur in his:

*Matri longa decem tulerunt fastidia menses*²⁶.

Item:

*Illius armâ*²⁷;

et:

*Ipsius ante oculos*²⁸.

Mediam syllabam pronominum, cum sit longa, corripuit. Item:

*Obstipui steteruntque comae*²⁹;

*te*³⁰ syllabam longam in verbo corripuit. Item:

*Egerimus, nosti, et nimium meminisse necesse est*³¹;

ri syllabam longam corripuit³². Item:

*Urbemque Fidenam*³³;

fi syllaba, cum sit longa, hoc loco brevis est. Item:

*Cum subito adsurgens fluctu nimbosus Orion*³⁴.

O syllabam corripuit, quae alibi longa est, ut:

*Armatumque auro circumspicit Oriona*³⁵.

2. Deinde³⁶ de brevibus dicam, quae pro longis sunt positae.

*Italiam fato profugus*³⁷;

primam syllabam, cum sit brevis, longam posuit, quamvis caput pedis faciat; alibi enim brevis est, ut:

*Antiqua e cedro, Italusque paterque Sabinus*³⁸.

Item:

*Exercet Diana choros*³⁹;

di syllabam produxit, quia longa est; nam alibi eam brevem posuit, ut:

Asc. P. *breves* recte Cod. qui idem ut om. — 19) Virg. Aen. VI, 792. Cod. *audes*, sed corr. — 20) *Oportet* quod male in Cod. quum etiam ibi sequatur infinitivus. Quod recte om. in Asc. P. — 21) *Longa syllaba est* Cod. Asc. Voc. *syllaba* om. P. — 22) Inscriptio in versu continuo scripta Cod. — 23) *Barbarismi — metaplasmus*. Ita Cod. Asc. βαρβαρισμοῦ — μεταπλασμός P. — 24) Cod. corripiantur, sed corr. — 25) Cod. *sunt*, sed corr. — 26) Virg. Ecl. IV, 61. — 27) Virg. Aen. I, 16. — 28) Virg. Aen. I, 114. — 29) Virg. Aen. II, 774. III, 48. *Obstupui* Cod. *obstupui* Asc. P. — 30) *Stē* syllabam male

P. *te* *syll.* recte Cod. Asc. — 31) Virg. Aen. VI, 514. — 32) Nam syllaba *ri* in praeterito pf. coni. producta etiam reperitur, quae productio h. l. pro regula ponitur a Grammatico. Cf. Grotef. Gr. L. mai. tom. II. §. 29. a. — 33) Virg. Aen. VI, 773. — 34) Virg. Aen. I, 535. *Adsurgens* Cod. *assurgens* Asc. P. — 35) Virg. Aen. III, 517. — 36) *Deinde de brevibus* Cod. *Deinde de br.* Asc. P. — 37) Virg. Aen. I, 2. — 38) Virg. Aen. VII, 178. *Antiqua cedro* Asc. P. *Antiqua e cedro* (sic) Cod. — 39) Virg. Aen. I, 499.

*Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Dianae*¹.

Etiā positione longas de brevibus facit, ut:

*Reliquias Troiae*²;

et:

*Religione sacrae*³;

l, litteram consonantem, contra rationem geminavit. Ideo haec intelligenda esse arbitror, ut caveri possint. Virgilius enim propter operis magnitudinem et auctoritatem sui, qua multum valet, non sine necessitate metrica naturam syllabarum convertit diverso genere.

3. Sunt praeterea syllabae, quae in una specie positae, cum intellectu mutantur, ita ut nunc produci nunc corripri possint, ut est *sinus*. *Sinum* enim, cum pro gremio⁴ vel recessu positum intellexerimus, prima syllaba brevis erit, ut:

*Hinc sinus Herculei*⁵;

et:

*Ipse sinu prae se portat*⁶;

cum pro vase *sinum* intellexerimus dictum, primam syllabam producamus, ut:

*Sinum lactis, et haec te liba Priape*⁷.

Item, *malum* pro pomo et arbore mali et *malas* pro genis cum⁸ accipimus, prima syl- [1435] laba longa erit, ut:

*Malo me Galatea petit lasciva puella*⁹;

et:

*Adversique infigitur arbore mali*¹⁰;

et:

*Tu quoque flaventem prima lanugine malas*¹¹;

at si pro perniciē vel labore dictum fuerit, brevis erit, ut:

Quae prima malorum

*Causa fuit*¹²;

et:

*Adsuetumque malo Ligurem*¹³.

Alia, cum intellexerimus¹⁴ nomen esse, primam syllabam longam esse existimamus, ut:

*Alia serpyllumque herbas contundit olentes*¹⁵;

cum vero pronomen est, brevis erit, ut:

*Perque nives alium perque horrida castra secuta est*¹⁶.

*Vobis*¹⁷ pronomen a nomine et scriptura et accentu discernitur.

1) Virg. Aen. IV, 511. Paullo ante vulgo: *alibi eam*, omisso *nam*, quod e Cod. addidi. — 2) Virg. Aen. VII, 244. Ibi tamen legitur: *Reliquias Troia ex ardente receptas*. Ceterum Cod. *reliquias*, *l* simplice. — 3) Virg. Aen. VII, 608. Cod. *religione*, *l* littera non geminata. — 4) Cod. *geminio*, sed corr. — 5) Virg. Aen. III, 551. — 6) Virg. Aen. XI, 541. ubi tamen legitur *portans*. — 7) Virg. Ecl. VII, 93. Dedi Codicis scripturam. *Sinum lactis et haec tibi liba, Priape*, quotannis Asc. P. Ceterum in supp. Cod.

producemus, sed corr. — 8) Ita e Codice dedi. Vulgo: *Item cum Malum pro pomo — genis accipimus*. Ceterum in Codice vitiose: *pro pomo et arboris malo*. — 9) Virg. Ecl. III, 64. — 10) Virg. Aen. V, 504. *Adversique* Cod. *Adversa* eque P. *Adversa* eque Asc. — 11) Virg. Aen. X, 324. *Flaventes* P. *Flaventem* Cod. Asc. — 12) Virg. Aen. VII, 482. ubi tamen nunc editur: *quae prima laborum Causa fuit*. Fortasse in mente habuit Gramm. locum Virg. Aen. IV, 170: *Ille dies primus leti primusque malorum Causa fuit*. —

4. Item *Notus*, cum pro cognito ponitur, ut sit participium, primam syllabam longam habebit, ut:

*Nota tibi*¹⁸;

at cum pro vento intelligitur, brevis erit, ut:

*Tendunt vela Noti*¹⁹.

Item *plaga*, cum pro verberare²⁰ posita fuerit, primam syllabam longam habebit, ut:

*Dant animos plagae*²¹;

cum vero pro zona coeli, id est circulo, brevem, ut:

*Et si quem extenta plagarum*²².

Item *arbos* in omnibus casibus *bo* syllabam brevem habet, et per *b* litteram scribitur, ut:

*Arboris aut ullae*²³;

et:

*Adversique infigitur arbore*²⁴;

et:

*Arboribus positus*²⁵;

si autem ab *arvo* feceris genitivum, pluralis *vo* syllaba longa erit, et per *v* litteram scribenda est, ut:

*Hactenus arborum cultus*²⁶.

5. Sunt alia nomina, quae in uno intellectu per casus syllabae naturam vertunt, ut, *propago*; in nominativo prima syllaba brevis est, ut:

*Esse sinent; nimium vobis Romana propago*²⁷.

At in ablativo longa est, ut:

Melius propagine vites

*Respondent*²⁸.

6. In verbis quoque similiter eadem syllaba, cum tempore immutatur, ut est *moveo*, tempore praesenti et futuro prima syllaba corripitur, ut:

*Hinc movet Euphrates*²⁹;

et:

*Longius et volvens fatorum arcana movebo*³⁰;

tempore praeterito producitur, ut:

*Venit amor, subitaque animum dulcedine movit*³¹.

In participiis quoque praesens tempus brevem habet, ut:

*Bella movens immittit equos*³².

Praeteritum tempus longam habet, quemadmodum nomen, unde oritur, ut:

[1436]

13) Virg. Georg. II, 168. — 14) Miro consensu Cod. Georg. II, 124. ubi tamen legitur et legendum est: et Asc. *intellegimus*. — 15) Virg. Ecl. II, 11. *Alia* Cod. Asc. P. idque voluisse Gramm. abunde patet. *Arboris haud ullae*. In scriptura aut pro *haud* consentiunt Cod. Asc. P. — 24) Virg. Aen. V, 504. *Ad-* *Serpillumque* Asc. P. — 16) Virg. Ecl. X, 23. — *versa eque* P. *adversique* Cod. Asc. *Mali* in fine ver- 17) *Vobis a bovis* discerni voluit. In seqq. Codex: *a* *sus* addunt Asc. P., omittit Cod. — 25) Virg. Georg. II, 278. In seqq. sic est in Codice: *si autem ab arbore* (sic) *feceris genitivum pt. vo.* — 26) Virg. Georg. II, 1. — 27) Virg. Aen. VI, 470. — 28) Virg. Georg. II, 63. — 19) Virg. Aen. III, 268. — 20) Cod. vitiose: *pro ver-* 29) Virg. Georg. I, 509. — 30) Virg. Aen. I, 262. — *ber o.* — 21) Virg. Aen. VII, 383. Codex exhibet: 31) Virg. Aen. XI, 538. — 32) Virg. Aen. XII, 333. *Dant animos plagae at cum vero.* Ex superioribus at additum. — 22) Virg. Aen. VII, 226. — 23) Virg.

*Stagna refusa vadis, graviter commotus*¹;

et:

*Hi motus animorum*².

Futuri vero temporis participium a verbo dissentit, nam longam recipit, ut Lucanus:

*Tentandasque ratus moturi militis iras*³.

Item *fugio* tale est; primam enim syllabam praesenti tempore et futuro corripit, ut:

*Quo fugis Aenea*⁴?

et:

Vox quoque Moerim

*Iam fugit ipsa*⁵;

praeterito producit, ut:

*Qualis ubi abruptis fugit praeseptis vinclis*⁶;

et:

*Subitoque omnis de corpore fugit*⁷.

In utroque⁸ tempore participiorum, ut in nomine, semper brevis est, ut:

*Dimitte fugam*⁹;

et:

*Ille simul fugiens*¹⁰.

In omnibus ergo modis et temporibus haec diversa syllabarum natura servanda est. Item verbum *video* syllabam primam tempore praesenti ubique corripit, ut:

*Sed si quis quae multa vides*¹¹;

et:

*Post aliquot, mea regna, videns*¹²;

praeterito perfecto et plusquamperfecto producit, ut:

*Vidit ab adverso venientis*¹³;

et Lucanus:

*Viderat immensam tenebroso*¹⁴;

tempore futuro brevis est modis omnibus, ut:

*Laurentisne iterum muros, aut castra videbo*¹⁵?

Infinito modo tempore praesenti et participio eius temporis prima corripitur, ut:

*Iuvat arva videre*¹⁶;

et:

*Cui vates horrere videns*¹⁷.

Tempore praeterito infiniti modi producit, ut:

*Nec vidisse semel*¹⁸;

1) Virg. Aen. I, 126. — 2) Virg. Georg. IV, 86. — 3) Lucan. Phars. II, 529. Ceterum Cod.: *temptandasque rates*. Asc.: *tentandasque rates*. Vitium ortum, quod putabant librarii, proximum nomen, non remotius, ad participium *tentandas* struendum esse. *Moturi*, non *morituri*, ut quidam Codd. apud Lucanum exhibent, Cod. Asc. P. — 4) Virg. Aen. X, 649. — 5) Virg. Ecl. IX, 63. In Cod.: *mox fuit*, sed corr. Tum *Moerim*, non *Moerin*, Cod. Asc. P. — 6) Virg.

Aen. XI, 492. Cod. *adruptis*. — 7) Virg. Aen. XII, 421. — 8) In utroque et tempore solus P. — 9) Virg. Aen. XI, 706. — 10) Virg. Aen. XII, 758. — 11) Virg. Aen. IX, 210. — 12) Virg. Ecl. I, 69. Cod. *vitiose: aliquod me regna*. — 13) Virg. Aen. XII, 446. *Venientis* Cod. Asc. P. — 14) Lucan. Phars. II, 79. *Tenebroso* additur e Cod. qui *ten* in fine versus more suo exhibet. Ignorant hoc voc. Asc. P. Ceterum *imensam*, non *immensam*, ut Codices Lucani habent,

futuro tempore, sive infiniti modi sive participiorum producitur, ut:

*Si visurus eum vivo*¹⁵;

et:

*Casus abies visura marinos*¹⁶.

7. Item participium *nitens*, si a neutrali verbo venerit, quod est *niteo*, primam syllabam corripit, ut:

*Altera candenti perfecta nitens elephanto*¹⁷.

Si a passivo verbo venerit, quod est *nitor*, quemadmodum in verbo, producit; ut:

*Impressoque genu nitens terrae*¹⁸.

Passiva ergo significatione in verbis et in participiis omnibus eadem syllaba semper producitur, in nominibus quoque propriis et appellativis eadem est appellatio, ut:

*Stat gravis Entellus nisuque immotus eodem*¹⁹;

proprio, ut:

*Nisus ait*²⁰.

Item verbum *venio*, tempore praesentis et futuro syllabam²¹ primam corripit, ut:

*Pelagine venis erroribus actus*²²;

[1437]

et:

Iam venit aestas

*Torrida*²³;

et:

*Et terram Hesperiam venies*²⁴.

Tempore praeterito imperfecto in omnibus verbis eadem illa syllaba, ut in praesenti fuerit, invenitur, ut:

*Redditaque Eurydice superas veniebat ad auras*²⁵.

Praeterito perfecto et plusquamperfecto producitur, ut:

*Venisti tandem*²⁶;

et:

*Venerat antiquis*²⁷.

Item verbum *cogo* superioribus verbis diversum est; nam tempore praesentis et futuro primam syllabam producit, ut:

*Cogit hiems*²⁸;

et:

*Cogitur, inque sinus*²⁹.

Praeterito autem tempore eandem corripit, ut Lucanus:

manifeste legitur. — 15) Virg. Aen. X, 671. ubi editur *Laurent eane*. — 16) Virg. Georg. II, 438. — 17) Virg. Aen. VI, 419. — 18) Virg. Aen. VI, 487. Cod. pro v. *semel* exhibet *sem*, ut solet. — 19) Virg. Aen. VIII, 576. — 20) Virg. Georg. II, 68. — 21) Virg. Aen. VI, 895. Cod. vitiose: *perfecto*. — 22) Virg. Aen. XII, 303. — 23) Virg. Aen. V, 437. *Immotus* h. l. in Cod. qui alibi *imm* exhibere in talibus solet. — 24) Virg. Aen. IX, 184. — 25) Pri-

mam syllabam Asc. P. — 26) Virg. Aen. VI, 532. — 27) Virg. Ecl. VII, 48. Codex habet: *aestas horrida*, sic corr. — 28) *Ad terram Hesp.* P. *Ad* abest a Cod. et Asc. Nimirum *Et* bis scribendum erat: *et: Et terram Hesp.* Locus est Virg. Aen. II, 781. — 29) Virg. Georg. IV, 486. — 30) Virg. Aen. VI, 687. — 31) Virg. Aen. X, 719. — 32) Virg. Georg. IV, 36. — 33) Virg. Georg. IV, 420. —

*Ad mortem Sylla felicior ire coegit*¹;

et:

*Cornuque coacto*².

Harum sane varietatum rationes, exempla, quoniam legenti atque disceptanti³ occurrere facilius possunt, pauca de multis ostendimus. Illud sane nobis est plenius⁴ observandum, ut orthographia⁵ nunquam nostros oculos sensusque deludat.

SEGM. XVIII. De Metaplasms.

1. Quamvis supra dixerim esse poetis⁶ licentiam, metaplasmodum rationibus naturas sive litteras invertere syllabarum; tamen superfluum esse non iudico, specialiter⁷ de ipsis metaplasms, qui necessarii huic arti valde sunt, disputare, sine quibus exitus faciles, cum in artem venerint poemata⁸, inveniri non possunt.

2. Prosthesis est metaplasmodum, verbi principio adiciens⁹ litteram syllabamve. Litteram, ut: *Gnaticque patrisque*¹⁰.

Si enim *n* litteram consonantem brevis syllaba praecedat verbi superioris, quae vocali correpta terminetur, accedente *g* littera, positione poterit longa fieri, licet mutam liquida consequatur, quae semper communem syllabam facit, ut si facias:

*Rura gnate colis*¹¹.

Aliquando syllabam adicit, non tam sensus causa quam metri, ut:

*Cornuque recurvo*¹²;

et:

*Aut altis referens*¹³;

[1438]

et:

*Nunquam tetulisse pedem*¹⁴.

3. Parenthesis est, quando inseritur medietati syllaba¹⁵ litterave. Littera, ut: *Hac casti maneant in religione nepotes*¹⁶.

Syllaba, ut Lucretius:

*Indugredi sceleris; quod contra saepius illa*¹⁷.

Indugredi enim dixit, pro *ingredi*. Interdum diducta syllaba immissae litterae syllabam adiciunt, ut:

*Mavortis in antrum*¹⁸;

et:

*Navita tum stellis*¹⁹.

4. Prosopalepsis²⁰ est, cum ultimae syllabae superflua syllaba adicitur, ut: *Magicas invitam accingier artis*²¹.

1) Lucan. Phars. II, 582. ubi tamen legitur: *ire coegi*. — 2) Lucan. Phars. I, 537. — 3) *Disceptanti* Cod. *discenti* Asc. P. — 4) *Plenius est* P. Asc. — 5) Graece scriptum in P. *Nunquam* h. l. Cod. — 6) *Dixerimus poetis esse* P. *diximus poetis esse* Asc. — 7) *Specialiter* addidi e Cod. Deest in Asc. et P. — 8) *In artem* — *poeticam* Asc. P. Sed

^{maie} Cod. ita: *poeticam* quae emendatio certissima. — 9) *Adicies* Cod. *adiiciens* Asc. P. Verba a *iaciendo* composita fere semper una *i* in nostro Cod. scripta. —

10) Virg. Aen. VI, 116. — 11) In Cod. est: *rura gnate colis*. — 12) Virg. Aen. VII, 513. — 13) Virg. Aen. X, 766. ubi editur: *Aut, summis ref.* — 14) Terent. Andr. IV, 5, 43. ubi legitur: *numquam huc tet. pedem*. Ceterum *tetulisse* Cod. Asc. P. — 15) Cod. vitiose: *medietati syllabae*. — 16) Virg. Aen. III, 409. Cod.: *acasti et religione*. — 17) Lucret. de R. N. I, 83. Ceterum Cod. vitiose: *indugressi*. — 18) Virg. Aen. VIII, 630. ubi editur: *in*

5. Aphaeresis est metaplasmus cum principio verbi syllaba subtrahitur, ut:

*Et non temnere divos*²²;

pro contemnere. Et in nominibus invenitur, ut Plautus dixit a Praenestinis *coneas*, pro *ciconeas*²³ appellari.

6. Syncope est, medio syllabam subtrahens verbo, ut:

*Exstincti*²⁴;

et:

*Vixet cui vitam deus*²⁵.

7. Apocope est, interdum aliquid ultimae parti auferens, ut:

*Nanque suam do*²⁶;

hoc est, *suam domum*: ut Lucretius in primo:

*Nam fierent iuvenes subito ex infantibus parvis*²⁷;

sic enim versus scādi potest. Aliquando imminuens, ut Virgilius:

*Aspice num mage*²⁸;

mage pro *magis*.

8. Ectasis est, cum per licentiam brevis producitur, ut:

*Exercet Diana choros*²⁹.

9. Systole est e contrario, quando syllaba longa corripitur, ut:

*Aquosus Orion*³⁰.

Cum prima produci debeat, corripitur.

10. Diaeresis est, sive Diazeuxis, cum in duas syllabas una diducitur, ut:

*Dives pictai vestis et auri*³¹.

Quam declinationem Virgilius quatuor locis tantum posuit in Aeneidis:

*Aulai medio*³²;

et:

*Atque aurai simplicis ignem*³³;

et:

Furit intus aquai ;

et:

*Dives pictai vestis et auri*³⁴.

11. Epīsynaloephe est una syllaba ex duabus facta, ut:

antrp. — 19) Virg. Georg. I, 137. Putsch. vitiose: *dum*. — 20) *Prosparalempsis* Cod. Asc. — 21) *Artis* Cod. artes Asc. P. Locus est Virg. Aen. IV, 493. — 22) Virg. Aen. VI, 620. — 23) *Conceas* — *ciconeas*, ut dedimus, Cod. *Coneas* — *ciconias* Asc. *conias* — *ciconias* P. Locus apud Plaut. est Trucul. III, 2, 23. *Ut Praenestinis conias ciconia*. — 24) Virg. Aen. IV, 682. *Exstincti me teque, soror*. — 25) Virg. Aen. XI, 118. — 26) Cf. Enn. Fragm. ed. Hessel. pag. 146. Cf. etiam Sosp. Charis. lib. IV, in doctrina de metaplasmo, ubi *Endo suam do* legitur. —

27) Lucret. de R. N. I, 187. Idem in simili re exemplum citant Diom. et Pomp. pag. 30. — 28) Virg. Aen. X, 481. — 29) Virg. Aen. I, 499. — 30) Virg. Aen. IV, 52. — 31) Virg. Aen. IX, 26. Ceterum de toto hoc loco conf. Pomp. pag. 449. — 32) *Aulai in medio* P. Asc. in om. Cod. Idem Cod. et Asc. exhibent in *Aeneidis*, quod dedi. In *Aeneide* P. — 33) Virg. Aen. VI, 747. Ceterum et quod duo haec exempla, hoc et superius intercedit, in Cod. desideratur. — 34) Virg. Aen. VII, 464. — 35) Virg. Aen. IX, 26. —

N *

*Fixerit aeripedem*¹; pro *aëripedem*; tetrasyllabon ex pentasyllabo fecit.

12. Synaloephe est, cum inter duo verba in concursu duarum vocalium, nulla [1439] intercedente consonante, unius fit vocalis elisio, ut:

*Atque ea diversa penitus*².

Fiunt autem synaloephae his modis. Interdum enim brevis in brevem cadit³:

*Obsedere alii telis angusta viarum*⁴.

Interdum brevis in longam, ut:

*Taenarias etiam fauces alta ostia Ditis*⁵.

Interdum longa in brevem, ut:

*Oppositasque evicit gurgite moles*⁶.

Interdum diphthongus⁷ in simplicem longam, ut:

*Dardanidae e muris*⁸.

Aliquando brevis in diphthongum, ut:

*Arva neque Ausoniae semper*⁹.

Interdum diphthongus in diphthongum. Operae pretium¹⁰ est scire dactylicum versum synaloephas ubique posse recipere. Interdum sane vocales in¹¹ se concurrentes synaloepham [1440] fieri vetant, et, si versus impleri nequiverit, nulla eliditur, ut:

*Et sucus pecori, et lac subducitur agnis*¹².

13. Ecthipsis¹³ est, cum inter se aspere concurrentium syllabarum, intercedente sola *m* littera consonante, et vocalem et consonantem, quam diximus, elidi necesse est, ut:

*Multum ille et terris*¹⁴; etc.

Antithesis est litterae pro littera immutatio, ut:

*Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis*¹⁵.

Metathesis est litterarum ordo immutatus, ut:

*Nam tibi Tymbre caput Euandrius abstulit ensis*¹⁶.

1) Virg. Aen. VI, 803. Constans est Grammaticorum opinio, voc. hoc *aeripedem* ex *aëripedem* contractum esse. Cf. supra Donat. III, segm. IV, 2. Pompei. pag. 449. alique multi. Sed vide Heynium ad hunc Virg. loc. — 2) Virg. Aen. IX, 1. — 3) Cod.: ^{cad} in *vrevem habet*; sic corr. — 4) Virg. Aen. II, 332. — 5) Virg. Georg. IV, 467. — 6) Virg. Aen. II, 497. — 7) Graece scriptum apud P. — 8) Virg. Aen. X, 263. — 9) Virg. Aen. III, 496. — 10) Cod. corrupte: *opere praecium*. *Pretium* an *precium*, *spatium* an *spacium* scribendum sit, hodie non dubitatur, li-

cet diversa eorum sit ratio. *Pretium* a *pres*, *pretis*, unde *interpres*; *spacium* cognatum cum *v. specere*, unde *conspicere* et *species*. — 11) *In se concurrentes* scripsi e Cod. *inter se conc.* Asc. P. quod mihi correctoris esse videbatur. — 12) Virg. Ecl. III, 6. *Sucus* una littera *c* scribitur in Cod. — 13) Cod. *ectlipsis*. Asc. *ectlipsis*. — 14) Virg. Aen. I, 3. Cod. ^{et} *hibet*: *multum ille in terris*; sic corr. — 15) Ovid. Metam. III, 79. — 16) Virg. Aen. X, 394. Cod. *tymbrae*. —

PROBI INSTITUTIONUM GRAMMATICARUM

LIBER SECUNDUS.

De Catholicis Probi.

SEGM. I.

1. Quoniam¹ instituta artium sufficienter tractavimus, nunc de catholicis nominum [1439] verborumque rationibus doceamus. Quidam sic esse nominum declinationes² numero quinque voluerunt, sicut verborum coniugationes tres, et omnem⁴ declinationem ex genitivo casu numeri singularis posse cognosci. Et primae quidem declinationis genitivum singularem *ae* diphthongo terminant, generis masculini et feminini, ut hic poeta huius poetae, haec Musa huius Musae. Nam prima declinatio neutrum nomen non habet, id est, *ae* diphthongo genitivus singularis⁵ terminatus generis neutri non invenitur; exceptis quibusdam generis omnis, *hic* et *haec* et *hoc verna*; *hic* et *haec* et *hoc advena*⁶. Dicimus enim *verna puer*, *verna puella*, *verna man-* [1440] *cipium*. Lectum est et unum hac declinatione nomen generis neutri apud Sallustium: *Et dextrum flumen Thuria*⁷; huius Thuriae. Nam *e* sola, sive correpta, sive producta, nullius generis casus genitivus reperitur terminatus, nisi antiquae⁸, ut Virgilius:

*Libra die somnique pares ubi fecerit horas*⁹.

Et Sallustius: *Dubitavit acie pars*¹⁰.

2. Secundae declinationis genitivus singularis *i* littera terminatur in omni genere, ut hic Plautus, huius Plauti; haec fraxinus, huius fraxini; hoc bellum, huius belli.

1) DE CATHOLICIS PROBI. Ita hic liber in Codice inscriptus est. Ascens. finit superiora his verbis: *Finis Artium Probi*; et sequentia ita habet inscripta: *PROBI GRAMMATICI CATHOLICA*. Apud P. est: *M. Valerii Probi Grammaticarum institutionum Liber II. qui est de Catholicis nominum et verborum*; quorum omnium nihil in Cod. — 2) *Quoniam instituta artium*. Sic recte et ex regula scriptum in Cod. et Asc. a quo ordine cur recesserit P. non intelligo. — 3) *Sic esse nominum decl.* Ordinem e Codice adoptavi. —

4) *Omnem decl.* Ita Cod. *omnium decl.* Asc. P. — 5) Cod.: *sing.* (sic) *genitivi*; male. — 6) Quae h. l. apud P. et Asc. sequuntur: *huius vernae et huius advenae*, non leguntur in Cod. et Asc. — 7) Idem Sallustii locus citatur a Prisc. V, 2, 6. et VI, 3, 12. et a Vibio Sequestre v. *Turia*. Apud Prisc. tamen legitur *Turiam*. — 8) Cod. *antiquae*, ut paullo post *aciae*. — 9) Virg. Georg. I, 208. — 10) Locus Sallustii legitur etiam apud Serv. ad Georg. I, 208. et apud Prisc. VII, 19. —

3. Tertiae declinationis genitivus singularis *is* syllaba terminatur in omni genere: *hic orator, huius oratoris; haec virgo, huius virginis; hoc carmen, huius carminis.* [1411]

4. Quarta declinatio genitivum singularem *us* syllaba terminat in genere masculino et feminino, ut *hic fluctus, huius fluctus; haec manus, huius manus.* Nam generis neutri genitivus singularis quartae declinationis *u* producto¹ terminatur, ut *hoc cornu, huius cornu.* Quoniam genitivus singularis *us* syllaba terminatus in genere neutro numquam reperitur.

4. Quintae declinationis genitivus singularis *ei* separatis terminatur, et regit genus tantummodo femininum, ut *haec species, huius speciei;* excepto uno communi, duum² generum, masculini et feminini: *hic et haec dies, huius diei.* E autem, quae ante *i* est in genitivo, et producitur, et corripitur: tunc producitur³, cum nominativus singularis *es* praepara producta syllaba terminatur, ut *haec series, huius seriei;* tunc corripitur, cum *es* syllaba habet ante se aliquam consonantem pariter copulatam, ut *fides, fidei; res, rei; spes, spei.*

5. Prima declinatio dativum singularem similem genitivo faciat necesse est, *ae* diphthongo terminatum: *huic poetae, huic Musae*⁴. Accusativum *am*⁵: *hunc poetam, hanc Musam.* Vocativum *a*: *o poeta, o Musa*⁶. Ablativum *a*, sed producto, *ab hoc poeta, ab hac fortuna*⁷. Nominativum et vocativum pluralem *ae* diphthongo: *hi, o poetae*⁸. Genitivum *rum*, *horum poetarum.* Dativum et ablativum⁹: *his et ab his poetis.* Accusativum¹⁰ *hos poetas.*

6. Secunda declinatio dativum et ablativum singularem *o* terminat in omni¹¹ genere: *huic et ab hoc grammatico, huic et ab hac fraxino, huic et ab hoc regno.* Accusativum *um*: *hunc*¹² *grammaticum, hanc fraxinum, hoc regnum.* Vocativum, generis quidem masculini, aut *e* correpta, aut *i*, vel similem nominativo¹³, ut *o magne, o Salusti*¹⁴, *o puer.* Invenies antiquitus et *us* syllaba terminatum vocativum singularem secundae declinationis, ut Virgilius: [1442]

*Corniger Hesperidum fluvius*¹⁵;

pro *fluvie*. Feminini generis secundae declinationis vocativus singularis semper *e* correpto terminatur, ut¹⁶ *o fraxine;* neutri *um*, ut *o regnum.* Nominativum et vocativum pluralem generis masculini et feminini *i* facit secunda declinatio¹⁷: *hi et o magistri, et o fraxini*¹⁸. Neutri *a*, *haec et o regna.* Genitivum in omni genere *rum*: *harum fraxinorum*¹⁹. Dativum et ablativum *is* in omni genere: *his et ab his magistris, fraxinis, regnis.* Accusativum generis masculini et feminini²⁰ *os*: *hos grammaticos, fraxinos;* neutri vero *a*: *haec regna.*

7. Tertiae declinationis dativus singularis in omni genere *i* finitur: *huic sacerdoti, huic carmini.* Accusativus generis quidem masculini et feminini *em*: *hunc et hanc sacerdotem.* Neu-

1) *U* producta Cod. sed supra scr. *o*, ut sit producto quemadmodum infra saepius. Producta Asc. P. — 2) Cod.: *co n muni duum gen. Asc.:* *cōi duum gen. P.:* *communi duorum gen.* — 3) Vv. et corripitur tunc producitur supra ascripta sunt in Cod. ab eadem manu. — 4) Vv. *huic musae* supra versum scripta ab ead. m. — 5) Accusativum in *am* Asc. P. Sed Cod. accusativum *h am*, deleta *h* littera, unde alii in fecerunt. — 6) Vv. *o Musa* desunt in Cod. — 7) Haec ita exhibet Cod.: *ablativum ā ab hoc poeta sed producto. ab hac fortuna.* — 8) *Hi, o poetae.* Sic Cod. a prima manu. Ab altera post v. *hi* supra scr. *poetae*, sed a recentiore manu. — 9) Ablativum in *is*, *his* Asc. P. in *is* om. Cod. —

10) Accusativum in *as* hos P. *As* acc. *hos* Asc. in *as* om. Cod. — 11) Terminat omni Asc. P. in interponit Cod. — 12) Accusativo *hunc*; sic Cod. — 13) Vv. vel similem nominativo inter versus leguntur in Cod. — 14) Post vv. *o Salusti* (sic enim Cod.) inserenda videntur, quae in margine Cod. leguntur: *o puer feminini semper ē correpto o fraxine neutri um o bellum.* Sed haec a librario addita; leguntur enim plane similia vel potius gemina paullo post. — 15) Virg. Aen. VIII, 77. — 16) Additum *ut e* Codice, quemadmodum paullo post: *ut o regnum.* — 17) Ordo est e. Cod. ubi etiam est: *secunda declinatione.* Asc. P.: *masculini et fem. generis.*

tri vero similis erit nominativo et vocativo: *hoc carmen*. Vocativus generis omnis similis erit nominativo: *o sacerdos, o carmen*. Ablativus in genere masculino vel feminino, aut *e* correpta²¹ terminabitur, ut *ab hoc et ab hac sacerdote*, aut *i*, ut *ab hoc et ab hac agili*; in genere neutro semper *e* correpto²², ut *ab hoc carmine, ab hoc suave*. Nominativum, accusativum et vocativum plurales generis masculini et feminini *es* producta syllaba terminabit²³ tertia declinatio: *hi et hae, hos et has et o sacerdotes*. Interdum accusativum *is*²⁴, ut *hos et has agilis*. Neutri vero *a*, ut *haec et o carmina*²⁵. Genitivum in omni genere *um*: *horum et harum sacerdotum, horum carminum*. Dativum et ablativum in omni genere *bus*: *his et ab his sacerdotibus*.

8. Quarta declinatio dativum singularem generis masculini et feminini *ui* separatis faciet, *huic senatui*²⁶, *huic manui*; neutri *u* sola: *huic cornu*, accusativum generis masculini et feminini *um*: *hunc senatum, hanc manum*; neutri *u*, *hoc cornu*. Vocativum in omni genere similem faciet nominativo: *o senatus, o manus, o cornu*. Ablativum *u* terminabit in omni [1443] genere: *ab hoc senatu, ab hac manu, ab hoc cornu*. Nominativum, accusativum et vocativum plurales in genere masculino et feminino *us* syllaba terminabit, ut *hi et hae, hos et has et o senatus, manus*; neutri vero *a*: *haec, o cornua*. Genitivum in omni genere *um*, *horum senatum, harum manuum*²⁷, *horum cornuum*. Dativum, et ablativum in omni genere, *bus*, ut *ab his senatibus, manibus, cornibus*.

9. Quintae declinationis dativus singularis similis erit genitivo, *ei* separatis, aut producto aut correpto *e* ante *i*: *huic speciei, huic rei*. Accusativus *em*, *hanc speciem*²⁸. Vocativus similis erit nominativo: *o species*. Ablativus *e* producto: *ab hac specie*. Unde *dies* genere feminino declinanda est, quoniam nullum nomen Latinum invenitur generis masculini, ablativo singulari *e* producto terminatum. Nominativus, accusativus, plurales, similes erunt nominativo et vocativo²⁹ singulari, et *es* terminabuntur: *hae, has, o species*³¹. Genitivus indifferenter et *rum* et *um* accipiet³², ut *harum specierum, vel speciem*. Dativus et ablativus *bus, his et ab his speciebus*.

10. Ergo, quoniam genitivo singulari reperto facillime omnium declinationum nomina declinantur, docendum est, qualis nominativus qualem faciat³³ genitivum. Tractemus igitur per³⁴ singulas litteras, vel syllabas nominativum singularem, ex quo genitivus trahitur, quo cognito utriusque numeri casus facillime declinantur³⁵. Sed ante de nominativo quinque declinationum

— 13) Cod.: *et h o fraxini*; sed littera *h* inducta. *Hae et o fraxini* Asc. P. — 19) *Horum magistrorum, harum fraxinorum* Asc. P. Priora duo vv. absunt a Cod. — 20) Vv. *et feminini* in Cod. supra scripta sunt. — 21) Fortasse etiam h. l. scribendum, ut supra: *e correpto*. In Cod. non satis discerni poterat. — 22) *Semper e correpto*. His addunt Asc. P. *terminatur*, quod recte abest

a Cod. — 23) *Terminabit*. Ita Asc. P. *terminatur* Cod. Saepe, ut vidimus, *v* et *b* confunduntur in Codice. — 24) *Accusativus is* P. *actūs os is* Asc. *accusativum is* Codi. id quod dedimus. — 25) *Ut haec et o carmina*. Ita Cod. Vv. *et o* omittunt Asc. P. — 26) *Facit, ut*

huic sen. Asc. P. — 27) *Neutri vero generis u sola* Asc. P. Vv. *vero generis om.* Cod. — 28) *Manum* ex errore typographi habet P. Ceterum Asc. paullo ante: *in omni genere uum*. — 29) Hic adduntur vv. *hanc rem* in Asc. et P. — 30) Vv. *et vocativo* in Cod. supra verum leguntur. — 31) *Hae, has, o species*. Sic P. Asc. In Cod. *hae ec as e o sp.* (sic) quod fortasse erit: *hae et has et o sp.* Sed correctum ab eadem manu: *has o species*. — 32) Cod. vitiose: *accipient*. — 33) Cod. corrupte: *faciet*. — 34) *Per* inter versus ascriptum in Cod. — 35) Cod. *declinantur* (sic). —

breviter tractemus, quibus litteris, vel syllabis, vel modis unaquaeque declinatio nominativum terminat singularem.

11. Primae declinationis nominativus singularis fit modis tribus: *a, as, es* producta¹; *poeta, poetae; Aeneas, Aeneae; Anchises, Anchisae.*

Secundae declinationis nominativus singularis fit modis quinque²: *um, eus, ir, us, er; regnum, regni; puer, pueri; vir, viri; magnus, magni; Tydeus, Tydei.* [1444]

12. Tertiae declinationis nominativus singularis fit modis quadraginta uno: *a, e* correpta; *o, c, t, al, el, il; ol* producta; *ul, an* producta; *en* correpta, *ex* producta; *on* correpta, *on* producta; *ar, er* correpta; *er* producta; *or, ur, as, es* producta, *es* correpta; *is, os* correpta, *os* producta; *us* correpta, *us* producta; *ax, ex* correpta, *ex* producta; *ix, ox* correpta, *ox* producta; *ux* correpta, *ux* producta³. *Toreuma toreumatis*⁴, dulce dulcis, ordo ordinis, Dido Didonis, lac lactis, caput capitis, tribunal tribunalis, mel mellis, Tanaquil Tanaquilis, sol solis, Suthul Suthulis, Titan Titanis, crimen criminis, lien lienis, Memnon Memnonis, Sinon Sinonis, instar instaris, cadaver cadaveris, ver veris, livor livoris⁵, Tibur Tiburis, facultas facultatis, seges segetis, strages stragis, suavis suavis, os ossis, os oris, Venus Veneris, virtus virtutis, tenax tenacis, grex gregis, rex regis, nix nivis, nox noctis, vox vocis, nux nucis, lux lucis. Terminatur etiam duabus consonantibus copulatis *n* et *s*, et dividitur⁶ in modos quinque. Nam aut *a* ante *ns* habet, infans infantis. Aut *e* productam, Ufens Ufentis. nam correpta ante *ea*⁷ nullum nomen reperitur, sicut nec *i*. Aut *o* correptam, ut insons insontis. Aut productam, ut fons fontis. Aut *u*, ut Arruns Arruntis⁸. Hoc tamen scire debemus, quod omnia nomina *n* et *s* terminata, *tis* genitivo faciant necesse est, exceptis duobus, quae *dis* faciunt genitivum et *tis*, ut frons, pars capitis, frontis; et frons, quod est folium, frondis; et lens, animal, lendis; legumen lens lentis. Quidam addunt glans glandis, sed haec glandis⁹ nominativo posuit Virgilius.

ā.

1) Cod. *ā. as. es. producta* (sic). — 2) *Fit modis sex P.* Sed quinque recte Cod. Asc. In seqq. Cod. et Asc. lectionem dedimus. Aliter et ex arbitrio, ut videtur, P.: *er, ir, ur, us, eus, um, puer pueri, vir viri, satur saturi, magnus magni, Tydeus Tydei, regnum regni.* — 3) In recensendis his tertiae declinationis terminationibus magnopere turbant libri nostri. Codex ita exhibet totum locum: *a. e correpta. o. c. t. (e tamen perscriptum) al. el. il. producta. ul. an. producta. correpta en producta. on correpta. on producta. ar er correpta er producta. or. ur. as. es. producta es. correpta. is. os. producta os correpta. us producta ax. ex correpta. ex producta ix ox correpta ox producta ux correpta ux producta toreuma* cet. Ab hac lectione Asc. non nisi paucis discedit: *a. c. e. correpta — el. il. ol producta.* Quae si compares cum exemplis, quae sequuntur, vera lectio facillima opera restitui potest. Primum scribendum *a, e, correpta*; exempla enim sunt *toreuma, dulce*. Tum post terminationem *il* plenius interpungendum est, ita ut nihil de correptione vel productione addatur; *c* autem ante *t* addendum, ut Codex habet; quod verum esse, ordo exemplorum docet. *Ol* ex Asc. addendum, quod Cod. omisit. Dein *en corre-*

pta en producta scribendum esse, exempla *crimen et lien* docent. Porro *is, os correpta, os producta; us correpta, us producta* sic plene scribendum, et res ipsa clamat, et exempla ostendunt: *suavis, os oris, os ossis, Venus, virtus*. Aberravit autem facillime librarii oculus in his: *is os — producta*, ubi vv. *os correpta* omisit; et in his: *os correpta, us producta*, ubi *us correpta, us pr.* scribendum erat. Putschii emendationes prorsus sunt alienae: *a, e, e correpta, e producta; o, t, al, el, il, ol, ul, an, en correpta, en producta — us producta, ax, ex, ix, ox, ux, ut toreuma*. Nostram autem emendationem probabilem reddit etiam terminationum numerus, quae cum sequentibus quinque in *ns* computata, illas XLI efficiunt. — 4) His interponit P. *Euterpe, Euterpis*; quod exemplum ignoratur a Cod. et Asc. Recte, nam plane fictum est et insulsum, neque unquam *Euterpe* aliter, nisi ad primam declinationem, inclinari potuit. — 5) *Livor, livoris*, e Cod. est, ubi scriptum *libor, liboris. Labor laboris* Asc. P. — 6) *Terminatur — dividitur*. Scil. tertiae declinationis nominativus. Sic recte in Cod. *Terminantur — dividuntur* P. *terminatur — dividuntur* Asc. — 7) *Nam correpta ante ea*. Sic recte Cod. et Asc. *N. c. ante ns* P. Paulo ante *nt*

13. Quarta declinatio nominativum singularem terminat modis duobus, *us* et *u*, hic fluctus, huius fluctus; hoc cornu, huius cornu; hoc genu, huius genu¹⁰.

Quintae declinationis nominativus singularis fit modo uno *es* semper producta, dies diei; res rei.

14. Hucusque de nominativo, nunc de genitivo doceamus, per¹¹ singulas litteras vel [1445] syllabas nominativi decurrentes, unde genitivus qualis sit, poterit declarari. Quo patefacto, poterimus scire, quo modo omnis casus utriusque numeri secundum rationes supra positas declinatur¹².

15. *A* littera terminatus nominativus singularis, sive pura, sive aliqua consonanti iuncta, generis masculini et feminini tantummodo Latinorum nominum reperitur, qui genitivum *ae* diphthongo terminans docebit nos, quomodo totos casus utriusque numeri declinemus secundum rationem primae declinationis, quam paulo ante monstravi. Inveniuntur generis neutri *a* littera terminata, sed peregrina, quae declinantur ratione tertiae declinationis, quae, sicuti docui, genitivo *is* syllaba terminantur¹³, ut *hoc toreuma*, huius *toreumatis*; *schema*, *schematis*. Nam cum¹⁴ Plautus in *Amphitryone* posuit:

*Cum servili schema*¹⁵;

non neutri generis declinationem subvertit, sed genus. Haec enim schema declinavit, ab hac schema, sicut haec fortuna ab hac fortuna¹⁶. Primae declinationis, non tertiae *hoc schema*, genere neutro; nam ab hoc schemate posuisset. *A* enim terminatum nomen generis neutri Latinitas non habet, exceptis tribus, hic et haec et hoc verna, advena; et *hoc Thuria*, nomen fluminis, lectum in secunda historia Sallustii.

16. *C*¹⁷ littera unum nomen reperitur terminatum generis neutri, declinationis tertiae; *is* enim facit genitivo, *hoc lac*, *lactis*. Quidam putant *hoc lacte*¹⁸ debere dici; sed non legi¹⁹, nisi in Varrone de lingua Latina²⁰. Virgilius:

*Lac mihi non aestate novum, non frigore defit*²¹.

Plautus *hoc lacte* declinavit ubique:

*Sicut lacte lacti simile est*²²;

Ufens P. — 8) *Arruns Arruntis*. Sic duplici *r* littera Cod. *aurus auruntis* Asc. *Aruns Aruntis* P. — 9) *Sed*

^{haec} *et haec gl.* Asc. P. *Sed et gl.* Cod., deleta *et*. Recte. Locus Virgilii alius non esse potest, nisi Georg. IV, 81. *Nec de concussa tantum pluit ilice glandis*; ubi tamen genitivus est, quem male pro nominativo accepisse videtur Probus. — 10) *Hoc genu, huius genu* in Cod. inter versus scripta sunt. — 11) *Per singulas litteras*. Ita Cod. Asc. Excidit *per* apud P. — 12) *Declinare* mendose Cod. sed in fine versus, unde conicio legendum *declinari possit*, vel tale quid. — 13) Cod. mendose: *terminato*. — 14) *Nam cum Plautus* Cod. *N. quod Pl.* Asc. P. In Cod. diverso atramento et a rec. manu supra scr. *quod*. — 15) Locus Plauti est *Amphitr.* prol. 107. citaturque idem a multis Grammaticis in eadem caussa, veluti a Prisc. VI, 2, 7. quem cf.; a Pompeio XVII, 25. pag. 229. aliisque. — 16) Inde ab hoc loco turbas in Cod. Sequuntur enim haec: *historia Sall.* (finit versus) *e ergo nomina terminata*. cet. Reliqua desunt. Sed partim in suprema, partim in ima libri ora, signo illuc monstrante, leguntur, quae deinceps apud Putsch. leguntur: *E littera unum nomen* cet. Legendum autem

C littera unum cet. res ipsa docet. Locus Sallustii, inter fragmenta reponendus, iam supra a nobis indicatus. Cf. Sall. fragm. apud Gerlach. p. 226. fragm. 12. — Pariter apud Asc. omnis ille locus: *C littera unum nomen* — usque ad vv.: *in intestinis pinguiissimae*, desideratur. Illa tamen, quae inde a vv.: *Primae declinationis* — usque ad vv.: *historia Sallustii* apud P. leguntur, etiam in Ascensiana assunt integra. — 17) Apud P.: *E littera*. Sed vide quae statim monuimus. — 18) *Hoc lacte*. Ita diserte Cod. *hoc lact* P. Male. — 19) *Legi* Cod. *legimus* P. — 20) Quae hodie Varronis exstant, non habent hoc praeceptum. Sed Non. pag. 483. ex Varronis Andabatis affert: *Candidum lacte papilla quum fuit*. Sed cf. Pompei. pag. 233. — 21) In Cod. haec tantum leguntur: *Lac mihi non aestate novum*; sed finit versus, et amplius librarium perscribere voluisse locum Virgilii, ex lineola appicta, sed deleta, apparet. Virg. Ecl. II, 22. — 22) *Sicut lacte lacti simile est*. Ita diserte Cod. *Sic lacte lactis s. e.* Putsch. Ceterum locus Plauti, ab huius Editoribus inter fragmenta relatus, citatur e Bacchidibus a Pompeio pag. 233., ubi tamen *lactis simile*. Sed in Bacchidibus hodie non comparet. Cf. Lamb. ad Plauti Menaech. V, 9, 30. Adde Milit. gl. II, 2, 85. —

O

GRAMMAT. LAT. I.

numero tantummodo¹ singulari; nam quod Plautus posuit *lactes*, id non a² nominativo, *hoc lac*, vel *hoc lacte*, sed *hi lactes*, genere masculino numero semper plurali. Sunt autem *lactes*, partes corporis in intestinis pinguiissimae. *D* hac littera nullum nomen repperi terminatum; doceat declinationem, qui potuerit reperire³. *E* littera terminata nomina generis masculini et femi- [1446] nini non inveni Latina, sed Graeca, *E* producta terminata, quae aut Graeca ratione Latinitatis, ut haec Danae, huius Danaes, qua syllaba nullus genitivus Latinus terminatur; aut e in *a* mutans nominativo declinabitur⁴ ratione primae declinationis, *ae* diphthongo faciens genitivum, Danaa⁵ Danaae, Helena Helenae. Generis neutri Latina nomina repperi e terminata, sed correpto, quae *is* facientia, genitivo declinabuntur⁶ secundum rationem tertiae declinationis, *hoc suave*, huius *suavis*; *hoc monile*, huius *monilis*; *hoc praesepe*, huius *praesepis*. Hoc enim genere⁷ declinatur. Nam quod Plautus:

*Haec praesepes mea est*⁸;

genere feminino sicut apud Graecos; auctoritas est, non ratio. *Pes* enim terminata nomina, sive correpta, sive producta, aut *tis* facient⁹ genitivum, aut *dis*; *praepes*, *praepetis*; *pes*, *pedis*. Nam *dapes* numero semper plurali declinantur; *dapem* tantummodo legi numero singulari, sicut multorum nominum aliqui casus inveniuntur, ut *sponte*, *tabo*, *Iuppiter*, *o Iuppiter*. Nam qui declinat *hic Iuppiter*, huius *Iovis*, potest et *hic Phoebus*, huius *Apollinis* declinare; et *haec Minerva*, huius *Pulladis*; et *hic Hercules*, huius *Alcidae*. *E* ergo nomina terminata Graeca sunt, ut haec Danae, Euterpe, Circe, Agave. Et si qui voluerit declinare, hoc modo faciet secundum Graecos. Immo addat in genitivo *es* et in accusativo *en*, et faciet huius Danae, unde est illud:

*Aestiferae Libyes*¹⁰.

hanc Danaen. Ablativum enim, quia Graecum est, non habet. Et convertuntur sic: ex e littera *a* facit et dicitur *Circa*¹¹, unde est illud Horati¹²:

Volente Circa.

Ergo in genitivo:

1) *Tantummodo* Cod. *tantum* P. — 2) Apud P. hic locus male sic legitur: *nam quod Plautus posuit lacte*, nominativo *hōc hāc* cet. Quae dedi, licet in Cod. paullo obscurius leguntur, tamen et ab Eichenfeldio, V. Cl., et a me manifestissime inventa sunt. Cf. Plaut. Curc. II, 3, 40. Pseud. I, 3, 84. Adde Non. p. 331. — 3) Verba: *D hac littera* — *reperire*, desunt apud Asc. et P. Ego e Cod. addidi, sic demum manum Grammatici restituisse ratus, quum per singulas litteras procedere de velle supra dixisset. Quae autem nunc apud P. sequuntur: *E ergo nomina* — usque ad v. *Cyrenes*, in Cod. et Asc. statim supra post vv. in *secunda historia Sallustii* sequuntur, ut diximus. Sed falso id fieri, partim res ipsa docet, quum illa non poni possint, nisi ubi de terminatione in *E* iam sermo fuerit, partim Codex ostendit, qui, quum supra posita illa de *C* littera in margine habeat, in eodem margine sic pergit: *pinguissime*.

d hac littera nullum nomen repperi terminatum doceat declinationem qui potuerit reperire. *E* littera terminata; atque ita pergit usque ad vv. *mutans nominativo declinabitur*. Reliqua in ima ora abscissa sunt, sed restantes adhuc lineolae docent, saltem unam etiam versum affuisse. Eadem tamen omnia in ipso textu recurrunt infra post v. *Cyrenes*. Non dubito tamen, quin, postquam librarius errorem suum, quo verba *E ergo* — *Cyrenes*, anticipaverat, intellexit, omissa in margine ponere voluerit, sed membrana deficiente, partem in ipso textu retractaverit. Igitur sic ordinavi disiecta membra, ut primum quae de littera *C*, tum quae de littera *D*, deinde quae in universum de terminatione *E*, postremo quae de *E* Graeca tractata sunt, ponerem. — 4) *Declinatur* Asc. P. *Declinatur* Cod. in margine et in textu. — 5) *Danaa*, *Danae* ita Cod. huius *Danae* Putsch. Asc. omisso nominativo. — 6) Cod. in textu termina-

Aestiferae Libyes:

Lacanus¹³. Sallustius: *Apollinis filia et Cyrenes*¹⁴.

17. *F, G, H*, his litteris nomen non repperi terminatum.

I littera terminata nomina quattuor¹⁵ tantummodo repperi sine aliqua declinatione. Nam monoptota sunt duo generis omnis, *hic* et *haec* et *hoc nihili, frugi*; et duo generis neutri, numero tantummodo singulari *hoc gummi, hoc sinapi*; quamvis Plautus in Pseudulo *haec* [1447] *sinapis*¹⁶ declinaverit. Inveni et duo in numero plurali masculina, in numero singulari neutra, *hi Argi, hoc Argos; hi porri, hoc porrum*.

18. *K* hac littera nullum nomen terminatur¹⁷.

L littera terminata nomina Latina generis masculini et feminini, exceptis quattuor, nulla reperies, *hic sol, haec Tanaquil*. *Tanaquil* enim uxor fuit Tarquini Prisci; appellativum quidem est, sed pro proprio habetur¹⁸; *hic consul, hic et haec et hoc exsul*. Generis vero neutri plurima nomina reperies¹⁹ hac littera terminata, quae si erunt monosyllaba, in genitivo *l* littera duplicabitur, *mel, mellis; fel, fellis*. Excipitur unum *sal*²⁰, *salis*, unde quidam²¹ *hoc sale* declinant. Omnia tamen ratione tertiae declinationis flectuntur, nam *is* syllaba genitivum profertur. Si qua alia inventa fuerint, exceptis supra positis, generis masculini barbara sunt, ut *Hannibal, Hasdrubal, Hamilcar, Hiempsal, Adherbal*²². Inveniuntur et generis neutri barbara *l* littera terminata, *hoc Muthul, hoc Suthul*.

19. *M* littera terminatum nomen²³ generis masculini vel feminini, excepto uno generis omnis monoptoto, Latinitas non habet, *hic et haec et hoc nequam*. Neutri generis²⁴ plurima reperies, quae genitivo casu aut una *i*²⁵ aut duabus terminabuntur. Tunc una, si ante unam syllabam nominativus *i* non habuerit, ut *hoc bellum, regnum, sceptrum; belli, regni*. Si habuerit, genitivus duabus *i* terminabitur, ut *hoc sacrificium, huius sacrificii*; sicut etiam²⁶ quae ante unam syllabam habent *i*, ut *Terentius, Terentii*. Ex quibus una syllaba sublata sit vocativus, si sint nomina propria, ut *o Terenti*; sin appellativa, novissimam *us* in *e* correptam²⁷ mutabunt in vocativo, *o egregie*. Omnia tamen nomina *m* terminata²⁸ secundae sunt declinationis; nam *i* faciunt genitivo, excepto *nequam*²⁹, monoptoto.

buntur; sed eadem manus in margine, id quod raro fit, declinabuntur. — 7) Vv. *Hoc genere*, omisso enim, supra versum. Ego Asc. et P. secutus sum. — 8) *Haec praesepes mea est*. Cod.: *hoc praesepes meus est*, sed ab eadem manu emendatum, ut dedi cum P. *haec praesepis in ea est* Asc. Locus Plauti a Bothio inter fragmenta relatus. Idem Bothius suadet, in seqq. scribatur: *sicut apud Graecos πάτριον*, quod veri est simile. — 9) *Faciunt* Cod. *faciunt* Asc. P. — 10) Lucan. Phars. I, 206. — 11) *Et dicitur C.* Cod. Asc. *Et d. circa*, sic non perscripto vocabulo dicitur P. — 12) *Horati* Cod. Locus est Epod. XVII, 17. ubi post Bentleium scribitur *Circa*, quum antea esset *Circe*. Ceterum in Cod. est: *volente circa, elena, ergo cet.* — 13) Phars. I, 206. — 14) Locus Sallustii inter fragmm. legitur apud Gerlach. p. 247. fragm. 88. — 15) *Quattuor* ita Cod. — 16) Plautus in Pseudulo III, 2, 28. ubi *sinapis scelerata*.

Ceterum Cod.: *haec senapis*. — 17) Ita Cod. *nullum reperi terminatum* Asc. P. — 18) Vv. *Tanaquil enim proprio habetur* hoc loco in Codice et apud Asc. interponuntur, omissa a Putschio. Si revera a Grammatico profecta sunt, satis sunt memorabilia. Haberemus enim vocem Etruscam, quae ad linguae Etruscae investigationem conferre multum posset. — 19) *Reperies* P. — 20) *Excipitur hoc sal* P. male. — 21) *Quidem* P. ex errore typographi. — 22) *Impsal, adherbal* Cod. — 23) *M littera terminata nomina* P., fortasse melius. — 24) *Generis neutri* Asc. P. — 25) *Aut una i*. Ita Cod. *aut una aut duabus* omissa littera *i* Asc. *aut una aut duabus i* P. — 26) *Etiam* deest in Asc. et P. — 27) *Correptam* deest in Asc. et P. — 28) *M littera terminata* Asc. P., fortasse melius. — 29) *Excepto uno nequam* Asc. P. —

20. *N* littera terminata nomina tertiae sunt declinationis; nam omnia genitivo *nis* faciunt¹. Latina quidem generis masculini et feminini rara habentur; duo figura simplici, *hic rien*, [1448] *huius rienis*; *hic lien*, *huius lienis*; composita generis omnis, *hic et haec et hoc tibicen*, *cornicen*, *fidicen*; *tibicinis*, *cornicinis*, *fidicinis*; quamvis Terentius *fidicinam* et *tibicinam*² posuerit. Neutri generis multa reperiuntur *n* in nominativo correpta, in genitivo *e* in *i* mutata, ut *hoc pol-len*, *pollinis*; *carmen*, *carminis*; *lumen*, *luminis*; *gluten*, *glutinis*; *crimen*, *criminis*; *limen*, *li-minis*. Sed quoniam multa Graeca vel barbara nomina reperiuntur generis masculini vel feminini (nam Latina, exceptis supra positis, et uno altero proprio, *hic Idmon*, *Idmonis*³, *o* et in nomi-nativo et in genitivo correpta, alia non inveniuntur); observandum est, ut tunc producamus La-tine, si apud illos producantur⁴, ut *Sinon*, *Sinonis*; *Rubicon*, *Rubiconis*; tunc corripiamus, si apud illos corripiantur⁵, ut *Memnon*, *Memnonis*; *hic et haec Sason*, *Sasonis*⁶; *hic Titan*, *Pan*; *Titanis*, *Panis*, vel *Titanos*, *Panos*; ut Virgilius:

*Panos de more Lycae*⁷;

sine alicuius declinationis ratione. Nulla enim declinatio genitivo, *nos* syllaba terminatur. Exci-pitur unum⁸, *tis* faciens genitivo, *Laocoon*, *Laocoontis*. Posuit Lucretius *hoc sanguen*⁹, novo more, cum sit *hic sanguis*, *huius sanguinis*, contra rationem *guis* terminatorum, quae genitivum similem nominativo faciunt, *hic anguis*, *pinguis*; *huius anguis*, *pinguis*,

21. *O* littera pura terminata nomina, genitivo *o* producant necesse est, et tertiae sint declinationis, nam *is* terminant genitivum, *leo*, *leonis*; *Pollio*, *Pollionis*. Excipitur unum, quod in genitivo *o* in *e* correptam mutat, *hic Anio*, *huius Anienis*¹⁰, nomen fluminis. Cum aliqua vero consonanti praeposita et corripuntur, et producantur. Ideoque per singulas litteras doceamus, iunctas *o* litterae, *Bo*¹¹ terminata producantur in genitivo, *Libo*, *Libonis*; *Carbo*, *Carbo-nis*; *Narbo*, *Narbonis*. Hoc tamen scire debemus, quod omnis nominativus *o* littera terminatus, sive pura, sive aliqua consonante praeposita et iuncta corripitur; exceptis Graecis, quae [1449] producantur, ut *Dido*, *Manto*; ideoque indifferenter declinantur¹², Latina ratione, *huius Didus*, *Mantus*, ut Virgilius:

*Fatidicae Mantus, et Tusci*¹³.

Co syllaba si inventa fuerint, producantur; barbara audivi, *Sico*, *Siconis*; *Franco*, *Franconis*. *Do* omnia in genitivo *o* in *i* mutant, *ordo*, *ordinis*; *hirundo*, *hirundinis*; *cardo*, *cardinis*; ex-

1) *Omnia nis faciunt genitivo* Asc. P. — 2) *Te-rent. Eun. III, 2, 4. Ibid. V, 5, 15. Ad. V, 7, 7. et 9.* — 3) *Idmon, Idmonis.* Ita praeclare Cod. *Ligmon, Ligmonis* Asc. *Ligmo, Ligmonis* P. — 4) *Si apud illos producit idos producit* Cod. quod nihil est, nisi iteratio duarum vv. *Producuntur* scripsi sensu postulante; *producit* Asc. P. — 5) *Corripuntur.* Sic recte Cod. Asc. *corripitur* P. — 6) *Saxon, Saxonis* Asc. P. pessime. *Sason* manifeste exh. Cod. Scribendum *Sasson* pro *Saxo*. — 7) *Virg. Aen. VIII, 344.* — 8) *Excipitur unum.* Ita scripsi, sic volente emendatore Cod., cuius tamen manus eadem est librarii. *Unum excipitur* Asc. P. — 9) *Lucret. I, 837. ibid. 860.* — 10) Non corripitur penultima in *Anienis*; erravit Grammaticus, ut saepe; fortasse suae aetatis vitium secutus.

— 11) Hunc locum Cod. ita exhibet: *iunctas o termi-nata*; sed supra scr. *littera bō*. Recte Asc. ut edidi-mus. Male P.: *iunctas o litterae. Per. Bo.* — 12) *De-clinantur.* Hoc v. in Cod. supra versum ser. — 13) *Tusci.* Ita Cod. in quo versus non est perscriptus. Ad-dunt Asc. P.: *filius amnis. Virg. Aen. X, 199.* — 14) *Duobus* Asc. P. — 15) *Si qua talia.* Asc. P. — 16) *O inmutant genitivo* Cod. *O in i mutant in gen.* Asc. Recte P., nisi quod in delevimus: *o in i mutant in gen.* — 17) *Quod in genitivo ante o, syllaba producta* Asc. P. male. Recte Ccd.: *quod in genit. ante nis syllabam o producta*, nisi quod Cod. in *genitivum* (sic). — 18) Hunc locum Cod. corrupte ita exhibet: *instrumentum rusticum mango latinum non est. nam am-bages cet.* Pro v. *mango* Asc. et P. exhibent *ambago*,

ceptis duabus¹⁴ quae o habent in genitivo productam, ut *pedo*, *pedonis*; *cerdo*, *cerdonis*; nam *Dido* Graecum est. *Fo* terminata producantur in genitivo, *bufo*, *bufonis*; *Gorfo*, *Gorfonis*, et si qua alia¹⁵. *Go* finita, o in i mutant genitivo¹⁶ necesse est, et sint generis feminini, *virgo*, *virginis*; *Carthago*, *Carthaginis*; *uligo*, *uliginis*. Excipitur unum, quod in genitivo ante *nis* syllabam o¹⁷ producta terminatur, et generis est masculini, *ligo*, *ligonis*, instrumentum rusticum; *mango*. *Ambago*¹⁸ Latinum non est; nam *ambages*, et *compages*, nominativo utriusque numeri declinantur, sicut *strages*. Lucanus:

*Sicut conpage soluta*¹⁹;

non *conpagine*, a nominativo singulari, *haec compages*, non *haec conpago*; nam *compaginis* et *conpagine* faceret. Virgilius:

Laxis laterum compagibus;

et non *compaginibus*. Et:

Multae ambages;

non *ambagines*²⁰. Omnia tamen, sicut docuimus, nomina o terminata, sive pura, sive aliqua consonanti anteposita²¹, tertiae sunt declinationis, id est, genitivum singularem²² is syllaba terminant; exceptis Graecis, quae et Graeca ratione us faciunt genitivo, et Latina *nis*²³, *Dido*, *Didus*; *Dido*, *Didonis*, et si qua talia.

22. *Ho* finita producantur²⁴ in genitivo, ut *lurcho*, *lurchonis*, lectum nomen in Plauto²⁵, significans ganeonem, nepotem, devoratore. Hoc tamen scire debemus, quod omnia nomina post c litteram habentia h, peregrina sunt, *chorus*, *Anchemolus*²⁶, *charta*, *Charon*, *Chrysus*, *Chalybes*; exceptis tribus, quae Latina sunt, *lurcho*, *pulcher*, *Orchus*, sic enim in antiquioribus reperies, non *Orcus*. *Ko* non invenies, ideo quoniam k non scribitur, nisi ante a litteram puram in principio nominum; vel cuiuslibet partis orationis consequentis syllabae consonans principium sit, sicut docui in libro primo²⁷. *Lo* terminata Latina producantur, *Milo*, *Milonis*; *calo*, *calonis*; Graeca in i mutabunt²⁸, *Apollo*, *Apollinis*. *Mo* producantur, *temo*, *temonis*; *Sulmo*, *Sulmonis*²⁹. Excipitur unum, quod o in i mutat, *homo*, *hominis*; quamvis antiqui *homonis*³⁰ declinabant. *No* terminatum nullum nomen repperi; qui invenerit, doceat rationem. *Po* syllaba³¹ terminata producantur, *vappo*, *vapponis*; animal est volans, quod vulgo *animas* vocant; lectum est apud Lucretium, *hos vappones*³².

recte; sed *mango* abiiciendum non erat. Igitur restitui. — 19) *Sicut strages*. Lucanus *sicut conpage soluta*. Ita Codex, recte, nisi quod, ut est apud Lucanum, sic *quum comp. s.* scribendum fuit. Lucan. Phars. I, 72. *Sicut Lucanus conpage soluta* Asc. P. — 20) Hunc omnem locum Codex ita mutilum et corruptum profert: *Non haec conpago compaginis et compaginis et conpagine faceret Vergilius ambages non ambagines omnia tamen cet.* Recte Asc. et P. quae dedimus. Virg. Aen. I, 122. et ibid. I, 342. ubi tamen: *Longae Ambages*. — 21) *Anteposita et iuncta* Asc. P. — 22) Deest v. *singularem* apud Asc. et P. — 23) *Et Latina nis*. Deest v. *Latina* in Asc. et P. — 24) *Producant in* Asc. P. *producentur* in (sic) Cod. — 25) Plaut. Pers. III, 3, 16. — 26) *Archemorus* Asc. P. et Cod. a prima manu, sed corr. ab eadem; recte. Est Graecum Ἀρχήμολος. Cf. Virg.

Aen. X, 389. — 27) Nihil huiusmodi primo libro tractatum memini. — 28) *Graeca in i mutabunt*. Ita Cod. Asc. *Graeca o in i mut.* P. — 29) *Salmo Salmonis* Cod. — 30) *Homonis* Asc. P. *hominis* Cod. De hac prisca forma cf. Priscian. VI, 3, 15. ed. Krehl. — 31) *Polysyllaba producantur* Asc. male. — 32) *Vocabulum nunc non invenitur apud Lucretium, nisi forte Grammaticus intellexit locum lib. III, 387. neo plumas avium papposque volantes*. Miror autem ne nuperimum quidem Lucretii editorem ad hunc locum Probi animum advertisse. Verisimile mihi est, formas h. v. plures in usu fuisse, ita ut *pappus*, *pappo*, *vappus*, *vappo* dicerent. A *pappo* *papilio* descendit. Ceterum *vappo* lexicis addendum. —

23. *Quo*, hac syllaba ideo nulla pars orationis terminatur, quoniam *q* littera numquam scribitur, nisi quando *u* littera et alia vocalis sequens iuncta fuerit, sicut docui in libro primo. *Ro* terminata producantur in genitivo, *Cicero, Ciceronis; Varro, Varronis; tiro, tironis*. Unum *o* litteram in genitivo et in omnibus casibus utriusque numeri perdit, *haec caro, huius carnis*; excepto vocativo singulari, *o caro*. *So*, producantur, *Naso, Nasonis; Piso, Pisonis*. *To*, Latina quidem nomina hac syllaba terminata in genitivo corripientur¹, *Britto, Brittonis*²; *Santo, Santonis*; nomina sunt gentium³. Nomina mulierum Graeca aut producantur, aut *u* habebunt in genitivo, *Manto, Mantonis*, vel *Mantus; Leto, Letonis*, vel *Letus*. *Vo*, non inveni hac syllaba nomen aliquod terminatum. *Xo*, nec hac syllaba inveni finitum nomen nisi barbarum, quod audiui, *Brixo, Brixonis*. *Zo*, hac quoque syllaba nullum nomen repperi terminatum, nisi unum barbarae civitatis, lectum in Sallustio: *Vizzo, Vizzonis*⁴.

24. *P*, hac littera nullum nomen finitum⁵ potuit reperiri, quia hec hac littera nomen aliquod terminatur, ratione supra monstrata.

R littera nomina terminata multa sunt. Hoc tamen scire debemus, quod generis omnis nomina, *r* littera terminata, et neutri, solius tertiae sunt declinationis. Nam *is* syllaba finient genitivum, *hic et haec et hoc par, huius paris; impar*⁶, *imparis; cadaver, cadaveris; [1451] iecur, iecoris*; excepto uno, quod monoptotum est, *hoc ir*, significans⁷ medietatem palmae, quae etiam vola dicitur, Graece *ῥένας*⁸. Generis vero masculini et feminini solum, incerta sunt an secundae sint⁹ declinationis et genitivo *i* finiantur, an tertiae declinationis, ut¹⁰ *is* syllaba terminentur genitivo, ideoque per singularum litterarum *r* litteram antecedentium syllabas decurrentes doceamus, quae sint declinationis secundae, quae tertiae.

25. *Ar* pura nullum nomen repperi terminatum. *Er* pura terminata masculina, secundae sunt declinationis, *puer, pueri*; feminina¹¹, *mulier, mulieris*, tertiae sunt declinationis, et si qua alia; omnia tamen corripientur. *Ir* pura unum indeclinabile vel monoptotum repperi, *hoc ir*, contra rationem neutrorum¹² nominum *r* littera terminatorum, quae omnia, sicut ante docui, tertiae sunt declinationis, id est, genitivo *is* syllaba terminantur. *Or* pura inventa generis masculini et feminini, tertiae sunt declinationis, *ris* terminantia genitivum, *o* in nominativo correpta, in genitivo producta, *hic et haec melior, huius melioris*. *Ur* pura nullum nomen repperi terminatum. *Bar* terminata¹³ tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivum, *hoc iubar, iubaris*; splendorem diei significat; Virgilius:

*Iubare exorto*¹⁴;

numero semper singulari. *Ber* terminata omnia¹⁵ et corripuntur et secundae sunt declinationis.

1) Corripuntur Asc. P. — 2) Britto. Ita Codex. Brito Asc. P. — 3) Omnis hic locus in Cod. sic exhibetur: *brittonis. vō non inveni*. His supra ascripta sunt haec: *Sancto Sanctonis nomina sunt gentium graecarum aut producantur cet.* Sed in Asc. et P.: *Britonis, Santo Santonis*. Nomina mulierum graeca aut producantur cet. Apertum est, in Cod. excidisse vv. *nomina mulierum*, in Edd. vero verba: *nomina sunt gentium*, desiderari. — 4) *Vizzo, Vizzonis* Cod. *Vizo Vizonis* Asc. P. — 5) *V. finitum* deest in Asc. et P. — 6) *Huius par in par* Cod. vi-

tiouse. — 7) *Excepto uno, quod monoptotum est, hoc ir, significans*. Ita recte Cod. In Asc. vv. *quod monoptotum est* omittuntur. *excepto uno, hoc ir, quod monoptotum est, et significans* corrupte P. — 8) Ita, maiusculis tamen Graecis litteris, Cod. — 9) *Sint addidi e* Cod. — 10) *Ut addidi e* Cod. — 11) *Feminina is syllaba finiunt genitivum ut mulier* P. unde tamen hauserit P. hanc ubertatem, ignoro. — 12) *Nominum neutrorum* P. *V. neutrorum* omittit Asc. — 13) *Voc. terminata* omittit P. — 14) Virg. Aen. IV, 130. — 15) *Nomina* Asc. P. — 16) *Faciunt* Cod. *faciunt* Asc.

Nam aut *bri* facient¹⁶ genitivum, ut *Calaber, Calabri; Cantaber, Cantabri; Insuber, Insubri*; aut *ri*, ut *liber, liberi, vel libri*. Tum *ri*¹⁷, si deum, vel ingenuum significamus, quamvis in metro *Liber* deus, et *liber* ingenuus producitur, ut est:

Liber et alma Ceres;

in alio significato corripitur *li*, ut:

*Alta liber aret in ulmo*¹⁸.

Sed rationabiliter cum *li* corripitur, genitivo *bri* facimus, *liber, libri*. Excipiuntur duo *Ber* terminata, quae tertiae sunt declinationis, *imber, imbris*; Terentius¹⁹:

Imbrem aureum;

em enim syllaba terminata accusativo tertiae sunt declinationis, non secundae, id est, genitivo is terminato veniunt, non *i*, ut Virgilius: [1452]

*Tres imbris torti radios*²⁰;

hic suber, suberis; Virgilius:

*Raptus de subere cortex*²¹;

a genitivo *is* terminato. Nam si *i* terminaretur genitivus, ablativus a *subero*²² diceret. *Liberi*, filii, numero semper plurali declinantur.

26. *Bir*, hac syllaba nullum nomen repperi terminatum; qui invenerit, etiam declinationis doceat rationem. *Bor* terminata tertiae sunt declinationis; nam *ris* faciunt genitivo, ut *labor, laboris*. Omnia tamen nomina *or* syllaba pura terminata, et cum alia consonante praeposita et iuncta, in nominativo quidem corripuntur; in genitivo vero si fuerint appellativa, produciuntur²³, *orator, oratoris; praeceptor, praeceptoris*²⁴; exceptis quatuor, quae quamvis sint appellativa, tamen corripuntur²⁵, *arbor, arboris; marmor, marmoris; aequor, aequoris*; hic et haec *memor*²⁶, *memoris*. *Actor* si appellativum fuerit veniens ab agendo, *o* producitur in genitivo *actōris*²⁷; si sit hominis nomen proprium, corripitur, sicut Virgilius:

*Actoris Arunci spoliū*²⁸.

Omnia enim propria, *or* syllaba finita, in genitivo corripuntur, ut *Nestor, Nestoris; Hector, Hectoris; Castor, Castoris*; et si qua talia. Quidam putant Virgilium contra rationem propriorum produxisse:

*Herculis Antorem comitem*²⁹;

sed errant, nam *hic Antores* declinavit, non *Antor*: sicut *hic*³⁰ *Diores*. Et hoc tamen scire debemus, quod appellativa *or* terminata, si tracta fuerint a verbo, genus femininum *trix* terminant, *ultor, ultrix, ulciscor; praeceptor, praeceprix, praecipio*. *Auctor*, si sit tractum a verbo

P. — 17) Tum *ris* si deum Cod. Sed ultimam litteram eradere voluisse videtur librarius. Tunc *eri* si deum Asc. Tunc *beri* si deum P. — 18) Cod. h. l. turbat: Quamvis in metro *liber* deus *li* et producitur ut est *liber et alma ceres* et corripitur *li* ut *alta liber aret in ulmo*. Ut nos exhibuimus, praebet recte Asc. quacum consentit Putschiana, nisi quod haec: *producitur li, ut est*. Loci Virgiliani sunt: Georg. I, 7. Ecl. X, 67. — 19) Terent. Eunuch. III, 5, 37. — 20) Virg. Aen. VIII, 429. — 21) Virg. Aen. VII, 742. Paullo ante huius *suberis* Asc. P. Pronomen abest a Cod. — 22) *A li-*

bero diceret vitiose Cod. — 23) *Producuntur, ut orator* P. — 24) Addit P.: *labor laboris, amor amoris*, quae ignorant Cod. et Asc. — 25) *Corripuntur, ut arbor* P. — 26) *Hic et haec memor memoris* Cod. *hic et haec et hoc memor memoris* P. Nos Asc. secuti sumus. — 27) *O producit in genitivo et facit ris; si sit* P. Nos Cod. et Asc. secuti sumus, Productionis nota in *actōris* e Cod. est. — 28) Virg. Aen. XII, 94. — 29) Virg. Aen. X, 779. ubi editur: *Antoren*. — 30) *Hic additum e Cod.* —

augeo, *auctrix* facit; si non venit a verbo, sed significat principem, quod nomen non venit a verbo, etiam¹ feminino genere *auctor* facit, sicut Virgilius ex persona Iunonis:

*Auctor ego audendi*²;

princeps, non quae *augeam*³; nam *auctrix* diceret. Sed excipitur unum quod quamvis non veniat a verbo, tamen feminino *trix* facit, *genetrix*; nam *balneatrix*, *defensatrix*⁴ rationabiliter debet dici, nisi quoniam male sonant. Et nonnunquam quamvis veniat⁵ a verbo, tamen [1453] feminino *or* facit, *memini*⁶, *hic* et *haec memor*. *Bur* terminata tertiae sunt⁷, nam *ris* facient genitivo⁸, *u* ante *ris* habentia, *Tibur*, *Tiburis*. Unum in genitivo *u* in *o* correptam mutat⁹, *ebur*, *eboris*.

27. *Car*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *Bomilcar*, *Bomilcaris*¹⁰. *Cer* terminata, si sint generis omnis, tertiae sunt¹¹, et *cris* facient genitivo¹², *hic* et *haec* et *hoc acer*¹³; quamvis Horatius:

*Solvitur acris hiemps*¹⁴;

huius *acris*¹⁵; quamvis Virgilius:

*Alacris palmas*¹⁶.

Sin aliter, secundae erunt¹⁷, *ri* terminabunt genitivum. Aut signum caeleste aut fluviale animal, *cancer*, *cancris*; *sacer*, *sacris*; *macer*, *macris*; exceptis duobus, quae quamvis non¹⁸ sint generis omnis, tamen tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *hoc cicer*¹⁹, *ciceris*; *hic carcer*, *carceris*. Omnia tamen nominativo *Cer*, corripuntur. Ergo breviter hoc observandum praecipiamus. *Cer* terminata generis neutri, *cris*²⁰ faciunt; masculini vero *cri*²¹, excepto uno *carcer*, *carceris*. Ergo generis feminini solum *Cer* terminatum non reperitur. *Cir*, hac syllaba nullum nomen repperi terminatum, *Cort* terminatum unum monosyllabum repperi tertiae declinationis, *dis* faciens genitivum²², *hoc cor*, *huius cordis*, et si qua ab eo deducuntur. *s* littera addita *concor*s, *concordis*; *secor*s, *secordis* facit. Caetera omnia genitivo *ris* faciunt. *Cur* terminata tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *u* in *o* correptam mutata²³, *iecur*, *iecoris*; et si qua talia inveneris.

28. *Dar* syllaba nullum nomen repperi terminatum; qui invenerit, etiam rationem declinationis demonstret. *Audivi*²⁴ nomen oppidi barbari, *hoc Zidar*, *Zidaris*²⁵. *Der* syllaba terminata²⁶ et corripuntur in nominativo, et Graeca sunt, et *e* in genitivo perdunt, secundae declinationis, *ri* faciunt genitivo²⁷, *Menander*, *Menandri*; *Alexander*, *Alexandri*; *Leander*, *Lean-*

1) Et Cod. Ceterum Cod. plerumque *qutor auctrix*, detracta *c* littera. Sed in seq. Virgilii loco *c* supra scripta est sic: *autor ego audendi*. — 2) Virg. Aen. XII, 159. — 3) Quae *augeam*. Recte sic Cod. Asc. quae *augeat* P. — 4) Hunc locum Cod. ita exhibet: *tamen feminino genetrix balneatrix nam defensatrix* cet. Apud P. non minus corrupte legitur: *tamen feminino trix facit, genetrix, balneatrix, nam defensatrix*. Veram lectionem exhibet Asc. quam dedimus. — 5) *Veniant* unus P. — 6) *Memini* addidi e Cod. — 7) *Tertiae sunt declinationis* P. — 8) *Genitivum* P. Asc. — 9) *Unum invenitur in gen.* — *mutans* P. — 10) Cod.: *vomilcar vomilcaris*. — 11) *Tertiae sunt declinationis* P. *tertia sunt tris* Cod. Ego Asc. secutus sum. — 12) *Faciunt genitivum* P. *faciunt genitivo* Asc. —

13) *Hic et haec et hoc acer*. Ita omnes. Non tamen dubito quin scribendum sit: *hic et haec acer*. — 14) Horat. Carmm. I, 4, 1. *Hiemps* scripsi e Cod. — 15) Hoc loco intrudit P.: *acer acris, vel alacer alacris*, quae vv. absunt a Cod. et Asc. propterea omisi. Puto tamen scribendum esse: *Hic et haec alacer, alacris*; quamvis cet. — 16) Addit P.: *utrasque tetendit*, quae vv. absunt a Cod. et Asc. Virgilii locus est Aen. VI, 685. — 17) Addit P.: *declinationis*. — 18) Non male omissum apud P. Exhibent illud Asc. Cod. — 19) *Ris faciunt genitivum*, ut *cicer* P. *ris faciunt genitivo* Cicer Asc. Ego Cod. secutus sum. — 20) *Ris faciunt* Asc. *cri* f. — 21) *P. generis neutri: s maciunt* Cod. hoc est: *generis neutri cris faciunt*, ut edidi. — 22) *Cri* e Cod. *ri* Asc. P. — 23) *Correptam mutata* Cod. —

*dri; Evander, Evandri; Thersander, Thersandri*²⁵; quamvis Thersandrus et Evandrus lectum [1454] est. *Dir* unum nomen repperi tertiae declinationis *ris* faciens genitivum, hoc *Gadir, huius Gadiris*; nomen est oppidi. *Dor* terminata tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *o* in genitivo in propriis, si inventa fuerint, correpta, secundum rationem supra positam. In appellativis vero *o* genitivo producunt, *nidor, nidōris; splendor, splendōris*, et si qua alia²⁹ appellativa *or* syllaba fuerint terminata, *o* in genitivo producent³⁰, exceptis supra positis, quae quamvis sint appellativa, tamen *o* in genitivo corripiunt, sicut propria *or* terminata, ut *arbor, arboris; aequor, aequoris; marmor, marmoris*. *Dur* terminatum³¹ unum legi in Plauto, accusativo³² casu, *magadur*; est ergo tertiae declinationis, *ris* faciens genitivo. Sed vide ne melius sit nominativo non *magadur* dicere, sed *magaduris*; aut si rationabiliter quaeramus, placebit, ut monoptotum sit, vel indeclinabile; quoniam nullus accusativus *ur* syllaba terminatur³³, *magadur* ergo per totos casus declinandum est.

29. *Far* terminatum unum repperi nomen monosyllabum neutrum tertiae declinationis, *ris* faciens genitivo, *r* duplicata³⁴, hoc *fur, huius farris*, numero semper singulari. Nam quod Virgilius numero posuit plurali:

*Robustaque farra*³⁵,

poetice posuit, non rationabiliter, sicut, *aera, mella, vina*. Quippe omnia nomina³⁶ deorum, vel elementorum, vel earum rerum, quae aut ad pondus, aut ad mensuram pertinent, singulariter declinantur, sicut etiam in primo docui libro.

Fer terminata corripiuntur, et secundae sunt declinationis, *ri* terminant genitivum, *Lucifer, Luciferi; frugifer, frugiferi; signifer, signiferi*; et si qua a ferendo fuerint derivata, habebunt in genitivo *e* correptam ante *ri*; sin aliter, *e* perdunt in genitivo, *Afer, Afri*³⁷. *Fir, For*, his syllabis nullum nomen repperi terminatum. *Fur*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt [1455] genitivo, hic et haec et hoc *fur, huius furis*, et si qua talia sunt³⁸.

30. *Gar*, non inveni nomen hac syllaba³⁹ terminatum. *Ger* terminata corripiuntur, et omnia secundae sunt declinationis, nam aut *gri* faciunt genitivo, aut *ri*. Tum *ri*, si a gerendo nomen fuerit derivatum, ut *armiger, armigeri; aliger, aligeri*. Sin aliter, *gri*, ut *ager, agri; piger, pigri; niger, nigri*. Excipitur unum quod *ris* facit genitivo⁴⁰, ut *agger, aggeris*⁴¹. *Gir*, non repperi nomen hac syllaba terminatum. *Gor*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo

24) *Audi* nomen Cod. — 25) *Hoc digar digaris* Cod. sed corr. *xidar xidaris*. — 26) Hoc loco P. interponit vv. secundae declinationis, quae in Cod. et Asc. infra leguntur post v. *perdunt*, ubi ea reposuimus. Et ante v. corripuntur add. e Cod. — 27) *Genitivum* P. Asc. — 28) Cod.: *Thessander thessandri — thessandrus*. — 29) *Si qua talia* P. Asc. Signa prosodica in *nidōris* cet. e Cod. sunt. — 30) *Producunt* Asc. P. — 31) *Terminata* unum P. ex errore typ. — 32) *Accusativo casu* addita e Cod. *magadur — maguderis* Asc. *Magadur — Magaderis* P. Haud dubie in mente habuit Gramm. locum Plauti in Rud. III, 2, 19. ubi tamen: *Sanun' es? seu tibi confidis fore multam magudarim*; sic etiam apud Priscian. VII, 10. pag. 325. tom. I. e Codd. scripsit Krehl. Atque ita etiam mei Codd. quorum unus *magudarim*, sic accentu notato. Cod. Plauti Lipsiens. *magu-*

derim, ut ceteri Mss. Pravo Plauti Codice usus videtur esse Probus. — 33) *Terminaretur* Cod. vitiose. — 34) *Faciens genitivum litera r duplicata ut hoc far* P. — 35) Virg. Georg. I, 219. — 36) Vv. *Quippe omnia nomina* in Cod. supra versum scripta. — 37) Cod.: *afer, afri, faber, fabri*; sed duo postrema deleta. — 38) *Fur et si qua talia sunt* P. *fur et si qua talia sunt* Asc. Cod.

addit *huius furis*; idem exhibet *alia* (sic). — 39) *Hao syllaba nomen*. Hoc ordine Asc. P. — 40) *Quod ris faciat genitivo* Cod. — *facit genitivum* Asc. P. — 41) Post hanc vocem interponenda videntur, quae in margine Cod. intricata scriptura leguntur, a V. Cl. Eichensfeldio extricata: *Et liger ligeris* (sic) *vaesano talia dicta v. (lege: volant) ligeri*. Verg. Cf. Virg. Aen. X, 583. Sed haec a seriore manu addita puto.

o in nominativo correpta, in genitivo producta, *frigor*, *frigoris*¹; *fulgor*, *fulgoris*; *algor*, *algoris*; et si qua talia. *Gur*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo², hic et haec et hoc *augur*, huius *auguris*; *Ligur*, *Liguris*; et si qua talia.

31. *Har*, non invenies nomen terminatum. *Her* pura syllaba non invenies, adiecta c ante *h* inveni unum, *e* correpta in nominativo, in genitivo vero pereunte, *hic*³ *pulcher*, huius *pulchri*; hoc solum Latinum⁴ repperi secundae declinationis; nam genitivum *i* littera terminat⁵. Inveni et *Her* producta finitum, *t* litteram ante se habens, sed Graecum, *e* in genitivo corripiens, declinationis tertiae, *is* genitivo terminatum⁶, *aether*, *aetheris*. Hoc tamen scire debemus, quod post *c* litteram, *h* Latinitas non habet, exceptis *pulcher*, *Orchus*, *lurcho*. Sic in antiquis. Nam chalybes Latinum non est: *y* enim litteram habet, quae in peregrinis adhibetur, in Latinis nunquam. *Hir*, *Hor*, *Hur*, *Iar*, *Ier*, nulla nomina repperi terminata; qui invenerit, doceat rationem. *Ior*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *o* in nominativo correpta, in genitivo producta, hic et haec *maior*, *maioris*; *peior*, *peioris*. *Iur*, *Kar*, *Ker*, *Kir*, *Kor*, *Kur*, hiis syllabis nullum nomen terminatur⁷.

32. *Lar*, tertiae declinationis est, *ris* facit genitivo, *hic Lar*, huius *Laris*. Plautus: *Ego sum Lar familiaris*⁸.

Virgilius:

*Pergameumque larem*⁹.

Multi numero semper plurali declinant. Quidam dicunt, *hic hilar*¹⁰, debere dici; sed barbarismus est. *Hilaris* legi et *hilarus* in Terentio¹¹. *Ler*, hac syllaba duo nomina terminantur, *siler* [1456] et *celer*, quae tertiae sunt declinationis. *Lir*, nullum nomen repperi hac syllaba terminatum¹². *Lor* tertiae sunt declinationis, *o* in¹³ nominativo correpta, in genitivo producta *ris* syllaba terminato, *hic calor*, *pallor*; *caloris*, *palloris*; *color*, *coloris*; quamvis Sallustius: *Igitur colos exsanguis*¹⁴; sicut *labos* et *labor*. *Lur*, *Mar*, *Mir*, his syllabis nulla nomina terminantur. *Mer*, correpta terminatum repperi¹⁵ nomen tertiae declinationis, *ris* faciens genitivo, *hic*¹⁶ *vomer*, huius *vomeris*, *er* ubique correpta¹⁷; dicitur et vomis, sic et faciens¹⁸ genitivum. *Mor*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *o* in nominativo¹⁹ semper correpta, in genitivo, si appellativa fuerint, producta, ut *amor*, *amoris*; exceptis duobus, quae quamvis sint appellativa, tamen in

1) *Frigor*, *frigoris*, producta penultima veri simile est, eodem modo in usu fuisse, atque *decor*, *decoris*. Male a quibusdam scribitur *frigidor*. Cf. Gesn. thes. sub h. v. — 2) *Genitivum ut hic* P. — 3) *Pereunte, ut hic p.* P. *pereunte hoc pulcher* Asc. — 4) *Hoc latinum solum* Asc. P. — 5) *Reperies secundae declinationis, genitivo i littera terminatum* P. *Repperi secundae declinationis. nam genitivum i littera terminatum* Asc. atque ita etiam Cod. nisi quod *declinationis* omittit et *littera* scriptum habet. Hanc lectionem recepi, mutato tantum ultimo voc. *terminatum* in *terminat*, et retenta voce *declinationis*. — 6) *Terminatur* P. errore typ. — 7) *Invenitur* Asc. P. *terminatur* Cod. — 8) Plaut. Aulul. prol. 2. — 9) Virg. Aen. V, 744. — 10) *Hic hilar*. Recte sic Asc. et P. *hilar* (sic) Cod. —

11) Terent. Ad. IV, 7, 38. Id. ibid. V, 3, 56. — 12) *Terentio. L̄r. l̄r. nullum nomen repperi his syllabis terminatum.* Ita Cod. uno tenore. Sed supra scripta post v. *ler* haec leguntur: *hac littera duo nomina terminantur.* Quae iam sequuntur, in margine sunt: *siler et celer quae tertiae sunt declinationis.* — 13) *In deest in Cod.* — 14) *Exsanguis.* sic in Cod. *exsanguis* Asc. P. Locus Sallust. in Cat. c. 15. fin. — 15) *Repperi nomen terminatum* Asc. P. — 16) *Genitivo ut vomer* P. *Genitivo hic vomer* Cod. Asc. — 17) *Er ubique correpta.* Sic rescripsi certissima coniectura. *ubique correptum* P. et *ubique correpta* Cod. Asc. — 18) *Sic faciens* P. *omisso et.* — 19) *O in nominativo.* Haec in Cod. supra scripta. — 20) *Vv. in genitivo a Cod. adduntur.* — 21) *Vv. sed dis alio atramento in Cod. supra scripta.* — 22) *Numeri — singulari Cod. numero — singulari Asc. P. —*

genitivo²⁹ corripuntur, *marmor, marmoris; memor, memoris*, sicut supra docui. Or terminata nomina, si fuerint appellativa, in genitivo producantur; exceptis quattuor, *arbor, arboris; marmor, marmoris; aequor, aequoris; memor, memoris*. Propria ubique corripientur semper, nullo excepto. Unum contra omnium rationem or terminatorum, et aliqua consonanti praeposita, genitivo *ris* non facit, sed *dis*²¹, *discors, discordis*. *Mur*, et ipsa tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo casu, *murmur, murmuris*, numeri semper singularis²².

33. *Nar*, tertiae sunt declinationis, *ris* facient genitivum²³, *Nar, Naris*, nomen fluminis. Virgilius:

*Sulfurea Nar albus aqua*²⁴;

numero semper singulari. Nam hae *nares* numero semper plurali. Virgilius:

*Cum genere et truncas inhonesto vulnere nares*²⁵.

Ner, Nir, Nur, his syllabis nomen nullum repperi terminatum. Unum repperi, *Ner* correpta terminatum, declinationis tertiae, *ris* faciens genitivo, hic et haec et hoc *degener*, huius *degeneris*²⁶. Virgilius:

*Degeneres animos*²⁷.

Lucanus:

*Degener o populus*²⁸;

[1457]

et aliud unum *gener*, secundae declinationis, *gener generi*²⁹. *Nor*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *o* in nominativo semper correpta, in genitivo vero in appellativis producta, ut³⁰ hic *honor, huius honoris*; minor³¹, minoris; et honos.

*Hic pietatis honos*³².

Propria corripunt *o*, etiam in³³ genitivo, *Antenor, Antenoris; Agenor, Agenoris; Helenor, Helenoris*³⁴.

34. *Par* tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, hic et haec et hoc *par* vel *inpar*; *paris* vel *inparis*³⁵; *dispar, disparis; compar, comparis*. *Per* terminata corripuntur, et sunt secundae, nam *pri* faciunt genitivum, *caper, capri; aper, apri*; excepto uno generis omnis declinationis tertiae³⁶, e correptam in genitivo³⁷ ante *ris* habente, hic *pauper*;

*pauperis Evandri*³⁸;

23) *Nar* tertiae sunt *ris* facient *Nar naris* Cod. *Nar tertiae sunt ris facient genitivo singulari*. *Nar naris* Asc. Hoc loco Putschium secutus sum, nisi quod *facient* scripsi pro *faciunt*. — 24) *Sulpurea* Cod. *Sulfurea* Asc. P. Virg. Aen. VII, 517. — 25) *Plurali cum genere*. Virgilius, et *truncas inhonesto vulnere nares*. P. Verba cum *genere* absunt ab Asc. Quem exhibui ordinem, tuetur Cod. Virg. VI, 497. ubi tamen: *Auribus et truncas*, cet. Ego puto locum alium Virgilii periisse h. l., qui est Georg. IV, 300: *huic geminae nares*. Scribendum igitur censeam: Virgilius: *huic geminae nares*. Et: *truncas inhonesto vulnere nares*. — 26) Hunc locum ita exhibet P.: *Ner correpta terminatum, declinationis secundae, ri faciens genitivo, ut gener generi, et unum generis omnis declinationis tertiae, ris faciens genitivo* cet. Nos Cod. et Asc. secuti sumus. — 27) Virg. Aen. IV, 13. —

28) Lucan. Phars. II, 115. Cf. Prisc. VII, 13, 67. et Id. XVII, 27, 207. — 29) Vv. et aliud unum — *generi* omisit P., in margine exhibet Cod. — 30) *Ut* addidi e Cod. — 31) *Minor huius minoris*. Sic Asc. P. Sustuli v. huius auctoritate Cod. — 32) Nomen Virgilius versiculo praemisum, omisit Cod. Locus est Virg. Aen. I, 253. — 33) *In* addidi e Cod. — 34) Cod.: *haelenor haelenoris*. P.: *Elpenor Elpenoris*. Asc. quod dedimus. Desumptum nomen ex Virg. Aen. IX, 544. — 35) *Hoc par vel inpar, paris vel inparis*. Ita Cod. et Asc. Male correxit P.: *hoc par paris, vel impar imparis vel dispar*. — 36) *Tertiae declinationis* Asc. P. — 37) Vv. in genitivo addidi e Cod. — 38) *Pauperis Evandri* scripsi e Cod. qui exhibet *pauperis Euan*. Sed Asc. hic *pauper pauperis*, nihil amplius. P. vero: *hic et haec et hoc pauper pauperis*. Locus est Virg. Aen. VIII, 360. —

haec pauper.

Quam honeste in patria pauper vivere¹.

Et:

Paupere terra;

dicitur et *haec paupera.* Plautus:

Haec res est paupera²;

et *hoc pauper.* Virgilius:

Pauperis et tuguri³.

Et *hoc piper, piperis⁴.* Persius:

Rugosum piper⁵.

Pir, Pur, his syllabis nullum nomen terminatur. *Por* tertiae sunt declinationis, corripuntur in nominativo, in genitivo appellativa producuntur, *vapor, vaporis; sapor, saporis.* Legi unum novo modo figuratum apud Sallustium: *Publipor, Publiporis⁶*; nam quasi proprium est.

35. *Quar, Quer, Quir, Quur*, non reperiuntur his syllabis nomina terminata. *Quor* terminata nomina tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *o* in genitivo appellativorum producta, *hic⁷ liquor, liquoris*; excepto uno, et in genitivo correpto, *aequor, aequoris*; sicut *marmor, marmoris*, quae, sicut saepius docui, de appellativorum ratione excepta sunt, *or* syllaba terminatorum, *o* in genitivo productam habentium. *Rar, Rer, Rir, Rur*, his syllabis nulla nomina terminata inveni. *Ror* tertiae sunt, *ris* faciunt in genitivo⁸, *o* producta in appellativis, *moeroris, erroris, terroris⁹, sororis.* *Sar*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *Caesar, Caesaris*, et si qua talia. *Ser* terminata omnia¹⁰ corripuntur, et sunt tertiae declinationis, id est¹¹ [1458] *ris* faciunt genitivo, si aliud genus ex se¹² non fecerint, ut *anser, passer; anseris, passeris.* Si fecerint aliud genus, secundae erunt declinationis, *ri* facient genitivo, *hic¹³ miser, huius miseri¹⁴.* *Sir, Sur*, his syllabis nulla nomina terminantur. *Sor*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *o* producta in appellativis, *messor, messoris; fossor, fossoris; caesor, caesoris*, et si qua talia.

36. *Tar* pura non inveni nomen aliquod terminatum. *s* littera vel alia consonanti¹⁵ antecedente iuncta facit nomen tertiae declinationis, *ris* faciens genitivo¹⁶, *instar, instaris; nectar,*

1) In Asc. et P. versiculo praemittitur nomen *Terentius*, quod abest a Cod. Locus est Terent. Andr. IV, 5, 3. ubi Benth. e Codd. edidit *viveret*. Quae sequuntur Et: *Paupere terra* e Cod. adieci omissa in Asc. et P. Cf. Virg. Aen. VI, 812. — 2) Citat hunc Plauti e Vidularia locum Prisc. V, 3, 18. hoc ordine: *Paupera haec res est.* Similem Plauti locum citat Serv. ad Virg. Aen. XII, 519. ubi: *Paupera est haec mulier.* Nec absimilis locus in Bud. I, 5, 25. *Sed haec pauperes sunt inopesque res, puellae;* ubi fortassis legendum: *Sed haec pauperae sunt, inopes res, puellae;* quo etiam Codd. ducunt. — 3) Virg. Ecl. I, 68. — 4) Omisi *huius* ante v. *piperis* auctoritate Cod. — 5) Pers. Sat. V, 55. — 6) Cf. Priscian. VI, 9, 48. ubi fragmentum ex Historiarum lib. III. citatur: *Unus constitit in agro Lucano, gnarus loci, nomine Pu-*

blipor. Adde Gerlach. pag. 230. — 7) *Hic* Cod. ut Asc. P. — 8) Mendose Cod.: *ris faciunt genitivo in eo producta.* — 9) Cod.: *terroris terroris.* — 10) Omnia ita Cod. nomina Asc. P. — 11) *Id est* dedi e Cod. ubi sic diserte scriptum; et Asc. P. — 12) *Aliud ex se genus* Asc. P. — 13) *Ut hic miser* P. Abest ut ab Asc. et Cod. — 14) *Hic* intruduntur a P.: *facit enim, haec misera huius miserae*, quae vv. ignorantur a Cod. et Asc. — 15) Consonantium P. Consonanti a antecedente Cod. — 16) *Genitivum ut instar* P. *Genitivo, instar* Cod. Asc. Paulo post *Ter pura si non f.* Cod. Asc. Sed verius P. quod dedi. — 17) *Ut mater* P. Om. ut Cod. Asc. — 18) *Lynter lyntis* Cod. — 19) *Ut hic later, huius lateris* P. Om. ut Asc. Cod. Om. *huius* Cod. — 20) *Terentius: Pugnem lateremque lavem* P. pessime. Cod. et Asc. ut

nectaris. *Ter* terminata, si non fecerint aliud genus ex se, tertiae sunt declinationis, *mater*¹⁷, *pater*; *matris*, *patris*; *linter*, *lintris*¹⁸. Unum in genitivo e correptam ante *ris* habet, *hic later*¹⁹, *lateris*. Terentius:

*Laterem lavem*²⁰.

Si fecerint aliud ex se genus, secundae erunt declinationis, i genitivo facientia²¹, *dexter*, *dextri*; facit *dextra*, *dextrum*. Excipitur unum, quod nominativo solum casu et vocativo declinatur, *hic Iuppiter*, *o Iuppiter*; nam qui declinant, *hic Iuppiter*²², *huius Iovis*; declinent *hic Phoebus*, *huius Apollinis*. *Ster*, secundae sunt declinationis, *stri*²³ faciunt genitivo²⁴, *magister*, *magistri*; *Auster*, *Austri*; *noster*, *nostri*. Quidam excipiunt duo *ris* facientia genitivo, non *ri*²⁵, *equester*, *equestris*; *pedester*, *pedestris*; sed *equestris*, *pedestris*²⁶, melius dicitur. *Tor* sive pura, sive aliqua consonanti²⁷ praecedente iuncta, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *orator*, *oratoris*; *quaestor*, *quaestoris*; *Castor*, *Hector*²⁸ in genitivo, sicut saepissime docui; in appellativis producta est; exceptis illis quattuor supra positis, *arbor*, *arboris*; *aequor*, *aequoris*; *marmor*, *memor*. In propriis vero semper correpta, nunquam producta sunt, sive pura, sive aliqua consonanti praecedente, et iuncta. *Tur*²⁹ terminata nomina tertiae declinationis *ris* faciunt genitivo, *turtur*, *Astur*; *turturis*, *Asturis*. [1459]

37. *Var*, hac syllaba nomen nullum reperies terminatum. *Ver*, sive producta, sive correpta terminatum nomen tertiae declinationis, *ris* facit genitivo, *ver*, *veris*³⁰; *cadaver*, *cadaveris*. *Vir* terminata nomina secundae sunt declinationis, *ri* faciunt genitivo, *vir*, *viri*; *Trevir*, *Treviri*³¹. *Vor*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *livor*, *livoris*³², *o* in nominativo correpta, in³³ genitivo producta, ratione quam saepe docui. *Vur*, *Xar*, *Xer*, *Xir*, his syllabis nulla nomina repperi terminata. *Xor*, tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo, *o*³⁴ ante eam in appellativis producta, *uxor*, *uxoris*. *Xur*, *Zar*, *Zer*, *Zir*, *Zor*, *Zur*, his syllabis si quis nomen aliquod invenerit, doceat rationem declinationis. *Xyr*, inveni Graecum tertiae declinationis, *ris* faciente³⁵ genitivo, *Anxryr*, *Anxryris*:

*Anxryris ense sinistram*³⁶.

38. *S* littera terminata nomina omnibus declinationibus reguntur³⁷, id est, quinque; nam

edidi. Locus est Terent. Phorm. I, 4, 9. ubi: *Purgem me? laterem lavem*. — 21) *Facientis* P. *facientia* Cod. Asc. — 22) Vv. *hic Iuppiter* addidi e Cod. — 23) *Stri* faciunt. Ita Cod. tri Asc. P. — 24) *Genitivum ut magister* P. Ego Cod. et Asc. secutus sum. — 25) *Non* i Cod. Asc. — 26) *Equestris et pedestris* P. Asc. Et om. Cod. — 27) *Consonante praecedente iuncta*. Ita Cod. *iuncta* om. P. Asc. *Consonanti* Asc. P. quod retinui. Sic paullo ante. — 28) *Castor, Hector* in genitivo. Sic lacuna versum unum excidisse significatum volui. Nam in Codice est: *quaestoris. castor. ector. in genitivo*. Pro his in Asc. habetur: *quaestoris. Castor corripit in genitivo*. Sed apud P.: *quaestoris, Castor Castoris, et corripit in genitivo*. Quas lectiones falsas esse, sequentia ostendunt. Putem scripsisse Grammaticum:

Castor, Hector, Actor, (fortassis exciderunt plura similia) *o correpta in genitivo*. — 29) Hic locus in Cod. sic legitur: *siue aliqua consonante praecedente et iuncta terminata nomina*. Excidit syllaba *Tur*. *Consonanti* scripsi secundum Asc. et P. ut supra. — 30) Cod.: *facit gen. verver, verberis, cadaver*. Asc.: *facit genitivo. Ver veris: cadaver*. P.: *facit genitivum, ut ver veris, cadaver*. Recte Ascensiana. — 31) *Trevir triviri* Cod. — 32) *Libor liboris* Cod. — 33) *In* addidi e Cod. et Asc. — 34) *O ante eam*. Ita necessario scribendum fuit. *U ante eam* omnes mei. In Cod. tamen *o* et *u* saepe confusae. — 35) *Faciens genitivo* Asc. P. — 36) Versiculum hunc adieci e Cod. Locus est Virg. Aen. X, 545. — 37) Ita Cod. regunt Asc. P. —

et *ae* diphthongo¹ faciunt genitivum, ut *Aeneas, Aeneae*; et *i*, ut *magnus, magni*; et *is*², ut *Venus, Veneris*; et *us*, ut *fructus, fructus*; et *ei*, ut *dies, diei*; *fides, fidei*. Ergo per syllabas nominativi³ doceamus, qualis eveniat⁴ genitivus, unde declinationes singulae declarantur⁵. *As* pura terminata paene tota Graeca sunt. Ergo si fecerint apud Graecos genitivum *ov*, erunt apud nos primae declinationis, id est, genitivum *ae* diphthongo terminabunt; ut *Αἰολίας, Αἰολίου*⁶, huius *Lysiae*; *Αἰετίας, Αἰετίου*, huius *Aeneae*. Si apud Graecos fecerint genitivo⁷ *τος*, apud nos erunt tertiae declinationis, *is* syllaba terminantia genitivum, ut *Θόας*⁸, *Θόαρτος*, huius *Thoantis*⁹. Feminini generis si erunt, et¹⁰ ipsa tertiae sunt declinationis, sed *dis* terminabunt genitivum, ut *Θυάς, Thyas, Thyadis*¹¹, et omnia talia, quae contra rationem Latinitatis secundum Graecos ultima syllaba acuntur, ut *Thaumantias, Thaumantiadis*. Nam si non¹² acuerimus, erit nomen generis masculini, et faciet genitivum *ae* diphthongo terminatum primae declinationis, ut *Pelias, Peliae*, et *Thaumantias, Thaumantiae*. *Es* pura inventa nomina La- [1460] tina, si producta fuerint, quinquae erunt declinationis, nam genitivo *ei* facient separatis, ut *species, speciei*; *dies, diei*, et omnia talia; excepto uno tertiae declinationis *tis* faciente genitivo¹³, *quies, quietis*. Ex hoc compositum producta *ei* faciet genitivo¹⁴ quinquae scilicet declinationis, *requies, requiei*. Correpta vero *es* tertiae sunt¹⁵ declinationis, genitivo *tis* faciunt, *miles, militis*; *inquietis, inquietis*. Omnia tamen in genitivo ante *is* vel ante *ei* producuntur. Graeca vero *es* pura terminata omnia producuntur, et tertiae sunt declinationis; nam *is* genitivo¹⁶ faciunt, ut *Gobryes, Gobryis*¹⁷, et si qua talia. *Es* correpta terminata tertiae sunt declinationis, *tis* faciunt genitivo, ut *aries, arietis*, et si qua talia¹⁸. *Aes* terminata Latina sunt omnia tertiae declinationis *ris* vel *dis* facientia genitivo¹⁹, ut *aes, aeris*; *praes, praedis*. Quidam, *hi praedes*, numero semper plurali putant, sed errant. Nam Cicero: *Pro praede litis vindictiarum*²⁰. *Is* pura terminata et Graeca sunt, et *dis* faciunt genitivo, *Lais, Laidis*; *Thais, Thaidis*; *Nais, Naidis*. Virgilius poetice *Naias, Naiadis*, posuit:

*Aegle Naiadum pulcherrima*²¹;

non *Naidum*. Excipiuntur duo, quae *is* vel *tis* faciunt genitivo, *Calais*, et nominativo et genitivo; hic *Simois*, huius *Simois*, vel *Simoentis*. Omnia tamen tertiae sunt declinationis.

39. *Os* pura terminata Latina²² duo inveniuntur monosyllaba, unum productum, *ris* fa-

1) Diphthongo faciunt. Sic emendavi Cod. scripturam *diphthongon*. Male in Asc. et P. *diphthongum*. — 2) *Et is* h. l. desunt in Cod. — 3) Nominativi Cod. Asc. nominativum P. — 4) Ita Cod. *evenit* Asc. P. — 5) *Declarantur*. Sic recte Cod. *declinantur* Asc. P. — 6) Haec et sequentia Graeca Graecis litteris sunt scripta, sed sine accentu. et spiritt., in Cod. Ceterum Cod. *αιολίας αιολίου*. — 7) *Fecerit genitivo* Cod. *fecerint genitivo* Asc. *fecerint genitivum* P. — 8) *Is* syllaba terminant ut *Θοας*, ita Cod. mendose. Graeca omittit hic et in supp. Asc. — 9) *Thoas*, huius *Thoantis* Asc. P. Primam voc. om. Cod. — 10) *Et ipsa* Cod. Asc. ut ipsa P. — 11) Haec ita in Cod., ut voluisse videatur librarius: *ῥΤΑC ῥΤΑDOC Hyadis*. Sed haec traducta lineola delevit, et supra scripsit: *hyas thyas thyadis*, pro quibus tutissimum existimavi scribere, quae dedi. Nec tamen dubito, vera esse haec: *ῥΤας, ῥΤαδος*, huius *Hyadis*, ad normam eorum

quae superius leguntur. *Troas Troadis* Asc. *Τρωάς, Τρωάδος*, *Troas Troadis* P. — 12) Negandi particulam adieci ex Asc. Nam si acuerimus Cod. Nam si *ti* acuerimus P. — 13) Vv. *tis* faciente genitivo in Cod. supra versum scripta. *tis* faciens genit. Asc. Tum ut *quies* P. ut om. Cod. Asc. — 14) *Producta ei faciet in genitivo*. Legendum haud dubie: *producta e*. Tum facit P. Asc. genitivum P. *Facient in genitivo* Cod. in genitivo etiam Asc. — 15) Sunt addidi e Cod. et Asc. Paullo post: *tis* faciunt genitivo Asc. *tis* faciunt genitivum P. Ordinem ex Cod. recepi. — 16) V. genitivo h. l. om. Cod. — 17) Cod.: *gobrues gobris* (sic). — 18) *Et si qua sunt talia* P. sunt om. Cod. Asc. — 19) Genitivum P. genitivo Cod. Asc. — 20) Cic. in Verr. I, 45. In Cod. *praedae*. — 21) Virg. Ecl. VI, 21. — 22) Latinitatis duo P. Quod dedimus, est in Cod. et Asc. —

ciens genitivo, *os, oris*; et aliud correptum, *sis* faciens genitivum²³, *os, ossis*. Quidam hoc *ossum* dicunt, sed errant. Nam omnia *um* terminata dativo et ablativo pluralibus *is* faciunt²⁴, hoc autem *bus, ossibus*, secundum rationem tertiae declinationis, *is* genitivo singulari terminatae²⁵. Graeca secundae erunt declinationis, *Lageos, Lagei*. Virgilius:

*Tenuisque Lageos*²⁶.

Virgilius: *Androgeos, Androgei*; hoc producitur, illa corripiuntur omnia; haec in genitivo [1461] ante novissimam litteram, aut corripient, aut eam in *i* mutabunt. *Us* pura terminata, si *i* ante se habuerint, genitivo facient duas *i*, secundae scilicet declinationis, *Virgilius, Virgilii*; *Terentius, Terentii*; sin alteram vocalem, una *i*, ut *arduus, ardui*; *carduus, cardui*. I ergo ante *us* habentia, si propria fuerint, vocativo *i* terminabuntur, ut *o Virgili, o Terenti*; sin appellativa²⁷, *e* correpto, *o egregie*; exceptis comparativis, quae tertiae sunt declinationis, *ris* genitivo facientia, ut *hoc carius, huius carioris, melioris*²⁸. Omnia tamen comparativa *us* syllaba terminata generis sint²⁹ neutri necesse est. *Aus* terminata, tertiae erunt declinationis, *dis* faciunt genitivo, *laus, laudis*; *fraus, fraudis*. *Eus* secundae sunt declinationis, *i* faciunt genitivo, *Tydeus, Tydei*; *Peleus, Pelei*. *Vos* vel *Vus*³⁰ secundae sunt³¹ declinationis, *i* faciunt genitivo, *hic cervus* vel *cervos*, huius cervi; *nervus* vel *nervos*, huius nervi³², et si qua talia.

40. *Vas* terminata, tertiae sunt declinationis, *sis* vel *dis* faciunt genitivo³³, *vas, vasis*; *Terentius*:

*Nec vas, nec vestimentum*³⁴;

Vas, vadis; Cicero: *Tanquam vade*³⁵; et si qua talia. *Ves* omnia corripiuntur et sunt³⁶ tertiae declinationis, *tis* facientia genitivo, ut *dives*³⁷, *divitis* et si qua talia. *Vis* tertiae sunt declinationis, *is* genitivo³⁸ facientia, haec *navis, huius navis*; nominativo plurali *ves* producto faciunt, *hae naves*; excepto uno³⁹, quod facit *res* nominativo plurali, *haec vis, huius vis, hae vires*. Lucretius tamen numero plurali *hae vis* et *has vis*⁴⁰, ut sit plurali et *hae vis, has vis, o vis*, casus habens in numero plurali tres. Excipitur unum, quod *ris* facit genitivo, *hic pulvis, huius pulveris*, numero semper singulari. *Bas* terminata Graeca sunt, unde si apud illos genitivo *roc*

23) Cod.: *Et alium t ri correptum sis faciens genitivum*. Sed *ri* deletum. *Et aliud correptum sis f. genitivo* Asc. P. — 24) Cod.: *pluralib. his faciunt*. — 25) Cod.: *terminata*. Asc.: *terminatum*. P.: *terminatorum*. Quod scripsi, res ipsa postulat. — 26) Virg. Georg. II, 93. Omnem hunc locum Cod. ita exhibet: *lageus lagei* (quae iam seqq. supra scripta sunt) *vergi² tenuisque lageos*. *Vergilius androgeus androgei*. Tum Cod.: *nam illa corr.* In Asc. et P.: *tenuisque Lageos Androgeos* cet. Nomen *Virgilius* bis putavi scribendum, emendatore Codicis iubente. — 27) *Sin appellativa*. Ita recte Cod. Deest *sin* in Asc. P. — 28) *Huius carioris, melioris*. Cod. Asc. *huius carioris, huius melioris* P. — 29) Cod. mendose: *sunt*. — 30) *Vus vel vos* Asc. P. — 31) *Sunt* add. Cod. Asc. Abest P. — 32) *Cervus vel cervos huius cervi; nervus vel nervos huius nervi*. Cod. *Cervus vel cervos, nervus vel nervos, huius nervi* Asc. P. — 33) *Genitivum* Asc.

P. — 34) Ter. Heaut. I, 1, 89. — 35) Cod. *tamquam* (sic). Locus est a me non inventus. — 36) *Sunt tertiae* Cod. *tertia sunt* Asc. P. — 37) *Ut dives* Cod. Asc. ut deest apud P. — 38) *Genitivo facientia* Cod. *facientia genit.* Asc. P. — 39) *Excepto uno* Cod. uno deest in Asc. et P. — 40) Totus hic locus ita exhibetur in Cod.: *Hae vires lucretius tamen numero plurali hae vires* (sic duabus mediis litteris re traductis) *et has vis* (sic clare) *ut sit plurali et hae vis has vis o vis*. Alia sunt in Asc. et P.: *hae vires*. Lucretius tamen numero plurali *hae vires et has vis, ut sit nomen vires numero semper plurali; et hasc vis, hae vis, has vis, o vis* cet. Quae quam male se habeant, sponte intelligitur. Lectio Cod. nostri omne vulnus persanat. Ceterum respicitur Lucretii locus Lib. III, 266. *Sed quasi multae vis unius corporis exstant*. Adde Eund. II, 587. Cf. quae ad priorem Lucretii locum nuper notavit Forbiger. —

fecerint, apud nos *tis* tertiae declinationis, *hic Abas, huius Abantis*; nam apud illos Ἀβαντος. Si apud illos βου, apud nos *bae*, primae scilicet declinationis, *Iarbas Iarbae*¹; Ἰάρβου enim facit. *Bes* terminata producta, sunt semper tertiae declinationis, nam *bis* faciunt genitivo, *haec labes, huius labis, nubis*². Unum correptum repperi, et ipsum tertiae declinationis, et *ris* [1462] faciens genitivo, *hic et haec et hoc pubes, huius puberis*. Sic Aquila³ rettulit Tullium dixisse, quam declinationem secutus Sallustius in Iugurtha: *Puberes interfecit*⁴. *Bis* tertiae sunt declinationis, nam *bis* faciunt genitivo, *hic Anubis, vel Ucurbis, huius Anubis, vel Ucurbis*⁵, nomen civitatis lectum in Salustio, *hic scrobis, huius scrobis*, genere masculino; sic Plautus:

*Sexagenos scrobes*⁶.

*haec Saetabis, huius Saetabis*⁷. *hic et haec inpubis, huius inpubis*. Virgilius:

*Comitemque inpubis Iuli*⁸.

poterit et inpubis, inpuberis, sicut Tullius: *Filiumque eius inpuberem*⁹. *Bos* terminata producuntur et tertiae sunt declinationis, *vis* etenim faciunt genitivo, *hic et haec bos, huius bovis*. Horatius:

*Intactas boves*¹⁰;

his et ab his *bubus*, non *bovibus*. Quidam hic *labos* et *haec arbos* declinaverunt, sed melius *or* terminabuntur, *labor, arbor*. Lectum est *Stobos* in Salustio¹¹, numero semper plurali, *hi Stobi*, nomen civitatis. *Erebos* Graecum est, quod poterit Latine *Erebus*¹² dici. *Bus* omnia secundae sunt declinationis, *bi* faciunt genitivo, *nimbus, cibus, albus*; *nimbi, cibi, albi*, et si qua talia.

41. *Cas* unum repperi terminatum tertiae declinationis, *dis* faciens genitivo, *Arcas, Arcadis*. *Ces* omnia producuntur, sed Latina *dis* faciunt genitivo, *haec*¹³ *merces, mercedis*; Graeca *cis, Drances, Drancis, vel tis, Drancetis*¹⁴; *Saces, Sacis, vel Sacetis*; omnia tamen decli-

1) Ut *Hiarbas Hiarbas* Asc. P. ut abest a Cod. Ceterum Graeca desunt in Asc. sed in Cod. partim Graecis partim Latinis litteris scripta sunt. Paulo ante primae scilicet declinationis e Cod. scripsi; scilicet abest ab Asc. et P. — 2) *Labes, nubes, huius labis, nubis*; vel *haec nubs huius nubis. unum*. Ita P. Sed in Asc.: *Labes nubes: huius labis nubis. unum*. Brevior etiam ratio in Cod. quam praetuli: *labes, huius labis nubis. Unum*. Ita enim saepe exempla accommodat Probus. — 3) *Aquila*. Fuit is fortasse *Aquila*, libertus Maecenatis, quem testatur Isidorus Hisp. Orig. lib. I, 21. notas quasdam adinvenisse. *Iulium* quendam *Aquilam* librum reliquisse de Etrusca disciplina, auctor est Plin. H. N. II, 11. *Aquilam* laudat etiam Chalcidius in Tim. p. 373. ed. Meurs. Ab his diversus *Aquila Romanus*, rhetor, qui in collectionibus antiquorum rhetorum habetur. Quid noster hic *Aquila*, quem memorat Probus, de Cicerone scripserit, ignoratur. — 4) *Puberes interfecit*. Sic Cod. *Puberes, ait, interfecit* Asc. P. Male. Locus Sallust. est Iug. 54. ubi tamen *interfici* editur. Alius locus est Iug. 26. ubi: *Dein omnis puberes Numidas et negotiatores promiscue, uti quisque armatis obviis, in-*

terfecit, ubi tamen novissimus Editor Gerlachius ultimam vocem uncis inclusit. — 5) Pessime utrobique *Ucurbis* Asc. P. *Ucurbis* diserte Cod. Est civitas illa Hispaniae Baeticae, inter flumen Salsum et Atteguam sita, quae apud Caes. de bello Hisp. c. 7. dicitur *Ucubis*, quemadmodum vulgo ibi legitur. Utra scriptura verior sit, non possum decernere. Recensetur hoc fragm. Sallust. a Gerlachio p. 247. — 6) *Plautus*. Exemplum apud Plautum non legitur, nisi inter fragmenta. Priscianus citat bis lib. V, 7, 41. et lib. VII, 8, 40. ex Plauti Amphitruone sic: *Ibi scrobes effodio duplos sexagenos in dies*. Cf. tamen Forcellini lex. sub v. Adde Serv. ad Virg. Georg. II, 50. et 288. Priori loco Prisciani ad hunc Probi locum respicitur. — 7) *Saetabis* ab Asc. et P. tanquam nomen appell. scribitur. Est autem nomen fluvii et oppidi in Hispania. Cf. Mannert. tom. I, pag. 425. Ceterum Cod. bis *saetabis*. — 8) Virg. Aen. V, 546. *Inpubis* ubique e Cod. dedi. — 9) Cic.

in Cat. IV, 6. Cod. *inpuberisicut tullius filiusque* (sic). — 10) Horat. Epod. IX, 22. Cod. in supp. *genetivo io et haec et hoc bos huius bobis*. — 11) *Stobos* habetur

nationis tertiae. *Cis* tertiae sunt declinationis, nam *cis* faciunt genitivo, *hic* et *haec dulcis*, *huius dulcis*. Quidam putant, *haec calcis*, debere dici, non *haec calx*, sed errant. Nam *cis* terminata, si non fuerint generis communis, Graeca sunt, *hic Acis*, nomen fluvii in Sicilia. *Cos* nullum nomen Latinum repperi¹⁵ terminatum; inventor sit etiam doctor¹⁶ rationis declinandi. Unum repperi Graecum secundae declinationis, *ci* faciens genitivo, *Damascos*, *Damasci*, sicut Lucanus:

*Ventura Damascos*¹⁷;

nomen civitatis. *Cus*, hac syllaba terminata masculina quidem omnia secundae sunt decli- [1463] nationis, nam *ci* faciunt genitivo¹⁸, *Marcus*, *saccus*, *porcus*, *truncus*; *Marci*, *porci*, *sacci*, *trunci*. Exciipiuntur tria quartae declinationis, *arcus*, *lacus*; *acus* deminutivo genus non servat¹⁹, *hic aculeus*, non *haec aculea*. Feminina vero *cus* terminata quartae, *cus* facientia²⁰ genitivo, *quercus*, *huius quercus*; *haec ficus*, *huius fici*, *pomum*²¹; sic Martialis²²:

Dicamus ficos quas constat in arbore natas;
et *huius ficus*:

*Dicemus ficus Caeciliane tuos*²³.

Neutra nomina *cus* terminata tertiae sunt declinationis, *ris*²⁴ facientia genitivo, *pecus*, *ulcus*; *pecoris*, *ulceris*. *Secus*²⁵ duas res significat, adverbium separandi:

*Haud secus ac iussi faciunt*²⁶;

et sexum, Salustius: *Virile ac muliebre secus*²⁷. Omnia autem nomina neutra *us* terminata tertiae sunt declinationis, *ris* faciunt genitivo; exceptis quattuor, *vulgus*, *pelagus*, *pus*, *virus*. Sed *vulgus* et *pelagus* secundae sunt declinationis, *gi* faciunt genitivo, *pelagi*, *vulgi*, numero semper singulari. *Vulgus* neutro et masculino²⁸ genere declinatur. Virgilius:

*Ignobile vulgus*²⁹;

et:

inter fragm. Sall. apud Gerlach. pag. 256. Sed Cod.: *arbor. bos. lectum stobos lectum in Salustio*. Quae dedi, exhibent Asc. P. — 12) *Erebos* — *Erebus* Asc. *Herebos* — *Herebus* P. et Cod. — 13) Genitivo, *haec merces* Cod. genitivo ut *merces* Asc. P. — 14) *Drancis* vel *tis* *Drancetis*. Ita Cod. *Drancis* vel *Drancetis* Asc. P. — 15) Hoc ordine Cod. *Nomen repperi latinum* Asc. P. — 16) *Inventor sit etiam doctor rationis declinandae declinationis ci faciens*. Ita Cod. uno versu omisso. Idem in Asc., nisi quod ibi: *declinationis. graeca ci facient*. P. ita correxit: *inventor doceat rationes declinandi*. Unum repperi graecum secundae declinationis, *ci faciens*, quae ex parte ascivi. — 17) *Lucani Phars. III, 215. ubi ventosa Damascos*. Sic etiam apud Probum legendum puto; nam in Cod. Bobiensi *s* et *r*, *u* et *o* saepe numero dignosci non possunt. — 18) Ita Cod. *Genitivum ut* P. In Asc. desunt vv. *nam ci faciunt genitivo ut*. Abest *ut* in Cod. ergo omisi. Sequentia ita in Asc.: *Marcus, saccus, porcus, truncus. Marci, porci, sacci, trunci*. In P.: *Marcus, porcus, saccus, truncus*, ceteris omissis. Dedimus Cod. lectionem, nisi quod *trunci*

ex Asc. addidimus. — 19) Cod. Asc.: *deminutivo genus servat*, nisi quod *diminutivo*. P.: *genus non servat diminutivo*. Negationem ex P. ascivimus. — 20) Ita Cod. Asc. *Feminina vero cus terminata quartae sunt declinationis, cus faciunt genitivo* P. — 21) Ita Cod. Asc. *haec quercus, huius* — *huius ficus et fici, pomum* P. — 22) Martialis. Epigr. I, 66. Valde exercuit hoc epigr. Grammaticos et Criticos. Cf. Prisc. VI, 14, 76. ubi Codd. plerumque bis *ficus*. Rem, puto, Probus dirimit. Apud Martialem vulgo *ficus* superiori versu pro feminino, *ficos* inferiore pro masculino, quod mihi falsum videtur. Praeterea apud Prisc. *quas scimus in arbore nasci*; quod etiam apud Martialem vulgo editur. — 23) Vv. *Caeciliane tuos* desunt in Cod. — 24) *Ris* deest in Cod. — 25) Male scriptum in Cod. *pecus*. — 26) *Haud s. ac iussa et sexus*. Ita corrupte in Cod. Locus est Virg. Aen. III, 236. 561. — 27) Sallust. Fragm. Hist. lib. II, fr. 41. cf. Edit. Gerl. pag. 220. — 28) Male Cod.: *Vulgus et masculino genere d.* — 29) Virg. Aen. I, 149. Ceterum Cod. *ignovile*. —

*Hinc spargere voces**In vulgum ambiguas¹.*

Pus et *virus* tres casus tantum recipiunt, in numero tantummodo singulari declinantur, hoc *pus* vel *virus*, o *pus* vel *virus*.

42. *Das*, primae sunt declinationis, *dae* faciunt genitivo, *Lycidas*, *Midas*, *Lycidae*, *Midae*²; et si qua talia. *Des* omnia sunt producta et paene Graeca omnia, unde arbitrio nostro declinantur, et tertiae declinationis ratione *dis* facientia genitivo, et primae *dae* terminata casu genitivo, *Pelides*³, *Tydidēs*; *Pelidis* vel *Pelidae*, *Tydidis* vel *Tydidae*. Unum nomen Latinum repperi, *des* syllaba finitum⁴ declinationis quintae, *ei* separandis faciens genitivo⁵, *fides*, *fidei*, e in genitivo correptam. Rationem supra docui. Legi hic *Oedipodes*, huius *Oedipodae*. Nam si hic⁶ *Oedipos* declinaverimus, genitivo faciet *dis*⁷, sicut *Melampus*, *Melampodis*; *Lysippos*, *Lysipodis*. Nam si ante *pus* syllabam nominativus *p* litteram⁸ habuerit, *pi* faciet genitivo [1464] declinationis secundae⁹, *Lysippus*, *Lysippi*; *Chrysippus*, *Chrysippi*; *Philippus*, *Philippi*. *Dis* terminata tertiae sunt declinationis, *dis* faciunt genitivo, hic et haec *rudis*, huius *rudis*; haec *fidis*¹⁰, huius *fidis*:

Fidibusque canoris¹¹;

haec *glandis*, sicut Virgilius¹². *Dos* producta tertiae sunt, *tis* faciunt genitivo, *dos*, *dotis*; *sacerdos*, *sacerdotis*. *Dos* correpta Graeca sunt, secundae sunt¹³ declinationis, *di* faciunt genitivo, *Tenedos*, *Tenedi*; potest tamen *Tenedus* dici. *Dus* omnia masculina secundae sunt, *di*¹⁴ faciunt genitivo, *nidus*, *nidi*; *tardus*, *nardus*, haec *Aradus*, *nardi*, *Aradi*¹⁵. Sed melius *nardos* et *Arados* dicuntur, sicut *Tenedos*, nam Graeca sunt. Excipitur unum¹⁶ quartae declinationis, *dus* faciens genitivum, ut hic *gradus*, huius *gradus*. nam neutra nomina *dus*¹⁷ terminata *ris* faciunt genitivo, *pondus*, *ponderis*; *sidus*, *sideris*; ratione neutrorum *us* terminatorum, quam supra docui. Nam feminina *dus* terminata non repperi Latina.

43. *Fas* tertiae est declinationis, Graecum *tis* faciens genitivo¹⁸, non ante *a* *n* habens, *elefas*, *elefantis*; dicitur et *elefantus*, huius¹⁹ *elefanti*, secundae declinationis. Latina duo repperi indeclinabilia, hoc *fas*, hoc *nefas*. Nam *fundi* atque *nefundi*, a nominativo venit hoc *fandum* et hoc *nefundum*. *Fes*, *Fis*, *Fos*, his syllabis non repperi nomina terminata; doceat, qui repperit²⁰. *Fes* inveniuntur, sed vulgaria. *Fus* secundae sunt declinationis, *fi* facient genitivo,

1) Virg. Aen. II, 99. Hic locus in Cod. om. ubi legitur: ignovile vulgus. *pus*. et *virus*. — 2) *Lycidas* *Lycidae*, *Midas* *Midae* Asc. P. — 3) Genitivo ut *Pelides* P. — 4) *Des* syllaba terminatum Asc. P. — 5) Genitivum P. — 6) Additum hic e Cod. — 7) Genitivo *dis* faciet Asc. P. — 8) Litteram add. e Cod. deest in Asc. P. — 9) Secundae declin. Asc. P. — 10) Haec *fides* P. ex errore typ. — 11) Virg. Aen. VI, 120. — 12) Virg. Georg. IV, 81. Nec de concussa tantum pluit ilice glandis; ubi *glandis* genitivum esse non perspexit Probus. — 13) Add. sunt e Cod. — 14) Et *di* faciunt Asc. P. — 15) *Tardus*, *nardus*, haec *Aradus*, *nardi*, *Aradi*. Ita dedi Codicem secutus. Asc.: *tardus* *tardi*: *nardus* haec *aradus* *nardi* *aradi*, fortasse recte. P.: *tardus* *tardi*, *nardus* *nardi*, haec *Aradus* *Aradi*. — 16) Nam graeca sunt. Excipitur unum. Recte sic

P. In Cod. est: Nam graeca excipiuntur unum. Asc.: nam graeca. excipitur unum. — 17) Male in Cod. *dis*. — 18) Genitivum P. — 19) Huius add. e Cod. Ceterum littera *f*, quacum scripsimus hoc nomen, in Cod. est. — 20) Qui repperiet Cod. sed corr. — 21) Sunt declinationis P. — 22) *Gis*, *stragis* Cod. Asc. *gis*, ut *strages* *stragis* P. Retinui *strages*, licet desideretur in Cod. Asc. — 23) *Gae gyges* vel *gygetis* Cod. male. — 24) *Gos* in Cod. supra scriptum. — 25) *Quidem* add. Cod. — 26) Hoc *Argi*, ut hoc *porrum* P. A. Cod. ignorat ut, male. — 27) Secundae declinationis sunt P. Statim post *g* faciunt ex errore typ. P. — 28) Omnia tertiae sunt P. sunt om. Asc. — 29) Facientia P. Asc. — 30) Virg. Georg. II, 86. — 31) Relatum inter Salustii fragm. a Gerl. pag. 243. Recurrit hoc idem voc. infra. — 32) Ut interposui sententia flagitante, licet

rufus, rufi; et si qua talia. *Gas* unum Latinum monoptotum repperi, generis omnis, *nugas*. Graeca tertiae sunt declinationis, *tis* facientia genitivo, *n* ante eam habentia, *Gigas, Gigantis*. *Ges* correpta tertiae sunt²¹, *tis* faciunt genitivo, *seges, segetis*; producta vero *gis*²², *strages, stragis*. Graeca vero *gis* vel *tis* vel *gae*, *Gyges, Gygis*, vel *Gygetis*²³, vel *Gygae*; *Ganges, Gangis*, vel *Gangetis*, vel *Gangae*. *Gis*, non inveni hac syllaba nomen terminatum. *Gos*²⁴ et corripitur, et Graecum est, hoc *Argos, huius Argi*, declinationis secundae. [1465] Hoc tamen nomen numero quidem²⁵ singulari, genere neutro dicitur, plurali vero, masculino, *hi Argi*, ut²⁶ hoc porrum, *hi porri*. His contraria sunt numero singulari masculina, plurali neutra, *hic Tartarus, haec Tartara*; *hic Gargarus, haec Gargara*; *hic Maenalus, haec Maenala*. *Gus*, secundae sunt²⁷, *gi* faciunt genitivo, *mergus, mergi*. Neutra, sicut supra docuimus, *us* terminata, omnia sunt tertiae²⁸ declinationis, *ris* genitivo facientia, *frigus, frigoris*; exceptis quattuor, *vulgus, pelagus, pus, virus*, de quibus paulo ante tractavi.

44. *Has*, tertiae sunt Graeca, *dis* genitivo faciunt²⁹, *Orchas, Orchadis*. Virgilius³⁰: *Orchades et radii*.

Unum inveni barbarum monoptotum, *Naphthas*; Sallustius³¹ posuit. *Hes* producta Graeca sunt tertiae declinationis, *chis* vel *tis* facientia genitivo, *Laches, Lachetis, vel Lachis*; ut³² *Chremes, Chremis, vel Chremetis*; *Dares*. Terentius:

*Puerum conveni Chremis*³³.

His, tertiae sunt³⁴, *dis* faciunt genitivo, *Bacchis, Bacchidis*. *Hos*, non inveni nisi unum barbarum numero semper plurali, *Tarrhos*³⁵, nomen civitatis lectum in Sallustio. *Hus* antequam³⁶ *c*, *Orchus Orchi*, secundae declinationis. *Ias*, Graeca, *dis* faciunt genitivo, declinationis tertiae, *Thyias, Thyiadis*³⁷. *Ies, Iis*, his iunctis nullum nomen repperi terminatum. *Ios* productum, unum inveni, sed numero plurali³⁸, *Veios*, civitatis nomen³⁹. *Ius* monosyllabum, *u* ante *ris* habebit in genitivo, *ius iuris*; dissyllabum⁴⁰ vel amplius, comparativa, et ipsa *ris* faciunt genitivo⁴¹, sed ante eam *o* productam, *maius, maioris*; *peius, peioris*. *Kas, Kes, Kis, Kos, Kus*, his syllabis nullum nomen terminatur, ratione *K* litterae, quam supra docui, quod nunquam nisi *a* solum post se habet, nulla altera littera secum iuncta.

45. *Las*, si vocalem ante se habuerit, *t* vel aliam⁴² consonantem praeter *l*⁴³, primae

desit in Cod. Asc. P. Supra in simili re: ut hoc porrum. — 33) Terent. Andr. II, 2, 31. Cf. Priscian. VI, 11, 60. — 34) *His*, tertiae declinationis sunt, graeca P. *His* tertiae sunt, *dis* cet. Cod. Asc. quod scripsi. —

35) Cod. *tharros* (sic). Hoc si verum est, scribendum *Tharrhos*, ut sit Graecum *Θάρρος*. Intelligitur fortasse oppidum Cretense, quod tamen apud Mannert. tom. VIII, pag. 700. scribitur *Tarros*. Sed vid. infra 50. — 36) *Hus* ante *c* contra mentem Grammatici et sine sensu A. P. Sed Cod. qui pariter habet ante *c* supra litteram *c* scriptum habet *que*, unde intelligitur ante *que* *c* voluisse librarium. Omnia tamen haec: *Hus antequam* — secundae decl., in margine Cod. scripta sunt. — 37) Tertiae declinationis, *Thias, Thiadis* Asc. P. Non est vox Graeca *θυάς*. Cod.: declinationis tertiae *thyas thyadis*.

Scripsi igitur *Thyias*, quod est Graecorum *θυιάς*. — 38) Unum inveni numero semper plurali Asc. P. Un. inveni sed numero pl. Cod. — 39) *His* addit P.: *dioitur sicut Tarrhos*, quae recte absunt ab Asc. et Cod. — 40) Dissyllabum Asc. P. dissyllabum Cod. — 41) Genitivo additum e Cod. — 42) Si vocalem ante habuerit, *e*, vel aliam. Ita corrupte Asc. P. Si voc. ante habuerit (sic) *t* vel aliam Cod. Scribendum tamen potius videtur: *o* vel aliam; *o* et *t* aliquoties confunduntur in Cod. — 43) Praeter *l, r*, primae. Ita falso Asc. P. In

Cod. est: praeter *r* (sic), unde intelligitur *r* plane esse delendum, id quod vel sine Cod. ex seqq. intelligi poterat. Paulo post *asilas asilae* (sic) in Cod. supra scr. —

Q *

erunt declinationis, *Hylas, Hylae; Asylas, Asylae; Amyclas, Amyclae*, nomen lectum in Lucano: *Molli consurgit Amyclas*, [1466]

*Quem dabat alga, toro*¹.

Si *l* habuerint, tertiae erunt declinationis, nam aut *dis*, aut *tis*, faciunt genitivo, ut *Pallas, Palladis*, vel *Pallantis*. Quidam putant tunc *t*² debere dici, *Pallantis*, si nominativus *n* habuerit³; tunc *Palladis*, si non habuerit *n* nominativus; sed errant. Nam nullum de his nominibus *n* habet. Sed differentia genitivi ab accentu nominativi cognoscitur; *Pallas* in *pal* habens acutum *Pallantis* facit; *Pallas* in *las*⁴ habens acutum *Palladis* facit. Excipitur unum, quod quamvis *l* habeat ante *las* in nominativo, tamen genitivo nec *tis* facit nec *dis*, sed *lae*⁵, ratione primae declinationis, non tertiae, *Achillas, huius Achillae*⁶, nomen lectum in Lucano. *Les* correpta Latina *tis* faciunt genitivo, *miles, militis*; *e* in *i* mutata. Excipitur unum, quod in genitivo *e* producit, *locuples, locupletis*. Producta Latina *lis* faciunt⁷, *Hercules, Achilles; Herculis, Achillis*⁸. Unum legi *Les* terminatum generis neutri, sine aliqua ratione declinationis, *Cales*⁹, nomen oppidi. Graeca *Les* terminata omnia producuntur, et aut *lis* faciunt genitivo, vel *tis*, ut *Thales, Thalys*, vel *Thaletis*; *Eteocles, Eteoclis*. Ergo omnia tertiae sunt declinationis. *Lis* terminata omnia tertiae sunt declinationis, nam *lis* terminant genitivum, *hic facilis, huius facilis*; *hic mollis, huius mollis*; excipitur *tis* faciens genitivo¹⁰, *haec lis, huius litis*. Graeca *lis* terminata aut *lis* facient genitivo¹¹, aut *dis* ut *Damalis, huius Damalis*, vel *Damalidis*, nomen meretricis Horatianae¹². Hoc tamen scire debemus, quod omnia nomina Latina *lis* terminata communia sunt generum duorum¹³, ut *hic et haec facilis, difficilis, mollis* (excipitur unum *lis*)¹⁴ *hic et haec gracilis, hic et haec imbecillis*. Sed Terentius nove:

*Ut gracilae sient*¹⁵;

nominativo singulari, *haec gracila, haec imbecilla*. Nam si a nominativo *lis* terminato posuisset nominativum pluralem, *les* terminabat, *graciles*. Tale est Salustianum: *Imbecilla aetas*¹⁶, non *imbecillis*. Hoc tamen scire debemus, quod *lis* terminata Latina communia sunt duum [1467] generum, neutrum facientia¹⁷ *e* correpto, excepto *lis, litis*. *Los* producta unum nomen repperit terminatum; et correptum unum¹⁸, apud Lucanum lectum, *haec Mallos, huius Malli*, secundae declinationis, nomen civitatis; nam producta, *colos, coloris*; Salustius: *Igitur colos exanguis*¹⁹; sed melius *color* dicitur. *Lus* terminata omnia secundae sunt declinationis, *li* facient genitivo,

1) *Dabat alta toro* Cod. sed *t* et *c* in Cod. saepe confunduntur, scripturae ductibus similes. Unde conicio, in archetypo lectum esse *alca* pro *alga*. *Alga* Asc. P. Locus est Lucan. Phars. V, 520. — 2) *Tunc t* Cod. recte. *tunc* omisso *t* Asc. cum *t* P. — 3) Cod.:

Si nominativum non habuerit i. e. si nominativus n habuerit. — 4) *Pallas in las habens*. Ita recte Cod. In *las* desunt in Asc. et P. — 5) *Nec dis illa ratione* Cod. a pr. m.; correctum sed alio atramento *nec dis sed il-lae ratione*. Atque ita P. *Sed illa ratione* Asc. Scribendum esse: *nec dis, sed lae*, ratione etiam sine Cod. intelligitur. — 6) *Achillas huius achillae*, sed una *l* expuncta, Cod. — 7) Hunc locum sic ditavit P.: *Producta latina Les, proles, soboles, lis faciunt genitivum.*

Graeca *Les, lis* faciunt genitivum, *Hercules* cet. Quae omisimus, recte omittuntur in Cod. et Asc. id quod seqq. docent. — 8) *Herculis achillis* supra scr. in Cod. sed ita ut interposita voluisse scriptorem appareat. — 9) *Cales* Cod. Asc. *Kales* P. — 10) *Excipitur unum tis faciens genitivum* P. unum abest a Cod. Asc. genitivo Cod. — 11) *Faciunt genitivum* P. Asc. — 12) Horat. Od. I, 36, 13. 17. 18. — 13) *Generum duorum*. Sic h. l. Cod. non, ut alibi, *duum*. *Duorum generum* Asc. P. — 14) Vv. *excipitur unum lis* in parenthesi erant ponenda. Respicit Gramm. ad superiora, ubi *lis litis* iam posuerat. — 15) Cod.: *terentius nova e ut gracile sient*. Ita Cod. Lineola perpendicularis supra scripta notat, ibi voces dirimendas esse. *I ante nt* in voce ultima deletum. Locus Terentii est Eunuch. II, 3, 23. —

malus, mali; populus, populi; Romulus, Romuli; exceptis neutris, quae, sicut frequentissime docui, *ris* faciunt genitivo, *vellus, velleris*, ratione neutrorum *us* terminatorum; et uno feminino *ris* faciente genitivo, *u* et in nominativo et in genitivo producta. *U* enim²⁰ ante novissimam syllabam, habentem consonantem, continentia producuntur. ut *tellus, telluris; iuventus, iuventutis; senectus, senectutis*. *Anus, anuis* et *sus, suis*²¹, ideo corripiuntur, quoniam novissima syllaba sine consonante est. *Haec colus* secundae est declinationis, *li* faciens genitivo, *huius coli*. Nam Virgilius:

*Cui tolerare colo vitam*²²;

qui dativus a genitivo *i* terminato venit: et quartae declinationis, *us* terminans genitivum, sicut Statius Thebaidos libro III:

Nigraeque sororum

*Iuravere colus*²³;

qui nominativus pluralis a genitivo singulari *us* terminato deducitur.

46. *Mas* Latinum unum²⁴ monosyllabum repperi tertiae declinationis, *ris* faciens genitivo, *mas, maris*. Virgilius accusativum pluralem:

*Solve mares*²⁵.

Graeca indifferenter declinabuntur²⁶, et primae declinationis, *ae* diphthongo terminato genitivo, et tertiae *tis*²⁷ terminato genitivo, *Mimas, Mimae*, vel *Mimantis*; *Gyas, Gyae*, vel *Gyant*²⁸; *Athamas, Athamae*, vel *Athamantis*, in nominativo sine *n* littera, in caeteris casibus cum ea; sic *Pallas Pallantis*. Nam *mimas*, in *mas* acutum, *dis* facit genitivo, *mimas, mimadis*; et melius pereunte *s*²⁹ littera de nominativo, fit nomen Latinum primae declinationis, *ae* genitivum terminans, haec *mima*³⁰, *huius mimae*. *Mes* correpta, faciunt genitivo *tis, limes, trames*; [1468] *limitis, tramitis*. Producta, semper *mis, fames, famis*. Graeca semper producuntur et aut *mis* faciunt genitivo aut *tis*, hic *Chremes*³¹, *Chremis*, et³² *Chremetis*. Terentius:

*Etiā inde abiens puerum conveni Chremis*³³;

et:

*Iubeo Chremetem*³⁴.

Omnia igitur tertiae sunt declinationis, quoniam *is* faciunt genitivo. Et inveni genitivo *Chremi*,

16) Sallust. Catil. 3. prooem. — 17) *Communia sunt* — *facientia*. Ita recte Cod. Abest *sunt* A. P. *Facient* exhibent A. P. Nimirum *sunt* in Cod. compendio scriptum, ita ut oculos paene fugiat, unde orta corruptio. — 18) *Et correptum unum*, apud Lucanum lectum. Ita distinxit. In Asc. deest distinctio. P. comma posuit ante v. *unum*. Fortasse tamen scribendum: *et correpta unum*. Lucan. Phars. III, 227. — 19) Sallust. Cat. 15. fin. Vc. igitur apud P. ad Gram. verba trahitur. — 20) *Producta* in Cod. supra scr. Tum vñ ante, quod putavi legendum esse: *U enim*; tale quid saltem requiritur. —

21) Turbat Cod. *anus anum. is* (sic lineola traducta) *sus suis ideo* cet. *Anus anuis sus suis ideo* Asc. P. Tractum illud pro compendio v. et habui; poterat saltem

ita videri. — 22) Virg. Aen. VIII, 409. — 23) Statius Theb. III, 241. seq. — 24) *Unum* addidi e Cod. et Asc. — 25) Virg. Georg. III, 64. — 26) *Declinantur* P. Asc. — 27) *Dis* fortasse operarum errore P. — 28) *Gras Grae vel Grantis* Asc. P. ex non intellecta scriptura Cod., ubi *y* sic exaratum est: *τ*, ut fere simile sit Graeco initiali *T*. — 29) *S* desideratur in Asc. et P. Ceterum Asc. *praeunte*. In supp. fortasse scribendum: *sed melius pereunte* cet. — 30) *Hic Mimas* P. *haec Mimas* Asc. Sed recte Cod.: *haec mimae huius mimae*. — 31) *Ut Chremes* Asc. P. *hic Chr.* Cod. — 32) *Vel Chr.* Asc. P. *et Chr.* Cod. — 33) Terent. Andr. II, 2, 31. ubi *conspexi* de suo reponendum iussit Bentl. Eodem loco *Chremi* Donatum legisse, ex eius observatione apparet. — 34) Terent. Andr. III, 3, 1. —

et antiqua est ratio declinationis¹, dativo uti pro genitivo:

Infelicitis Ulixi,

pro *Ulixis*², *Achilli* pro *Achillis*. Ad bellum *Persi Macedonicum*³, pro *Persis*. *Mis* communia quidem duum⁴ generum *mis* faciunt genitivo, *unanimis*, *exanimis*, *huius unanimis*, *exanimis*. Dicimus et *hic exanimus* et *unanimus*. Unius ergo generis nomina⁵ *mis* syllaba terminata *ris* faciunt genitivo, *hic vomis*, *huius vomis*, *huius vomeris*, et *cucumeris*. Martialis cum genere, *cucumerem rectum*⁶. Ergo omnia *mis* terminata tertiae sunt declinationis. *Mos* producta unum monosyllabum tertiae declinationis legi⁷ *ris* faciens genitivo, *hic mos*, *huius moris*; correpta, nullum legi. *Mus* paene omnia secundae sunt declinationis, *mi* facientia genitivo, *humus*, *humi*; *almus*, *almi*; neutro vero tertiae⁸ *ris* facient genitivo, *nemus*, *nemoris*; secundum rationem neutrorum *us* terminatorum, de qua frequenter docuimus. Unum masculini generis legi tertiae declinationis, *ris* faciens genitivo, *hic mus*, *huius muris*; ut Horatius:

*Parturient montes; nascetur ridiculus mus*⁹;

et unum secundae declinationis et quartae, *us* finiens genitivo, *haec domus*, *huius domus* et *domi*¹⁰. Terentius:

*Domi focique fac*¹¹ *vicissim memineris*.

Memini illius rei:

*Nec meminisse viae media Palinurus in unda*¹².

47. *Nas* Latina indifferenter declinabuntur, aut primae declinationis *ae* facientia genitivo, ut *Maecenas*, *Maecenae*; aut tertiae *tis* facientia¹³, ut *Maecenalis*. Graeca tertiae sunt, acuto in novissima syllaba contra rationem Latinae linguae, sed *dis* facientia genitivo, *Maenas*, *Maenadis*, nomen Bacchae; sic Persius et Horatius. *Nes* correpta non legi; producta vero, [1469] si Latina fuerint, indifferenter primae, vel tertiae declinationis ratione flectuntur, ut *Noranes*¹⁴, vel *Nolanes*, *Nolanae*, vel *Noranae*, *Noranis*, vel *Nolanis*. Graeca vero tunc primae erunt declinationis apud Latinos, si apud Graecos *ov* fecerint genitivo, ut *Hostanes* *Ὅστάνου*, *huius Hostanae*; *Δημοσθένης*, *Δημοσθένους*¹⁵, *huius Demosthenis*. *Nis* tertiae sunt declinationis, similem genitivum¹⁶ nominativo facientia, ut *canis*, *inanis*; excepto uno, quod *ris* facit genitivo *cinis*, *cineris*; et haec Latina. Graeca *nis* terminata aut *nis* faciunt genitivo, aut *dis*, *haec Philenis*, *Philenis*,

1) Antiqua est ratio decl. Ita Cod. Asc. antiquae est declinationis P. — 2) Cod.: *infelicitis ulixi* pro *ulicis*. Asc. P.: *inf. Ulyssi* pro *Ulyssis*. Male. Ubique meliores libri *Ulixes*. Locus est Virg. Aen. III, 613. 691. — 3) Locus est Sallustii inter fragmenta Historiarum relatus. Cf. Gerlach. pag. 213. et Gramm. qui ibi citati inveniuntur. — 4) *Duum* Cod. *duorum* Asc. P. — 5) *Nomina* Cod. *omnia* Asc. P. — 6) Non satis integer hic locus in Cod.: *vomeris martialis cum genere cucumerem rectum*, quibus in margine adiecta leguntur: *et cucumeris*. Asc.: *vomeris*. Martialis. Cum genere et *cucumis rectum*. Unde conicio legendum esse: *vomeris; cucumis, huius cucumis et cucumeris*. Martialis cum genere (sc. protulit) *cucumerem rectum*. Putachius de suo, vel ex Bongersii schedis: *vomeris, cucumis huius cucumeris, vel cucumis*. Martialis masculino genere, In quo nec cu-

cum *is* iacere rectus. Locus Mart. est Epigr. XI, 19, 10. — 7) Hoc ordine Cod. *legi tertiae decl.* Asc. P. — 8) *Tertiae* addidi e Cod. — 9) Horat. De A. P. 139. ubi *parturiunt* Benth. scribendum censuit. *Parturiens* Cod. — 10) *Haec domus huius domi* Cod. Non recte. — 11) *Ut* interponunt h. l. Asc. P. Recte abest a Cod. Locus est Terent. Eun. IV, 7, 45. ubi editur: *vicissim ut memineris*. — 12) Virg. Aen. III, 202. — 13) Hic interponit v. *genitivo* P. Ignorant Cod. Asc. — 14) *Ut noranes* Cod. sed corr. Paulo post P. Asc.: *facient genitivo*. — 15) *Δημοσθένης* P. In Asc. Graeca desunt, lacunis relictis. Cod. recte *ΔΗΜΟΘΕΝΟΥC*. — 16) *Similia genitivo* P. — 17) Alio ordine P. Asc.: *Dardanis, Dardanis, vel Dardanidis*. Paulo post: *sunt declinationis, is, pura* Asc. P. — 18) *Producta* Asc. P. — 19) *Ut* addidi e Cod. — 20) *Haec anuis, huius anuis*

vel *Philenidis*; Dardanis, Dardanidis, vel Dardanis¹⁷. Nos tertiae sunt, *is* pura facientia genitivo, o in nominativo producta¹⁸, in genitivo correpta, ut¹⁹ *Minos, Minois*. Nus omnia secundae sunt declinationis, nam *ni* faciunt in genitivo, *Linus, Lini*; *canus, cani*; *sanus, sani*; *Iamus, Iani*; *annus, anni*; *Severianus, Severiani*; *asinus, asini*; *vannus, vanni*; *alnus, alni*; *pinus, pini*; exceptis duobus tertiae declinationis, uno *ris* faciente genitivo, *Venus, Veneris*; altero *is* nova ratione, *haec anus*²⁰; *huius anuis*. Terentius:

*Huius anuis causa opinor, quae erat mortua*²¹;

et duobus quartae declinationis, *nus* facientibus genitivo, *haec manus, hic sinus, huius manus, sinus*²². Nam neutra nomina²³ *nus* terminata omnia *ris* faciunt genitivo, secundum rationem, quam frequentissime ante monstravi. Hoc tamen scire debemus, quod omnis nominativus *nus* terminatus corripitur; excepto eo, qui in genitivo *u* habet ante novissimam syllabam habentem duntaxat consonantem. Nam *anus* et *sus*, *anuis* et *suis*, habent quidem in genitivo *u* ante novissimam syllabam, tamen corripiuntur, quoniam ipsa novissima syllaba genitivo consonantem non habet.

48. *Gnas* tertiae sunt declinationis, *tis* faciunt genitivo, *praegnas, praegnatis*²⁴. *Gnes* similiter tertiae sunt declinationis, *tis* faciunt genitivum, *magnes, magnetis, e* ubique producta²⁵. *Gnis* tertiae sunt, similem facientia genitivum nominativo, *ignis, huius ignis*, et si qua [1470] talia. *Gnos*, non inveni hac syllaba nomen finitum. *Gnus* omnia secundae sunt declinationis, *gni* facientia genitivo, *agnus, agni*; *magnus, magni*; et si qua talia.

49. *Pas* Graeca sunt tertiae declinationis, *dis* faciunt genitivo, *lampas, lampadis*, et similia. *Pes* producta Latina vel Graeca tertiae sunt declinationis, *pis* facient genitivo, *puppis, puppis*; *valles, vallis*²⁶; *rupes, rupis*; *vulpes, vulpis*; excepto uno monosyllabo, quod *dis* facit genitivo, *pes, pedis*; ex eo figurata corripiuntur, et *dis* faciunt genitivo, *alipes, alipedis*; *sonipes, sonipedis*. Unum excipitur ab eo tractum, quod in nominativo producit, in genitivo *pis* facit, *haec apes, huius apis*. Nam ab eo dictae *apes*, quod sine pedibus nascuntur, sicut Virgilius de his:

*Trunca pedum*²⁷.

Nam *apes*, si *pes* corripueris, barbarismus erit; *apaes* Graece significat hominem sine filiis²⁸. *Pes* correpta Latina, non tracta a pede, *tis* faciunt genitivo, ut *praepes, praepetis*; *hospes, ho-*

Cod. contra mentem Gramm. — 21) Terent. Heaut. II, 3, 46. ubi tamen editur *eius* pro *huius*. — 22) *Huius sinus* P. *huius abes* a Cod. Asc. — 23) *Neutra in nus*

terminata Asc. P. — 24) Cod.: *pregnas, praegnatis. gens* (sic) *similiter tertiae sunt declinationis. gens gentis magnes* cet., sed vv. *gens gentis* lineola traducta deletae. — 25) *E ubique producta*. Ita recte Cod. *Et ubicunque producta* e P. Quae quomodo orta sint, docet Asc. ubi est: *et ubique producta*. — 26) Non intelligitur, quomodo inter haec exempla novinum in *pes* desinentium *valles* poni potuerit. Ergo puto legendum esse: *puppis, puppis, ut valles, vallis*. Ceterum in Cod. locus ita est comparatus: *puppis, valles rupes vulpes excepto uno*. Videtur librarius terminatione supra scripta totius vocabuli repetitionem evitare voluisse. Ceterum illud *affpes* legendum

esse *alpes* h. e. *Alpes* Prisciani loco adducor, ut credam Lib. VII, 10, 51. *Alpes* cum semper plurale sit, quomodo *Syrtes* (ita enim e Cod. Luth. legendum pro vulg. *Alpis* — *Syrtis*), tamen singulariter hoc, quomodo illud, invenitur a poetis prolatum et in em terminans accusativum *Alpem*, cum illud *Syrtim* faciat. Haud dubie Probus inter nomina in *pes* desinentia *Alpes* posuit, licet nimio brevitatis studio de singulari numero nihil dixerit. In Asc. est: *Vulpes vulpis, Aspēs aspis. excepto uno*. Longe alia P.: *vulpes vulpis, Satrapes satrapis, Hydaspes Hydaspis; excepto uno*. Quae e coniectura sunt. — 27) Virg. Georg. IV, 310. — 28) *Apes graece significans hominem sine filiis dicunt pes correpta* Cod. ex manifesta interpolatione. Fortasse totus locus: *Apes — filiis erudituli est additamentum, Asc. apaes. P. apes.* —

spitis; excepto uno, quod *pis*¹ facit, non *tis*, *aucupes*², *huius aucupis*; nam qui *auceps* declinat, errat. Omnia *ceps* terminata *tis* faciunt genitivo, *praeceps*, *praecepitis*; *anceps*, *incipitis*. Praeterea nominativo plurali Terentius *aucupes* dixit:

*Piscatores, aucupes*³;

unde docuit nominativo singulari *aucupes* debere dici, non *auceps*. Nam *aucupetes* dixisset numero plurali. *Pis* Latina, *dis* faciunt⁴, *lapis*, *lapidis*. Graeca aut *dis* aut *pis*, *aspis*, *aspidis*; *iaspis*, *iaspidis*⁵; *Serapis*⁶, *Serapis*, vel *Serapidis*; omnia declinationis tertiae; *haec sinapis*, *huius sinapis*, sicut⁷ Plautus in *Pseudolo*⁸. Alii melius genere neutro indeclinabile *hoc sinapi*, sicut *hoc gummi*. *Pos* producuntur, et sunt declinationis tertiae; si sint⁹ generis communis, *tis* faciunt genitivo, ut *hic* et *haec nepos*, *huius nepotis*; quamvis multi *haec neptis* dicant, non *haec nepos*. Unius vero generis *pos* terminata, *ris* faciunt genitivo, *hic lepos*, *huius leporis*. Nam quod *Arpos* legimus, numero semper plurali declinatur¹⁰. *Pos* correpta, si [1471] inventa fuerint, Latina non sunt, et secundae declinationis, *pi* facientia genitivo¹¹. *Pus* Latinae secundae sunt¹² declinationis, *pi* faciunt genitivo, *lupus*, *lupi*; *campus*, *campi*; *lippus*, *lippi*. exceptis duobus, uno monosyllabo indeclinabili *hoc*¹³ *pus*, et uno tertiae declinationis *ris* faciente genitivo, *lepus*, *leporis*, o correpta; nam erit *leporis*, significans¹⁴ elegantiam, a nominativo *lepos*. Graeca *pus* terminata tertiae sunt declinationis, *dis* facientia genitivo, *Melampus*, *Melampodis*; *Oedipus*, *Oedipodis*; quamvis

*Hic domus Oedipodes*¹⁵,

lectum est. *Pys* Graeca sunt, nam *y* litteram Latina nomina nunquam habent; sunt autem tertiae declinationis *ys* pura terminata genitivo¹⁶, *hic Capys*, *huius Capysis*¹⁷. *Pans* tertiae¹⁸ declinationis, *tis* faciunt genitivo, *stipans*, *stipantis*. Hoc tamen teneamus, quod omnia nomina *ns* terminata, *tis*¹⁹ faciunt genitivo; exceptis duobus quae *tis* faciunt et *dis*, *frons*, *frondis*, et *frons*, *frontis*²⁰; *lens*, *lendis* et *lentis*. Quidam putant, *haec lentis* debere dici, et *haec lendis*; sed errant, quia non inveni hac syllaba nomen aliquod terminatum.

50. *Ques* correpta *tis* faciunt genitivo, *eques*, *equitis*; nam *quies* et *inquies* productio²¹ es terminantur; de his ante tractavi. Et sunt tertiae declinationis, *is* faciunt genitivo. *Quis*, pronomina reguntur, non nomina. *Quos*, *Quus*, secundae sunt declinationis, *qui* faciunt genitivo, *equis*, *equi*. *Ras* primae sunt declinationis, *rae* faciunt genitivo, *hic*²² *Hieras*, *huius Hierae*.

1) Quod genitivo *pis* facit P. — 2) *Aucupis* huius *aucupis* Cod. — 3) Terent. Eunuch. II, 2, 26. *Cetarii*, *lanii*, *coqui*, *fartores*, *piscatores*; ubi in quibusdam Codicibus additur hoc *aucupes*, quod ignorant meliores libri et Cic. de Off. I, 42, itemque metrum excludit. Nescit etiam Donatus. Videtur igitur iam Probus corrupto Codicis usus esse. — 4) Genitivo intrudunt hic Asc. P. — 5) Ita recte Cod. Alia in Asc. et P.: Graeca aut *pis* aut *dis*, ut, *iaspis* huius *iaspis*, vel *iaspidis*. — 6) Huius *Serapis* Asc. P. huius ignorat Cod. — 7) Sicut ignorant Asc. P. — 8) In *pseudologo* Cod. in *Pseudu*. (sic) Asc. in *Pseudulo* P. Est locus Pseud. III, 2, 28. Ceterum Cod. *senapis*, ut paullo post *hoc senapi*. — 9) Sint e Cod. dedi. sunt Asc. P. — 10) Declinatur vitiose Asc. P. declinatur Cod. — 11) Ita e Cod. dedi. Asc. totum hunc locum: *Pos correpta* — — facientia

genitivo omisit. Apud P. ita male correctae leguntur: *Correpta pos si inventa fuerint latina non sunt, et sunt secundae declinationis*; reliqua omisit. — 12) *Pus* Latinae secundae sunt. Ita Cod. *Pus correpta latina sunt et secundae decl.* Asc. P. — 13) Hoc add. e Cod. — 14) Nam erit *leporis*, significans elegantiam, a cet. Cod. nam si erit *leporis*, significat elegantiam, a cet. Asc. P. — 15) Quamvis domus *Oedipodae* Asc. P. quod fortasse verum, sed videtur ad locum Statii expressum, quem fortasse respexit Grammaticus. Quare putabam duo in unum confusos esse in Cod. locos Statii, atque ita legendum: *Quamvis domus Oedipodae et hic Oedipodes lectum est.* Cf. Stat. Thebaid. I, 17. ibid. 48. — 16) Ita de coniectura dedi, quum Cod. habeat: *terminata gen* (sic). *Terminata genitivum* Asc. P. — 17) Huius *Capys* vitiose Cod. — 18) Sunt h. l. intrudunt Asc. P.

Cicero: *Hieras et Blaesamius et Antiochus*; in Caesarianis²³. *Res* correpta, *tis* faciunt genitivo, *teres, teretis*; producta, *ris, Antores, Antoris*; *Seres, Seris*. Lucanus:

*Sub iuga iam Seres*²¹;

verres, verris; exceptis duobus, uno monosyllabo quintae declinationis, *e* in genitivo correpta, *res, rei*²⁵; et uno disyllabo, quod genitivo ante *ris* una syllaba correpta plus crescit, *Ceres, Cereris*, in nominativo *e*²⁶ littera producta, in genitivo utraque *e* correpta. Ergo omnia *res* terminata, sive producta, sive correpta, tertiae sunt declinationis, excepto uno monosyllabo [1472] quintae declinationis, *res, rei*. *Ris* tertiae sunt declinationis, *ris* vel *dis* faciunt genitivo, *Iris, huius Iris*, vel *Iridis*; *Paris*²⁷, *huius Paris*, vel *Paridis*. Unum *ris* solum facit, *Liris, huius Liris*, nomen fluminis. *Ros* omnia producuntur et sunt tertiae declinationis, *ris* faciunt genitivo. monosyllabum *ris* facit, *ros, roris*. Graeca secundum rationem suam, si apud illos *ος*, apud nos *is*²⁸; si apud illos *τος*, apud nos *tis*, *ἔρωτος* erotis²⁹. *Tarrhos* nomen est numeri semper pluralis. *Rus* terminata si aliud ex se genus fecerint, secundae declinationis sunt, *ri* faciunt³⁰ genitivo, *carus, cari*; *austerus, austeri*; *mirus, miri*³¹. hac ratione id est³² secundae declinationis etiam Graeca nomina declinantur, quamvis non faciant aliud genus, ut *Tartarus, Tartari*; *Gargarus, Gargari*. Haec tamen numero singulari sunt³³ masculina, pluraliter neutra, sicut *Maenalus, Maenala*. Quae vero Latina aliud genus non faciunt, *rus* terminata, quartae sunt declinationis et *rus* faciunt genitivo,³⁴ *hic currus, huius currus*. Excipiuntur quattuor, unum *ri* faciens genitivo, quamvis aliud genus ex se non faciat, *hic murus, huius muri*; alterum, indifferenter declinatum³⁵, secundae declinationis, *ri* faciens genitivo, et quartae *rus, haec laurus, huius lauri*, et *huius laurus*: altera duo monosyllaba, quae tertiae sunt declinationis, *is* vel *ris* facientia genitivo, *haec grus, gruis*³⁶; *hoc rus, ruris*³⁷. Hoc tamen teneamus, omnia monosyllaba tertiae esse declinationis, *is* facientia genitivo, exceptis duobus quintae declinationis, *ei* separatis genitivo facientibus, *e*³⁸ in genitivo correpta, *spes, spei*; *res, rei*; rationem supra docui.

51. *Sas*, hac syllaba nullum nomen repperi. *Ses* terminata Graeca sunt, indifferenter declinantur, et primae declinationis, *sae* genitivo, et tertiae *sis*, ut *Cambyses, Cambysae*, vel *Cambysis*; *Perses, Persae*, vel *Persis*. Nam quod Sallustius ait: *Ad bellum Persi Macedonicum*³⁹; non declinationem mutavit, sed antiqua usus est consuetudine; dativum posuit pro [1473]

— 19) Cod. vitiose *dis*. — 20) Cod. mendose: *frons frontis et frons frontis*. — 21) Hunc locum ita corruptum Cod. exhibet: *aeque aequitris* (sic perscripto *a* et voce illa supra scripta) *namque productio es*. Unde facile restitui veram lectionem. Illud *que* enim reliquias vocum *quies et inquires* continet, quas suggerunt Asc. et P. In his enim legitur: *eques equitis, nam quies inquires, es terminantur, non ques, et de his cet.* Vv. non *ques* et absunt plane a Cod. — 22) *Hic* additum e Cod. — 23) Cicero in Caesarianis, *Hieras* cet. Hoc ordine Asc. P. intelligitur oratio pro Deiotaro ad Caesarem, ubi legitur locus cap. 15. Sic tamen editur: *Hieras et Blesamius et Antigonus*. — 24) Lucan. I, 19. — 25) Cod.: *corruptares res et uno*. Asc. P.: *correpta, res, et uno*. Scribendum *res, rei*, ipso sensu postulante. — 26) Cod.

a littera, mendose. — 27) *Paris* deest hic nominativus in Cod. — 28) Mire Cod.: *apud nos is pulcher si apud illos*. Quod non extrico. — 29) Cod. exhibet: *apud nos tis*. *ΕΡΩΤΟΣ* erotis. *tartaros* nomen est num⁵ (finit versus) *ἔπερ* pluralis. Asc. lacunas Graecis reliquit, ceterum *aetotis Tharros* habet. P.: *apud nos tis ἔρωτος ἔρωτος erotis*. *Tharros*. Recte *Tarrhos* nisi quod fortasse scribendum *Tharrhos*. Vide supra quae docuimus. — 30) *Facient* P. — 31) *Murus muri* Asc. P. — 32) *Id est s.* diserte Cod. i. secundae Asc. P. — 33) Hoc ordine Cod. masculina sunt Asc. P. — 34) *Ut h. l.* intrudunt Asc. P. — 35) *Indifferenter declinatum* Cod.; posteriorem vocem om. Asc. P. — 36) *Haec grus huius gr. P.* — 37) *Hoc rus huius r.* Asc. P. — 38) *Ei* in gen. Asc. P. — 39) Sallust. Fragm. 7. pag. 213. ed. Gerlach. —

genitivo; et Cicero: *Filiumque Verri*¹, pro *Verris*, et Virgilius:

*Immitis Achilli*²,

pro *Achillis*, et:

*Infelicitis Ulixi*³,

pro *Ulixis*. *Sis* omnia tertiae⁴ declinationis terminata, *is* faciunt genitivo, Latina quidem *sis*⁵, *hic ensis*, *huius ensis*. Peregrina *sis* vel *dis*, *haec Isis*, *huius Isis*, vel *Isidis*; *haec basis*, *huius basis*, vel *basidis*; *cassis*, *cassis*, vel *cassidis*, quamvis Virgilius *haec cassida*⁶ declinavit. *Sos* pura Latinum nullum repperi terminatum, unum Graecum legi in Sallustio secundae declinationis, *si* faciens genitivo, *haec Camisos*, *huius Camisi*⁷. *Sons* correpta in medio habens *n*, *tis* faciet⁸, *insons*, *insontis*, sic Horatius. *sons*⁹ non legi. Salustius numero plurali utrumque: *Insontis sicuti sontis*¹⁰. De *n* et *s* terminatis frequentissime docui. *Sus* terminata propria, vel aliud genus ex se facientia¹¹, secundae sunt declinationis, *si* faciunt genitivo, *Nisus*, *Nisi*, proprium et participium. Appellativa vero non facientia aliud¹² genus, quartae erunt¹³ declinationis, *sus* faciunt genitivo, *hic occasus*, *huius occasus*. Nam *plausus*, *si* sit participium, *huius plausi*; *si* nomen appellativum non faciens aliud ex se genus, *huius plausus*; sicut *nisus* participium *nisi*, appellativum unius generis, *nisus*. Excipitur unum monosyllabon¹⁴, *is* faciens genitivo, *sus*, *suis*, ratione monosyllaborum¹⁵, de qua frequenter tractavi.

52. *Tus* omnia tertiae sunt declinationis, *tis* faciunt genitivum, *facultas*, *facultatis*¹⁶. Hoc *Naphthas* primae, *tae* genitivo. faciens, *huius Naphthae*, nomen barbarum contra rationem neutrorum, quae Latina genitivum *ae* diphthongo non terminant¹⁷; exceptis quattuor, *hic et haec et hoc verna*, *huius vernae*; *hic et haec et hoc*¹⁸ *advena*, *huius advenae*; *hoc Thuria*, *huius Thuriae*, flumen¹⁹, et *hoc Naphthas*, *huius Naphthae*, genus olei cedro simile, sicut Salustius Historiarum libro quarto²⁰. Sed melius erit indeclinabile. *Tes* Latina *tis* faciunt genitivum,²¹ *rates*, *ratis*. Graeca autem²², *si* apud illos *του*, apud nos *tae*, *Achates*, *Achatae*, *Ἀχά- [1474]* *του*²³; aut *tis* crescente syllaba, *si* apud illos *τος*, *Crates*, *Cratetis*, *Κράτητος*²⁴, ut Bibaculus de Catone grammatico:

*iecur Cratetis*²⁵.

Tis omnia sunt tertiae declinationis, *tis* faciunt genitivo Latina, *hic mitis*, *huius mitis*; *haec neptis*, *huius neptis*. Graeca *tis* vel *dis*, *hic Atthis*, *huius Atthis*, vel *Atthidis*; *haec amystis*,

1) Hic Ciceronis locus reperiri non potuit. — 2) Virg. Aen. I, 30. — 3) Virg. Aen. III, 613. — 4) Hoc loco *sunt* intrudunt Asc. P. — 5) *Sis* additum e Cod. ignoratur ab Asc. et P. — 6) Virg. Aen. XI, 775. *Aureus ex humeris sonat arcus et aurea vati Cassida*. Quare intelligitur, recte legi in Cod. et Asc. *haec cassida*. *Haec* abest a P. — 7) Inter fragm. Sallust. pag. 247. ed. Gerlach. — 8) *Faciens* Cod. male. — 9) *Vero* interponunt Asc. P. *Insons* apud Horat. legitur Carmm. II, 19, 29. Serm. I, 6, 69. — 10) *Sicuti* Cod. sicut Asc. P. Locus est Sall. Cat. 16. Ceterum *insons* — *sontis* in Cod. Asc. P. — 11) Cod. habet: *propria pro* (sic) *vel aliud genus ex is facientia*. Asc.: *propria vel aliud genus ex iis facientia*. V. genus ignorat P. ex se ex P. recepi. Quid vero illud *pro* sibi velit nescio. — 12) *Ex se* h. l. interponit P. quae absunt a Cod. et Asc. — 13) *Erunt* Cod. *sunt* Asc. P. — 14) *Unum*

monosyllabon sic h. l. Cod. *unum monosyllabum* Asc. P. — 15) *Monosyllabarum* male Cod. — 16) *Et si quitalia* intrudit P. Ceterum *naptas* in Cod. *Naphthas* P. *Naphthas* Asc. Similiter variant etiam in seqq. — 17) *Terminat* male Cod. — 18) *Vernae et haec et hoc advena* Cod. om. *hic*. — 19) *Thuriae flumen* hoc (sic) Cod. Siglam illam pro et accipere debui. *nomen fluminis hoc P. flumen hoc* Asc. — 20) Inter fragm. Sallust. numeratur 40. pag. 243. ed. Gerlach. Ceterum Cod. *caedro*. — 21) *Haec* interponit P. — 22) *Graeca autem ae* P. *ae* om. Asc. Cod. — 23) *Apud nos tae*, *Achates*, *Achatae*, *Ἀχά- [1474]* *του*. Ita e Cod. scripsi. Graeca desunt in Asc. Sed apud P. ordo est: *apud nos tae* *Ἀχά- [1474]* *του*, *hic Achates*, *Achatae*. — 24) Ordo apud P. turbatus: *si apud illos τος Κράτητος hic Crates*. Cod. ignorat *hic* et ordinem exhibet, quem dedimus. — 25) *Iecur Cratetis*. *Haec* e Cod. reduxi. Desunt in Asc.

huius amystis, amystidis, nomen lectum in Horatio²⁶. *Tos* omnia corripuntur et Graeca sunt, et secundae declinationis, *ti* faciunt genitivo, *Berytos, Beryti*; *Pontos, Ponti*²⁷, quae poterunt Latine melius dici, si *o* in *u* mutaverint. *Tus*, exceptis istis²⁸ Graecis venientibus a syllaba *rov*²⁹, caetera facientia aliud genus, secundae sunt³⁰ declinationis, *ti* faciunt genitivo, *stultus, stulti*; *venatus* participium, *venati*; *hic artus, huius arti, angustus* quod redditur³¹, nam *artus*, membra, numero semper plurali declinantur, non facient *i*³², ut *vestitus, huius vestitus*, res ipsa. Terentius:

*Vestitu nimio indulges*³³;

qui ablativus a³⁴ genitivo venit *tus* syllaba terminato. Nam participium *hic vestitus, huius vestiti*; facit enim aliud ex se genus. Excipiuntur duo *tis* facientia genitivo, *virtus, iuventus*; *virtutis*³⁵, *iuventutis*. Nam hoc *tus* neutrum ratione *nus*³⁶ finitorum *ris* facit genitivo, *huius turis*. Virgilius:

*Ture calent arae*³⁷;

praeterea monosyllabum est.

53. *Ctus*, si fecerint aliud ex se genus, *cti* faciunt genitivum, *rectus, recti*; *lectus, lecti*; *erectus, erecti*: non facientia aliud³⁸ genus, quartae erunt declinationis, *hic rictus, huius rictus*; *hic luctus, huius luctus*. Excipitur unum, quod quamvis non faciat ex se genus, tamen *cti* facit genitivo, *lectus*,³⁹ *lecti*, non, ut quidam imperiti⁴⁰, *huius lectus*. Nam Cicero⁴¹: *me in meo lecto*, qui ablativus⁴² ab *i* littera terminato genitivo venit, non *us*. Et Terentius:

*Et lectos sterni iube, et parari caetera*⁴³;

accusativus *os* terminatus a genitivo venit *i* littera terminato, non *us*. Unam excipitur tertiae declinationis, *tis* faciens genitivo, *senectus, senectutis*. *Ptus*, si fecerit⁴⁴ aliud ex se genus, [1475] secundae sunt declinationis, *pti, hic raptus, huius rapti*; *sumptus* quartae *ptus* facit genitivo⁴⁵, *hic sumptus*, erogatio, *huius sumptus*. Terentius:

*Sumptus quos faciunt*⁴⁶;

sumptus, acceptus significans, *huius sumpti*, facit enim *haec sumpta*. *Stus*, si fecerint aliud⁴⁷ genus vel propria⁴⁸ sint, secundae sunt declinationis, *hic castus, huius casti*; *hic Augustus, huius Augusti*; non facientia aliud genus, quartae erunt declinationis, *stus* facient genitivo, excepto uno *mustus, musti*; *hic aestus, huius aestus*; *hic quaestus*, adquisitio, *huius quaestus*; si participium sit, *huius quaesti*; si non faciens aliud⁴⁹ genus, *huius questus*⁵⁰. Virgilius:

*Questuque cruentus*⁵¹.

et P. Est versiculus Bibaculi, quem servavit integrum Sueton. de illustr. Gramm. XI. Ceterum Cod.: *uiuaculus*. — 26) Horat. Carmm. I, 26, 14. Male apud P. *Amystis*, tanquam esset nomen proprium. — 27) Cod.: *verutus veruti pontos pontos*. Asc.: *Beritos beriti*. *Paltos Palti*. P.: *Berytos Beryti, Paltos Palti*. — 28) *Ipsis* P. Deest voc. apud Asc. — 29) *A syllaba rov* P. Graeca syllaba deest in A. — 30) *Sunt* add. e Cod. et Asc. — 31) Vv. *quod redditur* adieci e Cod. — 32) *Non facient* is Cod. *Non facientia us* Asc. P. Scripsi, quod sententia postulat. — 33) Terent. Adelph. I, 1, 38. — 34) *A* deest in Cod. sed in fine versus. — 35) Hoc ordine Cod. *virtus virtutis, iuventus* Asc. P. — 36) *Ratione tus* Asc. P. male. V. *ratione* in Cod. supra scr. — 37) Virg. Aen. I, 417. — 38) Vv. *ex se* h. l. intrudit Asc. P. *Non facientia e aliud genus* Cod. — 39) *Huius* h. l. interponunt Asc. P. — 40) *Putant* h. l. intrudunt Asc. P. —

41) Ciceronis hic locus a me non repertus fortasse inter fragmenta reponendus. — 42) *Ablativo* male Cod. — 43) Cod.: *Non us. Et Terentius: Et cet.* Apud P. est: *ut Ter. Lectos*. Etiam Asc.: *Et Terentius*. Ceterum Cod. *parare*: Locus est Ter. Adelph. II, 4, 21. ubi est: *Et lectulos iube sterni nobis et parari caetera*. — 44) *Si fecerit* Cod. *si fecerint* Asc. P. — 45) Codex turbate: *sint facient genere minus* (corr. *sumptus*) quartae *ptus hic sumptus*; sic inter versus scripta. — 46) Terent. Ad. V, 3, 21. ubi legitur: *sumptum filii quem faciunt*. — 47) Hoc loco vv. *ex se* intrudit P. — 48) *Vel si propria* solus P. — 49) Hoc iterum loco vv. *ex se* intrudit P. cui assentitur Asc. Ceterum in Cod. semper *aliut*, etiam in supp. — 50) Cod. ubique *quaestus*. — 51) Virg. Aen. VII, 501. —

R *

Excipitur unum, quod et *sti*¹ facit genitivo, hic *cestus*, tunica Veneris, *huius cesti*; hic *caestus*, pugilum², *huius caestus*, Virgilius:

*Quid si quis caestus ipsius*³;

et orthographia distant et declinatione. Ergo omnia *tis*⁴ faciunt genitivo, exceptis quattuor, *caestus*, *aestus*, *quaestus*, *questus*, *querela*⁵.

54. *Thas* unum nomen barbarum generis neutri legi, hoc *Naphthas*, *huius Naphthae*; de hoc et supra docui, sed melius indeclinabile est. *Thes* productum Graecum inveni apud Ovidium⁶, *Ianthes*, *huius Ianthes*, vel *Ianthidis*. *This*, et hoc tertiae est declinationis, *this* vel *dis* facit⁷ genitivo, *Atthis*, *Atthidis*; sic Ovidius. *Thos* non inveni hac syllaba nomen terminatum; qui repperit, doceat rationem. *Thus* secundae sunt declinationis, *thi* faciunt genitivo, hic *Parthus*, *huius Parthi*; hic *acanthus*, *huius acanthi*; Virgilius:

*Croceo velamen acantho*⁸;

Xanthus, *Xanthi*. *Thus* vel *Tys*⁹ terminata tertiae sunt declinationis, *thus* vel *thys*¹⁰ faciunt genitivo, hic *Panthus*, *huius Panthus*; hic *Atys*, *huius Atys*¹¹; hic *Othrys*, *huius Othrys*. *Vas* terminata et *sis* faciunt genitivo, et *dis*, hoc *vas*, *huius vasis*, utrumque Varro¹² ait de lingua Latina, hic *vas*, *huius vasis*. Cicero: *Vultu tanquam vade*¹³. *Ves* corripuntur omnia, [1476] et tertiae sunt declinationis, nam *tis* faciunt genitivum¹⁴, hic *dives*, *huius divitis*; ut¹⁵ *miles*, *militis*, et si qua talia. *Vis*, et ipsa tertiae sunt declinationis et similem nominativo faciunt genitivum, *civis*; *huius civis*; *haec vis*, *huius vis*, et plurali *hae vis*, sicut Terentius Varro¹⁶; nam *hae vires* numero semper plurali declinantur. *Vos*, *Vus*, supra docui, quod secundae sunt declinationis, *vi* faciunt genitivum, *cervus*¹⁷, *cervi*; *servus*, *servi*.

55. *Xas*, nullum repperi nomen hac syllaba terminatum. *Xes* verò producuntur et tertiae sunt declinationis, *xis* faciunt genitivum, *Araxes*, *Araxis*; *Xerxes*, *Xerxis*. *Xis* Latina, sic terminabuntur et genitivo, hic *axis*, *huius axis*; Graeca et *xis* et *dis*, hic *Alexis*, *huius Alexi*, vel *Alexidis*, tertiae declinationis. *Xos* corripuntur, et Graeca sunt, secundae declinationis, *xi* faciunt genitivo, *haec Naxos*, *huius Naxi*; Virgilius:

*Bucchatamque iugis Naxon*¹⁸;

potest *haec Naxus*, *huius Naxi*, *hanc Naxum* dici. *Xus* omnia secundae sunt declinationis, *xi* faciunt genitivo¹⁹, *laxus*, *laxi*; *fluxus*, *fluxi*; *taxus*, *taxi*; *buxus*, *buxi*. Excipitur unum quar-

1) Quod et *sti*. Ita Cod. quod et *stus* et *eti* P. Asc. — 2) Hic *cestus* tunica veneris *huius caesti* — pugilum Cod. — 3) Addit P.: et Herculis arma *Vidisset*, quae absunt a Cod. et Asc. Locus est Aen. V, 410. — 4) *Tis* Cod. *is* Asc. P. — 5) Cod.: *cestus aestus quaestus quaerella*. Asc.: *caestus aestus quæstus querela*, cui assentitur P. nisi quod *quaestus*. Scribendum erat ex mente ipsius Grammatici *quaestus*, *questus*, *querela*. — 6) Cod.: *apud ovoedium*. Ceterum erravit Grammaticus. Est enim apud Ovid. Met. IX, 714 et 796. *Ianthe*, virgo; nisi forte alius est Ovidii locus, ubi *Ianthes* nominativo invenitur. Ceterum Cod. et P.: *huius Ianthes*. Asc.: *huius Ianthis*. — 7) *Faciens* Asc. P. *facit* Cod. Ovidii locus est Heroid. XV, 18. — 8) Virg. Aen. I, 649. 711. — 9) *Thus* vel *tys* ita Cod. *thus* vel *thys* Asc. P. quod probabile est. — 10) *Declinationis hic vel thys* Cod. quod quid sit non extrico. Fortasse scribendum

thi vel tys. — 11) Hic *Atys*, *huius Atys* addidi e Cod. — 12) Varro de L. L. VI, 7. pag. 250. ed. Sp. — 13) Hic idem Cic. locus, quem supra non reperimus. — 14) Genitivo P. Asc. — 15) *Ut* deest in Cod. male. — 16) Cod. *sicutrenus et varro*, sic, c ita perscripto. *sicut Terentius Varro* Asc. P. Varronis locus fortasse est Lib. VII, 2. p. 396. ed. Sp. Paullo ante apud P.: *pluraliter hae vis*. In Cod.: *plu hae vis*, in Asc. ut edidi. — 17) Cod.: *cervos cervi*. — 18) Virg. Aen. III, 125. — 19) *Genitivum* Asc. P. — 20) Cod.: *haec luxus*. — 21) *Scilicet* addidi e Cod. et Asc. — 22) Terent. Adelph. IV, 7, 42. — 23) *Huius* addidi e Cod. — 24) Sallust. Fragm. p. 253. ed. Gerlach. Ceterum in Cod. est: *Sa* (sic) *luxo pede* (sic supra script.). — 25) Vv. *zæ* faciunt genitivo e Cod. adieci. — 26) *Et ipsa barbara* (sic) Cod. — 27) *Syl*

tae declinationis, *xus* faciens genitivo, *hic*²⁰ *luxus*, *huius luxus*; luxuriam scilicet²¹ significans. Terentius:

*Adulescens luxu perditus*²²;

nam *luxus*, vacillans, *huius*²³ *luxi* facit. Salustius ablativo: *Luxo pede*²⁴. *Zas*, barbara sunt primae declinationis, *zae* faciunt genitivo²⁵, *hic Ormizas*, *huius Ormizae*. *Zes* et ipsa barbara²⁶ producta primae declinationis, *Artabazes*, *Artabazae*. *Zis*, *Zos*, *Zus* syllabis²⁷ nulla nomina repperi terminata.

56. T, hac²⁸ littera duo nomina tantummodo Latina terminata reperiuntur, unum indeclinabile, hoc *git*²⁹, genus seminis nigri, quo panis conditur, et unum tertiae declinationis, *tis* faciens genitivo, *caput*, *capitis*, et si quid ab eo nascitur, *sinciput*, *sincipitis*. Varro posuit in *Actia*³⁰.

U littera nomina terminata omnia neutra sunt quartae declinationis, u terminantia genitivum et dativum et ablativum, sed producto; nominativum³¹, accusativum et vocativum u terminant, sed correpto, ut *hoc cornu*, *gelu*, *genu*³², *veru*, et si qua talia. Docueram tamen [1477] quod quarta declinatio genere quidem masculino et feminino us genitivo³³ terminaretur, in genere vero neutro u, *huius cornu*, *gelu*, *veru*, *genu*.

57. X, hac littera terminata omnia tertiae sunt³⁴ declinationis, nam *is* faciant³⁵ genitivo necesse est, ante eam c vel g posita, ut *pix*, *picis*; *arx*, *arcis*; *nux*, *nucis*; *crux*, *crucis*; *rex*, *regis*; *grex*, *gregis*. Excipiuntur quattuor, quae nec *cis* faciunt genitivo, nec *gis*: *nix*, *nivis*; *nox*, *noctis*; *senex*, *senis*; *supellex*, *supellectilis*. Terentius:

*Supellectile opus est*³⁶;

unde x littera supervacua est³⁷, sicut quibusdam placet. — Y, Z, his litteris nulla nomina terminantur.

58. Omnia nomina monosyllaba tertiae sunt declinationis, nam *is* faciunt genitivo; exceptis quinque, tribus indeclinabilibus, *git*, *ir*, *pus*; et duobus declinationis quintae, *ei* separatis genitivo terminatis, *res*, *rei*; *spes*, *spei*; e³⁸ contra rationem quintae declinationis in genitivo correpta, quoniam nominativus ante es³⁹ consonantem habet iunctam, ut *fides*, *fidei*⁴⁰. Ergo breviter doceamus enumerando, quot modis singuli casus utriusque numeri terminentur.

59. Nominativus singularis fit modis quindecim, a et e utraque; i et o utraque; u, l, m, n, r, s, x, c, t⁴¹; poeta, monile⁴², gummi, Varro, Dido⁴³, genu, mel, bonum, carmen,

labis add. e Cod. — 28) *Hac* additum e Cod. — 29) Cf. Priscian. V, 7, 40. et VI, 5, 22. ed. Kr. — 30) Legendum in *Actia*. Cf. Varron. Fragm. Ed. Bip. tom. I, pag. 254. Citatur tamen a Servio ad Virg. Ecl. VIII, 29. Varro in *Aetiis*. Apud Charisium autem pag. 144. ed. Fabr. legitur in *Asia*. Ceterum in h. l. vv. in *Actia* inter versus scripta in Cod. Latet fortasse sub vv. *Actia*, *Aetiis*, *Asia* titulus libri Varroniani alius. — 31) Cod. corrupte: *sed productio nominatibo*. — 32) *Gelu*, *genu* hoc ordine Cod. *genu gelu* Asc. P. — 33) *Feminino us genitivo*. Ita Cod. secutus dedi, quum in Cod. id scribendi compendium legatur, quod vocem hanc notat. *Feminino genere us term*. Asc. P. — 34) *Tertiae sunt* Cod. *sunt tertiae* Asc. P. — 35) *Faciunt gen*. Cod. *genitivo faciant* Asc. P. Retinui coniunctivum. — 36) Terent. Phorm. IV, 3, 61. — 37) *Supervacua non est* Cod. sed non punctis impositis deletum. — 38) *E contra rat*.

Sic et sententia ipsa et Cod. postulante scripsi. In Cod. enim *et* littera ultima erasa legitur, *et contra rat*. Asc. P. — 39) Male Cod.: *ante s cons*. — 40) *Fides, fidei*. Sic Cod. Asc. *fides res* P. Paulo post Cod. corrupte: *quod modis singulis casus*. — 41) *A et e utraque; i et o utraque; u, l, m cet*. Sic scripsi ex certa emendatione, quam Cod. praestitit. In Cod. enim sic: a. ^{utraque} et e i. o : ^{utraque} vis (sic perscriptum hoc) *et*. (ita et puncto notatum et perscriptum e) *m. n. r. s. x. c. t*. In margine autem leguntur haec: *a et e utraque i et o utraque* ab antiqua manu. In Asc. est: *a e i o utraque u l m n cet*. P. autem: *a, e, utraque i, o, utraque u, l utraque m, cet*. — 42) Desideratur exemplum productae e. — 43) *Barro dido* Cod. sed posterius supra scr. —

Excipitur unum, quod et *sti*¹ facit genitivo, hic *cestus*, tunica Veneris, huius *cesti*; hic *caestus*, pugilum², huius *caestus*, Virgilius:

*Quid si quis caestus ipsius*³;

et orthographia distant et declinatione. Ergo omnia *tis*⁴ faciunt genitivo, exceptis quattuor, *caestus*, *aestus*, *quaestus*, *questus*, *querela*⁵.

54. *Thas* unum nomen barbarum generis neutri legi, hoc *Naphthas*, huius *Naphthae*; de hoc et supra docui, sed melius indeclinabile est. *Thes* productum Graecum inveni apud Ovidium⁶, *Ianthes*, huius *Ianthes*, vel *Ianthidis*. *This*, et hoc tertiae est declinationis, *this* vel *dis* facit⁷ genitivo, *Atthis*, *Atthidis*; sic Ovidius. *Thos* non inveni hac syllaba nomen terminatum; qui repperit, doceat rationem. *Thus* secundae sunt declinationis, *thi* faciunt genitivo, hic *Parthus*, huius *Parthi*; hic *acanthus*, huius *acanthi*; Virgilius:

*Croceo velamen acantho*⁸;

Xanthus, *Xanthi*. *Thus* vel *Tys*⁹ terminata tertiae sunt declinationis, *thus* vel *thys*¹⁰ faciunt genitivo, hic *Panthus*, huius *Panthus*; hic *Atys*, huius *Atys*¹¹; hic *Othrys*, huius *Othrys*. *Vas* terminata et *sis* faciunt genitivo, et *dis*, hoc *vas*, huius *vasis*, utrumque Varro¹² ait de lingua Latina, hic *vas*, huius *vadis*. Cicero: *Vultu tanquam vade*¹³. *Ves* corripuntur omnia, [1476] et tertiae sunt declinationis, nam *tis* faciunt genitivum¹⁴, hic *dives*, huius *divitis*; ut¹⁵ *miles*, *militis*, et si qua talia. *Vis*, et ipsa tertiae sunt declinationis et similem nominativo faciunt genitivum, *civis*; huius *civis*; haec *vis*, huius *vis*, et plurali *hae vis*, sicut Terentius Varro¹⁶; nam *hae vires* numero semper plurali declinantur. *Vos*, *Vus*, supra docui, quod secundae sunt declinationis, *vi* faciunt genitivum, *cervus*¹⁷, *cervi*; *servus*, *servi*.

55. *Xas*, nullum repperi nomen hac syllaba terminatum. *Xes* vero producantur et tertiae sunt declinationis, *xis* faciunt genitivum, *Araxes*, *Araxis*; *Xerxes*, *Xerxis*. *Xis* Latina, sic terminabuntur et genitivo, hic *axis*, huius *axis*; Graeca et *xis* et *dis*, hic *Alexis*, huius *Alexis*, vel *Alexidis*, tertiae declinationis. *Xos* corripuntur, et Graeca sunt, secundae declinationis, *xi* faciunt genitivo, haec *Naxos*, huius *Naxi*; Virgilius:

*Bacchatamque iugis Naxon*¹⁸;

potest haec *Narus*, huius *Naxi*, hanc *Naxum* dici. *Xus* omnia secundae sunt declinationis, *xi* faciunt genitivo¹⁹, *laxus*, *laxi*; *fluxus*, *fluxi*; *taxus*, *taxi*; *burus*, *buxi*. Excipitur unum quar-

1) Quod et *sti*. Ita Cod. quod et *stus* et *sti* P. Asc.

— 2) Hic *cestus tunica veneris* huius *caesti* — pugilium Cod. — 3) Addit P.: et *Herculis arma Vidisset*, quae absunt a Cod. et Asc. Locus est Aen. V, 410. —

4) *Tis* Cod. *is* Asc. P. — 5) Cod.: *cestus aestus quaestus quaerella*. Asc.: *caestus aestus questus querela*, cui assentitur P. nisi quod *quaestus*. Scribendum erat ex mente ipsius Grammatici *quaestus*, *questus*, *querela*. —

6) Cod.: *apud ovoedium*. Ceterum erravit Grammaticus. Est enim apud Ovid. Met. IX, 714 et 796. *Ianthe*, virgo; nisi forte alius est Ovidii locus, ubi *Ianthes* nominativo invenitur. Ceterum Cod. et P.: huius *Ianthes*. Asc.: huius *Ianthis*. — 7) *Faciens* Asc. P. *facit* Cod. Ovidii locus est Heroid. XV, 18. — 8) Virg. Aen. I, 649. 711. — 9) *Thus vel tys* ita Cod. *thus vel thys* Asc. P. quod probabile est. — 10) Declinationis *hic vel thys* Cod. quod quid sit non extrico. Fortasse scribendum

thi vel tys. — 11) Hic *Atys*, huius *Atys* addidi e Cod.

— 12) Varro de L. L. VI, 7. pag. 250. ed. Sp. — 13) Hic idem Cic. locus, quem supra non reperimus. — 14) Genitivo P. Asc. — 15) *U* deest in Cod. male. — 16) Cod.

sicutrentus et varro, sic, e ita perscripto. *sicut Terentius Varro* Asc. P. Varronis locus fortasse est Lib. VII,

2. p. 396. ed. Sp. Paulo ante apud P.: *pluraliter hae vis*. In Cod.: *plu hae vis*, in Asc. ut edidi. — 17) Cod.: *cervos cervi*. — 18) Virg. Aen. III, 125. — 19) Genitivum

Asc. P. — 20) Cod.: *haec luxus*. — 21) *Scilicet* addidi e Cod. et Asc. — 22) Terent. Adelph. IV, 7, 42. —

23) *Huius* addidi e Cod. — 24) Sallust. Fragm. p. 253.

ed. Gerlach. Ceterum in Cod. est: *Sal* (sic) *luxo pedo*

(sic supra script.). — 25) *Vv. zae faciunt genitivo* e

Cod. adieci. — 26) *Et ipsa barbara* (sic) Cod. — 27) *Syl-*

tae declinationis, *xus* faciens genitivo, *hic*³⁰ *luxus*, *huius luxus*; *luxuriam* scilicet³¹ significans. Terentius:

*Adulescens luxu perditus*³²;

nam *luxus*, vacillans, *huius*³³ *luxi* facit. Salustius ablativo: *Luxo pede*³⁴. *Zas*, barbara sunt primae declinationis, *zae* faciunt genitivo³⁵, *hic Ormizas*, *huius Ormizae*. *Zes* et ipsa barbara³⁶ producta primae declinationis, *Artabazes*, *Artabazae*. *Zis*, *Zos*, *Zus* syllabis³⁷ nulla nomina repperi terminata.

56. T, hac³⁸ littera duo nomina tantummodo Latina terminata reperiuntur, unum indeclinabile, hoc *git*³⁹, genus seminis nigri, quo panis conditur, et unum tertiae declinationis, *tis* faciens genitivo, *caput*, *capitis*, et si quid ab eo nascitur, *sinciput*, *sincipitis*. Varro posuit in Actia⁴⁰.

U littera nomina terminata omnia neutra sunt quartae declinationis, u terminantia genitivum et dativum et ablativum, sed producto; nominativum⁴¹, accusativum et vocativum u terminant, sed correpto, ut *hoc cornu*, *gelu*, *genu*⁴², *veru*, et si qua talia. Docueram tamen [1477] quod quarta declinatio genere quidem masculino et feminino *us* genitivo⁴³ terminaretur, in genere vero neutro u, *huius cornu*, *gelu*, *veru*, *genu*.

57. X, hac littera terminata omnia tertiae sunt⁴⁴ declinationis, nam *is* faciunt⁴⁵ genitivo necesse est, ante eam c vel g posita, ut *pix*, *picis*; *arx*, *arcis*; *nux*, *nucis*; *crux*, *crucis*; *rex*, *regis*; *grex*, *gregis*. Excipiuntur quattuor, quae nec *cis* faciunt genitivo, nec *gis*: *nix*, *nivis*; *nox*, *noctis*; *senex*, *senis*; *supellex*, *supellectilis*. Terentius:

*Supellectile opus est*⁴⁶;

unde x littera supervacua est⁴⁷, sicut quibusdam placet. — Y, Z, his litteris nulla nomina terminantur.

58. Omnia nomina monosyllaba tertiae sunt declinationis, nam *is* faciunt genitivo; exceptis quinque, tribus indeclinabilibus, *git*, *ir*, *pus*; et duobus declinationis quintae, *ei* separatis genitivo terminatis, *res*, *rei*; *spes*, *spei*; *e*⁴⁸ contra rationem quintae declinationis in genitivo correpta, quoniam nominativus ante *e*⁴⁹ consonantem habet iunctam, ut *fides*, *fidei*⁴⁰. Ergo brevite doceamus enumerando, quot modis singuli casus utriusque numeri terminentur.

59. Nominativus singularis fit modis quindecim, *a* et *e* utraque; *i* et *o* utraque; *u*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *x*, *c*, *t*⁴¹; *poeta*, *monile*,⁴² *gummi*, *Varro*, *Dido*⁴³, *genu*, *mel*, *bonum*, *carmen*,

labis add. e Cod. — 28) *Hac* additum e Cod. — 29) Cf. Priscian. V, 7, 40. et VI, 5, 22. ed. Kr. — 30) Legendum in *Actia*. Cf. Varron. *Fragm.* Ed. Bip. tom. I, pag. 254. Citatur tamen a Servio ad Virg. *Ecl.* VIII, 29. *Varro in Actiis*. Apud Charisium autem pag. 144. ed. Fabr. legitur in *Asia*. Ceterum in h. l. vv. in *Actia* inter versus scripta in Cod. Latet fortasse sub vv. *Actia*, *Actiis*, *Asia* titulus libri Varroniani alius. — 31) Cod. corrupte: *sed productio nominatio*. — 32) *Gelu*, *genu* hoc ordine Cod. *genu gelu*. Asc. P. — 33) *Feminino us genitivo*. Ita Cod. secutus dedi, quum in Cod. id scribendi compendium legatur, quod vocem hanc notat. *Feminino genere us term.* Asc. P. — 34) *Tertiae sunt* Cod. *sunt tertiae* Asc. P. — 35) *Faciunt gen.* Cod. *genitivo faciunt* Asc. P. Retinui coniunctivum. — 36) Terent. *Phorm.* IV, 3, 61. — 37) *Supervacua non est* Cod. sed non punctis impositis deletum. — 38) *E* contra rat.

Sic et sententia ipsa et Cod. postulante scripsi. In Cod. enim *et* littera ultima erasa legitur. *et contra rat.* Asc. P. — 39) Male Cod.: *ante s cons.* — 40) *Fides, fidei*. Sic Cod. Asc. *fides res* P. Paulo post Cod. corrupte: *quod modis singulis casus*. — 41) *A et e utraque; i et o utraque; u, l, m* cet. Sic scripsi ex certa emendatione, quam Cod. praestitit. In Cod. enim sic: *a. et ae i. o* ^{utraque} *vis* (sic perscriptum hoc) *el.* (ita et puncto notatum et perscriptum *e*) *m. n. r. s. x. c. t.* In margine autem leguntur haec: *a et e utraque i et o utraque* ab antiqua manu. In Asc. est: *a e i o utraque u l m n* cet. P. autem: *a, e, utraque i, o, utraque u, l utraque m*, cet. — 42) Desideratur exemplum productae *e*. — 43) *Barro* dido Cod. sed posterius supra scr. —

*orator, sacerdos, vertex*¹, *lac, caput*. Genitivus singularis fit modis quattuor, *ae, i, is, u*²; *huius formae*³, *huius grammatici, huius oratoris, huius genu*. Dativus singularis fit modis quattuor, *ae, i, o, u*; *huic Aeneae, huic sacerdoti, huic docto, huic genu*. Accusativus singularis fit modis quattuor⁴, *m, n, u, s*⁵; *hunc sacerdotem, hoc carmen, hoc cornu, hoc pectus*⁶. Vocativus singularis tot modis fit, quot et nominativus⁷. Ablativus singularis fit modis novem, *a, e utraque, i, o, u, m, s, t*; *ab hoc poeta*⁸, *ab hoc sacerdote, ab hac specie, ab hoc suavi, ab hoc docto, ab hoc genu, ab hoc nequam, ab hoc nugas, ab hoc git*⁹. Nominati- [1478]vus pluralis fit modis quinque, *a, ae, i, m, s*¹⁰; *haec regna, hae Musae, hi docti, hi nequam, hi sacerdotes*. Genitivus pluralis fit modis tribus, *m, s, i*; *horum oratorum, horum nugas, horum nihili*. Dativus et ablativus pluralis fiunt modis tribus, *i, m, s*; *his et ab his nihili, nequam, nugas*. Accusativus pluralis fit modis quattuor, *a, s, m, i*¹¹; *haec sceptrā, hos nugas, hos nequam, hos nihili*. Vocativus pluralis fit modis¹² quinque, *a, ae, i*¹³, *m, s*; *o sceptrā, o fortunae, o nihili*¹⁴, *o nequam, o nugas*. Hoc tamen notemus quod in quibus casibus cuiuslibet numeri aliquem praetermisimus¹⁵ modum, de his est monoptotis, *nequam, nihili*¹⁶, *nugas*.

SEGM. II. De formis Casuum¹⁷.

Formae casuum sunt sex. Prima forma unaria nuncupatur, quae sola nomina regit in utroque numero uno modo omnes casus terminantia¹⁸, *nequam, nugas, nihili*. Secunda forma binaria dicitur, et ipsa sola nomina regit¹⁹ in numero tantummodo singulari, duobus casibus variatis, *hoc cornu*; nominativus, accusativus, vocativus corripuntur; genitivus, dativus, ablativus producuntur. Tertia ternaria²⁰ dicitur; haec nomina quidem in utroque numero regit, ut *hoc*²¹ *bellum, huius belli, huic bello, haec bella, horum bellorum, his bellis*. Pronomina vero in numero tantummodo plurali, *haec ista, horum istorum, his istis*. Quarta, quam quaternariam nuncupamus²², et nomina et pronomina regit in utroque numero. Nomina sic²³: *hoc carmen, huius carminis, huic carmini, ab hoc carmine*; et pluraliter, *hi docti, horum doctorum, his doctis, hos doctos*. Pronomina sic: *illud, illius, illi, ab illo*; pluraliter, *hi isti, horum istorum, his istis*²⁴, *hos istos*. Quinta forma est, quae²⁵ quaternaria nuncupatur, in numero tantummodo singulari, et nomen regit et pronomina, *hic sacerdos, huius sacerdotis, huic sacerdoti, hunc sa-*

1) Cod. *verx*, sed in fine versus. — 2) *Ae. is. i.* v. (sic) Cod. numerorum signis ordinem notans. *ae, is, i, u* Asc. P. — 3) *Formae* Cod. ab antiqua manu; corr. recentiori atramento *fortunae*, quod exhibent Asc. P. — 4) *Fit modis quinque* ex emendatione P. *F. m. quattuor* Cod. Asc. — 5) Terminationem *e h. l.* addit P. — 6) Vv. *hoc altare* hic interponit P. — 7) *Tot modis fit quod et nominativus*; haec verba sic scripta Cod. inter versus scripta exhibet, *fit tot modis, quot nominativus* Asc. P. Paulo ante *sacerdotem hoc sacramen* Cod. sed correctum. — 8) *M. s. c. ab hoc poeta* Cod. *m. s. t.* ut *ab h. p. P. m s ab hoc poeta* Asc. — 9) Vv. *ab hoc git* absunt a Cod. et Asc. Videntur tamen recte poni, quia novem modos vult Grammaticus. — 10) Codex habet: *a. e.* ^{II I} *m. i. s. e. s. haec regna* (sic notatis litteris). Igitur scri-

bendum *i, m*, et *es* ultimae delendae. — 11) *A, s, m, i* hoc ordine Cod. *a, m, i, s* Asc. P. — 12) Post *h. v.* Asc. et P. interponunt: *quot nominativus eiusdem numeri id est*, quae absunt a Cod. — 13) Cod.: *a. e. i. cet.* — 14) P. errore typographi *nihil*. — 15) *Aliquem praetermisimus modum*; hoc ordine Cod. *praeterm. aliq. modum* Asc. P. — 16) *Nequam, nihili* hoc ordine Cod. *nihili, nequam* Asc. P. — 17) Haec inscriptio continente versu exarata in Cod. — 18) Cod.: *terminantia*. Asc. P.: *terminantia*. — 19) *Sola nomina regit* hoc ordine Cod. *sola regit nomina* Asc. P. — 20) *Ternaria forma d.* Asc. P. — 21) *Regit in o b.* Cod. — 22) Cod.: *quarta quamquam quaternariam nuncupamus*. P.: *Quarta forma Quaternaria nuncupatur*. Asc. ut edidimus. — 23) *Nomina ut sit hoc carmen* Cod. male. — 24) Cod.: *hii histi, horum istorum hii istis*. — 25) *Quinta forma est quae*

cerdotem, o sacerdos, ab hoc sacerdote. Pronomen sic: *iste, istius, isti, istum, ab isto*²⁶. Quinaria forma in numero plurali, nec nomen continet nec pronomen. Sexta forma senaria [1479] est in numero singulari, pronomina sola regit, in plurali nulla²⁷; *nullus, nullius, nulli, nullum, nulle*²⁸, *a nullo*.

SEGM. III. De catholicis Verborum²⁹.

1. In hoc libro etiam de verbis tractabo, sicut ante promisi, quorum rationem per singularum litterarum syllabas primae verbi personae, qualem faciat secundam, unde modi imperativi secunda persona cognoscitur³⁰, ex qua coniugatio cognoscetur³¹, diligentissime docebo; atque interim de vocalibus tractemus positae ante novissimam litteram primae verbi personae. Inveniuntur autem vocales ante novissimam litteram tres, consonantes multae, de quibus postea docebimus.

2. Prima coniugatio tres habet vocales ante novissimam litteram primae verbi personae: *e, i, u*. Recipit *E* correptam³², *commeo, commeas, commea*; *I, lanio, lanias, lania*; *U, fluctuo, fluctuas, fluctua*. Secunda coniugatio *E* solum recipit productam, *doceo, doces, doce*³³. Tertia correpta duas, *I, rapio, rapis, rape*; *U, ruo, ruis, rue*. Tertia producta, quam quidam quartam dicunt, *E, redeo, redis, redi*; *I, munio, munis, muni*.

3. Sed quoniam tota vis verborum in tempore perfecto modo indicativo³⁴ continetur, sicut in secunda persona modo imperativo³⁵ tempore praesenti declinatur, per singulas litteras primae personae verbi doceamus secundam personam eiusdem temporis praeteriti perfecti, et modi imperativi temporis praesentis secundam personam, quae fit litteris quidem tribus, modis vero quattuor, sicut exemplis paulo ante monstravi. *A, ama*³⁶; *E* producta, *docē*; *E* correpta, *lege*. *I, muni*³⁷. Extra hos modos si quod verbum terminaverit alia littera secunda persona³⁸ modi imperativi temporis praesentis, nullius coniugationis continet rationem, ut est: *Sis, Felis*³⁹, *Cedo*, et si qua talia.

E, hanc litteram ante *o* habentia verba, aut primae sunt, aut secundae, aut ter- [1480] tiae productae. Si primae sint, *avi* facient⁴⁰ temporis praeteriti primam personam⁴¹ modi indicativi, ut *commeo, commeas, commeavi*. Si secundae, aut *ui*⁴², *arceo, arcui*, aut *di*, ut *prandeo, prandi*; interdum crescente una syllaba in principio, ut *mordeo, momordi*; *pendeo, pendendi*; aut *xi, lugeo, luxi*; aut *gui, langueo, langui*; aut *si, ardeo, arsi*. Tertiae productae,

Cod. Asc. Quinta forma Quinaria nunc. P. — 26) *Istum o ab isto* Cod. — 27) Vv. in plurali nulla addidi e Cod.

— 28) Cod.: *nulli nullae a nullo* (sic). Asc. et P.: *nulli, nullum, o nulle, a nullo*. — 29) Haec inscriptio extra versuum compagem in Cod. — 30) Vv. unde — cognoscitur addidi e Codice; omissa sunt a librario, cuius oculus aberrabat a v. cognoscitur ad seq. v. cognoscetur.

— 31) Cod.: *coniugatione cognoscetur adque interim de vocalibus*; ubi male omissa sunt verba: *diligentissime docebo*, pro quibus in Asc. et P. legitur: *diligentissime hoc docebo*. Ortum hoc ex initiali syllaba vocabuli sequentis male repetita. — 32) Cod.: *personae recipit e correptam* (sic), unde scribendum erat, quod dedi: *e, i,*

u. Recipit E correptam. Breviora habent Asc. et P.: *personae. E correptam*. — 33) Male Cod.: *e solum recipit doceo. doces. producta tertia*. — 34) Modi indicativi P. In Asc. locus sic legitur: *Sed qm̄ tota vis verborum in tempore praesenti declinatur: per singulas cet.* Excidit integer versus. Ceterum in Cod. hoc segm. ita in-

Sed cipit: *Scire debemus quoniam*; ita supra scripto *sed*. Error profectus a librario, qui voc. *sed* pro compendio verborum sc. d. hoc est *scire debemus* acceperat, sed postea intellexit. — 35) Modi imperativi P. — 36) Cod.: *monstravi. ama. e. producto docē*. — 37) Asc. P.: *I audi*. — 38) *Secundam personam* Asc. P. — 39) Cod. corrupte: *ut est dici velis*. — 40) *Si primae sint avi fient* Cod. *S. pr. sunt, vi facient* Asc. P. — 41) *Prima persona* Cod. — 42) *Si secundae acui arceo* Cod. —

aut vi, *audiui*¹; *intereo*, *interivi*; vel ii. Ergo breviter per singulas litteras ante eo positas decurramus, ut facilius cognoscamus, e ante o posita, cuius sit coniugationis, vel quomodo faciat² speciem perfectam.

4. A, hanc litteram ante eo³ habens verbum nullum repperi; inventor doceat rationem. B ante eo posita, aut secundae sunt coniugationis, aut tertiae correptae aut productae. Secundae, *bui* faciunt, ut *rubeo*, *rubui*; *sorbeo*, *sorbui*; nam *sorbsi* barbarismus est; tertiae productae, i, vel ii, *subeo*, *subi*, vel *subii*. Inveni unum primae coniugationis, *beavi*, faciens tempore perfecto, *beo*, *beas*, *beavi*. Terentius:

*Ecquid beo te*⁴?

C ante eo posita secundam regit coniugationem, speciem perfectam aut *cui*, aut *xi*,⁵ *arces*, *ar-cui*,⁶ *luces*, *luxi*. D, et haec ante eo posita secundam regit coniugationem, speciem vero perfectam aut *di*, aut *si*, *prandeo*, *prandi*; *ardeo*, *arsi*. Interdum addit syllabam in principio, ut *momordi*, *pependi*⁷. Exceptis duobus defectivis genere, quae incipientia quasi neutra, tempus faciunt perfectum quasi passiva, id est, quasi r littera finita, ut *gaudeo*, *gavisus sum*; *audeo*, *ausus sum*. Aut *dui*, ut *studeo*, *studui*; *strideo*, *stridui*. Sed videndum, ne magis dicendum sit *strido*, *stridis*. Virgilius:

Stridunt silvae;

non *strident*⁸. E ante eo posita tertiam productam regit, tempus perfectum *ivi*, vel ii facit, ut *anteo*, *praeo*; *anteivi*, *praeivi*⁹; vel *anteii*, *praeii*. F, hanc litteram ante eo habens nullum repperi verbum. G ante eo posita secundam regit coniugationem; speciem vero perfectam aut *xi*¹⁰, aut *gui*, aut *si*, *lugeo*, *luxi*, *egeo*, *egui*, *tergeo*, *tersi*; dicimus et *tergo*, *tergis*, [1481] tertiae correptae; legimus enim *et tergunt*¹¹, quod venit a verbo *tergeo*, et *tergunt*, ab eo quod est *tergo*. H, I, K ante eo positas verbum regere non inveni.

5. L ante eo posita secundam regit coniugationem, speciem perfectam *lui* vel *levi*, ut¹² *caleo*, *compleo*, *calui*, *complevi*, *delevi*,

Relevi dolia omnia,

Terentius¹³. Excipitur unum ab utraque ratione defectivum genere, faciens speciem perfectam

1) Corrupte Cod.: *productae aut vi avduas intereo intereo. iui vel ii.* — 2) *Faciet* Asc. P. Ut edidi, Cod. — 3) Cod. *ante o* contra mentem scriptoris. — 4) Hunc totum locum valde mutilum Cod. sic exhibet: *aut tertiae correptae aut productae i vel ii ut subeo subi vel subii. c ante eo.* Manifestum est, librarium oculis aberrasse a superiori v. *productae* ad inferiorem eandem. Sed quomodo vv. *Inveni* — *beo te* excidere potuerint, non extrico. Retinui igitur lectionem Asc. et P. nisi quod in his supra: *aut tertiae productae.* Secundae cet. et tum: *tertiae productae iui, vel ii, subeo subiui, vel subii.* Locus Terent. est Eunuch. II, 2, 48. — 5) Interponunt Asc. P. *arceo*. — 6) Interponunt Asc. P. *luceo*. — 7) *In principio, mordeo momordi, pendeo pependi* Asc. P. — 8) Haec omnia a vv. *Exceptis duobus* usque ad vv. non *strident* desiderantur in Codice,

haud dubie culpa negligentis librarii. Virgilii locus est Aen. II, 418. — 9) *Ut anteo, praeo; anteivi; praeivi;* ita Cod., alio ordine Asc. P.: *anteo, anteivi, praeo, praeivi*, omisso etiam *ut*. — 10) Hoc loco *facit* intrudunt Asc. P. — 11) *Legimus enim, et spicula lucida tergunt* Asc. P. Vv. *spicula lucida* non exstant in Cod. Recte. Nam apud Virg. Aen. VII, 626., unde is locus est desumptus, melius legitur *tergunt*. Cf. Heynius ad loc. Virg. cit. De duplici coni. verbi *tergere* adeas Prisc. lib. IX, 9, 50. *Tergit* est apud Lucret. VI, 118. — 12) *Ut* interposui iubente Cod. — 13) Terent. Heaut. III, 1, 51. Mire Grammaticus huc traxit v. *relevi*, quum potius a *reli*no descendat, ut notum est. Cf. interpp. ad Terent. l. c. Sed fuit haud dubie antiquum verbum *leo*, unde etiamnum *deleo* exstat. Cf. Prisc. IX, 10, 45. ed. Kr. — 14) *Quasi passivum* Asc. P. — 15) *Specie perfecta*

quasi passivam¹⁴, *soleo, solitus sum*. *M* ante *eo* posita primam regit coniugationem, speciem perfectam *avi* faciens, ut *remeo, commeo, remeavi, commeavi*. Hoc tamen scire debemus, quoniam¹⁵ omnia verba *e* ante *o* habentia secundae sint declinationis¹⁷ necesse est, excepto *eo, is, it*, et illis quaecunque ab hoc verbo fuerint tracta, quae omnia tertiae productae, id est quartae coniugationis sunt, praeter duo primae coniugationis, quae supra posui, *remeo* et *commeo*. *N* ante *eo* habentia verba¹⁸ si venerint a verbo *eo*, sicut supra posui, tertiae sunt productae, id est quartae coniugationis, specie perfecta facient *vi* vel *ii*, ut *ineo, inis, inivi, vel inii*; si non venerint, secundae erunt coniugationis, *nui* facientia in specie perfecta, *moneo, moneas, monui*. *O* ante *eo* habentia tertiae productae, id est quartae sunt coniugationis, *vi* vel *ii* facientia in specie perfecta, ut *coeo, cois, coivi, vel coii*. *P* hanc litteram ante *eo* verbum habens¹⁹ non repperi. *Q* hanc quoque litteram ante *eo* nusquam repperi. *R* haec littera ante *eo* posita secundae coniugationis verba regit²⁰, *rui* faciunt in specie perfecta, *careo, cares, carui*. Tertiae productae, *vi* vel *ii*²¹, ut *pereo, peris, perivi, vel perii*. *S* ante *eo* posita unum repperi verbum tertiae productae, *ivi* vel *ii* faciens in specie perfecta, *transeo, transivi, vel transii*. *T* hanc litteram ante *eo*²² inveni, sed verba secundae coniugationis regentem, et facientem speciem perfectam *tui*, ut *lateo, latui; pateo, patui*. Tertiae productae, id est quartae coniugationis²³, si inventum fuerit, veniet a verbo *eo, is*, et faciet *ivi*²⁴ vel *ii* in specie perfecta. Nam [1482] sicut ante docui, *e* ante *o* verba habentia omnia secundae sunt coniugationis, excepto verbo²⁵ *eo, is*, et si quid ab *eo* nascitur. Nam tertiae sunt productae coniugationis, praeter duo verba primae coniugationis, quae ante posui, *commeo, commeas; remeo*²⁶. Tertia enim²⁷ correpta coniugatio *eo* non terminatur, sicut supra monstravi. Hoc tamen scire debemus, quod tertiae productae coniugationis, id est quartae, praeter duo verba ab *eo* venientia²⁸, species perfecta duobus tantum modis terminatur, *ivi* vel *ii*. *V* hanc litteram ante *eo* positam verbum habens secundae repperi²⁹ coniugationis, speciem perfectam faciens *ivi, conniveo, connives, connivi*³⁰. Cicero: *Si qui exire velint, connivere possum*³¹, et *ceveo, ceves, cevi*³². Persius:

*An, Romule, ceves*³³?

X, Y, Z, has litteras ante *eo* verba³⁴ habentia nusquam repperi.

6. Quoniam sufficienter, ut arbitror, de verbis *e* ante *o* habentibus docui, consequens

Asc. P. Ceterum Cod. habet: *speciem perfectam ut remeo, omm. vv. avi faciens*. — 16) Quoniam diserte Cod. quod Asc. P. — 17) Coniugationis Asc. P. — 18) *N* ante *eo* posita si Asc. P. — 19) *Habens verbum* Asc. P. — 20) Cod. corrupte: *regens verba*. — 21) *Tertiae vero productae id est quartae* Asc. P. — 22) *Positam* intrudunt h. l. Asc. P. — 23) *Vv. id est quartae coniugationis* addidi e Cod. — 24) *Vi vel ii* Asc. P. *ibi vel ii* Cod. — 25) *Verbo* addit Cod. — 26) *Remeas* h. l. add. Asc. P. — 27) *Semper* h. l. male interponit P. — 28) Hunc omnem locum ita exhibet Cod.: *quod tertiae produ-*

praeter duo verba
etae coniugationis id est quartae ab eo veniens sciens perfecto duob. tantum mododissiibi vel ii. V hanc litteram cet. Supra scripta illa putavi collocanda esse post v. quartae. Pro v. ab eo veniens
GRAMMAT. LAT. I.

scribendum esse *ab eo venientia* sententia docet. Intel-
liguntur enim verba ab *eo* composita *subeo, abeo*; ad
quae tamen tertium *adeo* annumerandum erat. De *subeo*
supra dixit §. 4. ubi e Cod. *sub i vel subi* scribendum
vidimus. *Sciens* ortum videtur ex *scies* compendio pro
species. Monstrum illud *mododissiibi* videtur significare
id quod in Asc. et P. legitur: *modis t.* (hoc est *terminatur*) *ivi*; nisi forte scriptor voluit: *tantummodo modis t.*
In Asc. et P. haec omnia sic leguntur: *quod tertiae productae coniugationis species perfecta duobus tantum modis terminatur iui, ii cet.* — 29) *Repperi secundae* Asc. P. — 30) Cod. *conniveo, connives, connivi*. — 31) Ciceronis locum non inveni, ne inter fragmenta quidem. — 32) Cod. *ceveo, ceves, cevi*. Cf. paullo infra §. 7. huius segm. — 33) Persius I, 87. — 34) *Has* addidi e Cod. et Asc. Tum ante *eo* posita verba habentia Asc. P. *Posita* abest a Cod.

S

puto de his tractare, quae *i* ante *o* habent per singulas litteras ante¹ positas, quae regunt primam coniugationem, vel tertiam utramque. Nam secunda coniugatio eo tantummodo terminatur. *A* ante *io*, habens verbum tertiae correptae inveni, *ai* faciens in specie perfecta, *aio*, *ais*, *ait*; *ai*, *aisti*, *ait*. *B* ante *io* habentia tertiae productae, id est quartae coniugationis inveni, *vi* vel *ii* facientia² speciem perfectam, *ambio*, *ambis*, *ambivi*, vel *ambii*. *C* ante *io* habentia tertiae productae³, *vi* vel *xi* facient specie perfecta, *sarcio*, *sarcivi*; *vincio*, *vinxi*. Tertiae vero correptae *ci*, ut *inicio*, *inieci*. *D* ante *io* non inveni. *E* hanc quoque litteram⁴ non inveni. *F* ante *io* habentia verba tertiae sunt productae, *vi* vel *fii*⁵ faciunt specie perfecta, *suffio*, *suffivi*, vel *suffii*⁶. Unum repperi⁷ eiusdem coniugationis, defectivum genere, sicut *soleo*, *solitus sum*, sic *fio*, *fis*, *fit*, *factus sum*. *G* ante *io* habens verbum non inveni. *H* ante *io* verba habentia primae repperi coniugationis, *avi* facientia specie perfecta, *hio*, *inhio*, *hiavi*, *inhiavi*. *I*, *K*, his litteris ante *io* verba terminata non inveni. Uno *i*⁸ inveni, tertiae correptae, *xi* faciens [1483] perfecto, *meio*, *meis*, *meri*. Persius modo infinito:

*matronae immeiere vulvae*⁹.

L ante *io* verba tertiae productae sunt, *vi* vel *ii* facient perfectum, *polio*, *polivi*, vel *polii*. Participium passivum posuit Virgilius:

*Iam parte polita*¹⁰;

et modi indicativi activitatis speciem imperfectam, *polibant*¹¹; *salio*, *salis*, *salivi*, vel *salii*¹². *M* ante *io* habens verbum non inveni. *N* ante *io* habens verbum si primae fuerit coniugationis, *vi* faciet specie perfecta, *lanio*, *lanias*, *laniavi*; si tertiae productae, id est quartae, *vi* vel *ii*, ut *munio*¹³, *munivi*, vel *munii*. *O* ante *io* positam in verbis non inveni. *P* ante *io* posita¹⁴ tertiae correptae inveni, *ui* facientia perfectam speciem, *rapio*, *rapui*; vel *ii*¹⁵, *cupio*, *cupivi*, vel *cupii*. *Q* ante *io* nusquam inveni, et rationabiliter; quia *q* littera non scribitur, nisi ante *u* et aliam quamcunque vocalem iniunctam¹⁶. *R* ante *io* positam tertiae correptae inveni, *ri* faciens speciem perfectam, et *pe* syllaba correpta in principio addita, *pario*, *peperi*. Quidam putant hoc verbum tertiae productae, id est quartae, esse, sed errant; nam infinitum¹⁷ modum perfectum Terentius posuit:

Parere hic divitias;

quod si esset tertiae productae, *ri* habuisset syllabam ante *re*, *parire*¹⁸. Praeterea *re* utraque cor-

1) *Litteras ante positas* Cod. *ante io pos.* Asc. P. — 2) *Inveni vi vel ii facientia* Cod. *Inveni omm.* Asc. P. et pro *facientia* exhibent *facient*. — 3) *Productae* deest in Cod. non recte. Paulo post *inicio* Cod. — 4) Hoc loco ante *io* interponunt Asc. P. — 5) *Fii* Cod. *ii* Asc. P. — 6) *Vel suffii*. Haec addidi e Cod. Paulo ante sunt ante *productae* addidi ex eodem. — 7) *Repperi*. Ita Cod. *reperies* Asc. P. — 8) *Uno i inveni*. Ita Cod. recte. *Unum inveni* Asc. P. — 9) Non reperitur hodie hic locus apud Persium. Similis tamen est Sat. VI, 73. *Patriciae immeiat vulvae*; qui locus non intelligitur a Grammatico, quum exemplum infinitivi voluerit. Ceterum cf. Prisc. X, 1, 1. — 10) Virg. Aen. VIII, 426. — 11) Virg. Aen. VIII, 436. — 12) Cod. *Silio. silis. silivi. vel silii*; quod non plane displicet, licet nusquam alibi memoretur. Sed pari iure, atque *spicio*, etiam *silio* pro eo quod est *salio*, aliquando in usu esse potuit. Cete-

rum cf. Prisc. X, 9, 51. — 13) *Munis* interponunt Asc. P. — 14) Vv. *in verbis non inveni*. *P* ante *io* posita in Cod. inter versus scripta sunt, a librario male omisa, oculo a v. *positam* ad v. *posita* aberrante. — 15) *Rapio rapiui vel rapii* Asc. Male. *Rapio rapui vel rapii* P. Haud melius. In Cod. est: *Rapio rapui vel ii*, unde orta corruptio. Non enim intellexerunt, *ii* ad seqq. pertinere. Tollendum igitur monstrum illud perfecti *rapii*. — 16) *Iniunctam* Cod. *iunctam* Asc. P. — 17) Importune h. l. v. *perpetuum* intrudunt Asc. P. quam nescit Cod. Locus est Terent. Andr. IV, 5, 2. ubi olim legebatur: *parare hic divitias*, iam a Bentleio correctum. — 18) *Ante re syllabam parire* Asc. P. Errat autem Grammaticus; nam *parire* antiqua forma est, quam testatur Priscian. X, 9, 50. — 19) Cod. *utraque producta est*. Ita plane, supra scripta vera lectione. — 20) Asc. et P.

repta est¹⁹. Nam si produxeris, erit secundae coniugationis, *parere*, veniens a verbo, *pareo*, *pares*:

*Paret amor dictis carae genitricis*²⁰.

S ante *io* habens verbum primae repperi coniugationis; *vi* faciens specie perfecta, *basio*, *basiavi*, sic Martialis²¹. *T* ante *io* habens, si tertiae productae fuerit, *vi* faciet specie perfecta, *partio*, *partivi*, sic Cicero: *Partiverant*²². Dicimus et *partior*²³ sub eodem intellectu activitatis, vel verbi communis, *partior*. Virgilius:

*petit, et socios partitur in omnes*²⁴;

sicnti *obsono*, *obsonor*; si primae fuerit, *vi* faciet specie perfecta, *satio*, *satias*, *satiavi*. *V*, *X*, *Y*, *Z*, ante *io*, nulla de his litteris inveni terminata verba; qui invenerit etiam declinandi doceat rationem.

7. *A* ante *uo* posita primae coniugationis verba regit, et tertiae correptae. Nam [1484] secundae coniugationis, vel²⁵ tertiae longae, id est quartae, verba *u* ante *o* nunquam habent, sed secunda *e* solam; tertia producta²⁶, id est quarta, et *i*. Ergo *A* ante *uo*²⁷ posita si primae fuerit coniugationis, *vi* facit²⁸ specie perfecta, *lavo*, *lavavi*; si tertiae, *vi*, *lavo*, *lavis*, *lavi*. Dicimus et *lavor*, *lavaris*, sub uno intellectu. *B* ante *uo*²⁹ tertiae correptae repperi, *bui* faciens specie perfecta, *imbuo*, *imbuis*, *imbui*. Primae non inveni; inventor doceat rationem. *C* et hanc litteram ante *uo*³⁰ tertiae correptae regentem verba repperi, *cui* facientem in specie perfecta, ut *acua*, *acuis*, *acui*. *D* nec hanc litteram ante *uo* positam regentem verba primae coniugationis inveni, sed tertiae correptae, *dui* facientem in specie perfecta, *induo*, *induis*, *indui*. Nam sicut ante *do*-*cui*, *v*³¹ ante *o* posita, aut primae coniugationis verba regit, aut tertiae correptae; secundae vero vel tertiae productae hoc est quartae^{**32}. *E* huius litterae ante *uo* positae verbum tertiae correptae repperi, *vi* faciens³³ specie perfecta, *cevo*, *cevis*, *cevi*³⁴. Persius tempore futuro posuit:

*An, Romule, ceves*³⁵?

Significat autem cum turpitudine cedere, vel turpiter incurvari³⁶. Primae coniugationis verbum *e*, ante *uo* habens³⁷ non inveni. *F* hanc litteram ante *uo* positam verba regere non inveni; novo more unam declinationem ex hac quasi descendente legi apud Terentium:

Fors fuat pol;

in Hecyra scilicet³⁸. *G* huius litterae ante *uo* positae verbum primae coniugationis non inveni. Sed tertiae correptae, *gui* faciens specie perfecta, ut *arguo*, *arguis*, *argui*; et *unguo*³⁹, *unguis*, *unxi*;

ut Virgil. praeposunt, quae Cod. ignorat. Locus est Virg. Aen. I, 689. Ceterum Cod. *cari*. — 21) Apud Martialem saepissime. Velut VII, 94. XI, 97. XII, 59. — 22) Ciceronis locum non inveni. — 23) *Partitur* Asc. P. Ceterum cf. Priscian. VIII, 7, 32. — 24) Virg. Aen. I, 194. Ceterum e Cod. adieci *petit*, quum ibi *p. et socios* legatur. — 25) *Et pro vel* habent Asc. P. — 26) Male Cod. *solam tertiam productam* — 27) Cod.: *Ergo ante uo*, omisso *a*. — 28) *Faciet* P. *avi faciet* Asc. — 29) *Posita* h. l. intrudunt Asc. P. — 30) Cod.: *litteram ante o tertiae*. Asc. P. interponunt *positam*. — 31) *Vi ante o posita*. Ita quidem Cod. Asc. P. sed non recte. Nam paullo ante §. 6. negaverat, se *v* ante *io* verba terminata invenisse; et supra hac ipsa §. dixerat: *Nam secundae coniugationis vel tertiae longae, id est quartae, verba u ante o nunquam habent*, ad quem locum hic respicit. Scribendum igitur *V* ante *o posita*; id quod etiam

seqq. ostendunt. — 32) Hic locus corruptus est, omisso fortasse uno vocabulo. In Asc. et P. legitur: *aut tertiae productae, hoc est, quartae*. Plura habet Cod., quae exhibui, adiectis asteriscis, lacunam significantibus. Excidit fortasse *nunquam*. — 33) In add. Asc. P. — 34) *Caevo caevis caevi* Cod. — 35) *Caeves* Cod. Locus est Persii I, 87. Cf. supra §. 5. huius segm. — 36) Cod.:

turpiter incubare incupari primae (sic). — 37) *V. habens* om. Cod. Videbatur necessarium. — 38) *Aput Teren-*

tium fors fuat pol in ecyra s. oli. (sic.) Sic Cod. Male sedulus emendator *fortuna* voluit pro isto *foat*, et ultimum compendium vocis puto notare *scilicet*. Ceterum Asc. P.: *apud Terent. in Hecyra, Fors fuat pol*. — 39) *Unguo*. Ita scripsi, sententia ipsa postulante; assentitur Asc. *Ungo* Cod. P.

S *

nam *ungueo* non legi. *H* hanc litteram ante *uo* positam regentem verba¹ non inveni. *I* ante *uo* posita primam regit coniugationem, et speciem perfectam² *avi* facit, *derivo*, *derivas*, *derivavi*. *K* ante *uo* posita³ nullum verbum regit. *L* ante *uo* posita tertiam correptam regit, *lui* facit⁴ in specie perfecta, *diluo*, *diluis*, *dilui*. *M* ante *uo* positam non inveni. *N* haec littera posita⁵ ante *uo* tertiam coniugationem⁶ correptam regit, et speciem perfectam facit *nui*, *innuo*, *innuis*, *innui*; *annuo*, *annui*; ⁷ *renui*. *O* ante *uo* posita primam regit coniugationem, et speciem [1485] perfectam *vavi* terminat, ut⁸ *novo*, *renovo*; *novavi*⁹, *renovavi*. *P* ante *uo* posita tertiam coniugationem correptam regit, et speciem perfectam *spui* facit, ut *spuo*, *respuo*; *spui*, *respui*. *Q* ante *uo* posita et primam coniugationem regit et tertiam correptam; primae¹⁰ *quavi* facit speciem perfectam¹¹, *aequo*, *aequas*, *aequavi*; *exaequo*¹², *exaequavi*. Tertiae vero correptae¹³ *qui*, ut *relinquo*, *relinquis*, *reliqui*. *R*, et haec littera ante *uo* posita, et primam coniugationem regit et tertiam correptam; primae specie perfecta *avi* terminatur¹⁴, tertiae *ui*, ut *servo*, *servas*, *servavi*¹⁵; *ruo*, *ruis*, *ru*. *S* ante *uo* posita tertiam correptam regit, *suo*, *suis*, *sui*; *consuo*, *consui*. *T* ante *uo* posita primam coniugationem regit et speciem perfectam *vi* facit¹⁶, *fluctuo*, *fluctuas*, *fluctuavi*.¹⁷ *X*, *Y*, *Z*, has litteras ante *uo* positas¹⁸ verba regere non inveni. Hoc modo declinabuntur omnia verba *o* terminata, ante eam habentia vocales illas, quas supra memoravi, exceptis defectivis.

8. Nunc ad syllabas consonantium veniamus¹⁹, quae consonantes si sint ante novissimam litteram *o*, aut primae coniugationis facient verbum, aut tertiae correptae. Nam secunda coniugatio vel tertia producta, id est quarta, consonantem ante *o* litteram nunquam habent²⁰, sicut frequenter docui. Secunda quidem *e* solam, ut *doceo*, *doces*. Tertia vero producta, id est quarta, duas, *e* et *i*²¹, ut *redeo*, *redis*, *redii*, et *munio*, *munis*, *munii*²².

Bo terminata, primae si sint, *bavi* facient specie perfecta, ut *libo*, *libas*, *libavi*; tertiae vero correptae, *psi*, ut *nubo*, *nubis*, *nupsi*²³; aut *bui*, ut *sorbeo*, *sorbes*, *sorbui*; quamvis et *sorbsi*²⁴ lectum sit.

9. *Co* primae si sint, *cavi* facient perfectam speciem²⁵, ut *sicco*, *siccas*, *siccavi*; *dico*, *dicas*, *dicavi*. Virgilius:

*Propriamque dicabo*²⁶.

1) Verba add. e Cod. — 2) Specie perfecta Asc. P. — 3) Posita recte sic Asc. positam Cod. P. — 4) Lui facies Asc. lui faciens P. lui facit in Cod. — 5) Littera ante *uo* posita P. Asc. — 6) Correptam coniugationem Asc. P. — 7) Interponunt Asc. P. *renuo*. Cod.: *annui ren nui* (sic). — 8) Vavi terminat, ut. Ita Cod. *avi facit*, *novo* Asc. P. — 9) Novavi in Cod. supra scr. — 10) Primae adieci e Cod. — 11) Speciem perf (reliqua adesa) *aequo* Cod. specie perfecta *aequo* Asc. P. — 12) Exaequas h. l. interponunt Asc. P. — 13) Correpta P. errore typorum. — 14) Primae specie ... (adesa) ... terminatur tertia vi ut *servo* Cod. Pr. sp. perfecta *avi terminatur*, *servo* Asc. P. — 15) Interponunt h. l. Asc. P.: tertiae *ru* ut; quae hic absunt in Cod. — 16) Regit specie perfecta *avi faciens* Asc. P. Ut dedimus, exhibet

Cod. a pr. manu. Recentior ex syllaba *vi* fecit *avi*. — 17) Praeponunt Asc. P. *V*, quod legitur quidem etiam in Cod. sed expunctum; recte. — 18) His literis — positus Asc. P. Male. Recte Cod. quod dedimus. — 19) Deveniamus Asc. P. — 20) Habet Asc. P. — 21) Duas ⁱⁱ e et i. Ita Cod.; otiosae illae *ii* supra scr. — 22) Redii — *munii* Asc. Cod. *red i* — *mun i* P. — 23) Cod. *nubsi* sed e corr. — 24) Ita Cod. Asc. P. — 25) Specie perfecta Asc. P. — 26) Virg. Aen. I, 73. — 27) Crevi, et pasci pascis pavi P. Asc. Recte fortasse. Cod. alterum exemplum hic om. sed paullo infra *seni aut vi pasci pascis pavi*, quod mutare nolui. Ut ante *senesco* interponunt Asc. P., quod om. Cod. — 28) Facit add. e Cod. — 29) Caedo Cod. male. — 30) Repperitur Cod.

Aut cui, ut mico, micas, micui. Tertiae vero correptae, aut ci, ut vinco, vincis, vici; aut xi, ut dico, dicis, dixi; duco, ducis, duxi. Aut vi, ut cresco, crescis, crevi²⁷. Aut [1486] nui, senesco, senescis, senui. Aut vi, pascō, pascis, pavi.

Do primae si sint, aut di facient in specie perfecta, ut do, das, dedi; aut davi, ut laudo, laudas, laudavi. Tertia vero correpta aut didi facit²⁸, ut addo, addis, addidi; credo, credis, credidi; aut si, ut cedo, cedis, cessi; aut cidi, ut cado, cadis, cecidi; nam cedo²⁹, quod significat da, sine verbi totius substantia solum repperitur³⁰ numero singulari, cedo; numero plurali, cettē³¹; sic Plautus et antiqui comoediographi; sicut et salve, salvete³². Nam quod Plautus in Truculento:

Non salveo³³;

inridenter³⁴ posuit pro persona rustici. Fo, non inveni.

10. Go primae gavi facit, ut rogo, rogas, rogavi. Tertiae vero correptae aut xi reddit, ut pingo, pingis, pinxi; sugo, sugis, suxi; aut si, ut tergo, tergis, tersi. Lectum est et tergeo, unde in Virgilio utramque declinationem indifferenter invenimus:

et spicula lucida tergunt³⁵;

a tergo, tergis; et: tergent, ergo terges³⁶; et vergo versi facit. Aut gi, ut tango, tetigi; et in principio syllabam adiecit, ut pungo, pupugi; pango, pepigi. Quidam pepigi defectivum³⁷ tempore putant esse, ut odi, novi, memini; alii praesentis, alii praeteriti aestimant.

11. Ho primae est, havi facit, ut inchoo, inchoas, inchoavi³⁸. Quidam putant inchoare debere³⁹ dici, imperitissime. Nam neque post c litteram, h Latina verba regunt, exceptis nominibus tribus, quae supra posui, pulcher, orchus⁴⁰, lurcho; neque o littera ante o alterum⁴¹ Latinorum verborum prima persona repperitur; sed illas⁴² tres vocales, quas ante docui e, i, u; nam nec a, nec o. Igitur quod Plautus posuit reboo⁴³, non Latine, sed Graece posuit, βοῶ βοῶς, unde derivativum reboo, reboas⁴⁴. Nam Latinum verbum o, ante o habens non, inquam⁴⁵, repperitur. Tertiae vero coniugationis correptae verba ho terminata, xi faciunt speciem perfectam⁴⁶, traho, traxi; veho, vexi⁴⁷.

12. Ko, non invenitur verbum hac syllaba terminatum rationabiliter. Nam K littera

ut semper; reperitur Asc. P. — 31) Cettē; sic recte Cod. cedite Asc. P. Ceterum cettē Plauto restituendum Merc. V, 4, 4. ubi editur certe dexteras nunc iam. Aliud exemplum citatur ex eodem Plauto a multis Gramm., inter quos etiam Pompeius Comm. p. 325. Cettē patri meo; ubi vide quae notavi. — 32) Sicut et salvete salvere Cod. sicut salve, salvete, salvere Asc. P. Haud dubie voluit Gramm. id quod dedimus. — 33) Plaut. Truc. II, 2, 4. — 34) Inridenter Cod. irridenter Asc. P. — 35) Locus Virg. supra iam §. 5. huius segm. indicatus legitur Aen. VII, 626. — 36) Totus hic locus in Cod. sic legitur: Et spicula lucida tergunt aut tergo tergis et tergent ergo terges et vergo versi; quae licet corrupta existimo, retinui tamen, nisi quod a tergo tersi pro aut t. t. scripsi. Fortasse scribendum et tergent a tergo terges. — 37)

Cod. Pupugi defectivum omissis intermediis. Male. — 38) Inchoo, inchoas, inchoavi Cod. contra mentem Grammatici, ut seqq. docent. Paullo ante Ho si primae est Asc. — 39) Debere adieci e Cod. Sed in Cod. verbum inchoare adesum est, proque eo in ora superiori a recentiori manu scriptum inchoere dici, quod falsum esse patet. — 40) In Cod. koreus sed corr. — 41) Cod. in alteram sed corr. — 42) Illas Cod. illae Asc. P. Ceterum pauca exesa hic in Cod. tres voca as ante cet. — 43) In Cod. pauca attrita Plautus po boo. Vv. non Latine supra ser. — 44) Unde derivativum βοῶ (sic) reboas. Cod. — 45) Recte Cod. non inquam. Asc. P. nunquam. — 46) Facie perfecta Asc. P. — 47) Cod. traho traxi. veho vexi; sed supra scr. a rec. manu. traho trahis tr. veho vekis v. Asc. P.

nam *ungueo* non legi. *H* hanc litteram ante *uo* positam regentem verba¹ non inveni. *I* ante *uo* posita primam regit coniugationem, et speciem perfectam² *avi* facit, *derivo*, *derivas*, *derivavi*. *K* ante *uo* posita³ nullum verbum regit. *L* ante *uo* posita tertiam correptam regit, *lui* facit⁴ in specie perfecta, *diluo*, *diluis*, *dilui*. *M* ante *uo* positam non inveni. *N* haec littera posita⁵ ante *uo* tertiam coniugationem⁶ correptam regit, et speciem perfectam facit *nui*, *innuo*, *innuis*, *innui*; *annuo*, *annui*;⁷ *renui*. *O* ante *uo* posita primam regit coniugationem, et speciem [1485] perfectam *vavi* terminat, ut⁸ *novo*, *renovo*; *novavi*⁹, *renovavi*. *P* ante *uo* posita tertiam coniugationem correptam regit, et speciem perfectam *spui* facit, ut *spuo*, *respui*; *spui*, *respui*. *Q* ante *uo* posita et primam coniugationem regit et tertiam correptam; primae¹⁰ *quavi* facit speciem perfectam¹¹, *aequo*, *aequas*, *aequavi*; *exaequo*¹², *exaequavi*. Tertiae vero correptae¹³ *qui*, ut *relinquo*, *relinquis*, *reliqui*. *R*, et haec littera ante *uo* posita, et primam coniugationem regit et tertiam correptam; primae specie perfecta *avi* terminatur¹⁴, tertiae *ui*, ut *servo*, *servas*, *servavi*¹⁵; *ruo*, *ruis*, *ru*. *S* ante *uo* posita tertiam correptam regit, *suo*, *suis*, *sui*; *consuo*, *consui*. *T* ante *uo* posita primam coniugationem regit et speciem perfectam *vi* facit¹⁶, *fluctuo*, *fluctuas*, *fluctuavi*.¹⁷ *X*, *Y*, *Z*, has litteras ante *uo* positas¹⁸ verba regere non inveni. Hoc modo declinabuntur omnia verba *o* terminata, ante eam habentia vocales illas, quas supra memoravi, exceptis defectivis.

8. Nunc ad syllabas consonantium veniamus¹⁹, quae consonantes si sint ante novissimam litteram *o*, aut primae coniugationis facient verbum, aut tertiae correptae. Nam secunda coniugatio vel tertia producta, id est quarta, consonantem ante *o* litteram nunquam habent²⁰, sicut frequenter docui. Secunda quidem *e* solam, ut *doceo*, *doces*. Tertia vero producta, id est quarta, duas, *e* et *i*²¹, ut *redeo*, *redis*, *redii*, et *munio*, *munis*, *munii*²².

Bo terminata, primae si sint, *bavi* facient specie perfecta, ut *libo*, *libas*, *libavi*; tertiae vero correptae, *psi*, ut *nubo*, *nubis*, *nupsi*²³; aut *bui*, ut *sorbeo*, *sorbes*, *sorbui*; quamvis et *sorbsi*²⁴ lectum sit.

9. *Co* primae si sint, *cavi* facient perfectam speciem²⁵, ut *sicco*, *siccas*, *siccavi*; *dico*, *dicas*, *dicavi*. Virgilius:

*Propriamque dicabo*²⁶.

1) Verba add. e Cod. — 2) Specie perfecta Asc. P. — 3) Posita recte sic Asc. positam Cod. P. — 4) Lui facies Asc. lui faciens P. lui facit in Cod. — 5) Littera ante *uo* posita P. Asc. — 6) Correptam coniugationem Asc. P. — 7) Interponunt Asc. P. *renuo*. Cod.: *annui ren nui* (sic). — 8) Vavi terminat, ut. Ita Cod. *avi facit*, *novo* Asc. P. — 9) Novavi in Cod. supra scr. — 10) Primae adieci e Cod. — 11) Speciem perf (reliqua adesa) *aequo* Cod. specie perfecta *aequo* Asc. P. — 12) *Exaequas* h. l. interponunt Asc. P. — 13) Correpta P. errore typorum. — 14) Primae specie ... (adesa) ... terminatur tertia vi ut *servo* Cod. Pr. sp. perfecta *avi terminatur*, *servo* Asc. P. — 15) Interponunt h. l. Asc. P.: tertiae *ru* ut; quae hic absunt in Cod. — 16) Regit specie perfecta *avi faciens* Asc. P. Ut dedimus, exhibet

Cod. a pr. manu. Recentior ex syllaba *vi* fecit *avi*. — 17) Praeponunt Asc. P. *V*, quod legitur quidem etiam in Cod. sed expunctum; recte. — 18) His literis — positus Asc. P. Male. Recte Cod. quod dedimus. — 19) Deveniamus Asc. P. — 20) Habet Asc. P. — 21) Duas *e* et *i*. Ita Cod.; otiosae illae *ii* supra scr. — 22) Red-*ii* — *munii* Asc. Cod. *red i* — *mun i* P. — 23) Cod. *nubsi* sed e corr. — 24) Ita Cod. Asc. P. — 25) Specie perfecta Asc. P. — 26) Virg. Aen. I, 73. — 27) *Crevi*, et *pasco* *pascis pavi* P. Asc. Recte fortasse. Cod. alterum exemplum hic om. sed paullo infra *senui aut vi pasco pascis pavi*, quod mutare nolui. Ut ante *senesco* interponunt Asc. P., quod om. Cod. — 28) Facit add. e Cod. — 29) Caedo Cod. male. — 30) Repperitur Cod.

Aut *cui*, ut *mico*, *micas*, *micui*. Tertiae vero correptae, aut *ci*, ut *vinco*, *vincis*, *vici*; aut *xi*, ut *dico*, *dicis*, *dixi*; *duco*, *ducis*, *duxi*. Aut *vi*, ut *cresco*, *crescis*, *crevi*²⁷. Aut [1486] *ui*, *senesco*, *senescis*, *senui*. Aut *vi*, *pasco*, *pascis*, *pavi*.

Do primae si sint, aut *di* facient in specie perfecta, ut *do*, *das*, *dedi*; aut *davi*, ut *laudo*, *laudas*, *laudavi*. Tertia vero correpta aut *didi* facit²⁸, ut *addo*, *addis*, *addidi*; *credo*, *credis*, *credidi*; aut *si*, ut *cedo*, *cedis*, *cessi*; aut *cidi*, ut *cado*, *cadis*, *cecid*; nam *cedo*²⁹, quod significat *da*, sine verbi totius substantia solum repperitur³⁰ numero singulari, *cedo*; numero plurali, *cette*³¹; sic Plautus et antiqui comoediographi; sicut et *salve*, *salvete*³². Nam quod Plautus in Truculento:

*Non salveo*³³;

inridenter³⁴ posuit pro persona rustici. *Fo*, non inveni.

10. *Go* primae *gavi* facit, ut *rogo*, *rogas*, *rogavi*. Tertiae vero correptae aut *xi* reddit, ut *pingo*, *pingis*, *pinxi*; *sugo*, *sugis*, *suxi*; aut *si*, ut *tergo*, *tergis*, *tersi*. Lectum est et *tergeo*, unde in Virgilio utramque declinationem indifferenter invenimus:

*et spicula lucida tergunt*³⁵;

a *tergo*, *tergis*; et: *tergent*, ergo *terges*³⁶; et *vergo versi* facit. Aut *gi*, ut *tango*, *tetigi*; et in principio syllabam adiecit, ut *pungo*, *pupugi*; *pango*, *pepigi*. Quidam *pepigi* defectivum³⁷ tempore putant esse, ut *odi*, *novi*, *memini*; alii praesentis, alii praeteriti aestimant.

11. *Ho* primae est, *havi* facit, ut *inchoo*, *inchoas*, *inchoavi*³⁸. Quidam putant *inchoare* debere³⁹ dici, imperitissime. Nam neque post *c* litteram, *h* Latina verba regunt, exceptis nominibus tribus, quae supra posui, *pulcher*, *orchus*⁴⁰, *lurcho*; neque *o* littera ante *o* alterum⁴¹ Latinorum verborum prima persona repperitur; sed illas⁴² tres vocales, quas ante docui *e*, *i*, *u*; nam nec *a*, nec *o*. Igitur quod Plautus posuit *reboo*⁴³, non Latine, sed Graece posuit, *βοῶ βοῶς*, unde derivativum *reboo*, *reboas*⁴⁴. Nam Latinum verbum *o*, ante *o* habens non, inquam⁴⁵, repperitur. Tertiae vero coniugationis correptae verba *ho* terminata, *xi* faciunt speciem perfectam⁴⁶, *traho*, *traxi*; *veho*, *vexi*⁴⁷.

12. *Ko*, non invenitur verbum hac syllaba terminatum rationabiliter. Nam *K* littera

ut semper; repperitur Asc. P. — 31) *Cette*; sic recte Cod. *cedite* Asc. P. Ceterum *cette* Plauto restituendum Merc. V, 4, 4. ubi editur *certe dextras nunc iam*. Aliud exemplum citatur ex eodem Plauto a multis Gramm., inter quos etiam Pompeius Comm. p. 325. *Cette patri meo*; ubi vide quae notavi. — 32) *Sicut et salvete salvere* Cod. *sicut salve, salvete, salvere* Asc. P. Haud dubie voluit Gramm. id quod dedimus. — 33) Plaut. Truc. II, 2, 4. — 34) *Inridenter* Cod. *irridenter* Asc. P. — 35) Locus Virg. supra iam §. 5. huius segm. indicatus legitur Aen. VII, 626. — 36) Totus hic locus in Cod. sic legitur: *Et spicula lucida tergunt aut tergo tergis et tergent ergo terges et vergo versi*; quae licet corrupta existimo, retinui tamen, nisi quod a *tergo tersi* pro aut t. t. scripsi. Fortasse scribendum et *tergent a tergeo terges*. — 37)

Cod. *Pupugi defectivum* omissis intermediis. Male. — 38) *Inchoo, inchoas, inchoavi* Cod. contra mentem Grammatici, ut seqq. docent. Paulo ante *Ho si primae est* Asc. — 39) *Debere* adieci e Cod. Sed in Cod. verbum *inchoare* adsum est, proque eo in ora superiori a recentiori manu scriptum *inchoere dici*, quod falsum esse patet. — 40) In Cod. *horcus* sed corr. — 41) Cod. in *alteram* sed corr. — 42) *Illas* Cod. *illas* Asc. P. Ceterum pauca exesa hic in Cod. *tres voca as ante cet.* — 43) In Cod. pauca attrita *Plautus po boo*. Vv. non Latine supra ser. — 44) *Unde derivativum βοῶ (sic) reboas*. Cod. — 45) Recte Cod. *non inquam*. Asc. P. *nunquam*. — 46) *Facie perfecta* Asc. P. — 47) Cod. *traho traxi, veho vexi*; sed supra scr. a rec. manu. *traho trahis tr. veho vehis v.* Asc. P.

non scribitur, nisi a littera¹ in principiis nominum vel verborum consequentis syllabae, et [1487] consonans principium sit², sicut in³ Institutis artium, hoc est in libro primo, monstravi, Kame-nae, kaleo, kareo, et si qua talia⁴. Lo primae si sint, lavi facient ut⁵ caelo, caelavi. Tertiae vero correptae aut lui, ut excello, excellis, excellui, aut li, ut tollo, sustollo, sustuli⁶, de utroque verbo; nam tuli ab eo venit, quod est fero, tuli.

Mo primae aut mavi facit, ut amo, amavi; clamo, clamavi; aut mui, ut domo, domui. Tertiae vero correptae aut psi, ut sumo, sumis⁷, sumpsi; aut mui, ut tremo, tremis, tremui. No primae navi facit, sano, sanas, sanavi. Tertiae vero correptae ni, sed in principio syllaba adiecta⁸, cano, canis, cecini. Aut vi, cerno, cernis, crevi; sino, sivi. Po primae pavi facit, ut stipo, stipas, stipavi. Tertiae vero pi, rumpo, rumpis, rupi.

13. Q, haec littera ideo non invenitur regens verbum, quoniam nullam litteram antecedere potest nisi u et aliquam vocalem cum ea antecedentem iunctam, unde supra, cum de vocalibus antecedentibus o litteram tractaremus⁹, posuimus, relinquo, relinquis, reliqui¹⁰. Ro primae ravi facit, oro, oras, oravi. Tertiae vero correptae aut vi, ut sero, seris, sevi; aut sivi mittit¹¹, ut quaero, quaeris, quaesivi; aut rui, ut insero, inseris, inserui. So primae, savi praeterito facit, penso, pensas, pensavi. Tertiae vero vi, quaeso, quaesivi. Tale est cerno, cresco, crevi. To primae tavi facit, muto, mutas, mutavi. Tertiae vero si, mitto, mittis, misi; aut ti, ut verto, vertis, verti; aut ui, ut sterto, stertis, stertui. Persius:

*Postquam destertuit esse*¹².

Si c ante to habuerit prima verbi persona, prima coniugatio ctavi facit in specie perfecta, macto, mactas, mactavi. Tertia vero correpta xui, necto, nectis, nexui; flecto, flectis, flexui. Xo primae ravi facient¹³, eliro, elixas, elixavi; aut xui, eniro, enixas, enirui. Tertiae vero xui, ut nero, nexis, nexui.

14. Quoniam, sicut arbitror, sufficienter tractavimus de verbis o littera terminatis, [1488] veniamus ad ea quae or syllaba terminantur. Or syllaba terminata sive pura sive vocali, vel consonante praecedente, si primae sint coniugationis vel secundae, vel tertiae productae, id est quartae, ante novissimam litteram secundae personae activitatis, ri syllabam accipientia facient secundam personam passivitatis, ut amo, amas, amor, amaris; doceo, doces, doceor¹⁴, doce-

1) Nisi a littera in pr. Recte ita Cod. propter seqq. principium sit. Nisi ante a litteram in Asc. P. — 2) Principium sit Asc. P. principium et Cod. quod fortasse fuit pr. est; nolui tamen inferre, quod dubium esse videretur. — 3) In abest a Cod. non recte. — 4) Vv. kareo et si qua talia desunt in Cod. In primo autem libro nihil legitur tale, quod h. l. innuitur. Quare intelligitur, non integros ad nos devenisse hos Probi libellos. — 5) Ut adieci e Cod. — 6) Uberiora habet Cod. nec tamen meliora: tollo tuli. sustollo sustuli. tuli sustuli de utroque cet. Secutus sum Asc. et P. — 7) Sumis addidi e Cod. — 8) Addita Asc. P. — 9) Tractaremus Cod. tractavimus Asc. P. — 10) Male Cod. relinqui. — 11) Mittit addidi e Cod. — 12) Pers. VI, 10. Ceterum Cod. destertui esse; aut et o. e. habuerit; correctum aut et pro eo ante et litterae si. c. in marginem excurrunt. Illa

supra scripta sic ante lineola traducta deleta sunt. —

13) Faciet Asc. P. — 14) Codex habet: doceo doceris

sic corr. ab alia manu. — 15) Cod.: munio muniris; hoc ab antiqua manu. Altera addidit: munio munis. — 16) Mutat Asc. P. Sed Cod.: mutavit tempus autem. Ad v. mutavit signo monstrante in ima ora ab alia manu adiecta sunt: et sic cum e. ri. ante, s. accipit ut lego legis legor geris et si qua talia; quae dedi, quum Asc. et P. consentiant, nisi quod legeris habent. — 17) Finient Cod. a pr. m. facient corr. rec. m. atque ita Asc. P. — 18) Litteram es amo Cod. a pr. m. sed rec. m. correxit: litteram s ut amo; atque ita Asc. P. — 19) Pereunt e littera Cod. sed corr. — 20) Cod.: est tu ante s sed corr. — 21) Et su. Ita rectissime Cod. Sed male corr. a rec. man. quae eadem hic et antea plura attrita

*ris; munio, munis, munior, muniris*¹⁵. Tertiae vero correptae i litteram in e correptam mutavit¹⁶, et sic cum *e ri* ante *s* accipit, ut *lego, legis, legor, geris*, et si qua talia.

15. Tempus autem perfectum finient¹⁷ omnes coniugationes participio masculino temporis praeteriti addita *sum* syllaba, *hic amatus, amatus sum; hic doctus, doctus sum; hic scriptus, scriptus sum; hic munitus, munitus sum*. Fit autem participium temporis praeteriti generis masculini ex secunda persona activitatis in prima quidem coniugatione et tertia producta, id est quarta, accepta syllaba *tu* ante novissimam litteram *s*, ut¹⁸ *amo, amas, hic amatus; munio, munis, hic munitus*. In secunda vero, et tertia correpta pereunte *e* littera¹⁹ penultima secundae personae activitatis, et *tu*²⁰ ante *s* posita, ut *doceo, doces, hic doctus; dico, dicis, hic dictus*; aut pereuntibus duabus litteris penultimis, et *su*²¹ ante novissimam litteram *s* reposita²², ut *necto, nectis, necsus sum*²³; quamvis posteriores pro *c* et *s*, *x* posuerunt²⁴, *nexus sum*²⁵.

16. Imperativus modus passivitatis *re* syllaba addita imperativo activitatis fiet, ut *-ama, amare, doce, docere; scribe, scribere, muni, munire*. De²⁶ hac tamen ratione, et de modo infinito²⁷ plenius in Institutis artium, hoc est in libro primo, docuimus. Illorum verborum, *r*²⁸ terminatorum et non venientium ab *o* littera, species perfecta notetur de participio temporis praeteriti.

SEGM. IV. *De Structura.*

[1489]

1. Quoniam²⁹ de pedibus disyllabis et trisyllabis, necnon et quattuor syllabarum in primo docuimus libro; de nominum vero ratione verborumque in hoc; consequens arbitratus sum de terminationibus placentibus nostro tempore paucis admodum demonstrare, quas multi credunt metro debere constare, quorum opinioni non libenter consentimus; quoniam et Tullius et caeteri oratores monosyllabo struxere³⁰ verbo, cum una syllaba metrum non sit.

Est autem structura verborum compositio, dicta a struendo, id est componendo, unde structores compositores³¹ alicuius rei dicuntur. Hae quamvis in omni oratione servari debeant, tamen maxime in verbis duobus, novissimo et penultimo, sunt delectabiliter componendae.

2. Antiqui quidem oratores, in quibus maxime Tullius, nunquam necessariis sensibus praeposuerunt orationis structuram; sed magis fortiter³² et gravi compositione, quam molliter vel laxa dicere maluerunt, ut cum haberent occasionem sic struendi, quemadmodum nostri temporis ho-

rescripsit. — 22) Cod.: *litteram. s. rep. . .* (adesa) ut *necto*. Quibus rec. m. male substituit: *litteram s. post tu ut necto*. — 23) Cod. *nexus sum*. Rec. manus *necsus sum*; male. Sententia scriptoris requirit *necsus sum*, quod dedimus. Neque quisquam unquam Latinorum dixit *nectus sum*. — 24) Cod. Asc. P. pro *c* et *t*. Male. Quid voluerit Gramm., ex antec. patet. Ex *o* et *s* factum postea *x* significat. Hoc ita cum omni nexu orationis cohaeret, ut nemo quisquam aliud h. l. scriptum esse ne somnare quidem possit. — 25) Male Cod. *nexum omisso sum*. — 26) *Ut amare docere De*. Ita Cod. a pr. m. Sed rec. m. Asc. et P. ut dedimus. — 27) *Infinitivo* P. solus. — 28) *Illorum vero verborum id est r term.* Asc. P. Ceterum post *v. praeteriti* sequitur subscriptio haec: FINIT DE CATHOLICIS PROBL. Tum post breve intervallum unius lineolae: ARS SERVI GRAM³ EXPLICIT FELICITER. Reliqua pagina

supra dimidium vacua. Versa sequuntur reliqua Probi quae in Edd. habentur, sed sine inscriptione et ita, ut verba: *de participio temporis praeteriti*, praecedentis paginae extrema, initium faciant sequentis, uno tenore cum seqq. scripta. Deest igitur in Cod. inscriptio: *De Structura*. — 29) Totus hic locus in Cod. sic legitur: *Quoniam de pedibus disyllabis et trisyllabis (haec attrita) et quattuor syllabarum de nomine verborumque in hoc de placentibus nostro tempore cet.* Ex quibus voc. *pedibus* ante *v. disyllabis* adieci, ordinemque paullo post immutavi, ubi Asc. et P. exhibent: *nominum vero verborumque ratione*. — 30) Male Cod. *struere*. — 31) *Structores compositores*. Ita recte Cod. *Structurae compositurae* Asc. P. Paullo post dicuntur deest in Cod. — 32) *Forti* Asc. P. male, ut seqq. ostendunt. —

mines delectantur, tamquam de industria usi sunt structura forti, potius quam delectanti; sicut exemplis Tullianis probare breviter potuerimus¹.

Quod in primis est nostro tempore vitiosum, Tullius ille² non dubitavit verbo monosyllabo finire structuram, ut est: *Ab istius petulantia conservare non licitum est; quae cum is³ civitatibus G. Verri⁴ communicata sunt⁵. Et: Id quod populus Romanus iam flagitat, extincta atque deleta sit⁶. Hae compositiones demutatae⁷ facient nostri temporis structuras sic: ex tribrachy⁸ et ditrochaeo: *Ab istius petulantia non est licitum conservare*; ex trochaeo et dactylo, *Quae sunt G⁹. Verri cum is¹⁰ civitatibus communicata*; ex ditrochaeo et bacchio a longa: *Id quod populus Romanus iam diu efflagitat, extincta sit atque deleta¹¹. Disyllaba¹² structura, quae non valde quibusdam placet, antiquos viros vehementissime delectabat. Est enim [1490] fortis admodum, vitansque etiam nostri temporis barbarismos¹³, si non fuerit spondeo vel trochaeo post dactylum finita, ut: *Primus ab oris¹⁴*; et: *In quo meam voluntatem populus Romanus perspicere possit¹⁵*. Sic enim verum heroici metri facient; quae sola versificatio est oratoribus devitanda. Nam si omnem fugere voluerint, tacebunt, quoniam nulla oratio sine metro constat.**

3. Trisyllaba structura nostro tempore caute ponenda est, ne aut verum, stichum¹⁶, faciat ex trochaeo composita et bacchio a brevi, ut: *capta fuissent*; aut, ut quibusdam placet, barbarismum, si ex spondeo vel iambo, vel quovis pede, cuius sit novissima syllaba natura longa, componatur ex aliquo verbo trisyllabo, qui positus bene sonet. Nam si plausibilis non fuerit, barbarismum nostri temporis vitans, nec structuram faciet nobis placentem, ut illud inter multa alia similia¹⁷ Tullianum: *sententia sua liberaverant¹⁸*; et: *cuius ego causa laboro¹⁹*.

4. Quattuor syllabarum structura sic vitabit nostri temporis barbarismum, sicut disyllaba, quamvis multi²⁰ non sapienter et in tali compositione barbarismos esse dixerunt, si penultimum verbum habeat novissimam syllabam natura longam, ut: *Ad meam capsam admisero²¹*; et: *Industriaeque meae contenderem²²*. Ergo si nos ad huiusmodi structuras aliqua necessitas detulerit, poterimus reprehendentis²³ imperitissimos comprobare, si nostrum nosmet officium fecerimus corripientes syllabas breves²⁴ et producentes longas: *Causa laboro*; *sa* producentes; *Capsas admisero*; *as* producentes. In istis enim tantummodo syllabis, si correptae fuerint, erit barbarismus, non in tota compositione structurae: *Capsas admisero*; quoniam barbarismus una parte orationis fit, pluribus nunquam. Nam si hoc ita esset, non in tantum doctrina latuisset, ut eam Tullius [1491] ignoraret; vel tantum potuisset, ut ea post illum, et multos ante alios²⁵ nostris temporibus disceretur²⁶; quorum obscuram peritiam devitavo²⁷ illorum nobilissima negligentia decoratus.

1) Tullianis provare breviter potuerimus Cod. Tull. breviter probare poterimus Asc. P. — 2) Ille addidi e Cod. — 3) Cum is ita Cod. cum iis Asc. P. — 4) G. Verri Cod. C. Verri Asc. P. — 5) Prior locus Cic. legitur in Verr. act. I, 5. ubi editur: non licitum sit. Alter Cic. Div. in Verr. c. 4. ubi: cum his civitatibus. — 6) Cod.: extincta atq. deleta sint. Asc.: extincta atque deleta sint. P.: extracta atque deleta sint. Et sit quidem dedi, quia infra in Cod. sit. Locus legitur apud Cic. Div. in V. c. 8. ubi tamen: extinguenda atque delenda sit. — 7) Demutatae Cod. mutatae Asc. P. — 8) Tribracho Asc. P. Signa prosodica, quae in proxi-

mis sequuntur, e Cod. sunt. — 9) Pro praenomine G. quod est in Cod., C. habet Asc. igitur P. — 10) Cum iis Asc. P. — 11) Extincta sit atque deleta. Sic recte Cod. extincta sint Asc. deleta sit P. — 12) Disyllaba simplici s, ut semper, Cod. — 13) Barbarismum Asc. P. — 14) Signa prosodica e Cod. Locus est Virg. Aen. I, 1. — 15) Haec, si Ciceronis sunt, multum quaerendo non repperi. — 16) Heroicum Asc. P. fortassis recte. — 17) Similia addidi e Cod. — 18) Hunc Ciceronis locum nunc non possum ostendere. — 19) Cic. Div. in V. c. 7. — 20) Quamulti Cod. Fortasse legendum quamquam multi. — 21) Cic. Div. in Verr. c. 16.

5. Nunc²⁸ quoniam docuimus haec, quae a nobis stultissime reprehenduntur, indifferenter a prioribus posita, structuras nobis delectabiles componamus.

Amphibrachys²⁹ et molossus: *probare debere*³⁰.

Amphibrachys et bacchius a longa: *dolore detrusus*³¹.

Anapaestus et paeon tertius: *fieri potuisset*.

Anapaestus et Ionicus minor: *modicis*³² *coluerunt*.

Antispastus et molossus: *cohæredem detraxi*³³.

Amphimacrus et hippius secundus: *optimè navigavi*.

Bacchius a longa geminatus: *detrudit hæredem*.

Bacchius et molossus: *cantare fecerunt*.

Bacchius a brevi et hippius secundus: *dolores detulerunt*.

Choriambus et hippius primus: *condidimus sepulturam*³⁴.

Chorius id est trochaeus et bacchius a longa: *esse delectum*.

Trochaeus et paeon tertius facient illam structuram, Tullio *peculiarem*³⁵: *esse videatur*.

Dactylus et ditrochaeus: *hostibus*³⁶ *temperare*.

Dactylus et Ionicus a minore: *omnia placuerunt*.

Ditrochaeus et bacchius a longa: *vindicatur electus*.

Dactylus et paeon tertius: *curiam renovare*³⁷.

Dactylus et dispondius: *lumina deponēbant*.

Epitritus quartus et bacchius a longa: *deducētes*³⁸ *abducunt*.

Epitritus quartus et molossus: *impellente devincens*³⁹.

Epitritus tertius et ditrochaeus: *piratica liberasset*.

Hippius tertius, id est tertius epitritus, et hippius secundus: *dilexerant Caepiones, praedonios vindicasti*⁴⁰.

Ionicus maior et Ionicus minor: *contagia doluerunt*⁴¹.

Ionicus maior et ditrochaeus: *depellere castitatem*.

Paeon primus et hippius quartus: *decipere contendebant*.

Paeon secundus et dispondeus: *pericula devitavi*.

Trochaeus et bacchius a longa: *sume decretum*⁴².

Tribrachys et ditrochaeus: *Cererem decanamus*.

ubi: *ad meas capsas adm.* — 22) Cic. In V. act. I, 12. — 23) *Reprehendentes* Asc. P. — 24) *Breves* addidi e Cod. — 25) *Alios* Cod. *Tullium* Asc. P. Sententia est: *post illum et post multos alios, qui ante eum vixerunt.* — 26) *Disceretur* Cod. *nosceretur* Asc. P. — 27) *Devitavo*. Ita Cod. more suo. *devitare constitui* Asc. P. — 28) H. I. vero interponunt Asc. P. — 29) *Amphibrachys* Cod. et ita semper etiam in seqq. *Amphibrachys* Asc. P. — 30) Signa prosodica appinxi, ut ea in Cod. scripta inveni. — 31) *Detrusus* Cod. *derisus* Asc. P. — 32) *Modicis* Cod. *modicos* Asc. P. — 33) *Detraxi* Cod. *detraxit* Asc. P. — 34) *Sepultura* Cod. *sepulturam* Asc. P. Signum prosodicum ultimae syll. pro litterae *m* signo habitum est. — 35) *Peculiarum* P. errore operarum. — 36) *Hostibus* recte Cod. *hospitibus* Asc. P. — 37) *Renovare* Cod. *revocare* Asc. P. — 38) *Deducētes* haud dubie falsum. Cod. videtur exhibere *deducēter*. Latet haud dubie adverb. in — *enter* designans. — 39) *Impellente devincens* Cod. *imp. devinxit* Asc. P. — 40) *Praedonios vind.* Cod. *praedones v.* Asc. P. — 41) *Doluerunt* Cod. *diluerunt* Asc. P. — 42) Male Cod. *decertum*.

6. Has quidem a nobis¹ repertas componamus, quae possint auditores nostri temporis delectare.

Amphimacrus et antispastus: *maxima laboraret*². Bacchius a longa et paeon tertius: *pudentem exitum quaesisse videatur*.

Trochaeus et bacchius a longa: *securi esse percussum; suus iste vexarat*³; *stare non posse*.

Proceleusmaticus et ditrochaeus: *Populus Romanus voluerit vindicare*.

Bacchius a longa et molossus: *causamque cognovit*.

Trochaeus et molossus: *ipsa*⁴ *delegit*.

Amphibrachys et molossus: *probare deberent*.

Antispastus et bacchius a longa: *voluptate concedam*⁵.

Choriambus et ditrochaeus: *ingenio sustinere*.

Dactylus et antispastus: *corpora*⁶ *perhorresco*.

Paeon primus⁷ et ditrochaeus: *iudicium sustinebit*.

Bacchius a longa et molossus: *subscriber*⁸ *addatur*.

Diiambus et hippius secundus: *iniuriis commoveri*.

Tribrachys et hippius quartus: *cuius quaestor fueris accusare*.

Dactylus et hippius quartus: *procellam temporis devitare*.

[1493]

Iambus et ditrochaeus: *diu machinatur*.

Choriambus et paeon tertius: *composuit rationem*.

7. Sed ut brevissime de structuris delectantibus doceamus, observandum est, ne aut⁹ versus heroici metri faciamus, aut in natura longam¹⁰ syllabam paenultimo¹¹ verbo terminato trisyllabo finiamus; caeteris paene omnibus auditorem possumus delectare¹².

ARS PROBI EXPLICIT.

8. Item alio modo. Compositio prima a trochaeo et molosso, ut: *vadit armatus*; a trochaeo et choriambo, ut: *magnus incutiens*¹³.

1) *A nobis* adieci e Cod. Ceterum Cod. prave *reperitas*. — 2) *Laboraret* Cod. *laborare*; et Asc. P. — 3) *Suus* — *vexarat* Cod. *sus iste vexaret* P. *Suus* etiam in Asc. — 4) *Ipsa* Cod. *ipsum* Asc. P. — 5) *Concedam* Cod. Asc. *conceptam* P. — 6) *Corpora* Cod. *corpore* Asc. P. — 7) Cod. *Paeon I*. Numeri signum deest in Asc. et P. — 8) Cod. *subscriber*. — 9) Cod. *ne ad* (i. e. aud) *versum*. — 10) *Longa syllaba* Asc. P. — 11) *Paenultimo*; ita Cod. quemadmodum paullo post *paene*. — 12) Hic finit liber Probi. Sequitur enim subscriptio in Codice talis: FELICITER ARS PROBI GRAMMATICI UR- BIS EXPLICIT CATHOLICA. Deinde sequitur ab alia

manu: Theodosius Macrobius de g m^ogr (sic) coniugationibus sic ait. Iam sex versus sequuntur, quos iam descripserat V. CL. Eichenfeldius et proxime editurus est. Tum leguntur aliquot glossae Graecae, quae extremam libri oram ambiunt. In interiori autem paginae parte sequuntur, quae apud Putschium Probi librum terminant, sed longe recentiori manu scripta, ut Probi esse non credam, sed, quia similis argumenti sunt, ex alio Grammatico excerpta et huc translata statuiam. Quum optime e Cod. etiam haec emendari posse viderem, totum locum subiungere non dubitavi. — 13) *Magnus incutiens* Cod. *Incutiens magnos* P. *magnos*

Ex trochaeo et Ionico minore, ut: *doctus instatur* per trochaeo et Ionico minore, ut: *victus incesserat*¹⁴.

Ex trochaeo et quinque syllabis, quarum tertia sit longa, ut: *nullo repugnabile*.

Ex tribrachy et isdem¹⁵.

Compositio secunda¹⁶ ex amphimacro et spondeo, ut: *dixerat magnus*.

Ex amphimacro et anapaesto, ut: *maximus Fidius*¹⁷.

Ex amphimacro et dactylo, ut: *Mulcifer fecerat*¹⁸.

Compositio tertia¹⁹ ex spondeo et paeone quarto, ut: *doctis*²⁰ *facilitas*.

Ex spondeo et bacchio, ut: *magnae repulsus*²¹.

Ex spondeo et paeone secundo, ut: *ultis*²² *recesserat*.

[1494]

Ex anapaesto et isdem.

Quarta²³ ex palimbacchio et spondeo.

Ex palimbacchio et anapaesto.

Ex palimbacchio et dactylo.

Ex paeone tertio et isdem.

Ex amphibrachy²⁴ et isdem.

Quinta²⁵ ex spondio et iambo.

Ex spondio et tribrachy.

Ex anapaesto et isdem.

Sexta ex spondio et iambo et spondio.

Ex spondio, iambo²⁶ et dactylo.

Ex duobus iambis et spondeo.

Ex duobus iambis et dactylo.

Ex disyllabis²⁷ iambo et spondeo; in trisyllabis trochaeo et trochaeo²⁸.

Septima ex spondeo²⁹ et epitricto secundo.

Ex spondeo et epitricto tertio.

Ex iambo et isdem.

Ex trisyllabo et isdem.

incutiens Asc. — 14) Integer versus excidit in Asc. et P. quae hunc locum ita exhibent: *Ex Trochaeo et Ionico minore, ut, victus incesserat*. Asc. etiam *victas*. — 15) Cod. hic et ubique in seqq. *hisdem*; atque ita etiam Asc. P. — 16) Putsch. in fine versus *Composit. II. Rectius* Asc. eadem tanquam titulum scripta exhibet. — 17) Cod.: *maximus diffidus*. Asc. P.: *maximus diffidus*. Certissima coniectura rescripsi *Fidius*. — 18) *Fecerat* ad latus inferius Cod. appositum huc pertinere, res ipsa docet. Deest h. v. in Asc. et P. qui signum vocis ex margine arcessendae pro numero II. habuerunt. Ceterum Cod. scripturam *Mulcifer* non sine causa retinui. — 19) *Compositio tertia* in Asc. pro titulo supra scripta. — 20) *Doctis* Cod. doceat Asc. P. male, ex non intellecto

compendio. — 21) Cod.: *magnae heroso repulsus*. Sed v. *heroso* punctis deletum, quapropter vox nihili efficienda fuit. *magno errore repulsus* male P. Asc. — 22) *Ultus* Asc. P. — 23) Numeri signum in Asc. pro titulo. In P. in fine versus, importune. — 24) Cod.: *ex amphibrachy*. Asc. P.: *ex amphibrachy*. — 25) Numeri signum et in Asc. et in P. in fine versus. In Cod. hic et in supp. omnia continenter scripta. — 26) *Iambis* male P. — 27) Cod. Asc. P. male *ex disyllabo*. Sequentia docent. — 28) *In trisyllabis trochaeo et trochaeo* Cod. et *in tris. trochaeo* Asc. P. Latet vitium. — 29) Quod nunc *spondio*, nunc *spondeo* scripsi, in eo Cod. secutus sum.

T *

Octava ex spondeo et quinque syllabis quarum duae primae breves sint.

Ex spondeo et pentasyllabo¹, cuius duae secundae breves sint.

Ex iambo et isidem².

Ex trisyllabo et isidem³.

- 1) Cod. ex *V. syllabo* pro quo fortasse scribendum fuit: *et quinquasyllabo*. — 2) Nulla in Cod. subscriptio.

E U T Y C H I I G R A M M A T I C I
DE DISCERNENDIS CONIUGATIONIBUS
L I B R I I I.

E C O D I C E S A N C T I C O L U M B A N I B O B I E N S I S
R E S T I T U T I.

EUTYCHII CANANATICI

DE DISCIPLINA CONGREGATIONIS

LIBER I

A GREGORIO ALEXANDRINO GREGORIANO

INSTITUTA

PRAEFATIO EDITORIS.

Qui sequitur Grammaticus, non *Eutyches*, ut est apud Putschium, sed *Euty chius* est appellandus, uti antiquissimus Codex Bobiensis nomen diserte scriptum exhibet. Fuit is *Euty chius*, quemadmodum ipse de se testatur, Prisciani discipulus. Sic enim de illo (pag. 2154 ed. P.): *De quibus omnibus terminationibus et traductionibus quia Romanae lumen facundiae, meus imo communis hominum praeceptor in quarto de nomine summa cum subtilitate copiosissime, Grammaticus Priscianus, disseruisse cognoscitur; ideo contentus haec ad renovandam tantummodo legentium memoriam perstrinxisse, reliquae parti promissionis meae satisfacere tentabo cet.* — Ex *Euty chis* cuiusdam libro de orthographia decerpit quaedam de aspiratione Cassiodorus de Orthogr. c. IX., quorum nihil in his nostris libellis legitur. Idemne fuerit, certo dici nequit, sed fuisse credibile est. Quare fortasse etiam apud Cassiodorum scribendum: *Euty chii de aspiratione.*

Hos igitur *Euty chii* libellos nunc item ex antiquissimo Codice Sancti Columbani Bobiensis emendatos damus, qui Codex in bibliotheca Vindobonensi publica asservatur. Atque haec quidem tertia est Grammatici huius editio. Primus eum ediderat Io. Camerarius, cuius liber hunc titulum ostendit:

Continentur hoc libro optima et praeclarissima scripta, quod ipsa scilicet ostendent. Marii Victorini Grammatici et Rhetoris de orthographia et ratione carminum libri IIII. Servii Honorati de pedibus versuum libellus. Euty chi, auditoris Prisciani, de discernendis verborum coniugationibus. Servii Marii Honorati de syllabarum quantitate. Quaedam nunc primum, quaedam secus, quam prius, in lucem edita, cum assidua cura et studio diligenti. Quod si non male positum fuisse intellexerimus, dabimus operam, ut etiam posthac officina nostra quasi robustioris eruditionis, non uulgares foetus producat atque edat. Ab Vlrico Morhardo Tubingae, An. M. D. XXXVII. Prid. Calend. Septemb. Liber est forma quadrata minori excusus. Hunc librum e bibliotheca Zuiccaviensi accepi; quare facere non possum, quin *Hertelio*,

V. Cl., Lycei rectori et bibliothecario, gratias hoc loco publice agam atque eius benivolentiam grato animo agnoscam.

In praefatione pag. A. III. recta testatur Camerarius, se e Codice scripto *Ioannis Sichardi* edidisse *Eutygium*, si nimirum, quod credibile est, idem fuit Codex, ex quo Victorinum edidit; certe non reperio antiquiorem editionem, quare principem hanc esse statuo. Ubique *Eutychi* genitivo scriptum exhibuit nomen Camerarius, id est *Eutyhii*. Codex Bobiensis aliquoties *Eutycii* genitivo pariter citat. Quid Putschium adduxerit, ut *Eutychem* diceret, non reperio, nisi si Cassiodori auctoritas eum moverit. Sed dubito lectionem sanam esse apud Cassiodorum, ut dixi, in cuius antiquissimis editionibus *Euticis* de aspiratione citatur, quod fortasse in Codice fuit *Euticii*.

Putschius quum suae collectioni interponeret hos libellos, ex scripti Codicis lectionibus, quas suppeditaverat Ioan. Wower, utiliter eos auxit atque emendavit, ut in praefatione scriptum est. Qui fuerit iste Wowerii Codex, nescio, hoc tantum scio, paucissimas emendationes esse veras, additamenta autem permulta insulsa atque aliena.

Codicis Bobiensis ea pars, in qua habetur *Eutygius*, recentiori scriptura est, quam *Probus*. Membrae non aequali forma, ut videantur pluribus aliis libris detractae et in hunc conglutinatae. Quaedam plagulae sunt rescriptae; prior scriptura Latinam biblicorum interpretationem habuisse videtur; interdum tamen etiam Graecae litterae quadratae dignoscuntur. Scriptura serior, qua perscriptus est *Eutygius*, aliquot habet scribendi compendia, sed intellectu facilia et aliunde satis nota. Interpretamenta quoque et variae lectiones inter versus notantur. Comparent in his aliquot monstra verborum, quae ad quem mortalium sermonem pertineant, non habeo dicere. Sic vox *baritona* (ita enim scribitur) glossam habet supra scriptam *ettorondi*; vox *curia* supra scriptum habet *airect*, si recte legi. Manus correctrices dignoscuntur tres, quarum una est eiusdem, qui librum scripsit; altera ab hac non litterarum ductu, sed atramento tantum differt; tertia valde est recens. Ceterum licet hic illic corrupta reperiatur huius Codicis lectio; tamen longe meliora exhibet, quam quae in Editione Putschiana habentur; ut hi quoque libelli ex hoc antiquissimo fonte nunc demum paene perpurgati ac perpoliti prodire videantur. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Id. Mart. ciorccccxxix.

EUTYCHII

[2143]

DE DISCERNENDIS CONIUGATIONIBUS

LIBER PRIMUS¹.

AD CRATERUM.

Praefatio.

Cum semper novas quaestiones doctoribus auditorum acutiora commovere solent ingenia, et curiositas humanae familiaris naturae quotidie² desiderat aliquid recens; inexcusabilis quodammodo respondendi necessitas praeceptoribus iure videtur imponi. Tuis itaque petitionibus satisfaciens, meorum dilectissime discipulorum, Cratere, quem in omni Graecorum facundia tuos aequiperantem³ maiores, in sapientia et maxime laudibus excellentes, etiam gaudebam doctrina superavisse⁵ Romana, opusculum hoc ad discernendas pertinens coniugationes duobus libellis inclusi, quorum prior observationibus instruitur generalibus, alter indicio finalitatis speciales exsequitur regulas.

*Explicit Praefatio*⁶.

SEGM. I.

1. Tres quidem sunt⁷ apud Graecos coniugationum species. Una, quae⁸ carens tenore in fine βαρύτρονος⁹ ab eis appellatur, quae ex consonantibus, ante finalem o¹⁰ inventis, ordinem sex coniugationum significat. Alia, quae circumflexo accentu prolata, apud eos iure περιτροπών¹¹ nominatur, et ex vocalibus in secunda persona inventis ordinem trium coniugationum ostendit. Et tertia, quam ex finali terminatione in μι desinentem dicunt; licet in paucis verbis quartam habent coniugationem¹². Latini vero sicut in aliis multis nec prorsus omnia videntur habere

1) Codex h. l. inscriptionem habet a manu recentissima: *Incipit liber primus coniunctionum sive declinationum grammaticalium*. Melius insignitur liber ab ipso auctore paullo post sub finem praefationis. — 2) *Quotidie* Cod. sed *cotidie* P. Cam. — 3) *Aequiperantem* Cod. *aequiparantem* P. Cam. Paulo ante pro *dilectissime* in Cod. et C. est *diligentissime*, quod recte emendatum puto a P. — 4) Ita Cod. et P. Verum haud dubie est scribendum: *in sapientiae maxime laudibus e.*

Nam et ante maxime plane otiosum. Cam. peius etiam: *in sapientia, etsi maxime* cet. — 5) *Superasse* Cod. sed ab eadem manu emendatum. — 6) Haec subscriptio e Cod. — 7) *Tres sunt quidem* P. *Tres quidem s.* Cod. Cam. — 8) *Quae* addidi e Cod. et Cam. — 9) Cod. *baritronos*. Fortasse Latinis litteris scribendum. — 10) Male P. ante finalem o s. — 11) Codex h. l. Graecas initiales habet. Tum et ex v. e Cod. et Cam.; om. et P. — 12) Locus mihi videtur corruptus. Cam. P. non dis-

coniugationum indicia, nec iterum carere penitus omnibus. Nam in *o* terminationem ex parte videntur imitari, *o* terminalem primae personae in plerisque temporibus habentes. Cumque sint omnia verba linguae naturae¹ Romanae βαρύτονα², hoc est tenore prorsus³ in fine carentia; nec tamen proprietate circumflexorum carent, ex vocali secundae personae coniugationum ordinem⁴ ostendentia. Sed cum secundae personae observatio syllabae terminalis, ex qua [2144] dinosci⁵ coniugationes artium scriptores voluerunt, apud Romanos penitus est incerta, quia non ratione cogimur aliqua scribo verbum, scribis tertiae magis, an⁶ scribas primae, et cubo bas⁷ in secunda persona, an cubis enuntiare; conabor ex prima, sicuti possum, persona differentias⁸ coniugationum quasdam ostendere, tam vocales quam consonantes ante *o* vel *or*⁹ finalem positionis verbi considerans, notatis scilicet anomallis vel defectivis, in quibus plerumque ratio deficit analogiae, ut *sum*, *possum*, *prosum*¹⁰, *inquam*, *edo*, *cedo*, *faro*, *sodes*, *ave*, *ferit*, *infit*¹¹ et similibus; licet in his ipsis quaedam sunt, quae ex ipsa similitudine finalitatis possunt ceterorum regulis obedire¹² verborum. Ante specialium tamen expositionem regularum prius aliquid¹³ de hac ambiguitate coniugationum definire tentabo¹⁴.

2. Quod inchoativa quidem, quae semper derivativa sunt, nec a verbis tantummodo, sed etiam a nominibus derivantur, et in *sco* solum desinunt, et unius tantummodo sunt, omnibus [2145] artigraphis¹⁵ in hoc consentientibus, tertiae coniugationis, ut *hebesco*¹⁶, *calesco*, *pertimesco*, *evanesco*¹⁷, *horresco*, *patesco*, *notesco*, *fervesco*, *labasco*, *tremisco*, *dormisco*¹⁸, *vesperasco*, *purpurasco*, *inveterasco*¹⁹, *senesco*, *iuvenesco*, *glisco*, et reliqua²⁰. Quomodo meditativa in *urio* solum desinunt, et quartae tantummodo sunt coniugationis, ut²¹ *lecturio*, *dicturio*, *micturio*, *esurio*. Frequentativa vero, quae similiter inchoativis et meditativis derivativa sunt, in *ito*, vel *to*²², praecedente consonante, vel in *so*, vel etiam in *xo* desinunt, et primae sunt tantum²³ coniugationis, ut *lectito*, *dictito*, *cantito*, *cursito*, *visito*, *canto*, *dicto*, *merso*²⁴, *curso*, *nexo*. *Viso* enim *visis*, quod et Virgilius Aeneidos libro VIII refert²⁵:

has forte invisitis aras;

et in eodem:

cedunt a recepta lectione, nisi quod post v. *quartam* vocem Graecam δέυτονον interponunt, quae in Cod. non est, et Cam. habeant; Cod. P. habent. Neque tamen potuit Grammaticus δέυτονον coniugationem apud Graecos memorare, quae nulla est. Tum desideratur subdivisio, quam in superioribus duabus coniugationum speciebus posuerat. Ergo scribendum censeo: *Et tertia, quam ex finali terminatione in μi desinentem dicunt, licet in paucis verbis, quattuor habet coniugationes*. Intelligit Gramm. notissimas coniugationis in μi formas τλῆμι, ἴστημι, δίδωμι, δέλωμι. Errori occasionem dedit numerus non perscriptus in archetypo, sed signo IIII. notatus. — 1) *Naturae* P. male. Cam. hoc ordine: *cumque sint linguae Romanae omnia verba naturae βαρύτονα*. — 2) *Baritona* Cod. sed fortasse rectius Latine scribitur. Supra hanc vocem legitur in Cod. monstrum verbi ab alia manu glossematis instar *attorondi* (sic). — 3) *Prorsus* in Cod. supra scr. sed ab ead. manu. — 4) *Ordinem coni.* P. — 5) *Dinosci* Cod. Cam. P. quod retinui. — 6) Memorabile est an

post comparativum, pro *quam*. — 7) Cod. *cubo. bas*. P. *cubo cubas*. — 8) Cod. *deferentias*. — 9) Male P. ante *o* vel *os*. — 10) Cod. *sum prosum inquam*. Cam. et P. *sum, possum, prosum, inq.* quod retinui. — 11) Cod. Cam. et P. *ave ferit infit*, idque retinui, licet sit corruptum. Scribendum putem; *ave fit infit*. — 12) *Oboedire* Cod. — 13) Cam. P. *aliquid generale*. Atque ita etiam recentissima manus in marg. Cod. Non recte. — 14) Cod. *temptabo*. — 15) *Artigraphis* Cod. *orthographis* P. ὀρθογράφοις Cam. — 16) *Hebesco*. Post hanc vocem pessime intrusa leguntur apud P.: *id est, hebes fio, stultesco, incipio stultus esse*; quae recte absumt a Cod. Ceterum haec et seqq. aliter exhibet Cam. ut *hebeo hebesco: albo albesco: et sic porro*. — 17) *Terresco* h. l. intrudit Cam. P. quod in Cod. quidem scriptum, sed ab antiqua manu correctum *horresco*. Paulo post pro *labasco* Cam. *lavo, lavesco*. — 18) Hic sequuntur in P. a nomine *vespera* vel verbo *vespero*, quae recte a Cod. ignorantur. In Cam. est: *a nomine vespera vesperasco*. Ceterum Cod. *tremesco dormesco*.

Protinus Arcadiae gelidos invisere fines;

Et Horatius carminum libro primo:

Omne cum Proteus pecus egit altos

*Visere montes*²⁸;

quia sensu caret frequentativorum, ideo coniugationem illorum non servat²⁷. Perfectae autem formae verba, quae non sunt²⁸ anomala scilicet vel defectiva, in quattuor²⁹ inveniri coniugationibus video; quibusdam tamen ea differentiis arbitror posse discerni, et vocalibus quidem antecedentibus facilius est observatio, quam consonantibus. Tres enim³⁰ vocales ante *o* vel *or*, verbi finalis repperiuntur, *e*, *i*, *u*; quia nec *a* penitus, nec *o*, ante *o* invenitur, nisi in³¹ verbo *reboo*, quod factum est a *βῶω*³² Graeco verbo, et secundum primam coniugationem declinatum repperitur apud Virgilium in tertio libro Georgicon, ut:

*Reboant silvae, et magnus Olympus*³³;

Et *inchoo*, as quod a *χῶω*³⁴ Graeco verbo traductum.

3. Omnia igitur verba ante *o* vel *or* finalem *e* vocalem habentia, unius tantum sunt, et secundum veteres artium scriptores, secundae coniugationis, quae sola etiam in primitivis hoc habuit proprium, quod vix aliae in derivativis. Nam quomodo prima coniugatio frequentativa, tertia inchoativa, quarta meditativa verba, sic secunda, in eo terminationem quasi specialem, ipsa tamen non in³⁵ derivativis solum, sed etiam in primitivis possidet³⁶, ut *habeo*, *taceo*, *maneo*, *moneo*, *stupeo*, *scabeo*, *squaleo*³⁷, *areo*, *censeo*, *candeo*, *timeo*, *eggeo*, *doleo*, *pateo*, *caveo*. Eodemque modo in eor quoque desinentia, non solum passiva, sed etiam deponentia, vel communia, secundae sunt semper coniugationis, ut est *polliceor*, *licueor*³⁸, *medeor*, *reor*, *mereor*, *vereor*, *misereor*, *fateor*, *profiteor*, *tueor*, *intueor*. Notantur primae quidem³⁹ coniugationis, *beo*, *creo*, *meo*, *commeo*, *nauseo*⁴⁰, *enucleo*, *laqueo*⁴¹, *screo*⁴². Quartae vero, *eo*,⁴³ *queo*, et quae tam ex his quam ex illis componuntur sicut *veneo*, *nequeo*⁴⁴.

4. *U* quoque vocalem ante *o* vel *or* finalem habentia verba primitiva, tertia sibi sola

sed Cam. *tremeo*, *tremesco*: *dormio*, *dormisco*. — 19) Male P. *inveteresco*. Idem paullo post *invenisco*. — 20) Hunc locum P. ita exhibet: *a glis gliris venit glisco*. Quomodo. Meliora Cod. quae dedimus. Longe alia habet Cam. ubi ita: *dormio*, *dormisco*. A nomine *vespero vesperasco*. A *pūrpura purpurasco*. A *calvus calvisco*. *Invetero*, *veterasco*. *Senex*, *senesco*. *Juvenis*, *Juvenisco*. *Glis*, *glisco*. — 21) *Ut est* P. — 22) *Vel* in To P. — 23) *Tantummodo* P. Cam. — 24) *Merso* addidi e Cod. et Cam. — 25) Cod. habet: *aeneidos libro VIII*. Sed quod citatur hemistichium, neque in octavo neque in nono, immo ne in ullo quidem Virgilii libro legitur. Alter vero versus qui additur, *Aen. lib. VIII, 159*. invenitur. — 26) Horat. Od. I, 2, 7. Cod. male *invisere montes*. — 27) *Ideo nec coni. illorum serva-* P. Cam. — 28) *Sunt* Cod. Cam. sicut male P. — 29) Post numerum *quattuor* Cod. supra scriptum habet *i. e. tantum*, quod incongruum est. — 30) Cod. *facilius est observatio* (iam sequitur novus versus) *Tres quidem*. Sed *quidem* correctum est. Vv. quam conso-

nantibus emittit etiam Cam. — 31) *Nisi in eo verbo* P. — 32) *Α βῶω* Graeco v. Cam. Paullo post *declinatur et reperitur* P. — 33) *Reboantque silvae et* Cod. *reboant silvaeque et* Cam. P. Rectius omittitur *que*, quod sede vaga ostenditur esse additiciū. Atque ita etiam apud Virg. Georg. III, 223. legendum *censeo*. Ceterum apud Virg. etiam Codd. quidam *longus Olympus*.

— 34) Cod. *χῶω* (sic). Cam. *χῶω*. — 35) *In desideratur* in Cod. — 36) *Possedet* Cod. — 37) *Scabeo squaleo* in Cod. sunt supra scripta. Tum in margine a rec. manu adduntur: *immineo lugeo deleo*, quae Cam. sic interponit: *pateo, lugeo, caveo, immineo*. — 38) Male Cam. et P. *liqueor*. — 39) *Quidem* addidi e Cam. et P. — 40) Pessime hic interponit P. *enauseo nucleo*. — 41) Male intrudit P. *inlaqueo*. — 42) *Sereo* quod apud Cam. ex errore typ. legitur, retinuit P. In Cod. *screo* cum glossa *sternuto*. — 43) *Et* interponitur a Cam. et P. Tum in Cod. *etiam pro tam* sed corr. — 44) Cod. corrupte: *stēar .u. quoque vocalem*; om. v. *veneo nequeo*.

U *

coniugatio vindicat, ut¹ *inbuo*, *tribuo*, *acuo*, *induo*, *arguo*, *fluo*, *pluo*², *polluo*, *adluo*, *in-
nuo*, *minuo*, *spuo*, *ruo*, *suo*, *metuo*,³ *futuo*, *liquor*, *loquor*⁴, *fruor*, et ab omnibus his con-
posita⁵; exceptis paucis, quae ad primam coniugationem derivationis ratio trahit, de qua postea
dicetur, ut⁶ *vacuo*, *viduo*, *tenuo*, *sinuo*, *insinuo*, *continuo*, *fluctuo*, *aestuo*,⁷ *mutuor*.

5. *I* vero ante *o* habentia, trium sunt coniugationum, id est primae, tertiae, quartae;
confusionis enim discernendae causa melius mihi videtur⁸, quartam nominare, licet quidam eam
quoque tertiam solam sed productam appellaverunt. Sed illa primae sunt, quae adhaerent⁹ no-
minibus non minus trisyllabis (absque *pio* *pias* et *hio* *hias*) *I* penultimam¹⁰, nulla sequente con-
sonante, semper habentibus in omni genere, ut *nuntius*, *nuntio*, *as*; *socius*, *socio*, *as*; *saucius*,
saucio, *as*¹¹; *curia*, *decurio*, *as*; *fiducia*, *fiducior*, *aris*; *repudium*, *repudio*, *as*; *tripudium*,
tripudio, *as*; *radius*, *radio*, *as*; *consilium*, *consilior*, *aris*; *concilium*, *concilior*, *aris*; *folium*,
defolio, *as*; *spolium*, *spolio*, *as*; *somnium*, *somnio*, *as*¹²; *linea*, *delineo*, *as*¹³; *auxilium*, [2147]
auxilior, *aris*; *corium*, *decorio*, *as*; *furia*, *furio*, *as*¹⁴; *varius*, *vario*, *as*; *basium*, *basio*, *as*;
*spatium*¹⁵, *spatior*, *aris*; *pretium*, *depretio*, *as*; *initium*, *initior*, *aris*; *vitium*, *vitio*, *as*. Omne
itaque verbum¹⁶ in *Io* desinens, et nomen habens appositum¹⁷, *I* puram penultimam terminans,
primae coniugationis invenitur, ut dictum est, excepto *hio*, *as*¹⁸, quod licet primitivum est in *Io*
desinens, primae tamen est coniugationis. *Amplio* enim *amplias*, ab *amplior* nomine, vel *am-
plius* adverbio; sicut *satio*, *as*¹⁹, a *satias* nomine, quo utebantur antiqui, pro eo quod est *sa-
tietas*, ut Terentius in Eunuchis:

*Ubi satias fieri coepit, commuto locum*²⁰;

potest venire. *Lanio* quoque verbum a nomine *lanius*, quod idem Terentius in eadem²¹ Eunuchis
pluraliter per apocopam posuit:

*Coci et lani, fartores*²²;

quod non est dubium fieri. Quodcumque²³ igitur verbum in *Io* desinens, et praedicta carens
observatione, id est, sive penitus origine nominis privatum est, sive a nomine derivatum non ha-
bet adhaerens sibi nomen omnibus modis, et ultra duas syllabas, et penultimam syllabam in *I*
puram desinens, quartae esse coniugationis sine dubio cognoscitur²⁴. Cuius rei exempla sunt haec:
ambio, *ambis*; *superbio*, *superbis*; *sancio*,²⁵ *sarcio*, *farcio*, *expedio*, *impedio*, *fastidio*, *condio*,
custodio, *erudio*, *obedio*, *vagio*, *praesagio*, *salio*, *sepelio*, *stabilio*, *micturio*, *prurio*, *partu-*

1) *Ut est P. Inbuo* dedi e Cod. — 2) *Polluo pluo*
Cam. P. — 3) *Statuo* h. l. interponunt Cam. P. — 4)
Loquor, liquor P. — 5) *Ab omnibus eis comp.* Cam.
P. — 6) *Ut est P.* — 7) *Tumultuor* h. l. interponunt
Cam. P. — 8) *Mihi videtur melius* P. Ceterum *causa*
una s Cod. — 9) *Adhaerentia* Cod. sed corr. — 10)
I puram penultimam P. et Cam. in emendationibus, a
coniectura, ut videtur. *Puram* om. Cod. — 11) Hoc
ordine Cod. Cam. *saucius* — *socius* P. Ceterum Cod. et
Cam. semper in his et seqq. *nuntius*, *nuntio*, *as*, ultima
verbi forma non perscripta; quam Putsch. semper inte-
grum ascripsit, velut: *nuntius*, *nuntio*, *nuntias* cet. —
12) *Somnior*, *somniaris* P. *somnio*, *as*, vel *somnior*
aris Cam. Sed Cod. ita: *somnio*, *as*. sic male correctum.
— 13) *Linia delinio* *as* Cod. atque ita etiam P. nisi

quod ille *delinias*. Secuti sumus Cam. — 14) *Furior*,
furiaris P. *Furiae*, *furio*, *as* Cam. — 15) *Spacium*,
spacior P. Cam. littera *c*. Codicem sum secutus, licet
scripturam per *c* unice veram existimo. Statim *precium*
cet. P. Cam. *pretium* cet. Cod. — 16) *V. verbum* abest
a Cod. sed supra scr. — 17) Hoc loco *sibi* intrudit P.
— 18) Sequitur hic in P.: *et pio, pias*. In Cam. est:
excepto pio, as et hio as. — 19) Syllaba *as* desideratur
in Cam. et P. — 20) Terent. Eunuch. V, 5, 3. *com-
moto loco* supra scriptis in fine prioris vocabuli litteris
ta. Duo haec verba plane desunt in Cam. — 21) *In ea-
dem Eunuchis*; sic recte Cod. in eodem E. Cam. P. —
22) Terent. Eun. II, 2, 26. ubi est: *Cetarii, lanii, co-
qui, fartores, piscatores*. Cod. ita scriptum locum ex-
hibet: *coci o lani fartores*, sic et supra scr. Quare cum

rio, haurio, inretio, sentio, gestio, effugio²⁶, mollio, bullio, dormio²⁷, redimio, exinatio, insanio, venio²⁸, lenio, insignio, finio²⁹, hinnio, tinnio, grunnio, munio, punio, saepio³⁰, sopio, ferio, operio,³¹ aperio, garrio, ligurrio³², esurio, nutrio, servio, saevio, blandior, ris, ordior, diris, largior, giris, sortior, iris, partior, iris. Haec enim³³ omnia vel primitiva sunt, et carent origine nominum³⁴, vel aliunde derivata, non a nominibus non minus trisyllabis *i* puram penultimam semper habentibus veniunt³⁵. Tamen notantur pauca, quae speciem habentia³⁶ [2148] supradictorum, cum similiter deberent esse quartae coniugationis, ad tertiam correptam solam coniugationem pertinent³⁷. Sunt autem alia *a* vel *i* breves³⁸ ante *cio* solum, et³⁹ *a* vel *u* ante *pio*, similiter habentia, ut⁴⁰ *iacio*, *facio*, *aspicio*, *elicio*, *inlicio*⁴¹, *pellicio*, *interficio*, *officio*, *capio*, *sapio*, *cupio*. Et praeterea sunt⁴² *fodio*, *fugio*, *pario*, *quatio*, *concutio*, *morior*, *pallior*, et interdum *orior* et *potior*, et omnia ex his singulis composita. Alia vero omnia⁴³, quae vocali carent, ante *o* finalem duarum sunt tantummodo coniugationum, id est primae et tertiae; sed plerumque primae sunt quae derivantur a nominibus. Omne enim verbum a nomine derivatum, si non sit meditativum, vel inchoativum, vel frequentativum, quae quasi speciales habent coniugationes proprias, et nec in *eo* desinens, ut secundae, vel⁴⁴ in *uo* primitivum, ut tertiae, vel in *io*, sine praedictis observationibus ut quartae sit, primae est⁴⁵ plerumque coniugationis.

6. Sed quia sunt et a nominibus verba et a verbis nomina derivata, quae possunt in dubium venire, prius mihi videtur de hac aliquid ambiguitate, si possim, disserere. Itaque sciendum est, quod sicut rerum, quaequae sint, sic etiam ubertati⁴⁶ vocum studens natura, tam verba de nominibus, quam de verbis nomina procreavit; et multa quidem pene de singulis nominum terminationibus genuit, quae primae coniugationi dedit verborum, de quibus postea dicetur. Pauciores vero nominum terminationes, nec ab omni motu verborum, nec eas ipsas semper in multis nominibus a verborum derivatione traduxit; quas qui perceperit, intellegere⁴⁷ facilius potest adhaerentia verbis nomina, utrum ipsa verborum sint origines, an deducantur a verbis⁴⁸. A tribus enim quasi fontibus verbalia⁴⁹ nomina deducuntur, id est aut ab indicativo praesenti, aut a praeterito perfecto, aut ab infinitivo futuro, sive participiis; et singulis eorum certae sunt derivationum clausulae, tam generales quam speciales destinatae⁵⁰. Sunt enim⁵¹ generales quidem nominum derivationes, venientes a praesenti tempore verborum. Terminationes hae enim sunt⁵²: in [2149] *ium*, in *iculum*, in *bulum*, in *imen*, in *or*, in *es*, tam brevem quam longam, in *is*, in *bilis*, in *ilis*, in *uus*,

Cam. et interposui, quod om. P., rectius forsitan. — 23) Cod. Quidquid igitur verbum, quod fortasse rescribendum fuit. — 24) Quartae esse sine dubio coniugationis agnoscitur. Sic P. quicum sentit Cam. nisi quod etiam hic agnoscitur, ut Cod. — 25) H. l. sancis interponit P. — 26) Exempla quae hoc loco ponuntur micturio — effugio et interposita, desunt h. l. in P. et Cam. sequuntur tamen paullo infra post v. nutrio, ita quidem ut gestio, effugio legantur gestio, vestio, effulio. — 27) Dormio h. l. e Cod. et Cam. addidi; plane desideratur in P. — 28) Venio, lenio hoc ordine Cod. — 29) Pro v. finio apud P. est venio, male repetitum. — 30) Saepio Cod. sepio Cam. P. — 31) Cooperio addit h. l. P. — 32) Ligurrio duplici r scr. Cod. — 33) Enim deest in P. — 34) V. nominum male deest in Cod. — 35) Venirent male P. — 36) Habentia Cod. Cam. habent P. — 37) Hoc ordine Cod. et Cam. Pertinent solam coni.

P. Statim post Sicut male P. pro Sunt. — 38) V. breves addidi e Cod. et Cam. Paulo ante v. alia deest in Cam. — 39) H. l. alia interponit P. — 40) Ut est P. — 41) Inlicio Cod. illicio Cam. P. — 42) Sunt addidi e Cod. — 43) Verba addunt Cam. P. — 44) Nec pro vel habent Cam. P. — 45) Est desideratur in Cod. Primae plerumque coniugationis invenitur Cam. — 46) Uberrate Cod. sed correctum videtur. — 47) Intellegere Cod. intelligere Cam. P. — 48) Post v. verbis supra scr. in Cod. q̄ et quart: (sic) quae non concoquo. — 49) Male Cod. verbalia. Tum idem diducuntur. — 50) Cod. distinctae i. e. destinatae; ita enim solet. distinctae Cam. P. — 51) Sunt autem P. — 52) Terminationes hae enim sunt. Ita Cod. Locum aliter exhibet Cam.: derivationes a praesenti tempore verborum quorum terminationes septemdecim sunt. Hae enim exeunt in cet.

in *bundus*, in *cundus*, in *idus*, in *ulus*, in *ax*, in *ex*, in *eps*¹; illo scilicet observando, quod consonans positionis ante *o* vel ² *eo* vel *io* inventa, servatur in omnibus terminationibus nominum a vocali incipientibus. Et ante *ium* quidem³, ut *litigo*, *litigium*; *mercor*, *commercium*; *obsono*, *obsonium*; *vestigo*, *vestigium*; *aedifico*, *aedificium*; *sacrifico*, *sacrificium*; *participo*, *participium*; *mancipo*, *mancipium*; *impero*, *imperium*; *convivor*, *convivium*; *prae-deo*, *prandium*; *gaudeo*, *gaudium*; *praesideo*, *praesidium*; *medeor*, *remedium*; *nubo*, *connubium*; *iuro*, *periurium*; *fastidio*, *fastidium*⁴; *exsulo*⁵, *consulo*, u penultima in *i* conversa, *exsili-um*, *consilium*; *obsequor*, *obsequium*; *eloquor*, *eloquium*; *domicilio*, *domicilium*⁶; *solsto*, *solstitium*; *iusto*, *iustitium*⁷; *cerno*, *silicernium*. Item ante *iculum*, *rideo*⁸, *ridiculum*; *perpendo*, *perpendicularum*; *everro*, *everriculum*; *deverto*, *deverticulum*; *veho*, *vehiculum*; *pereo*, *periculum*; *fero*, *ferculum*, absque *i*; *vinco* vero⁹ *vinculum*; *cingo*, *cingulum*, et *iacio*¹⁰, *iaculum*, finalitatem non in *iculum*, sed in *ulum* converterunt. Item in *imen*¹¹, ut *rego*, *regimen*; *tego*, *tegimen*. Et ante *cundus*, *i* vel *e* praeceduntibus¹² etiam, ut *rubeo*, *rubicundus*, *vereor*, *verecundus*¹³, quod *e* pro *i*¹⁴ servavit. Ante *or* quoque, quorum pauca ex aliis, pleraque ex secunda veniunt coniugatione et neutralibus¹⁵ maxime verbis; quae quia non possunt ad passivam transire¹⁶ significationem in *or* desinere, verbaliter¹⁷ nomen, a verbo secundae praesertim coniugationis derivatum¹⁸, in *or* desinens, quasi incorporalis rei fecere vocabulum, ubique servata scilicet positionis¹⁹ consonante absque *s* et *t*; quae solae ante *or* inventae²⁰ solent ostendere nec incorporalia nomina, nec a praesenti, sed ab infinitivo futuri deducta, ut²¹ *censor*, *defensor*, *consolator*, *amator*, *venator*, *lector*, *petitor*²². Unde *censor* quoque, licet a praesenti²³ *censeo* pote- [2150]

1) Totus hic locus apud P. sic legitur: in *ium*, in *itium*, in *iculum*, in *culum*, in *ulum*, in *men*, in *cundus*, in *or*, in *idus* cet. In *es* tam brevem quam longam, in *is*, in *bulis*, in *bilis*, in *bundus*, in *ilis*, in *uus*, in *idus*, in *ax*, in *ex*. In his vel sine Codice plura corrigenda fuissent, ut *idus* quod bis legitur, *bulis*, quod nihili cet. Cam. sic: *Hae enim exeunt in ium. In bulum. In iculum. In or. In es. (Tam brevem quam longam.) In is. In bilis. In ilis. In uus. In bundus. In cundus. In idus. In ulus. In ax. In ex. In eps.* Quae cum Codice plane consentiunt, nisi quod is in *iculum* in *bulum*, Cam. ordine inverso. — 2) *Vel* addidi e Cod. ante *o* et *eo* Cam. — 3) Post haec sequuntur in Cod. duo laterculi sive columnae vocabulorum, exempla ad superiores regulas sistentiunt, in uno latere paginae; in altero ex adverso primum lati versus, tum duo, tum tres laterculi, sive columnae. — 4) Addit h. l. P. *iusto iustitium*, quae ignorant Cod. Cam. — 5) *Exsulo* scripsi e Cod. *exulo* Cam. P. Similiter paullo post *exsili-um* Cod. *exilium* Cam. P. — 6) *Et domici-culo domicilium* P. a *domicilio* vel *domunculo domici-lium* Cam. Recte Cod. *domicilio* verbum tantum agnoscit, procusum ut *conciliare*. — 7) Ita quidem scripsi, Cod. et Cam. secutus, sed persuasum habens, falsam esse lectionem. Lege: *sto, solstitium, iustitium*. Nam ita Gramm. composita deducit, ut paullo ante *medeor, remedium, nubo, connubium, iuro, periurium*; et statim post *cerno,*

silicernium. — 8) *Rideo* interposui e Cod. et Cam. Paullo post pro *everro, everriculum* Cod. *everto, everticulum*. — 9) *Vero* interposui e Cod. *Absque i vero vincio* Cam. Ceterum Cod. ut *vinco*, quorum posterius dedi, licet verius existimo *vincio*, quod Cam. et P. exhibent. — 10) *Et iacio*. Ita Cod. et abest a Cam. et P. — 11) *Men* male P. Tum ut *rego* Cod. Cam. ut deest in P. — 12) Ita dedi e Cam. *E vel i praecedentibus* P. *I vel e pereuntibus* Cod. — 13) Inverso ordine P.: *vereor, verecundus, rubeo rubicundus*. In Cam. est: *rubeo rubicundus, vereor vel veritus, verecundus*. — 14) *I* pro *e* P. et Cam. — 15) *Neutris* P. et Cam. Paullo ante supra verba *pauca ex aliis* in Cod. scriptum legitur: *coniugationibus*. — 16) *Transire* Cod. — 17) Cod. *verbi-aliter*. — 18) Cod. *derivat ur*. — 19) *Positionis* consonante P.; ordinem mutavi e Cod. et Cam. — 20) *Mire* h. l. P. exhibet *interea* pro *inventae*, quod recte est in Cod. et Cam. — 21) *Tonsor* intrudit P. — 22) *Auditor* in Cod. additur a recentissima manu supra verbum. Adiungunt tamen etiam Cam. et P. — 23) Cod. vocem tempore a rec. m. h. l. supra scriptam habet. — 24) Interponuntur h. l. *sono sonor* a Cam. et P. — 25) *Ca-leo, timeo, teneo, tepeo*. Ita Cod. Tria priora absunt a P. qui idem proxima sic exhibet: *tepeo, stupeo stupor, horreo horror, ferueo feruor, strideo vel strido stridor, tremeo vel tremo tremor, cano, sapio, furio furis, licet* cet. Alia et peiora etiam habet Cam.: *algeo algor, oleo*

rat traductum videri, tamen quia rem corporalem significat, non a praesenti magis illud, quam ab infinitivo futuri, qui est *censum ire*, factum comprobamus. Sunt autem in *or* desinentium nominum, consonantem positionis servantium, exempla haec: *sudo*, *sudor*; *amo*, *amor*; *clamo*, *clamor*²⁴; *erro*, *error*; *rubeo*, *rubor*; *marceo*, *marcor*; *candeo*, *candor*; *algeo*, *algor*; *caleo*, *timeo*, *teneo*²⁵, *tepeo*, *horreo*, *ferveo*, *strideo* vel *strido*, *tremo*, *cano*, *sapio*, *furo*, *furis*, *furit*, licet deficiat²⁶ prima persona, *furor*; *liquor*, *liqueris* verbum, *liquor*, *liquoris* nomen; *sopio*, *sopor*; quorum duo posteriora notantur, quod penultimam verborum longam corripiunt in nominibus. Item ante *idus* consonans positionis invenitur,²⁷ *madeo*, *madidus*; *splendeo*, *splendidus*; *sordeo*, *algeo*²⁸, *frigeo*, *caleo*, *timeo*, *tepeo*, *stupeo*, *areo*, *torreo*²⁹, *ferveo*, *rapio*, *rapidus*; *cupio*, *cupidus*³⁰; *vivo*, *vividus*; *fluo*, interposita *v*, *fluvidus*. Ab *invideo* et *prandeo* minus una syllaba proferuntur, *invidus*, *prandus*³¹. *Trepidus* enim nomen non a *trepido* verbo, sed a *tremo* *tremidus* et *trepidus* mihi videtur magis venire, et ex eo facere verbum *trepido*, *trepidus*³², sicut a *sordidus* nomine, *sordido*, *das*³³ verbum. In *es* quoque tam brevem quam longam, *is*, vel *ilis*, vel *uus*, vel *ulus*³⁴, sic inveniuntur nomina derivata³⁵, positionis litteram ante clausulam servantia, *tego*, *teges*; *mercor*, *merces*³⁶; *caedo*, *caedes*; *luo*, *lues*; *struo*, *strues*; *fido*, *fides*, penultima correpta, ut³⁷ *sopio*, *sopor*; item *torqueo*, *torques*. Item *doceo*,³⁸ *docilis*; *nubo*, *nubilis*; *facio*, *facilis*; *utor*, *utilis*; *effutio*, *effutis*³⁹. *Occido* item *occiduus*⁴⁰; *praedo*, *praeduus*; *cerno*, *cernuus*⁴¹; *caedo*, *incaeduus*; *perspicio*, *perspicuus*; *divido*, *dividuus*. Item *bibo*, *bibulus*⁴²; *pendo*, *pendulus*; *credo*, *credulus*; *strido*, *stridulus*; *gero*, *gerulus*; *lego*, *legulus*, unde *murilegulus*⁴³; *tremo*, *tremulus*; *cerno*, *cernulus*; *queror*, *querulus*; *adopto*, *ad-*

olor, *timeo* *timor*, *teneo* *tenor*, *tepeo* *tepor*, *stupeo* *stupor*, *horreo* *horror*, *ferveo* *fervor*, *strideo* vel *strido* *stridor*, *tremeo* vel *tremo* *tremor*, *cano* *canor*, *sapio* *sapor*, *furio* *furis* *furiae* licet cet. In quibus omnibus, modo magis modo minus, mala librariorum sedulitas agnoscitur. In Cod. unum *caleo* serius, sed ab eadem manu, interpositum. — 26) Deficiat Cod. *deficit* Cam. P. — 27) *Ut* interponitur h. l. a Cam. P. In Cod. margini a recent. manu ascr. — 28) *Algeo* addidi e Cod. ubi serius, sed ab eadem manu interpositum. — 29) *Stupear*, *areo*, *torreo*; ita Cod. sed *stupear* a secunda manu interpositum, id quod atramenti docet diversus color. Pro *torreo* P. ex typorum mendo *terreo*. — 30) *Rapio*, *rapidus*; *cupio*, *cupidus* Cod. Cam. *rapio*, *cappio*, *vivo* P. — 31) *Prandus*. Retinui Cod. et Cam. lectionem licet falsam. P. *pransus*, aperte contra mentem Grammatici. Scribendum haud dubie: *Ab invideo* et *pando* — *invidus*, *pandus*. Paullo post a *trepido* verbo Cod. Cam. verbo deest apud P. — 32) *Trepido*, *trepidus* Cod. *trepido*, *as* Cam. P. — 33) *Sordido*, *das* Cod. *sordido*, *as* Cam. *sordido*, *sordidus* P. — 34) *Is* vel *ilis* vel *uus* vel *ulus* Cod. vel *in is* vel *bilis* vel *ilis* vel *uus* vel *ulus* Cam. vel *Is*, vel *Ibilis*, vel *Ilis*, vel *Vus*, vel *Vlus* P. — 35) Inveniuntur nomina derivata, positionis Cod. et Cam., nisi quod Cam. *derivativa*. Sed inveniuntur, *derivativae* positionis P. Male. — 36) *Mergo* *merges* P. Cam. et Cod. a prima manu. Sed correxit antiqua manus *mercor*, *merces*, quod dedi. Nam

merges i. q. spicarum manipulus, non facile a mergendo dictus, licet Servius ad Virg. Georg. II, 517. ita deducat. — 37) *Ut* *sopio* Cod. *ut est* *sopio* Cam. et *sopio* P. Statim legitur in Cod. *item torqueo*, *torques*, pro quibus a recenti manu correctum: *item in is torqueo torquis*, quemadmodum exhibet Cam. *sopor*, *torqueo torquis*. *Item in Ibilis* vel *Ilis*, *doceo* P. Pro his posterioribus habet Cod. simpliciter: *Item doceo*. Sed recens manus correxit: *Item in ilis doceo*. — 38) Hoc loco addit P. *docibilis*, quod abest a Cod. et Cam. recte. — 39) Cod.

effutio *effutis* (sic). Additum a rec. manu *effugio*, *effugilis*. Pessime. Intelligitur ex hoc et multis similibus locis, quantum sensim depravata sit a librariis Grammatici oratio. — 40) *Occido* *item occiduus*. Sic cum Cod. exhibere debui. *Item occido occiduus* Cam. *Item in Vus*, *occido occiduus* P. — 41) *Praedo*, *praeduus*; *cerno*, *cernuus*. Ita Cod. Duo postrema serius interposita, sed ab antiqua manu. Ante *v. praedo* interposita in Cod. *praedico* *praedicuus*, sed a rec. manu. Cam. *praedo* *praeduus* om. *cerno* *cernuus*. P. *praedor* *praeduus* item omissis illis. Quo referam *praedo* *praeduus*, non video, nisi statuam, fuisse aliquando apud priscos Latinos in usu, ut *dividuus*, sic *creduus*, *praeduus*, *perduus* et similia, quae tamen voces hodie non inveniuntur. Plura habet talia Eutychius, ut infra *adoptulus*. — 42) *Item bibo* Cod. Cam. recte. *Item in ulus*, ut P. — 43) *Murilegulus* Cod. Cam. *murilegus* P.

optulus. Ante *ax* quoque vel *ex*, ut *voro*, *vorax*; *audeo*, *audax*; *tumeo*, *contumax*¹; [2151] *teneo*, *tenax*; *dico*, *dicax*; *capio*, *capax*²; *rapio*, *rapax*; *perspicio*, *perspicax*; *efficio*, *efficax*; *fallo*, *fallax*; *emo*, *emax*; *vivo*, *vivax*; *sagio*, unde *praesagio*, *sagax*³; *salio*, *salax*; unde:

*Caudamque salacem*⁴.

Horatius Sermonum lib. I.⁵; *mentior*, *mendax*⁶; *lateo*, *latex*; *verto*, *vertex*. In terminationibus autem incipientibus a consonante, consonans antecedens⁷ ipsam positionem verbi, invenitur praecedens nominis clausulam, in prima quidem coniugatione, *a* sequente; in reliquis autem⁸ *i*, in *bulum* vel *bilis*, ut *sto*, *stas*, *stabulum*, item *stabilis*⁹; *voco*, *vocas*, *vocabulum*; *pateo*, *pates*, *patibulum*; *infundo*, *infundis*, *infundibulum*¹¹. Item in *bundus*, *erro*, *erras*, *errabundus*; *ludo*, *ludis*, *ludibundus*; *morior*¹², *moribundus*; *furo*, *is*, *furibundus*.

7. Sunt et aliae clausulae nominum a praesenti verborum¹³ tempore venientes, non tam generales, nec sic in multis inventae nominibus, ut in *a*, vel in *ela*¹⁴, vel in *erna*, vel in *ina*, vel in *ile*¹⁵, vel in *o*,¹⁶ vel in *io*, vel in *us*,¹⁷ desinentibus, consonante positionis antecedente, ut *scribo*, *scriba*; *nubo*, *pronuba*; *fugio*, *fuga*; *perfugio*, *perfuga*; *refugio*, *refuga*¹⁸; *advenio*, *advena*; *convenio*, *convena*; *lenio*, *lena*; *sequor*, *assecula*¹⁹; *colo*, *caelicola*; *gigno*,²⁰ antiquae *geno*, *terrigena*; *vivo*, *conviva*. Sic *insideo*, *insidiae*, pluraliter²¹. Item *candeo*, *candela*; *suadeo*, *suadela*²²; *luceo*, *lucerna*, vel etiam *lucina*; *lateo*, *laterna*; *ruo*, *ruina*; *rapio*, *rapina*; *cubo*, *concupina*, *cubile*²³; *sedeo*, *sedile*. Item in *o* masculina, ut *epulor*, *epulo*; *lateo*, *latro*; *lenio*, *leno*; *comedo*, *palpo*, *verbero*, *incubo*, licet in eadem voce, tam verba sunt, quam nomina. Feminina quoque in *edo* vel *ido*²⁴, ut *torpeo*, *torpedo*; *cupio*, *cupido*; *libet*, *libido*; *formido* item et *caligo*, *propago*, et similiter *comedo*²⁵, in eadem voce tam verba quam nomina sunt²⁶. Item in *io* quoque, ut *opinor*, *opinio*; *suspikor*, *suspicio*. In *us* quoque [2152] fiunt antecedente consonante positionis, ut *parco*, *parcus*²⁷; *ludo*, *ludus*; *coquo*, *coquus*²⁸; *fido*,

1) Cod. *tumeo*, *contumax*, recte. *tumeo*, *tumax*, *contumeo*, *contumax* Cam. P. *tumeo* *tumax* *contumax* recentior man. in Cod. — 2) *Capio* *capax* Cod. *careo* *carax* P. utramque lectionem coniunxit Cam. *careo* *carax*, *capio* *capax*, pessime. — 3) *Sagio*, unde *praesagio*, *sagax*. Sic optime Cod. *sagio* *sagax*, unde *praesagio* Cam. P. — 4) Horat. Sat. I, 2, 45. — 5) *Horatius in libro primo Sermonum* solus P. — 6) *Mentax* (sic) Cam. P. Sed Cod. recte *mendax*. — 7) Vv. quae exinde sequuntur: *ipsam* — *prima*, in Cod. exciderunt, versu uno deficiente, qui tamen in margine ab antiqua manu additus legitur. — 8) *Autem* addidi e Cod. et Cam. — 9) In h. l. desideratur in Cod. — 10) Vv. item *stabilis* addidi e Cod. — 11) Addit h. l. P.: *insto instas instabilis*, male. Cam.: *Item sto stas stabilis*. — 12) *Moreis* h. l. interponit P. — 13) *Verborum tempore*; hoc ordine Cod. Cam. — 14) Cod. *vel in ella vel in ena vel in erna*, mediis tribus illis expunctis. — 15) *Vel in le* Cod. *vel in ma vel in ile* Cam. *vel in ile* P. Nimirum in Cam. *ma* errore typorum pro syllabis *ina* exhibetur. — 16) Addunt Cam. P. *vel in Edo*, *vel in Idio*, quae non sunt in Cod. — 17) Hic in P. sequuntur: *vel in Ius*,

vel in Fus, *vel in Vm*, *vel in Rum*, quae omnia absunt in Cod. et Cam. — 18) *Refugio*, *refuga* addidi e Cod. — 19) *Assecula* Cod. *assecla* Cam. *adsecula* P. — 20) *Vel* interp. P. *vel ut antiqui* Cam. In Cod. *vel su-*

pra scr. a rec. m. — 21) Cod.: *insideo* (sic, ut sit *insidior*) *insidiae pluraliter*. Cam.: *insideo vel insidior insidiae pluraliter tantum*. P.: *insideo insidiae pluraliter tantum*. Non est in Cod. *tantum*. — 22) Cod. *candela* (sed corr. *candella*) *suadeo suadella* (sed expuncta altera l). — 23) *Concupina et cubile* Cod. *Concupina vel etiam cubile* Cam. *concupina*; item *cubo cubile* P. — 24) *In edo vel ido* Cod. *In edo vel in ido* Cam. P. — 25) *Et similiter comedo* Cod. a pr. m. *Similiter ut comedo* Cam. P. et Cod. ab altera m. — 26) *Sunt* addidi e Cod. — 27) Hoc loco adiungit P. et Cam. *coco cocus*. — 28) *Coquo coquus* additum hic e Cod. — 29) *Fluo fluus* pr. m. Cod. sed corr. *refluus* — 30) *Laetificus, terrificus, luctificus*. Hoc ordine Cod. *Luctif. terrif. laetif.* Cam. P. — 31) *Veneficus* Cod. *veneficus* P. *veneficus* Cam. — 32) *Naledicus* vitium typogr. apud P. — 33) *Unde* addidi e Cod. et Cam. Locus est Virg. Aen. I, 224. — 34) *Naufragus vel naufr-*

fidus; pando, pandus; luceo, lucus; arceo, arcus; metuo, metus; gradior, gradus; scio, sciens, multiscius, inscius, praescius; fluo, refluus²⁹, septemfluus. Sic invidio, invidus; profugio, profugus. A facio item laetificus³⁰, terrificus, luctificus, beneficus, maleficus, venificus³¹. A dico, fatidicus, veredicus, maledicus³². A volo, vis, benivolus, malivolus. A volo, volas, velivolus, unde

Mare velivolum³³.

A frango, naufragus vel navifragus³⁴. In um quoque³⁵, ut vado, hoc³⁶ vadum, vel hic vas, huius vadis; scalpo, scalprum; fulcio, fulcrum; iungo, iugum³⁷. Fiunt et o finali tantum reiecta de verbis nomina in er desinentia, ut a fero vel gero composita, lucifer, corniger³⁸. Item, quamvis rara, fiunt tamen a verbis nomina, quae inceptivam penultima syllabae verbi consonantem ante clausulam habent nominum, ut in en et os³⁹, et in ex, et in eps⁴⁰ desinentia, ut cano, cornicen; tubicen⁴¹, liticen, tibicen. A pono compos, impos⁴²; ab aspicio auspex, a facio artifex, opifex; a capio municeps, particeps, auceps; ab obicio, obex, sic praesideo praeses, resideo reses, desideo deses, quiesco quies. A praeterito quoque perfecto, vel magis ab infinitivo futuro, derivantur generales quidem terminationes hae: in culum, in mentum, in men, in sio, in tio⁴³, in tor vel⁴⁴ in trix, in sor⁴⁵, in tivus, in bilis⁴⁶, in silis, in ilis, in icius⁴⁷, et ante tum quidem infinitivi⁴⁸, posita vocalis vel consonans, servatur etiam in derivationibus, in culum, in mentum, in men⁴⁹, in bilis desinentibus nominibus, mutatione um vel tum⁵⁰ syllabae in eas facta, ut oraculum, miraculum, propugnaculum, fundamentum, ornamentum, sacramen- [2153] tum, munimentum, alimentum, momentum⁵¹, solamen, foramen, purgamen, flamen, liquamen, certamen, numen, flumen⁵². Sic amatum ire⁵³, amabilis, laudatum, laudabilis, statum, stabilis, motum, mobilis, notum, nobilis, auditum, audibilis. In reliquis autem, in tio, vel in tor, vel in trix, vel in tivus, et in sio, et in sor; in ibilis, in silis et in ilis, et in icius⁵⁴ desinentibus nominibus, ante clausulam nominum invenitur vocalis vel consonans, quae ante tum vel sum in futuro infinitivi verbi erat, mutatione um syllabae in praedictas facta terminatio-

gium P. naufragus vel naufragus Cod. Verum habet Cam. naufragus vel navifragus. — 35) Addit P. vel Rum. Cod. a rec. m. supra scr. exhibet: sive in rum. Cam. In ium quoque vel rum. — 36) Hoc in Cod. ab antiqua m. supra scr. — 37) Iugo iugum Cod. a pr. m. P. Sed iungo, iugum Cam. et Cod. corr. ab antiq. m. — 38) Adduntur ignifer, dapifer, lignifer, fructifer, aurifer a Cam. et P. — 39) Ut in en et os. Cod. a rec. m. corr. ut in cen et pos et in fex et in ceps. — 40) Hic interponuntur: et in Es, et in Cen, et in Pos, et in Pex, et in Fex, et in Ceps, et in Bex, et in Ses a P. Totum locum sic exhibet Cam.: Ut in en et in os et in ex et in ceps et in ses et in es desinentia. — 41) Tubicen hic interposui e Cod. Liticen tubicen Cam. Tum post v. tibicen P. addit: fidicen tubicen, quae absunt a Cod. fidicen statim post tubicen add. Cam. — 42) Impos interposui e Cod. Tum aspicio Cod. auspicio Cam. P. Fortasse legendum: a specio auspex. — 43) In sio, in tio Cod. Cam. Syllabae in sio des. in P. — 44) Vel add. e Cod. et Cam. — 45) In sor, in tivus Cod. Cam. In tuus, in sor P. — 46) In bilis, in silis Cod. Cam. In Sibilis P. omisso priori. — 47) In ilis, in icius Cod. in lis in itius Cam. in Tilis, in Ticius P. Addit

his: in ibilis, in ar Cam. — 48) Infinitivi Cod. infinitivi verbi Cam. infinitivo P. — 49) In men Cod. Cam. in En P. — 50) Mutatione um vel tum Cod. mutatione Tum Cam. P. — 51) V. momentum addidi e Cod. Tum P. exhibet: solamentum, incrementum foramen cet. Cod. solamen foramen, ut v. incr. plane desit. — 52) Certamen, numen, flumen. Ita Cod. Sed P. certamen, agmen, fragmen, acumen, munimen, flumen. Apud Cam. totus hic locus tanta verbositate laborat, ut a vero non aberrare mihi videar, si statuam, male sedulum librarium istius ubertatis auctorem esse. Et sic fere habet: Mutatione tum syllabae in eas facta, ut oro as, oratum ire, oraculum miro, miras (sic) miratum ire miraculum, propugno as, atum, ire, (sic) propugnaculum, fundo as, tum ire, fundamentum, orno ornas, atum, ire, ornamentum et sic porro. Pudet enim insulsa describere. — 53) Amatum ire Cod. posterius v. deest in Cam. et P. — 54) Vel in tivus et in sio et in sor; in ibilis, in silis et in ilis et in icius desinentibus. Ita scribendum fuit cum Cod. Vel in tivus, vel in sio, et in sor, ante clausulam nominum invenitur Cam. mediis omissis. Vel in Tivus vel in Sio vel in Sor, in Sibilis et in Tilis et in Ticius des. P.

GRAMMAT. LAT. I.

X

nes¹, ut *elevatio, susurratio*², *aequatio, observatio, exhibitio, munitio, dictio, lectio, auditio*. Item *bellator, bellatrix; venator, venatrix; fullor, fultrix; victor, victrix; petitor, petitrux; auditor, auditrix*³; *nutritor, nutrix*; minus una syllaba propter euphoniā; *doctor*⁴ item *doctrix*, et ab eo *doctrina*; ⁵*tonsor, tonstrix, tonstrina; textor, trix, textrina*. Item *optativus, derivativus, deminutivus, subditivus*. Nec non et in *sio*, et in *ibilis*, et in *icius* desinentibus⁶ nominibus, quae mutatione *um*, in has terminationes fiunt, ut *iussio*⁷, *visio, mersio, missio, iussor, suasor, risor, pransor, sponsor, tonsor, defensor, lusor; visibilis, passibilis*⁸, *sensibilis, seasibilis, missilis, flatilis, fictilis, textilis, altilis, scriptilis, tortilis*. Sic *adventicius, advecticius*; sic *commendaticius*⁹. Sic *statum ire, status, statio*. Sic ab eo quod est *caedo, caesum ire, Caesar*. Et praeteriti perfecti consonans licet raro, tamen in verbalibus¹⁰ nominibus invenitur, ut *rexi, rex; duxi, dux; luxi, lux; rupi, rupes; ambegi*¹¹, *ambages*. Et participiorum quoque vel similium participiis nominum, per omnia genera eodem modo, per singulas tam coniugationes, quam significationes verborum, inveniuntur derivatae terminationes, ut *amans, docens, legens*¹², *audiens*¹³; *amandus, docendus, legendus, audiendus, metuendus*¹⁴, *furibundus, [2154] ludibundus*¹⁵; *vocatus, doctus, scriptus, auditus; vocaturus, docturus, scripturus, auditurus*. Non solum in accidentibus nominibus, sed etiam in fixis vocabulis, vel participiis, et maxime femininis in *ura* desinentibus, ut *pictura*¹⁶, *scriptura, litura, natura, censura*.

8. Licet autem¹⁷ observationem non inutilem tradere, qua cognoscitur, quasdam rerum differentias¹⁸ natura, frequentius artis adminiculo, reperiri¹⁹; quippe nomina verborum origine deducta²⁰, et gemino quasi fonte manantia, diversa litterarum divisione separavit. Nam ab indicativo modo²¹ praesenti venientibus nominibus ante clausulae casualis vocalem omnes consonantes positionis verborum significativas praeposuit, duabus exceptis tantum, id est *s* et *t*; quibus solis permisit, ut non solum verbis praecedant frequentativis, quae derivativa sunt, sed ut item ante omnes terminationes²² luceant, quae de praeterito, vel infinitivo futuri²³ descendant, ut exempla nominum declarant ante lata. De quibus omnibus terminationibus et traductionibus, quia Roma-

1) In praedictas facta terminationes Cod. Cam. nisi quod Cod. *terminatione* (sic) scriptum habet. Unde intelligitur, quo potuerit modo vitium lectionis oriri in P. in praedictas syllabas facta terminatione, quod nihili. — 2) Pro v. *susurratio* in P. est *usurpatio* quod Cod. addit a rec. man. Ceterum ante v. *elevatio* leguntur in P. *probatio, invocatio, laudatio, obiurgatio*; in Cam. vero: *probas, probatum ire, probatio, invocatio, laudatio, obiurgatio*. — 3) *Auditor, auditrix* addunt Cod. et Cam. — 4) *Doctor item*. Hoc ordine Cod. Cam. item *doctor* P. — 5) Sequuntur h. l. apud P. et Cam. *textor, textrix, textrina*, quae exhibet Cod. post v. *tonstrina* sic ut eas dedimus. — 6) *Nec non et in sio et in ibilis et in icius desinentibus*; ita Cod. in *sor* addita a rec. m. *Nec non et in sio, et in sor, et in ibilis et in ilis, et in icius* Cam. *Nec non et in Sio, et in Sor, et in Sibilis, et in Tilis, et in Ticius* cet. P. — 7) *Ut iussio, visio, mersio* cet. Cod. *ut iussio, visio, incisio, laesio, missio* Cam. *ut visum, visio, iussio, mersio* cet. P. — 8) *Passibilis, sensibilis, seasibilis, missilis, flatilis* Cod. *Po ssibilis, pransibilis, plausibilis, sensibilis,*

sonabilis, missibilis, seasibilis a sedeo, flatilis Cam. P. nisi quod apud P. vv. *a sedeo* desunt. — 9) *Adventicius, advecticius; sic commendaticius* Cod. *Adventicius, adtracticius, commendaticius* P. *Adventicius commendaticius*, media v. omissa, Cam. Tum in Cod. *Sic statum ire*. In Cam. et P. *Sic steti statum ire*. — 10) *Verbalibus* Cod. P. *verbalibus* recte Cam. — 11) *Ambigi* Cod. *ambaege* Cam. *ambigui* P. Fortasse scribendum *ambegi*. — 12) *Sapiens* additum h. l. in Cam. P. et Cod. a rec. m. delevi. — 13) P. ex errore operum *audiens i*. — 14) Cod. *audiendus metuendus*. Quod his duobus interponunt Cam. P. in Cod. post illa additum a rec. m. igitur omisi. — 15) *Ludibundus* addidi e Cod. et Cam. — 16) *Pictura* Cod. Cam. *pistura* P. — 17) *Licet autem et obs. P. et abest a Cod. et Cam.* — 18) *Deferentias* male in Cod. — 19) *Reperire* P. et, si recte enotavi, etiam Cod. Sed verum tenet Cam. *reperiri*, quod reposui. — 20) *Diducta* male Cod. — 21) *Modo* addidi e Cod. — 22) Pro v. *terminationes*, quod habent Cam. et P., in Cod. est a pr. m. *vocales*, sed ab antiqua item m. correctum *terminationes*. Ceterum pro v. *luceant* in Cam. est *taceant*. — 23) *De praeterito vel*

nae lumen facundiae, meus, immo communis hominum²⁴ praeceptor, in quarto de Nomine libro²⁵ summa cum subtilitate copiosissime, Grammaticus Priscianus, disseruisse cognoscitur, ideo contentus haec ad renovandam tantummodo legentium memoriam perstrinxisse, reliquae parti promissionis meae satisfacere tentabo, id est, suprapositis observationibus nominum de verbis traductorum exceptis, quidquid²⁶ verbum appositum nomini repperiatur, non solum²⁷ a verbo nomen, sed etiam verbum a nomine deductum ostendere²⁸, quod ipsum verbum a nomine tractum²⁹, o finalem³⁰ praecedente consonante, non ad aliam³¹ nisi ad primam verborum pertinere coniugationem, idque manifestius apparebit, si per singulas unicuique declinationum attributas terminationes exempla decurrant; nisi forte vel mere Graecae sint, quae plerumque in nominibus inventae propriis, [2155] carent huiusmodi verbis: vel nisi aut a propriis³², aut etiam³³ ab accidentibus derivatae nominibus corporalibus, rerum vocabula significant incorporalium, ut eis merito videatur traductio verbi supervacua³⁴ rem significantis, quam in nominis ipsius etiam³⁵ pronuntiatione designabant³⁶. Qualia sunt³⁷ iustitia, pigritia, miseria, clementia, solertia, inertia; longitudo³⁸, latitudo, fortitudo, pulchritudo, dulcedo, acredo, pinguedo³⁹; claritas, severitas, honestas, libertas, paupertas et similia, de quibus haud facile derivata verba reperiēs.

S E G M. II.

1. Ex primae itaque declinationis in *a* desinente⁴⁰ terminatione nominum, maxime fixorum, verba veniunt ad primam coniugationem, pene consonantibus universis praecedentibus, ut *turba*, *turbo*, *bas*⁴¹; *spica*, *inspico*, *cas*; *praeda*, *praedor*, *daris*; *fuga*, *fugo*, *pas*; *stilla*, *stillo*, *las*; *stipula*, *stipulor*, *laris*; *spuma*, *spumo*, *mas*; *trutina*, *trutino*, *nas*; *machina*, *machinor*, *naris*; *pugna*, *pugno*, *pugnas*; *nundinae*, *nundinor*, *naris*; *culpa*, *calpa*, *pas*; *aqua*, *aquor*, *aquaris*⁴²; *mora*, *mōror*, *raris*; *quadra*, *quadro*, *quadrās*; *cura*, *curo*, *ras*; *causa*, *causor*, *aris*; *rota*, *roto*, *tas*; *multa*, *multo*, *tas*; *rixa*, *riro*, *ras*; *lixa*, *eliro*, *eliras*; *conviva*, *convivor*, *varis*; *baccha*, *bacchor*, *charis*.

infinitivo futuri. Ita recte Cod. *de praet. perfecto vel infinitivo futuro* Cam. P. — 24) *Immo communis omnium hominum*. Sic in Cod. a pr. m. sed voc. *omnium* superinductum est, idemque recte abest a P. sed exhibet Cam. Ceterum *immo* scripsi e Cod. *imo* Cam. P. In Cod. margine glossa legitur: *nota de prisciano*. — 25) *Libro addidi e Cod. et Cam.* — 26) *Quidquid verbum Cod. quodcunque verbi* Cam. *quicquid verbum* P. — 27) *Repperiatur, non solum*. Ita Cod. *reperitur*. (Nam non solum Cam. P. ita quidem ut a voc. *Nam* parenthesis incipiant, quae extenditur in P. ad vv. *a nomine tractum*). Verum ita plane perturbatur locus et sensus corrumpitur. Cod. non agnoscit *nam*. — 28) Pendet infinitivus a sup. *tentabo*, quod hoc loco repetit Cam. Statim post pr. v. *quod* in Cod. a pr. m. est *quam*, sed corr. ab antiqua m. *quod*. Ceterum haec omnia: *quod tractum* desiderantur in Cam. qui ita locum exhibet: *ostendere tentabo*) *Et o finalem*. Structura *quod pertinere* pendet a supp. *ostendere*, tanquam si dixisset: *atque id ipsum verbum — pertinere*. — 29) *P. traductum*. — 30) *O finalem* P. — 31) *Ad alia* P. — 32) *Romanis* addunt h. l. Cam. P. — 33) *Nisi h. l. intrudunt* Cam. P.; ceterum *sint* in Cod. supra v. *nisi* scri-

ptum. Statim post *accidentibus* Cod. male. — 34) Cam. et P. hoc ordine: *merito supervacua videatur — verbi rem significantis*. — 35) *Ipsius etiam*. Ita Cod. *etiam ipsius* Cam. P. — 36) *Designabant* Cod. a pr. m. Sed corr. *designabant*. — 37) *Qualia sunt*. Inde ab h. l. quae sequuntur nomina columnatim posita sunt in Cod. — 38) *Longitudo* Cod. — 39) *Dulcido, acrido, pinguido* Cod. — 40) *Declinatione in a desinente*. Ita Cod. sed correctio a rec. manu. Cam. sic: *Ex primae itaque declinationis in a desinente*. Retinui Putschianam, quae sana videbatur. — 41) *Ut turba, turbo bas*. Ita Cod. et Cam. Sed in P. ut, *B, turba turbo turbas*. Atque ita semper litteram characteristicam apponit P. velut *C, spica* — *D, praeda* cet. quae littera ubique omittitur in Cod. et Cam. Ceterum ubique in his exemplis Codicis scripturam diligenter exhibui, modo plenas, modo truncatas verborum formas exhibentem. — 42) *Aqua, aquor, aquaris*. Ita Cod. ex emendatione, sed veteri; prius fuit *aqua aquo aquas*, neque a vero abissimile est, ita voluisse Grammaticum. *Aquor aquaris* etiam Cam. P.

X *

2. Ex secunda similiter declinatione nominum per singulas terminationes, tam accidentibus¹ quam fixis, derivantur verba omnibus consonantibus pene antecedentibus, ut² *probus, probus, probas; opacus, opaco, cas; amicus, amico, cas; nudus, nudo, das; foedus, foedo, das*³; *vagus, vagor, garis; pius, pio, pias; solus, desolo, as*⁴; *sanus, sano, nas; alienus, alieno, nas; serenus, sereno, nas; unus, aduno, nas; hibernus, no, nas*⁵; *crispus, po, pas; aequus, aequo, as; obliquus, obliquo, as; propinquus, propinquo, as; ignarus, naro, [2156] ras*⁶; *lassus, lasso, sas; latus, dilato, tas; lactus, laetor, taris; aptus, aptor, taris*⁷; *sollicitus, sollicito, tas; cruentus, cruento, tas; laxus, laxo, xas; viduus, viduo, as; mutuus, mutuor, aris*. A fixis⁸: *locus, loco, cas; focus, suffoco, cas*⁹; *Graecus, Graecor, caris; vulgus, vulgo, gas; stimulus, stimulo, las; fumus, fumo, mas; terminus, termino, nas; annus, perenno, nas*¹⁰; *sonus, sono, nas; numerus, numero, ras; rivus, dirivo, vas; stomachus etiam Graecum, stomachor, charis*. Item a neutris um terminatis: *libum, libo, bas; velum, velo, las; colum, percolo, las; collum, decollo, las; peculium, depeculor, laris*. A plurali nomine¹¹: *arma, armo, mas; stagnum, stagno, nas; regnum, regno, nas; signum, signo, nas; donum, dono, nas*. In er quoque desinentia nomina secundae similiter declinationis¹² faciunt verba, ut *liber, libero, ras; sacer, sacro, cras; ager, agri, peragro, ras; integer, integro, ras; miser, miseror, raris; misereor potest*¹³ esse ab impersonali *miseret; satur, ri, saturo, ras; minister, stro, stras*¹⁴.

3. A tertiae quoque declinationis nominibus, supradictis exceptionibus omnibus observatis¹⁵, eodem modo faciunt derivationes verborum per singulas terminationes, *concio, concionis*¹⁶, *concionor, concionaris; ordo*¹⁷, *ordino, nas; virgo*¹⁸, *devirgino, nas*. In ac quoque¹⁹, ut *lac, lactis, lacto, lactas*. In il, *vigil, lis, vigilo, las; exsul, exsulo, las*²⁰. In en, *semen*²¹, *semino, nas; fulmen, fulmino, nas*²². In er, *verber*²³, *verbero, ras; uber, exubero, ras; agger, aggero, as; iter, itero, iteras*. In or, *labor, laboro, as; honor, ro, ras*²⁴; *memor, memoro, memoras*²⁵. In ur, *robur, roboro, roboras; fur, furor, furaris*²⁶; *murmur,*

1) *Accedentibus* male Cod. — 2) *Ut probus* Cod. Cam. Sed P. ut est: B, *probus*. Idem paullo post: C, *opacus* et sic porro; quae litterae singulae absunt a Cod. et Cam. — 3) Ita Cod. In Cam. exemplum *foedus, foedo, das* deest. In P. sic est scriptum: D, *fedus fedo fedas, nudus nudo as*. — 4) Interponit h. l. P.: M, *firmus firmo firmas, infirmus infirmo infirmas*; quae absunt a Cod. et Cam. — 5) Cod. *hibernus no. nas proximus adproximo mas crispus* cet. Sed medium exemplum a seniori manu additum. — 6) Cod. *ignarus. naro ras*, sic, ut corrector noro voluisse videatur. Cam. *ignarus, ignoro as*. P. *ignarus ignaro as*. Equidem legendum puto: *gnarus, narro, ras*. Cf. Varro de L. L. VI, 7, 64. *Narro cum alterum facio narium* (l. gnarum). — 7) *Aptor, taris*. Ita Cod. *apto as* Cam. P. Statim post idem Cod. *sollicitus, tor, taris* sed correcte ab antiqua manu. — 8) *A fixis: locus*. Sic Cod. et Cam. Sed P. *A fixis: C, locus*; atque ita in seqq. littera notabili semper praeposita, quam ignorant Cod. et Cam. — 9) *Focus, suffoco, cas*. Ita Cod. et Cam. *Fucus fuco fucas* P. Certum est, *suffoco* non a *foco* sed a *fuucibus* repetendum esse; sed errasse ita Grammaticum credibile est. — 10) *Per anno as* P.

Cam. Recte Cod. *perenno, nas*. — 11) *A plurali nomine arma*. Cod. *A pl. n. quod est haec arma* Cam. *A plurali nomine quoque; M, haec arma* P. — 12) V. declinationis addidi e Cod. — 13) *Etiam h. l. intrudit P.* — 14) Alio ordine apud P. *minister ministro as, satur ri, saturo as*. — 15) *Supradictis exceptionibus omnibus observatis*. Ita Cod. a pr. m. et Cam. Sed in Cod. antiqua corr. manus pro *observatis observationibus* voluit, et apud P. pro *exceptionibus* legitur *exceptis*. Quare legendum quis coniciat: *supradictis exceptis omnibus observationibus*. Similiter enim paullo ante Segm. I, 8. *suprapositis observationibus nominum de verbis tractatorum exceptis*. — 16) *Terminationes, contio, conctionis* Cod. *terminationes in, o, desinentia nomina ut concio* cet. Cam. *term. In Io, ut concio* P. Scripturam Cod. *contio* mutandam esse putavi, quando nemo mihi persuadebit, *concionem* non a *conciendo* esse dictam. — 17) *Intrudit P. ordinis*. — 18) *Intrudit P. virginis*. — 19) *In ac quoque ut lac* Cod. *suprascr. habens vocem a rec. m. desinentia*. Cam. *In, c, quoque ut lac*. P. contra: *In C quoque, lac omissio ut*. — 20) *In il, vigil, lis, vigilo, las; exsul, exsulo, las*. Ita dedi e Cod. *In il, ut uigil lis, vigilo uigilas*. In ul, *exul exulo as* Cam. et P. nisi

marmuro, *as*; *augur*, *auguris*, *auguro*, *auguras*. In *as* quoque, *nugas*, indeclinabile, *nugor*, *nugaris*; *vas*, *vadis*, *vador*, *vaduris*. In *es*, *aries*, *arieto*, *arietas*; *miles*, *milito*, *militas*; *comes*, *comitor*, *comitaris*; *sedes*, *sedo*, *sedus*; *locuples*, *locupletis*, *locuplêto*, *locuple-* [2157] *tas*; *heres*, *heredis*, *exheredo*, *exheredas*. In *is*²⁷, *turpis*, *turpo*, *turpas*; *tenuis*, *tenuo*, *tenuas*; *tristis*, *contristor*, *contristaris*; *testis*, *testor*, *testaris*. In *os*, *os*, *oris*, *oro*, *oras*; *ros*²⁸, *roro*, *roras*; *dos*²⁹, *doto*, *dotas*. In *us*, *decus*³⁰, *decoro*, *decoras*; *ulcus*, *ulcero*, *ulceras*; *pondus*, *pondero*³¹; *onus*, *onero*³²; *munus*, *munero*³³. In *aes*, *aes*, *aeris*, *adaero*³⁴. *Laus*³⁵, *laudo*; *fraus*, *fraudo*. ³⁶*Pax*, *paco*; *nex*, *neco*³⁷; *vindex*³⁸, *vindico*³⁹; *remex*, *remigo*; *lex*, *lego*⁴⁰; *radix*, *eradico*; *cornix*, *cornicor*, *aris*. *Vox*, *voco*; *pernox*, *pernocto*⁴¹; *merx*, *cis*⁴², *mercor*, *aris*. *Hiems*, *is*⁴³, *hiemo*; *praeceps*, *praecipilo*, *tas*⁴⁴.

4. A quarta etiam declinatione⁴⁵ et quinta: *aestus*, *aestuo*; *fluctus*, *fluctuo*, *as*; *tumultus*, *tumultuor*, *aris*⁴⁶; *gelu*, *gelo*, *as*. In *es*⁴⁷, *rabies*, *biei*, *rabio*, *as*; *macies*, *macio*, vel *macero*⁴⁸; *luxuries*, *luxurio*, *as*; *glacies*, *glacio*; licet⁴⁹ pauca sint harum duarum declinationum exempla, quia pleraque⁵⁰ nomina quartae declinationis incorporalia sunt rerum vocabula, et ipsa magis a verbis derivata cognoscuntur, ut *visus*, *nisus*⁵¹, *motus*, *nutus*. Idemque⁵² potest etiam in quinta⁵³prehendi, ut *acies*, *facies*, *fides*, *res*⁵⁴.

SEGM. III.

1. Ex omnibus itaque supra scriptis exemplis manifeste monstratum⁵⁵ est, de nominibus facta verba primae esse coniugationis. Hoc quoque idem e contrario potest observari, ut si quid verbum⁵⁶ nomini appositum⁵⁷ consonante praecedente, non sit primae coniugationis, non ex nomine deductum, sed nominis esse principium⁵⁸, ut *scribo*, *scriba*; *advenio*,⁵⁹ *advena*; *per-*

quod in P. *lis* genitivi significatio deest. — 21) *Seminis* h. l. intrudit P. — 22) Cod. *flumen no nas*; male. — 23) In *Er quoque*, verber P. — 24) Pro vv. *honor*, *ro*, *ras* in Cam. est *vaporo vaporas*, in P. *vapor vaporas*. — 25) H. l. Cam. et P. interponunt: *honor honoro honoras*. — 26) *Furaris* h. l. addidi e Cod. Statim post Cod. *mormur mormuro as*. — 27) *Quoque* h. l. intrudit P. — 28) *Roris* adiungit P. — 29) *Dotis* addunt Cam. P. — 30) *Decoris* addunt Cam. P. — 31) *Ponderas* interponunt Cam. P. — 32) *Honus honero* Cod. sed expuncta bis *h* littera, ut legendum sit *onus, onero*. Cam. et P. *holus holeror*. — 33) *Munero* Cod. *muneror* Cam. et P. — 34) H. l. interponunt Cam. et P. *adaeras*. In *Aus*, quae absunt a Cod. — 35) *Laudis* intrudit P. — 36) In *ax* addunt Cam. P. Tum post *paco* addunt iidem *as*. — 37) In *ex*, *nex necis neco necas* Cam. P. — 38) *Vindicis* addunt Cam. P. — 39) *Iudex iudico* interponuntur apud Cam. et P. — 40) Sequuntur apud Cam. et P. *legas*. In *is quoque*. Tum post *eradica* addunt iidem *as*. — 41) In *ox*, *vox voco pernox pernocto* Cam. In *Ox*, *vox voco, nox pernocto P. pernoctas* addit solus P. — 42) In *x merx mercis* Cam. P. — 43) In *ems hieme hiemo as* Cam. In *Ems hieme hiemis*,

hiemo as P. — 44) In *Eps praeceps praecipitis praecipito as* P. In *eps praeceps praecipito as* Cam. — 45) Declinatione addidi e Cod. — 46) Syllabas *aris* addidi e Cod. — 47) In *es*. His subiungit P. ut *maceries macerior*, quae recte absunt a Cod. et Cam. — 48) *Macio as* — *macero as* P. Cam. Contra syll. *as* deest in Cam. et P. post *luxurio*; post *glacio* vero additur *as* in Cam. et P. — 49) *Tamen* hic interponitur a P. — 50) *Plerumque* P. male. — 51) *Ut video visus, nitor nisus* Cam. P. Vv. *motus nutus* in Cod. supra scripta, sed ab ant. m. — 52) Cod. *Itemque*. Cam. P. *Idem quoque*. Scribendum fuit *Idemque*, sententia ita efflagitante. — 53) Declinatione hic interponunt Cam. P. — 54) *Spes* adiungunt Cam. P. — 55) *Demonstratum* Cam. P. — 56) *Ut si quod simile verbum* Cam. P. Dedi Cod. lectionem, licet veram praestare nolim. — 57) Cod. *obpositum*, sed corr. *appositum*. — 58) H. l. interponit *cognoscatur* P. Sed Cam. ignorat verbum et in Cod. nihil legitur nisi *videtur*, quod a rec. m. supra scriptum est. Infinitivus *esse* pendet a superioribus: *Hoc quoque* — *potest observari*. Id si recte statuo, particula *ut* post v. *observari* aut eiicienda, aut pro *veluti* habenda est, quod tamen h. l. minus aptum videtur. — 59) *Advenis* h. l. interponunt Cam. et P.

*fugio, perfuga; molo, molis, mola; consulo, consulis, consul; vado, dis, hic vas*¹; *mergo, mergis, haec merges, gitis; quiesco, quiescis, haec quies; caedo, caedis, haec caedes; luo, luis, haec lues; struo*², *haec strues; metuo, metuis, metus; tribuo, tribuis, tribus; [2158] parco, parcus; gradior*³, *gradus; fido, fidus; pando, pandus; coquo, coquus*⁴; *ludo, ludus, curro*⁵, *currus; vivo, vivus. Et reliqua verba, quae sunt enumerata, cum monstrabantur nomina, quae de indicativo praesenti tempore verborum derivativa*⁶, *non generalibus clausulis terminata, nec in multis adeo nominibus inventa probantur.*

2. Quia omnia verba quae non⁷ sunt primae coniugationis, quamvis adhaereant nominibus, non ab illis duci monstrantur, sed⁸ e contrario nominum esse primordia. *Formido* quoque, et *caligo*, et *propago*, et *palpo pas*, et *indago as*⁹, verba, licet primae sunt coniugationis et habent¹⁰ adhaerentia sibi nomina, *formido, caligo, propago, palpo*¹¹, *indago*; tamen quia non respondent syllabis genitivi nominum, merito mihi videntur magis nomina de verbo tulisse, quam de nominibus ipsa producta¹². Nam et si quis velit attendere perspicacius, artis¹³ subtilitatem mirabitur. Quae coniugationum distinguens confusione a positione verborum traducta verbalia¹⁴ nomina paucissima quidem, et ea ipsa vix in duabus aut tribus terminationibus ex prima, ex aliarum vero coniugationum verbis multa, et a¹⁵ pluribus clausulis, progenuit nomina. Et ceterarum quidem coniugationum praesens indicativum¹⁶, quia nominum¹⁷ traductiones in verbi finalitatem non suscipit, et maxime e tertia¹⁸; indesinenter¹⁹ non prohibuit multa de se nomina facere. Primae vero coniugationis positio, quia multas nominum suscipit ab omnibus tam declinationibus quam²⁰ clausulis traductiones in verbo, merito de se nomina non adeo concessit proferre. Secunda enim et quarta licet interdum a nominibus derivata verba suscipiunt; tamen de genitivo nominum per incrementa syllabarum, quibus utraque coniugatio cognoscitur, id est, per *eo* secunda, per *io* quarta, derivatae, carent huiusmodi confusione. Unde potest etiam illa quaestio solvi²¹, quam quidam ex supervacuo [2159] proponunt dubitantes, ea verba quae superius a singulis tam declinationibus quam finalitatibus nominum derivata primae coniugationis²² esse monstravimus, utrum verba de nominibus, an nomina de verbis procreantur. Nam si de verbis essent nomina, non diversas et quasi singulares ex uno sipe verborum haberent clausulas, sed ut²³ participia vel nomina verbalia, deberent eodem modo plura sub una eademque terminatione finiri, quod e contrario cernitur. Nominum enim, de verbi positione traductorum, absque paucis generalibus, quas superius ostendimus, reli-

1) *Vado vadis vadum, et hic vas* Cam. P. — 2) *Struis* adiungunt Cam. P. — 3) *Graderis* intrudunt Cam. et P. — 4) *Coquus* scripsi e Cod. *Cocus* Cam. et P. — 5) *Curris* et paullo post *vivis* addunt Cam. et P. — 6) *Praesenti tempore verborum derivativa*. Ita Cod. *praesentis temporis — derivata* Cam. et P. — 7) *Non* addidi e Cod. et Cam. Ceterum vera mihi videtur Cam. lectio: *Quae omnia verba quia non sunt* cet. quae eo est probabilior, quod in nostro Cod. compendiis scribuntur *quae, quia, quod, quam, quas* cet. quare fit, ut saepe confundantur istae voculae. — 8) *Possunt* h. l. addunt Cam. et P. Male. Pendet infinitivus e superioribus. — 9) *Indagor ris* Cam. P. Ego Codicem sum secutus. — 10) *Sint — habeant* Cam.

P. *Sint — habent* Cod. sed posterior emendatio est a recentissima manu. Scriptum igitur voluit librarius

sunt — habent, quod dedi. — 11) *Palpo* interposui e Cod. — 12) *Ipsa producta*. In Cod. supra scr. *esse* a rec. m. — 13) *Artis* addidi e Cod. pro quo *naturae* exhibet Cam. Ignorat P. — 14) *Verbalia* Cod. P. *verbalia* Cam. — 15) *In* Cam. P. a Cod. quod edidi. — 16) *Indicativum* Cod. *indicativus* Cam. et P. — 17) *Multas* interponunt Cam. et P. — 18) *Maxime tertia* P. *maxime a tertia* Cam. Recte Cod. e *tertia*. Sed distinctio mutanda fuit; nam in his demum verbis finit protasis. — 19) *Indesinenter* Cod. *Indifferenter* Cam. P. — 20) *Quam de clausulis* P. Cam. male. — 21) *Solvi quaestio* Cam. P. *quaestio solvi* Cod. — 22) *Primae coniugationis*. Hoc ordine Cod.; *inverso* Cam. P. — 23) *Ut*, quod exhibent Cam. et P., deest in Cod. — 24) *Hic* interponunt Cam. P. e contrario, quae Cod. iubente omisi. — 25) *Ex eo quoque* Cam. P. *Ex q. quod*

quas speciales, et tam clausulis quam declinationibus divisas, et in rarioribus exemplis inventas terminationes; verborum vero²⁴ de nominibus factorum et generales finalitates, et ad unam tantum pertinentes coniugationem, et in exemplis innumerabilibus apparentes videmus, ex eoque²⁵ quod uniformiter et sibi congrue²⁶, ab omni terminatione nominum plura verba consonantibus praecedentibus traducta primae sunt solius coniugationis, syllabarum etiam genitivi rationem et in verbo servantia, manifestissime probantur verba de nominibus esse traducta. Ut enim feminina nomina masculinis adhaerentia, et ab illis gigni dicuntur, et pares eis semper habere syllabas coguntur²⁷, ut *ater, atri, atra; tener, teneri, tenera; longus, longi, longa; arduus, ardui, ardua*: sic haec verba de nominibus fieri dicimus²⁸, quod genitivorum syllabis positio verbi respondet²⁹, ut *sacer, sacri, sacro, sacras; liber, liberi, libero, liberas; vigil, vigilis, vigilo, vigilas; semen, seminis, semino, seminas; memor³⁰, memoro; miles³¹, milito; index, indico³²; manceps, mancipo*. Et sic semper ex certis incerta, ex manifestis regulantur ambigua³³; nemoque dubitat, quod³⁴ priora³⁵ verbis sunt³⁶ quaedam nomina, in quibus naturaliter substantia nominis antecedit actum, qui spectatur³⁷ in verbis.

3. Exempli³⁸ causa de multis licet proferre pauca, ut *esca, inesco; unda, [2160] inundo; pax, paco; radix, eradico; pisces, piscor; cor, concordo³⁹, discordo, recordor; odor, odoror⁴⁰*; Horatius in Epodo:

Proiectum odoraris cibum⁴¹;

radius, radio, as; humus, humo; fumus, fumo⁴²; concio, concionor; limen, elimino; cacumen, cacumino;

— *summasque cacuminat aures*;

Ovidius Metamorphoseon libro I.⁴³; *rumen, ruminis, rumino⁴⁴*;

Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas;

Virgilius in Bucolico⁴⁵; *aurum, inauro*; Horatius Epistolarum libro I.:

— *ut te*

Confestim largus imber inauret⁴⁶;

scortum, scortor; gurgis, ingurgito⁴⁷. Cicero in Pisonem: *Nunquam te in tot flagitia ingurgitasses⁴⁸*. *Cras* adverbium, *crastinus* nomen, et ab eo verbum *crastino⁴⁹*. *Dies* item nomen⁵⁰, *perendie* adverbium, *comperendino* verbum. Praeterea de verbis etiam derivata verba consonante praece-

(sic) Cod. i. e. ex eoque quod. — 26) Glossa interlinearis in Cod. haec duo adverbia ita interpretatur: i. e. *in v. b.* (consonantibus?) *observatis. i. e. in numero syllabarum*, quorum interpretamentorum illud ad v. *uniformiter*, hoc ad v. *congrue* spectat. — 27) Inde ab h. l. columnatim scripta leguntur singula exempla in Cod. — 28) *Fieri dicimus* Cod. *Dicimus fieri* Cam. P. — 29) *Responderet* Cod. male; *respondet* Cam. P. — 30) *Memor oris memoro* as Cam. *memor memoris, memoro memoras* P. — 31) *Miles militis, milito militas* solus P. — 32) *Indico indicas — mancipo mancipas* solus P. — 33) Cod. exhibet: *ex certis incerta et manifestis regulantur ambigua*, quod levi mutatione correxi et in *ex* mutato. Cam. P. *ex certis et manifestis incerta regulantur et ambigua*. — 34) *Quod certissima sigla* legitur in Cod. quapropter in eodem paullo post sunt, quare ita rescripsi. *Quin — sint* Cam. P. — 35) H. l. *prorsus* intrudit P. — 36) H. l. *etiam* inter-

ponunt Cam. P. — 37) *Expectatur* Cod. et Cam. quod recte emendatum puto a P. — 38) *Ut exempli causa* Cam. P. *ut* ignoratur a Cod. — 39) *Concordor* Cod. a pr. m. sed expuncta ultima littera. — 40) *Odoror, aris* Cam. P. — 41) Horat. Epod. VI, 10. — 42) *Humo as — fumo as* Cam. P. — 43) Ovid. Met. III. 195. — 44) *Rumen nis, rumino as* Cam. P. — 45) Virg. Ecl. VI, 54. Ceterum *pallentes* pro v. *pallentes* corr. in Cod. a rec. m. — 46) Horat. Epist. I, 12, 9. ubi Codd. sine varietate: *Confestim liquidus fortunae rivus inauret*. Ceterum Cam. et P. *largus fortunae rivus*, pro quibus Cod. habet, *quam dedimus*; ut manifeste appareat, Grammaticum memoriter citasse. — 47) *Gurgis gurgitis, ingurgito as* Cam. et P. nisi quod in Cam. syllaba *as* abest. — 48) Cic. in Pison. c. 18. — 49) *Verbum pro crastino* nas P. *Est ab eo verbum pro crastino* Cam. — 50) V. nomen deest in Cod.

dente primae semper sunt¹, ut omnis frequentativa forma². Nec ad aliam potest huiusmodi verborum derivatio venire coniugationem, nisi forte incidat in clausulam³, iam ante cuidam coniugationum generaliter deputatam. Ut in *urio* desinentia meditativa quartae; quod facit ipsa forma finalitatem⁴. Et inchoativa tertiae etiam; quae in *sco* desinentia⁵, quod proprium est illis primitivis, quae habent consonantem ante se perfecta, si tamen non sint a nominibus, quasi in possessionem tertiae solius concesserunt⁶. Singulisque formis derivativorum verborum singulas accipere coactis ad differentiam sui coniugationes, iure meditativa quidem quartam in *io* terminatione⁷ meruerunt; sicut in *eo* desinentia, sive⁸ primitiva seu derivativa essent, solam secundam etiam in forma perfecta habeant⁹; frequentativa vero et inchoativa, carentia vocali¹⁰ ante o, primam et tertiam invicem necessario sortiuntur; meritoque utraque forma derivativorum ad eam maxime venit coniugationem, in qua suae finalitatis inveniebat¹¹ etiam primitiva.

4. Et sic alias similiter traductiones verborum antecedente consonante prima [2161] sibi tantum coniugatio vindicat, seu a verbis, seu a nominibus veniant. Qualia sunt in *co*, vel in *to*, vel in *lo*, vel in *cinor*, vel in *cito*¹², vel etiam in alias quasdam terminationes desinentia; in quibus etiam illud est observandum¹³, quod per earum¹⁴ clausularum incrementa, derivatio verbi solet provenire, ut *vello*, *vellis*, *vellico*; *fodio*, *fodis*, *fodico*¹⁵; *nutrio*, *nutrico*; *albus*, *albico*; *claudus*, *claudico*; *faber*, *fabrico*; *alter*, *altercor*¹⁶; *communico*, *frondico*, *debilito*, *nobilito*, *oscito*, *periclitor*, *ventilo*, *pullulo*, *gratulor*, *latrocinor*, *febricito*¹⁷. Parique modo etiam *commissor*, *sarcino*, *opem tuli*, *opitulator*¹⁸; *praesto*, *praestolor*. In *go* quoque desinentia i brevi antecedente, ut *navigo*, *remigo*, *litigo*, *mitigo*, *fumigo*, sive a nominibus figurantur in verba, sive inest eis verbis ab eo verbo, quod est *ago*, compositio¹⁹, quia cum nomine componuntur, ad primam iure veniunt²⁰ coniugationem. Eodem modo etiam ab adverbio *intus* vel *intro* verbum fit *intro*, *intras*; et *penitus* item *penetro*²¹; et ab eo quod est *temere*, *temero*, *as*.

1) Coniugationis addunt Cam. P. — 2) *Ut omnis frequentativa forma*. Ita recte Cod. *Et omnia frequentativa e formae* Cam. P. — 3) Interponunt h. l. Cam. et P. *ut viso visis*, quae ignorat Cod. Ceterum

Cod. in clausulam iam ante cuidam, sic, ut libarius voluisse videatur: iam ante dictam, pessime. — 4) Ita quidem Cod. a pr. m.; sed correctum est: *quartae solius*, quod facit ipsa formae finalitas, quae lectio non displicet. *Quartae solius esse facit ipsa forma finalitatis* Cam. *quartae coniugationis esse facit ipsa forma finalitatis* P. — 5) In Cod. est: *quae in sco desinentia perfecta si tamen non sint* cet. In Cam. contra: *Et inchoativa tertiae etiam in sco desinentia perfecta. Quae si non sint tamen a nominibus* cet. Retinui Putschianam, quum in Cod. versus excidisse videatur, quem explet P., vereor tamen ut satis recte. — 6) *Quasi in possessionem tertiae solius concesserunt*. Ita recte Cod. et Cam. *quasi in positione, tertiae solius censuerunt* P. depravata. — 7) *Terminatione* recte Cod. *terminationem* Cam. P. V. meruerunt in Cod. supra scr. — 8) *Sive* in Cod. supra scr. — 9) *Habeant*. Ita Cod. Cam. P. neque dubito, quin ita voluerit Gramm.,

quasi copiam rei faceret et concederet. Statim post in Cam. *Sicut frequentativa vera et inchoativa*. — 10) *Carentes vocali u ante o* P. Cam. vitiose. — 11) *Inveniebat* Cod. Cam. *veniebat* P. Legendum puto: *in quae suae finalitatis inveniebat praerogativam*. — 12) *Qualia sunt in co vel in to vel in lo vel in cinor vel in cito*. Ita Cod. nisi quod prima terminatio sic scripta est: *in co*. Alia exhibet Cam.: *qualia sunt in co, vel to, in tor, vel lo, vel lor, vel in do, vel in imor, vel in cito*. Non multum differt P.: *qualia sunt in Co, vel To, in Tor, vel Lo, vel Lor, vel in Do, vel in Cinor, vel in Cito*. — 13) *Illud observandum est* Cam. P. — 14) *Ipsarum* h. l. interponit Cam. et P.

— 15) Cod. sic: *vellico fido fidis fodico nutrio*; recentissima tamen manus subscripsit: *fido fidis fidico, quod monstrum verbi recepit P. ita scribens: fodio fodis fodico as, vel fido fidis fidico, nutrio*. Recte Cam. ut edidimus. — 16) *Altercor* Cod. *alterco* Cam. P. — 17) Hunc omnem locum ita exhibent Cam. et P.: *communis communico, frondes frondico, debilis debilito, nobilis nobilito, os oris oscito, periculum periclitor, ventus ventilo, pullus pulkulo, gratis vel grates gra-*

SEGM. IV.

1. Et ne diutius in isdem²² rationibus immorer, tempus enim me citius quam exempla deficient; si omnes huiusmodi traductiones verborum primae solum²³ coniugationis existant, sic esse potest aliquis contentiosus, ut non alia²⁴ quoque verba, quibus adhaerent nomina, si non primae sint²⁵ coniugationis, fateatur²⁶ de nominibus esse deducta²⁷. Ut totam igitur regulam recolligere videar, illud etiam addam supra dictis. Quod a quacunque declinatione nominum²⁸ tractatum sit verbum, siquidem in eo desinat, eius est²⁹ coniugationis, cuius et alia sunt in eo desinentia, quae primitiva sunt et a nulla deducuntur origine, id est, secundae solius coniugationis, ut *canus, cani, caneo; calles, callis, calleo; flos, floris, floreo; lux, lucis³⁰, luceo; frons, dis, frondeo; census, sus, censeo³¹*. In *uo* vero principalia tertiae³² quidem [2162] solius inveniuntur, ut *imbuo, acuo, induo, arguo, luo, nuo, spuo, suo, ruo, statuo, futuo; vacuo* autem, *viduo, insinuo, tenuo, fluctuo, aestuo, mutuor, infatuo, tumultuo³³*, quia ex nominibus *vacuus, viduus, sinus, tenuis³⁴, fluctus, aestus, mutuus, fatuus³⁵, tumultus*, derivata sunt, iure sibi prima vindicat coniugatio. Nam tribus et metus et lues et strues magis ipsa deducuntur a verbis, *tribuo, metuo, luo, struo*, quam faciunt verba. Si autem in *io* desinat, tum considerabimus, ut, si nomen³⁶ quidem habeat appositum ultra duas syllabas, et penultimam in *i* desinentem³⁷ sequente vocali secundum datas in antedictis observationes, primae erit coniugationis. Hoc autem non consecuto³⁸ verbum in *io* desinens a nomine derivatum, a quacunque venerit³⁹ declinatione, paucis illis exceptis, quae superius ad tertiam pertinentia notavimus, quartae erit sine dubio coniugationis. Cuius etiam primitiva sunt in *io* desinentia, idque his confirmatur exemplis. A prima quidem declinatione: *bulia, ebullio; poena, punio*. A secunda: *superbus, superbi, superbio; blandus, blandior; largus, largior; insanus, insano; murus, murio⁴⁰ et munio*, sive a nomine, quod est *moenia, moenio⁴¹ et munio; saevus, sae-*

tulor, latro latrocino, febris febricito. Codicis brevitatis non una de causa praefenda erat. — 18) Cod.

Parique modo etiam commissor sarcino opem tuli opitulor; ut appareat, librarium vel potius correctorem voluisse *combino*, quod fortasse reponere debebam. Cam. *commessor, sarcino, opitulor*; P. *commessor, sarcino, opitulor*. Non dubito, vv. *opem tuli* esse e glossa. — 19) *Sive inest eis verbis ab eo verbo, quod est ago, compositio*. Ita Cod. nisi quod post v. *verbis* supra scriptum cernitur: *quaedam compositio*. Cam. et P. *sive inest eis verbi, quod est ago, compositio*, quae lectio mihi vera videtur. — 20) *Veniunt* Cod. Cam. *perveniunt* P. — 21) *Penitro* Cam. — 22) *In isdem* Cod. *in hisdem* Cam. P. *isidem* om. in. — 23) *Primae solius* Cam. P. — 24) *Ut non alia quoque* Cod. *ut alia quoque* P. — 25) *Si primae non sint* Cam. P.; ordinem e Cod. mutavi. — 26) *Non fateatur* Cam. P. — 27) Cod. *nominibus deducta; esse* supra scr. — 28) *Declinatione nominum*. Inter haec duo vv. in Cod. legitur nota sive sigla, quam extricare non possum. Habet ea supra scriptas litteras: *epitho*. Sigla ipsa typis exprimi non potest. — 29) *Est desideratur* in Cod. —

30) *Lucis* addidi e Cod. — 31) *Frons frondeo, census censeo*. Cam. P. — 32) *Tertiae quidem* Cod. sed inverso ordine Cam. P. — 33) *Ut imbuo, arguo, induo, luo, nuo, ruo, spuo, suo, statuo, futuo; vacuo autem et viduo — mutuor, tumultuo, infatuor, quia* cet. Cam. P. Ordinem dedi qui est in Cod.; *infatuor* nihili est, nam activum tantum in usu est. Ceterum pro *nuo* in Cod. *buo*, sed supra scr. *nuo*; pariter supra scr. *statuo*. — 34) *Tenuis, sinus* Cam. P. Ordinem praebet Cod. — 35) *Fatuus, tumultus*. Hoc ordine Cod.; inverso Cam. P. — 36) *Tum considerabimus, ut si nomen* Cod. *Tunc considerabimus, utrum nomen* Cam. *Tunc considerabimus, nomen* P. — 37) *In i puram desinentem* Cam. P. Ceterum locus laborat structura et fortasse aliquid excidit. Legerim: *sequente vocali; id secundum datas* cet. — 38) *Consecuto* Cod. *secuto* Cam. P. — 39) *Venerit* Cod. *venit* Cam. P. — 40) Verbum *murio* nisi fallor nusquam enotatum legitur. Fortasse a Gramm. est fictum. — 41) *Quod est maenia maenio* P. Ceterum totum hunc locum ita in brevius contractum exhibet Cam. *Murus murio, et munio, saevus saevio*.

vio; servus, servio; lascivus, lascivio. Hisque¹ similiter a nomine *balbus* verbum fit *balbutio*, licet non servavit² omnem observationem clausulae. A tertia quoque: *rete*, *retis*, *inretior*³; *pes*, *pedis*, *impedio*⁴; *moles*, *molis*, *molior*; *mollis*, *mollio*; *stabilis*, *stabilio*; *finis*, *finio*; *inanis*, *exinanio*⁵; *saepes*, *saepio*⁶; *sitis*, *sitio*; *vestis*, *vestio*; *custos*, *custodio*⁷; *mens*⁸, *mentior*; *pars*, *partior*; *sors*, *sortior*. A quarta item: *gestus*, *gestio*. Notatur *crux*, *crucio*⁹, cum carens observationibus primae, debuit esse quartae coniugationis. *Calcio* enim *calcias* non a *calx*, *calcis*, sed a *calceus*¹⁰ derivatum, quia penultima non infertur¹¹ consonans, iure videtur esse primae. Consonante vero praecedente semper verba de nominibus derivata praedictis modis [2163] primae sunt solius coniugationis. Adeoque vera videtur¹² esse observatio clausularum, quod ex una terminatione nominis duae verbi factae derivationes diversam, pro qualitate finalitatis, coniugationem¹³ meruerunt; ut ab eo quod est *meta*, *metor*¹⁴ quidem, *metaris*, primae, et¹⁵ *metior*, *iris*, quartae est¹⁶ coniugationis; *servus*, *servo* primae, *vas*¹⁷, *servio* autem, quod in *io* desinit, quartae est; et a *sanus*, *sano* quidem, *sanas*, *insanio*¹⁸ autem, *insanis*, quartae fit; et ab eo quod est *aptus*, *apto*, *aptas*, fit verbum, ab eo autem, quod est ex eo compositum nomen *ineptus*, *ineptio*, *ineptis* verbum fit. Ut enim in *io* desinentia, nisi habeant adhaerentia nomina¹⁹ trisyllaba *i* penultimam puram habentia, primae esse coniugationis non possunt, sed ad quartam perveniunt, paucis illis exceptis, quae sola sibi tertia vindicat; sic quaecunque antecedente consonante ex nominibus facta verba²⁰, siquidem servant²¹ consonantem nominis, primae sunt coniugationis. *I* vero quam non habuit nomen²² in verbo addentia, respuuntur a prima coniugatione, et ad quartam plerunque redeunt, et una syllaba crescunt a genitivo nominis, ut *punio*, *superbio*, *custodio*, *gestio*²³, *impedio*; quod in verbis primae coniugationis a nominibus deductis²⁴ non solet evenire. Nam positio verbi, sive quaelibet consonans sit ante *o*, sive *i* vocalis, a quacunque nominis veniat terminatione, syllabas solet genitivi nominis servare, ut *turba*, *turbae*²⁵, *turbo*, *bas*; *nuntius*, *tii*, *nuntio*, *as*²⁶; *ulcus*, *ris*, *ulcero*, *ras*; *spes*, *spei*, *spero*, *ras*; tantum quartae declinationis nomina, parem nominativo genitivum habentia, ut *u* non amittant, crescunt una syllaba, ut²⁷

1) Hisque Cod. Itemque Cam. P. — 2) Servavit Cod. Cam. servet P. — 3) Inretior dedi e Cod. irr. Cam. P. — 4) Impedior Cam. P. — 5) Hoc ordine Cod. Sed Cam. P. *inanis exinanio, finis finio*. — 6) *Saepes saepio* Cod. Cam. *sepes sepio* P. — 7) Sequuntur in Cam. et P. *insignis insignio*, quae ignorat Cod. — 8) *Mentis* addunt Cam. et P. — 9) *Crucias* subiungunt Cam. et P. — 10) *A calcius* nomine Cam. P. *Calceus* Cod. om. v. nomine. — 11) Non in margine a rec. manu in Cod. quod videtur esse necessarium. — 12) *Esse videtur* Cam. P. — 13) *diversam* — *coniugationem* Cod. Cam. *diversas* — *coniugationes* P. — 14) Hoc loco addit *deponens* Cam. et P. — 15) Cod. *est metior*, solenni errore; *metior*, om. et, Cam. P. — 16) *Est* addidi e Cod. ignorant Cam. P. — 17) Ita Cod. Plura sunt apud Cam. et P. *servo quidem quia ante o caruit i primae est servas, servio* cet. Tum pro v. quod Cam. P. *quia*. — 18) *Sano quidem as primae, insanio* P. Sed cum Cod., quem secutus sum, facit Cam. — 19) *Nomina non minus*

trisyllaba Cam. P. Tum Cod. *i. e. penultimam* cet. usitato errore. — 20) *Ex nominibus facta verba*. Ita recte, ni fallor, Cam. P. In Cod. est: *nomina facientia ex se verba*, quae si vera sunt, negligentiae arguunt Grammaticum. — 21) *Servent* Cod. *servant* Cam. P. — 22) *Quam nomen non habuit* Cam. P. — 23) *Ineptio* interpp. Cam. P. — 24) *Diductis* Cod. *traductis* P. *deductis* recte Cam. — 25) *Turbae* interposui iubente Cod. — 26) *Nuntius, tii, nuntio*. Ita Cod.; litterae *tii* desunt in Cam. P. Ceterum nomen hoc cum *t* scripsi, Cod. scripturam secutus, licet c verum esse credam. Ut enim *nuncupo* est nomine *cipio*, nomine, verbo concipio, sic *nuncio* est nomine *cio*, *nuncius*, qui *ciet* nomine, vel qui nomen *ciet*. — 27) *Ut* Cod. habet in marg. Vv. antec. sic exhibent Cam. P. *crescunt in verbis una syllaba*. In Cod. abest: *in verbis*. — 28) *Ante o habentia*. Hoc ordine Cod. *habentia ante o* Cam. P. Tum *derivativa* sola P. — 29) *Aegri* addidi e Cod. et Cam. — 30) *Miseri* Cam. et P. — 31) Cod. *deferentiam coniugationum a*

fluctus, fluctuo; aestus, aestuo; tumultus, tumultuo; sinus, sinuo et insinuo. E quoque ante o habentia²⁸ derivata verba, quae iure secundam coniugationem sequuntur, una syllaba genitivum nominis vincunt, ut *aeger, aegri*²⁹, *aegreo; miser*³⁰, *misereor; census, censeo*. Eademque diversitas clausularum differentiam coniugationum a nomine venientium solet facere, ut a [2164] nomine³¹ venientia verba, siquidem non in eo desinant, primae sint³² coniugationis. In eo vero desinentia modis omnibus ad secundam perveniunt, ut *albo, albas*³³, et *albeo, albes*, ut Virgilius Aeneidos libro XI:

— *campique ingentes ossibus albeant*³⁴.

*Duro*³⁵, *duras*, et *dureo, dures*, unde *duresco*³⁶; *denso, as*, et *denseo, es*; *miser* quoque, *miseri, miseror, miseraris*, primae; *misereor*³⁷ vero secundae. Sicut in aliis quoque verbis primitivis idem³⁸ evenit, quae in eo quidem desinentia secundae coniugationis, *e*³⁹ autem carentia, tertiae sunt, ut *ferveo, ves*⁴⁰, et *fervo, fervis*; unde Virgilius in VIII. libro:

*Fervere Leucaten*⁴¹

dixit; *strido, stridis*, ut Virgilius Georg. libro III:

*Stridere apes utero*⁴²;

strideo, strides, ut Lucanus VI. libro:

*Auribus incertum feralis strideat umbra*⁴³.

Et *tueor*, quod apud Statium in libro III. *tuor* legimus, ut⁴⁴:

Nonne ego complexus genitrix, haec oscula nati

Vestra tuor? sic vos extremo in fine ligavit.

Ex quo compositum etiam *intuor*, idem in eodem libro⁴⁵ dixit:

Armigeras summi Iovis exultante caterva

Intuor, Inachii sunt hi tibi, concipe, reges.

Idem etiam aliud ab eo compositum in VIII. libro Thebaidos extulit *contuor*, ut:

*Namque modo infensos utero mihi contuor enses*⁴⁶.

nomine evenientium solet facere ut a nomine cet. Sed prius illud a nomine supra vers. scr. et prima e in evenientium expuncta. Cam. et P. plura: *differentias coniugationum a nominum etiam derivatione, in secunda solet facere coniugatione, ut a nomine; nisi quod in P. postrema Et a nomine*, posita ante plena interpunctione. — 32) *Sunt* Cam. P. et nisi fallor etiam Cod. Mihi videbatur ut h. l. vim habere consecutivam, quare sint scripsi. — 33) *Ut albo, albas* Cod. *ut albus albo as* Cam. P. Paulo ante modis omnibus dedi e Cod. Vulgo omnibus modis. — 34) Virg. Aen. XII, 36. — 35) *Durus duro* Cam. P. — 36) *Unde et duresco* sola P. Statim post *densus denso* Cam. P. — 37) *Misereor* Cod. sed ab antiqua m. corr. *misereor*. — 38) *Idem* in Cod. supra verum scr. exhibent Cam. P. — 39) *Coniugationis, e autem*. Pessime a rec. m. in Cod. e expunctum et st i. e. sunt supra scriptum. — 40) *Ut ferveo, ves*. Ita Cod. *Ut est ferveo et fervo fervis* Cam. *ut est ferveo ferves, et fervo fervis* P. — 41) Virg. Aen. VIII, 677. — 42) Virg. Georg. IV,

556. — 43) Lucan. VI, 623. *Ferali — umbra* Cam. P. Recte Cod. ut apud Lucanum editur *feralis — umbra*. — 44) *Ut* addidi e Cod. statim post *Hosne ego* Cam. P. sed Codicem sequutus dedi *Nonne ego*. Correctum tamen a rec. m. *vel hosne ego*. Locus est Statii Thebaid. III, 151. Ceterum Cod. a pr. m. *si quos* sed corr. ab antiqua manu *sic vos*. Tum Cod. *extrema in fine*, pro quo *extremo* corr. ant. m. ut videtur. — 45) Statii Theb. III, 532. Cod. *armigeras — exultantes catervas*, sed recte editur apud Stat. *Armigeros*. Cam. habet: *Armigeras — exultante catervas*. Sequutus sum Putschianam. Tum Cod. *Inachii sunt tibi*, supra scripta voce *hi*, quae in margine iterum correctae est *qui*. Deinde Cod. *conciperegressus idem*, sic notatis quattuor litteris; supra scriptum etiam: *gessileme*, quae litterae ostendunt, librarium revera legisse in Cod. continenter scripto: *reges idem etiam*. — 46) *Utroque mihi contuor esse* Cod. cum correctione *utrosque*. Locus est Statii non ex Thebaide, sed ex Achilleidos lib. I, v. 131. citaturque idem a Prisciano

Y *

Non sic in omnibus verbis deponentibus h. videtur praeter haec, quae non ab activis verbis aut neutralibus derivantur¹.

2. Sola itaque prima coniugatio syllabas genitivorum nominis² custodire solet in verbi traductione, notatis illis paucis terminationibus in *co*, vel in *to*, vel in *cito*, et in *uo*³ a quarta declinatione traductis⁴, et si quae sunt tales derivationes, quas quasi praeter aliarum⁵ morem crescentes superius observavimus. Illo quoque generaliter, ut omnis ambiguitas tollatur, addendo, quod licet duplex sit terminatio Latinorum in positione verborum, id est aut *o* aut *or* indica-[2165] tivo praesenti desinens, absque corruptis, quae regulis analogiae carent, ut *sum*, *es*, *est*; *possum*, *prosum*, *edo*, et similibus⁶; sciendum est in *or* quidem desinentia verba, si passiva sint suorum activorum coniugationem servare, id est, sive vocalis seu consonans sit ante *o*, addita *r* littera, non mutatur coniugatio⁷ si permaneat eadem verbi significatio; ut *curo*, *curor*; *doceo*, *doceor*; *scribo*, *scribor*; *audio*, *audior*. Mutato vero genere et significatione verbi, licet nihil aliud nisi *r* tantum adsumat⁸, non observat eandem coniugationem, ut *sperno*⁹, *spernor*, *sperneris*, *aspernor*, deponens, *aspernaris*; *conspicio*, *conspicis*, *conspicior*, *conspiceris*, *aspicio*, *aspicis*, *aspicior*, *aspiceris*; *conspicor*, deponens, *conspicaris*; *sterno*, *sternis*, *sternor*, *sterneris*, *consternor* autem, deponens, *consternaris*; *facio*, neutrum, *gratificor*¹⁰, *caris*, *ludificor*, *caris*; *sentio* item, *sentis*, *adsentio* et *adsentior*, *adsentor*, deponens, *adsentaris*; *gero*, *ris*¹¹, *morigeror*, *morigeraris*.

Et e quidem habentia ante *or*, secundae sunt coniugationis¹², ceu ante dictum est, ut *liceor*¹³, *polliceor*, *mereor*¹⁴, *reor*, *medeor*, *vereor*, *fateor*, *tueor*, et quae ex his singulis componuntur. I autem ante *or* habentia observationibus primae carentia, coguntur ad IIIam venire coniugationem¹⁵, ut *amicior*, *blandior*¹⁶, *ordior*, *largior*, *molior*, *opperior*¹⁷, *metior*, *sortior*¹⁸, *par-*

VIII, 17, 95. Paulo aliter legitur apud ipsum Statium: *Namque mihi infestos utero modo contuor enses*. *Infestos* etiam e Prisc. Codd. tanquam varians lectio enotatur a Krehlio, quem vide. Ceterum cf. quae de omni hac fluctuatione inter secundam et tertiam coni. dixi ad Prisciani lib. de vers. Aen. pag. 344. seqq. ubi Grammaticorum locos collegi. — 1) Vv. *Non sic* — *derivantur* et interposita e Codice adieci. Nolo tamen diffiteri, mihi glossema videri. Litteram *h*. expleas habere. In Cod. est *dirivantur*. — 2) Sic Cod. a pr. m. Cam. P. Correctum in Cod. *nominum*. — 3) *In co vel in to vel in cito et in uo*. Ita e Codice dedi. *In co vel to vel cito vel innuo* Cam. P. nisi quod P. *vel in Uo*. — 4) Hoc loco interponit sola P. *et in Io a quinta*, quae a Cod. et Cam. absunt. — 5) *Aliarum* Cod. a pr. m. *aliorum* Cod. e corr. et Cam. P. — 6) *Et his similibus* Cam. P. *his* abest a Cod. — 7) *Coniugatione* Cod. sed expunctae duae ultimae litterae. — 8) *Nisi r tantum adsumat*. Ita Cod. *nisi r assumat* Cam. *nisi r assumat*, *tantum non* P. quae lectio aperte contra mentem scriptoris. — 9) In his et seqq. exemplis Codicem etiam in plene perscribendis formis verborum secutus sum. In Cam.

et P. plerumque secundarum personarum ultimae tantum syllabae leguntur. — 10) Vocabulum *deponens* add. Cam. P. — 11) Voc. *deponens* add. Cam. P. — 12) *Secundae sunt coni.* Ita Cod. *Sec. con. sunt* P. Cam. — 13) *Liqueor* male Cam. P. — 14) *Mereor reor medeor vereor* Cod. *medeor*, *reor*, *mereor*, *medeor vereor* Cam. P. — 15) *Coguntur venire ad quartam coni.* Cam. P. Ut dedi, exhibet Cod., quem ne in talibus quidem derelinquere volui. — 16) *Partior* h. l. interpp. Cam. P. Recte omittit Cod. — 17) *Operior morior* P. *Operior melior* Cam. — 18) *Assentior* intrudunt Cam. P. — 19) *Sequor*, *ris* in Cod. supra scripta. Ceterum terminationes diligenter e Cod. correxi. — 20) Ita Cod. quicum consentiunt Cam. P. non *loquutus*, *sequutus*, id quod ipsa Grammatici verba ostendunt. — 21) *Seu* Cod. et Cam. *sive* P. Paulo ante in Cod. est *derivantur*, sed coniunctivum servat etiam Cam. — 22) *Secuta* Cod. Cam. *sequuntur* P. — 23) *Precor preces*, *vador vas*, *vagor vagus*, *suffragor suffragis* P. Sed Cod. et Cam. substantiva omittunt. — 24) *Grator* scripsi, quum Cod. habeat *gratior*, sed *i* expuncto et ab alia manu correcto *gratulor*. *Gratior* Cam. Alio ordine *negotior*

tior; exceptis *gradior* et *morior* et *patior*, quae tertiae sunt correptae solius. *Orior* autem et *potior* tam tertiae quam quartae quosdam motus habent. In *uor* quoque desinentia primitiva tertiae sunt, ut *fruur*, *ris*, *liquor*, *ris*, *loquor*, *ris*, *sequor*, *ris*¹⁹. Quorum posteriora ad consonantium regulam pertinere videntur, et in *cor* desinentium verborum habere praeteritum, *locutus sum*, *secutus sum*²⁰. Consonantibus vero solis antecedentibus in *or* desinentia, si passiva non sint, nec [2166] deriventur ab activis ut illorum sequantur coniugationes, sive deponentia sint, seu²¹ communia, uniformis illa regula vindicat; ut primae tantummodo sint ipsa quoque coniugationis observationem secuta²² generalem, quia pleraque sunt a nominibus derivata, ut *precor*²³, *vador*, *vagor*, *suffragor*, *grator*²⁴, *negotior*, *auxilior*, *opitulator*, *rimor*, *peregrinor*, *dignor*, *miror*, *adversor*, *testor*, *testificor*, et similia²⁵. Exceptis paucis, quae sunt tertiae correptae, ut *labor*, *fungor*, *liquor*, *sequor*²⁶, *loquor*, *queror*, *revertor*, *nitor*²⁷, *utor*, et quae ab his singulis componuntur, quae ideo excepta iure sunt tertiae coniugationis verborum, quia nullam videntur originis occasionem²⁸ monstrare. Idemque hoc etiam in superius relatis²⁹, id est in *ior*, vel in *uor* desinentibus verbis observari potest, quod³⁰ ad tertiam illa pertinent coniugationem, quae quasi primitiva nominum carent communione³¹ ut *gradior*, *morior*, *patior*³², *orior*, *potior*, *fruur*, *liquor*, *sequor*, *exsequor*³³. A nominibus derivata³⁴, i quidem penultimam³⁵ puram habentia, primae sunt, hoc autem privata IIIae coniugationi³⁶ necessario deputantur, quod et³⁷ in *io* desinentibus verbis, id est, activis vel neutralibus, fieri praediximus³⁸; paucis illis, superius³⁹ notatis, ad tertiam redeuntibus primitivis⁴⁰, exceptis etiam in *cor*⁴¹ desinentibus, vel deponentibus, *as* vel *is* ante *cor* habentibus, quae sive primitiva sunt seu⁴² derivativa, solius tertiae sunt, ut *nascor*, *irascor*, *vescor*, *ulciscor*⁴³, *nanciscor*, *expergiscor*, *comminiscor*, *adepiscor* vel *indepiscor*⁴⁴, *obliscor*. Meritoque haec quoque verba, licet quaedam ex his derivativa⁴⁵ sunt a nominibus, tertiam coniugationem non ef-

negotium, *gratior* *gratia* P.; nomina omittunt itidem Cod. et Cam. quemadmodum in supp. — 25) *Auxilior* *auxilium*, *opitulator* *opem tuli*, *rimor* *rima*, *peregrinor* *peregrini*, *miror*, *dignor* *dignus*, *adversor* *adversus*, *testificor* *testificus*, et sim. P. In omittendis nominibus consentiunt Cod. et Cam.; in reliquis dissentiant paululum. Cam. *rimor* vel *eregrinor*, haud dubie ex errore operarum. *Testor* om. Cam. — 26) *Loquor*, *sequor* Cam. P. Tum *quaeror* ex err. Cam. qui error ad calcem editionis a Cam. corr. — 27) *Nitor* abest a Cod. absorptum haud dubie a seq. voc. — 28) *Originis* *nominum* *occ.* Cam. et P. *nominum* in Cod. ab alia m. ascr. — 29) *Idem* *autem* *in* *superioribusque* *relatis* Cam. *Idemque* *etiam* *hoc* *in* *superioribus* *relatis*. Optime Cod. uti dedimus. — 30) *Quia* Cam. P. quod diserte Cod. — 31) *Communione* *carent* Cam. et P. — 32) *Patior* *e* ex typ. errore apud P. — 33) *Sequor*, *exsequor*, *loquor* Cod. sed expuncta voce ultima, quam ignorant Cam. et P. *exsequor* Cam. P. — 34) *A* *nominibus* *derivata* Cod. a rec. m. *autem* *supra* *scr.* Ex nominibus *autem* *der.* Cam. et P. — 35) *Penultimam* *nomini* *Cam.* et P. — 36) Cod. a pr. manu, ut dedimus. Altera m. corr. *primae* *sunt* *coniug.* *hoc* *autem* *pri-*

mitiva, quod *secutus* est P. nisi quod *coniug.* omisit. Cam. cum *py.* m. Cod. facit. — 37) *Et* *addidi* *e* Cod. et Cam. — 38) *Neutralibus* *fieri* *praediximus*. Ita Cod. et Cam. nisi quod Cam. *neutris*. Plura exhibet P. *neutris*, *derivata* *lo* *terminata* *quartae* *primitiva*, *fieri* *pr.* — 39) *Superioribus* P. Ceterum verba ista omnia: *paucis* *illis* — *desinentibus* et interposita desunt in Cod. sed ab eadem manu in margine scripta reperiuntur. Eadem desiderantur apud Cam. praeter vv. *exceptis* *etiam* *in* *cor* *communibus* *des.* quae leguntur. — 40) *Ut* *ab* *tertia* *redeuntibus* *exceptis* P. *ad* *terti* *am* *redeuntibus* *primitivis* *exc.* recte Cod. — 41) *Communibus* h. l. interponunt Cam. et P. quod abest a Cod. — 42) *Sunt* *seu* Cod. *s.* *sive* Cam. *sive* omisso sunt P. — 43) *Paciscor* addunt Cam. et P. quod in Cod. a ser. m. ascr. — 44) *Adepiscor* *vel* *indepiscor*. Ita scripsi e Cod. ubi *adaepiscor* *ū* *indepiscor* expunctis litteris *ind* et suprascripto v. *antiqui*. Male. Nam *ū* non est *ut*, neque *vel* *ut*, sed simpliciter *vel* *Adipiscor*, *vel* *ut* *antiqui* *apiscor* Cam. et P. — 45) *Derivata* Cam. et P.

fugerunt, quae unam in *sco* terminationem, tam in ¹ derivativis, quae formae sunt inchoativae, quam primitivis, quae formae sunt perfectae, sola possidet; semelque ² hoc generaliter est [2167] observandum, quod in *io* seu in *ior* desinentia verba, vel primae sunt, cum sint ³ tantum derivativa, sed observatione primae coniugationis carentia; consonantem vero ante *o* vel *or* habentia verba, prima quidem coniugatio vindicat, quamvis ⁴ plerumque derivata ⁵, tamen habet interdum et primitiva. Tertia vero, absque in *sco* desinentibus inchoativis et communibus, vel deponentibus in *scor* desinentibus; in quibus solis terminationibus habet derivativa ⁶. In omnibus reliquis finalitatibus non facile derivativa, sed primitiva tantum verba habere reperitur. Sed quia in omnibus iam ante dictis sunt tam primitiva, de quibus aliquid potest ignorari, quam derivativa ⁷, quorum dubia est originatione; ne quid ⁸ restet ambigui, placet etiam specialiter singulas terminationes verborum ⁹ scrutari. Quoniam autem ¹⁰ de verbis in *eo* vel in *eor*, in *io* vel in *ior*, in *uo* vel in *uor* ¹¹, desinentibus iam ante dictis nihil, ut opinor, addi potest, nisi hoc quod nec secunda, quae semper in *eo* desinit, verbum potest ¹² habere dissyllabum, absque *neo*, *nes*, *net* et *fleo*, *fles*, *flet* verbis, quod *nevi* et *flevi* fecerunt ¹³ in praeterito; unde et *beo*, *creo*, *meo*, licet in *eo* desinentia secundae deberent esse, tamen primae sunt; *eo* quoque et *queo* quartae sunt ¹⁴ coniugationis. Nec in *io* desinentia, cuiuscunque sint coniugationis ¹⁵, minus tribus syllabis esse possunt; notatis primae quidem *hio*, *hias* ¹⁶, *pio*, *pias*; quartae vero, *fio*, *fis*, *scio*, *scis*, et interdum *cio* *cis*, unde componitur, *excio* *excis* ¹⁷; quod et *cio* secundae coniugationis invenitur. Reliquas terminationes verborum consonantibus praecedentibus ¹⁸ per ordinem in sequenti libello contemplabimur.

1) In addidi e Cod. — 2) Inde a v. *semelque* novum in Cod. incipi segmentum, scriptor notavit in margine his verbis: *aliud epithoma*, quod verum non esse sponte patet. — 3) Vv. *cum sint* male desunt apud P. — 4) Ita recte Cod. *Primae quidem coniugationis ratio plerumque*. Cam P. sine commodo sensu; nam verbum finitum deesse non potest. — 5) *Derivata* Cod. *derivativa* Cam. P. — 6) *Habet derivata* Cod. *habet et derivativa* Putsch. *habet et derivata* Cam. — 7) V. *verba* addunt Cam. et P. — 8) Forte h. l. interponunt Cam. et P. — 9) Addunt h. l. in *secundo libro* Cam. et P. — 10) *Quoniam vero* Cam. et P. — 11) *In eo vel in eor*, *in io vel in ior*, *in uo vel in uor*. Sic recte Cod. Male dissentiunt Cam. et P.: *in Eo vel in Eor*, *in Io*, *vel in Vor*,

vel Io, *vel Ior* exhibentes. — 12) *Habere potest* Cam. P. — 13) Cod. *absque neo nes net et fleo fles flet verbo quod nevi et flevi fecerunt in pr.* Altera manus correxit *facit*. Ego puto nihil discedendum esse a pr. m. nisi quod *verbo* in *verbis* mutandum, qui error eo ortus, quod particulam *quod* pro pronomine haberent. Cam. et P. *absque neo, nes, net verbo quod nevi facit in praeterito, et fleo, fles, flet*. Haec ex corr. — 14) *Sunt deest* apud P. — 15) *Coniugationis* addidi e Cod. — 16) *Et pio pias* Cam. et P. Copula abest a Cod. — 17) *Excio excire* Cam. et P. Paulo post *cio* *cies* P. *cies* abest a Cod. et Cam. — 18) *Secundum ordinem* Cam. et P. Tum tamen post v. *ordinem* interponit Cam. et Cod. post v. *sequenti* suprascr. habet. Nos cum P. omisimus.

EUTYCHII GRAMMATICI

LIBER SECUNDUS¹.

1. **O**mnia in *bo* vel in *bor* desinentia verba quaecunque vocali seu consonante praecedente, primae sunt coniugationis, ut *libo*, *libas*; *probo*, *probas*; *orbo*, *orbas*; *titubo*, *titubas*; *cubo*, *cubas*; *excubo*, *as*²; *subo*, *subas*. Horatius dixit³ in Epodo:

Iamque subando.

Excipiuntur pauca quae ad tertiam coniugationem correptam perveniunt⁴. *A* quidem antecedente longa unum deponens invenitur, ut⁵ *labor*, *laberis*, unde

*Labitur uncta vadis abies*⁶;

apud Virgilium VIII. libro Aeneidos legimus; a quo et participium *lapsus* fit, quamvis sub eodem sensu etiam primae coniugationis activum vel neutrum invenitur antecedente *a*, sed brevi, ut *labo*, *as*, *at*, unde in II. libro Virgilius dixit:

Labat ariete crebro

Iamua.

Scaberet etiam⁸, quod tertiae personae imperfecti temporis subiectivi modi⁹ quandam speciem servans, apud Horatium in libro primo Sermonum¹⁰ reperitur, ut:

Saepe caput scaberet vivos et roderet unguis;

notavimus¹¹, quasi tertiae coniugationis, licet nullam eius aliam notam apud aliquem interim cognovimus; nisi infinitivum *scabere* apud Menippeum¹² Varronem in Catamito; quod venire [2169] a positione verbi, quod est *scabio* vel *scabo*, unde *scabies* nomen est derivatum¹³, verisimile potest existimari¹⁴. *I* vero antecedente¹⁵, haec sunt tantum tertiae coniugationis, brevi quidem ut *bibo*, *is*; longa vero ut *scribo*, *is*. Item vocali longa antecedente unum est tertiae¹⁶, *nubo*, *is*. *M* vero¹⁷ antecedente duo sunt, ut *lambo*, *bis*, unde Virgilius II. libro Aeneidos dixit:

*Lambere flamma comas*¹⁸;

et a¹⁹ verbo *cumbo*, quod simplex in usu non est, composita²⁰, ut *incumbo*, *bis*, *procumbo*, *bis*,

1) Codex uno tenore ad superiora adiungit: *Explicet lib. I. incipit. II.* Praeterea instriptio nulla in Cod. *Liber secundus Eutychis de indicatione finalitatis specialium regularum* Cam. et P. quae sunt a male sedulo adiecta. — 2) *Succubo succubas* addit h. l. P. — 3) *Horatius in Epodo* — refert Cam. et P. Locus Horatii est Epod. XII, 11. — 4) *Quae ad tertiam perveniunt coniugationem* Cam. et P. In Cod. vulgata a ser. manu est restituta. — 5) *U* adiectum e Cod. — 6) *Virg. Aen. VIII, 91. Tum in libro VIII. Aen.* Cam. et P. — 7) *Unde II. lib. Virgil.* Cam. et P. Locus Virg. est Aen. II, 492. — 8) *Scaberet etiam.* Pro his in Putschiana ex interpretatione leguntur: *Excipitur scabere ex prima coniugatione, ne quis putet*

primae coniugationis; sed etiam, quae ignorant Cod. et Cam. — 9) *Est* intrudit h. l. P. — 10) *In I. libro Serm.* Cam. et P. Locus Hor. est Sat. I, 10, 71. — 11) *Notamus* Cam. — 12) *Menippeum* P. Deest h. v. in Cam. *Menippeum* recte Cod. Hunc locum fragmentis Varronis adnumerato. — 13) *Derivatum et* Cod. Cam. et abest recte a P. — 14) *Existimari potest* Cam. P. Ordo noster e Cod. — 15) *Antecedente bo* Cam. P. Porro Cod. haec tamen sunt tertiae. — 16) *Coniugationis ut* addunt Cam. P. — 17) *Consonante* intrudunt Cam. P. — 18) *Virg. Aen. II, 684. In Cod. et Cam. est: libro V. Aeneidos.* — 19) *Deest praepositio in* Cod. — 20) *Sunt* additur in Cod. et Cam.

accumbo, bis, succumbo, bis, quorum ¹ primitivum sine *m* enuntiatur ², tamque ³ simplex, quam compositum sine *m* prolatum, primae coniugationis est, ut *cubo, bas; incubo, bas; procubo, bas; excubo, bas* ⁴.

2. In eo desinentia verba, primitiva seu derivativa, quacunque vocali antecedente, primae sunt coniugationis, ut *placo, as; vaco, as, neco, seco* ⁵, *plico, mico, dimico* ⁶, *emico, frico, dico* penultima brevi, cuius futurum in I. lib. ⁷ Virgilius posuit:

Connubio iungam stabili propriamque dicabo.

Unde *dedico, indico, abduco* componuntur. *Albico, cas*, item ⁸ Horatius carminum libro I.:

Nec prata canis albicant pruinis ⁹.

Vellico, as, item Sermonum libro ¹⁰ primo:

Vellicat absentem Demetrius.

Claudico, claudicas; vindico, cas; duplico, cas; eradico.

Terentius in Andria:

Dii te eradicent, ita me miseram territas ¹¹.

Mendico, suffoco, loco, voco ¹², quod penultimam nominis longam in verbo corripuit. Notatur tertiae, *coco, cocis*, et quae ab eo componuntur, *decoco, percoco, incoco* ¹³, cui verbo licet nomen adhaeret *cocus*, tamen non ab eo verbum, sed a verbo nomen deduci monstratum in supradictis sufficienter existimo. Excipiuntur pauca etiam, quae tertiae ¹⁴ sunt coniugationis, differentiae causa. *I* quidem vocali longa antecedente, *dico, cis*, id est *narro*, ut distet ab eo ¹⁵ [2170] cui brevis *i* antecedit, et sensu et coniugatione et tempore. Unde merito suis respondent primitivis ab utroque composita, ut *edico, cis, praedico, cis*; longitudinem primitivi servans, tertiae est coniugationis ¹⁶, praeteritum perfectum tempus in *xi* faciens, ut *praedixi*, quando, quod Graece *προλέγω* ¹⁷, monstrat. *Praedico* autem, *praedicas*, item brevitatem primitivi servans, a prima ¹⁸ est, praeteritum perfectum tempus in *avi* faciens, ut *praedicavi*, cum, quod Graece *ηγούσω*, significat, et *indico* tam *indicis* longa *i* antecedente, ut ¹⁹ apud Virgilium lib. I.:

Et divum templis indicit honorem ²⁰;

apud eundem libro VII.:

Hoc et tum Aeneadis indicare bella Latinus ²¹;

ex quo ²² perfectum *indixi* fit, ut Lucanus lib. II.:

1) Pro v. *quorum* in Cod. *cu'* (*cuius*) sed correctum in ora libri *quorum*. In Cam. desideratur pronomen. — 2) *Enuntiatur* Cod. *enuntiatum* P. Omnis locus in Cam. ita se habet: *succumbo, is, primitivum sine m prolatum*; omissis reliquis. — 3) Cod. *tamq.* (sic) i. e. *tamque*, quod dedimus; *tam* P. — 4) *Excubo, bas* addita e Cod. — 5) *Plico, seco* hoc ordine P. *plico sero* Cam. — 6) *Demico* Cod. a pr. m. sed corr. *dimico*. — 7) *Aeneidos* add. P. Cam. Locus est Virg. Aen. I, 73. — 8) *Albico item cas* Cod. male. — 9) Horat. Od. I, 4, 4. Ceterum Cod. *haec prata cet.* — 10) *Lib. I* P. Locus est Horat. Serm. I, 10, 79. ubi editi exhibent *vellicet*. — 11) Terent. Andr. IV, 4, 22. In Cod. insulsum interpretamentum supra vocem *Andria: virili arte*. Tum Cod. *miserum*. —

12) *Mendico as, suffoco as, loco as, voco as* Cam. P. — 13) Notatur tertiae coniugationis *coquo coquis* — *decoquo is, percoquo is, incoquo is*. Cam. et P. nisi quod in Cam. *praecoquo, pro percoquo*. — 14) Cod. tertiae quae sunt, sed signis apposis ordo correctus. — 15) Verbo addunt Cam. et P. — 16) Coniugationis additum e Cod. — 17) Quod graeci dicunt *προλέγω* Cam. P. Graecum verbum in Cod. satis clare scriptum. — 18) *A prima est*; ita Cod. primae est Cam. P. — 19) *Legimus* addunt Cam. et P. — 20) Virg. Aen. I, 632. — 21) Virg. Aen. VII, 616. *Vy. et tum* in Cod. supra versum scripta. — 22) *Praeteritum* addunt Cam. P. — 23) Lucan. Phars. II, 4. — 24) *V. uvida* a rec. m. ascriptum in Cod. Locus est Hor. Od. I, 5, 14. seqq. — 25) Cod. a pr.

Indixitque nefas ²³;

quam indicas, ut apud Horatium Carminum lib. I.:

— *Me tabula sacer*

Votiva paries indicat, uvida ²¹

Suspendisse potenti

Vestimenta maris Deo.

et apud Ovidium in XI. libro Metamorphoseon:

Omnia servavit, lapidis color indicat illum ²⁵.

Apud eundem in XII. ²⁶:

Cornua fronte gerit; quem vobis indicat auctor ²⁷;

ex quo ²⁸ perfectam fit indicavi. Duco quoque u longa antecedente, tam in simplici ²⁹, quam in omnibus compositionibus tertiae coniugationis est ³⁰, *abduco, cis; adduco, cis; subduco, cis; educo, educis*, id est, extraho. In una tantum ³¹ compositione *educo* u brevi profertur, differentiae causa, significans nutrio, et tum ³² solum primae est coniugationis, ut apud Virgilium ³³ libro X.:

Quatuor hic iuvenes, totidem quos educat Ufens.

Tamen videtur *educo, educas*, verbum rationabilius a nomine ³⁴ verbali, quod est *dur, ducis*, derivatum, iure primae esse coniugationis, ut tempus etiam nominis in penultima verbi servatum significat.

3. Consonante quoque quacunque absque *s* antecedente in co. finita verba, primae [2171] sunt coniugationis, ut *pecco, as; calco* ³⁵, *sulco, malco, trunco* ³⁶; Lucanus in libro VI. ³⁷:

— *Caesorum* ³⁸ *truncare cadavera regum;*

ex quo componitur *obtrunco, obtruncas*. Sic etiam verbum *inesco, eas*, quod Terentius in *Adelphis* ponit ³⁹:

Nescis inescare homines Sannio;

primae est coniugationis, licet *s* habeat ante co. ⁴⁰, quia a nomine *esca* deductum, tam nominis servavit ⁴¹ scripturam in verbo, quam regulam a nomine derivatorum verborum. Notatur tertiae, *vinco, vincis*, et ab eo composita, *convinco, convincis; devinco, devincis; parco* quoque quod solum *r* ante co habens tertiae coniugationis est. *S* vero antecedente, si quidem sint inchoativa, tertiae sunt sine dubio, ceu praedictum est, coniugationis, ut *borresco* ⁴², *tepesco, calesco, erubesco, is,*

m. indicat et illud; sed rasura corr. illum extrita et coni. Locus est Ovid. Met. XI, 405. — 26) *Libro* addunt Cam. P. — 27) Ovid. Met. XV, 596. In Cod. a pr. m. est *geritq.* (sic) *vobis ille indicat*; sed correctum *gerit quem*, ut est apud Ovidium, et v. *ille expunctum*. Quae Cam. P. Ceterum in editis apud Ov. *augur, pro auctor*. — 28) *Praeteritum* addunt Cam. et P. — 29) *Simplicitate* solus P. — 30) *Ut* interponunt Cam. P. — 31) *Tamen P. in unam tamen*

Cam. Ceterum Cod. vitiose: *educo inde educis ex hoc* (sic) *in una tantum*. — 32) P. Cam. *et cum solum*. In Cod. *et in* (sic) *tum solum*. Recipiendum erat *tum*. — 33) *In* add. Cam. P. Locus Virg. est Aen. X, 518. — 34) *Deductum* intrudit solus P. *A nomine*

verbi Cam. *verbali* etiam Cod. quod corrigendum putavi. — 35) *Calcas* add. in Cam. P. — 36) *Truncas* add. in Cam. P. — 37) *Libro VII.* Cam. P. Recte Cod. numerum exhibet. Est enim libri VI, v. 584. — 38) Male v. *bello* hic interponunt Cam. P. quam vocem ignorant Cod. et Edd. Lucani, ubi versus sic legitur: *Sanguine; caesorum truncare cadavera regum*. — 39) In Cod. supra v. *Adelphis* insulsa legitur glossa: *fraternis scripturis*. Ceterum *posuit* exhibet solus P. Tum in Cod. v. *Nescis* voci *inescare* a rec. m. superscriptum; idem deinde porro *homines insano* exhibet. Locus est Terent. Ad. II, 2, 12. ubi Bentleius non sois. — 40) *Licet habeat s ante co* hoc ordine Cam. P. — 41) *V. servavit* in Cod. suprascr. — 42) *Timesco* interponit solus P.

Z

GRAMMAT. LAT. I.

quae non solum a verbis secundae coniugationis, sed etiam a verbis primae coniugationis, ut *labo*, *labas*, quod est primae, *labasco*, et, licet raro, a nominibus etiam derivata inveniuntur, ut *vesperasco*, *iuvenesco*, *glisco*; et si non sint a verbis, tamen inchoativa sunt. *S* ante *co* habentia, si non ² a nominibus derivantur, tertiae sunt similiter ³, *pasco*, *pascis*, *pavi*; *cresco*, *crescis*, *crevi*; *compesco*, *compescis*, *compescui*; *disco*, *discis*, *didici*; *adsuesco*, *adsuevi*⁴; *posco*, *poposci*; *quiesco*⁵, *quievi*; unde nomen derivatum⁶, *quies*, *quietis*, quod *inquieta*, *inquietas*, verbum primae coniugationis facit⁷, rationabiliter syllabis genitivi nominis respondens. Praedicta autem verba non esse inchoativa praeteritum perfectum tempus ostendit; *inesco* vero, *inescas*, ut⁸ nec inchoativum, nec primitivum, sed a nomine *esca* deductum, iure primae coniugationis est⁹. In *cor* desinentia, cuiusunque sint generis vel significationis, nisi *as*, vel *es*, vel *is*, ante *cor* inveniatur, primae sunt coniugationis, quacunque vocali seu consonante antecedente, ut *precor*, *caris*; *suspikor*, *ris*; *ludificor*, *ris*; *iocor*, *mercor*, *graecor*¹⁰; Horatius in Sermonum libro secundo:

— *Vel si Romana fatiget*
*Militia adsuetum graecari*¹¹.

Bacchor quoque *baccharis*, ut Virgilius Aeneidos libro IV.:

Bacchatur qualis commotis excita sacris
*Thyas*¹².

[2172]

Est et¹³ *stomachor*; *stomacharis*, ut Terentius in Eunuchio:

*Id equidem adveniens mecum stomachabar modo*¹⁴.

Licet in *chor* aspiratum desinunt, ut a nominibus *Baccha*, *stomachus*, derivata; tamen huic regulae sunt imputata¹⁵; et ad primam iare pertinent coniugationem. *As* autem vel *es*, vel *is*, ante *cor* inventa, etiamsi a nominibus deducantur, sine dubio tertiae sunt, ut dictum est, coniugationis, ut *nascor*, *irascor*, *vescor*¹⁶, *ulciscor*, *nanciscor*, *paciscor*, *comminiscor*, *adipiscor*, *obliviscor*, *expergiscor*¹⁷.

1) Vv. verbis primae coniugationis, ut, ab antiqua manu in Cod. superscripta, necessaria sunt et recipienda erant. In Cam. et P. locus ita est mutilatus: *sed etiam a labo as, quod est labasco*. Recte etiam Cod. *quod est primae, labasco*. — 2) Hunc totum locum ita exhibet P. *Et si non sint tamen inchoativa s ante co habentia si non a verbis sint, sed a nominibus deriventur*; cet. Cam. sic: *Et si non sint inchoativa, s, habentia, si non a nominibus deriventur*. Codex sic: *Et si non sint tamen inchoativa s. ante co. habentia si non a nominibus derivantur*. Omnia, quae sic supra scripta sunt, ab antiqua sunt manu. Quae recte collocata et intellecta, optimam praestant lectionem. — 3) Ut add. a Cam. et P. — 4) *Adsuesco*, *adsuevi* ita Cod. *asuesco*, *asuevi* Cam. *assuesco*, *assuevi* P. — 5) *Quiescis* intrudit sola P. — 6) *Derivatium* P. Cam. — 7) *Facit* Codex, *fecit* Cam. P. — 8) Cod. *ut nec est inchoativum*. Cam. *ut*

nec incho. recte idque dedimus. P. omittit *ut* et *est*. — 9) *Coniugationis est* Cod. *est coniug.* Cam. P. — 10) Glossa in Cod. *luxurior*. — 11) *Adsuetum* Cod. *asuetum* Cam. P. Locus est Hor. Sermon. II, 2, 11. Ceterum in Edd. Horatii plerumque *fatigat* indicativo. Glossae in Cod. ad v. *graeoari* etiam h. l. ascriptae: *iocari*, *ludere*, *luxoriari*. — 12) Virg. Aen. IV, 301. Ceterum *Thyas*, non *Thyias*, in Cod. — 13) *Est et* haec desunt apud Cam. et P. — 14) Terent. Eunuch. II, 3, 31. *Id* in Cod. deest, sed pro eo *idem* supra versum scriptum. — 15) *Imputanda* Cam. P. *imputata* Cod. — 16) *Irascor*, *vescor*, *ulciscor*, *nanciscor*, *paciscor* ita Cod. *irascor*, *ulciscor*, *vel paciscor* Cam. P. — 17) Addunt h. l. *nanciscor* Cam. P. Ceterum in Cod. *adaepiscor*. — 18) *Verba* deest in Cam. P. — 19) *Subiacebunt* Cod. Cam. *subiacent* P. — 20) Codex sic: *Cicero pro V. l. roscio*, ita ut supra numeri signum legatur *p n n* i. e. *praenomen*, et supra v. *roscio*, *co*g i. e. *cognomen*. Est locus Cic. pro Rose.

4. In *do* desinentia verba¹⁸ vocali praecedente, siquidem sint a nominibus derivata, generali regula, primae subiacebunt¹⁹ coniugationi verborum, ut *sedes, sedis, sedo, as; nudus, nudo, as; foedus, foedo, as; tardus, tardo, as; heres, exheredo, as; Cicero pro Sexto Roscio*²⁰: *Exheredare filium pater cogitabat. Lapis, lapido, as; ex quo componitur dilapido, das; Terentius in Phormione*²¹:

Priusquam dilapidet nostras triginta minas.

*Fraus, fraudo, as; laus, laudo, das; cor, concordo, as; udus*²², *udo, das; et ab eo videtur quasi subudo per syncopam sudo, sudas, factum, unde sudor nomen derivatur*²³. In *do* autem desinentia, nec a nominibus deducta, naturaliter longa vel brevi syllaba antecedente, tertiae sunt coniugationis²⁴, *vado, vadis, invado, invadis; rado, cedo, incedo, incedis*²⁵; *pedo, pedis; Horatius Sermonum lib. I.*²⁶:

Nam displosa sonat quantum vesica, pepedi.

*Fido, fidis; strido, is; laedo, caedo, inlido, occido*²⁷, quae a *laedo* et *caedo* composita longitudinem diphthongi observaverunt. *Rodo item rodīs*²⁸; *prodo, dis; cudo, dis; ludo, dis*²⁹; *Terentius in Heautontimorumenō*³⁰:

— argentum cudo.

Excudo, dis; procudo, dis; Virgilius Aeneidos libro I.:

*Ac primum silici*³¹ *scintillam excudit Achates.*

*Item in VI.*³²:

Excudent alii spirantia mollius aera,

Item Georg. lib. I.:

*— durum procudit arator*³³

Vomeris obtusi dentem, cavat arbore luntrem.

Trudo, trudis, detrudo, detrudis, abstrudo et rudo, cuius apud Persium legimus infinitivum, rudere: [2173]

Am. c. 19: — 21) Comœdiæ titulo in Cod. suprascr. *commentariolo*. Locus est Terent. Phorm. V, 7, 4. Cod. exhibet: *nostras stringit animas pro vv. nostras triginta minas*, ut sit memorabile exemplum male distinctorum verborum. — 22) *Udi* addunt Cam. P. — 23) *Derivatur* in Cod. supra verbum scriptum. — 24) *Ut h. l. interponunt* Cam. P. — 25) *Caedo, incido, pedo* male P. *caedo, incaedo, pedo* Cam. ut dedimus recte exhibet Cod. — 26) *Horatius, lib. I. Sermonum* Gatt. P. Locus est Horat. Sermon. I, 8, 46. — 27) Cod. *inlido occido* (sic). Addit *incido incidis* sola P. — 28) *Rodo item rodīs* ita Cod. *Item rodo, rodīs* Cam. P. — 29) *Cudo cudis* addunt Cam. P. — 30) Cod. *inautontimorumenom causam tim: e non argentum cudo excudo*. Verba tamen haec: *causam tim — non* a scriptore deleta sunt. linea supra et subter ducta. Locus est Terent. Heautont. IV, 4, 18. — 31) *Silicis* Cam. P. *silici* recte Cod. Locus est Virg. Aen. I, 174. — 32)

Idem libro VI. P. Recte Cod. Item in VI. Cam. Item lib. VI. Tam Excudent Cam. P. Locus est Virg. Aen. VI, 847. ubi recte editi futurum exhibent. Nos tamen Codicis lectionem sequendam duximus. — 33) Omnis hic locus in Cod. ita est comparatus: *vomeris obtusi dentem: arbore q. aduntem* (correctum *luntrem*). *trudo trudis detrudo abstrudo et rudo* (sic) et (sic) *cuius apud Persium legimus infinitivum rudere* cet. Alterum illud suprascriptum vocabulum potest etiam *gluidim* legi, quod puto esse barbaram glossam ad v. *rudere*, cuius tamen patriam non habeo dicere. Cam. et P. ita haec praebent: *Vomeris obtusi dentem, cavat arbore luntres. Trudo trudis, detrudo detrudis* (ita P. ex typographi errore; recte Cam.) *abstrudo, obtrudo, et rudo* *cuius apud Persium legimus infinitivum rudere* cet. Edendum igitur e Cod. *obtusi, luntrem*, omittenda vv. *obtrudo* atque *et ante v. cuius*. Virg. Georg. I, 261. seq.

Z *

*Findor ut Arcadiae pecuaria rudere credas*¹.

ut est ex participio eius, quo Virgilius utitur, suspicari². Aeneidos enim libro III. dicit:

— *primusque rudentem*

*Contorsit laevas proram Palinurus ad undas*³.

Item⁴ lib. VII.:

Hinc exaudiri gemitus iraeque leonum,

Vincla recusantum, et sera sub nocte rudentum.

Item Georgic. lib. III.:

Comminus obtruncant ferro, graviterque rudentes

*Caedunt*⁵.

5. Nomen quoque, quo navis funes significantur, id est rudentes, non aliunde nisi a *rudo*⁶ reor deductum, ut idem docet Virgilius in I. libro⁷ dicens:

*Insequitur clamorque virum stridorque rudentum*⁸.

*Plaudo, dis, cludo vel claudio*⁹, *dis*; *cado* quoque *cadis*, licet antecedens a corripitur¹⁰, tertiae coniugationis. Et *occido, occidis, incido, incidis, decido, decidis* etiam, quando a *cado* sunt¹¹, i tantum penultima correpta¹². *Edo* quoque *es*¹³ licet anomalum est per personas, et *divido, dividis*, quamvis penultimam corripit¹⁴, tamen nihil discrepat a coniugatione. Notantur primae coniugationis duo verba producentia¹⁵, *trucido, as, formido, as*, quod in eadem voce tam verbum quam nomen significat; et unum i corripienti, *trepido, as*, quod a *trepidus, trepidi*¹⁶ nomine veniens iure primae est¹⁷. *N* quoque ante *do* habentia tertiae sunt similiter coniugationis, ut *scando, dis; ascendo, dis; pando, dis; pendo, tendo, prehendo, incendo, offendo, fendo, scindo, condo, dis; tundo*¹⁸, *mando, fundo*. Nisi tamen¹⁹ eiusmodi verba de nominibus derivantur²⁰; tunc enim sine dubio primae coniugationis erunt, ut *unda, undo, as; inundo, as; abundo, as; exundo, as*; Virgilius Aeneid. lib. XII.:

*Ad coelum undabat vertex*²¹.

[2174]

1) Pers. Sat. III, 9. ubi nunc plerumque editur: *Finditur; Arcadiae pecuaria rudere dicat*. Post vocem *credas* in Cod. a recentiori manu suprascripta: *ab eo nempe potest, quod est rudo dis*, quae in Cam. et P. ita leguntur: *Et ab eo verbo venire potest, quod est rudo dis*, quae apertissime interpretamentum serius additum produnt. Tum *ut est ex* Cod. est deest in Cam. et P. — 2) *Suspiciari potest* Cam. P. Sed Cod.

tur potest

sic: *suspiciari aeneidos*; quae suprascripta, a seriori manu sunt. Nimirum librarius sive emendator Codicis non intelligens formulam *est — suspiciari* varie aggressus est locum mutare, unde omnis corruptio huius loci orta. — 3) Virg. Aen. III, 561. seq. — 4) Item Cod. Cam. Idem P. Tum Cam. libro quarto. Cod. et P. lib. VII. Est locus Virg. Aen. VII, 15. — 5) Virg. Georg. III, 374. — 6) Vv. nisi a *rudo* addidi e Codice. Desunt in Cam. P. — 7) In libro I. P. in libro primo Cam. — 8) Virg. Aen. I, 87. — 9) *Cludo vel*

claudio Cod. *Claudio claudis, vel cludo dis* Cam. *Claudio claudis, vel cludo dis* P. — 10) *Corripiatur* Cam. P. Paulo post tertiae est coni. Cam. P. Est ignorat Cod. — 11) *Quando a cado sunt*: sic Cod. a pr. manu, recentior manus: *si quando composita a cado sunt*, vv. si et composita suprascriptis. *Quando composita a cado sunt* Cam. P. — 12) *Est addunt* Cam. P. — 13) *Vet edis addunt* Cam. P. Tum *anomalum* est Cam. P. *anomalum est*, ut dedimus, Cod. — 14) *Penultima corripitur* P. *penultimam corripuit* Cam. et Cod. a rec. man. *penultimam corripit* Cod. a pr. m. — 15) *Ut interponit P. verba procedentia, id est, trucido* Cam. — 16) *A trepidus trepido* Cod. a *trepidus, trepidi* recte Cam. P. — 17) *Coniugationis addunt* Cam. et P. — 18) *Condo distundo* cum glossa *tero* Cod. *Condo tundo* P. *Tundo om.* Cam. Tum *modo* typographi errore P. — 19) *Nisi tamen* Cod. P. *nisi cum* Cam. Tum pro *eiusmodi*, quod Cod. exhibet a pr. m., correctum in eodem huiusmodi. Sed *eiusmodi*

Idem in eodem:

— *hinc densi rursus inundant*²².

Idem in III. lib. Georgicon:

*Ergo apibus fetis idem*²³, *atque examine multo*
Primus abundare, et spumantia cogere pressis
Mella favis.

Faecundus, foecundo, as. Idem in eodem:

*Et viridem Aegyptum*²⁴ *nigra foecundat arena.*

Secundus, secundo, as. Idem Aeneidos lib. III.²⁵:

Rite secundaret visus, omenque levaret.

Ab eo quoque²⁶, quod est menda vel mendum, nomine²⁷ (utramque enim terminationem veteres usurpant; Cicero in Praetura Siciliensi²⁸: *Quod mendum ista litura correxit.* Ovidius artis amatoriae lib. I.:

*Nocte latent mendae vitioque ignoscitur omni*²⁹.

Idem eiusdem³⁰ lib. II.:

Eximet ipsa dies omnes ex corpore mendas);
verbum fit³¹ emendo, as; ut Iuvenalis lib. V.:

— *Et tamen uno*

*Semodio scobis haec emendat servulus unus*³².

et Statius Thebaid. lib. I.:

— *quo tempore tarde*

Terrarum furias abolere, et secula retro

*Emendare sat est*³³.

Sed etiam differentiae significationis causa tam primae quam tertiae quaedam ex his inveniuntur,

etiam Cam. P. — 20) Derivantur Cod. deriventur Cam. P. — 21) Virg. Aen. XII, 673. ubi plerumque editur *vortex*. — 22) Virg. Aen. XII, 280. In Cod. est *inundabant*, sed correctum. Ibidem pro interpretatione a seriori manu supra verum scriptum *fluctus*, relatum ad adi. *densi*. — 23) Cod. ab antiqua manu:

Ergo apium atque examine cet. sed a rec. m. illa p. suprascripta puncto apposito deleta, et haec ascripta: *apibus fetis idem*. Est locus Georg. IV, 139. seqq. — 24) Cod. *Idem in eodem virilem etus secundus* cet. Sic ab antiqua manu; sed correctum: *Et viridem aegyptum nigra secundat harena*. Est locus Virg. Georg. IV, 293. — 25) *Aeneid. lib. IV. P. aeneidos libro III.* Cam. Recte Codex, ut dedimus. Tum *secundarent* — *levarent* Cam. P. quemadmodum apud Virgilium legitur. Sed Cod. diserte *secundaret* — *levaret* singulari numero. Locus est Aen. III, 36. — 26) *Ab eo quoque*. Ita Cod. Cam. *Et, sive ab eo quoque*

male P. — 27) *Nomine*. Ita Cod. et Cam. *nomen* P. — 28) Cicero Act. II. in Verr. lib. II, cap. 42. In Cod. est *litura*, i. e. *litura*, quod dedi. *Littera* Cam. *littera* P. — 29) Ovid. A. A. I, 249. — 30) *Idem in eodem* male Cod. *Eiusdem* Cam. P. quod retinui. Locus est Ovid. A. A. II, 653. *Et eximet* Cod. — 31) *Verbum ex eo fit* Cod. — 32) Iuvenal. Sat. XIV, 66. seq. Lectio apud Iuvenalem fluctuat inter *scobis* et *scobis*. Cod. noster *scobis* atque ita etiam Cam. P. „Iuvenalis satirae sedecim in multis Codd., tam scriptis quam editis, distribuuntur in quinque libros, quorum primus quinque priores, secundus sextam, tertius septimam, octavam et nonam, quartus decimam, undecimam et duodecimam, quintus tres ultimas complectitur. Hi libri laudantur iam a Prisciano et a vetere Scholiasta ad Sat. III, 240.“ *Rupert. in Ed. Iuv. tom. I, pag. CLXXV.* — 33) Statius Theb. I, 268. *Tarde* Cod. *tandem* Cam. P. et libri apud Statium. Tum in Cod. est: *Emendare facta supra scriptis his: en sat*

ut *mando*, *mandis*, id est *manduco*¹, ut primitivum, tertiae²; *mando*³, *mandas*, quasi⁴ *manum do*, id est *permitto*, quasi derivativum vel compositum, primae; unde etiam *amendo*⁵, *as*, *commendo*, *as*, facta sunt. Idem quod ad fusionem quidem attinet, *fundo*, *is*, ut primitivum, tertiae, unde *fundus* nomen, id est ager, derivatur, quod fundit nobis fructus; et est aliud⁷ nomen *fundus*, quod altitudinem significat; *fundo*⁸, *das* verbum, id est, fundamenta pono, quod a nomine quod est *fundus*, id est, *πυθμῆν*, derivatur, unde et *profundus* componitur, a quo⁹ *fundamenta* dicuntur, iure primae coniugationis est.

6. Verbum vero monosyllabum *do*, *das* simplex quidem, primae¹⁰ est, et si [2175] cum adverbis vel dissyllabis praepositionibus componatur, servat¹¹ coniugationem, ut *circumdo*, *circumdās*; *pessundo*, *as*; cum monosyllabis autem praepositionibus, vel cum nominibus¹² compositum, tertiae fit coniugationis, ut *trado*, *dis*, *reddo*, *dis*, *dedo*¹³, *dis*, *perdo*, *dis*, *prodo*, *dis*¹⁴. Sic etiam *credo*, *vendo*, a *cretum do* et *venum do*¹⁵, ut quidam putant, composita sunt. Sed quamvis praeter consuetudinem sit Latinorum verborum¹⁶, ut eadem manente finalitate, compositio sola mutet coniugationem; videtur tamen hoc imitatione Graeca mutatum, apud quos simplex quidem verbum circumflexum *ὀρκῶ*, *ὀρκῶις* tertiae, compositum autem *ἐϋορκῶ*, *ἐϋορκῆις*, *ἐπιορκῶ*, *ἐπιορκῆις*, primae est; simplex Graecum *συλῶ*, *συλᾶς* secundae; compositum vero *ἱεροσυλῶ*, *ἑῖς*¹⁷ primae circumflexorum est coniugationis. Quod perspicaciores Graecorum rem tuentes¹⁸ adfirmant huiusmodi verborum declinationes non a verbis simplicibus, sed magis a nominibus compositis, *ἐϋορκος*, *ἐπιορκος*, *ἱεροσυλος*; inde¹⁹ composita verba²⁰ facta, verbis in declinatione non respondere primitivis. Ex quo mihi²¹ videtur *do* verbum in simplicitate praeter regulam declinatum, suam in compositione cepisse²² proprietatem. Primitivum enim²³ existens tertiae debuit esse coniugationis, quia in *do* desinentia verba tunc tantummodo primae sunt coniugationis, cum a nominibus derivantur; primitiva vero tertiae solius, ut²⁴ ante lata demonstrant exempla. Quod igitur, cum circumflexum esset et monosyllabum²⁵, perdidit, ut non esset tertiae, sed primae coniugationis, more scilicet aliorum monosyllaborum, sicut *no*, *nas*, *nat*; *flo*, *sto*; *for*,

laborat, quae quid sibi velint nescio. *Emendare sat est* Cam. P. et libri Statiani. — 1) Vv. id est *manduco* in Cod. a ser. manu suprascripta sunt. — 2) *Coniugationis est* addunt Cod. et Cam. — 3) *Autem* et male intrudunt Cam. et P. — 4) *Quasi in manum do* Cam. et P. Praepositionem ignorat Cod. — 5) *Est* addunt Cam. P. — 6) Male *emendo* Cam. P. *amendo* Cod. i. e. *amando*. Nisi forte eodem modo recte dicitur *amendo*, ut *commendo*, in qua sententia est Heinrich. ad Cic. orat. pro Scauro Fragm. pag. 205. ed. Beier. — 7) *Et est aliud nomen fundus* rectissime Cod. *At aliud est n. f.* Cam. P. — 8) *Vero* intrudunt Cam. P. — 9) *A quo fund.* Cod. *a quo et f.* Cam. P. *Et* suprascr. in Cod. a ser. m. — 10) *Coniugationis est* P. *Est coniugationis* Cam. — 11) *Suam* interponunt Cam. P. — 12) Codex mendose: *vel communibus*. — 13) *Dedo* in Cod. suprascr. sed ab antiqua manu. — 14) *Tendo* addit Cam. *tendo*, *is* P. — 15) Haec ita in Cod. *vendo ac redundo et venundo, ut quidam* cet. Cam. *vendo a cretum et do ut quidam*

p. Iam vide quanto mendosiora haec apud P. *vendo redundo et venundo a cretum ac venum et do ut quidam putant*. Apertum enim est, una litterula mutata verissimam esse codicis scripturam eamque retinendam: *vendo*, *a cretum do et venum do ut q. p.* cet. — 16) Hoc loco, ut videtur ante vv. *ut eadem* haec in Cod. suprascripta leguntur: *non nisi in verbo quod edo tantum videtur*, quae quo referam non habeo dicere. Item paullo post, ante v. *finalitatem* ab alia manu additum *interim*, quod pariter alienum esse videtur. — 17) Graeca haec omnia satis clare scripta in Cod. omissis tamen spiritibus et accentibus. Ante v. *συλῶ* e Cod. interposui *Graecum*. — 18) *Rem tuentes* ita scripsi e Cod., ubi est *renituentes*, ut puto; nam quia punctum supra *i* deest, etiam *rem tuentes* voluisse potest librarius, id quod dedi. Correctum tam *refutantes* a rec. m. idque exhibent P. Cam. — 19) *Inde* Cod. Cam. unde P. *inde videntur* Cam. — 20) *Verba graeca* sola P. — 21) *Quoque* addunt Cam. P. — 22) *Cepisse* Cod. *accepi* P. *recepisse* Cam. — 23) *Enim* deside-

faris, fatur; id in compositione recipit, ut ad tertiam solam pertineat coniugationem, absque duabus compositionibus id est *circumdo, as*; *pessumdo, as*; in quibus videntur integra servari, cum naturaliter his in unitatem non²⁶ cohaeret. In *dor* desinentia primae sunt coniugationis [2176] *nis*²⁷, *vador, praedor, verecundor*.

7. In *go* vel in *gor* desinentia verba ex antecedentibus litteris dinoscuntur. *A* igitur ante finalem habentia syllabam, primae sunt coniugationis, ut *propago, as, vagor, vagaris*²⁸, *refragor, garris*. Notatur²⁹ tertiae³⁰, *ago, agis* ut primitivum, et ab eo composita, sive servant *a* in compositione, ut *perago*³¹; seu mutant eam, ut *exigo, subigo*; seu penitus excludant, ut³² *coggo*. *E* ante *go* praecedente tertiae sunt, ut *lego; dego*³³ etiam *degis* ab *ago* compositum. Excipiuntur³⁴ *nego, negas, lego*³⁵, *legas, e* longam habens, ad differentiam primitivi³⁶, et a nomine, quod est *lex, legis*, derivatum. *Lego* enim³⁷ legitime et iure servans *e* longam nominis, primae est coniugationis³⁸. *Allego*³⁹ quoque et *ablego*⁴⁰ et *relego*, licet aliud significare videntur, eiusdem sunt coniugationis, ut a *lego*, quod penultimam longam habet, derivata. Ut Virgilius⁴¹ in III. lib. Georgic.:

*Atque ideo tauros procul atque in sola relegant
Pascua.*

Terentius in Andria:

*Ne*⁴² *a me credas allegatum hunc senem.*

Cicero Verrinarum IV. lib.: *Causam sese dimisso atque ablegato consilio defensurum negavit*⁴³. Lucanus:

*— dum bella relegem,
Extremum Scythici transcendam frigoris axem*⁴⁴.

Statius Achilleidos I. lib.⁴⁵:

ratur in Cod. — 24) Haec ante lata P. abest pronomen a Cod. et Cam. — 25) *Circumflexum esset et monosyllabum* Cod. Cam. *circumfl. esset, do ipsum ut monos.* P. — 26) *Non sic coheret* Cam. *Non sic cohaeret* P. Sic abest a Cod. — 27) *Ut* addunt Cam. P. — 28) *Indagor* h. l. additum in Cod. a ser. m. a Cam. et P. receptum est. Male; est enim activum *indago*, neque inveniri videtur *indagor* deponens. — 29) *Notatur* Cod. *notantur* Cam. P. — 30) *Coniugationis* addunt Cam. P. — 31) *Circumago* Cam. P. *perago* Cod. Statim post *sive* Cam. P. seu Cod. — 32) *Ut dego, cogo.* Cam. P. *De-go* in Cod. a ser. manu ascr. quod recte omittitur, quia paullo post commemoratur. — 33) *Dego etiam degis* Cod. *dego is etiam* Cam. P. — 34) *Excipitur* Cam. P. *excipiuntur* Cod. — 35) *Enim male* additur in Cam. P. et, si recte enotavi, etiam in Cod. Sed omittendum esse, docet verbum *excipiuntur* omnisque orationis tenor. — 36) *Lego is* intradunt Cam. P. — 37) *Lego enim legitime et iure servans e longam nominis* ita rectissime Cod. Cam. nisi quod Cam. *longam*

e ordine inverso. Pro quibus haec in P. *Lego enim legas longitudinem legitime et iure servans nominis*, cuius corruptionis fontem monstrat Cod. ubi post *v. enim* litterula quaedam legitur quae esse videtur *ē*, sic, lineola supra ducta. Sed eadem magno puncto *imposito* deleta est. — 38) *Est coni.* Cod. *Coni. est* Cam. P. — 39) *Allego quoque* cet. Haec desunt in Cod. usque ad *vv. a lego*, aberrante librario ab *allego* ad *a lego*; ita ut oratio ita manca procedat: *allego quod penultimam*. — 40) Hoc loco rursum quoque intrudit P. quod recte ignorat Cam. — 41) *Ut Virgilius* Cod. ut om. Cam. P. Locus Virg. est Georg. III, 212. — 42) *Ne* abest a Cod. tuentur tamen Cam. P. Locus est Terent. Andr. V, 3, 28. ubi tamen ordo est: *Ut ne credas a me allegatum hunc senem*. — 43) Cic. Act. in Verr. II, lib. II, 30. Ceterum *causam* P. *causam esse* Cam. *causam sese ipso atque* Cod. *dimisso* recte cum libris Ciceronis Cam. et P. — 44) Lucan. Phars. VI, 324: seq. ubi plerumque editur: *frigoris orbem*. — 45) *Achilleidos I. lib.* Cod. *Achilleid. I. P. Achil-*

*Peleus te nato socerum et Thetis hospita iungunt,
Allegantque suos utroque a sanguine divos.*

Ovidius in *Ibide* ¹ participium ponit:

*Ille relegatum gelidas Aquilonis ad oras
Non sinit exilio delituisse suo.*

I ante *go* antecedente, siquidem sint ex praepositione et *ago* verbo composita, tunc enim servant primitivi coniugationem, et tertiae sunt, ut *exigo*, *ambigo*, *subigo*, *abigo*, *prodigo* ², sicut etiam *perago*, *circumago*. Carentia vero praepositionis observatione, brevi quidem *i*, primae sunt coniugationis, ut *ligo*, *as*, *rigo*. *Litigo* quoque *as*, *remigo*, *as*, *navigo*, licet [2177] quibusdam videntur ab *ago* verbo composita, tamen quia cum nominibus sunt composita, iure primam coniugationem meruerunt. Longam *i* ante *go* habentia, siquidem trisyllaba sunt, primae sunt similiter ³; ut *instigo*, *as*, *vestigo*, *fatigo*, *caligo*. Disyllaba ⁴ vero tertiae sunt ⁵, ut *figo*, *gis* ⁶, *fligo*, *gis*, unde *affligo*, *confligo* sunt composita ⁷. *O* antecedente primae ⁸ sunt, ut *rogo*, *interrogo*. *Cogo* enim ab *ago* compositum, quod et ostendit ⁹ in praeterito perfecto suo *coegi* ¹⁰, servat coniugationem primitivi. *U* antecedente primae sunt, ut *fugo*, *iugo*, *conrugo* ¹¹, *rugor*, *garis*, *nugor*, *garis*; quae a nominibus ¹² *fuga*, *iugum*, *ruga*, *nugae* facta, iure sunt primae ¹³. Notatur tertiae, *sugo*, *sugis*, ut primitivum. Item *n* vel *r* vel *l* ¹⁴ antecedentibus ante *go* ¹⁵, nisi sint a nominibus ¹⁶, quacunque vocali anteposita, tertiae sunt omnia ¹⁷ coniugationis, ut *tango*, *frango*, *pango*; Horatius in epistular. ¹⁸ lib. I:

Ne cum venari volet ille, poemata pangas ¹⁹.

Pango, *fingo*, *mingo*, *ningo*, *tingo*, *extingo*, *restringo*, *cingo*, *pingo*, *stringo*, *lingo*, *ringo*,

leidos primo Cam. Est autem locus Achilleid. II, 224. seq. ubi tamen editur: *Te Peleus nato*. Tum *suos utrosque* Cam. P. sed recte Cod. ut apud Statium est *suos utroque*. — 1) *In Ibide* Cam. P. in I. lib. Cod. Legitur locus Ovid. Ibid. v. 11. ubi editur: *gelidos aquilonis ad ortus*. Tum pro vv. *non sinit exilio* prima manus in Cod. *non ausus sit exilio* (sic) sed corr. ab alt. m. *non sinit exilio*, quae ipsa exhibent Cam. P. — 2) *Exigo*, *subigo*, *ambigo*, *transigo*, *adigo*, *abigo*, *prodigo*. Cam. P. Ego Codicem sequi malui. Etiam post v. *prodigo* Cam. addit *dirigo redigo*, et P. *colligo*, *dirigo*, *redigo*. — 3) *Coniugationis* add. Cam. P. — 4) *Disyllaba* Cod. Cam. *disyllaba* P. — 5) *Sunt* interp. Cod. om. Cam. P. — 6) *Frigo* addunt Cam. et P. — 7) *Sunt composita* Cod. *composita sunt* P. *sunt* om. v. *composita*. Cam. — 8) *Coniugationis* add. Cam. P. — 9) *Compositum est*, quod ostendit et Cam. P. *compositum*, quod et ostendit dedi e Cod. — 10) *Perfecto suo coegi* Cod. *perfecto coegi suo* P. omittit *coegi* Cam. Statim sequitur et servat in Cam. P. Recte et om. Cod. — 11) Cod. a pr. m. *confugō*, *coniugo*, *conrugo*; sed *conrugo* suprascr. ab antiqua tamen m. et praepos. in duabus prioribus expuncta. *Fugo*, *iugo*, *corrugo* Cam. et P. — 12) Hic v. *venientia* male addunt Cam. P. quae re-

cte ignoratur a Cod. — 13) *Coniugationis* add. Cam. P. — 14) *Vel l* addita e Cod. — 15) *Ante go* ita Cod. praepos. om. Cam. P. Statim sequitur in P. *ut primitiva*, quod recte abest a Cam. et Cod. — 16) *Deducta* addunt h. l. Cam. et P. — 17) *Tertiae sunt omnia conl.* Hoc ordine recte Cod. e correctione et Cam. P. *tertia sunt om. conl.* Cod. a pr. m. — 18) *Epistular.* Ita clare Cod. *Epist.* Cam. P. — 19) *Ne pangas* Cod. *Nec pangas* Cam. P. Apud Horat. *Epist.* I, 18, 40. *Nec pangas* editur. Ceterum Cod.

mendose: *cum venerati* ^{one} (sic) *volet*. — 20) *Extingo*, *stringo*, *restringo*, *cingo*, *pingo*, *singo* quod nunc *singultio* dicimus, *iungo* cet. P. *Extingo*, *restringo*, *cingo*, *pingo*, *stringo*, *singo* quod nunc *singultio* dicimus, *iungo* cet. Cam. *Extingo* *restringo* *cingo* *pingo* *stringo* *lingo* *singo* *sungo* *iungo*. Cod. a pr. m. sed *singo* correctum *ringo*, unde probabili coniectura etiam sequens verbum *rungo* rescripsi, quod verum esse, interpretamentum illud: quod nunc *singultio* dicimus, certissime comprobatur. Est nimirum *rungo* primitivum vetus, unde *ructus*, *ructare*, *ructitare* deducta sunt. Tum Cod. *spungo* expuncto *s*; *fungo*, sed littera *r* supra ascripta. — 21) Cod. a pr. m. *derivatur et i ante o adsumens*. Sed correcte a ser. m. *derivatur es*

*runco, iungo*²⁰, *ungo, emungo, pungo, spargo, mergo, tergo, surgo, invergo, fungor*. *Purgo* enim *purgas* a *purus* nomine derivatur; et *i*²¹ ante *u* adsumens *iurgo, iurgas*, ab eo quod est *iure urgeo* traductum; et *mulgo* etiam, a quo *promulgo, as*²², componitur, a *mulga*²³ nomine deductum, merito primae sunt coniugationis.

8. Adspirationem ante *o* habentia Latina duo sunt, quae nullam occasionem derivationis²⁴ monstrantia, tertiae sunt coniugationis, ut *traho, veho*, et quae ex his componuntur, *retraho, subtraho, adveho, proveho, subveho*. Nam *triumpho, bacchor, stomachor* et Graeca sunt, et a nominibus derivata, iure primae sunt coniugationis.

Aio et *meio*, quod et *mingo* dicitur, *i* pro consonante ante *o* habentia, tertiae [2178] sunt, ut primitiva, et licet defectiva²⁵ sint, habent tamen quaedam signa tertiae. Tertia enim persona pluralis *aiunt*, et infinitivum *meiere*, apud Iuvenalem in I. lib. lectum:

*Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est*²⁶,
Indicant²⁷ coniugationem praedictam. Nam *scio, fio*²⁸, quae sunt quartae, et *hio*, quod primae est, *i* vocalem ante *o* habent, de quibus abunde dictum esse in antelatis²⁹ existimo.

In *lo* desinentia, *a* vel *e* vel *i* vocalibus antecedentibus, primae sunt coniugationis, ut *halo, as, exhalo, exhalas, anheho, gelo, as, protelo, vigilo, sibilo, ventilo*; excepto *alo, is*, id est *nutrio*, intellectus causa, ut carens gravi spiritu etiam coniugatione differat³⁰ ab eo quod aspiratum est primae³¹ coniugationis, *halo, halas*, significans *spiro*, unde:

*Exhalat opaca mexitim*³²,
Virgilius in VII.³³ protulit. Similiter *o* etiam vel *u* antecedentibus primae sunt, ut *volo, as, dolo, ambulo, ululo, maculo, pululo, simulo, cumulo, exsulo, vapulo*³⁴; excepto *colo, is*, quod

quo et *r* ante *go* adsumens. Cam. et P. derivatur et *r* vel *l* ante *go* assumens. De litteris *r* et *l* ante *go* iam supra dictum; quod repetere h. l. insulsum. Scripsi igitur antiquam Cod. manum secutus: *i* ante *u* adsumens; quam veram esse scripturam, ipse Cod. ostendit, qui statim post *a* pr. m. *iorgo iorgas*, sed corr. — 22) *Et mulgo etiam promulgo as componitur*. Ita Cod. a pr. m. quae correctae: *Et vulgo etiam provulgo as comp.* Cam. P. *Et vulgo etiam, a quo provulgo as comp.* Ex qua lectione retinui *a quo*, quae in Cod. exciderunt; ceterum primam Cod. manum exprimendam duxi. — 23) Cod. a pr. m. *a mulgo nomine*, corr. *a vulgus nomine*. Atque ita Cam. P. Non dubitavi, quin legendum esset *a mulga nomine*. Est enim *mulga* sive *mulca* vetus vocabulum, unde *mulgare* sive *mulcare* i. e. verberare. Saltem apud Plaut. in Casina Argum. v. 5. omnes Codd. *mulgat* pro eo quod est *mulcat*. Hoc diversum a *multa*, a quo *multus, multare*, quod proprie significat numerare. Cf. Scalig. Etym. Varron. pag. 172. Est igitur *promulgare* idem quod *proponere*, nostrum *vorschlagen, öffentlich anschlagen*. Leges enim *promulgabantur*, quum scriptae prius proponerentur, ut populo esset legendi potestas, quam ad concionem ferrentur. Festus: *Promulgari leges dicuntur, quum*

primum in vulgus eduntur, quae promulgari. Quamvis ita originationem huic Eutychni loco offuisse puto. — 24) *Derivationis occasionem* Cam. P. — 25) *Defectiva* Cod. mendose. — 26) Iuvenal. Sat. I, 131. ubi alii Codd. *mingere*. Praelatum tamen *meiere* ab Edd. — 27) *Indicant* de coniectura scripsi. *Indicat* Cod. Cam. P. — 28) *Scio et fio* Cam. P. Tum et *hio et pio* quae sunt primae P. et *hio* quod est primae Cam. et *hio* quod primitivum est Cod. sed corr. — 29) *Exemplis* intrudunt Cam. P. — 30) *Coniugationem deserat* Cod. quod ortum ex prave scripto *v. deferat* pro *diferat*. — 31) *Quod aspiratum habet et primae est* P. *Quod aspiratum primae est* Cam. Cod. — 32) *Fonte sonat, saevamque exh. o. m.* Cam. P. In Codice haec ita habentur: *spiro Virgil. in VII protulit unde exhalat opaca mexitim* Sic a prima manu; sed signis positus vulgatus ordo restitutus. Verba autem *anima mea lineola* traducta deleta sunt. — 33) *In VII libro* Cam. P. Locus est Virg. Aen. VII, 84. — 34) *Pululo, simulo as, exulo, vapulo, cumulo, as* P. *pululo simulo, as, exulo, vapulo* Cam. om. *cumulo*. In Cod. *cumulo* in margine ascriptum, sed signo indicatum, ubi sit interponendum. Tum in Cod. exceptis *colo lis*.

etiam o brevem habet, quod ad culturam pertinet; nam *percolo*, id est *defaeco*, quod longam o habet¹ primae est coniugationis, et a nomine, quod est *colum*, compositum, quod significat instrumentum rusticum, unde Virgilius pluraliter:

Colaue praelorum,

in lib. I. Georgic.² dixit. Excipiuntur similiter, *occulo*, *lis*, *consulo*, *lis*, ex quo consul nomen derivari praediximus; et ad differentiam verbi, quod est primae coniugationis, *volo*, *as*, verbum anomalum, *volo*, *vis*, tertiae; et ab eo composita *malo*, *mavis*, *nolo*, *non vis*³, et *molo*, *molis*, unde Horatius compositum dixit⁴ in lib. Sermonum I.:

non alienas

Permolere uxores.

Licet *immolo*, *immolas*, primae⁵, ut Virgilius⁶ lib. X.:

— lapsumque superstans

*Immolat ingentique umbra tegit*⁸ —.

[2179]

Sed a *molo*, *is*, verbo primitivo, unde compositum *permolo*, *is*, *permolere*, nomen derivatur *mola*, ut est:

*Ipsa molam manibusque piis*⁹ —

Virgilius lib. IV. Et a nomine *mola* fit verbum primae coniugationis compositum vel derivativum¹⁰ a nomine, servans coniugationem, ut *immolo*, *immolas*. Consonante quacunque antecedente vel duabus l¹¹, tertiae magis inveniuntur, cum primitiva sint, coniugationis, ut *fullo*, *vello*, *tollo*, *procello*¹², *excello*, quod etiam *excelleo* antiqui dixerunt, *psallo* Graecum *psallis*, ut Salustius in Catilinaria¹³:

Psallere et saltare elegantius, quam necesse erat probae.

Horatius Epistularum lib. I.:

*Psallimus et saltamus Achivis doctius unctis*¹⁴.

Pello, *pellis*, id est *trudo*, unde componitur, *appello*, *appellis*. Nam quod ad salutationem pertinet, licet simplex non facile invenitur, tamen in compositione differentiae sensus causa, pri-

1) Quod longum o habet Cod. quod o longam habet Cam. P. — 2) Primae coni. est Cam. P. — 3) In libro I. Georgic. ita Cod. In I. lib. Georgicon Cam. Georgicorum P. Est e libro secundo v. 242. — 4) Non vis, excipitur et molo Cam. P. nisi quod in P. post v. non vis plena distinctio ponitur. — 5) Dixit additum e Cod. om. Cam. P. Locus est Horat. Sat. I, 2, 34. seq. Ceterum Codex numerum libri om. — 6) Primae est coniugationis Cam. P. — 7) Virgilius lib. X. Cod. In lib. X. Cam. P. — 8) Virg. Aen. X, 540 seq. Cod. *superstant* et *immolant*, sed utrumque correctum. — 9) Virg. Aen. IV, 517. Cod. a pr. m. ipsam molam manibusq. molebant piis in Virg. lib. IIII. sed molebant expunctum. Virgilius libro quarto Cam. — 10) Vel derivativum a nomine. Ita rectissime Cod. Derivatam a nomine om. vel Cam. P. — 11) Vel duabus ll Cod. vel antecedentibus duobus l Cam. P. — 12) Tollo tollis procello Cam. P. Codex om. tollis;

idem tamen procello, quod fortasse legendum percello. — 13) Salustius in Catilinaria Cod. Salustius in Catilinario Cam. P. nisi quod Cam. etiam Salust. Locus est Sal. Cat. c. 25. ed. Gerlach. ubi editur est probae. In Cod. erat probe. — 14) Horat. Epist. II, 1, 33. Ubi editur luctumur pro saltamus, et pro doctius in plerisque codd. est scitius. Codex noster a pr. m. praestat: *achivis dictionibus unctis*, cum varia lectione vel correctione a ser. m. citius. Haud dubie prima manus doctius, altera scitius reddere volebat. Saltamus Cod. Cam. P. scitius Cam. P. — 15) Est deest in Cod. — 16) Stillo, as add. e Cod. — 17) Et pro ut in Cam. et P. et in Cod. sed ab antiqua manu corr. ut, rectissime. — 18) Stilla add. e Cod. — 19) Coniugationis addunt Cam. P. — 20) Dixit addidi e Cod. Ceterum idem Cod. paullo ante pallor et h. l. pallantes. Locus est Virg. Aen. V, 265. — 21) Praestutor Cod. Cam. — 22) Epulor et populor P. Cam.

mae est¹⁵ coniugationis, ut *appello*, *as*. Bello autem *bellas*, *vallo*, *scintillo*, *vacillo*, *stillo*, *as*¹, ut¹⁷ a nominibus *bellum*, *vallum*, *vacillum*, *scintilla*, *stilla*¹⁸, derivata, generali regula iure primae sunt¹⁹. In *lor* quoque desinentia primae sunt omnia, ut *palor*, unde in V. libr. Virgilius dixit²⁰:

palantes Troas agebat.

*Praestolor*²¹, *fabulor*, *osculor*, *adulor*, *regulor*, *aemulor*, *epulor*²², *gratulor*, *iaculor*.

9. In *mo* desinentia, quacunque vocali seu consonante praeposita, primitiva seu derivativa primae sunt coniugationis²³: *amo*, *clamo*, *aestimo*, *domo*, *humo*, *autumo*, *hiemo*, *fumo*, *spumo*, *flammo*, *armo*, *lacrimo*, *firmit*, nisi sint primitiva e brevem habentia; tunc²⁴ tertiae sunt coniugationis, ut *emo*, *is*, *gemo*, *is*, *premo*, *tremo*²⁵. Notatur primae²⁶ *cremo*, *cremas*. I quoque brevi²⁷ ante *mo* habentia primae sunt, ut *aestimo*²⁸, *lacrimo*, *exanimo*²⁹, nisi composita sint, ex his quae e ante *mo* habent in simplicitate, et in compositione eam etiam [2180] in *i* mutaverunt³⁰; tunc³¹ enim solius tertiae sunt coniugationis, ut *comprimo*, *is*, *exprimo*, *mis*, *interimo*, *mis*, *adimo*, *dirimo*³². In quibus notantur *demo*, *demis*; *promo*, *mis*, quae³³ ab eo quod est *emo*, secundum quosdam composita, longitudinem praepositionis servaverunt, sicut *perimo*, *perimis* brevitatem³⁴; quibusdam non ab eo videntur composita³⁵. Sumo item solum tertiae coniugationis invenitur u longam servans, sicut *vomo* o brevem ante *mo* habet³⁶; et *como* penultima longa a *compono* concisum³⁷, ut est apud Statium Thebaid. lib. III.

*Implet amore sui; comunt furor iraque cristas*³⁸.

Apud eundem lib. VIII.:

Hunc toto capies pro corpore crinem,

*Comere quem frustra me dedignante solebas*³⁹.

In *mor* pauca quidem, primae tamen⁴⁰ inveniuntur, quippe a nomine derivata, ut *rimor*, *rimaris*, a *rima*⁴¹; *racemor*, *maris*, a *racemo*.

10. In *no* desinentia vocali quacunque antecedente, brevi vel longa, primae sunt solius coniugationis, ut *no*, *nas*, *nat*, monosyllabum; Ovidius in lib. I. *Metamorpho*⁴²:

— 23) Ut addunt Cam. P. Paulo ante vv. seu derivativa in Cod. supra scripta sunt. — 24) Tunc enim tertiae sunt Cam. P. — 25) Fremo addit sola P. — 26) Coniugationis addunt Cam. P. — 27) Brevi in Cod. supra scriptum. Paulo post pro v. habentia, quod est in Cod., inventa Cam. P. — 28) Aestimas addunt Cam. P. — 29) Codex: *exanimo examino*; posterius contra sententiam Grammatici additur. Cam. *exanimo exanimas*. P. *examino*. — 30) Mutaverunt Cod. mutaverint Cam. P. Praeterea Cam. compositione etiam, e, in i, mut. — 31) Tum enim Cam. P. — 32) Comprimo, interimo, adimo, dirimo, exprimo Cam. P. — 33) In quibus notatur *demo demis*, *promo mis* quod ab eo Cod. In q. notantur *demo is*, *promo is* quia ab eo P. In q. notantur — quae, ut edidi, praebet Cam. — 34) Servat addunt Cam. P. — 35) Esse addunt Cam. P. In Cod. a rec. m. ascriptum. — 36) Habet Cod. a pr. m. habuit Cod. ab

altera m. et Cam. P. — 37) Penultimam longam ut a *compono* et compositum conscissum Cam. P. nisi quod in Cam. vv. et compositum absunt. In Cod. est: penul-

tima longa a *compono concessum*; i. e. concisum, idque dedi. Recentior manus ascripsit: *como as ut at illud enurio comat*. Tum supra v. *compono* scriptum: *ut est como*. — 38) Libro III. Cam. P. lib. IIII. Cod. Locus est Stat. Theb. III, 424. — 39) Me me dignante P. me vel dignata Cam. me dedignante Cod. Locus est Stat. Theb. IX, 901. seq. — 40) In mor pauca quidem desinentia, primae tantum Cam. P. — 41) A rima nomine P. Cam. Tum a *racemo racemor* Cam. A rima *racimor maris a racimo* Cod. — 42) In libro I. *Metamorpho*. Cod. in *Metamorphoseon* libr. I. P. in *Metamorphoseon* libro primo Cam. Locus est Met. I, 304.

*Nat lupus inter oves*¹. *Sano, as, mano, ceno, alieno, sereno. I longa antecedente*², *declino, as, popino, festino, divino, propino. Iuvenalis lib. I.:*

quando propinat

Virro tibi.

I brevi antecedente, gemino, termino, attamino, contamino, fascino, inquino, destino, nomino, procrastino, conglutino. Item longa o obsono, as. Terentius in Adelphis:

*Obsonat, potat, olet unguenta*³; *dono, as. Item brevi o, sono, as, tono, as. Item u longa*⁴ *antecedente, ut ieiuno, as. Exceptis paucis, quae tertiae sunt coniugationis, ut primitiva, cum pleraque praedictorum derivativa sint*⁵, *et unum quidem exceptorum a brevem ante no habeat, ut cano, nis, quam in i mutant*⁶ *ex eo composita, accino, concino, succino; Persius:*

cui verba? quid istas
*Succinis ambages*⁷?

Duo vero *i* ante⁸ *no* habentia, *lino, is, sino, is*, et unum *o, pono, is*, et quicquid [2181] ab his componitur⁹, ut *oblino, desino*¹⁰, *compono, repono*, et¹¹ similia. Consonante quacunque antecedente, primae sunt similiter coniugationis, quippe a nominibus pleraque traducta, ut *damno, as, pugno, regno, signo, verno, hiberno*¹². Exceptis item primitivis et ad tertiam iure venientibus coniugationem¹³, *temno, nis, cerno*¹⁴, ex quo *decerno* et *discerno*; et omnibus quae ab eis singulis componuntur. In *nor* desinentia, communia vel deponentia similiter primae sunt solius coniugationis, ut *opinor, aris, conor, crimino, dignor, peregrino, patrocino, vaticino, venor, minor. Consternor* quoque et *aspernor*, ut deponentia, primae sunt coniugationis, licet *sperno* et *sterno*¹⁵ activa, ex quibus quantum ad vocem videntur fieri, tertiae, ceu praediximus. Tamen *consterno* etiam *consternas* differentiae significationis causa primae invenitur, ut *Stattius lib. VIII.*¹⁶ *Thebaidos:*

Adiurat, turmasque metu consternat inani,

Cuius participium passivum¹⁷ praeteriti temporis *Ovidius* in V. lib. *Fastorum* refert:

1) Post locum *Ovidii* ita pergit P. *Brevi ut mano manas. Longa, ut sano as*, quae omnia absunt a Cam. et Cod. praeter duo ultima *sano sanas*. — 2) Haec et seqq. in Cod. ita leguntur: *I longa antecedente declino as i. brevi antecedente gemino termino attamino contamino fascino inquino distino nomino procrastino conglutino propino iuvenalis lib. I. quando propinat viro* (sic, *tibi popino festino divino. Item longa o. cet.* Quae male traiecta esse, apertum est. *I longa anteposita ut declino as supino supinas festino divino. Quando propinat. Varro tibi. I brevi antecedente gemino, termino, attamino as, contamino, fascino, inquino, destino, nomino, procrastino, conglutino. Item o longa Cam. I longa anteposita ut declino, as, supino supinas, festino, divino, propino. Iuvenalis lib. I. quando propinat. Varro tibi. I brevi*

antecedente, gemino, termino, attamino, as, contamino, fascino, inquino, destino, nomino, procrastino, conglutino. Item o longa cet. P. Quae Putschiana habet, sine Codicis auxilio correctae esse, patet. Mihi Codicis lectionem exputanti, supino supinas, quod Cod. ignorat, spurium esse videbatur, quapropter pro eo popino, popinas reposui, quod Cod. licet alieno loco exhibet. Iuvenalis locus est Sat. V, 127. seq. ubi Codd. omnes Virro. — 3) Terent. Adelph. I, 2, 37. In Cod. est obsonat et potat olet, sed ad v. et suprascr. optat, quod mihi videtur esse opsonat, ut sit emendatio vulgatae orthographiae. — 4) Addit h. l. P. pro consonante I, quae insulsa ignorat Cam. In Cod. est: tono as. ieiuno item iermus exceptis cet. Quid illud sit iermus extricare non possum. — 5) Derivata sunt Cod. Tum a brevem Cod. Cam. Vocalem a omittit P. — 6) Quam in i mutant; ita Cod. nisi

*Hippolyte infelix, velles coluisse Dionen,
Cum consternatis deripereris equis.*

11. In *po* verba primitiva vel derivativa primae sunt coniugationis, ut *crepo, as, discrepo, dissipo, culpo, usurpo, turpo, nuncupo, mancipio, occupo*; Horatius Sermon. lib. II.:

*Quaedam, si credis consultis, mancipat usus*¹⁸.

Participo, as, anticipo. Ovidius Metamorphoseon, lib. II.:

Tardius exierant; sed per compendia montis

*Anticipata via est*¹⁹.

Palpo, as, quod in eadem voce tam nomen quam verbum²⁰ significat. Tertiae pauca primitiva reperiuntur, et sunt haec: *scalpo, is, sculpo, carpo, repo, serpo, strepo, rumpo*; et quae ex his componuntur. In *por* quoque desinentia communia vel deponentia primae sunt, ut *aucupor, aris*.

12. In *quo* vel in *quor*, primitiva quidem, quae et pauca sunt et tertiae²¹, ut [2182] *linquo, quis, relinquo, quis, delinquo, quis, inquam* vel *inquae*, defectivum, *inquis*, cuius plurale Horatius Sermonum lib. I. refert:

*Communi sensu plane caret, inquit*²² ---

Et imperativum Terentius in Phormione:

Tum autem video filium ab sese amittere

*Invitum, inque*²³.

Sequor, eris, loquor, eris, liquor, eris, deponens prima syllaba producta, ut Virgilius in I. lib. Georgic.

Vere novo gelidus canis cum montibus humor

*Liquitur, et Zephyro putris se gleba resolvit*²⁴.

Quamvis neutrum sive activum primae coniugationis invenitur, prima tamen syllaba correpta, *liquo, as, eliquo, as*; Lucanus lib. VII.:

Excussit cristas galeis, capulosque solutis

quod *motant*. Male *quam immutant* Cam. P. — 7) Persius Sat. III, 19. seq. In Cod. legitur a pr. m. *Quid verba*, sed corr. a rec. m. *Cui v.* — 8) *Duo vero i ante no.* Ita recte Cod. *I vero ante no* P. *Duo verba, i, ante no.* Cam. Intelliguntur duo verba, sed vero coniunctio transitum facit, nec desiderari potest. — 9) *Et quidquid ab his componitur* Cod. *Et quae ab eis componuntur* Cam. P. — 10) *Desinis* add. Cam. P. — 11) *Hic* addunt Cam. P. — 12) *Pugno pagnas, signo signas, regno as, hiberno as* Cam. P. *Mellera* Cod. *pugno regno signo verno hiberno*, quae deducuntur. — 13) *Sperno spernis, sterno sternis* addit Cam. P. — 14) *Cernis* intrudit sola P. — 15) *Sterno* add. P. — 16) *Libro VII. Thebaidos.* Ita Cod. lib. VII. Theb. Cam. P. Est autem lib. VII, 130. — 17) Cod. mendose: *inani.* refert *hippolite infelix vela coloni* (sed vv.

refert — *coloni* cum interpositis lineola traducta deleta sunt) *cuius passivum cuius participium praeteriti tem-*
refert hippolite infelix vellim
poris Ovidius in .v. lib. fastorum ipse dionen: cum con-
sternatis deripereris equis. Sic omnia turbata. Rescripsi, quae in Cam. et P. habentur, paucis mutatis. *Dionem* Cam. P. sed recte *Dionen* apud Ovid. et in Cod. nostro. *Diripereris* Cam. P. et apud Ovidium. Puto rectius legi *deripereris*. Locus est Ovid. Fast. V, 309. seq. — 18) Horat. Epist. II, 2, 159. — 19) Ovid. Metam. III, 234. seq. — 20) *Tam verbum, quam nomen* Cam. P. — 21) *Tertiae sunt* Cam. P. *Sunt om.* Cod. — 22) Horat. Sat. I, 3, 66. — 23) Terent. Phorm. V, 7, 25. *Video patrem filium* Cam. P. *patrem om.* Cod. Apud Terent. est: *Tum autem Antiphonem video ab sese amittere invitum eam, inque.* Tum in Cod. nostro *invitum inque* corr. *invidum inq.* — 24) Virg. Georg. I, 43. seq.

*Perfudit gladiis, ereptaque pila liquavit*¹.

Persius:

*Phyllidas, Hypsipylas, vatam aut plorabile si quid,
Eliquat, ac tenero supplantat verba palato*².

Ovidius Fastorum III. lib.³:

Nec pigeat tritum niveo cum lacte papaver

Sumere, et expressis mella liquata favis.

Cum vero sint a nominibus, tunc iure primae sunt coniugationis, ut *aequus, aequo, aequas; propinquus, propinquo, as; obliquus, obliquo, obliquas; antiquus, antiquo, as; aqua, aquor, aris*. Virgilius in libr. III.⁴ Georg.:

*Sed circum tute*⁵ *sub moenibus urbis aquantur.*

13. In ro desinentia e antecedente, omnia primae sunt coniugationis⁶, *libero, as, lacero*⁷, *desidero, considero, genero, impero, blatero*. Horatius libro Serm. II.⁸:

Magno blateras clamore.

*Itero, as, idem*⁹ lib. I. Carminum:

Nunc retrorsum

Vela dare atque iterare cursus

*Cogor relictos*¹⁰.

Excipiuntur pauca primitiva, et quae ab eis singulis componuntur, tertiae¹¹ coniugationis, ut *gero, ris, digero, aggero*, unde:

Aggeritur terrae tumulo;

in II. lib. Aeneidos apud Virgilium legimus¹², ex quo verbo nomen fit *agger*, et ab eo verbum derivatum *aggero, as*; et est primae coniugationis, ut idem Virgil. refert in libro X.¹³: [2183]

Aggerat et longo praedam iubet ordine duci.

*Tero item teris*¹⁴, *detero, protero; sero*¹⁵ item *seris*, ex quo componuntur *insero, dissero*¹⁶, *prosero, desero*; nam *obsero, as*, iure primae coniugationis a nomine, id est haec *sera*, huius *serae*, compositum est¹⁷. *Queror* item deponens¹⁸ est correpta penultima, *quereris. Fero* etiam,

1) Lucan. Phars. VII, 158. seq. — 2) Pers. Sat. I, 34. seq. — 3) Ovid. Fastorum lib. IV. Cam. P. Fastorum III. lib. Cod. Versus est 151. seq. Mirum est, in Cod. legi: *nigro cum lacte*. — 4) In quarto libro geor. Sic Cod. Virg. libr. III. Georgicorum Cam. P. Locus est Georg. IV, 193. — 5) *Tute* Cod. Cam. *tutae* P. ut apud Virg. editur. — 6) *Ut* intrudit Cam. et P. — 7) *Lacero* h. l. additum e Cod. Tum post v. *considero* in Cam. et P. sequuntur haec: *as lacero, as, aggero, as, numero*, quae absunt a Cod. — 8) Horat. Sat. II, 7, 35. — 9) *Idem* Cod. item Cam. P. — 10) Horat. Od. I, 34, 3. seqq. Cod. *ne retrorsum*. — 11) *Tertiae sunt* P. Cam. *sunt om.* Cod. — 12) Ita Cod. Sed in Cam. et P. unde *Aggeritur tumulo tellus*, in II. lib. Aeneidos Virgilii legimus. Est Aen. III, 63. ubi editur, quod apud P. et Cam. legitur: *tumulo tellus*.

— 13) Virgil. refert in libro X. Ita Cod. Virgil. in libro refert XI. P. in libro refert X. Cam. Est locus Aen. XI, 79. Longa apud P. ex errore typ. — 14) *Tero item teris* Cod. Item *tero is* Cam. P. — 15) *Sero item seris* Cod. Item *sero is* Cam. P. — 16) Cod. *desero* sed corr. *disero*. Idem post v. *prosero* addit *desero*. Utrumque *dissero* et *desero* a Cam. om. — 17) *A nomine, id est haec sera, huius serae, compositum est*. Ita recte Cod. *A nomine quod est haec sera, huius serae, et ab eo compositum est resero, as*. Cam. P. nisi quod Cam. vv. quod est omittit. — 18) *Queror* item deponens est Cod. Item *queror deponens* (om. est) Cam. P. — 19) *Quod additum e* Cod. et Cam. — 20) *Perfero* P. Cam. *praefero* Cod. — 21) *Autem additum e* Cod. et Cam. — 22) *Ut tertiae coni. verb. notavimus* Cod. *notavimus tertiae coni. verborum* Cam. P. — 23)

quod¹⁹ licet anomalum est, tertiae tamen coniugationis esse ex quibusdam eius motibus ostenditur, et ab eo similiter derivata, ut *infero*, *suffero*, *praefero*²⁰. *Vociferor* autem²¹, quod est a *fero*, et *morigeror*, quod est a *gero*, compositum, vel quia cum nominibus componuntur, iure primae sunt coniugationis verborum. Observandum est tamen, quod quae superius ut tertiae coniugationis verborum notavimus²², omnia dissyllaba sunt, quod in aliis *e* ante *ro* habentibus raro reperitur. Et quacunque alia vocali antecedente *ro* syllabam, similiter verba sunt primae coniugationis, ut *aro*, *as*, *paro*, *as*, *spero*, *spiro*, *deliro*, *voro*²³, *ploro*, *roboro*; Horatius Carminum lib. IV.:

*Rectique cultus pectora roborant*²⁴;

laboro, *obsouro*, *instauero*, *inauro*, *figuro*; Horatius Epist. lib. II.:

*Os tenerum pueri balbumque poema figurat*²⁵.

Exceptis uero, uris, et *quaero* activo²⁶ *quaeris*, ex quo composita, licet *ae* diphthongum in *i* longam convertant, coniugationem tamen servant, ut *inquiro*, *is*, Lucanus lib. VII.²⁷:

Inquire nefanda nefandi

Caesaris;

conquiro, *is*. Consonante etiam quacunque²⁸ antecedente primae sunt, ut *celebro*, *celebras*, *tenebro*²⁹, *consecro*, *obsecro*, *quadro*, *migro*, *latro*, *lustro*, *narro*, *erro*. Notantur tertiae coniugationis, *curro*, *is*, *verro*, *ris*; Statius Thebaidos lib. VII.³⁰:

— *sat dubium coetu solante timorem*

Fallere, et *incultos aris adverrere crines*.

In *ror* desinentia deponentia vel communia, primae sunt, ut *exsecror*³¹, *morigeror*, *feneror*, *miror*, *moror*, *odoror*, *furor*, *lucror*; excepto *queror*, ut ante dictum est, tertiae. [2184]

14. In *se* similiter primae sunt coniugationis, quia derivativa³² sunt; nam vel a nominibus pleraque derivantur, vel certe frequentativa sunt, ut *lapso*, *as*, *penseo*, *spisso*, *denseo*, quod et *denseo* secundae coniugationis, ut in *eo* terminatum, licet raro lectum, invenitur, ut extulit in primo lib. Georgic. Virgilius:

*Denset, erant quae rara modo; et quae densa relaxat*³³.

Item in XII. lib. Aeneidos:

Delibero voro Cod. *deliro iuro* Cam. P. Retinui *deliro*, quod verum sine dubio. Tum *ploro* in Cod. supra scriptum est, ab antiqua tamen m. ut videtur. — 24) Horat. Od. IV, 4, 34. Tum *laboro obscuro* hoc ordine. Cod. *obsouro*, *laboro* Cam. P. — 25) *Poema figurat* Cod. *poeta figurat* Cam. P. Locus est Hor. Epist. II, 1, 126. ubi recte *poeta* editur. — 26) *Activo* Cod. *activum* Cam. P. — 27) *Lucanus lib. VII.* Ita Cod. *Lucanus lib. VIII.* Cam. P. Tum *nefanda nefandi* Cod. a pr. m. Correctum tamen a rec. manu: *in fata nefandi*. Cam. *in facta nefandi*. P. *in fata nefandi*. Locus est Phars. IX, 558. ubi editur *in fata nefandi*, sed in Codd. aliquot: *inquirere fata nefandi*. — 28) *Quacunque* Cod. *qualicunque* Cam. P. — 29) *Tenebro* a Cod. supra scriptum; sed ab ant. m. ut videtur. Eodem modo paullo post vv. *lustro*, *narro*,

erro supra scripta sunt. — 30) *Statius Thebaidos lib. VII.* Cod. *Statius Thebaid. IV.* Cam. P. Locus est Theb. lib. IV, 201. seq. Ceterum Cod. a pr. m. *sat dubium coctos solent et in morem fallere*, verbis ab alia manu superscriptis his: *coctus solvant cibos*; absurdissime. — 31) *Essecror* Cod. sed corr. Tum in eodem legitur *feneror* hac scriptura, quam expressi. *Foe-^{moror}neror* Cam. *faeneror* P. Deinde Cod. *miror odoror* ^{*exsecror*} *furor lucror*; sed vv. *exsecror* et *soporor* punctis superimpositis deleta sunt. — 32) *Derivata* Cod. Cam. *derivativa* P. quod retinendum censui. — 33) Virg.

Georg. I, 419. Cod. *dense terant q̄. rara mō q̄. dense relaxat*; sic varie correcta.

*Vela dabit, vos unanimes densete catervas*¹.

Cuius infinitivum Salustius² historiarum libro II. refert³: *Ille festinat subsidiis principes augere et densere frontem. Convaso, convasas*⁴. Terentius in Phormione: *aliquid convassem*⁵.

*Accuso, accusas, merso, curso*⁶, *cesso*. Excipitur *acceso, lacezzo, arcesso*⁷, *facesso, incesso, capesso, cesso*, cuius impersonale infinitivum Virgilius duodecimo libro dixit:

*Incessi muros, ignis ad tecta volare*⁸.

Statius quoque in primo lib. Thebaidos⁹ extulit eius activum vel neutrale¹⁰ infinitivum:

— *hanc etiam poenis incessere gentem*

Decretum est —.

Idem libro III.¹¹:

Nec tua cara fides, nec falsa incessere gaude.

cuius idem imperativum lib. XI.:

— *solumque quod ante vocasti*

*Invideo, ne incesse moras*¹² —;

licet in eodem libro participium, quasi frequentativum, ut a prima coniugatione veniens, lectum est:

*Tecta incessantem*¹³ —.

*Viso quoque visis*¹⁴, et *pinso, is*, tertiae coniugationis sunt, ut Persius:

*O Iane, a tergo quem nulla ciconia pinsit*¹⁵.

Et defectivum *quaeso, sis*, cuius infinitivum *quaesere* Salustius in primo posuit historiarum libro¹⁶. In sor quoque¹⁷ deponentia vel communia similiter primae sunt coniugationis¹⁸, *caussor, commissor, grassor, conversor, diversor*; licet a *verto, vertis*, vel¹⁹ *vertor, verteris*, [2185]

1) Virg. Aen. XII, 264. Cod. *densate catervas*, sed corr. ab eadem m. *densete*, id quod Grammaticum voluisse patet. Codd. apud Virg. pariter fluctuant inter *densate* et *dense te*, sed verum est *densete*. Praeterea apud Virg. *unanimi* pro *unanimes* plerumque editur. — 2) Salustius scripsi e Cod. — 3) Libro tertio refert Cam. P. In Sallustii verbis *festinat* additum e Cod. *Principes* Cod. P. *princeps* Cam. Ceterum hoc fragmentum Sallustii nondum a quoquam enotatum invenit. — 4) *Convaso* — *sas* Cod. *Convasso convassas* P. *convasso* Cam. — 5) *Convassem* Cod. *convassem* Cam. P. Locus est Terent. Phorm. I, 4, 13. Apud Terentium Codices variant *convassassem*, *convassissem* et *conrasissem* deditque Bentleius *conrasissem*. *Convassavissem* non est librorum scriptura, ut negligenter retulit Reinhardtus ad h. l., sed Hermannii coniectura. Locus omnis sic est legendus:

Rècte ego mihi vidissem, et senis essem ultus iracundiam;

Aliquid conrassem, atque hinc me conicerem protinam in pedes.

Protinam ultimam non elidit. *Conrassem* pro *conrasissem*, ut *extinxem* pro *extinxissem*, quum non intelligerent librarii, pro suo quisque captu immutarunt. Retinui igitur apud Grammaticum *convassem*, quod genuinae lectionis vestigium servaret. — 6) *Incurso* add. Cam. P. — 7) *Accesso lacezzo arcesso*. Ita scripsi vestigia Cod. secutus, qui sic: *acerso lacezzo facesso*; voc. suprascr. ab antiqua manu. Primum verbum haud dubie *accesso* scribendum, quod lexicis nostris addendum esse videtur, procusum ut *incesso*. Desideratur etiam in lexicis *cesso, cessere*, simplex, quod paullo post legitur. In Cam. locus sic legitur: *arcesso, lacezzo, facesso, incesso, capesso, cesso*. In P. *acerso, acceso, lacezzo, cesso, facesso, incesso, capesso, cesso*. — 8) Virg. Aen. XII, 596. *Ignesque* Cam. P. *ignis* Cod. *ignes* editur apud Virg. — 9) In primo lib. Thebaidos Cod. libro Thebaidos omm. in primo Cam. libro I. Thebaidos P. Locus est v. 245. seq., ubi in editis omittitur est. — 10) Cod. neutrale infinitivum. — 11) Libro III. Cod. lib.

simplici, quod est tertiae coniugationis, componuntur, tamen ut deponentia primae sunt coniugationis.

15. In *to* desinentia, quocunque sint syllabarum, quacunque vocali vel consonante antecedente, primitiva seu derivativa, primae sunt coniugationis, ut *sto*, *stas*, *praesto*, *resto*, *obsto*, *nato*²⁰, Virgil. III. Aeneidos libro 21:

Natat uncta carina.

Veto, *as*, *vito*, *dubito*, *cogito*, *noto*, *porto*, *muto*, *puto*, *reputo*, *refuto*. Virgilius lib. XII.:

*Fors dicta refutet*²¹.

Confuto, *as*; Terentius in Phormione:

*Confutavit verbis admodum iratum patrem*²².

Occulto, *exsulto*, *ausculto*²³, *vasto*, *gesto*, *manifesto*; Statius Thebaid. lib. II.:

Ramus manifestat olivae

*Legatum*²⁵ —;

Ovidius Metamorphoseon lib. XIII. 26:

*Insidias prodet manifestabitque*²⁷ *latentem*.

Eructo, *as*, *lacto*, *rpto*, *capto*, *salto*, *canto*, *arto*; Lucanus lib. III.:

Continuos multis subitarum tractus aquarum

*Artavit clausitque animum*²⁸.

Lacto; Terent. in Andria:

*Eorum animas lactas*²⁹.

Idem in eodem:

*Nisi me lactasses amantem*³⁰.

Marito, *as*.

IV. P. libro quarto Cam. Locus est libri tertii v. 301. Tum Cod. *nec falsa*. Cam. P. *ne falsa* cum editis Statii libris. — 12) Cod. *nec incesse mores* cum duplici correctione *moram* ab antiqua manu, et *moras* a rec. Locus est Stat. Theb. lib. XI, 389. seq. ubi legitur *ne incesse moras*. — 13) Stat. Theb. XI, 361. ubi legitur *incessentem*. Cod. a pr. m. *mendose tactam incessantem*, sed corr. — 14) *Viso quoque visis* Cod. quoque om. Cam. P. — 15) Persius I, 58. — 16) *In primo posuit hist. libro* Cod. in I. lib. posuit *historiarum* Cam. P. Locum a Gerlachio non video enotatum. — 17) *Quoque addidi* e Cod. — 18) *Ut h. l. interponunt* Cam. P. Sequentia sic leguntur in Cod. *causor*, *commisor*, *grassor*, *convorsor*, *diversor*; *licet* cet. Sed Cam. exhibet: *accusor*, *commessor*, *grassor*, *convorsor*, *discissor*, *diversor* *licet*. In P. sic: *caussor*, *commissor*, *grassor*, *versor*, *diversor*, *aversor*, *adversor*; *licet*. — 19) *Vel a vertor* sola P. — 20) *Sto*, *stas*, *obsto*, *obstas*, *praesto*, *resto*, *nato* hoc ordine sola P. — 21) Virg. III. Aeneidos libro Codex. Virgil. IV. lib. Aeneid. Cam. P. Est versus 398. —

22) Virg. Aen. XII, 41. — 23) Terent. Phorm. III, 1, 13. ubi Bentl. e Cod. Bemb. reposuit *senem* pro *v. patrem*. — 24) Cod. *asculto* i. e. *ausculto*, quod dedi. *Exulto*, *as*, *culto* male Cam. P. — 25) Stat. Theb. II, 389. seq. — 26) *Metamorphos. lib. IV. P. Metamorphoseon libro IIII*. Cam. *Metamorphoseon lib. XIII*. recte Cod. Est lib. XIII, v. 106. — 27) *Prodit manifestavitque* P. *prodet manifestabitque*, Cod. Cam. ut est apud Ovid. In Cod. *prodit* ser. m. — 28) *Lucan. lib. IX. Continuus — amnem*. Cam. P. *Lucan. lib. IIII. continuos — amnem* a pr. m. Cod. sed corr. ab antiqua manu *animum*. Est locus *Lucan. IV, 368*. qui ita se habet: *Continuus multis subitarum tractus aquarum Aera non passus vacuis discurrere venis Artavit clausitque animam*. Ceterum retinui *continuos*, quod fortasse masculino et nominativo non minus bene aliquando dicebatur, quam neutro *continuum*, et accusativo. — 29) *Animas* dedi e Cod. Vulgo ut apud Terent. *animos*. *Lactas* Bentleius apud Terentium scribi iussit, quum ibi vulgo legeretur *lactans*. Locus est Ter. And. V, 4, 9. — 30) Terent. And. IV, 1, 24.

Bb

GRAMMAT. LAT. I.

Dum Pelea dulce maritat

Pelion;

Statius II. Achilleidos¹. Horatius in Epodo:

Altas maritat populos².

Leto, as; Ovidius in Ibide³:

Quique Lycurgiden letavit et arbore natam.

Idem in III.⁴ Metamorph.:

Letataque corpora vidit.

Exceptis paucis tertiae coniugationis, quae et disyllaba⁵ sunt, et primitiva. *A* quidem antecedente, *scato*, *scatis*; licet non sit eius frequens usus. Cuius infinitivum⁶ Lucretius in VI. lib. protulit:

Largifluum fontem scatere atque erumpere lumen⁷.

Ex quo Horatius participii praesentis accusativum in III. lib. Carmin. protulit⁸:

Sic et Europe niveum doloso

Credidit tauro latus, et scatentem

Beluis pontum, mediasque fraudes

Palluit audax.

E autem vocali, ut *meto*, *peto*, et *c* consonante antecedente, ut *flecto*, *tis*, *necto*, *tis*, *pecto*, *tis*, *r* similiter antecedente, ut *verto*, *tis*, *sterto*, *tis*. *I* antecedente, ut *sisto*, *tis*, *mitto*, [2186] *tis*⁹. In *tor* quoque desinentia deponentia, vel communia, primae sunt¹⁰, *scutor*, *testor*, *antestor*; ut Horatius Sermonum lib. I.:

Licet antestari¹¹.

Notantur tertiae coniugationis, *plector*, *amplector*, *complector*, *nitor*, *utor*, et ab his¹² composita; *vertor* quoque et *revertor*.

16. In *vo*, *v* vocali pro consonante ante *o* posita, omnia primae sunt coniugationis, pleraque enim sunt derivata, ut *levo*, *as*, *servo*, *as*, *curvo*. Notantur tertiae duo, *pivo*, *vivis*, unde nomen est derivatum *virus*, et *lavo*, *is*, ut Virgilius in X.:

1) Stat. Achill. II, 342. seq. Cod. exhibet: *Dum pellidulci maritat pelion*, sed corr. *pelea* et *pelion*. — 2) Recte Cod. *Altas*. Cam. P. *altos*. Tum *maritas* Cod. a pr. m. *marito* corr. *maritat* Cam. P. Horat. Epod. II, 9. — 3) *In Ibide* Cam. P. Recte *in Ibide* Cod. Tum in Codice mendose *licorciden* et mendosius corr. *ligorciden*. Deinde *natum* pro *natam* est apud Ovid., sed *natam* Cod. Cam. P. Ceterum Cod. *Leto* et *letavit*. Cam. P. *Laeto* — *laetavit*. Ov. Ibid. 503. — 4) *Idem in III. Metam.* Cod. *Idem in IV. libr. Metamorph.* Cam. P. Ovid. Met. III, 55. Cod. recte *letata*. Cam. P. *laetata*. — 5) *Disyllaba* Cod. *dissyllaba* Cam. P. — 6) *Eliam* addunt Cam. P. — 7) Lucret. De R. N. VI, 598. — 8) *Protulit* Cod. *Refert* Cam. P. Est Horat. Odar. III, 27, 25. seqq. — 9) Turbae h. l. in Cod. quas male correctas apud Putachium videt: *E autem antecedente vocali*, *pecto*, *necto*, *flecto*, et *plecto antiquae*. *E brevi antecedente duo*, *peto* ac

meto. *R* antecedente, similiter *duo*, *verto* et *sterto*. Geminata vero *t* ante *o*, *unum*, *mittō*. Et *S* antecedente, similiter *unum*, *stō*. In quibus plura absurda inesse, patet. Codex ita: *E autem consoni antecedente tertiae coniugationis ut flectō tis necto tis plecto tis. r. similiter antecet ut verito tis, sterto tis. sisto tis mitto tis. In tor quoque cet.* In his primum illud consoni metri originem prodit. Tum verba tertiae consoni vacanea sunt, quoniam id supra iam notatum. Et ante *v. sisto* quaedam omissa esse, intelligitur. Proxime ad veritatem accedit Cam. *E autem vocali, ut meto, peto, et c. antecedente. flecto is, necto is, pecto is, r. similiter antecedente, ut verito, sisto, sterto is, immitto.* Fert aliquid auxilii recentior manus in Cod. quae post *vv. sterto, is* haec addit: *S. antecedente ut misito* (sic) .i. *antecedente ut, e quibus i antecedente ut recepi* et lectioni Camerarianae intexui. Iam Cameraria

Lavit improbae teſer

Ora cruor ¹³.

Horatius Carmin. lib. I.:

Villaque, flavus quam Tiberis lavit ¹⁴.

Idem Sermon. lib. I.:

Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympa ¹⁵.

Quod et primae coniugationis invenitur; Iuvenalis lib. I.:

Nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lavantur ¹⁶.

Cuius supinum ¹⁷ Horat. in lib. I. Sermon. protulit:

Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum

Admonuit ¹⁸.

L vero ante *vo* antecedente, tertiae coniugationis primitiva inveniuntur ¹⁹, *volvo, volvis; solvo, solvis; calvo*, id est decipio, ut est apud Salustium in *historiarum* libr. III. *Contra ille calvi ratus, quaerit extis, ne somnio ostenderetur thesaurus* ²⁰.

In vor desinens deponens, unum est, *convivor*, quod primae ²¹ est, generali regulae deponentium serviens, cum non respondeat ²² suo primitivo, id est *vivo, is*, vel quia de nomine, quod est *conviva*, derivatur.

17. In *xo* desinentia pauca sunt, primae quidem coniugationis, ut *laxo, as, luxo, vero, taro*. Sed tertiae non inveni ²³, nisi *pexo, peris, texo, xis, nero, is*, et *faxo, faxis* ²⁴, defectivum ²⁵. *Nexo* enim tam *nexas* invenitur, ut ostendit Virgilius ²⁶ participium dicens: [2187]

Nexantem nodis;

quam *nexis* ²⁷, ut Accius ²⁸ in *Deiphobo*:

Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus;

licet et *nexui* ²⁹ lectum est, quod etiam a *necto, nectis*, sicut a *pecto, pectis, perui* ³⁰ potest esse. In *xor* similiter desinentia deponentia ³¹ primae sunt coniugationis, ut *rixor, amplexor*.

rius locum mendosum esse suspicabatur; melior medicina e Codice expectanda. — 10) *Ut* add. Cam. P. — 11) Horat. Sat. I, 9, 76. — 12) *Ab eis* Cam. P. *ab his* Cod. — 13) Virg. Aen. X, 727. seq. — 14) Odar. II, 3, 18. Cod. lib. I. Cam. P. lib. II. Tum Cod. *vellaque* sed corr. — 15) *Lympha* Cod. *limpha* Cam. P. Horat. Sat. I, 5, 24. — 16) Cod. *Haec pueri* sed corr. Locus est Iuv. Sat. II, 162. ubi etiam Codd. aliquot *Haec. Nisi* abest a Cod. sed in margine ascr. — 17) *Vel* participium add. Cam. P. *supinum* Cod. — 18) *Libro Sermon.* omisso numero Cam. P.; eum supplet Cod. Locus est Horat. Sat. I, 6, 124. seq. — 19) *Ut* add. P. Eadem addit *volvo, volvis*, quod licet desideratur in Cod. et Cam., retinui tamen, quia facile excidere poterat. Tum *calvis* add. P. quod ignoratur a Cod. et Cam. — 20) *Salustium* scr. e Cod. Tum *calvi ratus q. retestis* (sic) *ne somnio tenderetur* (sic) Cod. quod expressi. *An somnio portenderetur* P. quae-

rebat ex me an somnio portenderetur. Cam. In *Fragmm.* Sallustii recte legitur *num som.* Ceterum prior pars huius fragmenti citatur etiam a Nonio pag. 7. — 21) Vv. *convivor* quod primae in Cod. supra scr. — 22) Cod. *cum non respondens* sed corr. *respondet*. Verum est *respondeat*, quod exhibent Cam. P. — 23) *Inveniuntur* Cam. P. — 24) *Nexo is. Faxo enim faxis* P. *nexo, is, faxo, is, nexo* enim cet. Cam. Turbat *nexis enim et* Cod. *nexo xis faxo xis defectivum tamen nexas* (sic). Ex quibus facile intelligitur, quae vera manus scriptoris fuerit. — 25) *Defectivum est* haec plane desunt a Cam. *Est* abest a Cod. — 26) *Virgilius in V.* Cam. P. in *V.* abest a Cod. Est locus Aen. lib. V, 279. — 27) *Nectis* male P. — 28) *Ut Accius in D.* Cod. P. *Ut dicit Accius in D.* Cam. — 29) *Nexui* Cod. *licet et nexuimus a nexui lectum sit* Cam. *licet et nexi lectum est* P. — 30) *Pexui* Cod. Cam. *ptxi* P. — 31) *Deponentia* additum e Cod.

Bb *

*Dum Pelea dulces maritat
Pelion;*

Statius II. Achilleidos¹. Horatius in Epodo:

Altas maritat populos².

Leto, as; Ovidius in Ibide³:

Quique Lycurgiden letavit et arbore natam.

Idem in III.⁴ Metamorph.:

Letataque corpora vidit.

Exceptis paucis tertiae coniugationis, quae et disyllaba⁵ sunt, et primitiva. *A* quidem antecedente, *scato*, *scatis*; licet non sit eius frequens usus. Cuius infinitivum⁶ Lucretius in VI. lib. protulit:

Largifluum fontem scatere atque erumpere lumen⁷.

Ex quo Horatius participii praesentis accusativum in III. lib. Carmin. protulit⁸:

Sic et Europe niveum doloso

Credidit tauro latus, et scatentem

Beluis pontum, mediasque fraudes

Palluit audax.

E autem vocali, ut *meto*, *peto*, et *c* consonante antecedente, ut *flecto*, *tis*, *necto*, *tis*, *pecto*, *tis*, *r* similiter antecedente, ut *verto*, *tis*, *sterto*, *tis*. *I* antecedente, ut *sisto*, *tis*, *mitto*, [2186] *tis*⁹. In *tor* quoque desinentia deponentia, vel communia, primae sunt¹⁰, *scutor*, *testor*, *antestor*; ut Horatius Sermonum lib. I.:

Licet antestari¹¹.

Notantur tertiae coniugationis, *plector*, *amplector*, *complector*, *nitor*, *utor*, et ab his¹² composita; *vertor* quoque et *revertor*.

16. In *vo*, *v* vocali pro consonante ante *o* posita, omnia primae sunt coniugationis, pleraque enim sunt derivata, ut *levo*, *as*, *servo*, *as*, *curvo*. Notantur tertiae duo, *pivo*, *vivis*, unde nomen est derivatum *vivus*, et *lavo*, *is*, ut Virgilius in X.:

1) Stat. Achill. II, 342. seq. Cod. exhibet: *Dum pellidulci maritat peleon*, sed corr. *pelea* et *pelion*. — 2) Recte Cod. *Altas*. Cam. P. *altos*. Tum *maritas* Cod. a pr. m. *marito* corr. *maritat* Cam. P. Horat. Epod. II, 9. — 3) In *Ibide* Cam. P. Recte in *Ibide* Cod. Tum in Codice mendose *licorciden* et mendosius corr. *ligorciden*. Deinde *natum* pro *nata* est apud Ovid., sed *nata* Cod. Cam. P. Ceterum Cod. *Leto* et *letavit*. Cam. P. *Laeto* — *laetavit*. Ov. Ibid. 503. — 4) Idem in III. Metam. Cod. Idem in IV. libr. Metamorph. Cam. P. Ovid. Met. III, 55. Cod. recte *letata*. Cam. P. *laetata*. — 5) *Disyllaba* Cod. *dissyllaba* Cam. P. — 6) *Elia* addunt Cam. P. — 7) Lucret. De R. N. VI, 598. — 8) *Protulit* Cod. *Refert* Cam. P. Est Horat. Odar. III, 27, 25. seqq. — 9) Turbae h. l. in Cod. quas male correctas apud Putschium vides: *E autem antecedente vocali*, *pecto*, *necto*, *flecto*, et *plecto* antique. *E brevi antecedente duo*, *peto* ac

meto. *R* antecedente, similiter duo, *verto* et *sterto*. Geminata vero *t* ante *o*, unum, *mittō*. Et *S* antecedente, similiter unum, *stō*. In quibus plura absurda inesse, patet. Codex ita: *E autem consoni antecedente*.
te tertiae coniugationis ut *flectō tis* *necto tis* *plecto tis*. *r*. similiter antecē ut *verto tis*, *sterto tis*. *sisto tis* *mitto tis*. In *tor* quoque cet. In his primum illud *consoni* mendii originem prodit. Tum verba tertiae *consoni* super-vacanea sunt, quoniam id supra iam notatum. Et ante *v*. *sisto* quaedam omissa esse, intelligitur. Proxime ad veritatem accedit Cam. *E autem vocali*, ut *meto*, *peto*, et *c* antecedente, *flecto is*, *necto is*, *pecto is*, *r*. similiter antecedente, ut *verto is*, *sisto is*, *sterto is*, *immitto*. Fert aliquid auxilii recentior manus in Cod. quae post vv. *sterto is* haec addit: *S. antecedente ut misisto* (sic) .i. antecedente ut, e quibus *i* antecedente ut re-
cepi et lectioni Camerarianae intexui. Iam Camer-

Lavit improba teter

Ora cruor ¹³.

Horatius Carmin. lib. I.:

Villaque, flavus quam Tiberis lavit ¹⁴.

Idem Sermon. lib. I.:

Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympa ¹⁵.

Quod et primae coniugationis invenitur; Iuvenalis lib. I.:

Nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lavantur ¹⁶.

Cuius supinum ¹⁷ Horat. in lib. I. Sermon. protulit:

Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum

Admonuit ¹⁸.

L vero ante *vo* antecedente, tertiae coniugationis primitiva inveniuntur ¹⁹, *volvo, volvis; solvo, solvis; calvo*, id est decipio, ut est apud Salustium in historiarum libr. III. *Contra ille calvi ratus, quaerit extis, ne somnio ostenderetur thesaurus* ²⁰.

In *vor* desinens deponens, unum est, *convivor*, quod primae ²¹ est, generali regulae deponentium serviens, cum non respondeat ²² suo primitivo, id est *vivo, is*, vel quia de nomine, quod est *conviva*, derivatur.

17. In *ro* desinentia pauca sunt, primae quidem coniugationis, ut *laxo, as, luxo, vero, taro*. Sed tertiae non inveni ²³, nisi *pexo, peris, texo, xis, nexo, is*, et *faxo, faxis* ²⁴, defectivum ²⁵. *Nexo* enim tam *nexas* invenitur, ut ostendit Virgilius ²⁶ participium dicens: [2187]

Nexantem nodis;

quam *nexis* ²⁷, ut Accius ²⁸ in Deiphobo:

Nos continuo ferrum eripimus, omnibus manicas neximus;

licet et *nexui* ²⁹ lectum est, quod etiam a *necto, nectis*, sicut a *pecto, pectis, pexui* ³⁰ potest esse. In *xor* similiter desinentia deponentia ³¹ primae sunt coniugationis, ut *rixor, amplexor*.

rius locum mendosum esse suspicabatur; melior medicina e Codice exspectanda. — 10) *Ut* add. Cam. P. — 11) Horat. Sat. I, 9, 76. — 12) *Ab eis* Cam. P. *ab his* Cod. — 13) Virg. Aen. X, 727. seq. — 14) Odar. II, 3, 18. Cod. lib. I. Cam. P. lib. II. Tum Cod. *vellaque* sed corr. — 15) *Lympha* Cod. *limpha* Cam. P. Horat. Sat. I, 5, 24. — 16) Cod. *Haec pueri* sed corr. Locus est Iuv. Sat. II, 152. ubi etiam Codd. aliquot *Haec. Nisi* abest a Cod. sed in margine ascr. — 17) *Vel participium* add. Cam. P. *sopinum* Cod. — 18) *Libro Sermon.* omisso numero Cam. P.; eum supplet Cod. Locus est Horat. Sat. I, 6, 124. seq. — 19) *Ut* add. P. Eadem addit *volvo, volvis*, quod licet desideratur in Cod. et Cam., retinui tamen, quia facile excidere poterat. Tum *calvis* add. P. quod ignoratur a Cod. et Cam. — 20) *Salustium* scr. e Cod. Tum *calvi ratus q. retextis* (sic) *ne somnio tenderetur* (sic) Cod. quod expressi. *An somnio portenderetur* P. quae-

rebat ex me an somnio portenderetur. Cam. In Fragm. Sallustii recte legitur *num som.* Ceterum prior pars huius fragmenti citatur etiam a Nonio pag. 7. — 21) *Vv. convivor* quod primae in Cod. supra scr. — 22) Cod. *cum non respondens* sed corr. *respondet*. Verum est *respondeat*, quod exhibent Cam. P. — 23) *Inveniuntur* Cam. P. — 24) *Nexo is. Faxo enim faxis* P. *nexo, is, faxo, is, nexo* enim cet. Cam. Turbat *nexis enim et* Cod. *nexo xis faxo xis defectivum tamen nexas* (sic). Ex quibus facile intelligitur, quae vera manus scriptoris fuerit. — 25) *Defectivum* est haec plane desunt a Cam. *Est* abest a Cod. — 26) *Virgilius in V.* Cam. P. in *V.* abest a Cod. Est locus Aen. lib. V, 279. — 27) *Nectis* male P. — 28) *Ut Accius in D.* Cod. P. *Ut dicit Actius in D.* Cam. — 29) *Nexui* Cod. *licet et nexuimus a nexui lectum sit* Cam. *licet et nexi lectum est* P. — 30) *Pexui* Cod. Cam. *pexi* P. — 31) *Deponentia* additum e Cod.

Bb *

In *or* passiva, quacunque praecedente vocali vel consonante, coniugationem suorum sequuntur activorum, ceu ante diximus.

18. Composita quoque in omnibus terminationibus simplicium suorum coniugationes, eadem scilicet manente finalitate, sequuntur; si tamen cum verbis vel cum praepositionibus, cum quibus frequentius solent iungi¹, componantur. Cum verbis, ut *tepefacio*, *calefacio*, *madefacio*, *patefacio*², *liquefacio*. Cum praepositionibus, ut *capio*, *praecipio*, *decipio*; *facio*, *inficio*, *efficio*³, *deficio*; *fero*, *praefero*⁴, *infero*, *aufero*⁵, *suffero*, *defero*⁶; *turbo*, *proturbo*; *scribo*, *describo*, *conscribo*⁷; *neco*, *eneco*, *vinco*, *convinco*; *fraudo*, *defraudo*; *fundo*, *infundo*; *cedo*, *discedo*, *concedo*; *ligo*, *inligo*⁸; *ago*, *perago*, *subigo*, *exigo*, *circumago*, *cogo*; *traho*, *subtraho*; *halo*, *exhalo*; *fallo*, *refello*; *clamo*, *reclamo*; *emo*, *coemo*; *no*, *adno*; *pono*, *expono*, *repono*, *depono*, *impono*⁹; *crepo*, *discrepo*; *repo*, *adrepo*, *inrepo*¹⁰; *aro*, *exaro*; *curro*, *incurro*, *discurro*, *concurro*¹¹; *penso*, *dispenso*, *compenso*¹²; *viso*, *inviso*; *canto*, *decanto*; *mitto*, *immitto*, *submitto*; *curvo*, *incurvo*; *solvo*, *desolvo*¹³; *duco*, *diduco*¹⁴, *educ*, nisi sensus caussa mutetur coniugatio, producta quidem penultima tertiae, ut¹⁵ *educ*, *cis*; correpta autem¹⁶, *primae*, ut¹⁷ *educ*, *cas*, id est *nutrio*¹⁸, ut Virgilius in lib. X.:

*Quatuor*¹⁹ *hic iuvenes totidem quos educat Ufens*; quod a nomine *dux*, *ducis* posse fieri praediximus. Et *manduco*, *as*, licet a *duco*, *is*, verbo videtur componi, tamen cum nomine compositum, quasi manum ad os duco, iare primae est coniugationis²⁰.

19. Intellectus autem differentia solet interdum²¹ in simplicitate verborum mutare [2188] coniugationes²², ut *dico*, *is*, et *dico*, *dicis*; *mando*, *is*, *mando*, *as*; *fundo*, *is*, *fundo*, *as*; sicut *sero*²³ quidem a nomine, quod est haec *sera*²⁴, licet correpta simpliciter penultima²⁵, et *lego*, *as* producta²⁶, primae sunt, ut a nominibus *sera* et *lex* venientia; *sero* autem *seris*, correpta similiter²⁷ penultima, ex quo *dissero*, *prosero*, *insero*²⁸ fiunt, et *lego*, *is*, unde *dilego*²⁹, *sublego*, componuntur, differentiae caussa, ut primitiva, tertiae sunt; *pello* quoque *pellas*, quod simplex in usu non est, unde *appello*³⁰, *as*, primae est; *pello* autem *is*, *expello*³¹, *impello*, *depello*, tertiae sunt; sicut *volo*, *as*, et *volo*, *vis*, intellectus caussa diversas coniugationes meruerunt. *Sono*³² au-

1) Coniungi P. — 2) *Madefacio*, *patefacio* Cod. *patefacio*, *madefacio* Cam. P. — 3) *Efficio* Cod. *officio* Cam. P. Tum in Cod. suprascr. *afficio*, quod omisi. — 4) *Perfero* h. l. add. Cam. P. — 5) *Aufero* Cod. *affero* Cam. P. — 6) *Differo* Cam. P. *defero* Cod. — 7) *Conscribo* additum e Cod. — 8) *Inligo* Cod. *illigo* Cam. P. — 9) *Depono*, *impono* addita e Cod. — 10) *Inrepo* ita Cod. et P. In Cam. desunt *repo*, *adrepo*, *inrepo*. Tum in P. *rado*, *arrado*, *inrado*, quae absunt a Cod. et Cam. — 11) *Concurro* add. e Cod. — 12) *Compenso* add. e Cod. — 13) *Dissolvo* P. sed *desolvo* Cam. Cod. — 14) *Diduco* Cod. *deduco* Cam. P. — 15) *Ut* additum e Cod. — 16) *Penultima* intrudunt Cam. P. In Cam. deest *autem*. — 17) *Ut* add. e Cod. — 18) *Nutrio* non *extraho* Cam. P. Vv. non *extraho* recte desunt in Cod. — 19) *Quatuor* deest in Cod. Locus est Virg. Aen. X, 518. — 20) *Coniugationis* add. e Cod.

— 21) *Et* interponunt h. l. Cam. P. In Cod. a ser. m. ascr. — 22) *Coniugationem* Cam. P. — 23) *Sicut et sero quidem seras*, a n. Cam. P. In Cod. abest *et*, suprascriptis his: *tardo seras* a rec. m. — 24) Add. *huius serae* Cam. P. — 25) *Simpliciter* add. e Cod. Est *sine dubio*, *ἀπὸ τοῦ*. — 26) *Penultima* additur a Cam. et P. abest a Cod. — 27) Cod. mendose *simpliciter*. Idem ignorat h. l. v. *penultima*. — 28) *Insero* in Cod. a ser. m. ascriptum. — 29) *Dilego* dedi e Cod. i. e. *diligo*. Cam. *deligo*. P. *delego*. — 30) *Appello* Cod. *Compello* Cam. P. In Cod. tamen *compello* corr. — 31)

In Cod. est *ex*, *pello*, ut videatur voluisse librarius *ex-compello*. Cam. P. *expello*. Paulo post *sunt* deest in Cod. — 32) *Etiam* P. pro quo *enim* exh. Cam. *Autem* Cod. ubi *enim* suprascr. a rec. m. — 33) *Et sono is* Cam. P. — 34) *Infinitivus* Cod. *infinitivum*

tem *sonas*, et *sonis*³³, unde *sonere* infinitivus³⁴; *crepo*, *as*, et *crepo*, *is*, unde et *crepere*; *fulgeo* et *fulgo*, unde et *fulgere*; *ferveo* et *fervo*, unde et *fervere*; *oleo* et *olo*, unde *olere*³⁵, penultima correpta; *strido*, *is*, et *strideo*, *es*; sicut *albo*, *as*, et *albeo*, *es*; *denso*, *densas*, et *denseo*, *denses*; *duro*, *as*, et *dureo*, *es*; *matureo*, *as*, et *matureo*, *es*; ex quibus *induruit* et *maturuit*³⁶ praeterita perfecta veniunt, auctoritate sola vetustatis³⁷ tradidit ratio, unde nec omnes motus haec eadem verba tritos et usitatos in utraque coniugatione habere noscuntur.

20. Cum nominibus autem composita verba mutant plerumque coniugationem. Nam generali³⁸ regulae subiecta et quasi a nominibus derivata, iure ad primam veniunt coniugationem verborum, ut *litigo*³⁹, *gas*, *remigo*, *gas*, *vociferor*, *aris*, *morigeror*, *aris*; et maxime excludentia *i*, quam in simplici verbo ante⁴⁰ *o* habuerunt, etiamsi cum praepositione componantur, mutant coniugationem, ut *aedifico*, *significo*, *sacrifico*, *laetifico*, *amplifico*, *terrifico*; *mancipo* quoque, *aucupo*, *participo*, licet possunt haec⁴¹ quasi a nominibus *manceps* et *anceps* et *particeps*; sicut *vindico*, *as*, *iudico*, *as*, *indico*, *auspico*, *aris*, a nominibus *vindex*, *iudex*, *index*, *auspex* venientia, iure primae esse, idemque etiam de superioribus potest intelligi, ut a *lae*-[2189] *tificus*, *sacrificus*⁴², *amplificus*, *terrificus*, nominibus, quae sunt in usu, verba deducantur⁴³, hisque similiter excurrisse *aedifico* et *significo* verba⁴⁴, licet careant positione⁴⁵, ad aliorum similitudinem compositis nominibus. Et cum solis tantum praepositionibus verba composita, si in compositione careant *i*, quod habuerunt in simplicitate, mutant⁴⁶ coniugationem, ut a *capio*, *capis*, quod est tertiae, primae fiant coniugationis; ut *anticipo*, *occupo*⁴⁷. Ut enim⁴⁸ a nominibus verba derivata, *e* vel *i* addentia, una syllaba genitivum primitivi solent vincere, ut *canus*, *cani*, *cameo*; *insanus*, *insani*, *insanio*; *sors*, *sortis*, *sortior*; et⁴⁹ *e* contrario a verbis in *eo* vel in *io*⁵⁰ desinentibus traducta nomina, id est quae *e* vel *u* vel *i* vocales excludant⁵¹, minus una syllaba proferuntur, ut *arceo*, *arcus*; *profugio*, *profugus*⁵²; *advenio*, *advena*; *gradior*, *gradus*; *tribuo*, *tribus*; *metuo*, *metus*: sic etiam in ipsis verbis solet evenire, ut in *io* verba desinentia, si in compositione *i* excludant, omnibus modis unam minuentia⁵³ syllabam, coniugationem quoque mutare⁵⁴ cogantur; *facio*, *facis*; *aedifico*, *aedificas*; *capio*, *capis*; *occupo*, *occupas*. Sic⁵⁵ a nomine et *capio* *nuncupo*, *nuncupas*; eodemque modo a *fugio*, *fu-*

Cam. P. — 35) *Olere penultima* (sic) Cod. *olere penultima* Cam. P. — 36) *Induruit et maturuit* Cod. Cam. *induravit et maturavit* P. male. — 37) *Auctoritate sola vetustatis tradidit ratio*. Sic recte Cod. *Ratio vetustatis est usus, modus*, quo utebatur vetustas. Et artificiosior sic clauditur periodus, quod amant Grammatici huius aetatis, maxime Eutychius eiusque praeceptor Priscianus *Auctoritas sola vetustatis, non artis ratio tradidit*. Cam. P. — 38) *Add. nominum* Cam. P. male. In Cod. ascr. a ser. m. Eadem tamen rec. m. ascripsit *subiecta*, quod abesse nequit. — 39) Cod. a pr. m. *lego gas* cum corr. *i litigo* i. e. *vel litigo*. Correctio tamen videtur ab antiqua m. quare retinui, etiam sententia postulante. — 40) Cod. *ante o*. cui consentit Cam. *Antecedente o* P. — 41) *Licet possunt haec* Cod. *licet haec* Cam. P. in quibus infra post v. *esse* additur *videntur*. — 42) *Sacrificus, laetificus* Cam.

P. — 43) *Deducantur* Cam. P. *diducuntur* Cod. — 44) *Verba videntur* P. V. *videntur* om. Cam. et Cod. — 45) *Licet careant appositis ad aliorum* cet. Cam. P. Pro v. *appositis* Cod. exhibet *positione*, quod dedi. Nam quae sequuntur *ad aliorum similitudinem compositis nominibus* in appositione addita sunt, et *ἐκζητούντων* continent. Ceterum *carent* Cod. a pr. m. — 46) *Mutant* Cod. V. supra. — 47) *Anticipo anticipas, occupo occupas*. Cam. P. — 48) *Ut etenim* sola P. — 49) *Et e contrario* ita recte Cod. *Ita e contr.* Cam. P. — 50) *Vel in u o* interponunt Cam. P. — 51) *Id est* add. e Cod. Tum *excludentia* in Cod. corr. a ser. manu. — 52) *Profugio profuga* Cam. P. In Cod. est e corr. *refugio refuga*, sed recte prima manus: *profugio profugus*. — 53) *Minuentia unam* Cam. P. — 54) *Mutare* Cod. V. supra. — 55) *Sicut a nomine* Cam. P.

*gis*¹ nomen deductum *fuga* facit ex nomine verbum *fugo*, *fugas*; quo modo a verbo *iungo* *iungis*² nomen *iugum*, et ab hoc verbum *iugo*, *iugas*; et *molo*, *molis*³, unde nomen *mola*, et ab eo verbum *immolo*, *immolas*; sicut *sedeo* verbum secundae, et⁴, quod eiusdem est compositum coniugationis⁵, *insideo*, unde nomen *insidiae*, ex quo aliud verbum *insidior*, *insidiaris*, traducitur⁶. Ex praeterito perfecto suo, quod est in primitivo *sedeo*, *sedi*, factum expulsionem *e*, quae erat ante *o*, productaque penultima, facit verbum primae coniugationis, *sedo*, *sedas*, quomodo in circumflexis apud Graecos Syracusano more saepe verbi positio derivatur ab alterius verbi praeterito perfecto, ut *ποιῶ*, *πεποιήκα*, *πεποιήκω*; *νοῶ*, *νενοήκα*, *νενοήκω*; quod potest etiam a praeterito perfecto, quod⁷ est *sedi*, nomen fecisse haec *sedes*, eadem verbi longitudine etiam in nomine servata. Ut ab eo quod est *rumpo*, *rupi*, *rupes*; *sterno*, *stravi*, *strages*; sic a nomine *sedes* derivatum⁸ generali regula nominum, iure primae coniugationi dedit se verborum⁹. A nomine quoque plurali, quod est hae *sordes*, *sordeo*, *sordes*, secundae coniugationis verbum deductum, cum fecisset ex se nomen mobile *sordidus*, ab eo verbum derivans *sordido*, *das*, merito primae dedit illud verborum coniugationi. De monosyllabo autem¹⁰ verbo, quod est primae, praeter regulam coniugationis, *do*, *das*, *dat*, et compositionibus eius rationabiliter non respondentibus primitivo, in supradictis abunde reor esse monstratum¹¹.

- 1) *Nuncupas*; facit eodemque modo a *fugio* *bum* P. Cam. Verbum abest a Cod. — 9) *Dedisse* *fugis fit nomen*. Codex. Facit omittunt Cam. P. Fit verborum videtur, *sedo* *sedas*. P. *dedisse* verborum autem etiam omittendum esse, res ipsa docet, idque omissis reliquis Cod. Recte Cam. dedit se verborum, feci. — 2) *Iugo iugis* mendose Cod. — 3) *Molo molis* ita recte Cod. *molo molas* Cam. P. — 4) *Et de-* quod expressi. — 10) *Enim* Cam. P. et Cod. a ser. est in Cod. sed necessarium. — 5) *Ut add*, Cam. P. — *m. autem* Cod. a pr. m. — 11) *Addit librarius in Cod.* 6) *Et male interponunt* Cam. P. — 7) *Ut est sede-* *Deo gratias explicit feliciter ars eutycii* *sedi* P. quod est *sedi* Cod. Cam. — 8) *Derivatum ver-* *grammatici.*

A R U S I A N I M E S S I

V. C. OR. COMITIS PRIMI ORDINIS

EXEMPLA ELOCUTIONUM

EX

VIRGILIO SALUSTIO TERENTIO CICERONE

DIGESTA PER LITTERAS.

A R C H I V E S

V. C. ON - COGNATE - TIME - ORDINIS

EXEMPLA - N. C. C. T. I. O. N. I. S.

VIRGILIO - SALUSTIO - TERTULLIO - CECILIO

DIRECTA - PER - LITTERAS

PRAEFATIO EDITORIS.

Plus quam dimidia parte auctus Arusianus hic Messius prodit, cuius olim libellum Angelus Maius, vir de antiquarum litterarum studio immortaliter meritus, ex codice aliquo Ambrosiano, nomine Cornelii Frontonis praenotato, edidit. Est in bibliotheca Guelpherbytana libellus manu Gudii exaratus, qui talem prae se fert indicem: *Arusiani Messi, V. C. Or. Comitum primi ordinis, exempla elocutionum ex Virgilio, Sallustio, Terentio, Cicerone, digesta per litteras.* Libellus est in charta scriptus, eiusque in fronte notavit Gudius: *In aliquibus codicibus pro Arusiani Messi male irrepsit Cornelii Frontonis.* Is libellus haud dubiam est quin ab antiquissimo aliquo codice itemque optimo transcriptus sit; tam enim est incolumis, ut integrum Grammatici opusculum, paucis locis exceptis, repraesentare, Angeli autem Maii codex plane mutilatus truncatusque, maxime vero in posteriori parte, fuisse videatur. Rursum igitur mihi contigit, id quod in prioribus Grammaticis, hucusque a me tractatis, accidisse vehementer laetor, ut antiquissimum librum nactus, fontem integerrimum adire possem, ex quo opusculum quam emendatissimum in lucem proferrem. Nam tametsi relictis sunt loci, in quibus medicina ab alio tantum libro scripto expectari debet; tamen in plerisque codex hic Gudianus, veram Grammatici manum refert, ac non solum in iis quae Maius iam publici iuris fecerat, auxilium fert integerrimum, verum etiam nova multa satis emendate scripta affert, ita ut, quod supra dixi, plus quam dimidia parte auctus videatur. Atque inter ea, quae nova iam leguntur, maxime memorabilia sunt aliquot Ciceronis fragmenta, antehac non cognita, et, quod maius est, fragmenta permulta ex Sallustii libris Historiarum, quae hucusque nemo vidit. De quibus quum scirem magnam multorum esse expectationem; nolui committere ut ea diutius traheretur, qua de causa editionem amplius differendam non censebam.

Ceterum quinam fuerit Arusianus, atque *Messius*ne an *Messus* potius scribendus sit, nunc quaerere non vacabat. Quae de Frontone disputaverat Angelus Maius, quaeque de libello Frontoni abiudicando dixit Niebuhrius in Editione Frontonis reliquiarum, ea huic meae editioni praemittenda iudicavi. Notabile est, in codice Gudiano bis citari Symmachum, quum in reliquis ex quatuor tantum priscis illis scriptoribus, Terentio, Sallustio, Cicerone, Virgilio exempla sint petita. Donec certius constiterit, quo tempore vixerit Arusianus, illos Symmachi locos pro suppositiciis habendos putavi ac proinde in notas transscripsi, non pro certo affirmare ausus, nihil eos ad Arusianum pertinere. Facile enim fieri potuit, ut Arusianus, vel recentis alicuius illecebrae libro suo conciliandae causa, vel gratiam ac favorem ipsius Symmachi captans, si forte illius aetate viveret, a norma sibi praestituta paulum deflecteret atque recentiorem scriptorem aliquoties in scribendi exemplum laudaret.

Silentio praetereundum non est, me in hoc libello *Salustii* nomen una *l* littera scripsisse, quam veram esse scripturam puto, licet aliter pronuntiassent veteres facile largior. Commemorare tamen debeo, huic scribendi rationi non ubique favere codicem Gudianum, quem initio putabam antiquiorem scripturam referre omnibus in locis, qua in re me errasse, postea intellexi. Retinui tamen illam per unam *l* scribendi rationem, qua coeperam. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Idib. Augusti c1800ccxxx.

PRAEFATIO ANGELI MAIL.

Opus grammaticum quod extremum in mea Frontoniana Editione excudendum curo, inscribitur in Codice Ambrosiano (D. 498. part inf.) CORNELII FRONTONIS EXEMPLA ELOCUTIONUM. Iam hic Codex longe alius est, atque antiquissimus Palimpsestus, ex quo superiora Frontonis Scripta prodierunt. Quum mihi exploratum sit, hoc Opus ab aliis tribui Arusiano (seu Volusiano) Messo sequioris aevi oratori et grammatico, proponenda censui quaedam argumenta, ob quae Frontoni nostro asserendum videbatur.

1. Hoc Opus in Codice Ambrosiano nomen Cornelii Frontonis, ut dixi, diserte prae se fert.

2. Codices nullo fere in loco antiquiores nobilioresve, quam in Coenobio Bobiensi fuerunt. Iamverb in eius Coenobii pluteis inter alios Grammaticos veteres *Cornelii quoque Frontonis Elegantiae Latinae* exstiterunt. Eius rei testis est luculentus in sua Geographia Volaterranus his verbis: „Hic (in Bobiensi Coenobio) anno MCCCCXCIII. huiusmodi libri reperti sunt . . . Terentianus Maurus de literis, syllabis et metris omnis generis. Caesius Bassus. „Velius Longus de orthographia. Adamantius Martyrius de B litera muta, et V vocali. Probi „catholica. *Cornelii Frontonis Elegantiae Latinae*. Sergius grammaticus de litera etc.“ Porro *Elegantias Latinas Cornelii Frontonis* quis aliud existimet quam hoc Scriptum, *Exempla elocutionum*, quae reapse sunt Elegantiae sermonis Latini? Neque enim hic titulus convenit alii Cornelii Frontonis Opusculo item grammatico edito et inscripto *De Differentiis vocabulorum*, quae dici *Elegantiae Latinae* vix posse videntur. Ergo Libellus, *Exempla elocutionum* in Codice Bobiensi Cornelio Frontoni adscriptus fuit. Codex tamen Ambrosianus, quo nos utimur, non est antiquus, nec Bobiensis videtur, sed omnino saeculo XVI. scriptus.

3. Carolus Sigonius qui Fragmenta Ciceronis primus collegit, testatur, se ad eam rem Codice usum esse, in quo erat Opusculum *Cornelii Frontonis Exempla elocutionum*. Ea eius verba ad Ciceronis Libri I. de Rep. Fragmentum primum: „Hoc Fragmentum, ut multa post „alia, ex Cornelii Frontonis grammatici veteris libro quodam qui *elocutionum Exempla* inscrip- „ptus est, mutuatus sum: quem librum ex intimis Rainutii Farnesii, Cardinalis illustrissimi, the- „sauris, domino ipso concedente sumptum ad me Roma iuvenis ornatissimus atque doctissimus „Fulvius Ursinus, amicus meus, misit. Hic autem, cum praeclara multa eaque incognita Cicero- „nis ad antiqui sermonis formulas demonstrandas exempla contineat, adeo mihi ad haec concin- „nanda Fragmenta fuit commodus, ut, quidquid iis ornamentis hac nova editione accesserit, id

1) Lib. 4. prope finem.

„omne humanissimi Principis liberalitati etc. referendum sit.“ Revera in Codice nostro exstat quidquid Tullianum Sigonius ex Farnesiano libro compilavit.

4. Andreas Patricius, qui Fragmenta Ciceronis auxit, ad Particulam Tullianae Orationis inscriptae *Quum quaestor Lilybaeo decederet*, haec ait: „Fragmentum recens allatum a me ex „Frontonis quodam libro, qui continet *Exempla elocutionum*. Quem quidem librum cum Io. „Zamoscius noster, adolescens litteratissimus, ex Italia in Poloniam ad me misisset, quoniam antea „quoque ex eo Sigonius quadraginta fere alia Fragmenta elicuerat, inque suam posteriorem Edi- „tionem transtulerat; dedi et ipse operam, ut inde etiam et huic nostrae commentationi accessio „nonnulla quaesita esse videretur.“ Pergit ibidem Patricius confirmare, auctorem quoque libelli *de Differentiis vocabulorum* unum esse eundemque Frontonem, de quo videlicet loquuntur Gel- lius Lib. II. 26. XIII. 28. XIX. 10. 13. et Macrobius in Saturnalibus (v. 1.).

5. Aldus Manutius Sallustii Fragmenta ex libello Frontonis, qui nunc editur, partim eruit. Ad Historiarum enim Sallustii Lib. I. verba illa *Nihil ob tantam mercedem sibi abnuitu- ros*, sic ait¹: „Ex Cornelii Frontonis *de Exemplis elocutionum* libello, nondum edito, quem legi „commodatum a Scipione Pettio, viro optimo, et singulari quadam in pervestigandis Veterum „libris diligentia praedito.“

6. Nicolaus quoque Heinsius testis est, hunc libellum a nonnullis Frontoni tribui. Sic enim ad Gronovium ex Urbe Neapoli scribit²: „Inveni Grammaticorum nonnullorum Opuscula „hactenus, ni fallor, inedita, magno mihi usui futura, quae omnino velim describere. Inter quos „Volusianus est Messus, quem alii *Cornelium Frontonem* volunt. Is Fragmenta Ciceronis ac Sal- „lustii multa citat, quae in eorum Operibus frustra quaerantur. In phrasibus minus usitatis anno- „tandis potissimum occupatur, quas ex quatuor auctoribus selegit, Virgilio, Terentio, ac iis quos „iam nominavi.“

7. Ludovicus item Carrio ad Historiarum Sallustii Lib. I. Editionis Gruterianae p. CCCCLI. sic ait: „Arusianus Messus libello *de elocutionum Exemplis*, quem quidam Cor. Frontoni tribuunt, „haec Sallustiana citat.“ Quod vero idem addit, inepte et inscienter eum libellum Cor. Fron- toni adscribi, id demum nos moveret, si assertionis suae argumenta Carrio protulisset.

8. Ianus denique Douza in Notis ad Sallustii Hist. quas videsis in eadem Gruteriana Edi- tione, Frontonis esse autumat libellum ex quo multae Sallustii particulae depromptae sunt.

9. Confirmat hanc opinionem simile aliud Opusculum *de Differentiis vocabulorum*, quod Cornelio Frontoni nemo fere abiudicat. Idem scilicet praestat unum in elocutionibus quod alte- rum in vocabulis: nempe hoc vocabulorum, illud elocutionum differentias notat. Et Frontonem quidem suorum discipulorum in gratiam grammatica Opera scripsisse mihi facile persuadeo. Iam- vero is imperfectam sermonis latini doctrinam tradidisset, nisi post usum verborum, usum quoque elocutionum varium docuisset. Haec fere habui quae pro Frontone meo dicerem, cui hunc Elo- cutionum libellum vindicandum censui. Ceterum eundem sub Arusiani (seu Volusiani) Messi no- mine laudant Pierius ad Virgilium, Carrio ad Sallustium, Heinsius ad Valerium Flaccum III. 737. et alibi nec non in Epistulis, Io. Rhodius in Lexico Scriboniano voc. *abstinere ab omni re*. Fa- bricius in Bibliotheca latina³, Burmannus Iunior in Commentario de Vita Heinsii Adversariis huius

1) In Edit. Sallustii Antverpiensi 1564.

2) Epistulae Virorum illustr. Tom. 3. Epist. ad Gronovium 144. p. 181.

3) Edit. Hamburg. 1722. Tom. 3. p. 914.

praefixo p. IX. Idem Burmannus in praefatione ad Virgilium p. XLI. Ruhnkenius in praefat. ad Rutilium Lupum p. XXVI. Heynius in praefat. item ad Virgilium p. CCXXXIV. alique, qui tamen rem ad trutinam revocasse numquam videntur.

Iam utrum hoc, quo scribo, tempore Libellus Elocutionum sit editus, mihi non satis exploratum est. Fabricius quidem ait¹, illum e Codice Godfridi Graevii, Consulis Lipsiensis, ab Andrea Stübello suis locis insertum novae Editioni Thesauri eruditionis scholasticae Basilii Fabri. Lipsiae an. MDCCXVII. Sed revera Stübello nonnisi exempla aliquot ex eo libello in Thesauri suo laudat, multa praetermittit, quodque plaris interest, verba Auctoris libelli plane suppressit: adeoque libellus, quod quidem ad Stübello attinet, plane ineditus est. Anno autem MDCCXLII. de eo libello sic ait Burmannus Iunior in Commentario de Vita Heinsii p. IX. „Luculentum hoc „grammaticae rei monumentum tanto temporis intervallo privatis virorum doctorum armariis pressum mirari sane subit.“ Tum idem anno MDCCXLV. in praefatione ad Virgilium p. XLI. necdum editum dicit. Denique Saxius in Onomastico Edit. Traiecti ad Rh. MDCCCLXXV. p. DXI. laudat P. Bondami Adnotationes ad Arusiani Messi *Quadrigam* sive *Exempla elocutionum*, cuius libelli, inquit, non nisi duo folia maiori forma typis descripta sunt. Eam coeptam Editionem equidem videre mirifice cupio, sed eadem incommodissime careo, neque porro Editio mea Frontonianorum Operum moras patitur. Sed utcumque demum ea res se habet, quam ego Frontonis Scripta, quotquot invenire datum est, edenda curem, operae pretium me facturum existimo, si hanc quoque libellum, sive antea editum sive secus, adiungam.

Sane hic libellus pretiosiore sui parte tunc spoliatus fuit, cum docti homines locos ineditos Ciceronis et Sallustii ex eo delibarent. Neque tamen aliquam dignitatem atque utilitatem adhuc non retinet. Nam primo, Exempla Scriptorum, uti e nostro Codice praecedunt, ab ante editis saepe differunt. Deinde, Auctor libelli suis ipse verbis novos reconditioresque latinae linguae modos diserte docet, qui in Exemplis Scriptorum disiectis et extra ordinem huius libelli collocatis aegre admodum ab Eruditis notarentur. Tum denique fieri potest, ut aliqua particula Veterum nondum edita in hoc Scripto insit. Qua de re etsi ego interdum suspicatus sum, temporis tamen angustis pressus, nihil affirmandum putavi. Illud etiam moneo, in Codice nonnisi libros Veterum laudari, ut mos est Codicum, immo ne hos quidem nominatim interdum designari: me vero, ut Lectorum commoditati consulere, non sine gravi mea molestia temporisque iactura capita etiam pleraque omnia Tullii et Sallustii, Terentii autem et Virgillii versus, quantum in tumultuario opere licuit, accurate notare.

1) Loco nuper laudato.

EX EDITIONE RELIQUIARUM FRONTONIS A NIEBUHRIO

CURATA

DE AUCTORE HUIUS LIBELLI IUDICIUM

NIEBUHRII.

Exstat in bibliothecis Italicis libellus ex lexicorum genere, eo insignis quod plurima servavit ex Historiis Sallustianis, atque ex Ciceronis qui interciderunt libris, fragmenta, in quibusdam codicibus inscriptus M. Frontonis exempla elocutionum, in aliis vero Arusiani (seu Volusiani) Messi quadriga. Prioris generis librorum auctoritate, seculi XVI. eruditi plerique, qui inde fragmenta hauserunt, Frontonem laudant; Maiusque, de augendo Frontonianorum librorum numero sollicitus, in eorum partes concessit, librumque ex Codice Ambrosiano, XVI. seculo scripto, una cum illis edidit. Nullus exstat liber, cui de suo minus attulerit auctor: neque enim eius praeter lemmata verbum ibi invenies, uno fortasse excepto loco v. *detrabo de te*: sed ibi quoque ita barbarus est sermo, ut a vetere scriptore profecta esse nequeant. Excerpsit ille ex quattuor scriptoribus (unde quadrigae nomen inditum) Terentio, Cicerone, Sallustio et Virgilio, quae notatu dignae viderentur elocutiones, ita ut ipsas litterarum ordine lemmatis loco poneret, deinde verba subiungeret scriptoris, apud quem invenisset, tali modo: *Abundans illius rei*. Virg. *Ecl. Nivei quam lactis abundans*. — *Urbs et nemini plurali subiunctum*. Virg. *Aen. X. Quique urbem liquere Cosas*. Cicero *de signis: Urbem Syracusas maximam esse Graecarum*. Iam vero, postquam Frontonis de romani sermonis auctoribus iudicium innotuit, qui de Virgilio et Terentio taceat, Ciceronem antiquioribus certe non praeferat, quis illum credat, si huius generis libro consarcinando operam dicasset, non Catonem potius illum suum, Enniumque cum C. Crispo adhibitorum fuisse? Itaque librum, qui tam gravi indicio Frontoni abiudicetur, et ita tenuis, et collectis inde a Carrione, Patricio et Sigonio fragmentis iam nullius fructus sit, qui praeterea a parte testium alii auctori diserte tribuatur, non recepimus, quum praesertim moli sumptuique editionis nostrae parci voluerimus.

Raphael Volaterranus inter libros qui a. 1494. in Bobiensi bibliotheca inventi fuerint, *Cornelii Frontonis elegantias Latinas* recenset: quae si fuerunt *exempla*, de quibus hic sermo est, vetusti quidem Codicis auctoritatem habet qui illa Frontoni vindicat; ea tamen quam infirma sit inter omnes qui sapiunt convenit.

A R U S I A N I M E S S I

EXEMPLA ELOCUTIONUM

**EX CODICE GUDIANO AUCTIUS ATQUE
EMENDATIUS EDITA.**

EXEMPLA ELOCUTIONUM

A.

Abundans illius rei. Virg. in Bucol.²: *Nivei quam lactis abundans*. Abundans illa re. Cic. pro Cornelio lib. II.³: *Quis tam abundans copiis*. Abundat illa re. Cicero⁴ pro Cluentio: *Mulier abundat audacia*. Abunde est huius rei. Virg. Aeneid. VII.⁵: *Terrorum et fraudis abunde est*.

Ardet illa re. Virgil. Aen. XI.⁶: *Femineo praedae et spoliolum ardebat amore*. Ardet illam rem. Virgil. in Buc.⁷: *Formosum pastor Corydon ardebat Alexim*. Ardet in illa re. Salust. Bello Catil.⁸: *Ardens in cupiditatibus*. Ardet in illam rem. Virg. Aen. VII.⁹: *Ardet in excitam Ausoniam*.

Avertit hac re. Virgil. Aen. lib. I.¹⁰: *Nec posse Italia Teucrorum avertere Regem*. Avertit ab illa re. Cic. Philipp.¹¹: *Ab Urbe M. Antonii impetus in Galliam avertit*. Averus ab illo. Cicero in Catilin. III.¹²: *Tam aversus a vero*.

Accingo me huic rei. Virg. Aen. I.¹³: *Illi se praedae accingunt dapibusque futuris*. Ac- [488] cingo illi eam rem. Idem Aen. XI.¹⁴: *Laterique accinxerat enssem*. Accingor illam rem.

1) Angelus Maius tribuit Cornelio Frontoni, ut in praemonitis disputatum est. — 2) Bucolica Virgilii citat Angelus Maius nomina *Eclogarum*. Quod non in Cod. suo ita inveniri satis constat, quum infra in nota (7) ad vocem *Supervenio* id aperte confiteatur, et sibi commodius visum Eclogas citare, commonstret. Ceterum praeter numerum librorum, qui etiam in nostro Codice exstant, Ang. Maius etiam versus adiecit, quorum significationem ex instituto nostro in notis exhibuimus. Locus est Virg. Ecl. II, 20. — 3) *Pro Cornelio lib. II*. Ita Gu. *Pro Cornelio* 199. Ang. Mai., notans se paginas Tomi II. Editionis Verburg. citare in Fragm. Ciceronn. Nos citamus secundum Editionem Nobbianam, ubi est Corn. II, 9. Idem locus citatur a Priscian. XVIII, 2. — 4) *Idem pro Cluentio*. Sic A. M., unde mihi suspicio, plura eum mutasse in citationibus. Est cap. 65. — 5) Versu 552. A. M. singulis exemplis singularis ab ora lineas incepit. Contra MS. Gu. omnia ex-

empla, quae ad eandem vel similem locutionem spectant, in unum coniungit. Sic igitur ab initio libelli usque ad hunc locum unum est segmentum; similiter in reliquis seqq. — 6) *Idem XI*, 782. A. Mai. Tum Cod. Gu. *Femineo*. — 7) *Idem Ecl. II*, 1. A. Mai. *Alexim* Cod. Gu. *Alexim* A. Mai. — 8) Cap. 5. *Salust.* scripsi e Cod. Gu. qui quanquam h. l. *Salust.* tamen in seqq. omnibus hoc nomen una l scriptum exhibet. — 9) Versu 623. ubi *Ardet inexcitata Ausonia* editur, quod verum est. — 10) *Idem I*, 38. A. Mai. — 11) Locus est V, 11. ubi: *qui M. Antonii impetus nefarios in Galliam avertit*. Cod. A. Maii *Antonium*. Recte Gu. quod dedi. — 12) *Idem in Cat. III*, 9. A. Mai. — 13) Versu 210. — 14) Versu 489. Hoc totum exemplum tertio loco legitur in Cod. Gu., contra quartum novum segmentum incipit. *Accingor illi illam rem* Cod. Gu. Sed *accingo ipse* Gu. in margine corr.

GRAMMAT. LAT. I.

D d

- Idem Aeneid. III. ¹: *Magicas invitam accingier artes. Accingor illa re. Idem Aen. VII. ²: Fidoque accingitur ense.*
- Appulit huic rei. Virgil. I. ³: *Forte sua Libycis tempestas appulit oris. Appulit ad hoc. Terentius in And. ⁴: Poeta cum primum animum ad scribendum appulit.*
- Avidus hoc facere. Virg. Aen. XII. ⁵: *Avidus confundere foedus. Avidus illius rei. Idem Aeneid. VIII. ⁶: Ergo avidum pugnae dictis. Salustius Hist. III. ⁷: Avidior modo properandi factus. Avidus ⁸ ad hanc rem. Terent. Eun.: *Aliquantum ad rem est avidior.**
- Abnuo fieri hoc. Virg. Aen. X. ⁹: *Abnueram bello Italiam concurrere Teucris. Abnuo de illa re tibi. Salust. Bell. Jug. ¹⁰: Neque illi senatus de ullo negotio abnuerat. Abnuo tibi hoc. Idem Hist. I. ¹¹: Nihil ob tantam mercedem sibi abnuaturos.*
- Amicus illi. Virg. Aen. VIII. ¹²: *Et amicum Crethea Musis. Amicus illius. Terent. Phor. ¹³: Amicus summus mei et popularis Geta.*
- Adhibet illi. Virg. Aen. IX. ¹⁴: *Adhibete Penates Et patrios epulis. Adhibet in illum. [489] Cicero De Domo sua ¹⁵: Crudelitatem expromo quam in me ipsum ac meos adhibuistis. Adhibet, in illo faciendo. Cicero in Siciliensi ¹⁶: Adhibentur in scribendo primarii viri.*
- Adiuro hoc. Virg. Aen. XII. ¹⁷: *Adiuro stygii caput implacabile fontis. Adiuro per hoc tibi. Terent. Andria ¹⁸: Per omnes tibi adiuro Deos.*
- Aestimo hoc illa re. Cicero in Verr. de Suppliciis ¹⁹: *Haec vero quae vel vita redimi recte possunt, aestimare pecunia non queo. Aestimo hoc ex illa re. Salust. Bello Catil. ²⁰: Amicitias inimicitiasque non ex re sed ex commodo aestimare.*
- Abutor illa re. Cicero in Catil. I. ²¹: *Abutere Catilina patientia nostra. Abutor illam rem. Salust. Bello Catil. ²²: Quibus mihi videntur ludibrio fuisse divitiae; quippe quas habere honeste licebat, abuti per turpitudinem properabant. Terent. in And. ²³: Nam in prologis scribendis operam abutitur.*

1) V. 493. — 2) Versu 604. Ceterum in tribus superioribus exemplis A. Mai. omisit *Aeneidos* significationem. — 3) Idem I, §77. A. Mai. — 4) Terentius in *Andria* Cod. Gu. Ter. And. Prolog. 1. A. Mai. — 5) Versu 290. — 6) Versu 661. *Aen.* signum omisit A. Mai. — 7) *Salustius*; ita Gu. Est apud Gerlach. inter fragmenta libri IV, numero 30. — 8) *Avidius* apud A. Mai. fortasse typorum error. Locus est Ter. Eun. I, 1, 51. In Cod. Maii est *aliquantulum*; recte Gu. *aliquantum*, quod verum. — 9) Versu 8. — 10) Cap. 86. *Abnuerat* Cod. Gu. *Abnueret* Cod. Mai. Apud Salustium est: *abnuere audebat*. — 11) Apud Gerlach. n. 36. — 12) Versu 774. *cretea* Cod. Gu. — 13) Cod. Gu. *Terent. Adelph.* Est locus Phorm. I, 1, 1. Uterque Cod. *summus mei et*. Legendum haud dubie *meus*, ut est apud Terentium. Error est erudituli librarii, qui ad significandam genitivi structuram possessivum facere non putaret. — 14) Uterque Cod. e libro IX. citat. Locus est V, 62. Tum in Cod. A. Mai. est: *Adhibere penates et primos ep.* Recte Gu. quod exhibuimus. — 15) Cap. 23. Gud. *expromo*, quod ap. Cic. legitur. *Esprimo* A. Mai. Tum editur apud Cic. in

ipsum me. — 16) Idem in *Siciliensi* 77. A. Mai. In scribendo uterq. Cod.; apud Cic. editur: *Adhibentur in exscribendo de conventu viri primarii*. Ordo primarii viri debetur Cod. Gudiano. *Viri primarii* A. Mai. — 17) Versu 816. — 18) Andr. IV, 2, 11. — 19) Cic. de *Suppliciis*. 9. A. M. In Verr. addit Cod. Gu. Tum *vel vita* uterque Cod. *nec v.* coniecit in margine Gudiano. — 20) *Sal. Cat.* 10. A. Mai. — 21) Cic. in *Cat.* I, 1. A. Mai. — 22) *Sal. Cat.* 13. A. Mai. *Quippe has hab.* Cod. Gu. — 23) Ter. And. Prolog. 5. A. Mai. — 24) Cic. in *Cat.* III, 6. A. Mai. — 25) Ita recte coniecit A. Mai. Cod. uterque *Abdicat illa re*. Tum *Sal. Cat.* 48. A. Mai. Fortasse tamen scribendum *Abdicat illam rem* in quod ipsum iam incidit Mai. — 26) Cic. in *Frumentaria* 19. A. Mai. Tum pro vv. *populo Romano misisse* Cod. Gud. praetermisisse ex male intellecto compendio p. f. *misisse*. — 27) *Sal. Cat.* 59. A. Mai. Est cap. 56. ed. Gerlach. — 28) *Amplius ad illam rem* Cod. uterque; recte *ad* omisit Mai. Tum Idem in eodem 62. A. Mai. Est e cap. 59. ed. Gerlach. *Amplius ad annos* Cod. Maii; praepositionem recte ignorat Cod. Gu. *Fuerunt* Cod. Gu. — 29) *Sal. Jug.*

- Abdicat se illa re. Cicero in Catilin. libro III.²⁴: *Lentulus cum se praetura abdicasset.* Abdicata illa re²⁵: Salust. Bello Catil. *Senatus decernit uti abdicato magistratu Lentulus.*
- Amplius illa re. Cic. Frumentaria²⁶: *Quid si duabus partibus docco te amplius frumenti* [490] *abstulisse, quam populo Romano misisse?* Salust. Catil.²⁷: *Amplius duobus millibus.* Amplius illam rem. Idem in eodem²⁸: *Amplius annos triginta cum magna gloria fuerat.*
- Adversus illius. Sal. Jugurt.²⁹: *Acri viro, et quamquam adverso populi, id est, adversus illi nobilitatis.* Adversum te pro apud te. Terent. in And.³⁰: *Et id gratum fuisse adversum te habeo gratiam.*
- Ad et apud confuse ponuntur. Virg.³¹ Aen. I.: *Prima quod ad Troiam pro caris*³² *gesserat Argis.* Idem Aeneid. XI.³³: *Quicquid apud durae cessatum*³⁴ *est moenia Troiae.* Terent. Adelph.³⁵: *Ego Mitionem, si ad forum est, conveniam.* Idem in And.³⁶: *Apud forum modo e Davo audiui.* Cic. pro Roscio³⁷: *Ac tantummodo aleretur ad villam.* Terent. Adelph.³⁸: *Apud villam est.* Sal. Jug.³⁹: *Ibi latine, nam ad Numantiam loqui didicerat, exclamat.*
- Ad quidam pro iuxta vel circa poni dicunt Ciceronis in Siciliensi exemplo⁴⁰: *Statim Romae et ad Urbem quaerere et agitare cum suis coepit, id est in Urbe, et profectus iam, iuxta Urbem.* Sed gravius his⁴¹ adfertur exemplum e prima Actione in Verrem⁴²: *Ex his quasi decem fiscos ad senatorem illum*⁴³ *relictos.*
- Adsuesco illis rebus. Virg. Aen. VIII.⁴⁴: *Sociorum adsuescite mensis.* Adsuesco illam rem. Idem Aeneid. VI.⁴⁵: *Ne tanta animis adsuescite bella.* Adsuetus illi rei. Virg. Aeneid. [491] VII.⁴⁶: *Mensaeque adsuetus herili.* Adsuetus facere. Idem Aeneid. XI.⁴⁷: *Adsueti longo milros defendere bello.*
- Adsidet illi. Cic. in Siciliensi⁴⁸: *Sthenius est hic, qui nobis adsidet, Thermitanus.* Adsidere illum. Cic. *Neque adsidere Gabinium aut alloqui in curia quisquam audebat.* Adsidet illum in illa parte. Sal. Jug.⁴⁹: *Dextra Adherbalem adsedit.*
47. A. Mai. Est e cap. 43. ed. Gerl. Tum pro vv. et quamquam Cod. Gu. aequam. Uterque codex addit id est adversus illi nobilitatis, quae verba omisit Mai. Apud Salustium est: *adverso populi partium*, quemadmodum optimi exhibent Codd. Non igitur dubium est, quin statuendum sit, integrum versum excidisse, qui novam elocutionem contineret, cuius ultima pars, quae exemplum habet, restat. Nisi forte locum sic constituendum putes: *Adverso populi. Idem: adversus ille nobilitatis*; ut intelligatur aliud exemplum a Salustio mutuatum. — 30) *Ter. And. I, 1, 15.* A. Mai. Tum Cod. Gu. et id gratiori fuisse. — 31) *Confuse ponit Virg. Aeneid. I.* Cod. Gu. Versus est 24. — 32) *Charis* Cod. Gu. — 33) *Idem Aen. XII.* Cod. Gu. Verum numerum posuit A. Mai.; versus est 288. — 34) *Cassatum* Cod. Mai. *Quidquid* Cod. Mai. — 35) *Terent. Adelph. Gu. Ter. Adel. 3, 5, 2.* A. Mai. *Mitionem* Cod. uterque. Tum *ad forum est* Cod. uterq. Edd. Terentii plerumque *apud forum est.* — 36) *Idem And. 2, 1, 3.* A. Mai. — 37) *Cap. 15.* — 38) *Ad. IV, 1, 1.* — 39) *Sal. in Jug. 107.* A. Mai. Locus est cap. 101. Edd. Cort. et Gerl. ubi editur *apud.* — 40) Cod. Gud. dicunt. Cicero in Siciliensi: *Exemplo statim.* Cod. Mai. dicunt *Siciliensis exemplo: Statim.* Locus est Act. in Verr. II, 2, 6. — 41) *Grave his* Cod. Mai. *Gravius his*, ut dedimus, Cod. Gu. — 42) *Prima actione in Verrem* Cod. Gu. *primae actionis in Verr.* Cod. Mai. Locus est cap. 8. — 43) *Illum* om. A. Mai. — 44) Versu 174. — 45) Versu 833. — 46) *Idem VII, 490.* A. Mai. — 47) *Idem VIII. 511.* A. Mai. In Cod. Gu. saepe *Aenead.* scribitur pro *Aeneid.* — 48) *Cic. Siciliensi.* Cod. Gu. Cap. est 34. Tum Cod. Maii *Hearnius est hic.* Cod. Gu. *Sthenius est hic.* Apud Cic. *Sthenius est is.* Deinde *Thermitaicus* Cod. Gu. Idem Codex statim post hoc nomen sic pergit: *neque assidere* cet. tanquam idem sit exemplum, non addita elocutionis formula *adsidere illum.* Apud Angelum Maium est: *Adsidere illum.* Cic. *Neque* cet. Locum hunc reperire A. Mai. non potuit. In ipso exemplo Cod. Gu. *Sabinum* et *alioqui* exhibet. — 49) Cod. A. Maii *Adsidere illum.* Tum idem A. Mai. *Sal. Jug. 11.* Locus in eodem cap. legitur apud Cort. et Gerlach.

Idem Aeneid. III. 1: *Magicas invitam accingier artes.* Accingor illa re. Idem Aen. VII. 1: *Fidoque accingitur ense.*

Appulit huic rei. Virgil. I. 3: *Forte sua Libycis tempestas appulit oris.* Appulit ad hoc. Terentius in And. 4: *Poeta cum primum animum ad scribendum appulit.*

Avidus hoc facere. Virg. Aen. XII. 5: *Avidus confundere foedus.* Avidus illius rei. Idem Aeneid. VIII. 6: *Ergo avidum pugnae dictis.* Salustius Hist. III. 7: *Avidior modo properandi factus.* Avidus⁸ ad hanc rem. Terent. Eun.: *Aliquantum ad rem est avidior.*

Abnuo fieri hoc. Virg. Aen. X. 9: *Abnueram bello Italiam concurrere Teucris.* Abnuo de illa re tibi. Salust. Bell. Jug. 10: *Neque illi senatus de ullo negotio abnuerat.* Abnuo tibi hoc. Idem Hist. I. 11: *Nihil ob tantam mercedem sibi abnuaturos.*

Amicus illi. Virg. Aen. VIII. 12: *Et amicum Crethea Musis.* Amicus illius. Terent. Phor. 12: *Amicus summus mei et popularis Geta.*

Adhibet illi. Virg. Aen. IX. 14: *Adhibete Penates Et patrios epulis.* Adhibet in illum. [489] Cicero De Domo sua¹⁵: *Crudelitatem expromo quam in me ipsum ac meos adhibuistis.*

Adhibet, in illo faciundo. Cicero in Siciliensi¹⁶: *Adhibentur in scribendo primarii viri.*

Adiuro hoc. Virg. Aen. XII. 17: *Adiuro stygii caput implacabile fontis.* Adiuro per hoc tibi. Terent. Andria¹⁸: *Per omnes tibi adiuro Deos.*

Aestimo hoc illa re. Cicero in Verr. de Suppliciis¹⁹: *Haec vero quae vel vita redimi recte possunt, aestimare pecunia non queo.* Aestimo hoc ex illa re. Salust. Bello Catil. 20: *Amicitias inimicitiasque non ex re sed ex commodo aestimare.*

Abutor illa re. Cicero in Catil. I. 21: *Abutere Catilina patientia nostra.* Abutor illam rem. Salust. Bello Catil. 22: *Quibus mihi videntur ludibrio fuisse divitiae; quippe quas habere honeste licebat, abuti per turpitudinem properabant.* Terent. in And. 23: *Nam in prologis scribendis operam abutitur.*

1) V. 493. — 2) Versu 604. Ceterum in tribus superioribus exemplis A. Mai. omisit Aeneidos significationem. — 3) Idem I, 377. A. Mai. — 4) Terentius in Andria Cod. Gu. Ter. And. Prolog. 1. A. Mai. — 5) Versu 290. — 6) Versu 661. Aen. signum omisit A. Mai. — 7) Salustius; ita Gu. Est apud Gerlach. inter fragmenta libri IV, numero 30. — 8) Avidius apud A. Mai. fortasse typarum error. Locus est Ter. Eun. I, 1, 51. In Cod. Maii est *aliquantulum*; recte Gu. *aliquantum*, quod verum. — 9) Versu 8. — 10) Cap. 86. *Abnuerat* Cod. Gu. *Abnueret* Cod. Mai. Apud Salustium est: *abnuere audebat*. — 11) Apud Gerlach. n. 36. — 12) Versu 774. *cretea* Cod. Gu. — 13) Cod. Gu. Terent. *Adelph.* Est locus Phorm. I, 1, 1. Uterque Cod. *summus mei et*. Legendum haud dubie *meus*, ut est apud Terentium. Error est erudituli librarii, qui ad significandam genitivi structuram possessivum facere non putaret. — 14) Uterque Cod. e libro IX. citat. Locus est V, 62. Tum in Cod. A. Mai. est: *Adhibere penates et primos ep.* Recte Gu. quod exhibuimus. — 15) Cap. 23. Gud. *expromo*, quod ap. Cic. legitur. *Exprimo* A. Mai. Tum editur apud Cic. in

ipsum me. — 16) Idem in Siciliensi 77. A. Mai. In scribendo uterq. Cod.; apud Cic. editur: *Adhibentur in exscribendo de conventu viri primarii*. Ordo primarii viri debetur Cod. Gudiano. *Viri primarii* A. Mai. — 17) Versu 816. — 18) Andr. IV, 2, 11. — 19) Cic. de Suppliciis. 9. A. M. In Verr. addit Cod. Gu. Tum *vel vita* uterque Cod. *nec v.* coniecit in margine Gudiano. — 20) Sal. Cat. 10. A. Mai. — 21) Cic. in Cat. I, 1. A. Mai. — 22) Sal. Cat. 13. A. Mai. *Quippe has hab.* Cod. Gu. — 23) Ter. And. Prolog. 5. A. Mai. — 24) Cic. in Cat. III, 6. A. Mai. — 25) Ita recte coniecit A. Mai. Cod. uterque *Abdicat illa re*. Tum Sal. Cat. 48. A. Mai. Fortasse tamen scribendum *Abdicat illam rem* in quod ipsum iam incidit Mai. — 26) Cic. in Frumentaria 19. A. Mai. Tum pro vv. *populo Romano misisse* Cod. Gud. *praetermisisse* ex male intellecto compendio p. f. *misisse*. — 27) Sal. Cat. 59. A. Mai. Est cap. 56. ed. Gerlach. — 28) *Amplius ad illam rem* Cod. uterque; recte *ad* omisit Mai. Tum Idem in eodem 62. A. Mai. Est e cap. 59. ed. Gerlach. *Amplius ad annos* Cod. Maii; praepositionem recte ignorat Cod. Gu. *Fuerunt* Cod. Gu. — 29) Sal. Jug.

Abdicat se illa re. Cicero in Catilin. libro III.²⁴: *Lentulus cum se praetura abdicasset*. Abdicata illa re²⁵: Salust. Bello Catil. *Senatus decernit uti abdicato magistratu Lentulus*.
 Amplius illa re. Cic. Frumentaria²⁶: *Quid si duabus partibus doceo te amplius frumenti [490] abstulisse, quam populo Romano misisse?* Salust. Catil.²⁷: *Amplius duobus millibus*. Amplius illam rem. Idem in eodem²⁸: *Amplius annos triginta cum magna gloria fuerat*.
 Adversus illius. Sal. Jugurt.²⁹: *Acri viro, et quamquam adverso populi, id est adversus illi nobilitatis*. Adversum te pro apud te. Terent. in And.³⁰: *Et id gratum fuisse adversum te habeo gratiam*.
 Ad et apud confuse ponuntur. Virg.³¹ Aen. I.: *Prima quod ad Troiam pro caris³² gesserat Argis*. Idem Aeneid. XI.³³: *Quicquid apud durae cessatum³⁴ est moenia Troiae*. Terent. Adelph.³⁵: *Ego Mitionem, si ad forum est, conveniam*. Idem in And.³⁶: *Apud forum modo e Davo audiui*. Cic. pro Roscio³⁷: *Ac tantummodo aleretur ad villam*. Terent. Adelph.³⁸: *Apud villam est*. Sal. Jug.³⁹: *Ibi latine, nam ad Numantiam loqui didicerat, exclamat*. Ad quidam pro iuxta vel circa poni dicunt Ciceronis in Siciliensi exemplo⁴⁰: *Statim Romae et ad Urbem quaerere et agitare cum suis coepit*, id est in Urbe, et profectus iam, iuxta Urbem. Sed gravius his⁴¹ adfertur exemplum e prima Actione in Verrem⁴²: *Ex his quasi decem fiscos ad senatorem illum⁴³ relictos*.
 Adsuesco illis rebus. Virg. Aen. VIII.⁴⁴: *Sociorum adsuescite mensis*. Adsuesco illam rem. Idem Aeneid. VI.⁴⁵: *Ne tanta animis adsuescite bella*. Adsuetus illi rei. Virg. Aeneid. [491] VII.⁴⁶: *Mensaeque adsuetus herili*. Adsuetus facere. Idem Aeneid. XI.⁴⁷: *Adsueti longo muros defendere bello*.
 Adsidet illi. Cic. in Siciliensi⁴⁸: *Sthenius est hic, qui nobis adsidet, Thermitanus*. Adsidere illum. Cic. *Neque adsidere Gabinium aut alloqui in curia quisquam audebat*. Adsidet illum in illa parte. Sal. Jug.⁴⁹: *Dextra Adherbalem adsedit*.
 47. A. Mai. Est e cap. 43. ed. Gerl. Tum pro vv. et quamquam Cod. Gu. aequam. Uterque codex addit id est adversus illi nobilitatis, quae verba omisit Mai. Apud Salustium est: *adverso populi partium*, quemadmodum optimi exhibent Codd. Non igitur dubium est, quin statuendum sit, integrum versum excidisse, qui novam elocutionem contineret, cuius ultima pars, quae exemplum habet, restat. Nisi forte locum sic constituendum putes: *Adverso populi. Idem: adversus ille nobilitatis*; ut intelligatur aliud exemplum a Salustio mutuatum. — 30) *Ter. And. I, 1, 15*. A. Mai. Tum Cod. Gu. et id gratiori fuisse. — 31) *Confuse ponit Virg. Aeneid. I. Cod. Gu. Versus est 24*. — 32) *Charis Cod. Gu.* — 33) *Idem Aen. XII. Cod. Gu. Verum numerum posuit A. Mai.; versus est 288*. — 34) *Cassatum Cod. Mai. Quidquid Cod. Mai.* — 35) *Terent. Adelph. Gu. Ter. Adel. 3, 5, 2*. A. Mai. *Mitionem Cod. uterque. Tum ad forum est Cod. uterq. Edd. Terentii plerumque apud forum est*. — 36) *Idem And. 2, 1, 3*. A. Mai. — 37) *Cap. 15*. — 38) *Ad IV, 1, 1*. — 39) *Sal. in Jug. 107*. A. Mai. Locus est cap. 101. Edd. Cort. et Gerl. ubi editur *apud*. — 40) *Cod. Gud. dicunt. Cicero in Siciliensi: Exemplo statim. Cod. Mai. dicunt Siciliensis exemplo: Statim. Locus est Act. in Verr. II, 2, 6*. — 41) *Grave his Cod. Mai. Gravius his, ut dedimus, Cod. Gu.* — 42) *Prima actione in Verrem Cod. Gu. primae actionis in Verr. Cod. M. i. Locus est cap. 8*. — 43) *Illum om. A. Mai.* — 44) *Versu 174*. — 45) *Versu 833*. — 46) *Idem VII, 490*. A. Mai. — 47) *Idem VIII, 511*. A. Mai. In Cod. Gu. saepe *Aenead.* scribitur pro *Aeneid.* — 48) *Cic. Siciliensi. Cod. Gu. Cap. est 34. Tum Cod. Maii Hearnius est hic. Cod. Gu. Sthenius est hic. Apud Cic. Sthenius est is. Deinde Therimitaicus Cod. Gu. Idem Codex statim post hoc nomen sic pergit: neque assidere cet. tanquam idem sit exemplum, non addita elocutionis formula adsidere illum. Apud Angelum Maium est: Adsidere illum. Cic. Neque cet. Locum hunc reperire A. Mai. non potuit. In ipso exemplo Cod. Gu. Sabinium et alioqui exhibet*. — 49) *Cod. A. Maii Adsidere illum. Tum idem A. Mai. Sal. Jug. 11. Locus in eodem cap. legitur apud Cort. et Gerlach.*

D d *

Abhorrere illum. Cic. pro Cluentio¹: *Nemo illum convivio dignum iudicabat: omnes aspernabantur, omnes abhorrebant, omnes, ut aliquam immanem ac perniciosam bestiam pestemque, fugiebant.* Abhorrere ab illo. Terent. Hecyr.²: *Abhorrere animum huic video a nuptiis.*

Adnare ad eam rem. Cic. de Rep. II.³: *Ut ad eam urbem, quam incolas, possit adnare.* Adnare illi rei. Virg. Aeneid. I.⁴: *Huc pauci vestris adnavimus oris.*

Adgredior illum. Virg. Aeneid. IV.⁵: *Talibus adgreditur Venerem Saturnia dictis.* Adgredior ad illum. Cic. pro Cluentio⁶: *Adgredior ad crimen.*

Accommoda huic rei. Virg. Aeneid. XI.⁷: *Accommoda fraudi Armorumque dolis.* Accommodo ad hanc rem. Cic. pro Cluentio⁸: *Arte quadam praeditus, ad libidines adolescentulorum excitandas accommodata.* Accommodo⁹ huic rei. Virg. Aen. II.: *Laterique accom-* [492] *modat ense.* Accommodo ad hanc rem¹⁰. Cic. de Rep. I.: *Accommodabo ad ea, si potero, omnem orationem.*

Aeger illius. Salust. Hist. III.¹¹: *Consilii aeger.* Aeger illo. Idem Bello Catil.¹²: *Pedibus aeger.* Aegre mihi est. Terent. Hecyr.¹³: *Nequid aegre esset mihi.*

Avulsum illi. Virg. Aen. II.: *Avulsumque*¹⁴ *humeris caput.* Avulsum ab illo. Terent. Eun.¹⁵: *Hunc sperat se a me avellere.*

Applicat huic rei. Virg. Aeneid. XII.¹⁶: *Terrae applicat ipsum.* Applicat ad hanc rem. Cic. in Siciliensi¹⁷: *Se ad amicitiam p. r. fidemque applicavit.*

Ago illa re. Cic. pro Ligario¹⁸: *Quam isto modo a te agi maluisset.* Ago illam rem. Sal. Hist. III.¹⁹: *Amittendum morem hunc quem agitis.* Virg. Georg. IV.²⁰: *Magnisque agitant sub legibus aevum.*

Adit ad illum. Cic. ad Auxium. Lib. I.²¹: *Ad M. Bibulum adierunt.* Ter. Andr.²²: *Adeamne*

1) Cap. 14. Tum ac perniciosam Cod. Gu. et pern. Cod. A. M. — 2) Ter. Hecy. IV. 4. 92. A. M. animum huic A. Mai. huic animum Cod. Gu. — 3) De Rep. I. 1001. edidit A. M., qui Codicem lib. II. indicare dicit. De Republ. omisso libri numero Cod. Gu. Tum idem Cod. Gu. Ut ad eam adeam. Deinde possit uterque Cod. possis Ed. Mai. Fragmm. de Rep. — 4) Virg. Aen. I. 538. A. Mai. Tum pauci nostris Cod. A. Mai. sed recte vestris Cod. Gu. — 5) Idem III. 92. A. M. Tum pro Saturnia, quod exhibet Cod. Gu., Sanctissima exhibet Cod. A. M. — 6) Ad illud Cod. A. Maii. ad illum Cod. Gu. Locus est e cap. 3. — 7) Accommodo huic r. Cod. Gu. Versus est 522. ubi haud dubie editur accommoda, quod Maius e Cod. suo edidit. Accommodo etiam in exemplo Virg. Cod. Gu. — 8) Accommodo recte Cod. Gu. Accommoda Cod. A. M. Locus est e cap. 13. Tum accommodatum in exemplo Cod. Gu. — 9) Accommodo hoc loco exhibet Cod. Gu., quod vocabulum etiam in exemplo subiecto ita scriptum exstat. Virg. Aen. II.

393. A. Mai. — 10) Adcommodo Cod. Gu. atque in exemplo adcommodabo. Tum Cic. de Rep. I. 1001. A. Mai. Cic. de Republ. omisso numero Cod. Gu. Deinde Cod. Maii omnium orat. Cod. Gu. omnem or. Ed. Fragmm. de Rep. exhibet: omnem illam or. — 11) Sal. Hist. III. 12. A. M. Salust. IV. Hist. Cod. Gu. Apud Gerl. 31. — 12) Idem Cat. 62. A. M. Cap. 59. Cort. Gerl. — 13) Aegre inest. Ter. Hecy. 2. 1. 30. A. Mai. Quod dedimus est in Cod. Gu. Volebat librarius fortasse: Aegre mi est. — 14) Amisum illi. Virg. Aen. II. 558. Amisumque Cod. A. Maii. Recte Cod. Gu. exhibet utrobique avulsum. — 15) Ter. Eun. 3. 3. 14. A. M. Tum Cod. A. Maii evellere; recte Cod. Gu. avellere. — 16) Virg. Aen. XII. 303. A. M. — 17) Cap. 1. In Verr. Act. II. 11. Compendia p. f. desunt in Cod. Gu. Apud Ciceronem autem plerumque editur applicuit. — 18) Cap. 4. Isti modo Cod. A. M. Recte isto modo Cod. Gu. — 19) A. M. numerum 9. apposuit. Locus desumptus est ex oratione M. Licinii tr. pl. ad plebem, quae integra est servata, ubi omittendum

ad eam? Adii illum. Cic. pro Scauro²⁰: *Adii causas oratorum.* Adii in illum. Idem de Signis²¹: *Priusquam Romam atque in horum conventum adiretis.*

Adsum illi. Cic. pro Cornelio, lib. I.²²: *Das enim mihi facultatem eos, qui tum adfuerint Cornelio, nominandi.* Adsum ad hoc. Idem pro Cornelio²³: *Facite ut facitis qui ad [493] causam adestis.*

Abduco ab illis. Cicero pro Deiotaro²⁴: *Tu ab avo abduxisti.* Abduco illis. Virg. Aen. X.²⁵: *Et gremiis abducere pactas.*

Adiuta hoc illos. Cic. ad Auxium I.²⁶: *Si tu nos aliquid adiutare potes.* Adiutat hoc illis. Terent. Hecyra²⁷: *Tu pueris curre, Parmeno, obviam, atque his onera adiuta.*

Admovit ad hanc. Cic. de Rep. II.²⁸: *Neque enim ad mare admovit, quod ei fuit facillimum.* Virg. Aeneid. XII.²⁹: *Admovitque pecus flagrantibus aris.*

Ad illius quaero, ut³⁰ subaudiatur templum sive fanum. Cic. pro Quintio: *Non satis erat — — deberetur, nisi ad Catonis quaesisses, quantum solveretur.* Idem pro Cluentio³¹: *Sicut in statu is inauratis, quas posuit ad Iuturnae.* Idem Philipp. I.³²: *Pecunia utinam ad Opis maneret!*

Absente me singulari numero. Cic. Philipp. I.³³: *Et absente populo et invito.* Absente plurali numero. Terent. Eunuch.³⁴: *Nescio quid profecto absente nobis turbatum est domi.*

Alienum hac re. Cic. pro Quintio³⁵: *Nihil tamen alienum vita superiore commisit.* Alienum ab hac re. Terent. Adelph.³⁶: *Alienum a vita mea.*

Anteeo illum hac re. Terent. Phorm.³⁷: *Herum anteeo sapientia.* Anteeo illi hac re. Cic. Philipp. IX.³⁸: *Sed cum Servius Sulpitius aetate illis anteiret, sapientia omnibus.*

Adfixa huic rei. Virg. Aeneid. VIII.³⁹: *Foribusque adfixa superbis Ora virum.* Adfixa [494] in hac re. Cic. Philipp. XI.⁴⁰: *Idque adfixum gesturi iussit in pilo.* Idem de Suppliciis⁴¹: *In animo sensuque meo penitus adfixa est.*

Accedo illam rem. Virg. Aen. I.⁴²: *Penitusque sonantis Accestis scopulos.* Accedo ad illam.

editur. Sed uterque Cod. *amittendum*. — 20) Virg. Ge. IV, 154. Totum hoc exemplum recens accessit e Cod. Gu. Abest ab Ed. A. M. — 21) *Ad Auxium* Cod. uterque. *Lib. I*, 999. A. M. Ed. Nobb. p. 1139. — 22) *Ter. And.* 4. 1. 15. A. M. Idem edidit: *Ad eam ne adeam* Sed. Cod. Gu. *Adeamne ad eam.* Apud Terentium autem est: *ad eum*. — 23) *Cic. pro Scauro* 996. A. M. Inter fragm. e Codice Taurinensi apud Nobb. 23. pag. 1134. Apud Beierum pag. Legitur ibi *Adii casas oratorum*. Cod. Gu. *causas*. — 24) Cap. 11. Cod. Gu. *adieritis*. — 25) *Cic. pro Cornelio* 991., omitta libri notatione, A. M. Legitur apud Nobb. inter Fragm. libri secundi, 10. Cod. Gu. diserte libro primo vindicat. Tum *Da et adfuerunt* A. M. *Das* — *adfuerint* recte Cod. Gu. — 26) *Idem pro eodem* ibid. A. M. Apud Nobb. inter Fragm. libri II. 11. *Causam* Cod. Gu. — 27) *Idem pro Deiot.* 11. A. M. — 28) Versu 79. — 29) *Ad Auxium* uterque Cod. Numerum 999. signavit A. M. Fragm. Epp. XII, 2. pag. 1139. Ed. Nobb. *Si tu aliquid nos* Cod. Gu. — 30) *Ter. Hecy.* 3. 2. 24.

A. M. Tum *honera* Cod. Gu. — 31) *Cic. de Rep. II.* 1003. A. M. De Rep. II, 3. pag. 1153. Ed. Nobb. — 32) *Virg. Aen. XII.* 171. A. M. — 33) Verba *quaero*, ut desunt apud A. M. Recte addit Cod. Gu. Tum post v. erat integra linea excidiisse videtur. Locus enim sic legitur apud Cic. Quint. c. 4. *Non satis erat, in tabulis inspersisse, quantum deberetur.* Cod. Gu. exhibet: *erat ni deberetur*, hoc est in, quod ex seqq. residuum. Deinde ad *Catonis* uterque Cod. *ad Castoris* Edd. Cic. — 34) Cap. 36. *Suturnae* Cod. A. M. Recte *Iuturnae* Cod. Gu. — 35) *Idem Phil. I.* 7. A. M. — 36) *Idem in eadem* 2. A. M. Tum *Et abs.* Cod. Gu. Omittit et A. M. — 37) *Ter. Eun.* 4. 3. 7. A. M. — 38) Cap. 31. *Tam* Cod. A. M. *tamen* Cod. Gu. — 39) *Ter. Adel.* 5. 8. 21. A. M. — 40) *Ter. Phor.* 1. 5. 17. A. M. — 41) *Cic. Phil. VIII.* 1. A. M. — 42) *Virg. Aen. VIII.* 196. A. M. — 43) Cap. 2. *Id adf.* A. M. *Idque adf.* Cod. Gu. *idque fixum* plerumque editur apud Cic. — 44) Cap. 53. Act. II. in Verr. lib. V. — 45) Versu 201. *Sonantes* Cod. Gu. *sonantis* ed. A. M.

Terent. Phorm. ¹: *Voluntas vestra si ad poetam accesserit.* Cic. de Suppliciis ²: *Quam ad Pelori aedem accedere.*

Auctor huius rei. Virg. Aeneid. XII. ³: *Auctor ego audendi.* Auctor hanc rem. Terent. Adelph. ⁴: *Idne estis auctores mihi?*

Aequipero illum. Virg. Buc. ⁵: *Nec calamis solum aequiperas sed voce magistrum.* Aequo illum. Virg. Aen. X.: *Et ventos aequante sagitta* ⁶. Aequo id est paria facio ⁷. Idem Aen. V.: *Aequemus pugnās.*

Adsurgō illi. Virg. Buc. ⁸: *Atque viro Phoebi chorus adsurrexerit omnis.* Salust. Hist. V. ⁹: *Syllam dictatorem uni sibi descendere equo, adsurgere sella, caput aperire solitum.*

Ab integro. Virg. Buc. ¹⁰: *Magnus ab integro saeculorum.* Terent. Adelph. ¹¹: *Ecce autem de integro.* Cic. pro Cluent.: *De integro funus iam sepulto filio facit.*

Adprima vel adprime. Virg. Georg. II. ¹²: *Flos adprima tenax.* Terent. Hecyr. ¹³ adprime: *Meis me omnibus scio esse adprime obsequentem.*

Ad pro usque. Virg. Georg. III. ¹⁴: *Ad limum radiis tepefacta coquebant.* Idem Aen. [495] V. ¹⁵: *Si nondum exosus ad unum.*

Adfectat illam rem. Virg. Georg. III. ¹⁶: *Viamque adfectat Olympo.* Terent. Heaut. ¹⁷: *Ad dominas qui adfectat viam.*

Ambobus pro utrisque. Virg. Aen. I. ¹⁸: *Priamumque et saevum ambobus Achillem.*

Amens animi. Virg. Aen. IV. ¹⁹: *Isque amens animi.*

1) *Ad illam* Cod. Gu. Ter. Phor. Prol. 30. A. M. — 2) Cap. 8. Act. II. in Verr. lib. V. *Quam* Cod. Gu. Qui Cod. A. M. Tum *ad Peloridem* legitur apud Cic. — 3) *Author* A. M. sed in altera formula idem auctor. Virg. Aen. XII, 159. A. M. — 4) Ter. Adel. 5. 8. 16. A. M. — 5) Virg. Ecl. V. 48. A. M. In exemplo *aequiparas* Cod. Gu. — 6) Versu 248. Elocutio cum exemplo recens accessit e Cod. Gu. — 7) *Aequo illa id est p. f.* Cod. Gu. Idem Aen. V, 419. A. M. — 8) Idem Ecl. VI, 66. A. M. Tum *Phoebei* Cod. Gu. — 9) Legitur idem fragmentum apud Nonium pag. 236. s. v. *Apertum*, sic comparatum: *Quibus de caussis Syllam in victoria dictatorem uni sibi equo descendere, surgere de sella, caput aperire solitum.* Cf. Salust. Fragm. Hist. lib. V. no. 9. ed. Gellach. — 10) Virg. Ecl. III, 5. A. M. *Saeculorum* addidi e Cod. Gu.: ignorat Cod. A. M. — 11) Hunc locum ita exhibet A. M. Cic. pro Cluentio 9. *Ecce autem de integro funus iam sepulto f. f.* In nota subiecta dicit, in Codice locum laudari ex Terentii Adelphis, subiungens haec: *Quippe Codicis scriptor non solum Opera, sed ipsos Auctores alium cum alio interdum perturbat.* Non est ita. Ut saepe, duo exempla in unum sunt confusa. Cod. Gu. exhibet: Sic Terent. Adelph. *Ecce autem de integro funus iam s. f. f.* Illud sic nihil est nisi Cic. Vox *de integro* errorem progeniit, a

qua aberrans priori ad alteram librarius, omnia turbavit. Locus ex Terentii Adelphis I, 2, 74. sic legitur: *Gaudebam. Ecce autem de integro; nisi quicquid est Volo scire.* Nihil igitur amplius poterat laudare librarius, quam vv. *Ecce autem de integro.* Apud Cic. autem est: *Et ibi de integro funus iam sepulto filio fecit.* Igitur apparere opinor, verissimam esse meam emendationem. — 12) Cod. Gu. Virg. II. A. M. Virg. Georg. II, 134. — 13) Ter. Hecyr. 2. 2. 5. A. M. Terent. Andr. Cod. Gu. Tum pro *adprime*, quod in utroque est Cod., reposuit A. M. *Phidippe*, non verum. *Omnibus adprime scio esse obs.* hoc ordine Cod. Gu. — 14) *Ad pro adusque* Cod. A. M. male. Versus est 428. Tum *radiis* uterque Cod. sed *radii* Editiones Virg. id quod sententia ibi postulat. — 15) Versu 687. — 16) Idem Georg. III, 562. A. M. Quoniam hic versus pertinet ad clausulam libri IV. Georgicorum, noster quidem vindicat Virgilio illos extremos versus, quos eidem recentiores aliquot Critici abiudicant. Vide Heynium ad eum Virg. locum. Sed, praeterquam quod antiqui interpretes Servius et Philargyrius in eos commentati sunt, ego haec moneo: Codices videlicet Ambrosianus, quotquot consului, etiam satis vetustos, illa clausula Georgicorum non carere. A. M. — 17) Ter. Heaut. 2. 3. 60. A. M. ubi editur *adfectant*. — 18) Versu 458. Cod. A. M. *Ulysem*; sed recte *Achillem* Cod. Gu. — 19) *Amens*

Adferimur hunc locum. Virg. Aen. VII.: *Consilio nunc omnes animisque volentibus, urbem adferimur* ²⁰.

Adsimulatus illi vultu. Virg. Aen. XII.²¹: *Formam adsimulata Camerti*.

Attonitus hac re. Virg. Aeneid. XII.²²: *Coniugis attonitus factis*.

Adnixus hac re. Virg. Aen. XII.²³: *Ingenti adnixa columna*.

Admonet illius rei. Salust. Catil.²⁴: *Admonebat alium egestatis, alium cupiditatis suae*. Admonet hoc fieri. Virg. Aen. XI.²⁵: *Fatalem Aeneam manifesto numine ferri Admonet ira Deum*.

Atror huius rei. Salust. Hist. II.²⁶: *Ipse animi atrox*.

Abest tot milia. Salust. Ing.²⁷: *A quo aberat mons ferme milia XX*. Cicero pro Cor- [496] nelio I.²⁸: *Sed ad urbem dierum fuerit iter complurium*. Idem pro Cluentio ²⁹: *In eo quod est ab Larino XVIII. milia passuum*.

Animadverti in eum. Salust. Catil.³⁰: *Ut prius verberibus in eos animadverteretur*.

Artifex huius rei. Sal. B. Iugurth.³¹: *Per homines talis negotii artifices*.

Adflictus illam rem. Sal. Histor. III.³²: *Adflicti alveos undarum vi mulcato corpore interibant*.

Idem Hist. II.³³: *Circumventi a dextera, unde ferrum erat, saxa aut quid tale, capita adfligebant*. Adflictus ea re. Cic. in Catil. II.³⁴: *Quanto tandem illum moerore esse afflictum et profligatum putatis?*

Altum pedes tot. Salust. Hist. IV.³⁵: *Clausi lateribus, altis pedem*.

animi. Idem III. 203. A. M. nihil amplius. Deerat igitur in eius Codice exemplum. In Cod. Gu. sic legitur exemplum: *Consilio nunc omnes animisque volentibus, isque amens animi*. Apertum est, vv. *Consilio nunc omnes. a. q. v.*, male transposita, pertinere ad sequentem locutionem eiusque exemplum, quod cf. — 20) Idem VII, 217. *Urbem deferimur* A. M. *Virg. Aen. VII. urbem adferimur* Cod. Gu. Locus Virgilii integer est: *Consilio hanc omnes animisque volentibus, urbem Adferimur*; atque ita ostenditur, vv. *Consilio -- volentibus*, quae statim vidimus in Cod. Gu. male transposita esse, huc pertinere. Ergo huc reduximus. — 21) Idem XII, 224. A. M. — 22) Idem XII, 610. A. M. — 23) Idem in eodem 92. A. M. Edi solet apud Virgilium *columnae*. — 24) Cap. 22. Sed 21. Gerlach. Cort. *Admonere* apud Salust. aliquot Codd. atque Edd. — 25) Versu 232. Libri nota in Cod. Gu. desideratur. — 26) Apud Gerlach. Frgm. lib. II, 9. — 27) *Milia* Cod. A. M. *millia* Cod. Gu. In seqq. uterque Cod. *millia*. Sal. Ing. 52. A. M. Cap. 48. Cort. Gerl. ubi editur: *a quo aberat mons ferme millia passuum viginti*. — 28) *Pro Cornelio I*. Ita Cod. Gu. *pro Cornelio* 991. A. M. omisso libri numero. Ad librum II. retulit Nobb. Fragm. Cic. pag. 1127. 12. Tum *tres fuerunt* Cod. A. M. *fuerit iter* Cod. Gu. quod tamen ne ipsum quidem sanum esse existimo. — 29) Cod. A. M. *pro Cor-*

nelio. Recte Cod. Gu. *pro Cluentio*, quod A. M. edidit. Est e cap. 9. Tum in Cod. Gu. deest praep. *ab*, quae exhibetur ab A. M. et Cic. Edd. Apud Cic. tamen plerumque editur *a Larino*. Nec legitur apud Cic. *In eo*, sed *Theani Appuli*, quod abest cet. — 30) *Sal. Cat.* 50. A. M. Est e cap. 51. ex oratione Caesaris. — 31) *Sal. Ing.* 39. A. M. *Talis negotii* A. M. *tales negotii* Cod. Gu. E cap. 85. ed. Cort. Gerlach. — 32) *Sal. Hist.* III. 6. A. M. Tum *adflicti alveo* Cod. Gu. *vi* omm. Cod. A. M. Cod. Gu.; interposuit A. M. Deinde *maleato* Cod. A. M. *malcato* Cod. Gu. *malleato* male scripsit A. M. Legitur idem fragmentum apud Nonium pag. 407. varie corruptum, fortasse sic legendum: *Nam qui enare conati fuerant, icti saepe fragmentis navium, aut afflicti alveos undarum vi, mulcato foede corpore, postremo interiere tamen*. — 33) Idem II. 10. A. M. *Circumventi dextra* Cod. M. *circumventis dextera* Cod. Gu. Lege: *circumventi a dextera*. Tum *nuda ferum erat* Cod. Gu. *unde f. e.* Cod. A. M. Deinde *capiti* Cod. A. M. *capita* Gu. *caput* edidit A. M. — 34) *Cic. in Cat.* II. 1. A. M. *Afflictum*, non *adflictum* uterque Cod. — 35) *Sal. Hist.* III. 13. A. M. *Clausi lateribus pedem* Cod. A. M. *Clausi lateribus altis pedem* Cod. Gu. quod dedimus. Iam Douza scribi iusserat: *Clausi lateribus pedem altis*. Cf. Gerlach. Fragm. lib. IV, 39.

Anxius huius rei. Salust. Hist. IV.¹: *Anxius animi atque incertus.*

Acceptit in illa re. Cic. de Suppliciis²: *De eo vulnere multa dixit, quod ille ab hostium duce in capite acceperat.* Acceptit illa re. Virg. Georg. IV.³: *Acceptique sinu vasto misitque sub amnem.*

Adstringo tibi hoc. Terent. Eun.⁴: *Tibi meam astringo fidem.*

Adquiesco in hoc. Cic. pro Deiotaro⁵: *In tuo ore vultuque adquiesco.*

[497]

Adiudico illud huic. Idem pro Cornelio II.⁶: *Si vos huius fortunas paucorum odio adiudicaveritis.*

Admittit in se crimen. Terent. Phorm.⁷: *Culpam Antipho in se admiserit.*

Aversor illum. Sal. Hist. V.: *Regem aversabatur.*

Adludit ad hoc. Terent. Eun.⁸: *Habui scortum; coepit ad id adludere.*

Anteverto tibi. Terent. Eun.¹⁰: *Miror ubi ego huic anteverterim.*

Attendo animum. Terent. Phorm.¹¹: *Animum attendite.*

Ausculdo tibi¹². Terent. Adelph.: *Vis tu huic seni auscultare?*

Abstinet se illa re. Terent. Hecyr.¹³: *Plus potius, sese illa abstinere ut potuerit.* Cic. de Rep. I.¹⁴: *Nec vero iam meo nomine abstinet.*

Adulant illum. Cic. in Pisonem¹⁵: *Adulantem omnes.* Idem Tusc. II.¹⁶: *Nostrum adulat sanguinem.*

Affluit illa. Cic. pro Cluentio¹⁷: *Domumque illam scelere omni affluentem.*

Aspernor illam a me. Idem pro Cluent.¹⁸: *A suis aris atque templis nefarias preces aspernatos Deos esse confido.* Aspernor illum. Idem pro Cluent.¹⁹: *Nemo illum aditu, nemo convivio dignum iudicabat; omnes aspernabantur.*

Avocat ab illa re. Cic. de Rep. I.²⁰: *A qua isti advocabant.*

Abalienat illum a te. Cicero Siciliensi²¹: *Maximum numerum abs te abalienasti.*

Adrepsit. Cic. Frumentaria²²: *Ad istius amicitiam adrepserat.*

[498]

1) Idem in eodem 1. A. M. Apud Gerlach. no. 5. — 2) In Verr. Act. II. lib. V, 1. — 3) Versu 362. — 4) Ter. Eun. 1. 2. 22. A. M. — 5) Cap. 2. Tum acquiesco dedit A. M. adquiesco Cod. Gu. — 6) Pro Cornelio 991. A. M. omissa libri nota. Apud Nobb. II, 13. pag. 1127. — 7) Ter. Phor. 1. 5. 40. A. M. Culpam errore calami Cod. Gu. — 8) Adversabatur Cod. A. M. quod male edidit Gerlach. Fragmm. V, 3. — 9) Ter. Eun. 3. 1. 34. A. M. Tum Hui pro Habui Cod. A. M. alludere Cod. Gu. — 10) Idem Eun. 4. 5. 12. A. M. Tum Miror huic omissis vv. ubi ego A. M., quae addidi e Cod. Gu. — 11) Idem Phor. Prol. 25. A. M. Terent. Andr. Cod. Gu. In Andriae prol. V. 8. legitur animum advortite. Est Phor. prol. V. 24. — 12) Ausculdo illi Cod. A. M. Ausculdo tibi Cod. Gu. quod dedi. Tum Idem Adel. 5. 7. 8. A. M. Deinde iterum abscondere Cod. A. M. — 13) Idem Hecyr. 1. 2. 64. A. M. Exemplum sic exhibetur in Gu. plus potuisse illa abst. ut p. — 14) Cic. de Rep. 1. 1002. A. M. De Rep. I, 3. fin. ed. Nobb. — 15) Cic. in Pisonem 41. A. M. — 16)

Idem Tusc. II. 10. A. M. — 17) Hoc loco Affluit uterque Cod. Tum Idem pro Cluentio 66. A. M. Exemplum sic exhibetur a Cod. Gu. Domumque omni scelere affluentem. — 18) Idem pro eodem 68. A. M. Tum voc. templis abest a Cod. Gu., qui deinde aspernantes pro v. aspernatos. — 19) Idem pro eodem 14. A. M. Aditu pro aditu Cod. Gu. — 20) A. M. notam libri omisit; idemque scripsit advocant. Inter incertorum libror. fragmm. repositum, apud Nobb. legitur sub no. 1. pag. 1170. — 21) Idem in Siciliensi 64. A. M. In Verr. Act. II. lib. II, 64. Tum abalienasti Cod. Gu., ut est apud Cic.; alienasti Cod. A. M. — 22) Idem in Frumentaria 68. A. M. Act. in Verr. II. lib. III, 68. — 23) Idem de Signis 64. A. M. In Verr. Act. II. lib. IV, 64. — 24) Virg. Aen. II. 385. A. M. — 25) Cap. 5. Tum aspirare Cod. A. M. adsp. Cod. Gu. — 26) Virg. Aen. I. 704. A. M. Tum adolet A. M. Sed recte adolere Cod. Gu. — 27) Idem Georg. III. 379. A. M. Pro Panthaeis in Cod. Gu. est Panethaeis. 28) Cic. de Suppliciis 5. A. M. Alligat uterque Cod. Ad pallum Cod. Gu.

Administrat provinciam. Cicero de Signis²³: *Quod vigilanter provinciam administrasset.*
 Adspirat illi. Virg. Aen. II.²⁴: *Adspirat primo fortuna labori.* Adspirat ad illud. Cic. in Divin.
 contra Caecilium²⁵: *Qui ad alienam causam accedere aut adspirare audeat.*
 Adolet aras. Virg. Aen. I.²⁶: *Adolere Penates.* Adolescunt arae. Idem Georg.²⁷: *Panchaeis
 adolescent ignibus arae.*
 Alligat ad hoc. Cic. de Suppliciis²⁸: *Et ad palum alligabantur.*
 Avius ab illa re. Cic. pro Sylla²⁹: *Et avius a sanitate.*
 Ante expectatum pro antequam expectatus. Virg. Georg. III.³⁰: *Ante expectatum positus stat in
 agmine castris.*
 Andet hoc. Cic. Philip. II.³¹: *Quid enim est quod tu non audeas?* Andet hoc facere. Virg.
 Aen. V.³²: *Audet adire virum, manibusque inducere.* Andet in hoc. Virgil. Aen. II.³³:
Quos ubi confertos audere in proelia vidi.
 Acer his rebus. Virg. Georg. III.³⁴: *Humeroque Pelops insignis eburno, Acer equis.*

B.

Bibit illud. Virg. Aen. I.³⁵: *Infelix Dido longumque bibebat amorem.* Bibit illo poculo. Virg.
 Georg. II.³⁶: *Gemma bibat.*
 Bellum cum illo gerit. Cic. in Hortensio³⁷: *Qui cum hodie bellum cum mortuo gerant.* [499]
 Virg. Aen. XI.³⁸: *Bellum importunum cives cum gente Deorum Invictisque viris gerimus.*
 Bellum contra illum gerit. Cic. Philipp. III.³⁹: *Cum bellum nefarium contra vitam fortu-
 nasque nostras non cogitari sed geri iam viderem.* Bello bonus. Virg. Aeneid. VIII.⁴⁰:
Gens bello praeclara. Belli pro in bello. Terent. Heautontim.⁴¹: *Rem et gloriam armis
 belli repperi.* Salust. Jug.⁴²: *Paucorum arbitrio belli domique agitabantur.*

Tum alligabantur Cod. Gu. alligantur A. M. quod apud
 Cic. editur. Locus est Act. in Verr. II. lib. V. 5. —
 29) Idem pro Sylla 30. A. M. Editiones apud Cic. ex-
 hibent alienus. Cod. in exemplo auii. Non dubito, quin
 utrobique legendum sit alienus. — 30) Virg. Georg.
 III. 348. A. M. In Cod. Gud. est: Virg. Georg. IV.
 In ipso exemplo Cod. A. M. pro expectatum exhibet
 expectatus. Recte expectatum Cod. Gu. — 31) Cic.
 Phil. II. 7. A. M. est hoc, quod tu non audeas. Cod. Gu.
 — 32) Virg. Aen. V. 379. A. M. Verba: manibusque
 inducere addita sunt e Cod. Gu. Ignorat ea Cod. A. M.
 — 33) Idem II. 374. A. M. Item e Cod. suo edidit
 confertos, sed Cod. Gu. cum Virgilii Edd. exhibet con-
 fertos. — 34) Idem Georg. III. 7. A. M. Huic exem-
 plo subiungit Cod. Gu. aliam elocutionem cum exem-
 plo huiusmodi: Arrisit illi Symmachus ad Theodo-
 sium Imperatorem: Beatum, iam parvulum meum,
 cui pium . . . (sic mutilo loco). Hoc mihi addi-
 tamentum iam propterea suspectum videtur, quod Aru-
 sianus e quattuor tantum illis scriptoribus, Cicero,

Salustio, Virgilio, Terentio exempla sua depromere
 solet. Quare vix credibile est, eum ad tam senioris
 aetatis auctorem esse delapsum. — 35) Idem Aen. I.
 749. A. M. Virg. Aen. IV. Cod. Gu. — 36) Idem
 Georg. II. 506. A. M. Numerus libri desideratur in
 Cod. Gu. Huic exemplo subiungit hoc etiam Cod. Gu.
 Cic. Tusc. ut Iovi bibere ministraret, quod ad aliam
 elocutionem, h. l. in Codd. omissam, pertinere videtur.
 Locus est Tusc. I. 26. — 37) Cic. in Hortensio 1016.
 A. M. Exemplum in Cod. Gu. sic notatur: Quicum mor-
 tuo hodie bellum gerunt. Est apud Nobb. in Fragm.
 Hortensii no. 32. pag. 1171. — 38) Virg. Aen. XI.
 805. A. M. — 39) Cic. Phil. III. 1. A. M. Non co-
 gitari, sed geri Cod. A. M. Non cogitavi vel geri
 Cod. Gu. Non comparari sed geri Edd. apud Cic. —
 40) Virg. Aen. VIII. 480. A. M. — 41) Ter. Heaut.
 I. 1. 60. A. M. — 42) Sal. Jug. 45. A. M. Ed. Cort.
 et Gerlach. cap. 41. Agitabantur uterque Cod. agita-
 batur editur apud Sal.

Benivulus illi. Cic. pro Flacco¹: *Quam benivolum hunc populo Romano, quam fidelem putatis?*

Certo contra te. Sal. Catil.²: *Contra latrones inermes pro patria certare.* Certo tibi. Virg. Bucol.³: *Solus tibi certet Amyntas.* Certo cum his. Sal. Iug.⁴: *Cursu cum aequalibus certare.* Certamus inter nos. Idem in Iugurth.⁵: *Inter se duo Imperatores summi viri certabant.*

Contendo tecum. Sal. Catil.⁶: *Cum magnis legionibus hostium contendisse.* Contendo tibi. Virg. Georg. II.⁷: *Nec cellis adeo contende Falernis.*

Certamen illi cum illa⁸ est. Cic. pro Cornelio I.: *Quid enim mihi certamen est cum ac-* [500] *cusatore, aut contentio?* Certamen est cum illo⁹. Virg. Bucol. *Et certamen erat, Corydon, cum Thyrside magnum.*

Cogo domum te. Sal. Hist. I.¹⁰: *Maturaverunt exercitum Durracchium cogere.* Cogo te domi. Virg. Bucol.¹¹: *Cogere donec oves stabulis numerumque referre Iussit.*

Concurrunt inter se. Virg. Aeneid. X.¹²: *Ipsos concurrere passus Haud tamen inter se summi Regnator Olympi.* Concurrit ille illi. Virg. Aeneid. VIII.¹³: *Aut montes concurrere montibus altos.* Idem Aeneid. I.¹⁴: *Audetque viris concurrere Virgo.*

Coruscus hac re. Virg. Aen. II.¹⁵: *Et luce coruscus aëna,* Coruscat hac re. Idem Georg. III.¹⁶: *Elucent aliae et fulgore coruscant.* Coruscat hanc rem. Idem Aen. X.¹⁷: *Strictumque coruscat Mucronem.*

Consulo illam rem. Virg. Aen. XI.¹⁸: *Rem nulli obscuram nostrae nec vocis egentem Consulis,*

1) *Benivolus* uterque Cod. Locum non invenit A. M. sed similem inveniri in orat. Philipp. XI. 13. significavit. Cod. Gu. p. r. pro *populo Romano*. Exemplum inter Fragm. reposuit Orell. p. 442. quem cf. — 2) *Sal. Cat. 62.* A. M. Cap. 59. ed. Cort. Gerlach. *Inermes* plerumque editur apud Sal. — 3) *Virg. Ecl. V. 8.* A. M. *Certat* Cod. Gu. — 4) *Sal. Iug. 6.* A. M. *Curru* Cod. A. M. *cursu* recte Cod. Gu. — 5) *Sal. Iug. 56.* A. M. Cap. 52. mit. ed. Cort. Gerlach. *Certabant* Cod. Gu. — 6) *Sal. Cat. 57.* A. M. Cap. 53. ed. Cort. Gerlach. — 7) *Virg. Georg. II. 96.* A. M. *Adeo* uterque Cod. *Ideo* est apud Virg. *Faleris* mendose Cod. Gu. — 8) Sic uterque Cod. Sed haud dubie scribendum *illo*. Tum *Cic. pro Cornelio* 991. A. M. Numerum adiecit Cod. Gu. Ad Fragm. libri II. annumeravit Nobbius. — 9) Cod. Gu. *Certamen est illi cum illo*. Tum *Virg. Ecl. VII. 16.* A. M. — 10) *Sal. Hist. I. 19.* A. M. No. 31. Gerlach. Tum *Durracchium* Cod. Gu. *Dyrrhachium* A. M. — 11) *Virg. Ecl. VI. 85.* A. M. — 12) *Idem Aen. X. 436.* A. M. *Aut tamen* Cod. Gu. — 13) *Idem VIII. 692.* A. M. — 14) *Idem I. 493.* A. M. — 15) *Idem II. 470.* A. M. Tum *aëna* uterque Cod. Apud Virg. plerumque scribitur *ahena*, quam

scripturam falsam esse, asserit A. M. in nobilissimis duobus Codd. Virgilii, Vaticano et Mediceo, semper *aenus* inveniri testatus. Idem conferre iubet in hanc rem A. Gellium II. 3. Quod testimonium quum sit gravissimum, cur ignoratum sit usque ad hoc tempus ab Editoribus, exputare nequeo. — 16) *Idem Georg. III. 98.* A. M. *Et lucent aliae* et Cod. Gu. qui etiam tertium librum h. l. citat. — 17) *Idem Aen. X. 652.* A. M. Antea in elocutione *coruscant* typorum errore apud A. M. — 18) *Idem XI. 343.* A. M. Cod. Gu. citat e libro II. *Rem nullam obscuram* Cod. A. M. Recte Cod. Gu. *nulla*, quod apud Virg. legitur. Tum o bone rerum Cod. A. M. Veram lectionem praestat Cod. Gu. — 19) *Sal. Cat. 50.* A. M. Cap. 51. ed. Cort. Gerl. *Quae* uterque Cod. Apud Sal. legitur *qui*. Tum *consuluerunt* uterque Cod. *consuluerint* editur apud Sal. — 20) *Consulo illi rei recte* Cod. Gu. *Consulor illi rei* Cod. A. M. *Consulo vel consulto illi rei* de suo edidit A. M. *Cic. in Pisonem* 10. A. M. *Sal. Cat. 6.* A. M. — 21) *Sal. Cat. 50.* A. M. Cap. 51. ed. Cort. Gerl. Tum *Et consulam* Cod. A. M. *Quod consulant* Cod. Gu. Scripsi id quod scribendum fuit. Nam *quod* ex ignorato compendio ortum et *consulant* error librarii. —

o bone Rex. Et Sal. Catil.¹⁹: *Quae reges atque populi male consuluerunt.* Consulo illi rei²⁰. Cic. in Pisonem: *Reip. consulendo.* Sal. Catil.: *Reip. consultabant.* Consulit de hac re. Sal. Cat.²¹: *Qui de rebus dubiis consultant.* Consulit in illum. Terent. Heaut.²²: [501] *Quia pessime istac in te atque illum consulis.*

Circumdat hoc illi rei. Virg. Aen. XII.²³: *Circumdat loricam humeris.* Circumdat hac re illam rem. Sal. Hist. I.²⁴: *Occupatusque collis editissimus, eum multa opera circumdat.* Circumdat haec res illam rem. Virg. Aen. I.²⁵: *Argentum Pariusve lapis circumdatur auro.*

Corruptus ab illa re. Sal. Iug.²⁶: *Ab ignavia atque socordia corruptus.* Corruptus illo pretio²⁷. Cic. pro Cluentio: *Sexcentis millibus numum se iudicium corrupturum esse dixerat.* Celat illum quem occultat. Virg. Aen. X.²⁸: *Silvis genitor celarat Alesum.* Celatus qui fallitur et ignorat. Terent. Hecyr.²⁹: *Nosne hoc celatos tamdiu?* Celat te de hoc. Cic. de Signis³⁰: *Dixit cupisse te celare de phaleris.*

Consuevit illa re. Terent. Adelph.³¹: *Qui illa consuevit prior.* Illa cum muliere. Terent. Hec.: *Quicum tot consuevisset annos.* Consuetam habeo illam rem. Sal. Iug.³²: *Et pericula consuecta haberem.* Consuevit in illa. Terent. Phorm.³³: *Cum eius consuevit olim matre in Lemno.*

Cernere erat hoc, id est, hoc videbatur. Virg. Aeneid. VIII.³⁴: *Actia bella Cernere erat.* Cernitur nulli pro a nullo. Idem Aeneid. I.³⁵: *Neque cernitur ulli.*

Con dono tibi hoc. Sal. Iug.³⁶: *Ut Iugurthae scelus condonaretur.* Condonatur illam [502] rem³⁷. Ter. Eun.: *Habeo alia multa, quae nunc condonabitur.* Idem Phorm.³⁸: *Argentum quod habes condonamus te.*

22) Ter. Heaut. 3. 1. 28. A. M. Istac in te Cod. A. M. isthac in re Cod. Gu. In Edd. legitur istuc. Tum Cod. Gu. consulit. — 23) Circumdat littera media in scripsi ubique e Cod. Gu. Virg. Aen. XII. 88. A. M. Virg. Aen. II. Cod. Gu. — 24) Circundata hac re illam rem Cod. A. M. pessime. Tum Sal. Hist. I. 20. A. M. Apud Gerlach. no. 43. Deinde eum multa opera circumdat scripsi e praeclara lectione Cod. Gu. Mire Cod. A. M. et cum multa opera circundata. Eundem locum sic citat Priscian. XV, 2. pag. 618. ed. Kr. Apud Herdam cum multa opera circumdata, pariter mendose. — 25) Virg. Aen. I. 593. A. M. — 26) Sal. Iug. 33. A. M. Cap. 31. ed. Gerl. Cort. — 27) Corruptus illo pretio e Cod. scripsit A. M. Locum Ciceronis non enotavit A. M. sed in adnotatione respicere iubet ad illius orationis cap. 32. Legitur locus cap. 25. — 28) Virg. Aen. X. 417. A. M. Virg. Aeneid. XII. Cod. Gu. Tum Silvis gêmeo celarat Alesim Cod. Gu. Sylvis genitor celarat Alesum Cod. A. M. Halesum scribitur apud Virg. — 29) Ter. Hecyr. 4. 4. 23. A. M. Tandiu A. M. — 30) Cic. de Signis 12. A. M. Aet. in Verr. II. lib. IV. cap. 12. fin. In Cod. Gu. sic legitur: Cicero de signis dixit: Cupis se celare de Faler-

nis. — 31) Ter. Adel. 4. 5. 32. A. M. Tum corrumpit exemplum Cod. A. M. qui exhibet: Consuevit prior illa muliere, quicum tot consuevisset annos. Melius Cod. Gu. Quilla (sic) consuevit prior illa cum muliere, quicum cum tot consuevisset annos. Scilicet duo exempla cum elocutione in unum confusa sunt. Scripserat fortasse librarius omisso verbo elocutionem sic: Illa cum muliere; deinde subiunxit exemplum Terentii omisso scriptoris nomine et loco, quod haud dubie addidit auctor; ex quo reliqua corruptio orta. Rescripsi igitur: Illa cum muliere. Terent. Hec. Potest enim fieri, ut auctor quoque omiserit h. l. verbi repetitionem. Locus est Hecyrae IV, 1, 40. — 32) Consuetum ab eo, illam rem Cod. Gu. mendose. Tum Sal. Iug. 37. A. M. Cap. 35. Cort. Gerl. Habere Cod. Gu. habeam Edd. apud Sal. Legendum fortasse h. l. ut pericula consuecta haberem. — 33) Ter. Phor. 5. 6. 34. A. M. Tum Cum eius o. o. cum matre in Lemno Cod. Gu. — 34) Virg. Aen. VIII. 676. A. M. — 35) Idem Aen. I. 440. A. M. — 36) Sal. Iug. 29. A. M. Cap. 27. Edd. Cort. Gerl. — 37) Condonaretur illam rem mendose Cod. Gu. Tum Ter. Eun. Prol. 17. A. M. — 38) Idem Phor. 5. 7. 54. A. M. Tum condonamur te Cod. A. M. Sed recte Cod.

Conscius huic rei. Cic. de Signis¹: *Temeritati meae et mendaculo meo, conscius*. Conscius huius rei. Virg. Aeneid. XI.²: *Conscius audacis facti*. Cultorem sui. Sal. Hist. IV.³: *Collegam minorem et sui cultorem expectans*. Cultor horum. Virg. Georg. I.⁴: *Et cultor nemorum*. Colens huius rei. Cic. pro Plancio⁵: *Qui religionum colentes*. Congero ad illum. Cicero pro Deiotaro⁶: *Ad quem cum Diu atque homines omnia ornamenta conguessissent*. Congero in illum. Cic. Philip. V.⁷: *Pecunia congesta in illam domum*. Congestum illuc. Virg. Bucol.⁸: *Notavi Ipse locum quo congersere palumbes*. Custos illarum rerum. Virg. Georg. I.⁹: *Pan ovium custos*. Custos illis rebus¹⁰. Cic. in Catil. II.: *Nullus est portis custos*. Criminor te illi. Terent. Eun.¹¹: *Metui ne me eriminaretur tibi*. Compos animi. Terent. Adelph.¹²: *Vix sum compos animi*. Commeritus erga me. Terent. Hecyr.¹³: *Nunquam quicquam erga me commeritast, pater*. Compertos scelere. Cic. Philip. XII.¹⁴: *Hos nunc omni scelere compertos tolerabiles censes civitati fore?* Credulus illis. Virg. Bucol.¹⁵: *Sed non ego credulus illis*. Considerare in illam rem. Virg. Aen. VIII.¹⁶: *At non vident moenia Troiae Neptuni fabricata manu considerare in ignes*. Considerare his. Idem Aen. I.¹⁷: *Vultis his mecum pariter considerare regnis*. Concedo gratiae. Cic. pro Cornelio¹⁸: *Cur nunc redeant, si tunc gratiae concesserint*. Concedo in gratiam. Sal. Hist. I.¹⁹: *Quorum in gratiam plerique concesserant*. Coniurati hoc facere. Virg. Georg. I.²⁰: *Et coniuratos coelum rescindere fratres*. Commoritur illis. Sal. Hist. I.²¹: *Obviam ire et commori hostibus*.

[503]

Gu. *condonamus te*, quod legitur apud Ter. — 1) *Tota haec elocutio cum suo exemplo in Cod. Gu. post sequentem legitur*. Locum Ciceronis A. M. non indicavit. — 2) *Virg. Aen. XI. 312. A. M.* — 3) *Ad verba Cultorem sui in ora libri Gudiani scriptum: Sic supra Terent. amicus mei. Tum Sal. Hist. IV. 9. A. M. Est sub no. 19. apud Gerlach.* — 4) *Virg. Georg. I. 14. A. M.* — 5) *Cic. pro Plancio 33. A. M. Cic. pro Plancio Cod. Gud.* — 6) *Idem pro Deiotaro 4. A. M.* — 7) *Idem Phil. V. 4. A. M.* — 8) *Virg. Ecl. III. 69. A. M. Tum quod congersere Cod. Gu. Notavit ad h. l. A. M. editiones exhibere concessere; fortasse ita ex errore scripsit, quum scribere vellet, Codicem suum Frontonis ita exhibere. Idem columbae edidit; sed Cod. Gu. recte, ut apud Virg. est, palumbes.* — 9) *Idem Georg. I. 17. A. M.* — 10) *Rebus addendum fuit e. Cod. Gu. Cic. in Cat. II. 12. A. M. Portis Cod. uterque; Edd. apud Cic. portae.* — 11) *Ter. Eun. 5. 2. 16. A. M. crim. tibi recepi e. Cod. Gu. cr. uxori A. M. edidit.* — 12) *Idem Adel. 3. 2. 12. A. M.* — 13) *Idem Hecy. 3. 5. 36. A. M. Nunquam ego me Cod. Gu. commeritus pater Cod. uterq. commerita est, pater edidit. A. M. Putabam in commeritus latere potius commeritast; ut est*

apud Ter. — 14) *Cic. Phil. XII. 7. A. M. His nunc omni scelere compertos tolerabiles censes civitati fore* Cod. Gu. *Compertos* uterq. Cod. quum emendate apud Cic. sit: *compertos*. Tum in *civitate* Cod. A. M. Recte cum Edd. *Cic. civitati* Cod. Gu. — 15) *Virg. Ecl. III. 34. A. M.* — 16) *Idem Aen. VIII. 145. A. M. Tum Et non e. Cod. A. M. At non e. Cod. Gu.* — 17) *Tota haec elocutio cum exemplo omissa in Cod. A. M. Locus est Virg. Aen. I. 572. ubi legitur Vultis et his eet.* — 18) *Cic. pro Cornelio 991. A. M. Inter Fragm. lib. I. 41. Nobb. Qui nunc ed. A. M. Cur n. Cod. Gu.* — 19) *Concedo in gratia male A. M. Sal. Hist. I. 3. A. M. Quorum in gratia A. M. Utrobique gratiam Cod. Gu. Fragm. Hist. lib. I. no. 9. Gerlach, quem vide.* — 20) *Virg. Georg. I. 280. A. M. Virg. Aen. VI. Cod. Gu. mendose.* — 21) *Sal. Hist. I. 18. A. M. Fragm. lib. I. 22. Gerl.* — 22) *Cont. huic rei A. M. Cont. huus rei Cod. Gu. Virg. Aen. X. 457. A. M. Legitur apud Virg. missae fore cred. h.* — 23) *Confer h. c. illo. Cod. Gu. in Pisonem 16. A. M.* — 24) *Virg. Aen. XII. 678. A. M. Virg. XII. Cod. Gu.* — 25) *Non enotavit locum A. M. neque ipse invenit.* — 26) *Idem in eadem 36. A. M. In elocutione inter nos scripserat A. M.*

Contiguus huic rei. Virg. Aen. X.²²: *Hunc ubi contiguum missae credidit hastae.*
 Confert hoc cum illo. Cic. in Pisonem²³: *Confer, si audes, absentiam tuam cum mea.* Con-
 fert hoc illi. Virg. Aen. XII.²⁴: *Stat conferre manum Aeneae.*
 Conclussit cum illo. Cic. in Siciliensi²⁵: *Tecum tuum conclusisset.*
 Commune hoc est inter illos. Cic. in Sicil.²⁶: *Ut diceret inter eos omnia esse communia.* Com-
 mune est illis hoc. Idem pro Roscio²⁷: *Quid est enim tam commune quam spiritus vivis,*
terra mortuis?
 Coniunctus cum illo. Cicero in Siciliensi²⁸: *Cum P. R. coniuncta est.* Coniunctus illi. Virg. Aen.
 VIII.²⁹: *Quodque ab stirpe foret geminis coniunctus Atridis.*
 Conversus ad te pro convertendus³⁰. Cic. pro Plancio: *Non dubito quin omnis conversa [504]*
fuert multitudo.
 Conlocat in illo. Cic. pro Roscio³¹: *In curru collocat Automedontem.* Conlocat illi. Idem in Pi-
 sonem³²: *Homini levi et subito filiam collocavit.*
 Convenit in illum. Cic. pro Deiotaro³³: *Tamen id maledictum minime in illam aetatem con-*
veniret.
 Congruunt illi inter se. Terent. Heaut.³⁴: *Ne nos inter nos congruere sentiant.*
 Citius sive celerius hac re. Virg. Aen. I.³⁵: *Et dicto citius tumida aequora placat.* Sal. Hist.³⁶:
Illo tertio mense pervenire in Pontum multo celerius spe Mithridatis.

D.

Despectus mihi est. Virg. Bucol.³⁷: *Despectus tibi sum, nec qui sim.* Despectus est a me. Cic.
 in Pisonem³⁸: *Despecto a caeteris, a se ipso desperato.*

Duceres Cod. A. M. Sed recte *diceret* Cod. Gu. — 27) *Idem pro Rosc.* 26. A. M. *Quid enim est* Cod. Gu. Cf. Fr. Vil. Otto in Edit. Cic. Cato. Mai. Excursu I. pag. 222. aeq. — 28) Locum non indicavit A. M. In Cod. Gu. legitur: *Cum per coniuncta est* (sic lacuna significata). Legitur in Verr. Act. II. lib. II. 68. §. 163. ubi est: *cum populo Romano coni.* quod ostendit, quid sibi velit illud per Codicis Gud. — 29) *Virg. Aen. VIII.* 130. A. M. *Ab stirpe* dedi e Cod. Gu. a st. Cod. A. M. *fores* Cod. A. M. Recte *foret* Cod. Gu. — 30) Non dubito, quin legendum sit *Conversurus ad te pro c.* Nam hoc voluisse videtur scriptor, *conversurus* intransitive dictum esse illo Ciceronis loco. Legitur enim Cic. pro Pl. 20. *Non dubito, quin omnis ad te conversura fuerit multitudo*, ubi alii *conversura se* scribebant. In exemplo Cod. A. M. exhibet *conversi*; sed Cod. Gu. *omnes conum ū. f. m.* (sic); unde patet etiam in exemplo legendum *conversura*, librariis vero fraudem fecisse compendia scripturae. — 31) Memorabile est, scripturam *conlocat*, sublata assimilatione in exemplis non comparere. Recte; vetustior enim est assimilatio. Unus Cod. Gu. in altero exemplo exhibet *conlocavit*, mendose. Idem pro Roscio 35. Cod. A. M. *Autu me-*

dontem Cod. A. M. — 32) Locum non enotavit A. M. Orae ascripsit, locum videri pertinere ad fragmentum principii orationis eius quartum ab Asconio servatum. Sed F. V. Ottoni, iuveni doctissimo, rectius videtur initio totius orationis collocandum, legendumque *filiam*, pro *filium*, quod dedi. Omne autem illud fragmentum sic scribendum existimat idem Otto: *Insiber quidam fuit, idem mercator et praeco. Is quum Romam cum filia venisset, adolescentem nobilem Caesonium, hominis furacissimi filium, ausus est appellare. Pisoni, homini levi et subito, filiam collocavit. Quae te, belluam ex utero, non hominem fudit.* — 33) *Idem pro Deiotaro* 10. A. M. *conveniet* ed. A. M. Sed Cod. Gu. recte *conveniret*. — 34) *Ter. Heaut.* 3. 1. 91. A. M. — 35) *Citius* vitiose e Cod. suo in elocutione scripsit A. M. in exemplo dedit *citius*, quemadmodum utrobique exhibet Cod. Gu. *Virg. Aen. I.* 142. A. M. — 36) *Sal. Hist. (Lib. incert.)* 1. A. M. *Fragmm. incerta no. 4* Gerl. Uterque Cod. *Illo tertio m.* Diu correctum est *Ille t. m.* — 37) *Virg. Ecl. II.* 19. A. M. *Tum ne quis sim* Cod. Gu. — 38) *Cic. in Pisonem* 41. A. M. *Caeteris* dedi e Cod. Gu. Apud Ciceronem legitur: *Despectum a ceteris, a te ipso desperatum.*

- Dives illius rei. Virg. Bucol.¹: *Quam dives pecoris.* Dives illa re. Virg. Aen. III.²: *Quos Africa terra triumphis Dives alit.*
- Donata mihi sunt. Virg. Buc.³: *Quae tu puero donata dolebas.* Donatus his sum. Virg. Aen. V.⁴: *Donati omnes opibusque superbi.* Donat hoc illi. Virg. Aen. V.⁵: *Donat habere viro decus.* Donat illum hac re. Virg. Bucol.⁶: *Hac te nos fragili donavimus ante cicuta.* Cic. in Pisonem⁷: *Me inaurata statua donarunt.*
- Decus tuis. Virg. Bucol.⁸: *Tu decus omne tuis.* Decus tuorum. Idem XI. Aen.⁹: *Astrorum decus et nemorum.*
- Dignus hac re. Virg. Buc.¹⁰: *Et vitula tu dignus et hic.* Dignus qui hoc faceret. Cic. in Rhet.¹¹: *Dignus qui remp. gereret.* Dignus fieri. Virg. Buc.¹²: *Et puer ipse fuit cantari dignus.* Et alibi¹³: *Et erat tum dignus amari.* Dignor me illa re. Virg. Aeneid. I.¹⁴: *Haud equidem tali me dignor honore.* Dignatus illa re, id est dignus habitus¹⁵. Idem Aeneid. III. Coniugio, Anchise, Veneris dignate superbo.
- Desine hoc facere¹⁶. Virg. Aen. IV.: *Desine meque tuis incendere teque querelis.* Desine illam rem. Virg. Bucol.¹⁷: *Desine Maenalios, iam desine tibia versus.* Terent. Heaut.¹⁸: *Mulier telam desinit, i. e. deserit.*
- Dormit hac re. Virg. Georg. II.¹⁹: *Et Serano dormiat ostro.* Dormiet in illam sui corporis partem. Ter. Heaut.²⁰: *In utramvis aurem otiose ut dormias.*
- Dolet illa re. Virg. Aeneid. I.²¹: *Et nostro doluisti saepe dolore.* Dolet illam rem. Sal. Catil.²²: *Et quasi dolens eius casum.* Doleo vicem tuam, id est, propter te doleo. Cic. de [506] Domo et Rep. *Vicem lugeo*²³. Dolet illa pars mihi. Terent. Phor.²⁴: *Tuo viro oculi doleant.*
- Deiectus illa re. Virg. Aen. III.²⁵: *Hec quis te casus deiectam coniuge tanto?* Deiectus ab illa

1) Virg. Ecl. II. 20. A. M. — 2) Idem. Aen. III. 37. A. M. *Aphrica* scripsit A. M. *Dives* om. Cod. A. M. Est autem IV. 37. — 3) Idem. Ecl. III. 14. A. M. — 4) Idem. Aen. V. 268. A. M. — 5) *Donat haec illi* A. M. hoc Cod. Gu. Idem V. 162. A. M. — 6) Idem. Ecl. V. 85. A. M. *Donavimus* Cod. uterque solito errore. Editur apud Virg. *donabimus.* *Cicuta* om. Cod. A. M. — 7) Cic. in Pisonem 11. A. M. — 8) Virg. Ecl. V. 34. A. M. — 9) Idem. Aen. IX. 405. A. M. — 10) Idem. Ecl. III. 109. Spurious iudicabat hunc v. Heynius. — 11) Cic. Rhet. (seu de Invent.) I. 3. A. M. Tum Cod. A. M. *dignus qui rem pergeret.* Recte exhibet *remp. gereret* Cod. Gu. — 12) Virg. Ecl. V. 54. A. M. Tum Cod. Gu. *Et puer ipse.* — 13) *Et in eadem* 89. A. M. — 14) Idem. Aen. I. 335. A. M. — 15) Idem. III. 475. A. M. *Anchise* uterque Cod. *Anchisa* Edd. apud Virg. — 16) *Hoc* addidi e Cod. Gu. Idem III. 360. A. M. — 17) *Desine hoc* Cod. A. M. Idem Virg. Ecl. VIII. 61. A. M. — 18) Terent. Heaut. 2. 3. 64. A. M. *Te iam* uterque Cod. solito errore. *Telam* scripsi, certum habens, id voluisse scriptorem. Tum *et deserit* Cod. A. M. *i. e. deserit* Cod. Gu. praecclare, quod interpretamentum etiam Codd. Terentii inhaesit.

— 19) Versu 506. *Sarrano* legitur apud Virg. — 20) *Vv. sui corporis partem* adieci e Cod. Gu. ut addidi ex eodem. — 21) Virg. Aen. I. 669. A. M. — 22) Sal. Cat. 41. A. M. — 23) Uterque Cod. *vitam lugeo.* Locutus ad Fragmm. de Rep. incerta adiectus ab Orellio. Idem Nobbius fecit pag. 1170. — 24) Ter. Phor. 5. 8. 64. A. M. — 25) Virg. Aen. III. 317. A. M. — 26) Idem V. 542. A. M. *Quamvis* ed. A. M. Sed Cod. Gu. *quamvis.* — 27) *Deiectus ab illa re* male hoc loco Cod. A. M. *de* exhibet recte Cod. Gu. Tum *pro Murena* 37. A. M. *Muraena* Cod. Gu. — 28) Virg. Aen. X. 225. A. M. — 29) Sal. Cat. 26. A. M. Cap. 25. ed. Cort. Gerl. — 30) Idem in eodem 46. A. M. Cap. 45. ed. Cort. Gerlach. — 31) *Et Hist. I. 20. A. M.* Fragm. I. 40. Gerlach. — 32) Ter. Hecy. 2. 1. 6. A. M. Tum uterque Cod. *militiam*, pro quo legitur et legendum est apud Ter. *malitiam.* — 33) Virg. Aen. X. 453. A. M. — 34) Idem XI. 500. A. M. Pro *v. sub altis* in edd. Virg. est *sub ipsis.* — 35) Sal. Iug. 54. A. M. *Colli* Cod. A. M. *colla*, ut est apud Sal. Cod. Gu. Cap. 50. ed. Cort. Gerl. — 36) Sal. Hist. III. 11. A. M. Fragmm. IV. 25. Gerl. — 37) Cic. Phil. II. 8. A. M. — 38) Sal. Hist. I. 21. A. M. Fragmm. I. 51.

re. Idem Aen. V.²⁶: *Quamvis solus avem caelo deiecit ab alto. Deiectus de illa re. Cic. pro Muraena*²⁷: *Deici de urbis praesidio et deturbari de custodia civitatis volunt.*

Doctus illius rei. Virg. Aen. X.²⁸: *Quarum quae fandi doctissima Cymodocea.* Doctus illa re. Sal. Catil.²⁹: *Litteris Graecis et Latinis docta.* Doctus illam rem. Sal. Catil.³⁰: *Per legatos cuncta edoctus.* Et Hist. I.: *Doctus militiam*³¹. Doctus ad illam rem. Terent. Hecyra³²: *In eodemque omnes mihi videntur ludo doctae ad militiam.*

Desiluit hoc. Virg. Aen. X.³³: *Desiluit Turnus biugis.* Desiluit ab hoc. Idem XI.³⁴: *Portisque ab equo Regina sub altis Desiluit.*

Digredior illi loco. Sal. Iug.³⁵: *Namidas quietos neque colle digredi animadvertit.* Digredior illum locum. Sal. Hist. IV.³⁶: *Exercitum dimisit ut primum Alpes digressus est.*

Decet te. Cic. Philipp. II.³⁷: *Quam id te, Dii boni, non decebat.* Decet tibi. Sal. Hist. I.³⁸: *Locum editiorem, quam victoribus decebat, capit.* Terent. Adelph.³⁹: *Ita nobis decet.*

Dimidio pluri id est duplo. Cic. in Frumentaria⁴⁰, comment. de Decumis Herbitensium per [507] triennium. Cum primo anno venditas dicat tritici modium XVIII.⁴¹ milibus, secundo tritici modium XXV.⁴² milibus, DCCC.; anno tertio supra iacente⁴³ Aeschione venditas dicit medimnum VIII.⁴⁴ milibus centum, id est modium XLVIII. milibus DC.⁴⁵. Dupla summa anni⁴⁶ proximi addicitur, medimnum VIII.⁴⁷ milibus C. dimidio⁴⁸ fere pluri, quam superiore anno. Idem pro Flacco⁴⁹: *Habebat enim Rhetor iste discipulos, quos dimidio redderet stultiore, quam acceperat: neminem tamen adeo infatuare potuit, ut ei nummum concederet.*

Dedo illi rei. Idem pro L. Otho.⁵⁰: *Hic si se istius vitae dedisset.* Virg. Georg. IV.⁵¹: *Dede neci.* Dedo in illam rem. Terent. Andr.⁵²: *Caesum te in pistrinum, Dave, dedam.* Dede ad hoc.

Gerl. — 39) Ter. Adel. 3. 4. 45: A. M. Uterque Cod. ita nobis decebat. Illo autem Ter. loco editur ut vobis decet; nisi forte alius locus intelligitur. — 40) Cic. in Frumentaria 32. A. M. Cod. Gu. Cic. Comment. Tres Codd. apud Orell. Cic. Comment. Frumentaria. Equidem putabam, Grammaticum voluisse: Cicero in Frumentaria, commentatione de Decumis Herbitensium, idque rescripsi. De omni autem qui sequitur loco cf. Orellii excursus ad Cic. Act. Verr. II. lib. II. pag. 272. seqq. — 41) Modius XXXXIII. milibus A. M. modius XLIII. 6. Cod. Gu. Cf. Ursinum apud Orell. l. c. In numerorum signis L. et V. saepissime Codices confundunt. — 42) Modius XXV. uterque Cod. Depravatio orta ex non intellecto compendio. — 43) Supra iacente uterq. Cod. Apud Cic. est: supra adiecit Aeschrio; quare iam Ursinus rescripsit supra iacente. Fortasse tamen legendum supra adiciente. Ceterum in Cod. Gu. est Esthione. — 44) Venditas dicunt medimnis IIII. milibus. A. M. Venditus dicunt medimnum III mil. Cod. Gu. Venditas dicunt medimnum VIII. mil. Ursin. Dicit scripsi, apodosin existimans esse ad superiora quam venditas dicat. — 45) Idem modius XLVII. milibus dictis A. M. Recte Cod. Gu. i. quod significat

id est. Numerum Cod. Gu. habet XLIII. Ursinus probante Orellio restituit XLVIII. Dictis praeclare iam Ursinus mutavit in DC numerum. Scriptum enim erat DC, quod stulti librarii pro compendio vocis dictis habuerunt. — 46) Cum proxime A. M. cum proximi Cod. Gu. cum aliis tribus apud Orellium. Praeclare Ursinus emendavit anni proximi. Scripturae compendium erat an., quod pro cum legerunt homines imperiti; vel scriptum erat ani, simplici n. quod facilius etiam erat ad corrumpendum. — 47) Medimnum dedi pro medimnis cum Ursino. — 48) Dimidio adieci e Cod. Gu. quae vox abest a Cod. A. M. Sed iam Ursinus addiderat. — 49) Idem pro Flacco 20. A. M. Concederet Cod. A. M. sed concederet recte Cod. Gu. Editt. Cic. crederet. — 50) Idem pro Cotho 992. A. M. Idem pro Coelio Cod. Gu. Recte L. Othone iam olim rescriptum est. Flae Cod. A. M. vitae dedi e Cod. Gu. — 51) Virg. Georg. IIII. 90. A. M. — 52) Ter. Andr. 1. 2. 28. A. M. dare dedam Cod. Gu. Subiungit his idem Cod. per vitium, quibus quid faciam, nescio. Apud Terentium additum est: usque ad necem.

Cic. pro Cornelio¹: *Ad miserrimum crudelissimumque dominatum dedi patiamini.* Idem pro Cluentio²: *Sed plane ad supplicium dedidit.*

Dat illi. Virg. Aen. IX.³: *Da nate petenti.* Dat in illud. Idem. IX.⁴: *Salutem sese omnibus armis In fluvium dedit.* Dat ad illum. Terent. Phorm.⁵: *In servitutem pauperem ad ditem duri.*

Deposuit his. Virg. Georg. II.⁶: *Deposuit sulcis.* Deposuit in his. Cic. Philipp. XIII.⁷: *Cum in gremiis mimarum mentum mentemque deponeret.*

Detraho tibi. Cic. pro Cornelio I.⁸: *Nihil senatui detraxisse Cornelium.* Detraho de te. [508]

Cicero pro Scauro⁹: *Nihil Sardos Appio gratius esse facturos, quam si de Scauri fama detraxerint.* Volunt¹⁰ quidam distantiam esse, ut lacerare famam, de illo detrahere sit, sed falso. Nam Cic. de Suppliciis¹¹: *Quae tu de Rep. detraxeris,* id est, imminueris et abstuleris. Idem in Catil. II.¹²: *Et dubitas de possessione detrahere?*

Deficit illam rem. Virg. Georg. I.¹³: *Noctes lentus non deficit humor.* Deficit ab illa re. Cicero de Praetura urbana¹⁴: *Lampsacena civitas deficere ab imperio ac nomine nostro valebat.* Deficit ad illum. Salust. Iug.¹⁵: *In his urbibus quae ad se defecerant.* Deficit simpliciter pro deest¹⁶. Virg. Aen. VI.: *Primo avulso non deficit alter.*

Decedo de hac re. Cic. de Rep.¹⁷: *Ut hic de via decedendum sit.* Decedo huic simpliciter. Virg. Buc.¹⁸: *Nec serae meminit decedere nocti.*

Delectat me haec res. Cic. de Rep. I.¹⁹: *Ipsa cognitio nos delectaverit.* Delectat illa re. Idem in Hortensio²⁰: *Hic primum Catulus delectatus ipso loco.*

Desisto hac re²¹. Salust. Hist. II.: *Ut actione desisteret.* Terent. in Phorm.²²: *Ut herus [509] his desistat litibus.* Desiste hoc facere. Virg. Aen. XII.²³: *Desiste manum committere Teucris.*

1) Pro Cornelio 991. A. M. Ad primam orationem retulit Nobbius, codex Gud. secundae tribuit. — 2) Pro Cluentio 69. A. M. Est cap. 94. sub fin. Apud Cic. editur dedit. — 3) Virg. Aen. VIII. 83. A. M. — 4) Idem VIII. 815. Hoc omne exemplum deest in Cod. Gu. cum eloquutione sequenti *Dat ad illum*, legiturque ad superiorem formulam *Dat in illud* solum exemplum Terentianum. — 5) Ter. Phor. 4. 3. 48. A. M. — 6) Virg. Georg. II. 24. A. M. Virg. Georg. III. Cod. Gu. — 7) Cic. Phil. XIII. 11. A. M. Tum in Cod. Gu. est: *cum in gremiis nuptiarum mentu deponeret.* Recte Cod. A. M. quod dedimus, conspiratque cum Edd. Cic. nisi quod ibi legitur *deponeres*. — 8) Idem pro Corn. 990. A. M. Fragmm. Cic. orat. pro Corn. I. 29. pag. 1126. Nobb. Orationis primae numerum indicat Cod. Gu. — 9) Idem pro Scauro 994. In eloquutione est: *Detraho te*, sed iam Gudius in margine notavit legendum esse *D. de te*, quod in Cod. A. M. est. Locus est in Fragmm. orat. pro Scauro 36. Nobb. pag. 1135. Tum in Cod. Gu. legitur: *Nihil ar-*

dos Appios. Deinde ibidem: *de Scauri fama.* — 10) Voluit A. M. recte Volunt Cod. Gu. — 11) Idem de Suppl. A. M. omisso Nam, loco non indicato. — 12) Idem in Cat. II. 8. A. M. — 13) Virg. Georg. I. 290. A. M. — 14) Act. in Verr. II. lib. I. cap. 31. ubi est: *Lampsaceni -- deficere ab imperio ac nomine nostro volebant.* Cod. Gu. exhibet: *nomine non valebat.* — 15) Sal. Iug. 65. A. M. Cap. 61. Cort. Gerl. ubi vulgo *ab se def.* quod iam Cortius correxerat. — 16) Virg. Aen. VI. 143. A. M. Virg. VI. Aen. Cod. Gu. Primo addidi e Cod. Gu. *Avulso* mendose exhibebat Cod. A. M. — 17) *Ut de via* A. M. *Ut hic de via* Cod. Gu. quod dedi. Recensetur locus inter Fragmm. de Rep. I. 43. 67. Orell. — 18) Virg. Ecl. VIII. 88. A. M. — 19) Cic. de Rep. I. 1002. A. M. De Rep. I. 13. ubi paulo aliter legitur: *Te ipsum, Laeli, omnesque avidos sapientiae cognitio ipsa rerum consideratioque delectat.* Ceterum delectavit Cod. A. M. *delectaverit* Cod. Gu. — 20) Idem in Hortensio 1015. A. M. Pag. 1170. apud Nobb. Editur ibi *delectatur*, sed uter-

Devertit domum²⁴. Cic. pro Deiotaro: *Et domum Regis hospitis tui devertisset.* Devertit in domum. Idem pro Milone²⁵: *Devertit in villam Pompei.*
 Defigit in illa re. Cic. in Catil. I.²⁶: *Quod eam necesse putas etiam in consulis corpore defigere.* Defigit illa re. Virg. Aen. XII.²⁷: *Defigunt tellure hastas.*
 Disco ex illo. Virg. Aen. XII.²⁸: *Disce, Puer, virtutem ex me, verumque laborem.* Disco de illo. Terent. Eun.²⁹: *Ut sibi liceret discere id de me.*
 Deflexit de proposito. Cic. Philip. XVI.³⁰: *Laterensis ne vestigium quidem deflexit.*
 Disceptata lis est. Cic. Philip. XVI.³¹: *Non est illa dissensio disceptata bello.*
 Deporto domum. Cic. de Rep. II.³²: *Cum aliud nihil domum suam deportasset.* Deportavit in illud. Idem de Praetura urbana³³: *Haec non domum suam, neque in suburbana amicorum, sed Romam in publicum deportavit.*
 Discedit Roma. Cic. in Verr. Act. I.³⁴: *Cum haec frequentia Roma discesserit.* [510]
 Defungitur his. Cic. in Frumentaria³⁵: *Tribus decumis pro una defungeretur.* Virg. Aen. VI.³⁶: *O tandem magnis pelagi defuncte periclis.*
 Desperat hanc rem. Cic. de Suppliciis³⁷: *Desperatis iam omnibus rebus.*
 Dilectus huic. Virg. Georg.: *Dilectae Thetidi Alcyones*³⁸.
 Dego illam rem. Virg. Aen. IV.³⁹: *Sine crimine vitam Degere.* Cic. pro Roscio⁴⁰: *Inter feras satius est aetatem degere.*
 Desuetus his. Virg. Aen. VI.⁴¹: *Et iam desueta triumphis Agmina.*
 Diffidit illi. Virg. Aen. III.⁴²: *Cum iam diffideret armis.* Cic. pro Cluentio⁴³: *Diffidentem rebus suis.* Salust. Catil.⁴⁴: *Sibi patriaeque diffidere.*
 Defende illam rem pro ab illa re. Virg. Aen. X.⁴⁵: *Hunc, oro, defende furorem.* Defende ab illa re. Idem Bucol.⁴⁶: *Dum teneras defendo a frigore, myrtos.*
 Discrucior⁴⁷ huius. Terent. Adelph.: *Discrucior animi.*
 Dubius huius⁴⁸. Salust. Hist. III.: *Dubius consilii.*

que Cod. *delectatus*. — 21) *Desiste hac re* A. M. Sal. Hist. II. 4. A. M. Fragm. lib. II. 19. Gerl. — 22) *Ter. Phor. 4. 3. 29* A. M. *Ulterius h. d. littibus mendose* Cod. Gu. — 23) *Virg. Aen., XII. 60.* A. M. Numerum libri XL exhibet Cod. Gu. qui idem in eloquutione praestat: *desistere hoc facere.* — 24) Cod. A. M. utrobique *Devertit*, eadem scriptura etiam in exemplis. Recte Cod. Gu. quod dedimus. Cap. 6. orat. pro Dei. legitur *devertit e s.* Cod. A. M. *hospitis sui*; veram lectionem tui exhibet Cod. Gu. — 25) *Pro Mil. 20.* A. M. *Pompei dedi* e Cod. Gu. *Pompei* A. M. — 26) *Idem in Cat. I. 6.* A. M. Tum Cod. Gu. quod tam necesse putas esse in consulis corpore defige. — 27) *Virg. Aen. XII. 130.* A. M. — 28) *Idem XII. 435.* A. M. Vv. *verumque laborem addidi* e Cod. Gu. — 29) *Ter. Eun. 2. 2. 81.* A. M. — 30) Numerum XVI. uterque Cod. exhibet. Sed in numeris exhibendis non magnopere fidem habent hi Codd. — 31) Numerum XVII. Cod. A. M. sed XVI. quem dedi, Cod. Gu. *de assensio* Cod. A. M. Recte *dissensio* Cod. Gu. — 32) *Idem de Rep. II. 1003.*

A. M. *Deportavisset* Cod. A. M. — 33) *Act. in Verr. II. lib. I. 20.* Edd. exhibent apud Cic. *deportasses*. — 34) *Idem in Verr. Act. I. 18.* A. M. — 35) *Idem in Frumentaria 16.* A. M. *Cic. Frumentum tribus cet.* Cod. Gu. — 36) *Virg. Aen. VI. 88.* A. M. — 37) *Cic. de Suppl. 6.* A. M. In Verr. Act. II. lib. V. 6. *Iam in plerisque edd. Cic. omittitur.* — 38) Omnia haec, eloquutio cum exemplo, in Cod. A. M. desiderantur. Locus Virg. est Georg. I. 399. — 39) *Virg. Aen. III. 550.* A. M. In exemplo *degerit* Cod. Gu. — 40) *Cic. pro Roscio, 52.* A. M. — 41) *Virg. Aen. VI. 815.* A. M. *Etiā* Cod. Gu. — 42) *Idem III. 51.* A. M. — 43) Locum non indicavit A. M. — 44) *Sal. Cat. 32.* A. M. Cap. 31. Cort. Gerlach. — 45) *Virg. Aen. X. 905.* A. M. — 46) *Idem Ecl. VII. 6.* A. M. In exemplo fortasse *defendo* scribendum est. — 47) *Discrucior* Cod. Gu. *Ter. Adel. 4. 4. 1.* A. M. *Discrucior animi* Cod. Gu. — 48) *Dubius huius* recte exhibet Cod. Gu. *Sal. Hist. III. 13.* A. M. Fragm. lib. III. 33. Gerlach. Vv. *Dubius consilii* desunt apud A. M.

Decidi de illa re. Terent. Heaut.¹: *Heu quanta de spe decidi!*

Deperit amicam. Terent. Heaut.²: *Clinia hanc si deperit.*

De subito cum praepositione. Terent. Heaut.³: *Bolum mihi tantum ereptum tam de subito de faucibus.*

Derepente⁴. Terent. Hecy.: *Proripuit derepente tactus sese ad filiam.*

Duxit se. Terent. Hec.⁵: *Uxor, ubi me ad filiam ire sensit, se duxit foras.*

Diligens huius rei. Cic. pro Cornelio II.⁶: *Quam diligentes libertatis vos oporteat esse.* [511]

Dumtaxat, id est⁷ tantummodo vel hoc solo. Cic. pro Corn. II.: *Qui commodis P. R. lingua dumtaxat ac voluntate consuluit.*

Demo de hoc. Cic. pro Corn. I.⁸: *Demi medius fidius de his tormentis aliquantum malim.*

Das hoc facere. Virg. Aen. I.⁹: *Tu das epulis accumbere Divum.* Et V.¹⁰: *Da flammam evadere classi.* Et XII.: *Da sternere corpus Semiviri Phrygis.*

De die, sicut ex tempore. Terent. Adelph.¹¹: *Apparare de die convivium.* Cic. Philipp. II.¹²: *Non solum de die, sed etiam ad diem vivere.*

Detrecto hanc rem. Cic. cum quaestor Lilybaeo decederet¹³: *Quod non detrectare militiam sed defendere provinciam iudicatast.*

Damnatus de caede et caedis utrumque¹⁴. Cic. Philipp. I.: *Quae iubent, ei, qui de vi, itemque ei, qui maiestatis damnatus sit.*

E.

Experior hoc facere. Virg. Bucol.¹⁵: *Magis sanos abertere sacris Experior senones.* Experior cum his. Cic. pro Cornelio I.¹⁶: *Quid quod ne cum his quidem expertus es, quos duces operarum fuisse dixisti?* Experior illam rem. Virg. Georg. IV.¹⁷: *Aestate laborem Experiantur.* Terent. Eun.¹⁸: *Omnia prius experiri quam armis sapientem docet.* Expertus

1) Ter. Heaut. 2. 3. 9. A. M. Heu deest in Cod. Gu. — 2) Idem in eadem 3. 2. 14. A. M. — 3) Idem in eadem 4. 2. 6. A. M. Bolum in tantum Cod. A. M. Bolum mihi tanquam Cod. Gu. Subito Edd. aliquot apud Terentium, quod falsum esse metrum ostendit. — 4) Derepente una voce scriptum in Cod. Gu., duabus A. M. Idem Hecy. 4. 1. 3. A. M. Cod. Gu. Proripuit uterque Cod. corripuit edd. apud Tacitum. — 5) Idem in eadem 4. 1. 7. A. M. In eloquutione Duxisse exhibet Cod. A. M. i. e. Duxit se. Cod. Gu. praestat Duxit. — 6) Cic. pro Corn. II. 991. A. M. Pro Corn. Fragmm. II, 15. Nobb. — 7) Id est addidi e Cod. Gu. Idem pro eodem II. ibidem A. M. Fragmm. pro Corn. II, 16. Qui comm. patriae l. Cod. Gu. quam lectionem ortam puto ex male intellecto compendio p. f., i. e. populi Romani, id quod exhibet Cod. A. M. — 8) Idem pro eodem I. ibidem A. M. Fragmm. pro Corn. I, 39. Nobb. Ornamentis habet pro tormentis Cod. Gu. Utrum sit praefendum, haud facile quis dicat. — 9) Virg. Aen. I. 79. A. M. Tu das recte Cod. Gu. Das Cod.

A. M. — 10) Et V. 689. A. M. Et XII. 97. A. M. Et IX. Cod. Gu. Tum da corpus sternere semiviri p. Cod. Gu.; ordinem meliorem praestat Cod. A. M. cui tamen ultimum deest vocabulum. — 11) Ter. Adel. 6. 9. 8. A. M. — 12) Cic. Phil. II. 34. A. M. Pro v. ad diem, quae uterq. habet Cod., in edd. Cic. est in diem. — 13) Idem c. q. L. decederet 989. A. M. Iudicata est dedit A. M. quum in Cod. esset indicata est. Sed iudicata sit Cod. Gu. i. e. iudicata st, quod rescriptum. — 14) Damnatus caede A. M. Recte D. de caede Cod. Gu. Idem Phil. I. 9. A. M. Exemplum sic exhibetur Cod. Gu. Quae iubent ei qui devitent, q. ei qui in cet. Nimirum apud Cic. legitur ei qui de vi itemque ei, quod ipsum quoque voluisse Grammaticum non dubium est. Verba autem Quae — itemque plane absunt a Cod. A. M. — 15) Virg. Ecl. VIII. 68. A. M. Experiar in eloquutione, experior in exemplo habet Cod. Gu. Experior utrobique exhibet Cod. A. M. Apud Virg. est Experiar. — 16) Pro Corn. 991. A. M. Libro primo attribuit Cod. Gu., idemque iam fecerunt Fragmm.

- illum. Virg. Aeneid. XI.¹⁹: *Haud ita me experti Bitias et Pandarus ingens. Expertus illius.* Idem Aeneid. X.²⁰: *Expertos belli iuvenes.*
- Eget illius rei. Virg. Georg. II.²¹: *Nil radice egent aliae.* Eget illa re. Idem Aen. II.²²: [512] *Non tali auxilio nec defensoribus istis Tempus eget.* Egens illius²³. Idem Aen. VIII.: *Non te rationis egentem.* Egenus illius. Idem Aen. I.²⁴: *Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos.*
- Evado his. Virg. Aen. IX.²⁵: *Quaecumque evaserit undis.* Evado hos. Idem²⁶: *Iamque imprudens evaserat hostes.*
- Exulat illis locis. Virg. Georg. III.²⁷: *Ignotis exulat oris.* Exulat usque ad illa loca. Virg. Aen. XI.²⁸: *Atrides Prothei Menelaus ad usque columnas Exulat.*
- Egredior illo loco. Virg. Aen. II.²⁹: *Est urbe egressis tumultus.* Cic. pro Ligario³⁰: *Domo est egressus.* Egressus illam rem. Sal. Hist. I.³¹: *Gens raro egressa fines suos.* Idem Hist. III.³²: *Postquam egressus angustias.*
- Exit illa re. Cic. de Rep. I.³³: *Nunciatum est venire Laelium domoque iam exisse.* Exit e loco. Cic. de Suppliciis³⁴: *Ut exeunt e Sicilia praedones.* Exit illam rem. Virg. Aen. V.³⁵: *Corpore tela modo atque oculis vigilantibus exit.* Idem: *Et vim viribus exit.*
- Emit de me. Cic. pro Roscio³⁶: *Quae de viro clarissimo et fortissimo sese dicit emisit L. Cornelius Chrysogonus.* Emit a me. Idem de Suppliciis³⁷: *Quod a malo auctore emit.*
- Expellit hoc loco³⁸. Cic. pro Cornelio I.: *Satius hominem miserum atque innocentem [513] eripi P. R., expelli patria, divelli a suis.* Expellit ex hoc loco³⁹. Idem pro Sextio: *Expellit ex patria.* Expellit a loco. Cic. pro Cornelio II.⁴⁰: *Expelleret a dispensantibus.*
- Expers illius rei. Cic. de Rep.⁴¹: *Negotii publici expers.* Expers illa re. Sal. Bell. Cat.⁴²: *Fama atque fortunis expertes sumus.*
- Egregius illa re. Virg. Aen. VI.⁴³: *Egregium forma iuvenem et fulgentibus armis.* Egregius illius rei. Virg. Aen. XI.⁴⁴: *Egregiusque animi.* Salust. Hist. I.: *Egregius militiae.* Eg-
- apud Cic. collectores. — 17) Virg. Georg. III. 156. A. M. Experiantur Cod. Gu. — 18) Ter. Eun. 4. 7. 19. A. M. Experiri verbis edidit A. M. ut est in aliquot edd. apud Terentium. Sed Cod. uterque ignorat v. verbis, recte. — 19) Virg. Aen. XI. 396. A. M. — 20) Idem X. 173. A. M. Expertes Cod. A. M. — 21) Virg. Georg. II. 28. A. M. — 22) Idem Aen. II. 521. A. M. — 23) Egens illius rei A. M. Abest rei a Cod. Gu. Idem VIII. 299. A. M. — 24) Idem I. 599. A. M. Exhaustos Cod. A. M. — 25) Idem VIII. 99. A. M. — 26) Idem in eodem 386. A. M. — 27) Idem Georg. III. 225. A. M. — 28) Idem Aen. XI. 262. A. M. Prothei uterq. Cod. Protei apud Virg. — 29) Idem II. 713. A. M. Ex urbe Cod. Gu. — 30) Pro Lig. 2. A. M. — 31) Sal. Hist. I. 19. A. M. Fragm. I. 29. Gerl. — 32) Idem III. 12. A. M. Fragm. III. 23. Gerl. — 33) Idem de Rep. I. 1001. A. M. Nuntiatum A. M. — 34) Locum non indicavit A. M. Ex Sicilia Cod. Gu. — 35) Virg. Aen. V. 438. A. M. Huic exemplo quod alterum subiungitur in Cod. Gu. Idem — exit, deest
- apud A. M. Locus est Virg. Aen. XI, 750. — 36) Cic. pro Roscio 2. A. M. Lucius Corn. Chrysogonus A. M. — 37) Idem de Suppl. 22. A. M. Act. in Verr. II. lib. V, 22. Emissit legitur apud Cic. — 38) Hanc omnem eloquutionem cum exemplo suo omisit A. M. Locus orationis I. pro Cornelio nunc primum in lucem editur fragmentisque ascribendus est, fortasse inter 17. et 18. lib. I. Fragm. orat. pro Corn. collocandus. — 39) Expellit de loco mendose A. M. e Cod. In notis animadvertit, scribendum esse ex loco, vel postea in exemplo de patria. Utrumque falsum esse, evincit Cod. Gu. cuius lectionem dedimus. Est orat. pro Sext. c. 13. — 40) Idem pro Corn. II. 991. A. M. Fragm. pro Corn. II, 17. Nobb. — 41) Idem de Rep. 1001. A. M. De Rep. I, 2, 3. Orell. — 42) Sal. Cat. 34. A. M. Cap. 33. Cort. Gerl. — 43) Virg. Aen. VI. 862. A. M. Virg. Aen. II. Cod. Gu. Verba: iuvenem et fulgentibus armis addidi e Cod. Gu. — 44) Idem Aen. XI. 417. A. M. Exemplum e Sallustio deest in Cod. A. M.; addidi e Cod. Gu. Simile fragmentum e libro I. Hist. ex-

Ff *

- gius haec. Salust. Iugurth.¹: *Imperii prolatandi percupidus habebatur, cætera egre-
gius.*
- Exterritus animo. Virg. Aen. VIII.²: *At Venus haud animo nequicquam exterrita mater.* Ex-
territus illius rei. Salust. Hist. IV.³: *Tetrarchas regesque territos animi firmavit.*
- Evenit in illo. Salust. Hist. V.⁴: *Nam si in Pompeio quid humani evenisset.* Evenit illi. Cic.
in Pisonem⁵: *An quod tibi proficiscenti evenit.* Evenit his mihi incommode⁶. Ter. Hecy.:
Incommode mihi nuptiis evenit.
- Expedio me hac re. Cic. pro Cornelio I.⁷: *Eiusmodi mihi duos laqueos in causa esse propo-
sitos, ut si me altero expedissem, tenerer altero.* Expedio me ex hac re. Terent.
Adelph.⁸: *Quo modo me expediam ex hac turba?*
- Excessit hoc loco. Virg. Aen. II.⁹: *Excessere omnes adytis arisque relictis Dii.* Ex- [514]
cessit ex hoc¹⁰. Ter. Hecyr.: *Et cura ex corde excessit.*
- Excruciat me illa re¹¹. Cic. de Praetura urbana: *Socium P. R. atque amicum fumo excrucia-
tum semivivum reliquit.*
- Elicit hoc vel huic. Virg. Georg. I.¹²: *Ecce supercilio clivosi tramitis undam Elicit.* Elicit
ab hoc. Cic. pro Deiotaro¹³: *In qua quaestione dolor elicere veram vocem possit etiam
ab invito.*
- Exerceo¹⁴ illam rem. Virg. Aeneid. III.: *Exercent patrias oleo labente palaestras.* Exercetur
illa re. Cic. de Signis¹⁵: *Dum armis exercetur.*
- Enixa filium. Virgil. Aeneid. VII.¹⁶: *Ignes enixa iugales.*
- Exsors huius. Virgil. Aen. VI.¹⁷: *Quos dulcis vitae exsortes.*
- Excudit huic. Virg. Aen. I.¹⁸: *Silici scintillam excudit Achates.* Excussos hac re. Virgil. Aen.
VII.¹⁹: *Quin etiam patria excussos.*

citatur infra v. *Peritus*, ubi tamen est *militiae peritus*.

— 1) Locum non indicavit A. M. nec in Bello Iugurthino exstare videtur. *Caetera* dedi e Cod. Gu. *Cetera* A. M. Existimat Fr. Vil. Otto fortasse lacunam esse in Bello Iugurthino c. 79. ubi de Philaenis fratribus sermo est, quo loco illa verba de altero Philaenorum dicta sint. Mihi rem non persuasit. — 2) *Virg. Aen. VIII.* 370. A. M. — 3) *Sal. Hist. III.* 11. A. M. Lib. IV, 26. Gerl. — 4) *Idem V.* A. M. *In Pompeio* uterque Cod. id quod formula eloquentionis requirit. Olim in *Fragm. Sal.* collectionibus scriptum *Pompeio*, sine praep., notavit A. M. idemque notavit probavitque Cortius, qui tamen Gudiani Cod. nostri lectionem commemorat. — 5) *Cic. in Pis.* 14. A. M. *An quid* Cod. A. M. *an quod* Cod. Gu. — 6) Hoc omne enunciatum cum exemplo suo desideratur in Cod. Gu. Locus est Ter. Hecy. 5. 3. 40. indicante A. M. — 7) *Cic. pro Corn.* 991. A. M. Pro Corn. I, 43. Nobb. *Praepositos* Cod. A. M. *Propositos* recte Cod. Gu. — 8) *Ter. Adel.* 4. 4. 5. A. M. — 9) *Virg. Aen. II.* 351. A. M. *Adi-
tis* Cod. Gu. — 10) *Excessit ex hoc loco* A. M. *Ter.
Hecy.* 3. 2. 12. A. M. *Et cura et corde* Cod. Gu. —

11) *Excruciare illa re* A. M. contra constantem Gram-
matici usum, qui tum demum solet ponere infinitivum,
quum idem in ipso exemplo recurrit. *Cic. de Prae-
tura urbana* 17. A. M. *Cic. de praetura* Cod. Gu. Tum
fumo excruciatum unde reliquit semi... (sic lacuna
notata) Cod. Gu. — 12) *Virg. Georg. I.* 108. A. M.
— 13) *Cic. pro Deiot.* 1. A. M. — 14) *Exerce* A. M.
Virg. Aen. III. 281. A. M. — 15) Locum non indi-
cavit A. M. In Verr. Act. II. lib. IV. 25. 55. — 16)
Virg. Aen. VII. 320. A. M. — 17) *Exors* Cod. Gu. *Idem VI.*
428. A. M. *Quod — exortes* Cod. Gu. — 18) *Idem I.* 174.
A. M. — 19) *Idem VII.* 299. A. M. — 20) *Effeta* A. M. *Idem
VII.* 440. A. M. *Virg. Aen. VI.* Cod. Gu. Tum iterum
effeta A. M. — 21) *Idem VI.* 595. A. M. *Onnipotentis*
Cod. uterq. Apud Virg. est *omnipotentis*. — 22) *Et
Georg. III.* 447. A. M. — 23) *Et Ecl. X.* 46. A.
M. *Ne sit* Cod. Gu. — 24) *Idem Aen. VIII.* 271.
A. M. — 25) *Cic. pro Ligario* 5. A. M. At uterq.
Cod. *pro Deiot.*, quod retinendum erat, licet falsum.
Ceterum *Exuit et exuisses* Cod. uterq. — 26) *Virg.
Aen. XII.* 517. A. M. *Menetem* Cod. Gu. — 27) *Idem
III.* 616. A. M. — 28) *Sal. Hist. II.* 1. A. M. Libri

Effoeta huius rei²⁰. Virg. Aen. VII.: *Verique effoeta senectus.* Est cernere. Virgil. Aen. VI.²¹: *Terrae omnipotentis alumnus Cernere erat.* Et Georg. IV.²²: *Neque est te fallere quicquam.* Et Bucol.²³: *Nec sit mihi credere tantum.* Excipio illi rei. Idem Aen. IX.²⁴: *Excipiam sortis, iam nunc tua praemia, Nise.* Exuit hac re illam rem. Cic. pro Deiot.²⁵: *Nonne omnem humanitatem exuisses?* Exosus illud. Virg. Aen. XII.²⁶: *Exosum bella Menoetem.* Extorris his. Virg. Aen. IV.²⁷: *Fimibus extorris.* Salust. Hist. II.²⁸: *Orbe terrarum ex-* [515]
torres.

Edormit hoc. Terent. Adelph.²⁹: *Edormiscam hoc vini.* Cic. Philipp. II.³⁰: *Edormi crapulam et exhalare.*

Ex commodo. Salust. Jug.³¹: *Melius esse ratus, ex commodo pugnam facere.* Escendo equum. Salust. Jug.³²: *Pars equos ascendere, obviam ire hostibus.* Erumpit se inde. Virg. Georg. IV.³³: *Unde altus primum se erumpit Enipeus.* Emergit se. Salust. Hist. IV.³⁴: *Ubi se laniata navigia fundo emergunt.* Terent. Andr.³⁵: *Ex illis se emporum malis.*

Exorsus orationem. Salust. Hist. III.³⁶: *Magnam exorsus orationem.* Expostulo cum eo. Terent. Andr.³⁷: *Et cum eo iniuriam hanc expostulem?* Evolve te hoc. Terent. Eun.³⁸: *Hac re te omni turba evolves.* Elapsus hac muliere. Terent. Hecyr.³⁹: *Paulatim elapsus est Bachide, atque huc transtulit Amorem.* Elapsus de hac. Virg. Aen. II.⁴⁰: *Ecce autem elapsus Pyrrhi de caede Polites.*

Emanco hac re illam. Terent. Phorm.⁴¹: *Emanat argento senem.* (Exsequias ire.) Terent. Phorm.⁴²: *Exsequias Chremeti quibus est contramodum ire, tempus est.*

numerus in Cod. Gu. omittitur est. Phiores Fragmm. apud Sal. collectores ediderant: *Urbe patriaque extorres.* Gerlach. dedit: *Orbe terrarum patriaque extorres.* Nostram lectionem Cod. uterque tuetur. — 29) *Ter. Adel.* 5. 2. 11. A. M. *Villi* legitur apud Ter. — 30) *Cic. Phil.* II. 12. A. M. *Exala* Cod. A. M. — 31) *Sal. Jug.* 84. A. M. Cap. 82. ed. Cort. Gerl. *Esse* omiserat Cort. restituit e. Codd. Gerlach. — 32) *Idem in eodem* 102. A. M. Cap. 97. Cort. Gerl. Verba: *obviam ire hostibus* desunt in Cod. A. M. addidi e Cod. Gu. — 33) *Erumpit inde* Cod. A. M. Addidi *se* e Cod. Gu. Atque ita restitutum volebat iam Nicol. Heinsius apud Rhod. in Lexico Scribon. s. v. *Erumpit.* Tum *Inde altus* Cod. A. M. *Unde a.* Cod. Gu. quemadmodum est apud Virg. *Se erumpit* iterum dedi e Cod. Gu. ut est ap. Virg. *Se* deest in Cod. A. M. Locus est Georg. IV. 368. — 34) *Sal. Hist.* III. A. M. Fragmm. IV. 35. Gerl. *Pro navigia* dedit e Cod. suo *vestigia* A. M. Sed recte *navigia* Cod. Gu. — 35) *Ter. Andr.* 3. 3. 30. A. M. Apud Ter. editur *sese.* A quibus editionibus *se* plane abesse dicat A. M. nescio. — 36) *Sal. Hist.* III. 1. A. M. Fragmm. IV. 6. Gerl. — 37) *Ter. And.* 4. 1. 15.

A. M. — 38) *Idem Eun.* 4. 4. 56. A. M. *Te de turba* Cod. A. M. quapropter edidit *te turba.* Adieci *omni e* Cod. Gu. quo eodem ducit mendum Cod. A. M. Apud Ter. editur: *Hac re et te omni t. e.* — 39) *Idem Hecyr.* 1. 2. 94. A. M. *Atque hunc A. M. Atque hanc* Cod. Gu. Error ortus ex malo intellectu compendio. Apud Terent. ante Benth. edebatur *huic*, qui recte *huc* restituit e libro Bambino. — 40) *Virg. Aen.* II. 526. A. M. *Virg.* Cod. Gu. loco non diligentius significato. — 41) *Ter. Phor.* 4. 4. 1. A. M. Ante nomen Ter. signum asterisci est in Cod. Gu. ad quod in margine ascriptum *M. Lacunam.* Tum sequuntur in textu haec: *Terent. Phorm. Exsequias Chremeti quibus est contramodum ire, tempus est.* Nimirum aberravit librarii oculus a nomine *Terent. Phorm.* ad idem nomen, et exemplum atque sequentem elocutionem omisit. Itaque ope Cod. A. M. locum restituimus. Is vero Codex post *senem* statim exhibet elocutionem *E loco evocat*, omissis omnibus interpositis, quae e Cod. Gu. praeclassimo adieci. — 42) *Terent. Phorm.* V. 8. 87. ubi editur *ire iam.*

Exporge illud. Terent. Adelph.¹: *Exporge frontem.*

Exarat ex agro. Cic. Frumentaria²: *Ut plus quam decem medimna ex iugero exararent.*

Evocat e loco. Cic. pro Deiotaro³: *E tenebris in lucem evocavit.*

Excidit hac re. Virg. Aen. II.⁴: *Tantumque nefas patrio excidit ore.* Terent. Andr.⁵: [516]

Herus quantum audio uxore excidit.

Emissus ex hoc loco. Cic. in Catilin. I.⁶: *Ut abs te non emissus ex urbe.* Emissus hoc loco,

Virg. Georg. IV.⁷: *Emissum caveis ad sidera coeli Nare per aestatem liquidam suspenderis agmen.*

F.

Felix illa re. Virg. Aen. VI.⁸: *Felix prole virum.* Felix illius rei. Idem Georg. I.⁹: *Ipsa dies saltus alio dedit ordine luna Felices operum.*

Ferax illo. Virg. Georg. II.¹⁰: *Illa ferax oleo'st.* Salust. Iugurth.¹¹: *Arbore infœcundus, fertilis frugum ager.*

Fidens fugae. Virg. Aen. XI.¹²: *Fugae fidens, et coelum territat armis.* Fidens fuga. Virg.

Georg. III.¹³: *Fidentemque fuga Parthum.* Fidens illius¹⁴. Virg. Aen. XII.: *Regina tu fidissima.* Fido huic rei. Idem Aen. VII.¹⁵: *Iam fidere terrae.*

Fessus illius rei. Virg. Aen. I.¹⁶: *Fessi rerum.* Fessus illa re. Idem Aen. II.¹⁷: *Et longo fessi discedere bello.*

Fortunatus illius rei. Virg. Aen. XI.¹⁸: *Fortunatusque laborum.* Fortunatus illa re. Salust. Cat.¹⁹:

Viro, liberis satis fortunata fuit.

Furens illius. Virg. Aen. V.²⁰: *Furens animi dum proram ad saxa suburget.* Furens [517]

hoc. Idem Aen. VIII.²¹: *Ecce furens animis aderat Titynthus.*

Fruor illa re. Terent. Adelph.²²: *Huic demus qui fruatur pro quo fruatur.* Fruor illam rem,

Idem Phorm.²³: *Ut mihi liceat quod amo, tamdiu frui.* Fructui mihi est illud. Cic. de

1) Terent. Ad. V, 3, 53. — 2) Cic. in Verr. Act. II. lib. III, 47. In Cod. Gu. est: *Cicero Frumentum ut plus cet.* — 3) *E loco vocat* Cod. A. M. Cic. pro Deiot. 11. A. M. — 4) Virg. Aen. II. 658. A. M. *Primo excidit* Cod. A. M. Recte ut legitur apud Virg. *patrio e.* Cod. Gu. — 5) Totum hoc exemplum omisit A. M. Recepi e Cod. Gu. Locus est Ter. Andr. II, 5, 12. — 6) Cic. in Cat. I. 11. A. M. — 7) Virg. Ge. III. 58. A. M. — 8) Idem Aen. VI. 785. A. M. — 9) Idem Ge. I. 277. A. M. *Alios alio* Cod. A. M. Recte *saltus alio* Cod. Gu. ut est apud Virg. — 10) Idem Ge. II. 222. A. M. *Illa ferax Deo sic* Cod. Gu. Sic ortum ex 'st quod restitui. I. f. oleo A. M. — 11) Sal. Iug. 20. A. M. *Arbore* uterq. Cod. Locus plerumque sic editur: *Ager frugum fertilis, bonus pectori, arbori infœcundus.* Sed in Cod. Gu. post v. *infœcundus* sequitur nova elocutio: *Fertilis huius. Ager frugium fertilis* (sic); quam ubertatem librariorum inventum esse puto. — 12) Virg. Aen. XI. 351. A. M. — 13) *Fidentem fuga* A. M. Idem

Georg. III. 31. A. M. — 14) *Fidus illius* edidit A. M. Sed Cod. uterq. *Fidens illius.* Idem Aen. XII. 659. A. M. Virg. Aen. X. Cod. Gu. — 15) Idem VII. 290. A. M. — 16) Idem I. 178. A. M. *Fessus r.* Cod. Gu. — 17) Idem II. 109. A. M. *E longo* Cod. Gu. — 18) Idem XI. 416. A. M. — 19) Sal. Cat. 26. A. M. *Viro* addidi e Cod. Gu. *Fuit* in Sall. edd. plerumque omittitur. — 20) Virg. Aen. V. 202. A. M. Verba *ad saxa suburget* addidi e Cod. Gu. — 21) Idem Aen. VIII. 228. A. M. — 22) Ter. Adel. 5. 8. 27. A. M. — 23) Idem Phor. 1. 3. 13. A. M. *Veni liceat quod* Cod. A. M. Recte cum Terentio Cod. Gu. *Ut mihi liceat quod.* Ceterum ordo apud Ter. est: *tamdiu quod amo.* — 24) Cic. de imp. Pomp. 6. A. M. Pro lege Manil. 6. Apud Cic. legitur *illis et fructuosi.* In Cod. Gu. est: *his rebus frui possessiones nisi cet.* — 25) Ter. Adel. 4. 3. 12. A. M. *Et tuo off.* Cod. uterq. *Et tu off.* in vet. ed. apud Ter. notante Maio. — 26) Idem eadem 3. 4. 18. A. M. Idem eandem Cod. Gu. *Est desideratur* apud A. M. *officium est* ed. Ter. — 27) Virg.

Imperio Pompeii²⁴: *Putatisne vos his rebus frui posse, nisi eos qui fructui vobis sunt conservaveritis?*

Functus illa re. Terent. Adelph.²⁵: *Et tuo officio fueris functus.* Functus illam rem. Idem eadem²⁶: *Neque liberalis functus est officium viri.*

Frater illius. Virg. Aen. V.²⁷: *Tuus, o clarissime, frater, Pandare.* Frater illi. Salust. Hist. IV.²⁸: *Qui uxori eius frater erat.*

Fluit illa res. Virg. Aen. VIII.²⁹: *Fluit aes rivis aurique metallum.* Fluit illa re. Idem Georg. II.³⁰: *Atque auro plurima fluxit.*

Flet illud tempus. Virg. Georg. III.³¹: *At illa Flet noctem.* Volunt aliqui flet noctem quasi usque ad noctem intelligi; cum videatur melius³² quod noctem quoque totam flendo consumat. Ut idem in eodem: *Septem illum totos perhibent ex ordine menses Rupe sub aëria deserti ad Strymonis undam Flevisse.*

Furorem furit. Virg. Aen. XII.³³: *Hunc oro sine me furere ante furorem.* [518]

Futurum illi exitium est. Virg. Aen. II.³⁴: *Tum magnum exitium, quod Dii prius omen in ipsum Convertant Priami imperio Phrygibusque futurum.* Futurus exitio ille illi. Idem Aen. IX.³⁵: *Multis tamen ante futuri Exitio.* Similiter Cic. pro Ligario³⁶: *Saluti civi calamitoso esse vellemus.*

Fretus hac re. Virg. Aen. IX.³⁷: *Freti armis.* Salust. Iugurth.³⁸: *Et amicitia P. R. magis quam Numidis fretus.*

Festino illud. Virg. Aen. IV.³⁹: *Festinare fugam.* Salust. Hist. I.: *Profectionem festinantes.*

Filius familiae vel mater familiae⁴⁰.

Filius familiarum et mater familiarum⁴¹. Cic. de Praetura urbana: *Quam multis istum matribus familiarum attulisse existimatis?* Mater familias. Cic. pro Coelio: *Si matrem familias secus quam matronarum sanctitas postulat nominamus.*

Fine illius rei. Salust. Hist. III.⁴²: *Fine inguinum ingrediuntur mare.*

Aen. V. 495. A. M. Vos o clarissime frater Pandare
Cod. Gu. — 28) Sal. Hist. V. A. M. Salust. Hist. IV.
Cod. Gu. Et ux. prima man. Cod. A. M.; altera qui,
quod dedimus. Quod uxori Cod. Gu. — 29) Virg.
Aen. VIII. 445. A. M. Fluit aestivis aurique metal-
lum Cod. Gu. metallis Cod. A. M. — 30) Idem Georg.
II. 166. A. M. — 31) Idem III. 514. A. M. Virg.
Georg. IV. Cod. Gu. Recte. — 32) Ita Cod. Gu. In Cod.
A. M. locus ita exhibetur: *Cum videatur melius quam
noctem quoque totam.* Iam sequuntur tanquam in nova
eloquutione *Flendo consumat.* Ut idem cet. Apertum
est, male distinctam esse orationem in Cod. A. M., qua-
propter non dubitavimus sequi Cod. Gu. ubi omnia
optime cohaerent. Sententia enim est: Sunt qui expli-
cent *usque ad noctem*; quum tamen (licet) melius vi-
deatur illud sic intelligi, ut noctem totam flendo con-
sumat. Oratio Grammatici semibarbara obscuritatem in-
vexit. In eodem 507. A. M. Prohibent Cod. Gu. —
33) Idem Aen. XII. 680. A. M. — 34) Idem II. 190.
A. M. Verba quod Dii prius omen in ipsum conver-

tant desunt in Cod. A. M. — 35) Idem VIII. 315.
A. M. — 36) Similiter addidi e Cod. Gu. Cic. pro
Lig. 5. A. M. — 37) Virg. VIII. 676. A. M. — 38)
Sal. Iug. 23. A. M. Cap. 20. edd. Cort. Gerl. — 39)
Virg. Aen. III. 575. A. M. Festinate Cod. Gu. Sa-
lust. Hist. Fragmm. nondum accensus locus. — 40) Haec
desunt plane apud A. M. In Cod. autem Gu. leguntur
ante eloquutionem *Festino*, quod non probabile est, quia
Arus. Messus similes elocutiones coniungere solet. Quo
casu exempla omissa sint, exputare non possum. —
41) Omnis hic articulus deest in Cod. A. M. *Filii fa-
miliarum et Cic. de cet.* Cod. Gu. Qua de causa pu-
tavi unam formulam esse omissam, quam apposui. Ne-
scio tamen an potius ita constituendus sit totus locus:
*Filius familiae vel filius familiarum, Mater familiae
vel mater familiarum Cic. de Pr. cet.* ut nihil omissum
sit iudicandum. Exempla autem non plane essent ido-
nea. Loci Ciceronis sunt: In Verr. Act. II. lib. I, 24
ubi est: *matribus familias — vim attulisse.* Pro Coe-
lio c. 13. — 42) Idem III. 14. A. M. Fragmm. III, 38. Gerl.

Fatigatus illius rei¹. *Imperio Pompeii*: *Fatigatus eos his rebus fuit*. *Imperio Pompeii*: *Fatigatus eos his rebus fuit*.
Fugitans litium². Terent. Phorm.: *Erus liberalis et fugitans litium*.
Fugitivus ab illa re. Cic. de Signis³: *Neque tam fugitivi illi a dominis, quam tu ab iure et a legibus*.

Firmatus illius rei. Salust. Hist. III.⁴: *Ad Cyzicum perrexit firmatus animi*.
Fartus hac re. Cic. de Suppliciis⁵: *Pulvinus erat perlucidus Melitensi rosa fartus*.
Falsus illius rei. Terent. Eun.⁶: *Ut falsus animi est*.
Fundit humi. Virg. Aen. V.⁷: *Mero libans carchesia Bacchi Fundit humi*.

Gaudet illa re. Virg. Bucol.⁸: *Phoebo gaudet Parnasia rupes*. **Gaudet illam rem**. Terent. Andr.⁹: *Hunc scio mea solum solide gavisurum gaudia*. Idem Phorm.¹⁰: *Vix pri-* [519]
mum hodie facere, quod ego gaudeam, Nausistrata?

Gerens negotium. Cic. Phil. II.¹¹: *Magister equitum negotium publicum gerens*. **Gerentes negotii**. Cic. pro Sextio¹²: *Negotii gerentes*. **Gesto in hac re**. Terent. Adelph.¹³: *Quem ego tantillum puerum in manibus gestavi meis*. **Gero hac re**. Virg. Aen. XII.¹⁴: *Atque humeris inimicum insigne gerebat*.

Gratum tibi est. Cic. in Hortensio¹⁵: *Lucullo quidem noster adventus et gratus et iucundus fuisse*. **Gratum adversum te pro tibi**. Terent. Andr.¹⁶: *Id gratum fuisse adversum te*.

Genitus illi rei¹⁷ faciendae. Salust. Hist. III.: *Perdendae pecuniae genitus*. **Genitus illo loco**. Virg. Aen. XII.¹⁸: *Genitos diversis partibus orbis*. **Genitus illo parente**. Idem Aen. VI.¹⁹:

Diis geniti potuere. **Gratiam illi criminis facio**. Salust. Hist. III.²⁰: *Post reditum eorum, quibus senatus belli Lepidiani gratiam fecerat*.

Gratificor illam rem tibi. Cic. de Rep. I.²¹: *Populo gratificans et aliena et sua*. Sal. Iug.²²: *Nisi forte quem inhonesta libido tenet, potentiae paucorum decus atque libertatem suam gratificari*.

1) *Fatigatus illius rei*. Deest exemplum in utroque Cod. — 2) Deest exemplum in Cod. A. M. Desideratur elocutio in Cod. Gu. Nam apud A. M. sic legitur: *Fatigatus illius rei et etiam Fugitans litium nihil amplius*. At in Cod. Gu. *Fatigatus illius rei*: Terent. *Forma eras liberalis et fugitans litium*. — 3) Locum non indicavit A. M. *A iure* Cod. Gu. Locutus est in Verr. Act. II. lib. IV, 50. — 4) *Sal. Hist. III. 12*. A. M. *Firmatum animi* Cod. Gu. *Fragmm. lib. III, 24*. — 5) *Cic. de Suppl. 11*. A. M. In Verr. Act. II. lib. V, 11. — 6) *Ter. Eun. 2. 2. 43*. A. M. — 7) *Virg. Aen. V. 77*. A. M. *Fudit* Cod. Gu. — 8) *Idem Eel. VI. 29*. A. M. — 9) *Ter. Andr. 5. 5. 8*. A. M. *Mea non solum* Cod. A. M. *Mea solum solide* Cod. Gu. *Mea solide solum* apud Ter. editur. — 10) *Idem Phor. V. 8. 1*. A. M. *Vix primum* Cod. Gu. — 11) *Cic. Phil. II. 25*. A. M. — 12) Locum non indicavit A. M. In notis memoravit, simile exemplum exstare in

orat, pro Quintio 19. — 13) *Ter. Adel. 4. 2. 24*. A. M. *Tum illum puerum* Cod. Gu. *Puerum gestavi in manibus meis* Cod. A. M. Meliorem ordinem servavit Cod. Gu. — 14) *Virg. Aen. XII. 944*. A. M. — 15) *Cic. in Hort. 1015*. A. M. *Fragmm. Hort. 3. Nobb. pag. 1170*. *Lucullo quem nostri adv.* Cod. Gu. — 16) *Ter. Andr. I. 1. 15*. A. M. *Adversum te fuisse* Cod. A. M. Verum ordinem servavit Cod. Gu. — 17) *Rei om.* Cod. Gu. *Sal. Hist. III. 15*. A. M. *Uberiora citat Asconius. Cf. Fragmm. Sal. III. 39. Gerlach.* — 18) *Virg. Aen. XII. 708*. A. M. — 19) *Idem VI. 131*. A. M. — 20) *Sal. Hist. III. 14*. A. M. *Fragmm. III. 34. Gerlach.* — 21) *Cic. de Rep. I. 1002*. A. M. — 22) *Sal. Iug. 3*. A. M. *Inhonesta et pernicioiosa libido* editur apud Salustium. Tum pro *decus atque* in Cod. A. M. est: *recusatque*. Contra *Nisi forte quam* Cod. Gu. *potentiae paucorum* idem. — 23) *Idem in eodem 112*. A. M. Cap. 104. edd. Cort. Gerlach. Ibi recte legitur:

Gratiae facio crimen meum. Salust. Iugurth.²³: *Bocchum optimum poenitet, delicta gratiae facit.*

Gnarus illius. Sal. Hist. I.²⁴: *Et numeri eorum Metellus per litteras gnarus.*

Gemit extrema. Virg. Aen. XI.²⁵: *Atque extrema gementem.*

[520]

Gravis illo, id est ex illo gravis.²⁶ Idem Aen. I.: *Regina Sacerdos Marte gravis.* Gravis hac re. Virg. Aen. IX.²⁷: *Hic annis gravis atque animi maturus Aletes.*

Genus Italus pro genere. Virg. Aen. V.²⁸: *Cressa genus.* Idem Aen. VIII.²⁹: *Qui genus?*

Geminum illis rebus pro simillimum. Cic. in Pisonem³⁰: *Illud vero geminum consiliis Catilinae et Lentuli, quod me domo mea expulistis.*

H.

Habito illam rem. Virg. Bucol.³¹: *Atque humiles habitare casas.* Habito illa re. Idem Aen.

III.³²: *Habitabant vallibus imis.* Habito ibi. Idem Aen. VII.³³: *Hic fortes habitare Latinos.* Habitantur illis illa loca. Idem Aen. III.³¹: *Cuncta malis habitantur moenia Graiis.*

Habitant in illo loco. Terent. Andr.³⁵: *In hac habitasse platea dictum est Chrysidem.*

Habitat ad haec loca. Virg. Aen. III.³⁶: *Curva haec habitant ad litora vulgo Infandi Cyclopes.*

Halat illa re. Virg. Georg. III.³⁷: *Halantes floribus horti.* Halat illam rem. Cic. Philipp. II.³⁸:

Edormi crapulam et exhala. Virg. Aen. VII.³⁹: *Seramque exhalat opaca Mephitim.*

Hostis illius.⁴⁰ Virg. Aen. VII. *Hinc Agamemnonius Troiani nominis hostis.* Hostis illis. [521]

Cic. de Signis⁴¹: *Neque tam illi hostes hominibus, quam tu Diis immortalibus.*

Haesit his. Virg. Aen. VIII.⁴²: *Et postibus haesit adesit.* Haesit in iisdem⁴³. Virg. Aen. V.:

Infelix saxis in procurrentibus haesit. Cic. pro Milone⁴⁴: *Haesit in poemis.*

Habet a me. Cic. in Pisonem⁴⁵: *A me habere vitam, fortunas, liberos arbitrabantur.* Habet

de me. Terent. Phorm.⁴⁶: *Agrum de nostro patre Colendum habebat.* Habere donat.

Ceterum Boccho, quoniam poenitet, delicti gratiam facit. Hausit Grammaticus ex corrupto codice. — 24) *Idem Hist. I. 22.* Sal. Fragm. I. 54. Carrio ediderat *Itineris eorum*; alii teste Gerlachio: *Et muneris.* Uterque Cod. *Et numeri.* — 25) *Virg. Aen. XI. 865.* A. M. — 26) *Gravida* desideratur in Cod. A. M. *Idem I. 273.* A. M. — 27) *Idem VIII. 246.* A. M. *Armis gravis* Cod. A. M. *Alites* Cod. Gu. — 28) *Idem V. 285.* A. M. *Cressa genus* Cod. Gu. — 29) *Idem VIII. 114.* A. M. — 30) *Cic. in Pis. VII.* A. M. — 31) *Virg. Ecl. II. 29.* A. M. — 32) *Idem Aen. III. 110.* A. M. — 33) *Habito tibi* Cod. Gu. *Idem VII. 151.* A. M. — 34) *Idem III. 398.* A. M. *Aen. III.* omissa poetae significatione Cod. Gu. — 35) *Ter. And. 4. 6. 1.* A. M. — 36) *Virg. Aen. III. 643.* A. M. *Quorum haec h.* Cod. Gu. *Haec h.* omisso primo voc. A. M. *Curva haec h.* editur apud Virg. quod recipiendum duxi. In Archetypo scriptum erat *Curva*, quod in quorum deprava-

tum est. — 37) *Idem Georg. III. 109.* A. M. — 38) *Cic. Phil. II. 12.* A. M. *Exala* et paullo post *exalat* Cod. A. M. — 39) *Virg. Aen. VII. 84.* A. M. *Seramque* uterq. Cod. *Saevamque* editur apud Virg. — 40) Tota haec elocutio cum exemplo suo desideratur apud A. M. In Cod. Gu. superest exemplum. Signo illato ascripsit Gudius: Est aliquid supplendum: *Hostis illius.* Recte; idque scripsimus. Locus est Virg. Aen. VII, 723. — 41) Locum non indicavit A. M. — 42) *Virg. Aen. VIII. 537.* A. M. *Aenis* Cod. A. M. *Adhaesis* Cod. Gu. *Adesis* correxi ex Virg. — 43) *Haesit in sudem* miro errore Cod. Gu. Fortasse legendum *Huesit in iis.* *Idem Virg.* Tum *Idem V. 204.* A. M. — 44) *Cic. pro Milone 21.* A. M. — 45) *Cic. in Pis. 11.* A. M. *Arbitrabantur* addidi e Cod. Gu. — 46) *Ter. Phor. 2. 2. 17.* A. M.

Virg. Aen. V.¹: *Loricam Donat habere viro. Habendo aptat*². Virg. Aen. XII.: *Simul aptat habendo Ensemque clypeumque.*

Hortor illos facere. Virg. Aen. II.³: *Hortamur fari quo sanguine cretus. Hortor illos factum, hoc est factum*⁴ ire. Salust. Hist. III.: *Neque vos ultum iniurias hortor.*

Humi nascuntur. Virg. Bucol.⁵: *Et humi nascentia fraga. Sal. Catil.⁶: Humi depressus. Idem Iug.⁷: Humi arido atque arenoso nascuntur.*

Huc include. Virg. Georg. II.⁸: *Huc alienum ex arbore germen Includunt. Huc asperge. Idem Georg. IV.⁹: Huc tu iussos asperge saporis. Huc calca. Idem Georg. II.¹⁰: Huc ager ille malus dulcesque a fontibus undae Ad plenum calcentur.*

I.

Inhiant illi rei. Virg. Aen. III.¹¹: *Pecudumque reclusis Pectoribus inhians spirantia consiliis exta. Cic. in Cat. III.¹²: Quem inauratum in Capitolio parvum atque lactentem*¹³ [522] *uberibus lupinis inhiantem fuisse meministis. Inhiant illam rem. Virg. Georg. II.¹⁴: Ni varios inhiant varia testudine postes.*

Indulget illa re. Idem Georg. III.¹⁵: *Nec concubitu indulgent. Terent. Adelph.¹⁶: Vestitu nimio indulges. Indulget illi rei. Virg. Aen. II.¹⁷: Quid iuvat insano tantum indulgere labori.*

Implet illa re. Virg. Aen. III.¹⁸: *Animam si veris implet Apollo. Impletur illius rei. Idem Aen. I.¹⁹: Implentur veteris Bacchi pinguisque ferinae.*

1) Virg. Aen. V. 262. A. M. — 2) Optat utrobique Cod. A. M. Recte aptat Cod. Gu. Idem XII. 88. A. M. Virg. XI. Cod. Gu. Ensemque om. Cod. Gu. idemque exhibet clypeumque. — 3) Idem II. 74. A. M. — 4) Factu Cod. A. M. Sal. Hist. III. 10. A. M. Invenitur in oratione M. Licinii, tribuni plebis, ad plebem lib. III. 22. Neque ego vos ultum iniurias hortor. — 5) Virg. Ecl. III. 92. Humi A. M. Et humi Cod. Gu. — 6) Exempla haec duo apud A. M. desiderantur. Sal. Cat. 55. Cort. Gerl. — 7) Sal. Iug. 48. Cort. Gerl. Citat eundem locum Priscian. 18. 31. tom. II. pag. 271. Kr. Oneroso pro arenoso Cod. Gu. Gignuntur editur apud Salustium. — 8) Idem Georg. II. 77. A. M. Aliena editur apud Virg. Ceterum Includo in elocutione habet A. M. — 9) Huc asperge Cod. A. M. Idem III. 62. A. M. Iterum asperge Cod. A. M. — 10) Idem II. 244. A. M. Dulcisque A. M. — 11) Idem Aen. III. 64. A. M. Pecorumque Cod. Gu. Et spir. Cod. A. M. — 12) Cic. in Cat. III. 8. A. M. — 13) Lactantem dedit e Cod. suo A. M. Recte lactentem, ut est apud Cic., exhibet Cod. Gu. — 14) Inhio illam r. C. A. M. Virg. Georg. II. 463. A. M. Ni varios Cod. A. M. Hi varios Cod. Gu. Apud Virg. legitur nec var. Tum varia Cod. uterque. Apud Virg.

est pulchra. — 15) Idem III. 198. A. M. Ne conc. Cod. A. M. Haec conc. Cod. Gu. Nec legendum est apud Virg. quod restitui Grammatico, quia credibile videtur, c a seq. c absorptum fuisse. — 16) Ter. Adel. I. 1. 38. A. M. Vestitu tu nimio Cod. Gu. — 17) Virg. Aen. II. 776. A. M. Labori Cod. uterque. Apud Virg. est dolori. His assuta sunt haec in Cod. Gu. Indulget illam rem dicimus. — 18) Idem III. 434. A. M. — 19) Implentur illius r. A. M. Idem I. 215. A. M. Ferinae Cod. Gu. — 20) Idem VI. 134. A. M. — 21) Idem Georg. II. 451. A. M. Tum Terent. undam Cod. Gu. i. e. Torrentem undam, ut legitur apud Virg. — 22) Idem Aen. VIII. 691. A. M. — 23) Idem Aen. VIII. 16. A. M. — 24) Sal. Hist. III. 12. A. M. Arma sua quisquis Cod. A. M. A. f. quisque Cod. Gu. Instans Cod. uterque. Eundem locum sic citavit Cic. ad Aen. IX, 229. Fessi arma sua quisque stant in cubere. Cf. Gerl. Fragm. lib. III. 25. — 25) Idem A. M. respicere ad cap. eius orat. VII. ubi legitur: Oculi videte, num dubitandum vobis sit, omni die ad id bellum incumbere. — 26) Idem pro Murena. A. M. Muraena. Cod. Gu. Tum Praesertim tam Cod. Gu. Praesertim quum incubuit legitur Cod. Cic. — 27) Articulorum ordo mutatus in Cod. Gu. ubi

Innare illum locum. Virg. Aen. VI.²⁰: *Bis Stygios innare lacus*. Idem Georg. II.²¹: *Torrentem undam levis innatat alnus*. Innare illo loco. Idem Aen. VIII.²²: *Pelago credas innare revulsas Cycladas*.

Incumbo illi rei. Virg. Bucol.²³: *Incumbens tereti Damon sic coepit olivae*. Incumbo illam rem. Salust. Hist. III.²⁴: *Ut sustinere corpora plerique nequeuntes arma sua quisque instans incumberet*. Incumbo ad illam rem. Cic. de Imperio Pompeii²⁵: *Incumbite ad id bellum, Quirites*. Idem pro Murena²⁶: *Praesertim tamen incubui ad virum bonum*.

Inducite animum²⁷. Terent. Heaut.: *Causam hanc iustam esse animum inducite*. Indu- [523] cite in animum. Cic. pro Cluentio²⁸: *Neque enim quicquam eiusmodi matri poterat in animum inducere*.

Indutus illis rebus. Virg. Aen. XI.²⁹: *Indutosque iubet truncos hostilibus armis*. Idem XII.³⁰: *Tunc etiam spoliis indute meorum*. Indutus illas res. Idem Aen. II.³¹: *Qui redit exuvias indutus Achilles*. Induitur illi rei. Idem Aen. VII.³²: *Indutus capiti sic regia tecta subibat*.

Incumbo in illam rem. Cic. pro Plancio³³: *Equidem qui in me ipsum incumbat*. Idem Philipp. III.³⁴: *Incumbite in causam, Quirites*.

Induit se in illam rem. Virg. Georg. I.³⁵: *Cum se nux plurima silvis Induit in florem*. Induitur illam rem corpore. Idem Aen. III.³⁶: *Induitur loricam humeris*.

Inducitur illa re corpus. Idem Aen. VIII.³⁷: *Tunicaque inducitur artus*.

Inludo illi rei. Virg. Aen. IV.³⁸: *Et nostris illuserit advena regnis*. Inludo illum. Idem VIII.³⁹: *verbis virtutem inlude superbis*. Inludo in illa re⁴⁰. Terent. Andr.: *Adcon' videmur*

elocutio *Inducite in animum* cum exemplo suo huic praeposita est. Ter. Heaut. Prol. 41. A. M. *Animum inducite* vero ordine exhibet Cod. Gu. *Inducite an*. Cod. A. M. — 28) Locum non indicavit A. M. *Quenquam quicquam eiusmodi matri poterat in animum inducere*. Cod. Gu. *Quotiescunque quicquam eiusmodi monstri pot. in an. ind.* Cod. A. M. Apud Cic. pro Cluent. c. 15. §. 45. est: *Neque enim legare eiusmodi matri poterat in a. ind.* Qua de causa apud Cic. legendum videtur: *Neque enim legare quicquam eiusmodi matri cet.* — 29) *Inductus illis r.* Cod. A. M. Etiam sine codice rescribendum erat *Indutus*, quod diserte exhibet Cod. Gu. Virg. Aen. XI. 83. A. M. Aen. XII. Cod. Gu. *Inductosque* iterum Cod. A. M. — 30) *Idem XII. 947.* A. M. Deest haec loci notatio in Cod. Gu. *Inducte* Cod. A. M. *Indute*, ut in supp., recte Cod. Gu. — 31) Voc. *res* abest a Cod. A. M. *Idem II. 275.* A. M. Verba *Qui redit* desunt in Cod. A. M. — 32) *Idem VII. 668.* A. M. *Si regia t.* Cod. Gu. — 33) Cic. pro Plancio 7. A. M. Apud Cic. vulgo legitur *incurrit*; sed cf. Wunder. ad h. l. Ciceronis. — 34) *Idem Phil. III. 5.* A. M. *Caussam* Cod. Gu. — 35) Virg. Georg. I. 187. A. M. Georg. I. Cod. Gu. Apud Virg. editur *ind aet.* — 36) *Idem Aen. VII. 640.* A. M. At

uterg. Cod. Aen. III. quod retinui, etsi falsum. Haud dubie prima linea erecta ex numeri signo V. depravata est, ut saepe fit. Apud Virg. v. *humeris* non legitur, videturque Grammaticus duos similes locos confudisse. — 37) *Idem VIII. 457.* A. M. — 38) *Idem III. 591.* A. M. Ceterum uterg. Cod. *Inludo* in elocutione, et *illuserit* in exemplo. Rectissime. Nam Grammaticorum tantum diligentiae *inludo*, *conmemoro* et talia debentur, usu nunquam recepta nec pronuntiatione frequentata. Quod quum nuper negaverit Wunderus in praef. Editionis Plancianae, recens inducta illa orthographia, quae iam dudum est explosa; fateor me nescire, quid de eius iudicio statuam, ne quid gravius dicam. — 39) *Idem VIII. 634.* A. M. *Idem VII. Cod. Gu. In Verbis* Cod. A. M. *Verbis*, omisso imperativo, Cod. Gu. — 40) *Inludo in illa re (et in illam rem)* A. M. *Inludo in illa re*, ceteris omissis, Cod. Gu. Ter. Andr. 4. 5. 18. A. M. Tum *inludatis*. Iterum *facere inludit* *inludit filiae* Cod. Gu. Quae post v. *inludatis* leguntur, plane desunt apud A. M. Latet in iis elocutio nova cum exemplo notissimo e Terentio petito. Igitur scripsi: *Iterum in eam rem. Ter. Inlusi in vitam filiae*. Locus Terent. est Andr. V. 1. 3. ubi *Illusi vitam filiae*, omissa praepositione, plerumque legitur.

G g *

- vobis esse idonei, In quibus sic illudatis?* Iterum in eam rem. Ter.: *Inlusi in vitam filiae.* Terent. Eun.¹: *Ne impune in nos illuserit.*
- Inops illius rei. Virg. Aen. III.²: *Saevit inops animi.* Salust. Hist. I.³: *Agitandi inops.*
- Inops hac re. Cic. pro Scauro⁴: *Copiis inops, gente fallax.*
- Ignarus huius rei⁵. Virg. Aen. II.: *Ignari (scelerum) tantorum artisque Pelasgae.* Igna-[524] rus faciendi. Idem Aen. V.⁶: *Haud ignara nocendi.*
- Iuro per illam rem. Virg. Aen. VIII.⁷: *Per caput hoc iuro, per quod pater ante solebat.*
- Iuro illam rem. Idem Aen. VI.⁸: *Maria aspera iuro.*
- Insido illis. Virg. Aen. VI.⁹: *Floribus insidunt variis.* Idem Aen. VIII.¹⁰: *Iugis insedit Etruscis.*
- Insido illos. Virg. Aen. X.¹¹: *Non satius cineres Troiae insedissee supremos?* Salust. Hist. I.¹²: *Armata montem sacrum atque Aventinum insedit.* Idem in eodem: *Paucos saltum insidentes.*
- Insonuit illa re. Virg. Aen. V.¹³: *Insonuitque flagello.* Insonuit illam rem. Idem Aen. VII.¹⁴: *Verberaque insonuit.*
- Indignus hac re. Salust. Hist. I.¹⁵: *Et indigni republica.* Indignus huius rei. Virg. Aen. XII.¹⁶: *Magnorum haut unquam indignus avorum.*
- Ingens illius rei. Sal. Hist. III.¹⁷: *Ingens ipse virium atque animi.* Ingens hac re. Virg. Aen. XI.¹⁸: *O fama ingens, ingentior armis.*
- Integer illius rei. Virg. Aen. VIII.¹⁹: *Atque integer aevi Ascanius.* Integer illa re. Sal. Hist. II.²⁰: *Copiis integra.*
- Impendet tibi illa res. Cic. in Cat. I.²¹: *Praetermitto ruinas fortunarum tuarum, quas omnes impendere proximis tibi Idibus senties.* Impendet te illud. Ter. Phor.²²: *Ita nunc impa-*

1) Idem Eun. 5. 4. 20. A. M. *Inluserit* scripsit A. M. *illuserit* Cod. Gu. *illuseris* editur apud Ter. — 2) Virg. Aen. III. 300. A. M. — 3) Sal. Hist. I. 6. A. M. Fragmm. lib. I. 16. Gerl. in orat. Lepidi contra Sullam. — 4) Cic. pro Scauro 994. A. M. §. 45. b. ed. Orell. — 5) Haec omnis eloquutio cum exemplo suo omissa est ab A. M. Locus est Virg. Aen. II. 106. *scelerum* om. Cod. Gu. haud dubie descriptoris errore. — 6) Virg. Aen. V. 618. A. M. — 7) Idem VIII. 300. A. M. Verba *per quod pater ante solebat* addidi e Cod. Gu. — 8) Idem VI. 351. A. M. — 9) Idem VI. 708. A. M. Virg. Aen. VIII. Cod. Gu. — 10) Idem VIII. 480. A. M. *Fugis incedit* Cod. Gu. — 11) Idem X. 59. A. M. *Troiae* Cod. uterque, *Patriae* editur apud Virg. — 12) Sal. Hist. I. 2. A. M. Fragmm. lib. I. 8. Gerl. in maiori illo fragmento ex Augustino petito. Verba *Idem in eodem* — *insidentes* ex Cod. Gu. addidi, quae fragmentum continent Salustii antehac nondum cognitum. Ceterum in eadem Cod. — 13) Virg. Aen. V. 579. A. M. — 14) Idem VII. 451. A. M. — 15) Sal. Hist. I. 12. A. M. Fragmm. lib. I. 19. Gerl. in oratione Philippi adversus Lepidum, ubi est: Imo

despecti et indigni republica habiti. — 16) Virg. Aen. XII. 649. A. M. Virg. Aen. II. Cod. Gu. Verba *haut unquam* e Cod. Gu. addidi, ubi est: *Magnorum aut nunquam.* — 17) Haec elocutio cum exemplo suo sequenti postponitur in Cod. Gu. Sal. Hist. III. 13. A. M. Virg. Aen. III., miro errore, Cod. Gu. Fragmm. lib. III. 28. Gerl. — 18) Virg. Aen. XI. 124. A. M. — 19) Idem VIII. 255. A. M. *Atque* addidi e Cod. Gu. — 20) Sal. Hist. II. 2. A. M. Fragmm. lib. II. 10. Gerl. — 21) Cic. in Cat. I. 6. A. M. Pro v. ruinas, quod A. M. tuncis inclusit, miras est in Cod. Gu. *Tibi proximis diebus* Cod. A. M. *proximis tibi Idibus* Cod. Gu. cum Cicerone, quod rescripsi. — 22) Ter. Phor. I. 4. 2. A. M. Terent. Eun. Cod. Gu. *Subito tanta impendent*, omissis vv. *te et mala* Cod. Gu. — 23) Cic. Phil. I. 9. A. M. — 24) Ter. Adel. 3. 2. 22. A. M. *Herum*, ut videtur, Cod. Gu. — 25) Idem Eun. 2. 2. 39. A. M. Apud Ter. legitur *summum suum*, sed *suum* abest ab utroque Cod., absorptum videlicet a superiori vocabulo. — 26) Cic. pro Rosc. 4. A. M. In Cic. edd. legitur *et populo Romano imp.* — 27) Virg. Aen. I. 637. A. M. Tum interea Cod. A. M. *Interior* recte, ut est apud Virg.,

Interdicitur tibi illa re. Cic. Philipp. I.²³: *Iubent ei qui de vi, itemque ei qui maiestatis damnatus sit, aqua et igni interdici.*

Impertio te illa. Terent. Adelph.²⁴: *Sed cesso heram hoc malo impertire?* Idem [525]

Eun.²⁵: *Plurima salute Parmenonem summum impertit Gnatho.* Impertio tibi illam rem. Cic. pro Roscio²⁶: *Talem te nobis et Reip. impertias.*

Instruitur hac re. Virg. Aen. I.²⁷: *At domus interior regali splendida luxu Instruitur.* Instruitur huic rei. Salust. Histor. II.²⁸: *Antequam egressus Sertorius instruere pugnae suos.*

Insisto illum locum. Virg. Aen. VI.²⁹: *Nulli fas casto sceleratum insistere limen.* Terent. Eun. *Quam insistam viam.* Insisto illo loco. Sal. Hist. III.³⁰: *Locum nullum, nisi quo armati instilissent, ipsis tutum fore.* Insisto plantis. Virg. Aen. XI.³¹: *Plantis Instiliterat.*

Inscriptum in illa re. Cic. in Catil. I.³²: *Insit denique inscriptum in fronte uniuscuiusque quid de Rep. sentiat.* Inscriptus illam rem. Virg. Buc.³³: *Inscripti nomina regum Nascantur flores.*

Imperator illorum est. Salust. Iugurth.³⁴: *Imperatores omnium gentium.* Imperator illis est. Idem in eodem³⁵: *Imperator Romanis erat.* Imperat hac regione. Salust. Iugurth.³⁶: *Carthaginienses pleraque Africa imperitabant.* Imperium in illos habet. Terent. Eun.³⁷: *Qui habes imperium in beluas.*

It illis locis³⁸. Virg. Aen. V.: *It clamor caelo.* Et Georg. IV.: *Iuvat ire iugis.* It il [526] iam rem. Idem Aen. VI.³⁹: *Itque reditque viam toties.* Cic. pro Murena⁴⁰: *Ite viam, redite viam.*

Inter illud pro ad illud. Virg. Bucol.⁴¹: *Tantum inter densas, umbrosa cacumina, fagos Assidue veniebat.* Inter illud pro cum illud agitur. Cic. Philipp. II.⁴²: *Si inter coenam atque in ipsis tuis immanibus poculis hoc tibi accidisset.* Salust. Iug.⁴³: *Inter dubitationem.* Virg. Bucol.⁴⁴: *Inter agendum Occursare capro, cornu ferit ille, caveto.* Salust. Histor. III. *In-*

Cod. Gu. — 28) Sal. Hist. II. 2. A. M. Fragmm. lib. II. 8. Gerl. *Regressus* Cod. A. M. Recte *egressus* Cod. Gu. *Instruere* Cod. uterque. Sed *instrueret* ediderunt fragmentorum Sal. collectores. Denique in fine fragmenti sic est in Cod. Gu. *pugnae suosq rhetor*; quibus asterisci signum apposuit Gudius, quod in ora libri repetitum, nec tamen quicquam est ascriptum. — 29) Virg. Aen. VI. 563. A. M. In eloquutione exhibet Cod. uterque *in illum locum*, quod falsum est. Exemplum a Terentio petium desideratur in Cod. A. M. *Locus est* Ter. Eun. II. 3. 3. ubi suasore Benteio legitur *qua — via*. — 30) *Insisto illo l.* Sic recte omissa praepositione Cod. uterque, quod cur A. M. mutandum addendamque praep. existimaverit, non video. Idem in exemplo fecit A. M., quum ibi quoque absit praep. in utroque Cod. Verba: *ipsis tutum fore*, accessere e Cod. Gu. Fragmm. III. 29. apud Gerlach. — 31) Virg. Aen. XI. 573. A. M. *Plantis insisteret* Cod. Gu. — 32) Cic. in Cat. I. 13. A. M. Tum *Insit* Cod. uterque. *Sit* editur apud Cic. Fortasse error inde ortus, quod librarius numeri signum *I* ad sequens *v. sit* traheret, unde scripsit *Insit*. — 33) Virg. Ecl. III. 106. A. M.

Nascuntur, indicativo, Cod. A. M. *Nascantur*, coni. ut apud Virg. est, Cod. Gu. — 34) Sal. Iug. 35. A. M. Cap. 31. edd. Cort. Gerl. — 35) *Idem in eod.* 7. A. M. — 36) *Id. in eod.* 81. A. M. Cap. 79. edd. Cort. Gerl. Codices Sal. *pleraque Africae imp.* Tum *Aphrica* Cod. A. M. *Carthaginienses* Cod. Gu. — 37) Ter. Eun. 3. 1. 25. A. M. Codex uterque *Qui*; editur apud Ter. *Quia*. Ceterum *belluas* Cod. Gu. — 38) *It illis rebus* Cod. Gu. Virg. Aen. V. 451. A. M. Exemplum e Georgicis petium in Cod. A. M. plane deest. Locus est Virg. Ge. III. 292. — 39) *Idem VI.* 122. A. M. *Totiens* scripsit A. M. non addicit Cod. Gu. — 40) Cic. pro Murena 12. A. M. pro *Muraena* Cod. Gu. Apud Cic. editur plerumque: *Inite viam*; sed *ite v.* iam correctum est. — 41) Virg. Ecl. II. 3. A. M. Poetae locique significatio deest in Cod. Gu. *Veniebant* Cod. Gu. — 42) Cic. Phil. II. 25. A. M. *Atque ipsis tuis* male om. praep. Cod. Gu. *Inanibus* idem. — 43) Sal. Iug. 32. A. M. Cap. 30. edd. Cort. Gerl. — 44) Virg. Ecl. VIII. 24. A. M. *Occur sacrae capro* Cod. Gu. Verba *cornu — caveto* et interposita om. Cod. A. M. Tum exemplum e Salust. Hist. III.

ter recens domitos Isauros Pisidasque. Inter geminata praepositio. Cic. in Catil. III. ¹: *Ut Tiberis inter eos et pons interesset.* Idem in Pisonem ²: *Quod autem maius indicium expectatis, nihil inter vos et Catilinam interfuisse?*

In verbera pendent. Virg. Aen. V. ³: *Pronique in verbera pendent.* Idem X. ⁴: *Lucagus ut prono pendens in verbera telo, Ammovit biugis.* In pedes pro in fugam. Terent. Phorm.: *Atque me coniicere protinus in pedes.* Idem Eun. ⁵: *Ego in pedes quantum queo.* In illum exempla facio. Terent. Eun. ⁶: *Quid ais? In quem exempla fient?* In illum pecco, similiter. Idem Phorm. ⁷: *Vide in cognatam pecces.* In biduum. Terent. Eun. ⁸: *In hoc biduum Thais vale.* In os laudare idem quod ⁹ praesentem laudare. Terent. Adelph.: *Vereor in os te laudare amplius.* In illo loco te diligo. Terent. Andr. ¹⁰: *Si te in germani fratris dilexi loco.* In illum feci sumtus. Terent. Hecyra ¹¹: *Sumptus quos fecisti in eam.* [527] In medium pro in commune. Virg. Georg. I. ¹²: *In medium quaerebant.* Idem Georg. III. ¹³: *Et in medium quaesita reponunt.* Salust. Hist. III. ¹⁴: *Dissidere inter se coepere, neque in medium consultare.*

Indiget illius rei. Virg. Bucol. ¹⁵: *Quorum indiget usus.* Terent. Andr. ¹⁶: *Quasi tu huius indigeas patris.*

Instar illius rei. Virg. Aen. II. ¹⁷: *Instar montis equum, divina Palladis arte Aedificant.* Cic. de Signis ¹⁸: *Navem maximam triremis instar.*

Instat illis locis. Virg. Aen. XI. ¹⁹: *Sive instare iugis, et grandia volvere saxa.* Instat illi rei pro imminet. Virg. Aen. X. ²⁰: *Ille Instat aquae.* Instat illam rem pro festinat. Idem Aen. VIII. ²¹: *Parte alia Marti currumque rotasque volucres Instabant.* Instat illa re illam rem. Idem Aen. XII. ²²: *Trepidique pedem pede fervidus instat.*

Indignatus illam rem. Virg. Aen. VIII. ²³: *Et pontem indignatus Araxes.* Indignatur ille illum

omissum plane in Cod. A. M. Fragmentum hoc recens accedit Salustianis. *Isauros* Cod. Gu. — 1) *Cic. in Cat. III. 2.* A. M. *Eos* deest in Cod. Gu. — 2) *Idem in Pis. 7.* A. M. *Magis iudicium* Cod. Gu. — 3) *Virg. Aen. V. 147.* A. M. — 4) *Idem X. 586.* A. M. *Idem XI.* Cod. Gu. *Prono pendens*, omni. prioribus, Cod. A. M. *Locatus ut prono p.* Cod. Gu. *Lucagus ut pronus pendens* editur apud Virg. Verba *Ammovit biugis* ascivi e Cod. Gu. *Admonuit biugos* legitur apud Virg. — 5) Exemplum e Phormione petittum deest apud A. M. ubi sic procedit oratio: *in fugam. Ter. Eun. 5. 2. 5. Ego in pedes cet.* Locus e Phorm. est. I. 4. 13. *Atque hunc me coniicerem protinus in pedes.* Post vv. *quantum queo* sequuntur haec in Cod. Gu. *Interea loci.* Terent. Eun. (in margine *Heaut.*) *te interea loci;* quae ab hoc loco aliena videntur. — 6) *Idem in eadem 5. 5. 6.* A. M. — 7) Voc. *similiter* abest a Cod. A. M. *Idem Phorm. 5. 3. 20.* A. M. Tum *vide in cognatum* Cod. A. M. *Vide in eo gnatum* Cod. Gu. Apud Ter. legitur: *Cave ne in cognatam pecces.* — 8) *Idem Eun. 1. 2. 110.* A. M. — 9) Pro vv. *idem quod* in Cod. Gu. est: *id est.* Tum Ter. *Adel. 2. 4. 5.*

A. M. — 10) *Idem Andr. 1. 5. 58.* A. M. *Fratris* om. Cod. A. M. — 11) *Idem Hecy. 4. 4. 63.* A. M. *Sumtus* in elocutione, *sumptus* in exemplo Cod. Gu. — 12) *Pro commune*, om. praep., Cod. Gu. *Virg. Georg. I. 127.* A. M. — 13) *Idem Geo. III. 157.* A. M. — 14) *Sal. Hist. III. 9.* A. M. *Fragum.* lib. IV. 16. Gerlach. — 15) *Virg. Ecl. II. 71.* A. M. — 16) *Ter. Andr. 5. 3. 19.* A. M. *Gud.* A. M. laudat ex Eunuchio. Cod. Gu. recte ex Andria. — 17) *Virg. Aen. II. 15.* A. M. Verba *divina Palladis arte Aedificant* addidi e Cod. Gu. — 18) Cod. uterque exhibet *Cic. de Signis.* Sed *Cic. de Suppliciis 17.* edidit A. M. Leguntur enim in Verr. Act. II. lib. V. c. 17. haec: *Navem vero Cibeam maximam, triremis instar, pulcherrimam atque ornatissimam.* cet. — 19) *Virg. Aen. XI. 529.* A. M. Verba *et grandia volvere saxa* adieci e Cod. Gu. — 20) *Illi rei* Cod. Gu. *Rei* abest a Cod. A. M. *Idem X. 196.* A. M. — 21) *Instat illum* Cod. A. M. *Inst. illam rem* Cod. Gu. Verba *Parte alia Marti accesserunt* e Cod. Gu. Locus est Aen. VIII. 433. — 22) *Instat illa re illam rem* Cod. Gu. *Idem XII. 784.* A. M. Pro v. *fervidus* Cod. A. M. *fecidus.* Pro

hoc facere. Idem Aen. VIII.: *Pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris Mortalem infernis ad lumina surgere vitae.*

Ingressus loca. Cic. in Pisonem²¹: *Romam vero ipsam, o familiae non dicam Calpurniae et huius urbis, sed Placentini municipii et brucatae cognationis dedecus, quemadmodum ingressus est.* Ingressus locis. Virg. Aen. X.²⁵: *Castris ingressus Etruscis.*

Imposuit illi rei. Virg. Georg. III.²⁶: *Impositi dorso atque equitem docuere.* Idem Aen. II.²⁷: *Ergo age, care pater, cervici imponere nostrae.* Imposuit in illam rem. Salust. Histor. II.²⁸: *Omnia sacrata corpora in rates imposuisse.* Terent. Andr.²⁹: *In ignem imposita est.* Imposuit in illa re³⁰. Cic. de Domo sua: *Non ita crudelem fuisse, ut viventis etiam et spirantis capitibus eum suis navibus imponeret.*

Immigrat in domum. Cic. de Domo sua³¹: *Deos immortales existimatis, cuius labore et eum domum afflictam et aversam immigrare voluisse.*

Inhorruit his. Virg. Aen. V.³²: *Inhorruit unda tenebris.* Inhorruit illa illam rem. Idem [528] X.³³: *Et inhorruit armos.*

In haec errat, id est, fertur errando. Virg. Georg. I.³⁴: *Quos ignis coeli Cyllenius errat in orbes.* Idem Aeneid.: *Leves equitavit in orbes.*

Invigilo hac re pro invigilo huic rei³⁵. Virg. Georg. III.³⁵: *Invigilant victu.* Idem Aen. VIII.³⁶: *Venatu invigilant pueri.*

In noctem siletur. Virg. Georg. III.³⁷: *Siletur in noctem.* Salust. Histor. I.³⁸: *Ut si illam fugam innocentem in noctem componerent.* Cic. de Rep. III.³⁹: *Sermonem in multam noctem produximus.*

Infelix illa huius rei⁴⁰. Virg. Aen. III.⁴⁰: *Infelix animi Phoenissa.* Sic Salust. Hist. I.: *Animi immodicus⁴¹.*

instat apud Virg. editur: *urget.* — 23) Idem VIII. 728. A. M. *Arastes* Cod. Gu. Quae post v. *Araxes* sequuntur usque ad finem articuli, desunt omnia apud A. M. — 24) Locum non indicavit A. M. Ex omni autem exemplo nihil legitur in Cod. A. M. nisi haec pauca: *Dedecus quemadmodum ingressus*, quae ne accommodata quidem sunt ad eloquutionem. Locus est in Pison. c. 23. ubi paullo plura leguntur. — 25) *Virg. Aen. X. 148.* A. M. — 26) *Rei* addidi e Cod. Gu. ubi *Imposui.* Idem Georg. III. 116. A. M. *Atque* accessit e Cod. Gu. — 27) *Idem Aen. II. 707.* A. M. *chare pater* Cod. Gu. — 28) *Sal. Hist. II. 9.* A. M. *Fragmm.* II, 48. Gerl. *Rates* dedi e Cod. Gu. *ratem* Cod. A. M. — 29) *Ter. And. 1. 1. 102.* A. M. Recte meliores apud Ter. libri *imposita est*, ut h. l. Cod. uterque. *Posita est* in aliis libris. — 30) Haec locutio cum exemplo suo in Cod. A. M. desideratur. Cic. pro Domo c. 52, 134. — 31) Etiam hic articulus omnis apud A. M. desideratur. Cic. pro Domo c. 41, 107. ubi est: *Deos immortales existimatis — in eius domum afflictam et aversam per unius hominis sceleratissimi nefarium latrocinium immigrare voluisse.* — 32) *Inhorruit illas res*

illa re Cod. Gu. *Virg. Aen. V. 11.* A. M. Post vv. *unda tenebris* sequitur novus articulus apud A. M. *Invigilo hac re* omissis illis omnibus quae apud nos interposita sunt, quae addidi e Cod. Gu. — 33) *Virg. Aen. X. 711.* Recens accessit hic articulus e Cod. Gu. ut dixi. — 34) *Virg. Georg. I. 337.* ubi legitur *err et*. Alter locus est Aen. X. 885. Omnis hic articulus recens accessit ex Cod. Gu. ut supra dixi. — 35) *Invigilo hac re pro huic* A. M. Idem Georg. III. 158. A. M. — 36) *Idem Aen. VIII. 605.* A. M. — 37) *Idem Georg. III. 189.* A. M. — 38) Exemplum e Salust. petium deest apud A. M. Idem locus recens accedit Salustii fragmentis. — 39) Numerum libri adieci e Cod. Gu. — 40) *Infelix huius rei* A. M. notans in Cod. esse *hac re*. In Cod. Gu. est: *Infelix illa*, nihil amplius. Recte scripsit A. M. *huius rei*, quod exemplum docet; sed nominativus, quem praestat Cod. Gu. adiciendus videbatur. *Virg. Aen. III. 529.* A. M. — 41) Haec apud A. M. quasi novus articulus novum verbum incipiunt, sic comparata: *Immodicus animi.* *Sal. Hist. (Lib. incert.) 7.* Sed recte Cod. Gu. ad superiora adiungit, e libro primo desumpta esse indicans. Nus-

In illam rem pro causa illius rei¹. Virg. Aen. VIII.: *Urit nocturna in lumina cedrum: Salust.*
Histor. I.: Omnium partium decus in mercedem corruptum erat. Idem. Etruria omnis cum
Lepido suspecta in tumultum erat.
 Implexus illa re. Virg. Georg. III.²: *Caeruleosque implexae crinibus angues Eumenides.*
 Ingratus illius rei³. Virg. Aen. X.: *Ingratusque salutis.*
 Includent huic rei. Virg. Aen. II.⁴: *Includent caeco lateri.* Includuntur in hanc rem. Cic. de
 Suppliciis⁵: *Includuntur in carcerem condemnati.*
 In praepositio communis interdum aliud significans, interdum licenter posita, invenitur. In illa re
 conditur⁶. Virg. Georg. III.: *Quam multa in foliis avium se milia condunt.* Idem Aen.
 II.⁷: *Et nota conduntur in alvo.* In illum conditur. Virg. Aen. XI.⁸: *Conditur in tenebras*
altum caligine coelum. Idem Georg. I.⁹: *Et cum se condit in undas.* Idem in eodem¹⁰:
Conditus in nubem. In illa re concidit. Virg. Aen. V.¹¹: *Sed pronus in ipso Concidit*
immundo in fimo sacroque cruore. In his effusus. Virg. Aen. VI.¹²: *Exciderat puppi mo-*
diis effusus in undis. Diligentiores quidam Grammatici hoc ita dividi volunt: *Cum in me-*
*diis undis esset, puppi effusus*¹³ *exciderat.* Quale est illud Tullianum pro Roscio: *Qui*
*tanquam si effusa*¹⁴ *Reip. sempiterna nox esset, ita ruebant in tenebris, omniaque misce-*
bant. Id est non in tenebras de illustri aliquo loco ruebant, sed, velut in tenebris [529]
*conversarentur, ruebant*¹⁵. Offusa quippe circumdat in noctem¹⁶ Reip. Sed hanc omnem
 acutae rationis distinctionem elocutio Salustiana confundit in Iug. Bello: *Ab Zama discedit*
in his urbibus, quae ad se defecerant. In illa re veniens pro illi rei proveniens; vel in illa
 re digne sui feliciter nascens. Virg. Aen. V.: *Gratior et pulchro veniens in corpore virtus*
*Adjuvat.*¹⁷ Sic per adverbium loci. Georg. I.: *Hic segetes, illi veniunt felicius uvae.* Sic
 Salust. Bello Catil.: *Sed quia provenere ibi scriptorum magna ingenia.*
 Immunis illius rei. Virg. Aen. XII.¹⁸: *Immunem belli atque impune quietam.*

quam invenio enotatum hoc fragmentum. — 1) Inter-
 ger hic articulus recens accessit e Cod. Gu. Locus Virg.
 est Aen. VII, 13. Duo Salustii loci recens accedunt ad
 fragmenta huius scriptoris. — 2) *Implexus illo* Cod.
 A. M. *Imp. illa re* Cod. Gu. Virg. Georg. III. 482.
 A. M. *Implexa* A. M. nisi error est typogr. *Eumeni-*
des addidi e Cod. Gu. — 3) Articulum hunc e Cod.
 Gu. adieci. Locus est Aen. X, 666. — 4) *Idem Aen.*
II. 19. A. M. — 5) *In hanc rem* Cod. Gu. *In hanc*
om. rem A. M. Cic. de Suppl. 45. A. M. *Condamnati*
 Cod. A. M. — 6) Verba: *In illa re conditur* desunt
 in Cod. A. M. Virg. Georg. III. 473. A. M. *Millia*
 Cod. Gu. — 7) *Idem Aen. II. 401.* A. M. *Et nota* Cod.
 Gu. *Et om.* Cod. A. M. — 8) Verba: *In illum condi-*
tur desunt apud A. M. *Idem XI. 187.* A. M. — 9)
Idem Ge. I. 438. A. M. — 10) *Idem in eodem* 442.
 A. M. *Et idem* Cod. Gu. — 11) Verba *In illa re con-*
cidit desunt apud A. M. Locus Virg. est Aen. V, 339.
 ubi legitur: *immundoque fimo.* — 12) Verba: *In his*
effusus desiderantur apud A. M. *Idem Aen. VI. 339.*
 A. M. — 13) *Puppi esset effusus exc.* Cod. Gu. Tum

Ut illud Tullii pro Roscio 32. A. M. — 14) *Effusa*
 Cod. uterque. *Offusa* editur apud Cic. — 15) *Haec,*
 quae inde sequuntur omnia usque ad v. *nascens* desunt
 in Cod. A. M. ubi ita pergit oratio: *Ruebant. In illa*
pro illi. Virg. Aen. V. 344. Gratior et pulchro cet.
 Locus Salustii est in bello Iug. cap. 61. edd. Cort. Gerl.,
 ubi quum legatur: *et in his urbibus — praesidia im-*
ponit; omnis loci difficultas tollitur, quae negotia fa-
 cessivit Grammatico. — 16) *Haec* rursus accessere e
 Cod. Gu. Nam in Cod. A. M. in v. *Adjuvat* finitur omnis
 articulus. Locus Virg. est Georg. I, 54., ubi male edi-
 illic pro illi ex hoc loco intelligitur. Salustii locus est
 Cat. VIII, 3. — 17) *Idem XII. 559.* A. M. *Immunem*
quietum Cod. Gu. — 18) *Irae mihi est, vicut dolori*
 Cod. A. M. *Idem X. 716.* A. M. — 19) *Idem XI. 639.*
 A. M. — 20) *Haec* eloquutio cum exemplo suo desunt
 apud A. M. Locus Virg. est Aen. X, 306. — 21) *Im-*
pedit ab illo Cod. A. M. *Impedit illius illa res ab illo*
 re Cod. Gu. *Sal. Iug. 32.* A. M. Cap. XXX. edd. Cort.
 Gerl. — 22) *Inrito hom.* Cod. Gu. *Irrito h.* Cod. A. M.
 Virg. Aen. X. 644. A. M. Tum eloquutio desunt

Irae mihi est illud sicut dolori mihi est. Virg. Aen. X.¹⁸: *Iustae quibus est Mezentius irae.*

Impatiens illius. Virg. Aen. XI.¹⁹: *Vulneris impatiens.*

Impedit illos illa re²⁰. Virg. Aen. X.: *Fragmina remorum, quos et fluitantia transtra Impediunt.* Impedit ab illa re. Sal. Iug.²¹: *Potentia Scauri eos a vero bonoque impediabat.*

Inrito hominem²². Virg. Aen. X.: *Irritatque virum telis.* Inritat bellum. Salust. Hist. I.: *Maximo gaudio bellum inritare.*

In illam rem pro in²³ illius rei formam. Virg. Aen. VI.: *Excisum Euboicae latus ingens rupis in antrum.* Et Georg. II.: *Ityreae taxi torquentur in arcus.* In illa re. Cic. pro Roscio: *Qui in sua re fuisset egentissimus, erat, ut fit, insolens in aliena.*

Insolens illius rei. Salust. Hist. I.²⁴: *Libertatis insueti.* Insueta facit. Virg. Aen. VIII.: *Atque insueta rudentem.* Insuevit hoc facere. Sal. Catil.²⁵: *Insuevit exercitus amare, potare.* Insolitus huius rei. Salust. Hist. II.²⁶: *Genus, armis ferox, et servitii insolitum.* Idem Iug.²⁷: *Pars insolita rerum bellicarum.*

In illum severus²⁸. Cic. in Catil. III.: *In eos, qui haec perficere voluerunt, me severum vehementemque praebebo.* Cic. Philipp. II.²⁹: *Si severus, cur non in omnes?* In illo misericors³⁰. Sal. Catil.: *Sint misericordes in furibus aerarii.* Cic. in Cat. III.³¹: *Sic nos in his hominibus, qui nos, qui coniuges, qui liberos nostros trucidare voluerunt, si vehementissimi fuerimus, misericordes habebimur.*

In rem est pro utile est. Salust. Catil.³²: *In rem fore credens.* Terent. Andr.³³: *Si in rem est.*

In tempus, id est³⁴ processu temporis. Salust. Histor. III.: *Itaque caetera ex licentia aut odio aut avaritia in tempus arserunt.* In tempore, id est opportune. Salust. Histor. I.³⁵: *Quis rebus Sylla suspectis, maximeque ferocia regis Mithridatis in tempore bellaturi.*

In³⁶ praesentia pro ad praesens. Cic. Sicil.: *Pecuniam sibi esse in omnibus numeratam, in [530]*

lum deest apud A. M. Sal. Hist. I. 11. A. M. Fragm. lib. I, 16. Gerl. Uberiorem citat locum Nonius, pag. 31. ubi ex meis Codd. legendum: *Tum vero Volsci cum ceteris eiusdem causae ducem se nactos rati, maximo gaudio bellum irritare.* — 23) *In* abest a Cod. Gu. Virg. Aen. VI. 42. A. M. Quae post hunc Virgilii locum in hoc articulo sequuntur, desunt in Cod. A. M. Locus Virg. est Georg. II, 448. ubi editur *Ityreae*. Locus Cic. est pro Roscio cap. 8. extr. Non mihi dubium est, hanc eloquentiam cum Ciceronis exemplo ita esse legendam: *Insolens in illa re. Cic. pro Roscio: Qui cet. eamque ad sequentem articulum esse traducendam. Ista igitur quinque elocutiones: Insolens in illa re; Insolens illius rei; Insueta facit; Insuevit hoc facere; Insolitus huius rei, cum exemplis suis unum conficiunt articulum, a quo errore librarii dirampta est prima et ad superiorem male relata.* — 24) Locus Salustii recens accedit eius fragmentis. Locus Virg. est Aen. VIII, 248. — 25) Sal. Cat. 11. A. M. — 26) *Insolitus huius* om. v. rei A. M. Idem Hist. I. 4. A. M. Fragm. lib. I, 14. Gerl. — 27) Idem Iug. 43. A. M.

Cap. 89. edd. Cort. Gerl. — 28) *In illum sev. est.* Cod. Gu. Locus e Cic. Catilin. III. recens accedit e Cod. Gu. legiturque apud Cic. Cat. III, c. — 29) Cic. Phil. II. 23. A. M. — 30) *In illo misericors est.* Cod. Gu. *In te misericors* A. M. Locus e Salust. Catilin. recens accedit e Cod. Gu. Legitur cap. 52. edd. Cort. Gerl. Caesaris Cod. Gu. sed e Salustio scribendum *aerarii*, quod haud dubie scripserat Gramm. — 31) Idem in Cat. III. 6. A. M. *Vehementissime* Cod. Gu. — 32) Sal. Cat. 20. A. M. — 33) Ter. Andr. 3. 3. 14. A. M. — 34) *V. id est* desunt in Cod. Gu. Sal Hist. III. 9. A. M. Fragm. III, 22. in orat. Licinii ad plebem. — 35) Idem I. 4. A. M. Huius fragmenti in Cod. A. M. nihil exstat nisi tria verba *in tempore bellaturi*. Ex eodem loco haec affert Donat. in Terent. Phorm. II, 4, 24. *Maximeque ferocia regis Mithridatis in tempore bellaturi.* Verba *Quis rebus Sylla suspectis* adieci e Cod. Gu. Bellari Cod. Gu. — 36) Tres proxime sequentes articuli cum potiori parte quarti in Cod. A. M. desiderantur. Locus Cic. est Act. in Verr.

praesentia non habere. In praesens pro ad praesens. Salust. Hist. IV.¹: *Quos in praesens modo satis cautum fuerat.* Idem Hist. IV.: *Quid ab illis nisi dolum in praesens et postea bellum exspectans.*

Idoneum factu. Salust. Hist. III.²: *Manus ferreas et alia adnexu idonea iniicere.*

Insulto solo. Virg. IV.³: *Equitum docuere sub armis Insultare solo.* Insulto solum. Terent. Eun.:

Fores aperis fortunatus Nae tu istas faxo calcibus saepe insultabis frustra.

Incidi in illam rem. Cic. Philipp. I.⁴: *Quae ille in aes incidit.* Idem in eadem. *Et in aes incidi iubebitis, credo, illa legitima.* In illa re. Cic. Reip.⁵ cum de Sardanapalo diceret: *ea incidi iussit in busto.* Idem in Pisonem⁶: *In eo elogio quod, te consule, in sepulchro Reip. incisum est.*

Incuriosum ab illa re⁷. Salust. Hist. IV.: *Infrequentem stationem nostram incuriosamque tam ab armis.*

In dies pro quotidie. Cic. in Cat. I.⁸: *Crescit in dies singulos hostium numerus.* Sal. Iug.⁹: *Fru-mentum publice datum vendere, panem in dies mercari.* In diem, id est in futurum. Terent. Eun.¹⁰: *Sed in diem istud, Parmeno, est fortasse quod minitaris.* Cic. pro Coelio¹¹: *O Di immortales, cur in maximis sceleribus aut connivetis interdum, aut praesentis fraudis poenas in diem reservatis?*

Incertus illius¹². Salust. Hist. III.: *Perculsis et animi incertis succurritur.* Terent. Hecyr.¹³: *Fecit, animi ut incertus foret.*

Incessit illis illud¹⁴. Sal. Hist. II.: *Terror hostibus ex fiducia sui incessit.* Incessitur illa res. Virg. Aen. XII.: *Incessi muros.*

Inquies illius¹⁵. Salust. Hist. IV.: *L. Hostius Dasianus, inquies animi.*

Inferior tibi. Sal. Hist. II.¹⁶: *Vir gravis et nulla arte cuiquam inferior.*

1) Salustii locus fragmentis illius recens accedit. Legendum fortasse *Quis in praesens* cet. Alterum in hoc articulo fragmentum evulgatum est legiturque in epistola Mithridatis ad Arsacem, ubi est *exspectas*. — 2) *Idoneum factus* Cod. Gu. Sed ultima littera a nomine Sal. huc traducta. Tum Cod. *adnexa idonea*, quod facile fuit ad corrigendum. Etiam hic locus fragmentis Sal. accedit. — 3) Virg. Georg. III, 116. Locus Terent. est, Eunuch. II, 54. Cod. Gu. exhibet: *Ne tui istas*. — 4) Cic. Philip. I, 7, 16. *In eos incidit* Cod. Gu. Cic. Phil. I, 10, 26. *In eos* Cod. Gu. — 5) Cic. Reip. Non legitur in hodiernis excusis libror. de Rep. hic locus. Similis est de Rep. III. fragm. inc. Sed legendum fortasse apud Gramm. Cic. Tusc. Disp. Nam Tusc. V, 35, 101. legitur: *Ex quo Sardanapali — error agnoscitur, qui inscribi iussit in busto.* Unde intelligitur, verba: *cum de Sardanapalo diceret*, Grammatici esse, non Ciceronis. — 6) Cic. in Pisonem 29. A. M. Scilicet ab hoc inde loco demum pergit Cod. A. M., ita ut post v. *bellaturi* (cf. supra art. *In tempus*) statim sequatur novo articulo: *Incidi in illo.* Cic. in Pisonem. — Sepulchro Cod. Gu. — 7) *Incuriosum a. i. re.*

Omnis hic articulus cum exemplo deest apud A. M. Locus Salustii ad Fragm. eius recens accedit. — 8) *Idem in Cat. I. 2.* A. M. — 9) Sal. Iug. 48. A. M. C. 44. edd. Cort. Gerl. Verba: *Fru-mentum publice datum vendere* desunt apud A. M. — 10) Exemplum e Terent. petitum deest apud A. M. Locus est Terent. Eun. V, 6, 19. ubi post Bentleium editur *minare*. — 11) Cic. pro Coelio 24. A. M. Verba: *in maximis sceleribus aut connivetis interdum aut* desiderantur apud A. M. — 12) Locus Salustii deest apud A. M. Fragmentum recens editur. — 13) Ter. Hecyr. 1. 2. 46. A. M. — 14) Omnis hic articulus cum duobus exemplis deest apud A. M. *Fiducia suis* Cod. Gu. Fragmentis ascribe locum. *Incessitur illa re* Cod. Gu. Virg. Aen. XII, 596. — 15) Etiam hic articulus deest apud A. M. Locus Sal. fragmentis accedat. *Hostibus* Cod. Gu. — 16) Sal. Hist. II. 5. A. M. Fragm. II, 32. Idem locus citari creditur a Nonio, ubi tamen haec tantum: *Et continetur gravis*, ex quibus fecerunt cum nostro coniungentes: *Ea continentia vir gravis et nulla arte cuiquam inferior*. — 17) Deest articulus apud A. M. Locus Ter. est, Andr. V, 5, 5. — 18) *Idem Cat. 2.* A. M. Alio

Intercedit illud illi rei¹⁷. Terent. Andr.: *Si nulla aegritudo huic gaudio intercesserit.*
 Intentus illa re. Salust. Cat.¹⁸: *Qui aliquo negotio intentus.*
 In ore illius agens pro in conspectu illorum¹⁹. Salust. Hist. I.: *Ut in ore gentibus agens.*
 In maius audivit pro plus quam. Salust. Hist. II.²⁰: *Haec postquam Varro in maius more rumorum audivit.*
 Introitum in illa loca. Sal. Hist. IV.²¹: *Ita castra sine vulnere introitum.*
 Insilire illam rem. Sal. Hist. V.²²: *Peractis LXX annis armatus equum insilire.*
 In praepositio geminata²³. Terent. Eun.: *In amore haec omnia insunt vitia.* Cic. pro Scauro²⁴: *Si denique in illa bona invadere nullo modo potuisset, nisi mortuo Bostare.*

K.

Kave hoc fiat. Virg. Aen. XII.: *Ast armis concurrant arma kavete.* Kave illam rem. Cic. Philipp. II.: *Simul admonent quidam, quod kavebimus.* Salust. Hist. III.: *Kavendus dolus est.* Kave illis²⁵. Cic. Phil. I.: *Veterani, quibus hic ordo diligentissime kaverat.* Kave ab illis. Sal. Catil.²⁶: *Kavere ab illis magis.* Idem Hist. III.²⁷: *Kavete imperatore per kaga Celtibero.* Terent. Eun.²⁸: *Tunc pol tibi ab istoc, hera, kavendum intelligo.*
 Kareo illa re²⁹. Virg. Georg. IV.: *Simulacraque luce karentum.* Kareo illius rei. Terent. Heaut.: *Omnes mihi labores fuerunt, quos coepi, leves, praeterquam tui karendum quod erat.*
 Kaptus hac re. Virg. Georg. I.³⁰: *Aut oculis capti fodere cubilia talpae.* Sal. Hist. III.: *Collegamque eius Octavium mitem et kaptum pedibus.*
 Khao pro e Chao³¹. Virg. Georg. IV.: *Atque Chao densos Divum numerabat amores.*
 Kassus hac re. Virg. Aen. II.³²: *Nunc kassum lumine lugent.*

neg. Cod. Gu. — 19) Accessit hic articulus e Cod. Gu. Locus Salust. ab huius editoribus relatus est ad fragmm. librorum incertorum 79. ed. Gerl., citatus a Donato ad Ter. Adolph. I, 2, 13. ubi legitur: *in ore gentibus agens, populo, civitati.* In eloquutione fortasse illis legendum pro illius. — Qui sequuntur tres articuli, desunt apud A. M. — 20) Adde fragmentis Salustii. *In ore rumorum* Cod. Gu. quod sine dubitatione corrigendum fuit. — 21) Legitur hic locus inter fragmm. incertorum libror. 86. Gerl. citatus a Servio ad Aen. X, 628. XI, 230. omissa v. *Ita.* — 22) Fragmentum adhuc non editum. Referam huc fragm. illud, quod inter incerta 70. legitur: *et in praeliis actu promptus.* — 23) Voc. praepositio om. A. M. Ter. Eun. 1. 1. 14. A. M. — 24) Verba: *si denique et: nisi mortuo Bostare* accesserunt e Cod. Gu. Cic. pro Sc. 995. A. M. Cf. Cic. Fragmm. pag. 1132. 4. f. ed. Nobb. *Bastare* Cod. Gu. — 25) *Kave illis.* Idem Phil. I. 2. *Veterani* cet. Sic Cod. A. M. cetera desunt omnia, ita ut duae eloquutiones cum tribus exemplis desiderentur. Locus Virg. est Aen. XI, 293. Locum Cic. Philipp. II. non repperi. *kavebimus* Cod. Gu. solenni errore. Locus Salustii legitur lib. III.

in orat. Licinii ad plebem. Ceterum *k* litteram in eloquutionibus tantum retinet A. M.; *c* autem in exemplis ponit. In Cod. Gu. *k* plerumque etiam in exemplis legitur. — 26) *Sal. Cat. 54.* A. M. Cap. 52. edd. Cort. Gerl. ubi *magis* plerumque ab editoribus omittitur. *kavete* Cod. Gu. — 27) Recens accedit hic locus ad fragmm. Sal. Legendum autem: *kavete ab imperatore perfuga Celtibero.* — 28) *Ter. Eun. 5. 2. 44.* A. M. Ex Andria citatur in Cod. A. M. *Ab isto Cherea* Cod. A. M. *ab illo Chaerea* Cod. Gu. Apud Ter. est: *Tum pol tibi ab istoc, hera, kavendum intelligo.* Nimirum ex vv. *istoc hera* fecerunt *isto chera*, unde corruptio. — 29) Omnis hic articulus de Kareo agens deest apud A. M. Locus Virg. est Georg. IV, 472. Locus Terentii Heaut. II, 4, 19. — 30) *Kaptus hoc* Cod. A. M. In eodem Cod. deest exemplum Virgilii; ita enim pergit Cod. *Kaptus hoc. Sal. Hist.* Locus Virg. est Ge. I, 183. In Sal. loco verba: *Collegamque eius* recens accessere e Cod. Gu. Cf. Fragmm. Sal. lib. III, 42. ed. Gerlach. — 31) Accessit hic articulus e Cod. Gu. Locus Virg. est Ge. IV, 347. ubi legitur *Aque Chao.* — 32) *Kassum hoc* Cod. A. M. Virg. Aen. II, 85.

Hh *

Klaudus hac re. Idem Aen. V.¹: *Pars vulnere klauda retentat.*

Kalleo illud². Terent. Adelph.: *Ego illius sensum pulchre kalleo.*

[531]

Kalco huic. Virg. Georg. I.³: *Huic ager ille malus dulcesque in fontibus undae ad plenum kalcentur.*

Kausatus hanc rem. Sal. Hist. V.⁴: *Sed ubi ille militum voluntatem kausatus.*

Klam illis tenet⁵ usus⁶; sed vitiose; klanculum illos. Terent. Adelph.: *Postremo alii klanculum Patres quae faciunt, quae fert adolescentia.*

L.

Ludo illam rem. Virg. Bucol.⁶: *Ludere quae vellem.* Idem Aen. VIII.⁷: *Ille quae plurima nocte Luserat.* Terent. Eun.⁸: *Et quia consimilem luserat iam olim ille ludum.* Ludo illa re. Virg. Georg. II.⁹: *Versibus incompitis ludunt risuque soluto.* Cicero Philipp. II.: *Qui non dubitaret vel foro alea ludere.*

Lacessunt illa re¹⁰. Virg. Aen. VII.: *Cursuque ictuque lacessunt.* Lacessunt illam rem. Virg. Aen. V.¹¹: *Immiscentque manus manibus, pugnamque lacessunt.*

Litandum illa re¹². Virg. Aen. II.¹³: *Animaque litandum Argolica.*

Laetus hac re¹⁴. Virg. Aen. VI.: *Laeta Deum partu centum complexa nepotes.* Laetus huius rei. Virg. XI.¹⁵: *Quas illi laeta laborum.* Sal. Hist. II.¹⁶: *Frugum pabulique laetus ager.* Laetor illius. Virg. Aen. XI.¹⁷: *Nec verum memini laetorve malorum.* Laetor illam rem. Sal. Catil.: *Ea populus Rom. laetari et merito dicere fieri.* Laetor illa re. Virg. Aen. X.: *Arma, quibus laetatus, habe tua.*

Liber illius rei. Virg. Aen. X.¹⁸: *Tum libera fati Classem conscendit iussis gens Lydia Divum.*

Liber ab illa re. Salust. Catil.¹⁹: *A spe, metu, partibus Reip. animus liber erat.*

Laboro hac re²⁰. Cicero contra Caecil. in Divinat.: *Ut is absolvatur cuius ego caussa laboro.*

Laboro ex hac re. Cic. pro Cluentio²¹: *Satis multos annos ex invidia laboravit.*

1) Idem V. 278. A. M. Par vulnere Cod. Gu. — 2) Tres proximi articuli kalleo illud, kalco huic, kausatus hanc rem desunt apud A. M. Ter. Ad. IV, 1, 17. — 3) Virg. Ge. II, 243. ubi legitur: *Huc ager — a fontibus.* — 4) Locus Salustii ad fragmenta recens accedit. — 5) Mutilus hic articulus apud A. M. ubi editum est: *Klanculum illos.* Ter. Adel. 1.1.27. *Alii klanculum patres faciunt;* nihil amplius. Cod. Gu. sic: *Klam illis tenet et usus servitio, sed klanculum illos* Terent. cet., quae sine haesitatione corrigenda erant, ut correxi. *Faciunt* deest in Cod. Gu. *quae* ante v. *faciunt* deest in utroque Cod. — 6) Virg. Ecl. I 10. A. M. — 7) Idem Aen. VIII. 335. A. M. Ibi legitur *Ille qui.* — 8) Ter. Eun. 3. 5. 38. A. M. *Et quia* addidi e Cod. Gu. — 9) Ludo re A. M. Virg. Ge. II. 386. A. M. Pro *risuque* Cod. Gu. *nisique.* Exemplum e Cic. quod sequitur deest apud A. M. Locus est: Phil. II, 23. Sequitur in Cod. Gu. hic articulus: *Largior hanc rem.* Symmachus ad Theodosium Imp. *Solere principes bo-*

na verba largiri; quem additiciu puto. — 10) *Lacessunt in illa re* A. M. Idem Aen. VII. 165. A. M. Hoc exemplum cum sequenti eloquutione deest in Cod. Gu. — 11) Idem V. 429. A. M. — 12) *Litandum re* Cod. A. M. — 13) Idem II. 118. A. M. Hoc exemplum cum sequenti eloquutione *Laetus hac re* desideratur in Cod. Gu. — 14) *Laetus huius rei et hac* Cod. A. M. Quomodo eloquutio sit scribenda, sequentia satis ostendunt. Locus Virg. est Aen. VI, 787. Hic locus cum sequenti eloquutione deest in Cod. A. M. — 15) Idem XI. 73. A. M. — 16) Sal. Hist. II. 4. A. M. Fragm. II, 24. Idem locus citatur a Servio ad Aen. I, 144. et XI, 338. ubi *fructuum* male legitur. — 17) Tres proxime seqq. eloquutiones cum exemplis suis desunt apud A. M. Locus primus est Virg. Aen. XI, 280. Locus Salust. est Cat. 51. edd. Cort. Gerl. Voc. Rom. certissime delendum est, quia apud Sal. de populo Athen. sermo est. Virg. Aen. X, 827. *Habetur pro habe tua* Cod. Gu. — 18) Virg. Aen. X. 154. A. M. *Facti* Cod. Gu. Verba

Libera me hac re²². Cicero in Catil. I.: *Magno me metu liberabis*. Libera me ab illa re. Terent. Andr.: *Quam primum ab hoc me libera miseram metu*.

Largus illarum rerum²³. Virg. Aen. XI.: *Largus opum*.

Lustramur illi Deo. Virg. Aen. III.²⁴: *Lustramurque Iovi*.

Liberalis huius rei. Sal. Catil.²⁵: *Pecuniae liberales erant*.

Ludificor illum. Sal. Iug.²⁶: *Pacis mora principem ludificari*.

Ludi deorum sunt²⁷. Cic.: *Cum a ludis concionem advocavit, Cerealia, Floralia, Ludosque Apollinares Deorum immortalium esse, non nostros*. Ludi Deo sunt. Sal. Hist. II.: *Cum multa dissereret Ludis Apollini Circensibus*.

Locatus illi. Cic. in Frumentaria²⁸: *Fundus erat colono locatus*. Locatus fundus foris²⁹. Terent. Adelph.: *Agelli paululum quod locitas foris*.

M.

[532]

Memini illius rei³⁰. Virg. Aen. XI.: *Nec veterum memini laetorve malorum*. Memini illam rem³¹. Idem in Buc.: *Alternos Musae meminisse volebant*. Idem ibid.³²: *Haec memini et victum frustra contendere Thyrsin*. Cic. in Catil. III.³³: *Sed eas quas vosmet ipsi meministis atque vidistis*. Memini illam rem facere. Virg. Aen. VIII.³⁴: *Nam memini Hesione visentem regna sororis Laomedonliadem Priamum Salamina petentem Protinus Arcadiae gelidos invisere fines*. Cicero in Pison.³⁵: *Meministine, coenum, cum ad te hora V. cum C. Pisone venissem, nescio quo te e gurgustio prodire involuto capite soleatum*. Meminisse illum fecisse. Huius elocutionis rarum invenitur exemplum. Virg. Georg. lib. IV.³⁶: *Namque sub Oebaliae memini me turribus arcis Corycium vidisse senem*. Memini domi. Terent. Eun.³⁷: *Domi focique fac vicissim memineris*.

iussis gens Lydia Divum addidi e Cod. Gu. ubi tamen est *iustis*. — 19) Haec locutio cum exemplo suo recens accessit e Cod. Gu. Locus Sal. est: Cat. c. 4. — 20) Addidi hanc elocutionem cum exemplo suo e Cod. Gu. Locus est Cic. Div. in Caec. cap. 7, 23. — 21) Cic. pro Cluent. 71. A. M. — 22) *Libero te hac et de hac re* Cod. A. M. Idem in Cat. 1. 5. A. M. Cod. Gu. habet in Caecil. sed corr. in margine. Ter. Andr. 2. 2. 15. A. M. Elocutio *Libera me ab illa re* deest in Cod. A. M. Voculae *ab hoc* exciderunt in Cod. Gu. *de hoc* dedit A. M. sed contra sententiam Gramm. De tamen abest in Cod. A. M. Miserum Cod. A. M. — 23) *Largus opum*. Virg. Aen. XI. 338. A. M. nihil amplius. — 24) Quae proxime sequuntur duae elocutiones desunt apud A. M. Virg. Aen. III, 279. — 25) Sal. Cat. cap. 7. edd. Cort. Gerl. — 26) Sal. Iug. 40. A. M. Cap. 36. edd. Cort. Gerl. *Praecipem* Cod. A. M. *Principem* Cod. Gu. *Consulem* apud Sal. ubi etiam *ludificare* forma activa. — 27) Integer hic articulus deest apud A. M.

Locus Cic. non repperitur. Locus Salustii eius fragmentis recens accedit. — 28) Locum non indicavit A. M. Act. in Verr. II, III. c. 22, 55. — 29) Elocutio haec cum exemplo Terentii deest in Cod. A. M. Terent. Ad. V, 8, 26. ubi *foras* legitur. — 30) *Memini veterum et veteres*. C. A. M. Virg. Aen. XI. 280. A. M. — 31) Elocutio *Memini illam rem* deest in Cod. A. M. Idem Ecl. VII. 19. A. M. Quae post hoc alterum exemplum sequuntur, omnia desunt in Cod. A. M. — 32) Virg. Ecl. VII, 69. In Cod. Gu. est: *et vic. f. t. c.* (sic). Quae verborum signa explevi ex ipso Virgilio. — 33) Cic. Cat. or. III, 10. Cod. Gu. *Sedeas qua suosmet cet.* Apud Cic. est *sed et has*, male. — 34) Virg. Aen. VIII, 157. seqq. *Haesione* Cod. Gu. *Laometontiadem* Cod. Gu. — 35) Cic. in Pis. c. 6. ubi est: *hora fere quinta*. — 36) Virg. Ge. IV, 125. 127. *Turribus altis* editur apud Virg. — 37) Ter. Eun. IV, 7, 45. Citat eundem locum Prisc. VI, 16. pag. 278. Cf. quae notavi ad Plant. Trin. IV, 1, 22. Editur apud Ter. *ut memineris*.

Miseratus illius. Virg. Aen. XII.¹: *Miserere tuorum*. Idem Aen. IV.: *Miserere sororis*. Miseratus illum. Idem eodem: *Haud miseratus amantem est*. Miseratus animi pro animo. Virg. Aen. X.²: *Continuit iuvenem atque animi miserata repressit*. Miseret te illius. Virg. Aen. VIII.³: *Nec te miseret nataeque tuique*.

Manet te hoc. Idem Aen. VII.⁴: *Haec erat illa fames, haec nos suprema manebat*. Idem Aen. X.: *Te triste manebat Supplicium*. Manet tibi hoc. Idem Aen. VIII.⁵: *Haec eadem matricum tuarum generumque manebunt*. Cic. Phil. II.⁶: *Quando tibi domi manet quod fuit illorum utrique fatale*. Manet his pro in his perseverat⁷. Virg. Aen. VIII.: *At tu dictis, Albane, maneres*.

Melior hic quam ille. Cic. Frument.⁸: *Tu innocentior, quam Metellus*. Melior illo est hac re⁹. Virg. Aen. V.: *Melior remis*. Et: *Ille pedum motu melior*. Melius illius pro in illo¹⁰. Salust. Iug.: *Rudes cum belli melioribus manum conserere*.

Medicor illi rei¹¹. Virg. Georg. II.: *Et senibus medicantur anhelis*. Terent. Andr.: *Nato ut medicarer tuo*. Medicor illam rem. Idem Aen. VII.¹²: *Sed non Dardaniae medicari cupiditas ictum Evadit*. Medeor illis rebus¹³. Cic. pro Roscio: *Homines sapientissimas vid. quibus rebus maxime mederi convenit*. Medeor illas res. Terent. Phorm.¹⁴: *In amico cupiditates quas, cum res adversae fient, paullo mederi possis*.

Multa pro multis aut multum¹⁵. Virg. Aen. III.: *Haud multa moratus*. Idem Aeneid. VII.¹⁶: *Multa Deos aurasque pater testatur inanes*. Aen. XI.: *Multaque te incusat*. Sic et pauca. Sal. Iug.: *Pauca pro tempore milites hortatus*.

Maturus animi. Virg. Aen. V.¹⁷: *Aevi maturus Acestes*. Idem Aen. IX.: *Animi maturus Alites*. Maturus huic rei. Idem Aen. VII.¹⁸: *Iam matura viro, iam plenis nubilis annis*. Maturo

1) Virg. Aen. XII, 653. Idem Aen. IV, 435. Idem in eod. 370. — 2) Virg. Aen. X, 686. ubi legitur *Continuit, iuvenemque an.* — 3) Virg. Aen. VII, 360. — 4) Idem Aen. VII. 128. A. M. *Ista fames* Cod. Gu. Quod sequitur exemplum, omissum est in Cod. A. M. Locus est Virg. Aen. VII, 596. ubi *manebit.* — 5) Idem VIII. 302. A. M. — 6) Cic. Phil. II, 5. ubi editur: *Quoniam id domi tuae est.* — 7) Haec eloquentio cum exemplo suo deest apud A. M. Exemplum petitum est ex Virg. Aen. VIII, 643. — 8) Haec quoque eloquentio cum ex. ex Cod. Gu. accessit. Locus est Cic. in Verr. Act. II. lib. III. c. 16, 43. — 9) *Melior hac re* Cod. A. M. Virg. Aen. V. 153. A. M. Tum Et 430. A. M. In Cod. Gu. est: *Ille pedum motis m.* — 10) Haec rursum eloquentio cum exemplo deest apud A. M. Locus Sal. est: Iug. c. 49. ubi editur *cum bello melioribus*. Recte Gramm. genitivum ibi legendum statuit. — 11) *Medicor illi* Cod. A. M. Idem Ge. II. 135. A. M. Et om. Cod. A. M. Ter. Andr. 5. 1. 12. A. M. Citatur idem Virg. locus bis apud Prisc. VIII, 4. XVIII, 19. — 12) Haec eloquentio cum ex. om. in Cod. A. M. Locus est Virg. Aen. VII, 756. ubi recte legitur *Evaluit.* —

13) *Medeor illis* Cod. A. M. om. *rebus*. Cic. pro Rosc. 53. A. M. *Quibus rebus me med. convenit* Cod. A. M. Locum sic exhibet Cod. Gu. *Homines sapientissimos vid. (sic) quibus me mederi convenit*. Apud Ciceronem autem longe aliter comparatus est locus. *Homines sapientes et ista auctoritate et potestate praeditos, quia vos estis, ex quibus rebus maxime respublica laborat, iis maxime mederi convenit*. Ceterum recte A. M. pro *me* scripsit *maxime*; est enim in Cod. me i. q. *maxime*. — 14) Haec eloquentio cum ex. deest in Cod. A. M. Locus est Ter. Phorm. V, 4, 3. ubi legitur *animo et sent.* Ceterum in Cod. Gu. est *cupiditate*. Idem locus bis citatur a Prisciano VIII, 4, 374. et XVIII, 19. pag. 168. — 15) *Multa pro multum* Cod. A. M. Virg. Aen. III. 610. A. M. — 16) Quae in hoc articulo leguntur ab hoc inde loco usque ad v. *hortatus* desunt omnia apud A. M. Virg. Aen. VII, 593. ubi legitur *testatus*. Virg. Aen. XI, 471. ubi est: *Multaque se inc.* Sal. Iug. c. 49. fin. edd. Cort. Gerl. — 17) Idem V. 73. A. M. Quod sequitur exemplum desideratur apud A. M. Locus est Aen. IX, 246. ubi *Alites*. — 18) *Maturus huic* om. rei Cod. A. M. Idem VII. 53. A. M. — 19) *Maturo hanc rem*

- illam rem¹⁹. Virg. Aen. I.: *Maturate fugam*. Cic. pro Cluentio: *Huic mortem maturabat inimicus*. Sal. Hist. I.: *Fugam maturabat*.
- Ministrat illam rem²⁰. Virg. Aen. I.: *Furor arma ministrat*. Ministrat illis rebus. Virg. Aen. X.: *Ipse sedens clavumque regit velisque ministrat*.
- Metuens illius. Virg. Aen. V.²¹: *Et quicquid tecum invalidum metuensque periculi est*. Metuens illud²². Sal. Iug.: *Metuentes pericula*. Metuit illis. Virg. Aen. X.²³: *Tum decuit metuisse tuis*. Metuens hoc fieri²⁴. Idem Georg. I.: *Arctos Oceani metuentes aequore tingi*. Metuit ex illo. Sal. Cat.²⁵: *Periculum ex illis metuit*. Metuit ab illo²⁶. Terent. An- [533] *dria: Quam metui a Chryside*. Cic. pro Roscio: *Ab eo ne aliquid metuit?*
- Mando terra²⁷. Virg. Aen. VIII.: *Mandet humo solita*. Mando terrae. Idem Bucol.: *Terra, tibi mando*.
- Molior tibi rem²⁸. Idem Georg. I.: *Insidias avibus moliri*. Molior in illam rem. Idem Georg. IV.: *Et validam in vitis molire bipennem*.
- Missus in illam rem²⁹. Idem Aen. VI.: *Missus in imperium magnum*. Missus illi. Idem Georg. II.³⁰: *Levis innatat alnus Missa Pado*.
- Medio illius pro illo medio. Sal. Hist.³¹: *Diei medio*. Virg. Aen. VII.: *Tecti medio*. Virg. Aen. XI.: *Ecce fugae medio*.
- Mora est pro in mora est³². Virg. Aen. IX.: *Rem magnam nunquam moris fore*. Morae illis est. Terent. Adelph.: *Ne morae meis nuptiis egomet siem*³³. Similiter Cic. pro Ligario: *Saluti civilia initioso esse vellemus*³⁴. Idem pro Flacco³⁵: *Quibus odio sunt nostrae secures, nomen acerbitati, scriptura, decimae portarum morti*.
- Macta illi Deo³⁶. Virg. VIII.: *Mactat lectas de more bidentes Legiferae Cereri Phoeboque*. Virg. Aen. IX.³⁷: *Mactantur corpora morti*.

Cod. A. M. Virg. Aen. I, 137. Cic. pro Clu. 61. A. M. *maturabit* male Cod. A. M. Sal. Hist. I. 21. Fragmm. lib. I, 53. ubi v. Gerl. — 20) *Ministrat illam rem*. Hanc eloquutionem cum ex. omisit Cod. A. M. Virg. Aen. I, 150. Tum Virg. Aen. X. 218. A. M. *Clavumque gerit* Cod. Gu. — 21) *Idem V. 716*. A. M. Verba *Et quicquid tecum invalidum* addidi e Cod. Gu. — 22) Eloquutionem *Metuens illud* A. M. uncis inclusit. Sal. Iug. 44. A. M. Cap. 40. edd. Cort. Gerl. Ceterum *metuens per*. Cod. Gu. — 23) *Virg. Aen. X. 94*. A. M. — 24) Haec eloquutio cum ex. deest apud A. M. Virg. Ge. I, 246. — 25) *Sal. Cat. 55*. A. M. Cap. 52. edd. Cort. Gerl. — 26) Haec eloquutio cum proxime superiori exemplo excidit in Cod. Gu. Contra exemplum proxime sequens e Ter. petium abest a Cod. A. M. Ter. Andr. I, 1, 79. ubi *quam* plerumque omittitur. Cic. pro Rosc. 50. A. M. ubi edd. *metuis*. — 27) *Mando terra et terrae* C. A. M. Virg. Aen. VIII. 214. A. M. *Tum solita*. Et Ecl. VIII. 93. A. M. omissa eloquutione *Mando terrae*. — 28) *Molior illam iram*, miro errore, Cod. Gu. Idem Georg. I. 271. A. M. *Moliri* Cod. Gu. Quae sequitur eloquutio cum exemplo desideratur in

Cod. A. M. *Invitis mollire* Cod. Gu. Locus est Virg. Georg. IV, 331. — 29) *Missus in illum* Cod. A. M. Idem Aen. VI. 813. A. M. — 30) *Idem Georg. II. 452*. A. M. — 31) *Sal. Hist. I. 22*. A. M. Fragmm. lib. I, 62. Gerl. Sed in Cod. Gu. diserte notatus est numerus libri II. *Medio diei* hoc ordine Cod. A. M. Virg. Aen. VII. (59.) *Tecti medio*. Haec desunt apud A. M. Virg. Aen. XI. 547. A. M. — 32) Hic omnis articulus usque ad v. *morti* deest in Cod. A. M. Virg. Aen. IX, 232. *Rem magnam pretiumque morae fore*. — 33) Ter. Ad. IV, 5, 78. In Cod. Gu. est: *egomet stem*, i. e. *siem*, quod dedi. — 34) Cic. pro Ligar. c. 5. ubi editur: *Saluti civis calamitosi consultum esse vellemus*. Apertum est, Grammaticum voluisse: *Saluti civi calamitoso esse v.* — 35) Cic. pro Flacc. c. 8. ubi legitur *scriptura, decumae, portorium morti*. Ceterum in Cod. Gu. etiam *acerbitatis*, male duplicata s. seq. voc. — 36) *Macta Deo* A. M. Idem VIII. 544. A. M. *Mactat* Cod. uterq. *laetas* Cod. Gu. Verba *Legiferae Cereri Phoeboque* addidi e Cod. Gu. — 37) Accessit hoc exemplum e Cod. Gu. Locus est Virg. Aen. XI, 197.

Mater illi. Virg. Aen. X.¹: *Cui diva Venilia mater.* Terent. Adelph.: *Primum huius uxori est mater.* Mater illius. Cic. pro Cluentio: *Nam si Asia huius mater habiti.*
Moderor illis. Salust. Catil.²: *Cuius libido gentibus moderatur.*
Motus loco. Cic. in Catil. II.³: *Loco ille motus est, cum haec ex urbe depulsus.* Motus ab illo loco. Sal. Hist. I.⁴: *Neque me diversa pars in civilibus armis movit a vero.*
Minister his. Salust. Hist. IV.: *Multitudini ostendens, quam colere plurimum ut mox cupit, is ministrum habere decreverat.* Minister huius. Virg. Aen. XI.: *Pacisque bonos bellicque ministros.*
Mille librarum mutuo dedit. Terent. Heaut.: *Cui drachmarum haec argenti mille dederat mutuo.* Cic. de Praetur. urban.: *Verris et uno minus teste haberet ab homo.*

N.

Nomen illi Virgilio est. Virg. Georg. III.⁷: *Cui nomen amello.* Sic et Aen. VIII.: *Cui Remulo cognomen erat.* Nomen illi Virgilius est. Idem VIII.⁸: *Ianiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen.* Ter. Hec.⁹: *Hecyra est huic nomen fabulae.* Salust. Hist. III. de flumine, genere neutro: *Nomenque Danubium habet.* Nomen illis Virgilius posuit. Virg. Aen. VII.: *Laurentesque ab ea nomen posuisse colonis.* Idem Aen. III.: *Aeneasque meo nomen de nomine fingo.*
Nescius hoc facere. Virg. Georg. II.¹⁰: *Nescius hoc fieri.* Idem Aen. XII.¹¹: *Et nescia vinci Pectora.* Idem Georg. II.: *At secura quies et nescia fallere vita.* Nescius huius rei. Virg. Aen. X.¹²: *Nescia mens hominum fati sortisque futurae.*
Nixus hac re. Virg. Aen. X.¹³: *Posito pede nixus et hasta.* Nixus in hac re¹⁴. Cic. pro [534] Deiotaro: *Dico extra conventum et eam frequentiam, in qua oratorum studia nili solent.*

1) Hic omnis articulus deest in Cod. A. M. Virg. Aen. X, 76. Ter. Ad. V, 8, 6., ubi vide Bentl. Cic. pro Cluent. c. 5. ubi legitur: *Nam Sassia, mater huius Aviti*, quae Grammatico etiam restituenda sunt. — 2) Sal. Cat. 50. A. M. Cap. 51. edd. Cort. Gerl. — 3) Cic. in Cat. II, 1. Verba: *est, cum haec* (lege *haec*) *ex urbe depulsus* addidi e Cod. Gu. Apud Cic. est *cum est ex u. d.* — 4) *Ab illo loco*, ommissa v. *motus*, Cod. A. M. Sal. Hist. I. 1. A. M. Fragmm. I, 4. Gerl. — 5) Qui sequuntur duo articuli *Minister* et *Mille librarum* apud A. M. desiderantur. Salustii locus eius fragmentis recens accedit, sed quomodo corrigendus sit, dubito. Virg. Aen. XI, 658. ubi legitur: *Pacisque bonas bellicque ministras.* — 6) Locus Ter. est Heaut III, 3, 40. Ubi *huic drachm.* Sed in Cod. Gu. porro est *haec argenti minus habet uno*, quae quum aperte repugnent formulae in eloquentione propositae et videantur ex inferioribus huc tractata, emendare non dubitavi. Cic. de praetura Urb. locus mutilus est, quod in Cod. Gu. asterisco ultimae voci *homo* apposito notatur. Locus re-

periri non potuit. — 7) Virg. Ge. III. 271. A. M. *Amello.* Et Aen. VIII. 593. A. M. *Sic* addidi e Cod. Gu. — 8) Idem VIII. 358. A. M. *Saturnia* uno Cod. Gu. sed in margine corr. Quae post hoc ex. in hoc articulo sequuntur, accesserunt ex Cod. Gu. — 9) Hecyr. Prol. ab initio. Locus Salustii legitur inter eius fragmm. incert. 57. Gerl. ex Acronio. Virg. Aen. VII, 63. Idem III, 18. ubi legitur *Aeneadasque.* — 10) Desideratur hoc exemplum apud A. M. Locus non invenitur apud Virg. — 11) Idem XII. 527. A. M. Idem Georg. II. 467. A. M. Loci significatio deest in Cod. Gu. sed locus ipse legitur. — 12) Haec eloquentio cum exemplo deest apud A. M. Virg. Aen. X, 501. — 13) Idem Aen. X. 736. A. M. — 14) *Nixus in hac*, ommissa v. re. A. M. Cic. pro Deiot. 2. A. M. — 15) Virg. Aen. XII. 398. A. M. Hanc loci significationem in Cod. Gu. sequitur extremum in hoc articulo exemplum: *Alternos cet;* cetera praestat Cod. A. M. — 16) Idem II. 380. A. M. — 17) Idem XII. 386. A. M. Longo Cod. A. M. Longa recte Cod. Gu. — 18) Sequuntur in Cod. Gu. duo

Nixus in hanc rem¹⁵. Virg. Aen. XII.: *Ingentem nixus in hastam*. Nitens huic. Idem Aen. II.¹⁶: *Pressit humo nitens*. Et hanc rem. Idem Aen. XII.¹⁷: *Alternos longa nitentem cuspidē gressus*.

Nuncius huius rei¹⁸. Virg. Aen.: *Hic nostri nuncius esto*.

Nihilum vetuste. Id est vel modicum. Nihilum enim antiqui vocaverunt ipsius quiddam exiguitatis minimum. Salust. Iug.¹⁹: *Nihilo segnius*.

Nimius hac re. Sal. Hist. II.²⁰: *Post, ubi fiducia nimius*. Nimius illius. Idem Hist. III.²¹: *Impotens et nimius animi est*.

Natus tot annos²². Terent. Hecyr.: *Annos LX. natus es*. Natus annos tot maior, id est supra tot annos. Cic. pro Roscio²³: *Annos natus maior LX*.

Nubit illo. Cic. pro Cluentio²⁴: *Nubit genero socrus*. Nupta est cum illo. Terent. Hecyr.: *Esset cum illo nupta*.

Nodus harum rerum. Salust. Iug.²⁵: *Loca aequalia et nuda gignentium*.

O.

Obliviscor hanc rem²⁶. Virg. Aen. II.: *Obliviscere Graios*. Cic. pro Cornelio: *Obliviscor iniurias tuas, Clodia*. Obliviscor huius rei²⁷. Cicero in Cat. I.: *Obliviscere caedis atque incendiorum*. Oblitus huius rei²⁸. Virg. Georg. III.: *Catulorum oblita laena*. Oblitus illam rem²⁹. Idem Georg. II.: *Pomaque degenerant succos oblita priores*. Oblitum mihi, id est ex memoria recessit³⁰. Virg. Buc.: *Nunc oblita mihi tot carmina*.

Opus est illa³¹. Cic. in Verrem de praetura: *Multa sibi opus esse, nulla canibus suis*. Opus fuit³². Terent. Andr.: *Quae opus fuisse ad nuptias Natae paravi*.

Oro te³³. Cic. pro Cluentio: *Orat vos habitus Iud.* Oro abs te. Virg. Aen. XI.³⁴: *Ve-* [535]

articuli *Nuncius* et *Nihilum*, qui in Cod. A. M. desiderantur. In Cod. Gu. est: Virg. Aen. *Veri ibi hic nostri nuncius esto*. Verba illa *Veri ibi* videntur mihi esse ex numeri nota depravata. Locus est Aen. IV, 237. Si quid video, deest h. l. altera formula *Nuncius huic*, cum exemplo e Virg. Aen. II, 547. *Et nuncius ibi Pelidae genitori*. — 19) Sal. Iug. c. 75. fin. Cort. Gerl. — 20) Sal. Hist. II. 2. A. M. Fragm. II, 11. Gerl. ubi olim editum: *in fiducia*. Sed Cod. uterq. om. praepositionem. — 21) Idem III. 1. A. M. Fragm. IV, 7. Gerl. — 22) Qui sequuntur duo articuli *Natus* et *Nubit* desunt apud A. M. Locus Ter. est in Heaut. I, 1, 10. — 23) Cic. pro Rose. 14, 39. ubi est vitiose: *magis quadraginta*; legendum cum Gramm. maior. — 24) Cic. pro Cluent. c. 6, fin. Terent. Hecyr. IV, 1, 19. In exemplo Ciceroniano pro *socrus* legitur in Cod. Gu. *socris*. — 25) *Nodus rerum* Cod. A. M. Sal. Iug. 81. A. M. Cap. 29. Cort. Gerl. — 26) *Obliviscor hanc rem*, et *huius rei* Cod. A. M. Virg. Aen. II, 148. A. M. Cic. pro Cornel. 20. A. M. Clodia Cod. A. M. Clodiae.

Cod. Gu. — 27) Elocutio h. l. deest in Cod. A. M. Idem in Cat. I. 3. A. M. — 28) *Oblitus huius rei et illam rem* Cod. A. M. Virg. Ge. III. 245. A. M. — 29) Elocutio h. l. omisa in Cod. A. M. Idem II. 59. A. M. — 30) *Oblitione mihi quod ex memoria recessit* vitiose Cod. Gu. Fortasse legendum: *Oblitum mihi idem quod ex memoria recessit*. Praepos. *ex* desideratur in Cod. A. M. Idem Ecl. VIII. 53. A. M. *Tot oblita* Cod. A. M. *Nunc obl.* Cod. Gu. *Sunt Carm.* Cod. A. M. *tot Carm.* recte Cod. Gu. — 31) *Opus est illa*. Haec elocutio cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Locus Cic. est in Verr. Act. II. lib. I, 48. Pro *canibus* Cod. Gu. *coenibus*, ibidem v. *opus* deest, sed addendum fuisse, docet formula elocutionis. — 32) Formula *opus fuit* abest a Cod. Gu. Ter. Andr. 4. 5. 1. A. M. — 33) *Oro te*. Haec elocutio cum exemplo suo accessit e Cod. Gu. Locus est Cic. pro Cluent. c. 70, 201. ubi est: *Orat vos Avitus, Iudices*. — 34) Virg. Aen. XI. 358. A. M. *Veniam or.* Cod. Gu. Voc. cedat accessit e Cod. Gu.

- niamque oremus ab ipso, cedat.* Oro tecum pro te oro¹. Terent. Heecy.: *Egi, atque oravi tecum, uxorem duceres.*
- Obnixus huic rei². Virg. Georg. III.: *Arboris obnixus trunco.* Obnixus contra illa³. Virg. Aen. X.: *Stant obnixi omnia contra.*
- Optavit illud illi⁴. Virg. Aen. III.: *Optavitque locum regno.* Et sic etiam sibi adoptavit. Cic. in Pisonem⁵: *Maiorem sibi Insuper ille avus adoptavit.*
- Obverto navem loco. Virg. Aen. VI.⁶: *Obvertunt pelago proras.*
- Opportunus illi⁷. Virg. Aen. IX.: *Cana nidis domus opportuna volucrum.* Sal. Iug.⁸: *Opportunus iniuriae.*
- Obsto tibi⁹. Virg. Aen. XI.: *Tantumque bonis communibus obsto.* Cic. pro Roscio: *Quid tibi obsto?*
- Orbus patre. Virg. Aen. XI.¹⁰: *Puerique parentibus orbi.* Et orbatus. Cic. in Pisonem¹¹: *Non ut tu Insuper dicere ausus es orbatum patria.*
- Ob ora¹². Virg. Aen. XII.: *Turni se pestis ob ora Fertque refertque.*
- Opulentus his rebus¹³. Virg. Aen. I.: *Donis opulentum.* Sal. Iug.: *Armis virisque opulentum.*
- Opus civitatis, id est labor instar civitatis¹⁴. Virg. Aen. V.: *Chimaeram urbis opus.*
- Obediens praeceptis¹⁵. Sal. Bello Catil.: *Pecora, quae natura prona atque ventri obedientia finxit.* Obediens praeceptis meis. Sal. Iug.: *Iussis vestris obediens erit.*
- Obtrectans illi. Sal. Hist. IV.¹⁶: *Crassus obtrectans potius collegae, quam boni aut mali publici gravis exactor.* Sic et obtrectat illi. Cic. de Imper. Cni Pompei. *Qui huic obtrectat legi atque caussae.*
- Obiit mortem¹⁷. Terent. Heaut.: *Ea obiit mortem.* Obire est etiam inire¹⁸. Cic. in Cat. III.: *Nihil erat quod non ipse obiret.*
- Otiosus ab illa re¹⁹. Terent. Phorm.: *Otiosum ab animo.*

1) *Oravi tecum pro oravi te* Cod. A. M. Ter. Heecy. 4. 4. 64. A. M. Verba *Egi atque* desunt in Cod. A. M. *Diceres* Cod. Gu. — 2) *Obnixus huic* A. M. Virg. Georg. III. 233. A. M. — 3) Haec formula cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Virg. Aen. X. 359. ubi *obnixi* editur. — 4) *Optavit illud illi* Cod. Gu. *Opt. hoc illi* Cod. A. M. *Idem Aen. III. 109.* A. M. Quae sequitur formula elocutionis: *Et sic etiam sibi adoptavit*, deest in Cod. A. M. — 5) *Ablegat* A. M. ad Asconium eiusque comment. ad fragm. quantum huius in Pisonem orationis. *Insuper* Cod. uterque. — 6) Virg. Aen. VI. 3. A. M. — 7) *Opportunus illi*, om. rei, A. M. Exemplum quod sequitur ex Virgilio, om. Cod. A. M. Locus Virg. est Aen. VIII. 235. ubi legitur: *Dirarum nidis d. cet.* — 8) Sal. Iug. 23. A. M. Cap. XX. Edd. Cort. Gerl. — 9) Haec elocutio cum duobus suis exemplis accessit e Cod. Gu. Virg. Aen. XI. 495. Cic. pro Rosc. c. 50, 145. — 10) Virg. Aen. XI. 216. A. M. — 11) Cic. in Pis. 15. A. M. *Insuper* Cod. uterq. Verba *Non ut tu* adiesci e Cod. Gu. — 12) Haec

elocutio cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Virg. Aen. XII. 865. seq. — 13) *Opulentus rebus*, om. his, Cod. A. M. Virg. Aen. I. 447. A. M. Sal. Iug. 61. A. M. Cap. 57. Cort. Gerl. — 14) *Labor et instar* Cod. Gu. Virg. Aen. V. 119. A. M. — 15) *Obediens praeceptis*. Hic et proxime sequens articulus desunt in Cod. A. M. Sal. Cat. c. 1. Sal. Iug. c. XXXI. 19. — 16) Sal. Hist. IV. Recens accedit hic locus fragmentis Salustii. Locus Cic. est pro lege Manilia c. 8. fin. ubi *obtrectant*. — 17) Exemplum e Ter. petendum desideratur in Cod. A. M. Locus est Heaut. II, 3, 30. — 18) Hanc formulam ita exhibet Cod. Gu. *Et obire significat inire vel abire*; vitiose. Cic. in Cat. III. 7. A. M. *Quod ipse non* Cod. Gu. meliori ordine. — 19) *Ociosus ab illa* (om. re) Cod. A. M. Ter. Phor. 2. 1. 26. A. M. L. Cod. Gu. citatur Eun. sed corr. in margine. — 20) *Ortus ex eodem loco* Cod. A. M. *Idem Eun. 2. 2. 10.* A. M. *Videri me* Cod. Gu. — 21) *Ortus hoc* Cod. A. M. Virg. Aen. VII. 206. A. M. — 22) Omnis hic articulus desideratur apud A. M. Locus Cic. pro Corn. fragmentis

Ortus ex illo loco. Terent. Eun.²²: *Vident me ex eodem ortum loco?* **Ortus illo loco²¹.** Virg. Aen. VII.: *His ortus ut agris Dardamus.*
Offendi apud vos²³. Cic. pro Cornet.: *Quid me apud equites Romanos offendisse dicebant. Offendisti in me.* Cic. pro Milone: *Quae si vos oblivio cepit, aut si in me aliquid offendistis, cur non id meo capite luitur potius quam Milonis?*

P.

Plenus hac re. Virg. Georg. II.²⁴: *Iovis omnia plena Muneribus.* Idem Aen. V.²⁵: *Plenamque sagittis.* Plenus huius rei. Idem Buc.: *Iovis omnia plena.* Terent.: *Plenus rimarum sum.* Plenus illud illa re. Virg. Georg. IV.: *Crura thymo plenae.*
Post praepositionem accusativi casus asserunt quidam interpositu fieri casus alterius²⁶. [536] Idem VI.: *Longo post tempore visum.* Sal. B. Cat.: *Multos post annos.* Terentius tamen²⁷ nec interposuit praepositionem et casum illi ablativum dedit, in Hecyr. *Aiunt tecum post duobus concubuisse eam mensibus.*
Pastus illa re²⁸. Virg. Georg. III.: *Frondebis hirsutis et carice pastus acuta.* Pastus illam rem²⁹. Idem Aen. II.: *Coluber mala gramina pastus.* Pascitur in illo loco³⁰. Virg. Georg. III.: *Pascitur in magna silva formosa iuvenca.* Pascitur illum locum³¹. Idem in eodem: *Pascuntur vero silvas et summa Lycae.*
Potens illorum. Virg. Aen. I.³²: *Nimborumque facis tempestatumque potentem.*
Potitur huius rei³³. Cic. in Catil. II.: *Rerum potiri volunt.* Salust. Iug.: *Ut priusquam legatos conveniret, Adherbalis potiretur.* Potitur hanc rem. Sal. Iug.³⁴: *Cuncta potiendi.* Terent. Adelph.: *Ille alter sine labore patriam potitur commodam.* Idem ibidem: *Hic potitur gaudia.*
Paciscor de illa³⁵. Salust. Hist. I.: *Nihil esse de Rep. neque libertati pop. Rom. pactum.* Paciscor ab illo illam rem³⁶. Sal. Iug.: *Tantum ab eo vitam paciscatur.* Idem Hist. IV.³⁷: *Se-*

huius orationis recens accedit. Cic. pro Milone c. 36, 99. ubi ordo paullum mutatus. — 23) Idem Georg. II. 4. A. M. Idem scripsit *Tuis hic omnia*, sed Cod. uterque *Iovis omnia plena Muneribus*, qui error non librarii, sed Grammatici esse videtur. *Iovis omnia plena* legitur Virg. Ecl. III, 60. — 24) Idem Aen. V. 311. A. M. Quae post hoc exemplum sequuntur, desunt apud A. M. Virg. Ecl. III, 60 Terent. Eun. I, 2, 25. Virg. Georg. IV, 181. — 25) *Post interposita fit casus alterius nimia brevitate* Cod. A. M. Idem VI. 409. A. M. *Visum* recte Cod. Gu. venit Cod. A. M. Sal. Cat. 58. A. M. Cap. 37. Edd. Cort. Gerl. — 26) *Ter. tamen in Hecyr.* 3. 3. 33. *ablativo vixit* A. M. Meliora Cod. Gu. ad cuius lectionem v. *tamen* e Cod. A. M. addidimus. — 27) *Pastus illa et illam rem* Cod. A. M. Virg. Georg. III. 231. A. M. — 28) Haec elocutio e Cod. Gu. interposita. Idem Aen. II. 471. A. M. — 29) Haec quoque elocutio e Cod. Gu. accessit. Idem Georg. III. 219. A. M. — 30) Haec quoque elocutio e Cod. Gu. accessit. Idem in eodem 314. A. M. Lycei A. M.

Lycae Cod. Gu. — 31) Idem Aen. I. 80. — 32) Haec elocutio cum duobus exemplis suis accessit e Cod. Gu. Cic. in Catil. II, 9. Locus Sal. est Iug. Cap. 25. Edd. Cort. Gerlach. In Cod. Gu. est: *Iug. III. Priusquam — convenire*. Numerus ille plane mendosus, quare in eo latere putavi particulam *Uti*. — 33) Sal. Iug. 41. A. M. Ibi legitur *Eius (oppidi) potiundi*; quare fortasse apud Grammaticum quoque legendum est *Eius potiundi*, vel *Cupido eius potiundi*. Tum Ter. Adel. 5. 4. 22. *Hic potitur gaudia* A. M. Nimirum omissa sunt verba *Ille alter* — Idem ibidem et interposita. Locus Terentii prior legitur Adelph. V, 4, 17. alter ibid. v. 22. — 34) Haec formula cum exemplo omissa in Cod. A. M. Locus Salustii huius fragmentis recens accedit. Fortasse legendum *libertate*. — 35) *Paciscor ab illo hanc* A. M. Sal. Iug. 28. A. M. Cap. 26. Edd. Cort. Gerl. — 36) Hoc exemplum deest apud A. M. Locus recens accedit Salustii fragmentis. Formula *Paciscor* — *pro illa re* non legitur apud A. M.; sed exemplum remansit. Virg. Aen. V. 230. A. M.

I i *

- stertium tricies pepigit a G. Pisone. Paciscor illam rem pro illa re. Virg. Aen. V.: Vitamque volunt pro laude pacisci.*
- Peritus huius. Sal. Hist. I.¹: *Militiae periti. Peritus hoc facere*². Virg. Bucol.: *Soli cantare periti Arcades.*
- Proximus illi. Virg. Aen. V.³: *Proximus huic, longo sed proximus intervallo. Proximus illo.* Sal. Iug.⁴: *Proxima Carthagine Numidia appellatur.* Idem in eodem⁵: *Proximi Hispania Mauri sunt.* Proximus illum⁶. Salust. Hist. IV.: *Qui proximi loca hostium erant. Proxime illum venit*⁷. Cic. pro Milone: *Proxime Deos accessit.*
- Praesidet huic rei. Virg. Aen. III.⁸: *Geticis qui praesidet arvis.* Praesidet in illa re⁹. [581] Sal. Cat.: *In agro Piceno praesidebat.* Virg. Aen. VII.¹⁰: *Quis Iupiter Anxurus arvis Praesidet.* Praesidet illam rem. Salust. Histor. II.: *Titurium legatum cum cohortibus XV. in Celtiberia hiemem agere iussit, praesidentem socios.* Idem Histor. III.: *Incidere in colonos Avellanos praesidentes agros suos.*
- Praestans illius. Virg. Aen. XII.¹¹: *O praestans animi Iuvenis.* Praestans illo¹². Sal. Catil.: *Probro atque petulantia maxima praestabant.* Praestat ille illi pro melior est ille illo¹³. Terent. Eun.: *Homo homini quid praestat, stulto intelligens.*
- Praefectus illius. Salust. Histor. I.¹⁴: *De praefecto Urbis quasi possessio Reip. magna utrimque vi contendebatur.* Praefectus illi. Idem Iug.¹⁵: *Quem elephantis et parti copiarum pedestrium praefectum supra diximus.* Praefectus in illo. Cic. pro Sextio¹⁶: *Inque eo exercitu inimici mei fratrem praefecerat.*
- Praefinitur tibi illa res. Cic. Philipp. II.¹⁷: *Census praefiniebatur, inquit. Non centurioni quidem solum, sed equiti etiam Romano.*
- Pluris quam hoc¹⁸. Salust. Bello Catil.: *Pluris quam remp. fecistis.* Pluris hoc. Cic. pro Sextio¹⁹: *Quis Carthaginensium pluris fuit Annibale?*

1) Sal. Hist. I. 22. A. M. Fragmm. lib. I, 64. Gerl. *Mil. peritus* A. M. atque ita editur apud Gerl. *M. periti* Cod. Gu. — 2) Formula haec cum exemplo suo accessit e Cod. Gu. Virg. Ecl. X, 32. — 3) Virg. Aen. V. 320. A. M. — 4) Sal. Iug. 21. Cap. 18. edd. Cort. Gerl. *Sal. Hist.* mendose Cod. Gu. *Proxima Carthagine* uterque Cod. sed *proxime Carthaginem* post Cort. editur. Cf. quae notavit ad illum locum Cort. — 5) Idem in eodem 22. A. M. Cap. 19. edd. Cort. Gerl. ubi Codd. *proxime Hispaniam*. — 6) *Proxime illum* Cod. A. M. Exemplum e Salustio petatum deest apud A. M. Locus recens accedit Salustii fragmentis. — 7) Deest haec elocutio apud A. M. *Proxime Deas* Cod. A. M. Sed recte Cod. Gu. *Deos*, ut est apud Cic. *Cic. pro Milone* 22. A. M. — 8) *Praesidet illi* Cod. A. M. Virg. Aen. III. 35. A. M. Ceterum haec formula cum exemplo suo in Cod. Gu. sequenti postponitur. — 9) *Praesidere in illo* Cod. A. M. Sal. Cat. 59. Cap. 57. edd. Cort. Gerl. — 10) Exemplum hoc ex Virgilio petatum deest apud A. M. quemadmodum omnia reliqua quae in hoc articulo sequun-

tur. Locus Virg. est Aen. VII, 799. *Anxurus* Cod. Gu. *Anxurus* legitur apud Virg. Exempla quae sequuntur e Salustio; huius fragmentis recens accedunt. *hiemem* Cod. Gu. — 11) *Praestans illius et illo* A. M. Virg. Aen. XII. 19. A. M. — 12) Formula haec deest in Cod. A. M. Sal. Cat. 38. A. M. Cap. 37. edd. Cort. Gerl. — 13) Haec elocutio cum exemplo Terentiano deest apud A. M. Locus Ter. est Eun. II, 2, 1. — 14) Elocutio haec cum exemplo Salustiano e Cod. Gu. accedunt. Locus Salustii adhuc non est evulgatus. Fortasse legendum: *quasi possessore Reip.* — 15) Idem Iug. 56. A. M. Cap. 52. edd. Cort. Gerl. — 16) Cic. pro Sextio 18. A. M. Pro *Inque* in Cod. Gu. Imp. (sic). — 17) Cod. uterque Philipp. II. Sed ostendit A. M. locum petatum esse ex Phil. I. c. 8. Verba: *inquit non centurioni quidem solum sed etiam addidi e Cod. Gu. quum apud A. M. legatur: Census praef. equiti romano.* — 18) Hanc elocutionem cum exemplo suo addidi e Cod. Gu. Locus Sal. est. Cat. 52. ed. Cort. Gerl. *Pluris quam re praeficere* Cod. Gu. quae sine cunctatione corrigenda erant. — 19) Idem pro Sextio

Praeter illos. Cic. in Pis.²⁰: *Praeter unum praetorem, a quo non fuit postulandum, praeterquam duos de lapide emptos Tribunos.* Praeter illi. Sal. Catil.²¹: *Ceterae multitudini diem statuit, praeter rerum capitalium condemnatis.*

Praestolor illi²². Cic. in Catil.: *Qui tibi ad forum Aurelium praestolarentur armati.* Praestolor illum. Ter. Eun.: *Quem praestolare, Parmeno, hic ante ostium?*

Praesto est. Cic. de Praetura urbana Verris²³: *Praesto est, respondet, defenditur.* Praesto adest. Terent. Eun.: *Sed ubi est pater? Praesto adest.* Cic. pro Murena: *Praesto aderat sapiens ille, qui inire viam doceret.*

Parte prior²⁴. Virg. Aen. V.: *Parte prior, partem rostro peremit t. v. p.* Partem demissus. Salust. Hist. IV.: *Demissis partem quasi tertiam antennis.*

Plus hoc tempore. Cic. Philipp. I.²⁵: *Plus una nocte cupiens me retinere non potuit.* Plus hoc tempus. Virg. Georg. III.²⁶: *Neque enim plus septima ducitur aestas.* Plus satis; plus quam satis est²⁷. Terent. Adelph.: *Accede ad ignem hunc; iam calesces plus satis.*

Par his. Cic. pro Cluentio²⁸: *Ingenio et virtute par his quos ante memoravi.* Par hac re. Sal. Hist. III.²⁹: *Scalas pares moenium altitudine.* Par cum his. Idem Jug.³⁰: *Parem cum liberis tuis, regnique participem fecisti.* Par hoc facere³¹. Virg. Buc.: *Et cantare pares.*

Pudet illius³². Cic. in Verr. Act. I.: *Quos libidinis infamiaeque suae neque pudeat neque [538] taedeat.* Pudet illud³³. Terent. Adelph.: *Non te haec pudet?*

Pertaesum est huius. Virg. Aen. III.³⁴: *Si non pertaesum thalami taedaeque fuisset.* Virg. Aen. V.: *Et quos Pertaesum mdgni incoepti rerumque tuarum.* Et Sal. Hist. III.³⁵: *Quam vos iniuriae pertaesum est.*

Patet tot pedes. Virg. Buc.³⁶: *Tris pateat caeli spacium non amplius ulnas.* Patet tot pedibus.

68. A. M. Fuit addidi e Cod. Gu. — 20) Haec formula cum exemplo suo desideratur in Cod. A. M. Locus Cic. est in Pis. 15. *Tribunos* Cod. Gu. — 21) *Sal. Cat. 37.* A. M. Cap. 36. edd. Cort. Gerl. Pro diem uterque Cod. exhibet *idem*. — 22) *Praestolor illi et illum* Cod. A. M. Cic. in Cat. I. 9. A. M. Formula *Praestolor illum* deest apud A. M. Terent. Eun. 5. 6. 5. A. M. Verba *ante ostium* accessere e Cod. Gu. — 23) *Verris* addidi e Cod. Gu. Fortasse tamen legendum: *Verris praesto est.* Tum Cod. Gu. *i respondet* h. e. *id est resp.*, mendose. Deinde formula *Praesto adest* cum exemplo Terentiano accessit e Cod. Gu. Locus est Terent. I. 8, 20., ubi tamen *frater* legitur pro *v. pater*. — Cic. pro Murena 12. A. M. — 24) Totus hic articulus deest in Cod. A. M. Locus Virg. est Aen. V. 187. ubi legitur: *Parte prior, partem rostro premit aemula Pristis.* Ego apices Cod. Gu. dedi. Tum *dimissus* in formula, *demissus* in exemplo habet Cod. Gu. Locus recens accedit fragmentis Salustianis. — 25) *Idem Phil. I. 3.* A. M. Cic. Philipp., numero non addito, Cod. Gu. — 26) *Virg. Georg. III. 207.* A. M. Virg.

IV. Cod. Gu. *Diuiditur pro ducitur* Cod. Gu. *Aetas* Cod. A. M.; *aestas* recte Cod. Gu. — 27) Haec formula elocutionis cum exemplo Ter. desunt in Cod. A. M. Locus est Ter. Eunuch. I. 2, 5. — 28) Locum non indicavit A. M. Est e cap. 38., ubi legitur: *Ingenio et diligentia et religione par iis, quos antea commemoravi.* — 29) *Par hac*, om. v. re, Cod. A. M. *Sal. Hist. III. 9.* A. M. *Fragm. lib. IV, 15.* Gerl. — 30) *Idem Jug. 15.* A. M. Cap. 14. edd. Cort. Gerl. — 31) Haec elocutio cum exemplo deest in Cod. A. M. Locus Virg. est Ecl. VII, 5. — 32) *Pudet illius.* Haec elocutio cum exemplo suo deest apud A. M. Locus est Cic. Act. in Verr. I. c. 12, 35. — 33) *Pudet hoc.* A. M. Ter. Adel. 4. 7. 86. A. M. — 34) *Virg. Aen. III. 18.* A. M. Tum *Et idem V. 7. 14.* A. M. *Virg. Aen. V.* Cod. Gu. *In coepti* Cod. uterque. — 35) *Sal. Hist. III. 8.* *Fragm. III, 22.* Gerl. in orat. Licinii ad plebem. — 36) *Virg. Ecl. III. 105.* A. M. *Tres patet* Cod. A. M. *Tris pateat* Cod. Gu.

Sal. Hist. III.¹: *Ad Siciliam vergens faucibus ipsis, non amplius patet milibus V. et XXX.*
 Pendet illa re. Virg. Aen. VIII.²: *Et te, Catilina, minaci Pendentem scopulo.* Pendet de illa re. Idem Buc.³: *Dumosa pendere procul de rupe videbo.* Pendet ab illa re. Idem Aen. III.⁴: *Pendetque iterum narrantis ab ore.* Pendet illius rei. Terent. Heaut.⁵: *Pendebat animi.*
 Proiectus in hac re⁶. Virg. Buc.: *Viridi proiectus in antro.* Proiectus hac re⁷. Idem Aeneid. XI.: *Et toto proiectus tempore Turnus.*
 Propinquant illi loco⁸. Virg. Aen. V.: *Iamque propinquabant scopulo.* Propinquant illum locum⁹. Sal. Hist. III.: *Tum vero Bithyni propinquant iam amnem Tartanium.* Propinquum illa re¹⁰. Salust. Hist.: *G. G. Verris littora Italia propinqua firmavit.*
 Piget illius¹¹. Virg. Aen. V.: *Piget incepti lucisque.* Piget illud. Terent. Phorm.: *Quod nos post pigeat, Gela.*
 Patior hoc facere¹². Virg. Aen. VIII.: *Patior quemvis durare laborem.* Patior hoc futurum esse¹³. Cic. de praetura urbana Verris: *Patior, non moleste fero, Iudices, me laboris mei, vos virtutis vestrae fructum esse laturos.* Patiens huius. Virg. Georg. II.¹⁴: *Et patientem vomeris unci.*
 Praegnans hac re. Virg. Aen. X.¹⁵: *Et face praegnans Cisseis Regina.*
 Propius illas res. Sal. Catil.¹⁶: *Quod tamen vitium propius virtutem erat.* Idem Iug.: *Propius mare Africum agitabant.* Propius his rebus. Virg. Georg. I.¹⁷: *Propius stabulis [539] armenta tenerent.* Idem Georg. III.¹⁸: *Ne propius tectis taxum sine.* Propior illi illam rem. Virg. Georg. III.: *Et faciem tauro propior.*
 Pepercit huic rei¹⁹. Virg. Aen. II.: *Non tamen abstinuit, nec voci iraeque pepercit.* Parce hoc facere. Virg. Aen. III.: *Parce pias scelerare manus.* Poenitet me facti. Virg. Buc.²⁰: *No-*

1) Sal. Hist. III. 13. A. M. Fragm. IV, 38. Gerl. *Vertens* Cod. Gu. *Ipsis* addidi e Cod. Gu. — 2) Virg. Aen. VIII. 668. A. M. *Populo* Cod. A. M. Recte *scopulo* Cod. Gu. — 3) Idem Ecl. I. 77. A. M. *Re* add. e Cod. Gu. — 4) Idem Aen. III. 79. A. M. *Re* add. e Cod. Gu. — 5) *Rei* addidi e Cod. Gu. Ter. Heaut. 4. 4. 5. A. M. Uterque Cod. *Pendebat*, sed editor apud Ter. *pendebit*. — 6) *Proiectus in hoc* A. M. Virg. Ecl. I. 76. A. M. — 7) *Proiectus hac re*. Hanc formulam cum exemplo adieci e Cod. Gu. Locus erit Virg. Aen. XI, 87. ubi tamen legitur: *Et toto proiectus corpore terrae.* — 8) *Propinquat huius* Cod. A. M. Idem Aen. V. 159. A. M. — 9) *Propinquat illam rem* Cod. A. M. Sal. Hist. III. 12. A. M. Fragm. IV, 36. Gerl. *Bithynii* Cod. Gu.; correctum in margine *Bithyni*. — 10) Haec formula cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Locum Salustii scriptum exhibui; quemadmodum est in Cod. Gu. perscriptus. Prior littera G. numerum libri continet, fortasse sexti. Altera G. est nota praenominis Gaii. Tum scribendum *Verres*. —

11) Deest hic articulus apud A. M. Virgilii locus est Aen. V, 678. Terent. Phorm. III, 3, 21. — 12) Etiam haec formula cum exemplo suo deest apud A. M. Virg. Aen. VIII, 577. ubi *patiar*. — 13) *Esse* addidi e Cod. Gu. *Verris* addidi e Cod. Gu. Legitur locus in Act. Verr. II. lib. I. c. 1. In Cod. Gu. est: *Patior non moleste, Iudices, me* cet. Apud Cic. editur *Patior, iudices et non moleste fero, me* cet. — 14) Virg. Ge. II. 223. A. M. — 15) Idem Aen. X. 704. A. M. — 16) *Res* addidi e Cod. Gu. Sal. Cat. 11. A. M. Exemplum ex Sal. Iug. petitum recens accessit e Cod. Gu. Legitur c. 18. edd. Cort. Gerl. — 17) *Rebus* addidi e Cod. Gu. Virg. Ge. I. 355. A. M. — 18) Idem III. 47. A. M. Formula ultima cum exemplo suo addita est e Cod. Gu. Locus Virg. est Georg. III, 58. — 19) Proximi duo articuli *Pepercit* et *Poenitet* desunt apud A. M. Virg. Aen. II, 534. Virg. Aen. III, 42. — 20) Virg. Ecl. X, 16. Virg. Ecl. II, 34., ubi *labellum* legitur. — 21) Ter. Heaut. Prol. 13. A. M. *Re* omisit A. M. — 22) *Seu de Iub. I. 2.* addidit A. M. male. — 23) Haec

- stri neq poenitet illas. Poenitet me hoc fecisse. Idem ibidem: Nec te poeniteat calamo trivisse libellum.*
- Potest ab hac re. Terent. Heaut.²¹: Sed hic actor tantum poterit a facundia. Potest hac re. Cic. Rhetor.²²: Cum viribus plurimum posset.*
- Potis est pro potest²³. Virg. Aen. IX.: Potis est per tela per ignes. Terent. Adelph.: Peiore res loco non potis est esse.*
- Pro hac, id est ante hanc. Virg. Aen. VIII.²⁴: Stabat pro templo. Cic. in Pisonem: Pro Aurelio tribunali dilectus servorum habebatur.*
- Perosos illam rem. Virg. Aen. VI.²⁵: Lucemque perosi. Idem VIII.: Non genus omne perosos Femineum.*
- Poenas illius, quas ille intulit. Virg. Aen. VI.²⁶: Ipsa Deum poenas docuit. Cic. in Pisonem: Et gravissimae legum poenae vetarent. Sic Sal. Hist. I.: Nam iniuriarum validiorum.*
- Propter te, id est tui causa²⁷. Virg. Aen. IV.: Te propter Libyae gentes Nomadumque Tyrrhani odere. Propter te i. e. iuxta te²⁸. Cic. in Pisonem: Nihil hic vir clarissimus, qui propter te sedet, Lucius Gellius. Virg. Georg. III.²⁹: Et viridi in campo templum de marmore posam. Propter aquam. Propter illam rem. Virg. Aen. IX.: Et pulchram propter vulnera mortem. Sal. Iug.: Aliaque propter.*
- Praesagus illius rei. Virg. Aen. X.³⁰: Praesaga mali mens.*
- Primus regno. Virg. XI.³¹: Et primus sceptris haud laeta fronte Latinus.*
- Praeses illius rei³². Virg. Aen. XI.: Armi potens praeses belli.*
- Posthabeo meam rem tua re. Virg. Bac.³³: Posthabui tamen illorum mea seria ludo. Sic et postduco. Sal. Iug.: Et sua necessaria post illius negotium ducerent³⁴. Posthabeo illam rem prae illa re³⁵. Terent. Adelph.: Qui omnia sibi postputavit esse prae meo commodo. Idem Hecyr.: Cum te postputasse omnes res prae parente intelligo.*
- Perge iter. Terent. Hecyra³⁶: Pergam quo ocepi hoc iter.*

formula cum duobus suis exemplis deest apud A. M. Virg. Aen. IX, 796., ubi editur: *potis est per tela virosque*. Terent. Ad. III, 2, 47. ubi vulgo *potest*, sed optimus ille liber Bembinus apud Bentl. *potis est*. — 24) Virg. Aen. VIII. 663. A. M. Exemplum Cicero- nis deest apud A. M. Locus est in Pison. c. 5. ubi recte *delectus*. — 25) Rem addidi e Cod. Gu. Idem VI. 485. A. M. Tum Et VIII. 141. A. M. Idem IX. Cod. Gu. *foemineum* Cod. Gu. — 26) Id. VI. 565. A. M. Exemplum e Cic. orat. in Pisonem deest in Cod. A. M. Pariter sic addidi e Cod. Gu. Sal. Hist. I. 2. A. M. *Frugum*. I. 8. Gerl. Cic. in Pis. cap. 21. extr. *Gravissima* Cod. Gu. — 27) Propter te i. e. tui causa. Haec elocutio cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Locus Virg. est Aen. IV, 520. ubi *Libyae g.* — 28) Id est addidi e Cod. Gu. Cic. in Pis. 3. A. M. Vocem *Nihil* addidi e Cod. Gu. — 29) Virg. Ge. III. 13. A. M. In templo templum Cod. Gu. sed correctum in margine. Formula Propter illam rem cum duobus exemplis desideratur in Cod. A. M. Virg. Aen. Sed novus est

articulus, scribendus ita: *Propero illam rem. Virg. Aen. IX. (401.) Et pulchram properet per vulnera mortem. Sal. Iug. (c. 37.) Aliaque properare.* — 30) Rei addidi e Cod. Gu. Idem Aen. X. 848. A. M. — 31) Idem XI. 238. A. M. — 32) Hic articulus recens accessit e Cod. Gu. Praeses illius r. Cod. Gu. Locus Virg. est Aen. XI. 483. Belli addidi ex Virgilio, postulante Grammatici sententia. — 33) Re addidi e Cod. Gu. Idem Ecl. VII. 17. A. M. Quae seqq. verba: *Sic et postduco* desunt in Cod. A. M. — 34) Sal. Iug. 76. A. M. Cap. 73. edd. Gerl. Cort. Pro v. *negotium*, quod in utroque est codice, apud Salustium legitur honorem. — 35) Prae illa re, omissis vv. *posthabeo illam rem*, Cod. A. M. Tum Idem in eadem 3. 5. 83. A. M. Ex quo intelligitur, A. M. Codicem truncatum et mutilatum esse; praecesserat enim locus Salustii. Exemplum e Terent. Adelph. (II, 3, 9.) deest in Cod. A. M. itemque verba: *Idem Hecyr.* Locus Hecyrae est III, 5, 83. — 36) Ter. Hecy. I. 2. 119. A. M. *Coepi* edidit A. M. sed in suo Cod. invenerat *accepi*; Cod. Gu. *ocepi*, quod dedi.

- Progredior illo loco¹. Virg. Aen. III.: *Progredimur portu.* Progredior intra haec². Virg. Aen. XI.: *Iamque intra iactum teli progressus.*
- Per mutua pro invicem³. Virg. Aen. VII.: *Et pedibus per mutua nexis.* [540]
- Pugno in illum. Sal. Catil.⁴: *Contra imperium in hostem pugnaverat.*
- Pollens illa re. Sal. Jug.⁵: *Pollens viribus.*
- Privus illius⁶. Salust. Hist. I.: *Numeroque praestans, privus ipse militiae.*
- Pavescio illa re. Sal. Jug.⁷: *Omni strepitu pavescere.*
- Prudens illarum rerum⁸. Sal. Hist. I.: *Prudens omnium quae senatus censuerat.*
- Praeminet illa re illam rem. Sal. Hist. II.⁹: *Omnes, qui circumstant, praeminent altitudine milium passuum duorum.*
- Pertinens in illam rem¹⁰. Sal. Hist. III.: *Unde pons in oppidum pertinens explicatur.*
- Promptus illius rei. Sal. Hist. II.¹¹: *Neque virgines nuptum a parentibus mittebantur, sed ipse belli promptissimos diligebant.*
- Praecluceo mihi lumine. Sal. Hist. IV.¹²: *Qui Praetores facibus sibi praelucientes ambustus in tectis sine cura reliquerant.*
- Per geminata praepositio. Cic. pro Scauro¹³: *Hoc nomine audito, quod per omnes gentes pervagatum est.*
- Profitetur in his. Terent. Eun.¹⁴: *In his poeta hic nomen profitetur suum.*
- Praeut ille quae facit¹⁵. Terent. Eun.: *Praeut ille quae facit, te ludum iocumque, quod illi dedit illum alterum praeut eius scabies quae dabit.*
- Post illa, id est postea. Terent. Phorm.¹⁶: *Eam compressit, unde haec nata est: neque post illa unquam attingit.*
- Proruit se pro immisit¹⁷. Terent. Eun.: *Foras simul omnes proruit se.*
- Postremum vides id est novissime vides. Terent. Andria: *Si id facis, hodie postremum me vides.*
- Per tempus, id est opportune¹⁸. Terent. Andr.: *O Chremes, per tempus advenis.*

Apud Ter. editur *coepi*. — 1) *Ingridior loco* A. M. Virg. Aen. III. 300. A. M. *Progredimur* Cod. uterq. *Progredior* ed. apud Virg. — 2) *Progredior inter illud* Cod. uterq. Idem XI. 608. A. M. *Inter iactum tibi* Cod. Gu. sed recte h. l. Cod. A. M. *intra iactum teli*, quod est apud Virg. — 3) *Pro mutua* Cod. A. M. sed correxit iam A. M. *Per m.* Cod. Gu. Idem VII. 66. A. M. — 4) *Sal. Cat.* 56. A. M. Cap. 52. Cort. Gerl. — 5) *Idem Jug.* 6. A. M. — 6) Recens accessit hic articulus e Cod. Gu. Fragmentum Salustii ad hunc collectionibus. — 7) *Idem in eodem* 75. A. M. *Salust. Hist. I.* Cod. Gu. mendose: Locus est Sal. Jug. 92. edd. Cort. Gerl. *Omnia str.* Cod. A. M. *Omnibz.* recte Cod. Gu. — 8) *Prudens rerum* C. A. M. Idem Hist. I. 18. A. M. Fragm. I. 25. Gerl. *Consueverat* male Cod. Gu. — 9) Verba: *illa re illam rem* desunt in Cod. A. M. Idem II. 6. A. M. Fragm. II. 83. Gerl. *Altitudinem* Cod. A. M. contra sententiam Grammatici. *Altitudinē* recte Cod. Gu. *Milium* Cod. Gu. *millium* h. l. edidit A. M. — 10) *Pertinens in illam* Cod. A. M. Idem Hist. (lib.)

incert.) 6. A. M. *Sal. Hist. III.* Cod. Gu. *Fragm.* incert. lib. 19. Gerl. — 11) *Rei* addidi e Cod. Gu. Idem II. 4. A. M. *Fragm.* lib. II, 25. Gerl. *Ipsae* Cod. Gu. *Diligebant* Cod. uterque. *Delegebant* in *Fragm.* collectionibus editur. — 12) Formula cum exemplo deest in Cod. A. M. Locus Salustii eius fragmentis recens accedit. Fortasse legendum *Quum Praetores*. — 13) *Praepositio* deest apud A. M. *propositio* mendose in Cod. Gu. *Cic. pro Scauro* 995. A. M. *Fragm.* orat. pro Scauro 45. f. Nobb. — 14) *Ter. Eun. Prol.* 3. A. M. — 15) Omnia hic articulus deest in Cod. A. M. Locus Ter. est Eun. III, 2, 9. Iteratio verborum in exemplo: *Praeut ille quae facit* mendose est. Ceterum, apud Ter. nunc legitur: *Praeut huius rabies quae dabit.* Etiam dicat apud Ter. editur. — 16) *Id est* om. Cod. Gu. Idem *Phor.* 5. 8. 34. A. M. — 17) Hic totus articulus sic legitur apud A. M. *Proruit foras simul omnes.* Idem Eun. 3. 5. 51. Nos veram Grammatici manu e Cod. Gu. restituimus. Pro *inimicit* legendum videtur *causis* addidi se ex sententia Grammatici. Formula

Praeco tibi¹⁹. Cic. de Domo sua: *Aut mihi praeceatis, aut postem teneatis.*

Pluit illa re²⁰ Virg. Georg. III.: *Non densior uere grando, Nec de concussa tantum pluit ilice niglandis.*

Q.

[541]

Queror illam rem²¹. Virg. Aen. I.: *Nec plura querentem passa Venus.* Salust. Histor.: *Nam Syllae dominationem queri non audebat.* Queror de illa re²². Cic. pro Cluentio: *Sed nefarium matris pellicatum ferre non posset, de quo ne queri quidem se sine scelere arbitraretur.* Queror tecum pro apud te. Cic. pro Oppio²³: *Questusque mecum est.* Querela est facti tui²⁴. Cic. in Pisonem: *Iam inde, bellua, iam ne sentis, quae sit hominum querela frontis tuae?*

Quae, malum, ista ratio est²⁵. **** *Quae, malum, est igitur ista ratio? Cum statueras eripere, ad iniuriam eripiendi fraudem sceleris adiungere.* Terent. Heaut.: *Quas, malum, ambages mihi narrare incipit?* Idem Eun.: *Qui, malum, alii?*

Quietus ab illis rebus. Sal. Histor. I.: *Quietam a bellis civitatem.* Quies illarum rerum. Virg. Georg. III.: *Omnibus una quies operum.*

Quicum pro cum quo. Cic. pro Quintio²⁶: *Quicum tibi societas, affinitas erat.* Quicum pro cum qua. Virg. Aen. XI.: *Accam ex aequalibus unam, Quicum partiri curas; atque ita fatur.*

Quoad pro Donec²⁷. Virg. Aen. XII.: *Quoad visa est fortuna pati.* Sal. Iug.: *Quoad semet ipsa praecipitavit.*

Quid hominis est, pro qualis homo est³⁰. Terent. Hecyr.: *Quid mulieris uxorem habes?*

Quadrat in illum. Cic. pro Coelio³¹: *Nisi omnia, quae cum turpitudine aliqua dicerentur, in istam quadrare apte viderentur.*

Quisque nostrum patimur³². Virg. Aen. VI.: *Quisque suos patimur mores.*

quae sequitur cum exemplo suo recens accedit e Cod. Gu. Ter. And. II, 1, 22. — 18) Idem And. 4. 5. 44. A. M. In edd. Ter. plerumque legitur o Chremes; sed Cod. uterque o Chremes. — 19) Articulus hic e Cod. Gu. accessit. Locus Cic. est pro Domo c. 52, 133. ubi est: *Ut mihi p. postemque teneatis.* — 20) Pluit rebus, Cod. A. M. Virg. Ge. IV. 81. A. M. Verba: *Non densior laere grando* accesserunt e Cod. Gu. — 21) Recens accessit haec formula cum exemplis suis e Cod. Gu. Locus Virg. est Aen. I, 386. Salustii locus huius fragmentis est addendus. — 22) Etiam haec formula cum suo exemplo apud A. M. desideratur. Locus Cic. legitur pro Cluent. c. 5. ubi plerumque mutato ordine verborum legitur: *sine scelere se posse.* Sed praeferenda est Arusiani lectio *se sine scelere posse.* — 23) Cic. pro Oppio 990. A. M. Fragm. oratt. deperditt. IV, 4. pag. 1124. Nobb. — 24) Haec quoque formula cum exemplo suo desideratur apud A. M. Exemplum legitur Cic. in Pis. I, 1. — 25) Iste omnis articulus deest in Cod. A. M. Loci primi notatio nulla est in Cod. Gu., sed oratio

sic procedit: *Quae, malum, ista ratio est, igitur ista ratio? cum statueras.* Neque repertus est locus usquam. Locus Terent. est Heaut. II, 3, 77. ubi est *narrare occipit;* Alter locus Terent. Eun. IV, 7, 10. — 26) Rebus addidi e Cod. Gu. Sal. Hist. I. 22. A. M. Fragm. lib. I, 63. Gerl. — 27) Illarum addidi e Cod. Gu. Virg. Ge. III. 184. A. M. — 28) Cic. pro Quint. 6. A. M. Quae sequitur formula: *Quicum pro cum qua,* cum suo exemplo, deest in Cod. A. M. Locus est Virg. Aen. XI, 820. seqq. Apud Virg. est: *Atque haec ita fatur.* — 29) Haec quoque elocutio cum exemplis accessit e Cod. Gu. Virg. Aen. XII, 147. ubi legitur: *Qua visa est f. p.* Sal. Iug. c. 41. fin. edd. Cort. Gerl. — 30) Huius articuli apud A. M. reliqua sunt haec: *Quid mulieris uxorem habes?* Ter. Hecy. 4. 4. 21. — 31) Cic. pro Coelio 29. A. M. Aptē edidit A. M. Codex uterque mendose apud te. — 32) Articuli huius apud A. M. haec tantum restant: *Quisque suos patiamur amores* Virg. Aen. VI. 743. Cod. Gu. exhibet, uti dedimus. Sed apud Virg. legitur: *Quisque suos patimur*

K k

Relegat illi loco¹. Virg. Aen. VII.: *Et Nymphae Egeriae memorique relegat. Relegat in illum locum.* Sal. Histor. I.²: *Relegat in paludes.*

Recordor de illo. Cic. pro Scauro³: *De te recordor. Et illum.* Virg. Aen. VIII.: *Et vocem Anchisae magni bullantque recordor.*

Resonat carmine locus⁴. Virg. Buc.: *Formosam resonare doces Amyrillida silvas.* Resonat carmine locus. Idem Aeneid. IV.: *Resonat plangoribus aether.* Resonat illo carmine illum locum. Idem Aeneid. VII.: *Inaccessas ubi solis Filia lucos Assiduo resonat cantu.*

Refugit ab illa re. Idem Aen. III.: *Refugitque ab littore templam.* Refugit illam rem. Idem Aen. VII.⁶: *Aversusque refugit Foeda ministeria.* Refugit illa sui parte. Idem Georg. II.: *Mentisque refugerit orbe.*

Recens ab illa re⁷. Virg. Aen. VI.: *Recens ab vulnere Dido.* Recens illo loco. Cic. [542] Phil. I.: *Ex his quidam Romae recenses.*

Requiesco illud tempus⁸. Virg. Buc.: *Hic tamen hanc mecum poteris requiescere noctem.* Sic Cic. pro Cluent.¹¹: *Qui cum una re et alteram diem desideraretur.* Requiesco cursum meum. Virg. Buc.¹²: *Et multata suis requierant flumina cursus.*

Recipit se ab illis locis. Virg. Georg. III.: *Quo fessus ab undis se recipit.* Recipit ex illo illum. Idem Aen. VI.: *Illum ego per flammam et mille sequentia tela Eripui his humeris medioque ex hoste recepi.*

Residunt in illam partem¹⁴. Virg. Aen. IX.: *Dum se glomerant retroque residunt in partem, quae poste caret.*

Residet illa re¹⁵. Idem Aen. I.: *Solitoque ante subnixa resedit.* Resedit in illa re. Idem Aen. VI.: *Siccaque in rupe resedit.*

Reminiscor illam rem. Virg. Aen. X.: *Et dulces moriens reminiscitur agros.*

manes. Videantur Interpp. Virg. ad istum locum. — 1) *Relegat illi loco.* Hanc formulam cum exemplo addidi e Cod. Gu. Locus est Virg. Aen. VII, 775. — 2) *Sal. Hist. I. 9.* A. M. Fragm. I, 15. Gerl. in orat. Lepidi contra Sullam, ubi editur *relegati*. Sed Cod. nostri Gramm. uterque *relegat*. — 3) *Cic. pro Scauro* 995. A. M. Fragm. orat. pr. Sc. 49. Nobb. Verba *Et illum* cum apposito exemplo desunt in Cod. Gu. Locus est Virg. Aen. VIII, 156. Legendum tamen haud dubie: *Recordor illum* in formula. — 4) *Resonat carmine locus.* Huius totius articuli apud A. M. nihil reliquum est, nisi hoc: *Resonat plangoribus aether.* Idem IV. 668. Deinde in novo articulo sequuntur: *Resonat hunc hac re* cum exemplo Virg. Aen. VII, 11. Quae omnia quam sint mutilata, nemo non videt. *Plangoribus* Cod. Gu. — 5) *Refugit ab hoc* A. M. Idem III. 536. A. M. — 6) *Rem* addidi e Cod. Gu. Idem VII. 618. A. M. — 7) Haec formula cum exemplo suo recens accessit e Cod. Gu. Locus est Virg. Georg. I, 442. — 8) *Recens ab vulnere Dido.* Idem VI. 450. A. M.

divisa formula. — 9) *Mo* addidi e Cod. Gu. Locus est Virg. Aen. I, 30. A. M. — 10) *Tempus* addidi e Cod. Gu. Virg. Buc. I, 80. A. M. — 11) *Poteras* addidi e Cod. Apud Virg. legitur *poteras*. — 12) *Sic* e Cic. — 13) *Desideraretur* Haec accesserunt e Cod. Gu. Locus est in orat. pro Cluent. c. 15: ubi legitur: *Qui cum unam iam noctem alteramque grammaticis scripulis videtur* *utque et alteram*. — 14) *Meam* addidi e Cod. Gu. Idem III. 4. A. M. — 15) *Loco* accessit e Cod. Gu. Idem Georg. III. 408. A. M. Quae sequitur formula: *Recipit ex illo* *Ullum* *Quae* in Cod. A. M. ibidem desideratur prioris exempli verba *Illam ego* *tela*. Locus est Aen. VI. 114. — 16) Haec formula cum exemplo suo accessit e Cod. Gu. Locus est Virg. Aen. IX, 689. seq. ubi praeter legimus. — 17) *Ulla* addidi e Cod. Gu. Idem I. 606. A. M. Tunc formula *Resedit in illa re* excidit in Cod. A. M. Idem VII. 180. A. M. — 18) *Rem* addidi e Cod. Gu. Idem X. 782. A. M. *Agros* uterque Cod. *mundos* *Agros* legitur apud Virg. — 19) *Re* accessit e Cod. Gu. Idem VI. 618. A. M. — 20) *Idem* III. 329. A. M. Tantum

Bitu illius rei¹⁷. Virg. Aen. XI.: *Crebra nivis ritu.*
 Refert illum facie. Virg. Aen. IV.¹⁸: *Qui te tamen ore referret.* Idem Aeneid. X.: *Nomine avum referens animo manibusque parentem.*
 Regnata illi loca, in quibus ille regnavit¹⁹. Virg. Aen. VI.: *Regnata per arva Saturno quondam.* Idem Aeneid. III.: *Terra procul vastis colitur Mavortia campis; Thraces arant; acri quondam regnata Lycurgo.*
 Reapse pro ipsa re²⁰. Cic. de Rep.: *Reapse non ratione praeceptio.*
 Recursat animo. Virg. Aen. IV.²¹: *Multa viri virtus animo multusque recursat Gentis honos.*
 Reponis in illam rem²². Virg. Aen. I.: *Sic nos in sceptrum reponis?* Repositam in illa re²³. Cic. de Signis: *Sacra quaedam more Atheniensium reposita in capitibus virginum.* Repone illi rei²⁴. Virg. Aen. VII.: *Et vinu reponite mensis.*
 Repetitum praedae pro ad praedam²⁵. Sal. Hist.: *Pirim — quo patefactum est, Remp. praedae non libertati repetitam.*
 Restitui in illum locum²⁶. Terent. Hecyr.: *Ita poetam restitui in locum.*

S.

Similis illius rei²⁷. Virg. Aen. V.: *Delphinum similes.* Similis illi. Idem VIII.: *Illum indignanti similem similemque minanti.* Sal. Cat.: *Similis ceteris efficiebatur.* Similis illi faciem. Virg. Georg. I.: *Faciemque simillima lauro.*
 Subeo illam rem²⁸. Virg. Aen. III.: *Quem subisse humeris confectum aetate parentem.* [543]
 Idem Aen. VIII.²⁹: *Haec limina victor Alcides subiit.* Subeo illi rei³⁰. Virg. Aen. VII.: *Muroque subibant.* Sic Aen. VI.³¹: *Cui deinde subibit Otia qui rumpit patriae.* Cic. Divin. in Caecilium³²: *Poteris eis oratione subire?*

pro tamen Cod. A. M. Exemplum quod sequitur accessit e Cod. Gu. Locus est Aen. XII, 348. — 19) *Regnata (illi)* Idem III. 14. A. M. Prius exemplum et alterius priorem versum omisit A. M. Prior locus est Virg. Aen. VI, 794. In Cod. Gu. est *aura* pro *arva*, quod statim erat corrigendum. — 20) *Reapse*. Recens accessit hic articulus e Cod. Gu. Locus est e Cic. De Rep. I, 2, ubi est: *Reapse, non oratione, perfectio.* — 21) *Idem IIII, 3.* A. M. *Multusque recursat Gentis honos* Cod. Gu. reliqua accesserunt e Cod. A. M. — 22) *Rem* addidi e Cod. Gu. Idem I. 253. A. M. — 23) *Reposita* Cod. A. M. Cic. de Signis 3. A. M. In Verr. Act. II. lib. IV, 3. *Scur* — (sic) pro *Sacra* Cod. Gu. — 24) *Rei* adiunxi e Cod. Gu. Virg. Aen. VII. 134. A. M. *Et deerat* apud A. M. — 25) Hic articulus recens accessit e Cod. Gu. In loco Salustii, qui fragmentis eius est adiciendus, legendum puto: *Sal. Hist. prim. Quo patefactum cat.* — 26) *Restitui in locum* Cod. A. M. Ter. Hecyr. Prolog. 21. A. M. — 27) *Rei* abest a Cod. A. M. Virg. Aen. V, 594. A. M. Deinde pro *Similis illi*

Cod. A. M. exhibet *Et illi*. Tum ita pergit Cod. Gu. *Similis illi. Idem similisque caeteris efficiebatur*; omisis interpositis. Idem VIII. 649. A. M. Sal. Cat. 14. A. M. Postrema formula cum exemplo accessit e Cod. Gu. Locus est Georg. II, 131. — 28) *Subeo illam et illi* Cod. A. M. Virg. Aen. III. 599. A. M. *Parentem* deest in Cod. Gu. — 29) Hoc exemplum deest in Cod. A. M. Virg. Aen. VIII, 362. — 30) Deest formula apud A. M. *Et VII. 161.* A. M. — 31) *Sic Aen.* — *patriae*. Haec omnia desunt apud A. M. Legitur locus apud Virg. Aen. VI, 813. In Cod. Gu. est: *cui deinde subit otio qui rumpere patria*, quae vel sine Virgilio corrigenda erant. — 32) *Cic. Divin. in Caecilium 14.* A. M. Cic. in Divin. Cod. Gu. Verba: *Poteris eis oratione subire* haud dubie mendosa sunt, licet in utroque Cod. pariter nulla cum varietate legantur. Apud Ciceronem est: *Poterisne eius orationis subire invidiam!* quae haud dubie sunt sana. Fortasse tamen Grammaticus legit: *Poteris eius orationis subire invidiae*, quod ipsum arguit et formula praeposita, et Asconii ad hunc

Kk *

Successit illi rei¹. Virg. Aen. IV.: *Nostris successit sedibus hospes*. Idem Aen. I.: *O Iuvenes, tectis succedite nostris*. Idem Aen. VII.: *Successitque gemens stabulis*. Successit illam rem. Sal. Hist. I.: *Cum murum hostium successisset*. Idem Hist. III.: *Muros successerunt*. Idem Hist. II.: *Turmam equitum castra regis succedere et properationem explorare iubet*. **Servatus periculis**². Virg. Aen. VIII.: *Saevius hospes, Troiane, periculis*. *Servati facimus*. *Servatus ex periculis*. Idem Aen. XII.: *Servati ex undis, ubi figere dona solebat*. *Servatus a periculis*. Idem Aen. V.: *Servate a peste carinam*. **Servans huius rei**³. Virg. Aen. II.: *Qui fuit in Teucris, et servantissimus aequi*. **Suadet illum facere**⁴. Virg. Aen. XII.: *Inturnam misero, fateor, succurrere fratri Suasi*. *Suadet illi*. Sal. Jugurth.: *Facile Numidae persuadet*. **Studeo illi rei**⁵. Cic. pro Coelio: *Studuit Catilinae iterum petenti*. *Studeo me praestare illis*. Sal. Catil.: *Qui sese student praestare caeteris animantibus*. *Studeo illam rem*. Cic. pro Scauro⁶: *Retineret id quod praecipue semper studuit, generis, familiae, nominis dignitatem*. Terent. Heaut.⁷: *Id cum studuisti, isti formae ut mores consimiles forent*. Idem Hecyr.: *Ut omnes mulieres eademque studeant nolintque omnia*. Idem eadem: *Studeo haec prius quam ille redeat*.

Super hac re, id est plus hac re. Virg. Aen. VIII.⁸: *Nocte super media*, id est plus media. **Super hac re**, id est de hac re. Idem Aen. I.: *Multa super Priamo rogitans, super Hectore multa*. Idem Georg. III.¹⁰: *Haec super arborum cultu pecorumque canebam Et super arboribus*. **Super hac re pro de hac re**. Idem Aen. IV.: *Nec super ipse suum molitur laude laborem*. **Super illa re pro in illa re**¹¹. Idem Buc.: *Fronde super viridi*. Idem

locum annotatio, ubi legitur: Quasi Latine dixit, ut magno ponderi subire; sed scribe potius: *Quasi translate dixit, ut m. p. s.* Additur in fine articuli exemplum hoc. Virg. Aen. III. 10. *Nostris successit sedibus hospes*, quod deest in Cod. Gu. et haud dubie ad sequentem articulum pertinet, quo transtuli. — 1) Huius totius articuli in Cod. A. M. mutilato nihil superest, nisi haec: *Successit illam Sal. Hist. III. (15.) Muros successerunt*. Loci scriptorum hi sunt. Primus locus supra a Maio indicatus. Alter est Virg. Aen. I, 627. Tertius Aen. VII, 501. In Cod. Gu. est *gemens stabulis*. Locus Salustii prior recens accedit eius fragmentis, alter legitur Hist. Fragm. III, 40. Gerl. idemque citatur a Servio ad Virg. Ecl. V, 5. *Successerunt* vulgo editur, sed Cod. Gu. *successerunt*, quod rescripsi. Tertium fragmentum nunc primum editur. — 2) Etiam hic articulus valde mutilatus est apud A. M. sic: *Servatus periculis et ex periculis*. Iam duo sequuntur exempla Virgilii, satis truncata: Virg. Aen. VIII. 188. *Hospes servate periculis*. Idem XII. 768. *Servati ex undis*. Ita A. M. Tertium exemplum cum elocutione praecedente plane deest apud A. M. Locus est Aen. V, 699. ubi est: *Servatae a peste carinae*. — 3) *Servans illius* Cod. A. M. Idem II. 427. A. M. Verba: *Qui fuit in*

Teucris addidi e Cod. Gu. — 4) Omnis hic articulus recens accessit e Cod. Gu. Virg. Aen. XII, 814. In Cod. Gu. omittitur *Suasi*, absorptum a vocabulo proxime antecedenti. Locus Salustii est Iug. c. 61. edd. Cort. Gerl. — 5) Duae priores huius articuli formulae cum exemplis suis desunt in Cod. A. M. Cic. pro Coelio c. 5, 12. ubi legitur: *Studuit Catilinae, cum iam aliquot annos esset in foro, Coelius*. Verba iterum petenti apud Cic. desiderantur. Sal. Cat. initio. — 6) Cic. pro Scauro 995. A. M. Fragm. orat. pro Sc. 4. e. Nobb. *Retinere* Cod. A. M. sed *retineret* Cod. Gu. ut prius edebatur in fragm. Verba: *generis, familiae, nominis dignitatem*, e Cod. Gu. recens accedunt. Quam inane fragmenta complendi et coagmentandi studium sit, ex hoc loco intelligitur. — 7) Ter. Heaut. 2. 4. 2. A. M. Verba: *isti formae ut mores consimiles forent* addidi e Cod. Gu. ubi tamen legitur *is formae*. Tum prior ex Hecyra locus, qui legitur Hec. II, 1, 2., desideratur apud A. M. Apud Ter. est eadem aequae. Alter locus est Hecy. 2. 2. 20. indicante Maio, ubi Editores plerique *ut redeat*, sed Codd. Bentl. *huc redeat*. — 8) Virg. Aen. VIII. 61. A. M. Verba: *id est plus media* adieci e Cod. Gu. — 9) *Id est de his* Cod. A. M. Idem I. 750. A. M. Idem Aen. IV. Cod. Gu. Verba: *super Hectore*

Aen. I.: *Stratoque super discumbitur ostro*. Idem Aen. VI.¹²: *Gemina super arbore si-*
dunt. Super illam rem. Idem Aen. I.: *Saeva sedens super arma*.
 Subter illam rem.¹³ Virg. Aen. III.: *Alpheum fama est hac Elidis amnem Occultas egisse vias*
subter mare. Idem Aen. IX.: *Ferre iuvat subter densa testudine casus*.
 Sub hac re pro in hac re.¹⁴ Virg. Aen. VII.: *Curvam servans sub imagine falcem Saturnus-*
que senex. Sub hanc rem pro ad hanc rem. Virg. Aen. V.¹⁵: *Oculosque sub astra tene-*
bat. Idem Aen. II.: *Postesque sub ipsos nituntur gradibus*. Idem Aen. III.¹⁶: *Tu secreta*
pyram tecto interiore sub auras Erige. Sub hanc rem, prope hanc rem. Idem Aen.¹⁷ I.:
Et sub noctem cura recursat. Cic. de Domo sua: *Frumentum clausum continebant, ut sub*
novum mitterent. Sub hac, prope hanc. Virg. Georg. III.¹⁸: *Eurydicenque suam [544]*
iam luce sub ipsa Respexit. Sub illam rem coegit. Idem Aen. VII.: *Totamque sub arma*
coactam Hesperiam. Sub illam rem removit. Sal. Hist. I.¹⁹: *Et stationes sub vineas remove-*
bat. Sub hac re subiicit, pro sub hac re crescit. Virg. Georg. II.²⁰: *Laurus Parva sub in-*
genti matris se subiicit umbra. Sub illam rem locatum. Nove Sal. Hist. IV.²¹: *Dolia cum*
sub trabes locata vitibus aut virgis vincebant.
 Suppeditat hac re.²² Cic. in Siciliensi: *Coriis, tunicis, frumentoque suppeditabat*. Suppeditare
 sumptibus volo.²³ Ter. Heaut.: *Nam si illi pergo suppeditare sumptibus*. Suppeditator hac
 re.²⁴ Cic. in Catil. II.: *Sed si, omissis his rebus, quibus nos suppeditamur, eget ille*.
 Satur illius. Terent. Adelph.²⁵: *Postquam intus sum omnium rerum satur*. Saturatus illam rem.²⁶
 Virg. Aen. V.: *Necdum antiquum saturata dolorem*. Saturatus illa re.²⁷ Idem Aen. VII.:
Odiis aut easaturata quievi.

multa desunt in Cod. Gu. — 10) Idem Ge. III. 559. A. M. Verba: *pecorumque — arboribus* et interposita accesserunt e Cod. Gu. Quae iam recurrit formula: *super hac re pro de hac re* e Cod. Gu. est, sed omit-
 tendi videtur, nisi forte legendum: *pro ad hanc rem*. Locus est Aen. IV, 273. ubi legitur: *tuum moliris*. — 11) *Super illa pro in illa* A. M. *Super illam rem pro in illam rem* Cod. Gu. quod ex sententia Gramm. corrigendum erat. Idem Ecl. I. 81. A. M. Idem Aen. I. 700. A. M. — 12) Hoc exemplum accessit e Cod. Gu. Locus est Aen. VI, 203. Formula quae sequitur accessit e Cod. Gu. Idem in eodem (libro I.) 295. A. M. — 13) Integer hic articulus accessit e Cod. Gu. Prior locus est Aen. III, 694. Alter est Aen. IX, 514. — 14) Haec elocutio cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Virg. Aen. VII, 179. — 15) *Sub hac pro ad hanc* A. M. Idem V. 853. A. M. Exemplum quod sequitur deest apud A. M. Locus est Aen. II, 442. — 16) Idem III. 494. A. M. *Pryam* Cod. Gu. sed corr. in margine. — 17) *Sub hanc prope hanc* A. M. Idem I. 662. A. M. Exemplum e Cic. orat. pro Domo deest in Cod. Gu. Ibidem deest formula: *sub hac prope hanc*. — Cic. de Domo sua 5. A. M. — 18) Virg. Ge. III. 490. A. M. Formula quae sequitur: *Sub illam rem coegit* deest in Cod. A.

M. Idem Aen. VII. 43. A. M. Quae iam sequuntur in hoc articulo, desunt omnia in Cod. A. M. — 19) Recens accedit hoc fragmentum Salustio. — 20) Virg. Ge. II, 19. — 21) Etiam hic locus in fragm. Salustii nondum legitur. Scribendum fortasse *Dolia, quae*. — 22) *Suppeditat rebus* Cod. A. M. Cic. in Sic. 2. A. M. In Verr. II, lib. II, 2. ubi legitur *suppeditato*. Cod. A. M. *suppeditat*. Apertum est, Grammaticum voluisse verbum finitum, non participium; quare statuendum est, eum corrupto exemplo Ciceronis codice fuisse usum. — 23) Haec formula desideratur apud A. M. Ter. Heaut. 5. 1. 57. A. M. *Illis sumptibus* in exemplo ediderat A. M., sed pronomen neque in Cod. Gu. neque apud Terentium legitur. — 24) *Suppeditator his* Cod. A. M. Cic. in Cat. II. 11. A. M. Apud Cic. editur *suppeditamus*. Sed *suppeditamur* fuit antiqua lectio, quae revocanda erit, etiam iudice A. Maio, qui notat ad h. l. veterem Cic. scholiastam illo Cat. or. loco passivum tueri. — 25) Ter. Adel. 5. 1. 3. A. M. *Postquam sum intus* hoc ordine Cod. Gu. — 26) *Rem addidi* e Cod. Gu. Virg. Aen. V. 608. A. M. *Nedum* Cod. A. M. *Nec dum* divisim Cod. Gu. — 27) *Saturatus hac* Cod. A. M. Idem VII. 298. A. M. *Exaturata* Cod. Gu.

Sciens huius rei¹. Salust.: *Sciens horum*. Idem Histor. II.: *Belli sane sciens*. Scit illas res. Virg. Aen. XII.: *Scire potestates herbarum visumque medendi Maluit*.
 Scit his rebus. Terent. Eun.²: *Videt honestam virginem Et fidibus scire*. Scientem³ te faciam. Terent. Heaut.: *Nam te scientem faciam, quicquid egero*.
 Subgredior illum locum⁴. Sal. Hist. IV.: *Stolide castra subgressus*.
 Suetus his rebus⁵. Sal. Hist. II.: *Genus militum suetum a pueritia latrocinii*. Idem ibidem: *Genus hominum vagum et rapinis suetum magis quam agrorum cultibus*.
 Sapor illius rei⁶. Virg. Georg. IV.: *Proderit et tunsum gallae admiscere saporem*. Sapor iuxta illam rem. Sal. Hist. IV.: *Sapor iuxta fontes dulcissimos*.
 Satagit illarum rerum⁷. Terent. Eun.: *Et si is quoque suarum rerum satagit*.
 Sponsa mihi est. Terent. Eun.⁸: *Sponsa mihi est*.
 Stat in illo habitu. Virg. Aen. VIII.⁹: *Stabat in egregiis Arcentis filius armis*. Stat hac, id est favet nostrae parti. Idem Aen. XII.: *Ne qua meis esto mora; Iupiter hac stat*.
 Siste huc. Virg. Aen. III.¹⁰: *Annam, cara mihi nutrix, huc siste sororem*. Siste his. Idem Aen. XI.¹¹: *Hic Dea se primum rapido pulcherrima nisu Sistit*.
 Supervenio illis. Virg. Buc.¹²: *Timidisque supervenit Aegle*.
 Sublego tibi¹³. Virg. Buc.: *Vel quae sublegi tacitus tibi carmina nuper*. [545]
 Subligo illi parti. Virg. Aen. VIII.¹⁴: *Tum lateri atque humeris Tegeaeum subligat ense*.
 Subnecto illi parti¹⁵. Virg. Georg. III.: *Cervici subnectite*.
 Secundat illam rem¹⁶, id est secundam et prosperam facit. Virg. Aeneid. III.: *Rite secundarent visum*.

Salio per illam rem. Virg. Georg. II.¹⁷: *Uctos saliere per utres*.

1) Duae formulae iam sequentes cum exemplis suis desunt in Cod. A. M. Prior Salustii locus non invenitur, nisi forte legendum sit *sciens locorum*, ut est Lug. c. 85. edd. Cort. Gerl. In altero Sal. exemplo Cod. Gu. exhibet: *Bellica nesciens*, quod facit contra sententiam Grammatici. Legendum *Belli sane sciens*, quod ipsum fragmentum affertur libro non significato a Commentatore Cruquiano in Horat. Epp. I, 15. Locus Virg. est Aen. XII, 396. ubi recte legitur: *usumque medendi*, quod ipsum Grammatico reddendum. — 2) *Rebus* addidi e Cod. Gu. Ter. Eun. 1. 2. 53. A. M. *Vidit* Cod. Gu. Apud Ter. est: *Forma videt honesta virg.* Fortasse legendum est *Forma — honestam*; sed cf. Benti. ad hunc locum. — 3) Male apud A. M. legitur: *Sci-ent e te faciam quicquid egero*. Ter. Heaut. 4. 8. 33. omissa formula. — 4) Hic articulus deest in Cod. A. M. Locum Sal. adde eius fragmentis. — 5) *Rebus* deest in Cod. A. M. Sal Hist. II. 2. A. M. Fragment. II, 7. Gerl. Pro *militum* Cod. Gu. exhibet *multum*. Locus qui sequitur fragmentis Salustii recens accedit. — 6) Qui iam sequuntur integri quattuor articuli desunt apud A. M. Virg. Ge. IV, 267. Locus Salustii nunc primum

evulgatur. — 7) Ter. Eun. Non est Eunuchi, sed Heaut. locus II, 1, 13. ubi vide Benteium. — 8) Apud Ter. Eun. V, 8, 6. legitur *Scis sponsam mihi*. Phorm. IV, 8, 52. *Quae sponsa est mihi*. Fortasse legendum apud Grammaticum: *Sponsam mihi scis*, in exemplo quidem. — 9) Virg. Aen. VIII, 581. Formula quae sequitur sic comparata est in Cod. Gu. *Stat adest favet n. p.*, quod sine mora corrigendum erat: *Stat hac id est favet n. p.* Tum in exemplo legitur: *Iupiter adstat*, quod pariter haud cunctanter correxi. Ceterum apud Virg. XII, 565. est: *Ne qua meis esto dictis mora; Iupiter hac stat*. — 10) Virg. Aen. III, 634. A. M. — 11) Haec formula cum exemplo suo deest apud A. M. Pro verbis: *pulcherrima nisu Sistit* in Cod. Gu. est: *pulcherrimi insistit*, quod non dubitavi corrigere. Locus est Aen. XI, 853. — 12) Idem Ecl. VI, 20. A. M. Notat ad hunc demum locum A. M. in Codice suo semper laudari Virgilii Bucolica, sed sibi commodius visum, citare Eclogas. Ea non est fides, quae decet Editorem principem. — 13) Deest hic articulus apud A. M. Locus est Virg. Ecl. IX, 21. — 14) *Subligat illi*, om. parti. Cod. A. M. Idem Aen. VIII, 549. A. M. *Tegeum* Cod.

- Securus huius rei. Virg. Aen. VII.¹⁸: *Securi pelagi atque mei.*
 Siccus hac re. Virg. Aen. VIII.¹⁹: *Et siccum sanguine guttur.*
 Sacer Deo illi. Virg. Aen. XII.²⁰: *Forte sacer Fauno foliis oleaster amaris.*
 Sparge illud²¹. Virg. Buc.: *Sparge, marite, nuces, Sparge illo illud.* Cic. pro Cluent.: *Guttam aspergit huic bulbo.*
 Sentio de te bona. Cic. in Catil. III.²²: *Qui omnia de Rep. praeclara atque egregia sentiret.*
 Sensi crimen ex illo²³. Cic. pro Syll.: *Addidit me idcirco mea lege ex illo ambitu sensisse.*
 Statuo illum capite in terram²⁴. Terent. Adelph.: *Sublimem medium abriperem et capite primum in terram statuerem.*
 Spectatus ab aetate²⁵. Virg. Aen. IX.: *Neve haec nostris spectentur ab annis.*
 Sancio peccatum supplicio²⁶. Cic. pro Sylla: *Noli observantiam sancire poena.*
 Sitiens illius rei. Cic. pro Sylla²⁷: *Sitientem me virtutis tuae.*
 Sub praepositio geminata²⁸. Idem de praetura urbana: *Sub imperium P. R. ditionemque subiunxit.*
 Subsedit illam rem. Virg. Aen. XI.²⁹: *Devictam Asiam subsedit adulter.* Subsedit hac re³⁰. Idem Aeneid. V.: *Galeaque ima subsedit Acestes.* Subsedit in hoc loco. Cic. pro Milone³¹: *Subsedendum aliquo in loco Miloni.*

T.

- Tenus hac re. Virg. Aen. II.³²: *Capulo tenus.* Idem Aen. III.: *Pube tenus.* Cic. pro Deiotaro: *Tauro tenus regnare iussus.* Tenus huius rei³³. Virg. Georg. III.: *Et crurum tenus a* [546]

A. M. *Tegeaeum* Cod. Gu. *Tegeaeum* apud Virg. quod rescripsi. — 15) Deest hic articulus apud A. M. Virg. Georg. III. 167. ubi est *Cervici subnecte*. — 16) Hic quoque articulus deest apud A. M. Locus est Virg. Aen. III. 36. ubi *visus* editur. — 17) *Rem* deest in Cod. Gu. Idem Ge. II. 384. A. M. *Uros* mendose legitur in Cod. A. M. — 18) *Rei* deest in Cod. Idem Aen. VII. 304. A. M. *Atque mei* addidi e Cod. Gu. ubi *atque mihi*. — 19) *Siccus* hac Cod. A. M. omisso v. re. Idem VII. 261. A. M. — 20) *Deo* omittit Cod. A. M. Idem XII. 766. *Amoris* Cod. A. M. — 21) Proximae duae formulae desiderantur in Cod. A. M. Virg. Buc. VIII. 30. Locus Cic. est orat. pro Cluent. c. 26, 71. — 22) *Cic. in Cat.* III. 2. A. M. *Quod omnia* Cod. A. M. Recte *Qui omnia* Cod. Gu. cum add. Cic. — 23) Haec formula cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Locus Ciceronis est orat. pro Plancio c. 34, 83. ubi legitur: *mea lege exsilio sanxisse*. Sed conf. Garatonium apud Wunderum ad hunc Cic. locum. — 24) *Statuo in illam* Cod. A. M. Ter. Adel. 3. 2. 18. A. M. *Sublimem* Cod. A. M. — 25) Haec quoque formula cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Virg. Aen. IX. 235. — 26) Etiam hic

articulus deest apud A. M. Locus Cic. est pro Plancio 19, 47. — 27) *Sitientem* hac scriptura utroque Cod. A. M. *Rei* addidi e Cod. Gu. Tum Cic. pro Sylla Cod. uterque, sed indicante Maio locus legitur in orat. Planciana c. 5. — 28) Voc. *praepositio* addidi e Cod. Gu. Idem de Praetura urbana 21. A. M. Cic. de Imp. Pomp. Cod. Gu. Similis formula saepe apud Ciceronem legitur, quapropter credibile est, Grammaticum memoria falsum, citasse ex Manibiana, quod ex Verrinarum Act. II. lib. 1. citandum erat. Nam Angeli Maii epitomator haud indoctus de suo mutasse videtur loci notam. Potest tamen fieri, ut, quod saepe factum vidimus, unum exemplum cum alterius nota omissum sit. — 29) *Rem* deest in Cod. A. M. Virg. Aen. XI. 268 A. M. — 30) Haec formula cum exemplo suo deest apud A. M. Virg. Aen. V. 498. — 31) *Subsedit in illo* Cod. A. M. Cic. pro Milone 19. A. M. Fortasse legit apud Ciceronem ita Grammaticus: *Sic Miloni* — *subsidendum aliquo in loco atque expectandum fuit*. Vulgo ibi desunt verba *aliquo in loco*. — 32) Virg. Aen. II. 553. A. M. Et III. 427. A. M. Cic. pro Deiot. 13. A. M. — 33) *Rei* addidi e Cod. Gu. Virg. Georg. III. 53. A. M. Et

mento palearia pendent. Idem Aen. X.¹: Cui laterum tenuis hispida nanti Spumea caeruleos sub pectore murmurat unda. Tenuis hac, id est, hucusque. Virg. Aen. V.²: Hac celebrata tenuis sancto certamina patri. Idem Georg. II.: Haec tenus arborum cultus et sidera coeli; Nunc te, Bacche, canam.

Temperare huius rei. Terent. Phorm.³: Rei foret aut infamiae temperans. Temperat ab hac re. Virg. Aen. II.: Temperat a lacrymis. Temperat sibi a periculo. Idem Georg. I.: Iam sibi tum a curvis male temperat unda carinis. Temperat huic. Cic. de M. Marcello: Animum vincere et iracundiam cohibere, victui temperare.

Triumphat de illo. Cic. de Imperio Pompeii⁴: Triumphavit Lucius Muraena de Mithridate. Triumphat illud. Terent. Eun.: Id vero serio triumphat. Triumphatus, de quo triumphatum est⁵. Virg. Aen. VI.: Ille triumphata Capitolia ad alta Corintho Victor aget currum.

Trepidus de hac re. Virg. Aen. VI.⁶: Corripit hic subita trepidus formidine ferrum Aeneas. Trepidus huius rei⁷. Idem Aeneid. XII.: Illae intus trepidae rerum.

Tolero illam rem⁸. Virg. Aen. VIII.: Cui tolerare colo vitam tenuique Minerva Impositum. Sal. Catil.: Quae primum ingentem sumtum stupro corporis toleraverat.

Trado te in illam rem. Terent. Phorm.⁹: Tradere hominem in otium. Cic. Philipp. II.: At tu te in disciplinam meam tradideras, domum meam ventitatas. Trado te illi¹⁰. Virg. Aen. XI.: Tradit equum comiti.

Tremet illam partem¹¹. Virg. Georg. III.: Micat auribus et tremet artus. Tremet illud pro timet¹². Idem Aen. III.: Sonitumque pedum vocemque tremisco. Tremet illa. Idem Aen.

VII.¹³: Tartaream intendit vocem, qua protinus omne Intremuit nemos.

Tenax huius rei. Virg. Aen. IV.¹⁴: Tam ficti praeque tenax.

crurum Cod. Gu. Et omisit A. M. — 1) Idem Aen. X. 210. A. M. Verba: Spumea caeruleos — unda et interposita desunt in Cod. A. M. Sed excidit etiam tertius versus, his interpositus: Frons hominem praefert, in pristim desinit alvus. — 2) Hoc exemplum deest apud A. M. Locus est Virg. Aen. V, 603. Tum Idem Georg. II. 1. A. M. Verba: Nunc te, Bacche, canam accesserunt e Cod. Gu. — 3) Ter. Phor. 1.5.41. A. M. Aut famae legitur apud Terentium. Tum pro verbis Temperat ab hac re apud A. M. leguntur Et ab hac re, uncis inclusa. Virg. Aen. II. 8. A. M. Virg. Aeneid. V. Cod. Gu. Temperat Cod. uterque, sed temperet apud Virg. Praepositio a in exemplo deest Cod. Gu. Quae abhinc in hoc articulo sequuntur, desunt in Cod. A. M. Loci sunt: Virg. Georg. I, 360. ubi a praep. ab aliquot edd. omittitur; Cic. pro Marcello cap. 3. ubi editur: Animum vincere, iracundiam cohibere, victoriam temperare. Apertum est, Grammaticum voluisse victoriae temp. quod ipsum Ciceroni reddendum esse iudico. — 4) Cic. de imp. Pomp. 3. A. M. Id est pro lege Manil. c. 3. Murena Cod. A. M. Tum pro Triumphat illud Cod. A. M. Et illud. Ter. Eun. 3. 1. 3.

A. M. Vero omiserat A. M. qui in Cod. suo pro serio invenit servo. — 5) De quo serio triumphatum est Cod. Gu. male repetita ex supp. voce serio. Virg. Aen. VI. 837. A. M. Capitolio Cod. A. M. Verba Victor aget currum accesserunt e Cod. Gu. — 6) Trepidus hac A. M. Idem in eodem 290. A. M. Verbum Corripit addidi e Cod. Gu. — 7) Rei deest in Cod. A. M. Idem XII. 589. A. M. — 8) Integer hic articulus deest in Cod. A. M. Locus Virg. est Aen. VIII, 409. Sal. Cat. cap. 24, 3. de cuius loci vera explicatione adeas Kritizium in nuperrima Salustii editione, qui eius generis multa praeclare tractavit. Legitur autem apud Salustium: Quae primo — toleraverant. — 9) Rem deest in Cod. A. M. Ter. Phor. Prol. 2. A. M. ubi plerumque editur Transdere, male. Tum Cic. Phil. II, 2. Ac tu te Cod. A. M. At enim te est in edd. Cic. Verba: domum meam ventitatas adieci e Cod. Gu. — 10) Formula haec cum exemplo suo deest in Cod. A. M. Locus est Virg. Aen. XI, 710. Cod. Gu. exhibet Tradite eum comiti, sed e in eum transcriptum. — 11) Partem deest in Cod. A. M. Virg. Ge. III. 84. A. M. — 12) Pro timeo Cod. A. M. Idem Aen. III. 648. A. M. Sonitumque pe-

Transscribo illi¹⁵. Virg. Aen. V.: *Transscribunt urbi matres.* Idem Aen. VII.: *Et transscribis sceptrum colonis.*
 Tibi factum pro a te. Virg. Aen. VI.¹⁶: *Nihil o tibi, amice, relictum.*
 Transformat in faciem. Virg. Aen. VII.¹⁷: *In cultus sese transformat aniles.* [547]
 Taedet harum rerum¹⁸. Terent. Eun.: *Taedet cotidianarum me formarum.* Sal. Iug.: *Dum me civitatis morum piget taedetque.*
 Transductus illam rem¹⁹. Salust. Hist. II.: *Parco legio flumen transducta castra dilatavit.*
 Traducor ad hoc faciendum²⁰. Cic. in Divinat.: *Qui me ad defendendos homines ab adolescentia dedissem, tempore atque officio coactus ad accusandum traducerer*
 Transmitto illa re. Salust. Hist. II.²¹: *Suos Equites hortatus vado transmisit.*
 Truncus huius rei. Virg. Georg. IV.²²: *Et visenda modis animalia miris Trunca pedum primo.*

V.

Utor illo. Virg. Aen. XII.²³: *Uttere sorte tua.* Utor illud. Terent. Adelph.²⁴: *Mea quae praeter spem evenere, utantur, sine.* Idem Andria²⁵: *Quae convenere, in Andriam fatetur transtulisse atque usum pro suis.* Idem Heaut.²⁶: *Quod illis aetas mira ad haec utenda idonea est.* Cicero Sicil.²⁷: *Quae bona is qui testamentum fecerat aliquando antequam est mortuus, huic Heraclio omnia utenda ac possidenda tradiderat.*
 Vacuus hac re²⁸. Salust. Hist. I.: *Vacuam istam urbibus militari aetate.* Cic. Philipp. I.: *Vacui metu esse debemus.* Vacuus ab hac re. Idem²⁹: *Ab odio, amicitia, ira, misericordia vacuum esse decet.* Vacuus illius rei. Sal. Iug.: *Uter frugum vacuos*³⁰. Vacat hac re. Virg. Aen. III.: *Hoste vacare domos.*

dumque vocemque mendose Cod. Gu. — 13) *Idem VII.* 514. A. M. Pro *Intremuit* apud Virg. editur *Contremuit*. — 14) *Rei* deest in Cod. A. M. *Idem III.* 188. A. M. *Tum* deest in Cod. Gu. — 15) Articulus hic recens accessit e Cod. Gu. Virg. Aen. V, 750. Alter locus est Aen. VII, 422., ubi est: *Et tua Dardaniis transscribi sceptrum colonis.* — 16) *Idem VI.* 509. A. M. *Relictum est* Cod. Gu.; sed *est* abest in Cod. Gu. et edd. Virg. — 17) *Idem VII.* 416. A. M. *In voltus* apud Virg. editur. — 18) Deest hic articulus apud A. M. Ter. Eun. II, 3, 6, ubi est *quotidianarum harum form.*; idemque videtur voluisse Grammaticus. Sal. Iug. c. 4. edd. Cort. Gerl. — 19) Etiam haec formula cum exemplo suo deest apud A. M. Locum Salustii, qui corruptus est, adde huius fragmentis. — 20) Etiam haec elocutio cum exemplo accessit e Cod. Gu. Ciceronis locus est Div. in Caec. c. 2, 4. — 21) *Sal. Hist. II.* 9. A. M. *Fragmm.* II, 49. Gerl. *Suo* Cod. Gu. — *Transmittit* edebatur ante A. Maium. — 22) *Virg. Ge. III.* 310. A. M. *Et visenda* desunt in Cod. A. M. *Primo* deest in Cod. A. M. — 23) Haec elocutio cum exemplo suo desideratur apud A. M. Locus est Virg. Aen.

XII, 932. — 24) *Ter. Adel.* 5. 3. 29. A. M. *Utentur* Cod. A. M. *Sine* om. idem. — 25) Exemplum hoc deest in Cod. A. M. Ter. Andr. Prol. 13. *Convenire* Cod. Gu. — 26) Etiam hoc exemplum desideratur apud A. M. Locus est Heaut. I, 1, 81. ubi legitur: *Quod illa aetas magis ad haec utenda idoneast.* Fortasse Gramm. pro *magis* ad haec legit: *mire ad haec.* — 27) *Cic. in Sicil.* 18. A. M. *Heraclio* Cod. A. M. Sed *Heraclio* Gu. cum edd. apud Cic. Ceterum verba: *Quae bona is qui testamentum fecerat aliquando antequam est mortuus, huic* desunt in Cod. A. M. Apud Ciceronem l. c. paucis mutata leguntur: *Quae bona is, qui testamentum fecerat, huic Heraclio, ante aliquando, quam est mortuus, omnia utenda ac possidenda tradiderat.* — 28) Deest hic omnis articulus apud A. M. Salustii locus eius fragmentis est adiciendus, fortasse sic legendus: *Vacuam istam urbem hominibus militari aetate.* Ciceronis locus legitur Philipp. I, 10, 25. — 29) *Idem* mendose Cod. Gu. Locus est e Bello Cat. c. 51. ex orat. Caesaris init. *Vacuus* est apud Sal. — 30) Apud Sal. Iug. c. 90. edd. Cort. Gerl. haec leguntur: *Ager autem aridus et frugum vacuus.*

Usque sub illam rem¹. Virg. Georg. I.: *Usque sub extremam brumae intractabilis imbrem.*
 Victus illa re². Virg. Aen. XII.: *Victus amore tui, cognati sanguine victus.*
 Urbs et nomen plurale subiunctum³. Virg. Aeneid. X.: *Quique urbem liquere Coas.* Cic. de
 Signis : *Urbem Syracusas maximam esse Graecarum.*
 Volutans suis genibus⁵. Virg. Aen. X.: *Genua amplectans genibusque volutans Haerebat. Ge-
 nua advolvebantur.* Idem.

Locus Virg. est Aen. III, 123. — 1) *Usque sub*, omm. *illam rem*, Cod. A. M. *Virg. Ge. I.* 211. A. M. *Intr-
 etabilis* Cod. A. M. — 2) *Re* deest apud A. M. *Idem*
Aen. XII. 29. A. M. Verba: *Victus amore tui* desunt
 apud A. M. *Victus amor — cognati* (sic) Cod. Gu. Apud
 Virg. est cognato. — 3) *Urbs et nomini plurali subiun-
 ctum* Cod. A. M. male. *Idem X.* 168. A. M. *Quibus ur-
 bem* Cod. uterque. Recte iam A. M. rescripsit *Quique*,
Casas Cod. Gu. *Eoas* Cod. A. M. — 4) *Cic. de Signis*
 52. A. M. In Verr. Act. II. lib. IV, 52. *Graecorum*
 Cod. A. M. *Graecarum urbium* editur apud Cic. —

5) Etiam extremus hic articulus deest apud A. M. Loci
 duo Virgilii in unum coniuncti videntur. Aen. III, 607.
Genua amplexus genibusque volutans Haerebat; et
Aen. X. 523. *Et genua amplectens cet.* Nisi forte *Ge-
 nua amplectans* nihil est nisi error librarii. Cuiusnam
 autem sit locus tertius *Genua advolvebantur*; cuius for-
 mulae aliquot exempla apud plures leguntur scriptores,
 pro certo dicere non possum. Virgiliū non est, neque
 esse potest. Omnino etiam in Codice Gud. finis libri
 mutilatus videtur.

MAXIMI VICTORINI

LIBELLI TRES:

DE RE GRAMMATICA. DE CARMINE HEROICO.

DE RATIONE METRORUM.

M A Z I M I V I C T O R I N I

LIBELLI TRES:

DE REGIMINALIA DE CARMINE HERCICCO

DE RATIONE METROUM

PRAEFATIO EDITORIS.

Sequitur iam Maximus Victorinus, de cuius vita ac scriptis haud admodum plura constant, quam de Arusiano Messo. Nominat in primo libello in segmento de verbo sub finem Donatum; in altero autem libello, in segmento de generibus carminis dactylici ait: *Nostra memoria Eusebii de metris Pentameter, inquit, et tetrameter*. Lactantium Firmianum de metris scripsisse non constat; nisi forte intelligitur liber, qui teste Hieronymo in catalogo scriptorum ecclesiasticorum inscriptus erat *Grammaticus*. In tertio vero opusculo Albinus de metris citatur, qui utrum sit idem Albinus, ad quem inscriptus est libellus Servii *centimetrum* dictus, necne sit, magnopere dubium est. Exstat etiam Symmachi ad Albinum quondam epistola lib. VIII, 25.

Duo priora, quae iam sequuntur opuscula, in Editione Adami Petri Basileensi 1527. *Marii Victorini Afri* nomen prae se ferunt, qui potius est alter ille Victorinus, cuius opuscula in Putschiana collectione habentur. Tam in eadem Petri editione tertii opusculi, inscriptio *Maximi* praenomen exhibet, qua eadem inscriptione praeditus est ille libellus in Codice Bobiensi. Sed eadem regnat, ut mihi videtur, in omnibus his opusculis dicendi ratio, idem orationis tenor, eadem doctrina grammatica, quae haud admodum est insignis.

In emendandis autem his tribus opusculis duobus usus sum Codicibus et una Editione Adami Petri Basileensi, quam supra dixi. Codex, qui in duobus prioribus opusculis auxilium tulit, asservatur in bibliotheca Gothana, chartaceus, cuius conferendi negotium in se suscepit benignissime Dübnerus, Vir Clarissimus, in Gymnasio Gothano litterarum doctor publicus. Est ille Codex formae maximae numero 707. signatus, continetque permulta. Incipit a Carmine in novem Musas, quod in Anthologia Latina

legitur, cuiusque est initium: *Clio gesta canens*. Tum sequitur Horatii ars poetica; in fine est subscriptio: *Sebastianus Brant 1470 vel 1476*. Tum post Antonii Romani carmen sequitur Ovidii epistola Sapphus ad Phaonem. Deinde rursum aliquot Antonii Romani carmina, tum versus Leonini, qui dicuntur, de statu ebriorum, tum Cento Virgilianus Hieronymi Paduani de saeva Iudaeorum rabie et amara Christi passione. Postremo post aliquot plagias quas plura Grammaticorum scripta leguntur, inter quae etiam duo ista priora Victorini opuscula, quae tamen solum Victorini nomen prae se ferunt, nullo praenomine assignificato. Plus hic codex mihi attulit utilitatis, quam expectaram. Nam permultas quidem exhibet interpolationes, sed ita apertas, ut dubitatio nulla oriri posset critico vel parum exercitato. Sed in complurimis locis unice veram Grammatici manum satis luculente ostendit, quibus in locis eum sequi non dubitavi.

Tertium vero opusculum, quod est de ratione metrorum, ex Codice Sancti Columbani Bobiensis integerrime restitutum praedit. Idem Codex est idem, ex quo Claudium Sacerdotem proxime publici iuris faciet Vir Clarissimus Eichensfeldius, in bibliotheca Vindobonensi publica custos meritiissimus. Vetustissimus ille Codex in huius opusculi fronte gerit inscriptionem hanc, quam in notis descripsi, ubi praenomen *Martini* disertissima legitur. Recte igitur fecisse videtur Putschius, quod haec tria parva opuscula Martini Victorini nomine communiter insignivit.

Quanto emendatiora autem haec opuscula iam prodeant, quam ea apud Putschium habentur, iudicent alii. Ego scio, esse immutata, ut, si veram scripturam contineat mea recensio, Putschiana et omnes priores plane nullius amplius pretii esse possint. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Idibus Augusti MDCCCXXI.

Quanto emendatiora autem haec opuscula iam prodeant, quam ea apud Putschium habentur, iudicent alii. Ego scio, esse immutata, ut, si veram scripturam contineat mea recensio, Putschiana et omnes priores plane nullius amplius pretii esse possint. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Idibus Augusti MDCCCXXI.

MAXIMI VICTORINI [1937]

DE RE GRAMMATICA LIBER¹

1. **Ars uniuscuiusque rei est scientia. Artium genera sunt tria. Animi tantum, ut Poetice, Musice, Astrologia, Grammaticae, Rhetorice, Iuris scientia, Philosophia². Corporis, ut iaculatio, saltus, velocitas, oneris gestamen. Animi et corporis, ut rursus cultus, Palaestra, Medicina, Mechanice, Tectonice³. Quaedam sunt⁴ ex his quas veteres aliis nominibus disgregaverunt⁵, in *κακοτεχνία*, *ψευδοτεχνία*, *ματαιοτεχνία*⁶. *Κακοτεχνία* siquidem a malicioso fastu, in id quod persuadere⁷ quaerit intenta, plerumque ad pervertendam nititur veritatem. *Ψευδοτεχνία* vero, quae animos hominum sensusque quadam specie veritatis illudit, veluti est pictorum et praestigiatorum⁸. *Ματαιοτεχνία*⁹, quae difficiles quidem res, non tamen¹⁰ usui necessarias, facit, veluti sunt sphaeropaectae¹¹, funambuli, caeterique huiusmodi.**

De Grammatica¹²

2. Grammatica est scientia interpretandi poetas; et¹³ recte loquendi scribendique ratio, dicta ἀπὸ τῶν γραμμάτων, id est, ab his literis, unde¹⁴ incipere debet. Quidam eam a voce coeperunt; alii a literis; alii a syllabis; alii a casibus: nos autem a definitione¹⁵, qui tanto melius utique incipimus, quam qui a voce¹⁶, vel a literis incipiunt. Nam vox naturalis est, et sine Grammatica communis etiam cum imperitis.

1) Marci Victorini Afri, viri eruditissimi, de Re Grammatica liber. Pe. Incipit liber Victorini Cod. Goth. — 2) Poeticae, Musicae, Astrologiae, Grammaticae, Rhetoricae, Iurisscientiae, Philosophiae Putsch, cui consentiunt Go. et Pe. nisi quod Go. philosophia exhibet. Genitivus plane absonus. — 3) mechanicae tectonicae Cod. Go. mechanice tectonice Pe. — 4) Quidam tamen ex his vet. Pe. Putsch. Quae sunt ex his quae vet. Go. quorum emendatio facilis. — 5) Discrepaverunt Cod. Go. Graeca quae sequuntur in Cod. Go. Latinis litteris scripta sunt. — 6) Metatechnia Go. ματαιοτεχνία Pe. Corr. Putsch. Tum in Cod. Go. sequuntur haec. *Kakot.* quae est? oratoria, quae (sic) *kakotechnia* siquidem cet., quae sedulam interpolatoris manum satis arguunt. — 7) *Persuaderi* Pe. Putsch. Recte actum tuetur Go. — 8) *Praestrigiatorum genus* ex in-

terpretatione Go. — 9) *Metatechnia* Go. *ματαιοτεχνία* Pe. — 10) *Non tam* Pe. Go. — 11) *Spiropatae* Putsch. *speropecte* Go. ex quo facilis fuit emendatio *sphaeropaectae* i. e. *σφαίροπαῖται*. Vocem Graecam plane omisit Pe. Ceterum Cod. Go. ut puta veluti, quae ubertas debetur interpolatori. — 12) Haec inscriptio deest in Pe. et Putsch. Maiusculis litteris rubris eam exhibet Go. — 13) *poetas*; aut Putsch.: *Poetas atque Historicos* ut Pe. *poetas atque historias* et Go. Interpolatoris vestigia aperta sunt. Tum scribendi loquendique Pe. Putsch.; meliorem ordinem praebuit Go. — 14) *A quibus* Pe. Putsch. — 15) *A divisione* Pe. *A diffinitione* qui tñ melius Go. — 16) *Quam qui a definitione vel a litt.* Pe. Go. nisi quod Go. *diff.* Tum incipimus. Nam Pe. Go. Error debetur aberranti librarii oculo, qui superiora repetiit.

3. Grammaticae¹ officia sunt quatuor, lectio, enarratio, emendatio, iudicium. Lectio quidem est secundum accentus ad sensum necessitatemque pronuntiatio². Enarratio est secundum Poetae voluntatem uniuscuiusque discretionis explanatio. Emendatio est errorum apud Poe- [1938] tas, et figmentorum reprehensio³. Iudicium est bene dictorum comprobatio.

De Lectione.

4. Partes lectionis sunt quatuor, accentus, discretio, pronuntiatio, modulatio. Accentus est uniuscuiusque syllabae pronuntiandi⁴ in sono qualitas. Discretio est confusarum significationum per plana significatio. Pronuntiatio est scriptorum per personas accommodata⁵ distinctione similitudo, ut puta cum aut senis temperamentum⁶, aut iuvenis probitas, aut feminae⁶ infirmitas, aut qualitas uniuscuiusque personae ostendenda est, et mores uniuscuiusque habitus exprimendi sunt. Modulatio est continuati sermonis in iucundiorem dicendi rationem artificis flexus⁷, et in delectabilem auditus formam conversus, asperitatis⁸ vitandae gratia.

De Definitione.

5. Definitio est oratio quae id de quo quaeritur aperte describit et determinat, veluti si quaeras a me, quid sit homo; respondebo: animal rationale, morale⁹, risus capax.

De Latinitate.

6. Latinitas est observatio incorrupte¹¹ loquendi secundum Romanam linguam. Constat autem tribus modis: ratione, auctoritate, consuetudine. Ratione, secundum technicos, id est, artium traditores. Auctoritate, veterum scilicet lectionum¹². Consuetudine, eorum quae [1939] modo loquendi usu placita assumptaque sunt.

De Voce.

7. Vox est aer ictus sensibilis, qui auditur quantum in ipso est. Vocis vero species sunt duae; articulata, et confusa. Articulata, quae hominum tantum est¹³, unde articulata dicta est, quod articulo scribentis comprehendi possit. Confusa, quae scribi non potest, veluti¹⁴ ovium balatus, equi hinnitus, bovis mugitus, et aliae nonnullae voces sunt¹⁵. Sonos quoque omnes appellamus voces, ut fluctus qui a litore audiuntur.

1) Grammatici Putsch. — 2) Ad sensum necessitatemque pronuntiatio Pe. Putsch. quae vera lectio esse videtur. Ad sensum necessitatem propria pronuntiatio Cod. Go. Non usitatus est pluralis numerus voc. sensus hac significatione; et v. propria plane est supervacanum, quapropter etiam haec ubertas interpolatori deberi videtur. — 3) Deprehensio Pe. Putsch. — 4) Pronuntiandae Pe. Putsch. non recte. Est enim pronuntiandi qualitas pro una notione sive pro una voce, a qua pendet genitivus syllabae. Igitur Cod. Go. obtemperandum duxi. — 5) Accommodatas Pe. Putsch. male. accommodata Go. — 6) Vel feminae Putsch. Vel foeminae Pe. Aut senis vel feminae, ex qua le-

ctione aut pro vel recepi. — 7) In iucundiores dicendi rationes artificis flexus Pe. Putsch. In iucundiorem dicendi rationem artificis flexus, Go., ex quibus emendari facile potuit locus. — 8) Acerbitatis Pe. Putsch. Asperitatis Goth. quod verum. — 9) Et puta veluti si Go. — 10) Morale Goth. Pe. Putsch. Sed recte monuit Dübnerus ad hunc locum; mortalitatis notam iam animali inesse, quapropter morale legendam censuit, quod recepi. Tum capax risus Cod. Go. — 11) Incorruptae Go. Vide supra 1. not. 1. — 12) Lectione Pe. Putsch. Statim in Go. Quia consuetudine? Eorumque verborum medio loquendi usu, Igitur v. doctorum a Cod. abest, recte; nam doctorum usus non est con-

De Casibus.

8. Casus sunt quaedam declinationes, inde sic dicti¹⁶, quod per eos pleraque nomina a prima sui positione inflexa variantur, et cadant¹⁷ pleraque, non tamen omnia. Sunt enim quaedam vocabula, quae per casus flecti non possunt, veluti *nugas*, *frugi*, *nilili*. Declinationis casus sunt sex: nominativus, genitivus, dativus, accusativus, vocativus, ablativus. Sed si a cadendo casus dicti sunt, nominativus casus recte dici non potest, qui adhuc in suo statu est, nec a prima sui positione cecidit, quo fit ut a genitivo casus esse incipiant. Ac per hoc iam quinque sunt. Quamvis non aliter nominativum quoque casum dicere possumus, quam ut in gradibus, quos¹⁸ descendimus, illum etiam, qui in summo est, gradum dicimus, cum alioqui superiori planicie¹⁹ aequalis sit, nec fiat gradus nisi depressione sequentis, quo exemplo per genitivum, in quem cadit, nominativus quoque iam casus est. Addunt etiam nonnulli, quamvis sine nomine, septimum casum²⁰. Septimus casus est, qui quasi speciem ablativi habet, nec tamen ablativus est; quippe ipse per accusativum liquidius²¹ explicatur, veluti cum dicimus: *nos terra vel mari* [1940] *vectos*; non utique a terra vel mari, sed per terram, vel per mare. Ex quo sensu est:

— *multum ille et terris iactatus et alto*²².

9. Genitivi casus regula est: genitivus singularis nunquam a nominativo suo²³ minor est. Itaque aut totidem syllabis constare debet, quot et nominativus eius, aut etiam una syllaba excedere. Totidem syllabis, ut Virgilius Virgilii, Terentius Terentii; et ob id geminata est²⁴, quoniam una excedere debet, ut Hector Hectoris, Nestor Nestoris. Nullus nominativus invenitur, qui etiam duabus syllabis accrescat in genitivo. Incidunt quaedam contra supradictam rationem²⁵, sicuti²⁶ est anceps ancipitis, praiceps praecipitis, biceps bicipitis, supellex supellectilis.

10. Ablativi regula est: ablativus singularis exceptis quibusdam nominibus aptotis, nequam et *nugas*, una ex quinque vocalibus terminatur. Quaecunque igitur nomina ablativo casu²⁷ singulari a vel o fuerint terminata, genitivum pluralem in *rum* syllabam mittunt, dativum et ablativum in *is*, ut puta ab hac tabula, harum tabularum, his et ab his tabulis²⁸; ab hoc docto, horum doctorum, his et ab his doctis. Quod si e vel i vel u²⁹ fuerint terminata, correpta litera in ablativis, genitivum pluralem in *um* vel in *ium*³⁰ syllabas eiiciunt, ut puta ab hoc codice codicum, pariete parietum, item rupe rupium, stirpe stirpium, nocte noctium. Simili quoque modo i aliquando in *um* syllabam³¹ iacit, ut vigili vigilum³², pugili pugilum; item agili agilium, facili

suetudo. Cetera ubertas in Cod. interpolatori tribuenda; verborum ab interprete ad eorum ascriptum fuit, medio ex modo corruptum. — 13) *Tantummodo* Go. omisso est. Saepe est et modo similibus compendiis scripta confunduntur. — 14) *Ut puta veluti* Go. Sic fere semper. — 15) *Mugitus bovis et nonnullae aliae voces sunt* Go. Sunt abest a Pe. et Putsch. — 16) *Unde dicti* Go. ab eo, qui interrogationis formulas adhibendas putabat. — 17) *Variantur et cadunt* Go. — 18) *Quam in gradibus per quos* Pe. Putsch. *Ut addidi* e Cod. Go. Per omisi ex eodem. — 19) *Alio quia superiore planitie* Cod. Go. — 20) Hic sequitur in Go. et Pe. inscriptio: *De septimo casu*, quam cum Putschio

omisi. — 21) *Lucidius vel liquidius* Go. *Lucidius* Pe. Putsch. Praeoptavi *liquidius*, qua eadem voce infra utitur in re simili Gramm. — 22) *Virg. Aen. I, 3.* — 23) *A suo nom.* Pe. Putsch. — 24) *Geminata est i* Pe. Putsch. — 25) *Supra dictam divisionem scriptum* apud Putsch. Coniunctim exhibent Go. Pe. — 26) *Ut puta sicuti* Go. — 27) *Casu adieci* e Go. — 28) *His et ab his tabulis* deest in Go. — 29) *Quodsi e aut i aut u* Pe. Putsch. — 30) *Um et ium* Pe. Putsch. *In um vel in i et um* Go. quod facile correxi. — 31) *Syllabam adieci* e Cod. Go. — 32) *Ut mugili mugilum* corrupte Pe. Putsch. *Ut hoc vigili vigilum* Go.

facilium¹: dativum et ablativum in *bus*, ut his et ab his codicibus, parietibus, rupibus². Ablativus quod si *e* produca fuerit, genitivum pluralem in *rum* iacit, ut ab hac specie, harum species, his speciebus. At vero si *u*, genitivum in *uum* tantummodo iacit, ut ab hoc fluctu, horum fluctuum; ab hoc curru, horum curruum; his et ab his fluctibus, curribus³.

De Declinatione nominum. [1941]

11. Declinatio nominum secundum genera nota⁴. Maro, nomen⁵ proprium, generis masculini, numeri singularis, figurae simplicis⁶, casus nominativi et vocativi, quod declinabitur sic: hic Maro, huius Maronis, huic Maroni, hunc Maronem, o Maro, ab hoc Marone. Et pluraliter: hi Marones, horum Maronum, his Maronibus, o Marones, ab his Maronibus.

12. Musa, nomen appellativum, generis feminini, numeri singularis, figurae simplicis, casus nominativi et vocativi⁷, quod declinabitur sic: haec Musa, huius Musae, huic Musae, hanc Musam, o Musa, ab hac Musa. Et pluraliter: hae Musae, harum Musarum, his Musis, has Musas, o Musae, ab his Musis.

13. Factum, nomen appellativum, generis neutrius⁸, numeri singularis, figurae simplicis, casus nominativi, accusativi et vocativi, quod declinabitur sic⁹: hoc factum, huius facti, huic facto, hoc factum, o factum, ab hoc facto. Et pluraliter: haec facta, horum factorum, his factis, haec facta, o facta, ab his factis.

14. Parens, nomen appellativum, generis communis¹⁰, numeri singularis, figurae simplicis, casus nominativi et vocativi, quod¹¹ declinabitur sic: hic et haec parens, huius parentis, huic parenti, hunc et hanc parentem, o parens, ab hoc et ab hac parente. Et pluraliter: hi et hae parentes, horum et harum parentum, his parentibus, hos et has parentes, o parentes, his et ab his parentibus.

15. Felix, nomen appellativum, generis omnis, numeri singularis, figurae simplicis, casus nominativi¹² et vocativi, quod declinabitur sic: hic et haec et hoc felix, huius felicitis, huic felici, hunc et hanc felicem, et hoc felix, o felix, ab hoc et ab hac felice, vel felici¹³. Et pluraliter: hi et hae felices, et haec felicia, horum et harum et horum felicitum, his felicitibus, hos [1942] et has felices, et haec felicia¹⁴, ab his felicitibus.

1) *Facili facili et*: dat Pe. — 2) Verba *Parietibus rupibus* accesserunt e Go. — 3) *Curribus* desideratur in Pe. et Putsch. — 4) *Genera nominum* Pe. Putsch. *Genera nota* recte Go. — 5) *Nomen adiecti* e Go. — 6) Verba: *figurae simplicis* addidi e Cod. Go. — 7) *Nominativi, vocativi et ablativi* Pe. Putsch. Statim post *quod* omittunt Pe. Putsch. — 8) *Neutri* Pe. Putsch.; error ortus ex omisso compendio syllabae *us*, quod saepe fit. — 9) *Quod declinabitur* scripsi e Cod. Go. *Quod* om. Pe. Putsch. Tum *Nominativo hoc factum* Pe. Putsch. — 10) *Communis generis* Pe. Putsch. — 11) *Quod addidi* e Cod. Go. — 12) *Nominativi, accusativi et voc.* Pe. Putsch. — 13) *Et hoc felici* Pe. Putsch. Tum deest *Et* in Pe. et Putsch. — 14) *His*

et ab his f. Pe. Putsch. — 15) *In communi* Pe. Putsch. Tum *ut puta* Pe. Putsch. *Ut puta veluti* Cod. Go. — 16) *Conceptus* Pe. male. Verba *unde dicta est oratio quasi oris ratio aliena sunt et aliunde illata videntur.* — 17) *Vel pendentis. Mora tribus.* Sic male distinctum in Pe. — 18) *Terminat, Finalis a nobis, τελεια a Graecis dictus hoc modo.* Pe. et Putsch. nisi quod *thesis* pro *τελεια* in Pe. Verba *et vocatur* interposui ex Go., qui in seqq. verba *dictus hoc modo*, quae aliena sunt, omittit. Idem Cod. pro *τελειος*, quod de coniectura dedi, exhibet *thesis*. *Θέσις* apud Graecos dicitur ipsa distinctio. Cf. Donat. I, 6. — 19) *Et legendi* Go. male. — 20) *Μέσον* Pe. *μίσση* Putsch. *HECE* Cod. Go. Huic voci subiungunt *hoc modo* Pe. et Putsch.

De Sententia.

16. Sententia est dictio generalis ad vitae emendationem in commune pertinens¹⁶, veluti: *Ne quid nimis*. Oratio sermo est contextus¹⁷ ad clausulam tendens; unde dicta est oratio, quasi oris ratio. Clausula est compositio verborum plausibilis structurae exitu terminata. Distinctio est appposito puncto nota finiti sensus, vel pendentis mora. Tribus¹⁷ locis ponitur. Summo, cum sensum terminat et vocatur finalis a nobis, a Graecis¹⁸ *τελειος*. Medio, cum respirandi spacium legenti¹⁹ dat, et dicitur *μέση*²⁰. Imo ponitur, cum mora lectionis interruptum terminat tenorem, aut aliud adhuc illatura suspendit²¹, et vocatur a Graecis²² *ὑπεστιγμένη*, a nobis subdistinctio.

De Accentibus.

17. Accentus sunt, qui Graece *προσῳδιαί*²³ dicuntur, acutus, gravis, circumflexus. In omni parte orationis Latinae, item et Graecae aut acutum aut circumflexum poni necesse est, nec amplius quam unum, vel hunc vel illum. Nam gravis in pluribus ponitur. Acutus cum apud Graecos tria loca teneat, ultimam et ei proximam syllabam et antepenultimam; apud nos duobus tantum²⁴ locis poni potest²⁵: aut in penultima syllaba, ut *praelegistis*; aut in ea, quae a fine est tertia, ut *praelégimus*²⁶. Circumflexus, si pars orationis trium aut amplius fuerit syllabarum, non nisi in penultima locum²⁷ poterit invenire, ut *perturbāre*, *docēre*²⁸. Monosyllabae quaecunque positione longae fuerint, acutum habebunt accentum, ut *píx*, *nóx*, *níx*, *núx*, *páx*, *fáx*. Quando natura longae erunt, circumflexo accentu pronuntiabuntur, ut *dôs*, *rês*, *spês*, *môs*, *flôs*³⁰. [1943] In dissyllabis, si prior natura longa erit³¹, et posterior correpta, prior circumflectitur, ut *hóra*, *Rôma*. Si posterior producta sit, prior, seu longa seu brevis sit³², acuatur necesse est, ut *léges*, *sálus*. Et si ambae breves sint³³, acuatur prior, ut *déus*, *hómo*. In trisyllabis, aut his quae plures syllabas habent, si penultima brevis fuerit, quae eam praecedat, acuatur, ut *Túllius*, *Hortén-sius*. Deinde si penultima positione longa fuerit, ipsa habet acutum accentum, praecedentem enim gravem facit, ut *Metéllus*, *Catúllus*, *Camíllus*³⁴. Si penultima naturaliter producta fuerit, ita ut ultima brevis sit, penultimam circumflectimus, ut *Cethégus*, *Románus*. Si vero longa erit ultima, penultimae acutum dabimus accentum, ut *Athénæ*, *Fidénæ*³⁵. Graeca nomina, si iisdem literis proferuntur, Graecos accentus habebunt, nam cum dicimus *Thyas*, *Nais*³⁶, acutum habebit posterior accentum; et cum *Themisto*, *Calypso*, *Theano*, ultimam circumflecti videbimus. Quod

— 21) Corruptum hunc locum ope Codicis restitui, ubi sic: Imo ponitur cum inpono mora lect. interruptum terminat tenorem aut al. adhuc in latina susp. In Pe. sic editum est: Imo ponitur cum mora lect. interruptum terminat tenorem, ut aliud adhuc suspendat et vocatur. In Putsch. excusum est: Imo ponitur, cum mora lect. interrupto tenore aliud adhuc illatura suspendit, quae lectio gravi laborat vitio, quod obiecti accusativus ad verb. suspendit desideratur. Voc. inpono in Cod. undecunque irrepserit, alienum est; terminat exhibet etiam Pe. in latina ortum ex inlatura. — 22) A Graecis ὑπεστιγμένη Pe. A. Gr. ὑπεστιγμένη Putsch. A Graecis ὑΠΤΕΧΗΕΡΑ, h. e. ὑπεστιγμένη a, ultima littera a ex sequentibus vv.

a nobis huc traducta est. — 23) Qui Graece Προσῳδιαί Putsch. qui Graeci Pros. Pe. qui graecae προσῳθιαί Go. — 24) Tamen Pe. — 25) Quibus? Go. Pe. Putsch. Ab interpolatore profectum. — 26) Accentuum signa addidi ex Pe. — 27) Nisi penultimum locum Pe. Putsch. — 28) Perdoere Pe. Putsch. — 29) Ut adieci e Cod. Go. — 30) Accentus addidi ex Pe. Similiter in seqq. — 31) Fuerit Pe. Putsch. erit Go. — 32) Sit adieci e Cod. Go. — 33) Fuerint Pe. Putsch. sint Go. Paulo post habebunt pro habent Go. — 34) Metéllus, Catúllus, Camíllus Pe. — 35) Athénæ, Mycénæ Pe. Putsch. Accentus sunt ex Pe., ut supra indicavimus, recepti. — 36) Verba Thyas, Nais desunt in Pe. lacuna significata, thila may's Go.

utrumque Latinus sermo non patitur, nisi admodum raro, ut sola occurrit *ergo* coniunctio, in qua posterior circumflexa deprehenditur. Item adverbium *pone*, posteriore acutum recipit accentum, ne sit verbum. Forma acuti accentus per oblicum¹ in partem dexteram² scandit, ut: . Grayis accentus forma a sinistra³ parte descendit, ut: . Circumflexus transversa v litera notatur⁴: . Longus autem accentus transversa I litera, vel sic iacente: —. Brevis sursum spectat, ut: o. Sed in illis sonos, in his tempora dinoscimus; quare *δασεια* et *ψιλην*⁵, quibus Graeci utuntur, et nos praetermittimus; quoniam adspirationem nobis H litera, quae in duas partes dividitur: f. j, repraesentat, etsi apposita H sic erit⁶. His adiiciunt Hyphen⁷, cum duo verba, quasi unum, pronuntiatione colligimus⁸, et formam eius hanc faciunt ō, et utriusque verbi⁹ proximas literas inflexa subter [1944] virgula iungunt, quale est:

*Turnus ut ante volans*¹⁰.

Diastole, dextra pars quaedam circuli, ad imam literam; hac nota male cohaerentia discernuntur, ut est:

*Ereptae virginis, ira*¹¹:

*Viridique in litore conspicitur, sus*¹².

Item apostrophus sic notatur; ad caput eius consonantis, cui vocalis subtracta est, inflexam virgulam, quae ad eam¹³ spectat, apponunt, ut:

— *tanton' me crimine dignum*

*Duxisti*¹⁴?

De Litera.

18. Altera est figuratio quaedam, qua¹⁵ cum aliis adnexa, vox emissa comprehenditur. Phoenices primi literarum inventores fuisse traduntur; quamvis alii Assyrios, alii Mercurium apud Aegyptios asserunt. In Graeciam certe Cadmum Phoenicem sedecim¹⁶ attulisse constat, α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ ω; eis Troiano bello Palamedem addidisse quatuor, η ψ φ χ. Post eum Simonidem Melicum¹⁷ totidem, υ ζ ο θ. Haec¹⁸ autore Evandro, ut quidam volunt, alii vero Hercule

1) Oblicum scriptum in Go. Obliquum Pe. Putsch. — 2) Dextram Pe. Putsch. — 3) A dextra male Putsch. — 4) Hoc modo addunt Pe. Pusch. — 5) Dasiam et psilen Pe. Putsch, nisi quod Pe. psilen. Cod. Go. acia et Cyils, suprascriptis hic: Θασιας — ψιλε. — 6) Haec sic leguntur in Cod. Go. Quoniam adspirationem nobis apposita H litera, quae in duas partes dividitur H repraesentat, etsi apposita H sic erit. In Pe. leguntur sic: Quoniam aspirationem apponimus H literae, quae in duas partes dividitur, etsi apposita H sic erit. Quae sic emendasse sibi visus est Putsch. Quoniam adspirationem nobis H litera, quae in duas partes dividitur, repraesentat, etsi apposita non erit. Apparet, negationem in postremis plane esse absurdam. Sententia Grammatici haec esse videtur:

H littera nobis est pro aspiratione. Ea littera dividitur in duas partes f. j; sed si apponitur, semper hanc formam habet: H. Ad hanc igitur sententiam locum correximus. — 7) Hyphin Pe. Go. fere semper. — 8) Colligamus Pe. Putsch. Collegimus Go. — 9) Verba Pe. Putsch. Go. Dedi verbi, quod sententia flagitat. — 10) Verba Turnus ut desunt in Pe. et Go. Locus est Virg. Aen. IX, 47. Cf. Donat. I, 5, 3. — 11) Locus est Virg. Aen. II, 413. Diastole in his apud veteres propterea necessaria iudicabatur, ne legeretur: virgine — sira, quod sonaret fere ut virgine Syra, neu pronuntiaretur conspicit ursus. — 12) Locus est Virg. Aen. VIII, 83. — 13) Ad eum Pe. Putsch. Go. Sed sententia femininum postulat, quia v. consonantem respicit. — 14) Virg. X, 668. — 15) Quia Pe. Go. — 16) Sedecim Cod.

in Italiam a Pelasgis¹⁹ allatae sunt. Tria accidunt unicuique literae, nomen, figura, potestas. Nomen literae est, quo appellatur, ut A. genere effertur neutro²⁰. Figura quidem literae est, qua notatur. Potestas est, quae in ratione²¹ metrica valet, cum aut producta, aut correpta est. Literarum species sunt duae, vocales et consonantes. Vocales sunt, quae per se efferuntur²², et per se syllabam faciunt, id est, sine alterius adminiculo; quippe *b*, *c*, caeteraeque huiusmodi nisi consonent²³ proferri non possunt. Vocales sunt, quinque: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*. *I* et *u* loco consonantium etiam ponuntur, quando aut ipsae inter se geminantur, aut cum aliis vocalibus iunguntur, veluti si sit in capite *u*²⁴: *vorsus*, *virus*, *volvitur*. Quippe non poterit prima syllaba positione fieri longa, nisi sequens vocalis loco consonantis fuerit accepta, ut quidem suo loco docebimus²⁵. Consonantium species sunt duae, quaedam sunt semivocales, quaedam mutae. Semivocales sunt, quae per se²⁶ syllabam facere non possunt, quarum sunt septem: *f*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *x*. Ex his duplex est *x*: constat enim aut ex *g* et *s* literis, aut ex *c* et *s*²⁷, ut puta *rex*, *regis*; *pix*, *picis*. Quippe ante *x* literam, quae postea in compendium inventa est, *rex* per *gs*, item *pix* per *cs* veteres scribebant. Mutae sunt, quae ipsae per se proferri²⁸ non possunt, neque per se syllabam facere; quarum sunt novem: *b*, *c*, *d*, *g*, *h*, *k*, *p*, *q*, *t*. Duae ex his supervacuae videntur *K* et *Q*; quia *c* litera eorum locum possit explere. Verum has quoque necessarias orthographiae ratio efficit, quoties²⁹ *a* sequitur, ut per *K* scribendum sit, ut *kanna*, *kalendae*, *Karthago*; quoties *u*, per *Q*³⁰, ut *quoniam*, *Quirites*; quoties reliquae vocales per *c*, ut *certus*, *civis*, *commodus*³¹. H vero existimatur adspirationis nota, veruntamen litera est. Literae peregrinae sunt *Z* et *Y*³², quae peregrinae a nobis propter Graeca quaedam nomina³³ assumptae sunt, ut *Hylas*, *Zephyrus*; quae si non essent, *Hoelas*, et *Sdephirus*³⁴ diceremus; quarum *y* inter vocales habetur, inter mutas *z* duplex, quae loco duarum consonantium apud nos fungitur, nec aliter metri ratio constare potest in illo versu:

— ubi est *Mezentius*³⁵.

Siquidem *Me* brevis est syllaba, verum excipitur a duplici *z*, quae si assumpta non esset, per *s* et *d* *Mesdentium* scriberemus. Literis tredecim³⁶ finiuntur extremae partes nominum, vocalibus quinque³⁷, et semivocalibus sex, et mutis duabus. Ideo autem semivocales sex, cum alioqui sint septem, quia³⁸ nullum nomen Latinum in *f* literam exit. Sunt autem³⁹: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *l*, *m*, *n*, *r*,

Numeri signum exhibent Pe. Putsch. — 17) *Simonidem Elegum* Pe. Putsch. mendose; non enim dicitur poeta *elegus*, sed *elegiacus*. Cod. Go. *meligum*, in quo latere *Melicum* recte vidit Dübnerus. — 18) *Hae* Pe. Putsch. — 19) *A Faliscis* Pe. *A Pilascis* Go. — 20) His subiungit Go. haec: *ut quidem omnes literae sunt, cum dicimus, deesse unum a vel unum b*. Quae interpolatori debentur. — 21) *Qua ratione* Pe. Putsch. *Quae in ratione* recte Go. — 22) *Proferuntur* Go. — 23) *Huiusmodi consonae prof.* Pe. Go. *Lectio*, quam dedimus, Putschio debetur, quae undecunque est, vera videtur. Statim pro non possunt Go. nequeunt. — 24) *Veluti si sit in capite, ut vor.* Pe. Putsch. *Ut puta veluti* ut fere semper Cod. Go. Tum *ut* abest; sed consideratur ad superius verbum subst. sit subiectum, quod

latet in *ut*, videlicet littera *u*, quare scripsimus: *si sit in capite v, vor.* — 25) *Edocebimus* Cod. Go. — 26) *Et per se* Go. — 27) Praepositionem adieci ex Go. — 28) Hoc ordine Go.; *proferri per se* Pe. Putsch. — 29) *Quotiens* ubique Go. — 30) *Scribendum h. iterum* loco addidit Go. — 31) *Certus, civis, commodus* Pe. Putsch. *Certus, comm. cinis* Go. — 32) *X, Z et Y* Pe. male. *Y et Z* Go. — 33) *A nobis et tum nomina adiecta e* Go. ubi est: *siquidem a nobis propter Graeca nomina adsumtae sunt et sumtae*, in quibus haud difficile est, interpolatoris manum dignoscere. — 34) *Depherus* Pe. Putsch. — 35) *Virg. Aen. X, 897. ubi legitur: Ubi nunc Mezentius.* — 36) *Tredecim* Go. *XIII.* Pe. Putsch. — 37) *Quinque vocalibus* Pe. Putsch. — 38) *Quia* Go. *quoniam* Pe. Putsch. — 39) *Sunt au-*

s, x, c, t, ut tabula, monile, frugi, ratio, genu, mel, scamnum, flumen, arbor, flos, nox, ha-
lec¹, caput.

De Syllabis.

19. Syllaba est litera vocalis, vel literarum coitus per aliquam vocalem com- [1946]
prehensus. Dicta est autem syllaba ἀπό τοῦ συλλαβεῖν². Est enim syllaba σύλληψις quaedam lite-
rarum, id est, conceptio³. Qualitas syllabarum dividitur in duas species, in breves et longas;
aut enim breves sunt⁴ aut longae. Breves efficit correpta vocalis in syllaba. Tempora in brevi
est unum⁵, in longa duo. Longae syllabae duobus modis deprehenduntur, aut natura, aut po-
sitione. Natura, quinque modis; aut cum una vocalis producat, ex qua dictio constat, ut o
dea⁶; aut geminata, ut Eurylus: aut incipiens, ut en: aut terminans, ut ne: aut medio posita,
ut non. Positione longae fiunt decem modis, aut cum correpta vocalis in duas desinit conso-
nantes, ut ars: aut cum desinit in unam consonantem, et excipitur ab altera consonante, ut ar-
ma: aut cum excipitur a duabus consonantibus, ut agri: aut cum desinit in x literam dupli-
cem⁷, ut nox: aut cum excipitur a duplici, ut nexus: aut in z, quae apud Graecos duplex est,
ut Mezentius: aut cum desinit in consonantem, et excipitur a vocalibus loco consonantium posi-
tis, u vel i, ut arva, adiuvo: aut cum correpta vocalis in vocalem desinit loco consonantis po-
sitam, excipiturque⁸ a vocali loco consonantis⁹ posita; ut

Maior agit deus¹⁰,
et:

Troiaque nunc stares;
sic enim ista scribi per geminatam¹¹ i metri ratio deposcit: aut cum desinit correpta vocalis in
consonantem, in qua pars orationis finitur: aut cum correpta vocalis ipsa per se partem oratio-
nis impleverit.

De Verbo.

20. Qualitas verborum est, qua quaeritur, finitum sit verbum, an infinitum. Finitum
verbum est, quod habet¹² certum numerum, tempus certum, certamque personam, ut lego, scri-
bo. Infinitum, quod nihil horum certum habet, ut legere, scribere; haec enim omnibus numeris,
temporibus¹³, personis, incerta sunt. Genera verborum sunt quinque: activum¹⁴, passivum, [1947]
neutrum, commune, deponens. Activum est, quod o litera terminatur, et accepta r litera¹⁵ facit
ex se passivum, ut lego, legor. Passivum est¹⁶, quod r litera terminatur, et deposita ea redit in

tem illae Pe. Putsch. — 1) Allec Go. — 2) Sic recte
Pe. ἀπό συλλήψεως Putsch. In Cod. Go. esse videtur:
ἀπό τοῦ συλλεμση, quod videtur prave scriptum
pro συλλαβεῖν. — 3) Ita Cod. Go. et Putsch. Lite-
rarum quaedam conceptio Pe. His subiungit Putsch. et
quasi adsumptio, quae interpolatori debentur. — 4)
Aut enim breves sunt sic Go. Sunt enim breves Pe.
Putsch. — 5) In brevi syllaba tempora quot sunt?
unum Cod. Go. — 6) Ut ait o Dea Go. — 7) Du-
plicem literam Pe. Putsch. — 8) Excipiturque vocali Pe.

omissa praepositione. Excipitur aequae a voc. Go. —
9) Consonantis loco Pe. Putsch. — 10) Maior agit
et est Troia quae Go. Maior agit et est Troia quae
Pe. Emendavit Putsch. Locus Virg. est Aen. XII, 429.
et Aen. II, 56. — 11) Geminatum Pe. Putsch. — 12)
Habuerit Pe. Putsch. — 13) Hoc ordine Go. Personis,
temporibus Pe. Putsch. — 14) Male in Go. Activa,
passiva, neutra, deponentia et communia. — 15) Voc.
litera accessit e Go. — 16) Passiva sunt quae — ter-
minantur — rediunt in activa Cod. Go. licet ante

activum, ut legor, lego. Neutrum est, quod *o* litera terminatur, et non potest recipere¹⁷ *r*, ut curro, vigilo, dormio. Eius significationes sunt duae, aut enim agendi vim habet, ut sedeo, curro; aut patiendi, ut algeo, vapulo. Commune verbum est, quod *r* litera terminatur, et agendi, et patiendi recipit¹⁸ significationem, ut criminator te¹⁹, et a te. Deponens est, quod *r* litera terminatur, et deposita ea Latinum non est, ut loquor, luctor. Deponens autem per²⁰ antiphrasin dictum est et per catachresin, quod *r* literam non²¹ deponat. Huius quoque significationes sunt duae; aut enim agendi vim habet, ut loquor, aut patiendi, ut morior. Numeri verborum sunt duo: singularis, ut lego; pluralis, ut legimus. Figurae similiter sunt duae: simplex, ut lego; composita, ut relego. Totidem modis vero componuntur, quot et nomina. Ex duobus integris, ut describo. Ex integro et corrupto, ut expleo. Ex corrupto et integro, ut efferro²². Ex duobus corruptis, ut sustineo. Personae verborum sunt tres. Prima, quae loquitur, ut lego. Secunda, ad quam loquitur, ut legis. Tertia, de qua loquitur, ut legit. Coniugationes verborum sunt tres. Prima, quae indicativo modo, tempore praesenti, persona secunda, *a* habet ante *s*, ut amo, amas. Secunda coniugatio, quae indicativo²³, tempore praesenti, persona secunda, *a* habet ante *s*, ut moneo, mones. Tertia coniugatio, quae *i* habet ante *s*, ut lego legis. Coniugatio forma quaedam est, in qua intelligitur, promissivus modus quomodo efferri debeat. Eam quaerimus in verbis activis, neutralibus, *o* litera terminatis, indicativo modo²⁴, tempore praesenti, persona secunda, ante novissimam literam. In passivo autem et communi et deponenti, quae *r* litera terminatur, eodem modo et eodem tempore praesenti, et persona secunda ante novissimam syllabam. Prima et secunda coniugatio futurum tempus, id est, promissivum modum mittunt in *bo*, amo, amas, amabo; moneo, mones, monebo. Tertia coniugatio promissivum modum in *am* et *bo* syllabam mittit²⁵; si correptam literam *i* habuerit, promissivum modum²⁶ in *am* syllabam mittit, ut lego, legis, legam; scribo, scribis, scribam. Quod si *e* correpta²⁷ fuerit, in *ar* syllabam iacit²⁸, ut legor, legeris, legar. Si producta *i* fuerit, promissivum modum in *am* et in *bo* iaciet, ut scio, scis, sciam et scibo. Terentius in Phormione:

*Scies, Modo ut tacere possis*²⁹.

Item in Heautontimorumenos:

*Iam scibis cuius sis coniunx*³⁰.

Hinc est etiam illud in Hecyra:

*Matris servibo commodis*³¹.

Et in Milite Plauti:

*Assentiendum est, quicquid hic mentibitur*³².

Ut autem sciamus, quando in secunda persona *i* correpta aut producta sit, in imperativo modo hoc

Activum est. — 17) *Accipere* Pe. Putsch. — 18) *Accipit* Pe. Putsch. — 19) *Criminor, osculor te* Pe. Putsch. Recte omissum *osculor* in Goth. De activo crimino cf. Priscian. VIII, 5, 25. Adde Donat. II, 12, 5. — 20) *Per* addidi e Cod. Go. — 21) *Negandi particula* omisa in Go. — 22) *Efferro* scripsi e Go. *Offero* Pe. Putsch. — 23) *In indicativo* Go. Atque ita paullo ante: *quae in indicativo modo.* — 24) *In indicativo modo* Go. modo indicativo Pe. Putsch. — 25) *Gerit* Go. — 26) *Modum* addidi ex Go. — 27) *Cor-*

reptum Pe. Putsch. — 28) *Iecit* Go. Sic aliquoties variatum in Go. — 29) Terent. Phorm. I, 2, 9. seq. — 30) *Iam* adieci ex Go. Locus videtur memoriter citatus. Nam apud Ter. Heaut. V, 2, 43. legitur: *Aut scibis, cuius sis* de patre. *Coniux* Pe. Putsch. — 31) Verba: *Hinc est etiam illud* in exhibit Go. Nam in Pe. legitur: *Et in Hecyra.* In Putsch. *Et Hecyra.* Tum *Matris* addidi e Go. ubi *maris*. Locus est Ter. Hecy. III, 5, 45. — 32) *Et in Milite Plauti* assentiendum Go. Locus est Plauti Mil. I, 1, 35. ubi editur: *Et assentandum.*

adverte. Nam quoties correpta est *i*, detracta s littera *i* transibit¹ in *e*, ut lego, legis, lege; scribo, scribis, scribe. Quando autem producta est, perseverat in imperativo modo *i*, ut audio, audis, audi; servio, servis, servi. Modi autem sunt decem²: indicativus, promissivus, imperativus, optativus, coniunctivus, concessivus³, infinitivus, impersonale, gerundi⁴, hortandi modus. Addunt quidam percunctativum modum. Indicativus, ut lego: promissivus, ut legam: imperativus, ut lege: optativus, utinam legerem: coniunctivus, cum legam: concessivus, ut legerim: infinitivus, ut legere: impersonale⁵, ut legitur: gerundi⁶, ut legendo: hortandi, ut legamus: percunctativus, ut⁷ legisne. Tempora verborum sunt tria, praesens, praeteritum, futurum. Praesens, ut lego: praeteritum, ut legi: futurum, ut legam. Praeteriti temporis⁸ differentiae sunt tres: imperfectum, perfectum, plusquamperfectum, ut legabam, legi, legeram. Formae verborum sunt quatuor, meditativa, inchoativa, perfecta, [1949] frequentativa. Meditativa est⁹, ut amaturio; inchoativa, ut fervere, caleo; perfecta forma¹⁰, ferveo, caleo, algeo; frequentativa, halito, cursito¹¹. Defectiva vero sunt verba, quae cum declinantur¹², in genere vel tempore, vel coniugatione, vel persona, aut etiam uniformiter perdurare non possunt, et ob id defectiva dicuntur. Genere deficient verba, cum activa significatione, temporis praesentis¹³, ad passivam speciem in praeterito transeunt, ut audeo, ausus sum; gaudeo, gavisus sum; soleo, solitus sum, et rel.¹⁴. Persona deficient, quae cum activa significatione, nisi adiuncto pronomine personam acceperint, declinari per se nequeunt, ut taedet, pudet, poenitet, piget, oportet, libet. Dicimus enim, taedet me, te, illum, nos, vos, illos et reliqua similiter. Sunt¹⁵ alia impersonalia, quae a perfectis verbis descendunt, ut ab *eo* et *video*¹⁶; facit enim *itur* et *videtur*. Dicimus: *itur* a me, a te, ab illo, a nobis, a vobis¹⁷, ab illis. Coniugatione deficient: fero, fers, fert; facit enim in praeterito *tuli*, nec apparet, quotae sit coniugationis, cum secundum formam supradictam indicativi modi nulla vocalis ante novissimam litteram¹⁸ *s* inveniat. Modo sunt quae deficient: odi, novi, memini; oderam, noveram, memineram; quae sola duo tempora indicativo modo inveniuntur. Item cedo, cete, ecce, quae solum¹⁹ imperativo modo deprehenduntur, caeteris modis deficientibus²⁰. Sunt quae indicativo modo, tempore praesenti dissimilia, in praeterito similia fiunt, ut cerno, cresco, quae faciunt *crevi*²¹. Sed illa quoniam Donatus exposuit, ideo dimisimus.

1) *Transibit in e*. Hoc ordine Go. In e tr. Pe. Putsch. — 2) *Decem* addidi ex Go. — 3) *Infinitivus* additum ex Go. Addendum fuisse, seqq. ostendunt. — 4) *Gerendi* Pe. Putsch. — 5) *Impersonalis* Pe. Putsch. — 6) *Gerendi* Pe. Putsch. — 7) *Ut* additum ex Goth. — 8) *Temporis* omissum in Pe. Putsch. — 9) *Meditativa* sunt Pe. Putsch. — 10) *Est* h. l. iterum addit Go. — 11) *Halito* addidi e Cod. Go. ubi *alito*. — 12) *Declinantur* Pe. Putsch. Alienus est coniunctivus. — 13) *Praesentis temporis* Pe. Putsch. — 14) *Et rel.* addidi ex Go. — 15) *Illos. Similiter quae sunt*. Pe. Illos. *Similiter quae sunt* Putsch. Nos dedimus lectionem Cod. Go. — 16) *Ut ab eo, quod est eo et video* Pe. Putsch. Formula *ab eo* quod est haud familiaris huic Grammatico. — 17) *A vobis a nobis* Pe. Putsch. — 18) *Litteram* addidi e Cod. Go. — 19) *Item cedo, cete, qui solo* Pe. *Item c. cete, quae solo* Putsch. *Item cedo cete, ecce, quae solum in imp.* Go. Ex quibus *cete* in *cette*

mutandum fuit et *in* praepositio omittenda. In eodem Cod. deest *modo* ante *deprehend.* — 20) *Male deficient* Pe. Putsch. Error ortus, quod v. *deficientibus* per compendium scriptum cum seq. *Sunt* in unum verbum coaeruerat. *Sunt* deest in Pe. Putsch. Go. Sed Go. paullo post exhibet: *tempore praesenti sunt diss.* — 21) *Cerno, cresco, crevi* Pe. Putsch. *Cerno crescoque faciunt crevi*, quae veram Grammatici manum produnt. *Quae enim est quae*. Post v. *crevi* haec leguntur in Cod. Go. *Item pellgo et pulleo faciunt et de participio similiter quomodo Donatus exposuit ideo dimisimus*. Quae orta sunt ex pravo additamento, commixto cum inscriptione sequentis capitis *De Participio*. Recte autem Dübnerus videtur coniecisse, sub illis monstris latere *polluo et polleo*, licet *pollui* a *polleo* non in usu fuerit. At hoc ipsum arguit manum interpolatricem. *Dimittimus pro dimissimus* Pe. Putsch. In iis, quae hodie Donati exstant, nihil tale legitur nisi forte intellitur locus lib. II, 12,

De Participio.

21. Sunt autem quaedam participia similia appellationibus, ut passus, iussus²², cultus, quae discernuntur²³ declinatione. Nam quoties nomina sunt, in genitivo singulari in *us* syllabam exeunt²⁴, ut huius passus, iussus, cultus; dativo et ablativo in *i* et *u*, ut huic passui, ius- [1950] sui, cultui; et²⁵ ab hoc passu, iussu, cultu; item genitivo plurali in *um*, ut horum passuum, iussuum, cultuum; dativo et ablativo in *bus*, ut his et²⁶ ab his passibus, iussibus, cultibus. Quoties autem participia sunt, genitivo singulari in *i* litteram²⁷ exeunt, ut huius passi, iussi, culti; dativo et ablativo in *o*, huic et ab hoc²⁸ passo, iusso, culto. Item genitivo plurali in *rum*, ut horum passorum, iussorum, cultorum; dativo et ablativo in *is*²⁹, ut his et ab his passis, iussis, cultis³⁰. Regno et vigilo cum verba neutralia³¹ sint, faciunt in praeterito participio³² passivo regnatus, et in futuro vigilandus, ut apud Virgilium:

*Acri quondam regnata Lycurgo*³³.

Et:

*Quae vigilanda viris*³⁴.

A poetis autem haec³⁵ figurata sunt, quae cum a verbo originem non habeant, utique non recte participia dicuntur. Participia nominativa seu nomina participialia³⁶ sunt, quae quasi speciem participiorum habent, ut comatus, galeatus, hastatus³⁷.

De Adverbio.

22. Adverbium est pars orationis, quae adiecta verbo significationem verbi manifestationem et planiorem reddit³⁸, ut docte dixit, pulchre fecit. Nascuntur autem aut³⁹ a sua positione, aut ab aliis partibus orationis, ut heri, pridem, nuper. Ab aliis quidem trahuntur⁴⁰ partibus orationis, ut doctus docte, sapiens sapienter. Adverbiis tria accidunt⁴¹, significatio, figura, comparatio. Significationis species sunt multae. Sunt enim quaedam temporis, ut heri, nuper⁴². Alia loci, quae quidem in quatuor species dividuntur: aut ad locum, ut huc, illuc; aut in loco, ut hic,

3. fin. — 22) *Visus* Pe. Putsch. atque ita in seqq. quotiescunque recurrit *iussus*. — 23) *Tantum* h. l. interponunt Pe. Putsch. *In decl.* Go. — 24) *Exit* male Pe. Putsch. *Syllaba exeunt* Go. — 25) *Et* additum e Cod. Go. Paulo ante *ut* ante *huic* p. deest in Go. — 26) *Voculae his et* additae ex Go. — 27) *In i littera exeunt* Cod. Go. *Littera* deest in Pe. Putsch. — 28) *Verba: Et ab hoc* addita ex Go. — 29) *Dativus et ablativus in bus.* Pe. Putsch. Pessime. *Dativum et ablativum in is* Go. Causam cur sic variatum in terminatione, male intellecta compendia praeberunt. — 30) *Passis, iussis, cultis* recte Go. *passibus, cultibus, visibus* Pe. Putsch. — 31) *Cum sint verb. neutr.* Pe. Putsch. — 32) *Participio* addidi e Cod. Go., ubi tamen passivo omissum. — 33) *Agri quondam r.* Pe. Putsch. *Agri cola regnata* Go. *Locus* est Virg. *Aen.* III, 14. — 34) Virg. *Georg.* I, 313. — 35) *Haec autem a poetis* hoc ordine Pe. Putsch. — 36) *Participia nominativa sive*

Participialia Pe. Putsch. Veram lectionem praebuit Go. — 37) *Conatus, gal. astutus* Pe. Putsch. pessime. *Astutus* Cod. Go. recte emendatum a Dübnero. — 38) Vulgo: *Quae adiecta verbo manifestior et plenior redditur*, perverse. Nam verbi significatio adiectione adverbii redditur plenior et manifestior, non ipsum adverbium. Nihil auxilii fert Cod. Go. *Definitio* petita est ex Donato II, 13, 1. *Adverbium est pars orationis, quae adiecta verbo significationem eius explanat atque implet.* Ex quibus intelligitur, apud Maximum verba: *significationem verbi* propter simile vocabulum bis positum excidisse, et tum reliqua consequenter a librariis immutata esse. Pro *plenior* Cod. Go. exhibet *blandior*, unde correxi *planiorem*. — 39) *Aut* addidi ex Go. — 40) *Verba: quidem trahuntur adiecti* ex Go. — 41) *Accidunt tria* hoc ordine Pe. Putsch. Paulo ante *doctos* Putsch. ex errore typogr. — 42) *Et caetera* addit Cod. Go.

ibi; aut e loco, ut hinc, inde; aut per locum; ut haec, illac. Sunt quaedam temporis et loci, ut hactenus, protenus¹. Alia terminationis, ut illic. Alia numeri, ut semel, bis, ter. Alia negantis, ut non, nequaquam. Alia affirmantis, ut prorsus, profecto, proculdubio². Alia percunctantis, ut nunquid, anne. Alia demonstrantis, ut en, ecce. Alia optantis, ut utinam. [1951] Alia aestimantis, ut fere, ferme. Alia ordinis, ut deinceps, deinde. Alia interrogantis, ut cur, quid ita. Alia similitudinis, ut ceu, quasi, veluti. Alia dubitationis, ut fortasse. Alia vocationis, ut heus. Alia respondendi, ut hem³. Alia prohibendi, ut ne. Alia congregandi, ut pariter, una, simul. Alia comparandi, ut magis, satius, potius. Alia eventus, ut forte. Alia adnuentis, ut vero. Alia iurandi, ut edepol, mediusfidius, ekastor⁴, mehercule. Alia personalia, ut mecum, tecum, secum. Alia animadvertendi⁵, ut at. Alia interiectionis, ut item, rursus⁶, saepius, itidem. Alia qualitatis, ut bene, male. Alia quantitatis, ut sat, nimium. Item⁷ *dum, gentium, ad id locorum*, ornativa sunt adverbialia, siquidem posita⁸ orationem inluminant⁹, ablata nihil sensui detrahunt; et cum dicimus *manedum, ubi gentium, ad id locorum*¹⁰, loci et temporis habent significationem, id quod Salustius indicat in Iugurtha de Mario: *Tamen is ad id locorum talis vir*¹¹. Adverbialia nominativa, vel ut alii dicunt, nomina adverbialia¹² sunt, veluti cum dicimus: *fui Romae, Kapuae, Karthagine*¹³. Figurae adverbiorum sunt, ut in caeteris partibus orationis, duae: simplex, ut iuste; composita, ut iniuste. Comparisonem possunt adverbialia recipere, quoties appellationes, unde transeunt, comparantur, ut iuste, iustius, iustissime; quod¹⁴ iustus, iustior, iustissimus. Adverbiis adiacere praepositiones negant omnes technici oportere¹⁵, quamvis veteres licenter usi sunt¹⁶. Terentius in Hecyra:

*Ita corripuit derepente tacitus sese ad filiam*¹⁷.

Item Lucretius: *Desubito*.

De Coniunctione.

23. Coniunctio est pars orationis, nectens ordinansque sententiam. Tria accidunt coniunctioni: figura, ordo, potestas¹⁸. Figura est, quod aut simplices sunt, ut quoniam, [1952]

1) *Protinus* Pe. Putsch. — 2) *Et cetera* additum in Go. — 3) *Heu* exhibent Pe. Putsch. Go. Legendum *eu*, quod apparet ex inferioribus, ubi *eu* recurrit p. 1954. — 4) *Pol, med. ekastor* Pe. Putsch. *Edepol med. edea kastor* Go. Quid illud *edea* occultet, non habeo dicere. — 5) *Animadvertentis* Pe. Putsch. — 6) *Item* addidi ex Go. ubi *itidem* omisum. — 7) *Item* addendum fuit ex Go. — 8) *Posita enim* Pe. Putsch. *Siquidem et posita* Go. — 9) *Inluminant* Cod. Go. — 10) Verba: *Et cum dicimus manedum, ubi gentium, ad id iocorum*, accesserunt ex Cod. Go. ubi legitur: *manendum, ubi dum gentium*. Tum ibidem ita pergitur: *cuius rei habent significationem? Et loci et temporis significant enim cuiusque exemplum Salust. cet.* Quae manum interpolatoris aperte produnt. *Detrahunt: loci enim et temporis habent significationem, id quod Sallustius cet.* Pe. et Putsch. — 11) *Tamen is* desunt

in Pe. et Putsch. Tum *talis venit vir* Go. Pe. Putsch. At *venit* sine dubio interpolatoris est, qui verbum consideraret ad formulam *ad id locorum*. Locus est Salust. Iug. c. 63. edd. Cort. Gerl. — 12) *Adverbialia nomina* Putsch. *Adverbialia nominativa* Pe. *nominativa adverbialia* Go. Scripsi igitur *nomina adverbialia*, quae vera est appellatio huius generis. — 13) *Romae, Carthage, Cappadociae* Pe. Putsch. pessime. Veram Grammatici manum servavit Go. Ex eodem adiecta sunt in supp. verba: *veluti cum dicimus*, quae in Pe. et Putsch. male desunt; legitur enim: *ut fui Romae* cet. — 14) *Quod facit iustus* Pe. Putsch. Recte omisit *facit* Go. Est enim *quod* eo quod, propterea quod. — 15) *Oportere* addidi ex Go. ubi est: *adieci praepositiones possunt e negant o. t. oportere*. Male interpositum esse possunt, facile apparet. — 16) *Licenter veteres* Pe. Putsch. *Usi sint* Pe. Putsch. — 17) Verba: *ita corripuit* in Pe.

quando; aut compositae, ut quoniamquidem, quandoquidem. Ordo coniunctionum est, quo apparet, quae in loquendo praeponi debeant, et quae subiungi, quae praeponi et subiungi. Igitur praeponuntur: quanquam, quamvis¹⁹. Subiunguntur: enim, autem, praesertim. Denique et praeponuntur et subiunguntur²⁰: quoniam, quatenus. Potestas coniunctionum in quinque species dividitur²¹. Sunt enim copulativae, disiunctivae, expletivae, causales, rationales²². Copulativae sunt: que, atque, et, ac, ast, at. Disiunctivae: aut, ve, vel, ne²³, nec, neque. Sed si²⁴ disiungendi vim habent, quo modo recte coniunctiones dici possunt? Disiungunt quidem sensum verborum, caeterum verba copulant, veluti²⁵ cum dicimus: *aut hoc, aut illud; sive hoc, sive illud*, et caetera. Expletivae sunt: quidem, equidem, tamen, porro, saltem²⁶, prorsus, duntaxat, et caetera. Causales sunt: si, etsi, etiamsi, sin. Rationales sunt: ita, itaque, proin, proinde, denique; quae magis adverbium mihi videntur esse, praeter illas coniunctiones, quae accentu discernuntur ab adverbis: nequaquam, nusquam, quamvis, quandoquidem, quinetiam, sin, seu, sive, namque, nisi, nisi, setenim²⁷, propterea, interea, quatenus, quamobrem, sane, certe, nunc. Quando, non²⁸ magis adverbium temporis videtur esse; cum acuto accentu effertur, adverbium est²⁹ temporis: cum autem gravi, coniunctio causalis; significat enim quia vel quoniam, ut:

*Quando haec te cura remordet*³⁰.

Sunt revera quaedam, de quibus ambigi potest; unde merito quidam adverbium coniunctivum dicunt, vel coniunctiones adverbiales.

De Praepositione.

24. Praepositio est pars orationis, quae praeposita aliis partibus orationis [1953] significacionem earum aut immutat, aut minuit³¹, aut auget, ut describo, praescribo, rescribo, facio, sufficio. Aliae vero³² harum praeponuntur casibus, aliae verbis, quaedam casibus et verbis. Verum ex his quae casibus coniunguntur, aliae accusativum regunt, aliae ablativum, aliae in utroque communes sunt. Accusativis adiunguntur: per, apud,

et Putsch. ita scripta sunt, tanquam non ad Terentii locum, sed ad praeceptum Grammatici pertinerent. Quod iam correxit antiqua manus in margine Pe. Accedit Cod. Go. ubi est: *in echyra*: Ita corr. Locus est Hecy. IV, 1, 3. Apud Lucretium *Desubito* legitur II, 265. III, 643. — 18) *Potestas, Figura, Ordo* hoc ordine Pe. Putsch. — 19) *Quam, quamvis* Pe. Putsch. *Quam* deest in Go. Antiqua manus in margine Pe. recte correxisse videtur *quanquam*, quod dedi. Addit Go. et *caetera*. — 20) *Denique subiunguntur et praeponuntur* Pe. Putsch. Recte Go. *et praep. et sub.* — 21) *Dividitur in quinque species* Pe. Putsch. — 22) *Rationales, Causales* Pe. Putsch. *Causales et rationales* Go. — 23) *Ne, vel, ne* Pe. Putsch. — 24) *Si* addidi de coniectura, absorptum haud dubie a praecedente *sed*. — 25) *Ut cum dicimus* Pe. Putsch. — 26) *Saltem* scripsi ex Go. — 27) *Setenim* dedi cum Go. *Sedenim*

Pe. Putsch. — 28) *Quando, tunc magis adv. t. v. esse, quando acuto* Pe. Putsch. *Non diserte* Cod. Go. Pro *cum* in Cod. Go. *quando* initio quidem scriptum fuit, sed eadem manus recte emendavit *cum*, quod dedi. — 29) *Adverbium est enim* Pe. Putsch. *Sed enim* recte deest in Go. Est enim apodosis ad superius *cum*. — 30) Virg. Aen. I, 265. *Te haec c. Pe.* — 31) *Significationem earum aut minuit aut auget*. Ita Pe. Putsch. Sed Cod. Go. *sign. eius immutat aut auget*, omissis *aut minuit*. Locus ex Donato emendandus fuit, II, 16, 1. ubi est: *Praepositio est pars orationis, quae praeposita aliis partibus orationis significacionem earum aut mutat, aut complet aut minuit*. — 32) *Aliquae vero* Go. Pe. Putsch. *Aliae* de mea coniectura dedi. Statim antea post *sufficio* in Cod. Go. additur: *Et caetera*.

Nn *

adversum, citra, contra, et caetera. Harum quaedam mutato accentu fiunt¹ adverbia. Nam ante, cum gravi accentu pronuntiatur, praepositio est, ut:

*Ante focum si frigus erit*².

Si autem acuto, fiet adverbium temporis, ut:

*Ante equidem summa de re statuisset, Latini*³.

Item post praepositio, cum dicimus, post tergum; cum vero significat postea, fit adverbium temporis, ut:

*Posthabui tamen illorum mea seria ludo*⁴.

Harum quaedam verbis adiunguntur, ut per, ad, trans, ante, circum, inter, ob, post. Dicimus enim perlege⁵, adverte, transvehe, antefer, circumfer, interveni, obduc, postpone. Ablativis casibus adiunguntur: a, abs, e, ex, de, pro⁶, prae. Harum quaedam aequae mutato accentu fiunt adverbia, veluti est cum. Nam quoties casui iungitur, praepositio est, ut cum duce, cum amico. Quoties⁷ verbo, erit adverbium, ut:

*Cum venit, aulaeis*⁸.

Et:

*Cum subito Aeneas concursu ascendere magno*⁹.

Ex his quaedam etiam verbis adiunguntur, ut a, ab, abs, e, ex, de, pro, prae. Dicimus enim amove, abripe, abstrahe, emitte, expone, detrahe, produc, praefer. Quaedam accusativis et ablativis: in, sub, super, subter. Accusativo, cum in locum ire vel mittere significat. [1954] mus; quod quidem plenius supra docuimus. In praepositionibus casualibus haec quoque¹⁰ etiam verbis adiunguntur. Dicimus enim infer, subtrahe, subterpone, superscribe. Quaedam verbis tantummodo praeponimus¹¹, ut con, di, re, dis, se, am, o. Dicimus enim conduco, dimitto, dis-

1) Sunt adv. Pe. Putsch. Recte fiunt Go. — 2) Virg. Ecl. V, 70. — 3) Virg. Aen. XI, 302. — 4) Posthabuit non illorum etc. Pe. Putsch. Emendandi viam ostendit Go., in quo est: Posthabuit n illorum miserabido. Scilicet t n est tamen, et monstrum illud miserabido, quid sit, nemo ignorabit, si cui in mentem venit illius versus Virgiliani Ecl. VII, 17. — 5) Perlego, adfero, transveho, antefero, circumfero, intervenio, obduco, postpono. Pe. Putsch. Cur imperativos maluerit Grammaticus, non habeo dicere; hoc solum video, paullo post imperativos in simili causa recurrere. Ceterum Cod. advertans pro adverte, a syllaba sequente simili. — 6) Pro, de Pe. Putsch. — 7) Quoties cum verbo Pe. Putsch. Ceterum

Cod. Go. ubique quotiens, quod iam notavimus. — 8) Aulis Go. Pe. Locus est Virg. Aen. I, 701. — 9) Cum subit Aen. c. ascendere Go. Pe. Putsch. Sed antiqua manus in Pe. correxit subito et accedere. Retinui tamen ascendere, quippe satis accommodatum, ut pro lectionis varietate apud Virgilium haberi possit. Virg. Aen. I, 513. — 10) Quoque addidi e Cod. Go. — 11) Praeponuntur Pe. Putsch. — 12) Sepono addendum fuit ex Go. — 13) S vel f Pe. Putsch. — 14) Et talia additur in Go. — 15) Sunt autem aut laet. Pe. Putsch. Tum laetantis ut va Go. — 16) Ut heu Pe. Putsch. Ut he Go. Ut eu sic corr. ab antiqua manu in Pe. — 17) Ut eu Pe. Putsch. Recte heu Go. atque ita corr. ab antiqua manu in Pe. — 18) Aut iurantis Pe. Putsch.

traho, relego, amputo, sepono¹², omitto. *In* et *con* praepositiones aliquando corripuntur; sequentibus *f* vel *s*¹³ literis producuntur, ut instans, infidus: et caeteris omnibus corripuntur, ut inconstans, imprudens¹⁴. *In* augendi vim habet, aut minuendi, ut instans, indoctus.

De Interiectione.

25. Interiectio est pars orationis animi affectum significans. Nam¹⁵ aut laetantis sunt, ut *eia*. Aut laudantis, ut *eu*¹⁶. Aut timentis, ut *hei*. Aut dolentis, ut *heu*¹⁷. Aut exultantis, ut *euax*. Aut admirantis¹⁸, ut *papae*. Aut respuentis, ut *phei*¹⁹. Aut animadvertentis, ut *at*²⁰. Aut ridentis, ut *ha ha ha*. Sunt praeterea partes orationis pro interiectionibus positae, ut *fas*, *nefas*²¹.

*Nefas! Aegyptia coiu^x*²².

Et:

Pecudesque locutae

*Infandum!*²³

In utroque enim interiectio est exclamantis. Item *pro*, ut cūm dicimus: *pro Iuppiter*, et si qua sunt alia. *Hem* quoque interdum coercentis est, ut Terentius in *Heautontimorumeno*:

*Hem tibi ne diutius licere speras facere?*²⁴

Aliquando etiam admirantis, ut in *Andria*: *Hem quid est? Scies*²⁵. Ex his deinde caeteri animorum motus colligi possunt²⁶.

Tum *pape* Go. Pe. Putsch. — 19) *Phei* sic omnes. Legendum, nisi fallor, *phui*. — 20) *Attat* Go. *At at* divisim Pe. Putsch. — 21) *Ut fas, nefas* Item *pro Iuppiter*. Pe. Putsch. Interposita omnia recens accesserunt e Go. — 22) Locus est Virg. Aen. VIII, 688. *Co-iux*. De hac scriptura cf. Apulei. de orthogr. pag. 7, 17. ed. Osann. — 23) Virg. Georg. I, 478. — 24) *Hem tibi pedentius liquere sp. f.* Go. Locus est Heaut. I, 1, 50. seq. — 25) *Scies* addidi ex Go. Locus est Andr.

I, 1, 89. — 26) *Ex his caeteros animorum motus intelligere possumus* Pe. Putsch. *Ex hisdem de ceteri animorum motus colligi possunt*. Go. Hoc est: *Ex his deinde, ut dedimus. Iam in eodem Go. sequuntur haec plane aliena: Coniunctio simplex, ut si; et composita ita etsi; sed simplex producitur, composita cum particula quidem corripitur, ut siquidem*. Tum legitur subscriptio: *Explicit liber Victorini*.

MAXIMUS VICTORINUS

[1953]

DE CARMINE HEROICO.

1. **M**etrum est rei cuiuscunque¹ mensura. Metrum vero poeticum est versificandi disciplina, certa syllabarum ac temporum ratione in pedibus observata. Inde autem² dictum est, quod veluti mensuram quandam praestituat, a qua si plus minusve erit, pes sive versus minime constabit. Cui rhythmus est consimilis, qui sic definitur: est verborum modulatio et compositio, non metrica ratione, sed numeri sanctione ad iudicium aurium examinata, veluti sunt cantica poetarum vulgarium. Ergo is metrum³ non est, nec potest ullo pacto idem esse, sed hoc distat a metro, quia rhythmus per se⁴ sine metro esse potest, sine rhythmō metrum non potest, quod liquidius ita definitur: metrum est ratio cum modulatione; rhythmus sine ratione metrica modulatio⁵. Perumque tamen casu quodam invenias etiam rationem metricam in rhythmō, non artificii ratione⁶ observata, sed tono et ipsa modulatione ducente.

2. Pes est compositio duarum vel trium, aut aequae⁷ quatuor syllabarum, secundum rationem sui cuiusque metri. Pedum genera sunt duo, aut enim simplices sunt, aut duplices. Simplicium species iterum sunt duae; dissyllabi et trisyllabi.

Dissyllabi sunt quatuor: spondeus, pyrrhichius, trochaeus, iambus. Ex his quidam sunt inter se contrarii, pyrrhichius spondeo; trochaeo iambus. Idem autem est pariambus⁸, qui et pyrrhichius; idem etiam tribrachus, qui et chorius idemque trochaeus. Spondeus duabus constat longis, ut *heros*⁹. Trochaeus longa et brevi, ut, *vīla, Roma*. Pyrrhichius, ambabus brevibus¹⁰, ut *Maro, Cato*. Iambus, ex brevi et longa, ut *nepos, honos*.

3. Pedes trisyllabi sunt octo: dactylus, anapaestus, molossus, tribrachus, item- [1956] que brachysyllabus sive¹¹ epignomus, amphimacrus, qui et creticus, amphibrachus, sive mesites,

1) *Cuiusque* Putsch. *Cuiuscunque*, ut dedimus, Pe. Go. — 2) *Sic dictum* Pe. Putsch. Paulo post: *a qua si quis plus* Go. — 3) *Ergo is in metro non est* Pe. Putsch. Go. contra sententiam Grammatici, qui paulo post: *sine rhythmō metrum non potest*. Tum ullo pacto *inesse* Pe. Putsch. Scripsi *idem esse*, consequenter superioribus. *Ullo pacto* absunt a Cod. Go. — 4) *Per se* addidi e Cod. Go. — 5) *Vv. metrica modulatio* addidi e Cod. Go. Cf. Diomedes III. pag. 470. *Rhythmus est versus imago modulata, servans numerum syllabarum* cet. — 6) *Artificii observatione servata* Go. — 7) *Aequae* Pe. Putsch. *Aequa* Go. Delendum videtur hoc verbum, ortum ex prava iteratione syllabae proximae in *quatuor*. — 8) *Idem est quippe iambus* Pe. Putsch. Go. male. Consentio Dübnero, qui in vv. *quippe iambus* latere putabat *pariambus*, provocans ad

Diomed. II. pag. 460. et III. pag. 471. *Autem de meo* addidi. Cf. etiam Schol. ad Hephaestion, pag. 158. ed. Gaisf. ubi sic: τῶν δὲ τρισυλλάβων πρῶτος μὲν ὁ χορείος ὁ καὶ τριβραχὺς, ἐκ τριῶν βραχειῶν. Ἐκλήθη δὲ χορείος, ὅτι οἱ ὑπὸ τῶν χορευόντων ἀδόμενοι ἐν ταῖς χορείαις ὕμνοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοιούτων συνίσταντο μέτρων. Ὁ καὶ τροχαῖος καὶ βραχυσύλλαβος. — 9) *Ut pleni* Pe. Putsch. — 10) *Quatuor brevibus* mendose Go. — 11) *Verba brachysyllabus sive accesserunt* ex Go. — 12) *Pessime* Pe. et Putsch. *Bacchius sive Amphibacchius, Paeon*. Constat autem *Dactylus* cet. In Cod. Go. hic locus ita comparatus habetur: *bacchius sive amphibacchius peon phycus*. Singuli quique horum quot aut cuiusmodi syllabis constant? Nihili est voc. *amphibacchius*; et *palimbacchius* ad *bacchium* adiungi et copulari non potest particula *sive*. Excidit igitur ali-

bacchius sive¹² hypobacchius, palimbacchius sive pompeuticus. Singuli autem quique horum constant: dactylus ex longa et duabus brevibus, ut *copia*, *Lydia*¹³. Anapaestus ex duabus brevibus et longa, ut *sapiens*, *Erato*¹⁴. Molossus ex tribus longis, ut *Maecenas*, *haeredes*. Tribrachus ex tribus brevibus, ut *Lepidus*, *Catulus*. Amphimacrus ex longa et brevi et longa, ut *caritas*, *veritas*. Amphibrachus ex brevi et longa et brevi, ut *corona*, *marina*. Bacchius ex brevi et duabus longis, ut *Athenae*, *Camoenae*. Palimbacchius ex duabus longis et brevi, ut *Lationa*, *Lucina*¹⁵.

4. Pedes duplices sive tetrasyllabi sunt sedecim: dispondeus, proceleusmaticus, Ionicus ἀπό μείζονος, Ionicus ἀν' ἐλάσσονος¹⁶, ditrochaeus, diiambus, choriambus, antispastus, paeon primus, secundus, tertius, quartus¹⁷. Item epitritus sive hippius primus, secundus, tertius, quartus. Horum autem contrarii sunt: proceleusmaticus dispondeo; Ionicus ἀν' ἐλάσσονος Ionico ἀπό μείζονος¹⁸; diiambus ditrochaeo; antispastus choriambo; epitritus primus paeoni primo; secundus secundo; tertius tertio; quartus quarto. Singuli vero quique constant: dispondeus quatuor syllabis longis, ut *oratores*, *saltatores*. Proceleusmaticus quatuor brevibus, ut *animula*¹⁹, *memoria*; Ionicus ἀπό μείζονος ex duabus longis et duabus brevibus, ut *penuria*, *vicinia*. Ionicus ἀν' ἐλάσσονος ex duabus brevibus et duabus longis, ut *Diomedes*, *Palamedes*²⁰. Ditrochaeus ex longa et brevi, et longa et brevi, ut *aegritudo*, *cantilena*. Diiambus ex brevi et longa, et brevi et longa, ut *benignitas*, *malignitas*. Choriambus ex longa et duabus [1957] brevibus et longa, ut *divitiae*, *simplicitas*. Antispastus ex brevi et duabus longis et brevi, ut *valetudo*, *amaturus*. Paeon primus ex longa et tribus brevibus, ut *Oceanus*, *ruricola*. Paeon secundus ex brevi et longa et duabus brevibus, ut *facetius*²¹, *colonia*. Paeon tertius ex duabus brevibus et longa et brevi, ut *Titianus*, *Marianus*²². Paeon quartus ex tribus brevibus et longa, ut *cupiditas*²³, *facilitas*. Epitritus primus ex brevi et tribus longis, ut *Palatini*, *Numantini*. Epitritus secundus ex longa et brevi et duabus longis, ut *conditores*, *funditores*. Epitritus tertius ex duabus longis et²⁴ brevi et longa, ut *vivacitas*, *induciae*. Epitritus quartus ex tribus longis et brevi, ut *Libertinus*, *Florentinus*.

4. Genera versuum sunt in dactylico metro quinque. Est autem dactylicum metrum²⁵, quod constat dactylo et spondeo. Non dico, ultimo²⁶ interdum trochaeo, eo quia²⁷ bono iudicio metrici

quid, in cuius locum *hypobacchius* substitui. Deinde *palimbacchius* inferendus erat; et in monstro illo *peon phycus* haud dubie latet *pompeuticus*. Cf. Schol. ad Hephaestion. p. 159. ed. Gaisford. Ἐβδομος δὲ Βακχίος ἐν βραχέας καὶ δύο μακρῶν. — ὁ καὶ ὑποβακχίος. Ὀγδοὺς δὲ παλμβακχίος, τοῦτ' ἀντικείμενος, ἐκ δύο μακρῶν καὶ βραχέας. — ὁ καὶ προσοδιακὸς καὶ πομπευτικός, διὰ τὸ ἐν προσοδίοις ὕμνοις οὕτω καλουμένοις καὶ ἐν ταῖς Διονυσιακαῖς πομπαῖς ἐπιτήδειος εἶναι. Reliqua emendavi ex iis, quae infra leguntur: Singuli vere quique constant dispondeus cet. — 13) *Lydia* addidi ex Go. — 14) *Erato* addidi ex Go. ubi *Eratho*. — 15) *Lucerna*, *lacuna* Pe. Putsch. — 16) Ionicus *Apomizonus* I. *Apelazonus* Pe. I. *apomisonus*, i. *apelazonus* Cod. Go. In eodem Go. sequuntur litterae inextricabiles, quae Graecam illorum nominum scripturam referre

videntur. — 17) *Paeon primus*, *Paeon sec.* *Paeon tert.* *Paeon quartus* Pe. Putsch. — 18) *Apelazonus* — *Apomizonus* Pe. *apelazonus* — *apomisono* Go. In margine Pe. Graeca scripta sunt ab antiqua manu. — 19) *Animola* Go. — 20) *Palinurus* male Pe. Putsch. — 21) *Ut facinora*, *colonia* Pe. Putsch. At in Cod. est: *Ut facinūs* (a prima manu, unde factum *colonia* a rec. m.) *calunia*, ex quo Dübnerus coniciebat *calumnia*. Sed cf. Donat. I, 4, 3. et Diomed. III, 477. Ceterum emendavi *facetius*. — 22) *Ut marianus* Pe. Putsch. In Cod. a pr. manu est *Titānēus* (sic) unde recentior manus correxit *Titianus*, quod recepinus. — 23) *Facilitas* addidi e Cod. Go. — 24) *Et* interponit Go. — 25) *Carmen* pro v. *metrum* exhibent Pe. Putsch. — 26) *Ultimo loco nonnunquam troch.* Pe. Putsch. — 27) *Eo quod quidam* Pe. Putsch.

complures¹ hunc pedem de versu hexametro excludendum censuerunt. Quippe omnis syllaba in versu ultima ἀδιάφορος² est, id est, indifferenter accipitur, nec interest, utrum producta sit an correpta; siquidem positione longa fiat, cum partem orationis in exitu finit, quo accedit, quod viciosus eiusmodi versus est, qui trochaeum admittit³. Nam cum ita ratio exposcat, ut pleno versu viginti quatuor tempora insint, admissio utique trochaeo curtabitur numerus temporum, et erunt tempora viginti tria, qui est versus colobus⁴. Illa sunt ergo quinque genera in dactylico metro: hexameter, pentameter, tetrameter, trimeter, dimeter.

5. Hexameter dicitur, aut hexametrus⁵, utrumque ut Evander, Evandrus, quorum unum venit ex Graeca enunciatione, alterum ex Latina. Quippe Cornelius Epicadus⁶ in eo libro, quem de metris scripsit, *Hexameter*, inquit, *versus*. Contra quem item Caesius Bassus, vir doctus atque eruditus, in libro de metris, *Iambicus trimetrus*, ait. Nostra quoque memoria Lactantius de metris, *Pentameter*, inquit, et *tetrameter*. Hexameter ergo sive Hexametrus versus est, quod pedibus sex constet⁷, dactylo et spondeo circum se positus, aut alterna interpositione variat⁸. Hexametri versus genera sunt tria: Est hexameter⁹, ubi dactylus tantum est, dactylicus¹⁰ herous. Est hexameter iambicus, qui et senarius, cum constat ex simplicibus. Est item ex¹¹ duplicibus, trimeter. Si vero versus hexameter sex spondeis constiterit, erit quidem versus¹² spondiazon, metrum tamen dactylicum; quippe eiusmodi compositio non nisi in dactylicum metrum cadit. Hexametri dactylici tantum sunt, qui constant sex pedibus dactylicis, praeter bella et facta¹³ heroum quidlibet aliud continentes, veluti sunt Bucolica, Georgica, caeteraque eiusmodi. Hexametri vero dactylici heroici sunt, qui bella heroum et res gestas complectuntur, veluti est Aeneis Virgilii, Ilias Homeri. Quintus ibi pes semper erit dactylus, eo quia semper in versu exceptis¹⁴ aliis locis, in quibus varie ponitur, quintam regionem proprie obtinet; minusque lenis est versus, qui quinto loco magis spondeum¹⁵ quam dactylum habuerit, et vocabitur Spondiazon¹⁶, veluti est illud:

*Aut levis ocreas lento ducunt argento*¹⁷.

Sic ut spondeus quoque¹⁸ a quibusdam imus pes cognominatur, quod regionem sextam semper obtineat, nec unquam dactylus in fine ponatur. Modus autem syllabarum in versu Hexametro dactylico sive heroico, duodecim syllabis crescit usque ad decem et septem¹⁹. Nam qui minimus

1) *Metrici complures* addita ex Go. — 2) *In ultimo versus diaphorus* Go. iu versu ultima ἀδιάφορος Pe. — 3) Omnia haec vv. *siquidem* — *qui trochaeum admittit* et interposita desunt in Pe. et Putsch. quibus demum admissis, quae sequuntur, commodam praebent sententiam, id quod iam vidit Dübnerus. — 4) Verba: *qui est versus colobus* accesserunt ex Go. — 5) *Utrumque* addidi ex Go. — 6) *Epicadus* Pe. Go. — 7) *Cedit* Cod. Go. — 8) *Varietatis* Go. — 9) *Est* deest in Pe. Putsch. — 10) *Dactylicus vocatur herous* Pe. Putsch. — 11) *Est. Itemque ex dup.* Pe. Putsch. — 12) Verba: *quidem versus* accesserunt ex Go. — 13) *Facta et bella* Pe. Putsch. — 14) *Eo quod exceptis* Pe. Putsch. omissis verbis: *semper in versu*, quae accesserunt ex Go. — 15) *Spondeum magis* Pe. Putsch. — 16) *Spondiazon* Go. Pe. Putsch. Sed in margine Pe.

correctum ab antiqua manu *spondaizon*, male quidem. — 17) *Lenis ocr.* Pe. Locus est Virg. Aen. VII, 634. — 18) *Quoque additum* ex Go. Paulo post pro *cognominatur* Pe. et Putsch. exhibent *dicatur*. — 19) *Crescita duodecim syllabis usque ad XVII.* Pe. Putsch. Contra usum melioris aetatis *decem et septem* Grammaticus scripsit, quae eadem ratio saepissime apud Priscianum invenitur. — 20) *Non plures quam XVII.* Pe. et Putsch. *Plures* pro *plus* correctoris male seduli. Statim post pro verbis: *Quamvis non negaverim* cet. in Cod. Go. haec leguntur: *Quid ergo non plerumque invenias in versum septimum decimum ac viginti syllabarum, ut sunt hi; quae sunt mendosissima.* — 21) Virg. Aen. IV, 315. *Misere nihil* Pe. — 22) Virg. Georg. IV, 168. *Venientibus agmine* Go. et Pe. — 23) Virg. Aen. IV, 547. — 24) Virg. Aen. XI, 537. — 25)

est, habet syllabas non minus quam duodecim. Qui maximus, non plus quam decem et septem²⁶. Quamvis non negaverim esse versus etiam plurium syllabarum, ut sunt hi:

Quando aliud mihi iam miserae nihil ipsa reliqui²⁷.

Et: *Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto²⁸.*

Et: *Quin morere, ut merita es, ferroque averte dolorem²⁹.*

Et: *Cara mihi ante alias, neque enim novus iste Dianae³⁰.*

6. Sunt quidem plerumque syllabarum decem et octo, et ille, qui ultimo loco positus est, viginti, cui nequaquam invenies parem cum adhuc nullus inveniatur, qui decem et novem syllabis constet³¹. Verum sciendum est in metrica ratione nunquam computari eas syllabas, quas synaloepha intercipit. Quo fit, ut omnes illi versus, qui supradictum numerum syllaba- [1959] rum videntur excedere, detractis synaloephis ad decem et octo aut ad sedecim³² ac nonnulli etiam ad quindecim syllabas redigantur³³, veluti sunt illi, quos supra exempli causa posuimus³⁴. Unde sciendum est, nullum versum dactylicum hexametrum inveniri posse, qui numerum syllabarum decem et septem³⁵ excedat. Itaque omnis versus Hexameter, si solis spondeis constiterit, duodecim syllabarum; si unum dactylum habuerit, tredecim; si duos, quatuordecim; si tres, quindecim; si quatuor, sedecim; si quinque, decem et septem. Ita quoties dactylus accesserit, toties una syllaba³⁶ accrescit. Hexameter versus dactylicus variatur per triginta duas species. Nam in versu duodecasyllabo³⁷ species una est, quippe is sine ulla varietate omnes in se spondeos habet, et vocatur Spondiazon, ut est:

Fortes ducuntur legati³⁸ Minturnenses.

Quod genus versificationis usque adeo durum est, ut Albinus in libro, quem de Metris scripsit, ita posuerit:

Vilem spondeo totum concludere versum³⁹.

Posse quidem fieri; sed iunges dactylum apte.

In versu tredecim syllabarum species sunt quinque, quippe⁴⁰ in eo unus dactylus inter spondeos admissus, quinque locis intervertitur. In versu vero quatuordecim syllabarum species decem sunt⁴¹.

Verba: cui nequaquam — constat cum interpositis desunt in Pe. et Putsch. Tum *Sed sciendum est* Pe. Putsch.

— 26) *Ad XVII. aut XIII.* Pe. Putsch. — 27) *Rediguntur* Pe. Putsch. — 28) *Posuisti* Go. — 29) *Syllabarum XVII.* Sic semper numerorum signis Pe. et Putsch. Tum pro *excedat* Go. *videatur excedere*. — 30) *Monosyllaba accrescit* pessime Pe. Putsch. Recte *una syllaba accrescit* Cod. Go. — 31) *Duodecasyllabo* Go. Pe. Putsch. fortasse recte. Dicitur enim Graecis δωδέκα et δώδεκα. — 32) *Forte duc. ligati* M. Pe. et Putsch. Sed in margine Pe. correctum est *privati* M. Verissime *legati* M. Cod. Go. *Fortes* de coniectura dedi. *Fortitudo* Go. — 33) Post hunc versum sequuntur haec in Pe. et Putsch. tanquam Grammatici verba: *Sed iunges dactylum apte in versu. Tredecim.* Ac primum quidem sponte patet, verba: *in versu tredecim syl-*

labarum cohaerere et post v. *apte* distinctionem collocandam esse. Tum non intelligitur, quomodo enunciatum istud huc pertineat, quod sententiam plane alienam infert. Verba sunt haud dubie *Albini*, ad quae constituenda facit Cod. Go. qui locum sic exhibet: *posse fieri sed iunges d. a.* Ex quibus facile conficias versum: *Posse quidem fieri; sed iunges dactylum apte.* Credibile enim est, Albinum, si vellet v. *dactylum* versui inferre, hoc non elisa ultima posuisse, nisi forte totus locus sic est scribendus: *Vilem spondeo totum concludere versum, Posse quidem fieri; sed iungi dactylus apte;* ut tum sequi debeat *potest* vel *videtur* vel *dicitur*. — 34) *Quippe* additum e Cod. Go. — 35) *Sunt* X. Pe. Putsch.

Aut enim primo et secundo loco dactylus ponitur; aut primo et tertio; aut primo et quarto; aut primo et quinto; aut secundo et tertio; aut secundo et quarto; aut secundo¹ et quinto; aut tertio et quarto; aut tertio et quinto; aut quarto et quinto. In versu quindecim syllabarum species sunt similiter decem². Nam ut in illo qui est quatuordecim syllabarum dactylus decies variatur, ita in hoc toties spondeus invertitur. In versu sedecim syllabarum species sunt totidem, quot in tredecim syllabarum, id est, quinque. Nam ut in illo dactylus quinque locis invertitur, ita in hoc spondeus isdem³ locis, totiesque variatur. In versu syllabarum decem et septem similiter ut in duodecasyllabo⁴ species una est; quippe is⁵ quinque dactylis constat, excepto ultimo pede, quem necesse est dissyllabum esse, ne contra rationem supradictam syllabarum amplior numerus accrescat. Quid ergo⁶? Numquid dactylus in fine ponitur? Potest quidem, verum non in eo versu, qui ceteros omnes dactylos habet, veluti est illud⁷ in Georgicis:

Et spumas miscent argenti, vivaque sulphura.

Quem quidam invertentes, sic legunt:

Et sulphura viva.

Item:

Bis patriae cecidere manus; quin protenus omnia⁸.

Quem quidam per synaloepham⁹ excludunt, ut sit in scandendo, omnia. Nec intelligunt synaloepham tunc inter se esse, cum vocales confligunt seu solae, ut:

Multa quoque et bello passus;

seu interposita consonante; ut:

Multum ille et terris iactatus¹⁰.

Quod nequaquam hoc loco adseri potest, quippe absolutus pes est, omnia, velut in illo versu:

Omnia fert aetas¹¹.

Et:

Omnia vincit amor¹².

Possit itaque esse etiam versus ex dactylis sex, si modo metrici admitterent, veluti:

Dicitur in tenero mihi bucula pascere gramine.

Et:

At tuba terribilem sonitum procul excitat horrida.

In supra dictis speciebus triginta duabus in carmine Virgiliano deprehenduntur decem et septem species. Nam ex versu tredecim¹³ syllabarum duae species sumptae, secundae aut quintae positionis sunt. Nam aut secundo loco unus dactylus tantum invenitur, ut¹⁴:

Aut levis ocreas lento ducunt argento¹⁵.

1) Tres species omissae in Pe. et Putsch. Legitur enim: *aut primo et quarto aut secundo et quinto*. Veram praestat lectionem Go. — 2) *Similiter decem*. Sic recte Go. Male pro his *multae* exhibent Pe. Putsch. — 3) *Isdem* Go. *iisdem* Pe. Putsch. — 4) *Duodecasyllabarum* pessime Go. Pe. Putsch. Emendavi de coniectura. — 5) *Hiis* Pe. *hic* Putsch. Recte *is* Go. — 6) Haec et sequentia ita leguntur in Pe. et Putsch. Ergo dactylus, cum aliis locis, tum etiam in fine aliquando ponitur, sed in his versibus, qui non habeant in caeteris omnibus dactylos, veluti cet. Quae plane non cohaerent cum prioribus, ubi dixerat Grammaticus, ultimum pedem necesse esse, dissyllabum esse. Igitur ambabus manibus amplexi sumus lectionem, quam praestat Cod. Go. — 7) *Ille* Pe. Putsch. Locus est Virg. Georg. III, 449. — 8) Virg. Aen. VI, 33. *Qui a protinus* Pe. Putsch. Sed in Pe. corr. *quin*. — 9) *Synaloephen* Pe. Putsch. atque ita paullo post. — 10) Verba: *Seu co-*

nitur, sed in his versibus, qui non habeant in caeteris omnibus dactylos, veluti cet. Quae plane non cohaerent cum prioribus, ubi dixerat Grammaticus, ultimum pedem necesse esse, dissyllabum esse. Igitur ambabus manibus amplexi sumus lectionem, quam praestat Cod. Go. — 7) *Ille* Pe. Putsch. Locus est Virg. Georg. III, 449. — 8) Virg. Aen. VI, 33. *Qui a protinus* Pe. Putsch. Sed in Pe. corr. *quin*. — 9) *Synaloephen* Pe. Putsch. atque ita paullo post. — 10) Verba: *Seu co-*

Aut¹⁶ quinto, ut:

*Cum Iuno aeternum servans sub pectore vulnus*¹⁷.

Item ex versu syllabarum quatuordecim quatuor species assumuntur¹⁸. Aut enim primo et quinto loco dactylus invenitur, ut:

*Quippe vetor fatis; Pallasne exurere*¹⁹ classem.

Aut secundo et quinto, ut:

*Felix qui potuit rerum cognoscere causas*²⁰.

Aut tertio et quinto, ut:

*Arcebat longe Latio; multosque per annos*²¹.

Aut quarto et quinto, ut:

*Quarum, quae forma pulcherrima, Deiopeam*²².

Ex versu quindecim syllabarum sex species assumptae. Nam aut primo et se- [1961]
cundo loco spondeus invenitur, ut:

*Infandum regina iubes renovare dolorem*²³.

Aut primo et tertio, ut:

*Hic currus fuit, hoc regnum dea gentibus esse*²⁴.

Aut primo et quarto, ut:

*Aeneas scopulum interea conscendit, et omnem*²⁵.

Aut secundo et tertio, ut:

*Aut capiunt celsis in puppibus arma Caici*²⁶.

Aut secundo et quarto²⁷, ut:

*Vi superum, saevae memorem Iunonis ob iram*²⁸.

Aut tertio et quarto, ut:

*Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat aequor*²⁹.

Ex versu sedecim syllabarum quatuor species assumptae. Nam aut primo loco spondeus invenitur, ut:

*Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni*³⁰.

Aut secundo, ut:

*Nulla tuarum audita mihi, neque visa sororum*³¹.

Aut tertio, ut:

*Servitio premet, ac victis dominabitur Argis*³².

Aut quarto, ut:

lae, ut: *Multa quoque et bello passus seu interposita consonante accesserunt e Cod. Go. ubi seu solere. Virg. Aen. I, 3. et 5. — 11) Virg. Ecl. IX, 51. — 12) Virg. Ecl. X, 69. — 13) Deprehenduntur decim et septem quae tredecim Cod. Go. — 14) Nam aut secundo loco dactylus est, et unus tantum ut Pe. et Putsch. — 15) Virg. Aen. VII, 634. Lenis Pe. ibidem lento deest, sed add. ab a. m. — 16) Et quinto Pe. Putsch. — 17) Virg. Aen. I, 36. — 18) Assumptae Go. — 19) Virg.*

Aen. I, 39. — 20) Virg. Georg. II, 490. Felix deest in Pe. — 21) Virg. Aen. I, 31. Longe latae Go. Longe late Pe. sed corr. — 22) Virg. Aen. I, 72. Deiopeam Putsch. Diopoeam Pe. — 23) Virg. Aen. II, 3. — 24) Virg. Aen. I, 17. — 25) Virg. Aen. I, 180. Conscindit Go. — 26) Virg. Aen. I, 183. — 27) Secunda et quarta typothetae errore Putsch. — 28) Virg. Aen. I, 4. — 29) Virg. Aen. I, 67. — 30) Virg. Aen. I, 12. — 31) Virg. Aen. I, 326. — 32) Virg. Aen. I, 285.

O o *

*Imperium sine fine dedi; quin aspera Iuno*¹.

Ex versu syllabarum decem et septem una species assumpta, quae sola in eo est, cum praeter ultimum pedem caeteri omnes dactylici inveniantur, ut:

*Quando aliud mihi iam miserae nihil ipsa reliqui*².

Quatuor sunt species in caesura³ hexametri versus: coniunctus, districtus, mixtus, divisus.

Coniunctus est, quando scandendo ita concatenatus sibi est versus, ut⁴ nusquam finito sensu divisa praeter se⁵ verba ponantur. Quod genus versificationis laudabile habetur, [1961] ac melius, veluti est⁶:

*Infandum regina iubes renovare dolorem*⁷.

Districtus⁸, qui in scandendo sensum seu partes orationis separatas in se habet, ut:

*Dic mihi Clio, quinam primus fingere versus*⁹.

Mixtus, qui utrumque in se habet, ut in quibusdam coniunctus, in quibusdam separatus, ut:

[1961] *Hic currus fuit, hoc regnum dea gentibus esse*¹⁰.

Divisus, qui in Priapeio deprehenditur metro. Metrum vero Priapeium est, cum in hexametro versu primi tres pedes concatenati inter se, a reliquis¹¹ tribus sequentibus divisi separatique sunt, veluti in Bucolicis:

*Aut Ararem Parthus bibet, aut Germania Tigrim*¹².

Et:

*Utque viro Phoebi chorus adsurrexerit omnis*¹³.

Et:

*Est mihi namque domi pater, est iniusta noverca*¹⁴.

Inde dictum Priapeium, quod pleraque eiusmodi¹⁵ in honorem Priapi ita conscripta sunt. Propter quod multi volunt hoc genus compositionis bucolico carmini magis convenire.

Pythium autem metrum est idem quod hexametrum. Dictum quidam volunt¹⁶ ob id, quod hoc genere metri oracula primum ab Apolline sint edita, qui interfecto Pythone Pythius dictus est. Aliis tamen videtur Pythium metrum esse, quod continet duodecim syllabas, spondiaca¹⁷ videlicet ratione, quod cum in Parnasso Apollo¹⁸ Pythona serpentem in vindictam matris sagittis insequeretur, accolae Delphici hoc illum versu¹⁹ hortati sint²⁰: Ἥ παῖάν, Ἥ παῖάν, Ἥ παῖάν. Hactenus de hexametro dactylico; de caeteris vero suo loco exsequemur²¹.

1) Virg. Aen. I, 279. *Dei pro dedi* Go. — 2) Virg. Aen. IV, 315. — 3) *Censura* Go. Pe. Putsch. *Caesura* scripsi e coni. — 4) *Continuatus* est sibi, ut. Pe. Putsch. — 5) Verba praeter se accesserunt ex Go. — 6) *Utpote* est Pe. Putsch. *Utpote veluti* est Go. — 7) Virg. Aen. II, 3. — 8) *Strictus* Pe. Putsch. Vide paullo ante recensioem nominum horum. — 9) Versus est a Grammatico confictus. — 10) Virg. Aen. I, 17. — 11) *Supremi inter se pedes concatenati a reliquis* Pe. Putsch. — 12) *Ararim* Putsch. Virg. Ecl. I, 63. — 13) Accessit hic versus ex Go. ubi est: *Et ut quae Phoebi*. Locus est Virg. Ecl. VI, 66. — 14) Virg. Ecl. III, 33. — 15) *Huiusmodi* et paullo post sint Pe. Putsch. — 16) *Pythium autem dictum quidam vo-*

lunt Pe. Putsch. *Pytheum itemque metrum est idem quam hexametrum. Unde dictum? Quidam volunt* Go. In quibus interpolatoris manus facile dignoscitur. — 17) *Spondiazonica*, foedo errore, Go. Pe. Putsch. — 18) *Apollo* accessit e Go.; ibidem pro *Pythona* legitur *Pithon*, in Pe. *Pythea*. — 19) *Hunc ipsum versu isto* Pe. Putsch. — 20) *Ortati sunt* Go. Tum in eodem Cod. sequuntur haec *iepa iam tertio actenus*. Haec nimirum sunt ista: Ἥ παῖάν, quae tertio loco etiam repetenda esse, illud *tertio* ostendit. Rescripsi igitur Graeca Ἥ παῖάν, Ἥ παῖάν, Ἥ παῖάν. Cf. Terentian. Maurus v. 1591. ubi cf. notas Santenii. — 21) *Exsequemur* Cod. Go.

MAXIMI VICTORINI
DE RATIONE METRORUM
COMMENTARIUS¹.

[1963]

SEGM. I.

1. **Liquentes litterae sunt quatuor: l, m, n, r.** Liquentes² ideo dicuntur, quod fluant, et quasi intereant, dum³ consequuntur aliquam⁴ brevem syllabam cum quavis alia⁵ consonante. Sunt autem duplicis potentiae. Nam syllabam longam⁶ positione facere possunt, si ita poeta voluerit, et brevem non producant. Quod dico huiusmodi est exemplum, ut hic *Lucreti versus*⁷:

Nam fierent iuvenes subito ex infantibus parvis.

Sic habetur, quasi dixerit *subtracta s littera: infantibus parvis*⁸; hic enim *s littera* interit. Ennius quoque ait:

— *vita illa dignus, locoque*⁹;

quasi *dignus, locoque* dixerit. Similiter *Lucilius* ait¹⁰:

Tum lateralis dolor certissimus nuntius mortis.

Pro:

Tum laterali dolor certissimu nuntiu mortis.

Sic habetur quasi *substractis s litteris*; quia licentius antiqui et ipsa quasi pro liquenti utebantur, inerudita adhuc novitate, quod posteriores poetae non ferunt¹¹, non quod ista defensio rata¹² non esset, sed quod versus suos liquidius decurrere¹³ nullis salebris voluerunt.

2. **Liquentes autem cognoscere possumus in illo Virgilii versu**¹⁴:

— *Sed haec lento mos est aptare flagello;*

quasi *subtracta l littera flagello* dixerit¹⁵. Sic et in illo:

*Phoebe gravis Troiae semper miserata labores*¹⁶.

Quasi *subtracta r littera gavis* dixerit, non *gravis*.

1) Incipit commentum Maximi Victorini de ratione metrorum. Cod. Bob. — 2) Vero interponunt Pe. et Putsch. — 3) Tum cum cons. Pe. et Putsch. Consecuntur Cod. Bob. — 4) Aliam Cod. B. — 5) Aliqua Cod. Bob. Pe. — 6) Longam syllabam Pe. Putsch. — 7) Lucretii Pe. Putsch. Tum Nam fuerant Pe. Putsch. Est locus Lucr. I, 187., ubi legitur, ut e Cod. edidimus. — 8) Quasi dixerit: ex infantibus parvis, subtracta s littera Pe. Putsch. — 9) Ennii versus apud Hessel. legitur pag. 147. Tum quasi dixerit vita illa dignu, locoque Pe. Putsch. Ait ante Ennii versum deest in Cod. Bob. — 10) Lucilius Pe. Putsch. Una l exhibet Cod. Bob. Ait additum e Cod. Bob. Paulo post sic habebitur omissio quasi Cod. Bob. — 11) Pro ferunt in Cod. est gerunt, sed g puncto supposito deleta et

syllaba la sive lu supra scripta est. Voluit fortasse librarius noluerunt pro non gerunt. — 12) Definitio recta Pe. Putsch. Defensio dicitur usus antiquiorum, ad quem provocat Grammaticus. — 13) Discurrere Pe. et Putsch. — 14) Cognoscere in illo Virg. versu possumus Pe. Putsch. Tum verba: Sed haec lento mos est accesserunt e Cod. Bob. Locus est Virg. Aen. VII, 731. — 15) Vv. quasi subtracta littera l (sic) flagello (sic) in Cod. supra scripta legitur inter versus. — 16) Gravis Cod. Bob. graves Pe. Putsch. Locus est Virg. Aen. VI, 56. — 17) Subtracta s errore typothetarum Pe. et Putsch. Tum gaves — graves Pe. Putsch. Sed gravis — gravis Cod. Bob. littera r in priori voce puncto supposito deleta.

3. Mihi autem de his magis videtur illud, quod liquentes litterae, de quibus di- [1964] ximus, tunc detrahantur, cum brevem syllabam duae consonantes¹, quarum altera liquens erit, ita sequuntur², ut in duas syllabas se dividant. Quod dico huiusmodi est³: *Infantibus parvis*, *s* et *p* litterae in duas syllabas⁴ se dividerunt; nam *s* ad *bus* syllabam pertinet, *p* ad *parvis*. Quoties ergo se ita dividunt, tunc liquentes erunt⁵. Alioqui⁶ cum duae consonantes ita aliquam brevem syllabam consequuntur, ut eae⁷ ipsae consonantes alterius syllabae sint, nec se dividant, tunc illa syllaba, ut poetae voluerint, longa aut brevis erit; hoc exemplo:

*Atridas Priamumque*⁸.

A littera positione longa est, quod⁹ eam excipiunt duae consonantes *t* et *r*. Sed quoniam eae consonantes¹⁰ ad alteram syllabam pertinent¹¹, non semper positione longam faciunt syllabam¹², quam excipiunt, ut est:

*genuinosque in limine Atridas*¹³.

Hic *A* brevis est, quoniam consonantes ambas syllaba¹⁴ sibi posterior vindicat, caeque¹⁵, ut poetae voluntas est, proinde auxiliantur aut cedunt; ut illi Virgilii versus, quos supra posuimus¹⁶, tales syllabas habeant¹⁷ consonantium coitu, non liquentium fluxu.

SEGM. II. De syllabis coniunctis

1. Coniunctas quoque syllabas animadvertere nobis intentio¹⁸ est. Nam coniunctae syllabae dicuntur, cum longa syllaba in vocali finitur, et a²⁰ vocali excipitur; atque ideo longa syllaba illa brevis est, quod eam vocalis et terminaverit et exceperit²¹, hoc exemplo:

Te Corydon o Alexi;

sic enim scanditur: *Te Cory*, dactylus; *don o A*, dactylus²², cuius media syllaba *o* natura longa est. Sed quia et ipsa vocali²³ constat, et excipitur a vocali, coniunctione syllabarum et cognatione vocalium, idcirco²⁴ veluti gratificatur, et est huic similis ille versus, ut:

*Credimus an qui amant*²⁵;

Credimus dactylus est; *an qui a*, alius dactylus. Sed qui media syllaba dactyli²⁶, natura longa

1) *Consequentes* mendose Cod. Bob. — 2) *Ita se-
cuntur* Cod. Bob. atque ita semper. — 3) *Huiusmodi
est exemplum* ut Pe. Putsch. — 4) *Syllabas addidi* e
Cod. Bob. — 5) Post *v. erunt* in Cod. additur, sed
supra versum scriptum; *ipsae consonantes*. — 6) *Ali-
quin* Cod. Bob. — 7) *Hae ipsae* Pe. Putsch. — 8) *Con-
spiciunt Atridas Priamumque* Pe. Putsch. *Atridas
Priamumque quas*, omisso *v. conspiciunt* Cod. Bob.
Locus intelligitur Virg. Aen. I, 458. — 9) *Eo quod*
Pe. Putsch. — 10) *Quoniam consonantes hae duae*
Pe. Putsch. — 11) *Non pertinent* Pe. Putsch. Contra
sententiam Grammatici. — 12) *Longam syllabam fa-
ciunt* Pe. Putsch. — 13) *Verba in limine accesserunt*
e Cod. Bob. Locus est Virg. Aen. II, 500. — 14) *Ambas
sibi syllaba* Pe. Putsch. fortasse rectius. — 15) *Vendicat.
Aequae ut* Pe. Putsch. Praeclaram appendationem
praestitit Cod. Bob. — 16) *Praeposui* Pe.

Putsch. Cod. a pr. m. Recte correctum in Cod. supra
posuimus. — 17) *Habent* Pe. Putsch. — 18) *De con-
iunctis syllabis* Pe. Putsch. Verum ordinem recepimus
ex Cod. Bob. — 19) *Nobilis intentio* Cod. Bob. —
20) *Praepositio* deest in Cod. — 21) *Longa syllaba
illa natura brevis est, quod eam vocalis terminave-
rit, et excipitur a vocalibus* Pe. Putsch. Longa con-
iunctus Cod. Bob. ubi tamen etiam voc. *syllaba*, omis-
sum est, quod recte fieri non putavimus. — 22) *Alius da-
ctylus* Pe. Putsch. Locus Virg. est Ecl. II, 66. — 23)
Vocali constat scripsi de coniectura. *Vocalis a* Bob.
Pe. Putsch. — 24) *Idcirco brevis est veluti* Pe.
Putsch. In Cod. verba *brevis est* serius inter versus
ascripta. — 25) *Credimus antiqui amant* mendose Cod.
Bob. Virg. Ecl. VIII, 108. — 26) *Media dactyli om. v.
syllaba* Pe. Putsch. — 27) *Natura longa syllaba* Pe.
Putsch. — 28) *Sed quia et haec* Cod. Bob. *Sed haec a*

est²⁷; sed quia et haec²⁸ ut superior terminatur, et excipitur a vocali, brevis est. Non enim in hoc, aut in superiori versu synaloepham²⁹ facere potes sine vitio, versus enim erit ex trochaeo, si feceris³⁰; qui nisi novissimus in heroo³¹ versu esse non potest.

2. Si tamen in huiuscemodi coniunctis talis³² synaloepha fieri potest, quae a dactylo spondeum faciat, profecto spondeus usitatio inusitato dactylo anteposendus³³ est, ut est illud³⁴:

*Nec tota tamen ille prior praeunte carina*³⁵.

Scanditur enim sic: *Nec to*, spondeus; *ta tamen*, dactylus; *ille pri*, dactylus; *or prae*, spondeus³⁶. Hic³⁷ vides posse alios dicere dactylum esse ratione coniunctarum syllabarum, quae *prae* syllaba vocali finitur, et excipitur a vocali *e*³⁸; sed cum synaloepha fieri possit, faciatque spondeum, cur non eam viam sequamur, quam nobis consuetudo frequentior tritam relinquit ante³⁹? Novissimus pes est huius versus: *unte ca*⁴⁰, quam ideo propono⁴¹, cum synaloephae haec sit consuetudo, ut anterior vocalis⁴² excludatur. Tunc tamen non excludi scias, cum sola⁴³ syllabam facere potest anterior⁴⁴, quae excludi non potest. Quod dico, huiuscemodi⁴⁵ est exemplum: *praeunte*, per duas *e* scribitur; est ergo spondeus, *or prae*; sequunturque circa se duae vocales⁴⁶, *praeunte carina*. Sed quoniam⁴⁷ *e* littera eadem et syllaba est, *u* autem syllaba ut sit⁴⁸, adhibet sibi consonantes, *n* et *t*; idcirco rectius, *ente carina*, quam, *unte carina*, per synaloepham scandimus.

SEGM. III. De dichronis⁴⁹.

[1966]

1. Vocales quinque cum novissimam syllabam verbi, aut nominis tenent⁵⁰, tametsi natura breves sint, longe tamen, si ita poeta voluerit, habentur, hoc modo:

*Hic amor; hoc studium*⁵¹;

mor syllaba brevis est, sed quia vocalis ibi est, produci etiam potest, ut:

*Omnia vincit amor, et nos cedamus amori*⁵².

Scanditur autem⁵³ sic: *Omnia*, dactylus; *vincit a*, dactylus; *mor et*, spondeus. Vides superius correptam, hic esse productam.

vocali Pe. Putsch. — 29) *Synaloeph a* m scripsi e Cod. ubi *synaliph a*. *Synaloephe n* Putsch. — 30) *Si feceris synaloephen* Pe. Putsch. — 31) *In heroico versu* Pe. Putsch. *In heroo om. versu* Cod. Bob. — 32) *Tatis* addidi e Cod. Bob. — 33) Ioculari errore Cod. Bob. *ante spondeus est*. — 34) *Ut illud* Pe. Putsch. *Illud* in Cod. inter versus script. — 35) Virg. Aen. V, 186. — 36) *Spondeus est*, — *dactylus est*, — *spondeus est* Pe. Putsch. — 37) *Autem* interponitur a Pe. et Putsch. — 38) *A vocali quae est e* Pe. Putsch. — 39) *Ante* in Cod. a pr. m. sed corr. *unte*. Male. — 40) *Ente ca* Pe. Putsch. Idem in Cod. a pr. manu; sed correctum *onte ca*, quod verum est. — 41) *Quam idcirco praepono* Pe. Putsch. *Quam ideo propono* Cod. Bob. Legendum vel *quod* vel *quam rem*. Propono praetuli; non enim, ut ex seqq. patet, praefert illam pronunciandi rationem, sed praeceptum aliquod proponit. Paulo

post Cod. a pr. manu: *cum in synalipha haec sit*; sed corr. — 42) *Interior syllaba vocalis* Pe. Putsch. *Interior vocalis* Cod. Bob. sed legendum *anterior voc.* et res ipsa clamat et ostendunt sequentia. — 43) *Solam* Cod. Bob. sed inter vers. script. — 44) *Interior* Pe. Putsch. Optime Cod. *anterior*. — 45) *Huiusmodi* Pe. Putsch. — 46) *Ut* h. l. interponitur a Pe. et Putsch. — 47) *Quomodo* Pe. Putsch. Error ortus ex male intellecto scribendi compendio. Paulo post *e littera* — *e autem syllaba* Cod. Bob. male. — 48) *Ut fit* Pe. Putsch. Idem *adhibeat*. — 49) *De dichronis vocalibus vel syllabis* Pe. Putsch. — 50) *Teneant* Pe. Putsch. — 51) Virg. Aen. XI, 739. — 52) *Vv. et nos cedamus amori* in Cod. desunt. Locus est Virg. Ecl. X, 69. — 53) *Enim* Pe. Putsch.

2. Item:

Ostentans¹ artemque pater, arcumque sonantem.

Scanditur enim sic: *Osten*, spondeus, *tans ar²*, spondeus, *temque pa*, dactylus, *ter ar*, spondeus. Vides hic *ter* syllabam longam esse, alio loco brevem.

3. Item:

Sanguis hebet³.

Hic *guis* syllaba brevis est; in Lucano autem longa est:

Dum sanguis inerat⁴.

Vides, *i* literam fecisse⁵ hanc potestatem. Item:

Tum sic Mercurium alloquitur, ac talia mandat⁶.

Tur syllaba natura brevis⁷, sed quia habet vocalem, producitur. Quicquid enim in *tur* syllabam⁸ finitur, breve est, ut postea dicemus. Nec interest vocales illae cum novissima⁹ syllaba¹⁰ sint solae, an cum consonantibus sint, utroque enim modo dichronae sunt. Video¹¹ tamen dichronas etiam hoc compendio posse tradi¹², ut in heroo versu cuiuscunque pedis syllaba prima¹³, cum a superiore verbo remanserit promiscue longa fuerit an brevis¹⁴, ut poeta voluerit, quoniam¹⁵ in ea pars orationis impletur, quodque¹⁶ ut in versu, sic in verbo vox attendatur.

SEGM. IV. De Graecis nominibus.

Quaecunque sunt¹⁷ Graeca nomina, id est, quae in Latinis eadem sunt, ea cum in *es* syllabam, aut in *as* exeunt, brevia sunt contra naturam et consuetudinem Latinorum¹⁸, hu- [1967] iusmodi enim nomina Latina, quae plurali numero in *es* syllabam exeunt, aut in *as*, longa natura sunt, ut principes, arbores, milites, optumas¹⁹, feminas, sarcinas²⁰, idcirco, quae²¹ in versu esse possunt Graeca, et in isdem syllabis sunt²², brevia sunt, ut:

Gorgones, Harpyiasque²³.

Et alibi:

1) *Ostentans* male Pe. Putsch. Virg. Aen. V, 521. — 2) *Tas ar* Pe. Putsch. — 3) *Habet* Cod. Bob. Virg. Aen. V, 396. — 4) Lucan. Phars. II, 338. — 5) *Vides enim i literam fec.* Pe. Putsch. *Vides litteram fecisse* Cod. Bob. — 6) *Verba ac talia mandat* desunt in Cod. Bob. Locus est Virg. Aen. IV, 222. — 7) *Brevis natura* Pe. Putsch. — 8) *Syllaba* Pe. Putsch. — 9) *Cum in novissima* Cod. Bob. — 10) Male h. l. vel interponunt Pe. et Putsch. — 11) *Vides* Pe. Putsch. Paulo post *hoc etiam* Pe. Putsch. — 12) *Trahi* Pe. Putsch. pessime. Paulo post *heroico* Pe. Putsch. — 13) *Prior* Pe. Putsch. — 14) *Promiscua fiat, longa erit aut brevis*, male cohaerente oratione,

Pe. Putsch. *Promiscue longa erit an brevis* Cod. Bob. Scripsi *fuerit*, quandoquidem *ut* praecessit. — 15) *Quomodo* Pe. Putsch. quemadmodum saepe peccatum in his. — 16) *Quoque ut in versu, sic in verbo non attendatur* Pe. Putsch., quae nullam praebent sententiam. *Quod quoque* Cod. Bob. ex quo faciendum *quodque*, atque ita rescripsi. Pro *non attendatur* de meo scripsi *vox attendatur*, quod fere idem sit, atque *vox acuatur*, aut *inhibeatur*. Sententia enim est haec: et quia simul in versu simul etiam in verbo, quippe terminato, vox paulum inhibeatur, aut attollatur. — 17) *Sunt addidi* e Cod. Bob. — 18) *Latinarum* Cod. Bob. — 19) *Optumas* e Cod. Bob. — 20) Pro *sarcinas* est in Cod.

1941 - 1942 - *fusca* *cinerea* *olivacea*

Et Lucretius:

Lampadas igniferas manibus retinentia dextris².

Vides hic es vel as² syllabas breves esse, ideo quia Graeca sunt nomina.

SEGM. V. *De propriis nominibus.*

1. Nomina²⁷ propria, quae primam syllabam natura longam non habent, id est, quae non ex²⁸ duabus vocalibus iunctis constant, ut: *Aeolus*, *Aeneas*²⁹, et alia; quae ergo primam syllabam natura longam non habent, tales erunt syllabae, ut eas ponere volueris sive longas, sive breves, hoc exemplo:

*Ernest Diana: cheros*³⁰

Hic *Di*, longa est; alio loco brevis³¹:

— *tunc etiam telis moriere Dianae* ³³.

Item²³ : 1995-01-01 to 1995-03-31

Armatumque aurea circumspicit Oriona.

est Or, alibi³⁴ brevis:
— *aquosus Orion*³⁵.

2. Nomina item, quae genitivum in *es* syllabam mittunt, eadem ipsa³⁶ syllaba brevia sunt, ut: *Lingones, Mygdones, Teutones³⁷, Vascones*; et accusativo, ut: *Vasconas armipotent³⁸*. Item Graeca nomina quae in *i* litteram finiunt³⁹, eadem ipsa syllaba brevia sunt, ut:

Quo te Moeri peides?

Scanditur enim sic: *Quo te*, spondeus, *Moeri*, *pe*, dactylus. Videndum etiam hoc²⁰ est in his nominibus, quae ante novissimam syllabam i littera terminantur, ut est, radius, gladius. Haec enim genitivo casu per duo i scribuntur, huius radii, gladii; et pluraliter per duo i, gladii²¹, ut

Bob. *runcidas*, lege: *runcinas*. — 21) *Quia* Pe. Putsch. — 22) *Sunt* addidi e Cod. Bob. — 23) Virg. Aen. VI, 289. ubi legitur: *Harpyiaequae*. — 24) Virg. Aen. VI, 225. — 25) Lucret. II, 25. — 26) *Breves esse syllabas* Pe. Putsch. — 27) *Nomina sunt propria* Pe. Putsch. — 28) *Ex* addidi e Cod. Bob. — 29) *Ut Eulus, Aeneas* Pe. Putsch. Sed in margine Pe. corr. *Aeolus*, Aen. Cod. Bob. *Aeolus*. Ceterum in Pe. et Putsch. oratio sic est distincta, ut post *Aeneas* semicolo, post *et alia* plene interpungatur, contra mentem Grammatici. — 30) Virg. Aen. I, 449. — 31) *Brevis est* Pe. Putsch. — 32) *Tunc etiam* Cod. Pe. Putsch. *Tunc* ex Virgilio scripsi. Locus est Virg. Aen. XI, 857. — 33) *Item* ascripsi e Cod. Bob.

Virg. Aen. III, 517. — 34) *Hic longa est on* (sic) *alio loco br.* Pe. Putsch. Etiam Putschiana *on*, repetito errore typographico. *Hic longa est alibi brevis*, omissa syllaba *or*, Cod. Bob. — 35) Virg. Aen. IV, 52. — 36) *Eadem in ipsa syll.* Cod. Bob. *In abest in Pe.* Putsch. recte. — 37) *Theutones* Pe. Putsch. *Teutones* Cod. Bob. Tum *Bascones* — *Basconas* Pe. Putsch. sed iam correctum in margine Pe. *Vascones* — *Vasconas*, quam correctionem confirmat Cod. Bob. ubi est *Uasc.* utrobique. — 38) *In i litera finiuntur, in eadem* Pe. Putsch. — 39) Virg. Ecl. IX, 1. — 40) *Est additum ex Cod. Bob.* — 41) *Haec enim per duo i proferuntur in genitivo, huius radii, et pluraliter per duo*

cum poeta voluerit, in¹ hac eadem novissima syllaba, ubi duo i esse diximus, synaloepha² non fiat³; quo modo est versus ille Lucretii:

*Non radii solis, neque lucida tela diei*⁴.

Scanditur enim sic: *i so*, spondeus. Vide quomodo neque *i* littera⁵ interior synaloepha subtracta est, et exterior pedis partem cepit. Sed rursus cum poeta voluerit⁶, synaloepham in eodem nomine facit, ut est ille Virgilii⁷ versus:

*Diversi rumpent radii*⁸.

Scanditur enim sic⁹: *Diver*, spondeus, *si rum*, spondeus, *pent radi*, dactylus. Hic enim novissima excluditur, quae longa est.

SEGM. VI. De ectasi¹⁰.

Interdum in nominibus appellativis prima syllaba contra naturam producitur, quia¹¹ aliter in versu poni non potest, ut:

*Italiam contra*¹².

Hic enim *I* syllaba contra naturam¹³ producta est, ut esse in versu potuisset. Hoc autem modo brevem intelligimus. Necesse enim est¹⁴, ut qualis est prima syllaba in aliquo nomine provinciali, eadem sit natura in¹⁵ ipsa provincia, ut: *Afer* prima longa est; in *Africa*¹⁶ eadem natura est prima littera. Ergo videamus *Italus* prima syllaba qualis sit; dabit Virgilius exemplum, ut:

*Antiqua e cedro Italusque, paterque Sabinus*¹⁷.

Hic in *Italo* prima syllaba brevis est, quae nos docet, eandem in¹⁸ *Italia* servari oportere.

SEGM. VII. De brevibus syllabis.

Quatuor syllabae breves pro spondeo poni possunt, ut: *Genua labant*. Hic enim *Genua la*¹⁹, scanditur, in quo pedē priores duae breves iunguntur, ut unam longam faciant poetica licentia, quae magis in Iambicis versibus est permissa et²⁰ celebris.

i, hi gladii. Pe. Putsch. — 1) Praepositio accessit ex Cod. Bob. Ceterum hic turbae in Cod. Bob. in hanc eandem novissimam syllabam duo i. est diximus, omisso ubi. Scripsi igitur: in hac eadem novissima syllaba, ubi cet. — 2) Hic synaloepha. Pe. Putsch. Cod. Aut scribendum haec s. aut prior vox omittenda. — 3) Sit Pe. Putsch. Fit Cod. Bob. scripsi ergo fiat. — 4) Lucret. II, 59. — 5) Quomodo i littera neque int. Pe. Putsch. — 6) Voluit; ita semper in hac formula prima manus in Cod. atque etiam in supp. Sed ubique corr. voluerit, quod verum est. — 7) Ut est Virgilii omisso pronomine. Pe. Putsch. — 8) Virg. Georg. I, 446. — 9) Verba: Scanditur enim sic omis-

sa in Cod. Bob. — 10) De iectasi Cod. Bob. Deest inscriptio in Pe. Putsch. — 11) Qui aliter Putsch. Quia Pe. Cod. Bob. — 12) Italiam contra Cod. Bob. recte. Contra omm. Pe. Putsch. Virg. Aen. I, 13. — 13) Hic enim contra naturam syllaba Pe. Putsch. — 14) Necesse est enim Pe. Putsch. — 15) Praepositio accessit e Cod. Bob. — 16) In Africa enim Pe. Putsch. — 17) Verba: Antiqua e cedro addidi e Cod. Bob. Locus est Virg. Aen. VII, 177. — 18) Eadem et in Putsch. Eandem et in Pe. — 19) Hic iterum Genua labant Cod. Bob. — 20) Et desideratur in Pe. Putsch. — 21) Heroico Pe. Putsch. — 22) Verba: superest, quam accesserunt e Cod. Bob. — 23) Synaloephen

SEGM. VIII. *De concatenatis syllabis.*

Interdum in hero²¹ versu novissima syllaba superest, quam²² sequenti versui adiungi necesse est per synaloepham²³, ut est ille versus in Virgilio: [1969]

*Iamque iter emensi, turres ac tecta Latinorum
Ardua cernebant²⁴.*

Scanditur enim sic: *Iamquiter²⁵*, dactylus; *emen*, spondeus; *si tur*, spondeus; *res ac*, spondeus; *tecta La*, dactylus; *tino*, spondeus. Novissima versus syllaba²⁶ quae superest *rum*, revocatur ad sequentem versum per synaloepham, ut dicatur²⁷: *Randua cernebant*, et cetera. Huic simile et ille versus est²⁸:

Inseritur vero ex foetu nucis arbutus horrida²⁹.

Syllaba enim novissima, quae est *da*, ad sequentem versum refertur, quare necesse fuerit in re istiusmodi³⁰ sequentem versum a vocali incipere, ut synaloepha fieri possit illa, quam diximus.

SEGM. IX. *De casibus.*

1. Nominativus omnis numero singulari, qui *us* syllaba terminatur, eadem ipsa syllaba natura brevis est, ut doctus, carus, sanctus, et alia. Genitivus omnis, qui *i* littera terminatur, natura longus est, ut docti, cari, sancti. Dativus omnis in *o*³¹ littera terminatus longus est, ut caro, sancto, docto. Accusativus omnis, qui *m* littera terminatur, positionem expectat, aut synaloepham, quia nulla syllaba in *m* litteram exit, quae non alterutrum quaerat³². Vocativus omnis *e* littera terminatus natura brevis est, ut³³ docte, care, sancte. Ablativus omnis *o* littera terminatus natura longus est, ut ab hoc docto, caro, sancto. Nam pluralis nominativus omnis in *i* cum finiet, longus³⁴ est natura, ut hi docti, cari, sancti. Dativus omnis pluralis in *is* terminatus longus est, ut doctis, caris, sanctis. Accusativus pluralis in *is*, qui³⁵ in *os* syllabam finiuntur³⁶, longus est, ut doctos, caros, sanctos. Vocativus³⁷ pluralis in *i* litteram finitus, longus est, ut docti, cari, sancti. Ablativus aequae longus qui in *is* finitur³⁸, ut ab his doctis, caris, sanctis.

Putsch. *Synaloepham* Cod. Bob. ut semper. — 24) Virg. Aen. VII, 160. seq. Verbum *cernebant* deest in Cod. Bob. *ardua* inter versus ascriptum. — 25) *Iamquiter* una voce Bob. *Iamque iter* Putsch. *Iamque ter* Pe. — 26) *Novissimus* *cum* *e* *syllaba* Cod. Bob. sed corr. cuius, ut igitur scribendum videatur: *spondeus novissimus, cuius syllaba, quae superest* etc. Sed magis placet lectio Pe. et Putsch. quam retinuerimus. — 27) *Ut si dicas* Pe. Putsch. *Ut dicatur* Cod. Bob. a prima manu, corr. ut dicas; nos primam manum secuti sumus. — 28) *Cernebant* etc. Est huic similis ille versus Pe. Putsch. — 29) Virg. Georg. II, 69. Cf. quae ad hunc locum disputavit Jahn, V. Cl. in ed. Virg. Teubn. O-

terum apud hunc Grammat. legendum est *et foetu* pro *ex foetu*. — 30) *In re istiusmodi*. Ita recte Cod. Bob. *In re* deest in Pe. et Putsch. — 31) *Dativus semper qui o* Pe. Putsch. — 32) *Utrumque quaerat* Pe. Putsch. — 33) *Brevis est natura ut* Pe. Putsch. — 34) *Omnis in i cum fiet, longus* Bob. fortasse recte. Sed quia huic scriptori usitatus est in similibus *v. finit*, scripsi *finiet*. — *Omnis cum i finitur, longus* Pe. Putsch. — 35) *Accusativus omnis pluralis qui* Pe. Putsch. — 36) *Finitur* Pe. Putsch. Tum *natura longus est* Pe. Putsch. *natura* adest in Cod. Bob. — 37) *Omnis h. l. interponitur* in Pe. Putsch. — 38) *Ablativus omnis qui in is finitur aequae longus est* Pe. Putsch. fortasse melius.

P p *

2. Item quicquid in *is* syllabam nominativo et genitivo singulari exit, breve est, [1970] ut lapis, apis. Quicquid in *r* finitur, in genere masculino breve est, ut doctor, cantor, pater, frater. Nam quicquid in *es* syllabam pluraliter finitur longum est, ut doctores, homines, arbores, et quicquid sic terminatur. Item quod exit in *us* syllabam, breve est, ut cantonibus, doctoribus.

SEGM. X. De genere feminino¹.

1. In genere feminino casus nominativus solus sic variatur²: haec tabula; breve est nominativo, ablativo longa⁴. Omnia nomina generis femini⁵, quae⁶ a littera terminantur, novissima syllaba in nominativo brevia sunt⁷, ablativo longa⁸.

2. Omnis autem casus⁹, cuiusculunque generis, *m* littera terminatus¹⁰, novissimam syllabam longam natura habere non potest¹¹, sed aut positionem, aut synaloepham expectat.

3. Nomina generis femini, quae in *es* syllabam finiunt¹², si eadem ipsa syllaba in genitivo non producitur, tam in nominativo, quam in ablativo brevia sunt. Si autem eadem syllaba in genitivo producitur, tam in nominativo, quam in ablativo longa syllaba novissima est¹³. Quod dico exemplum, huiusmodi est¹⁴: haec lues; *es* syllaba brevis est, quia genitivus¹⁵ *luis* facit: haec fides; *des* syllaba longa est propterea, quia genitivus producit illam¹⁶; facit enim huius fidei. Quo modo est haec facies; *es* syllaba longa est, quoniam¹⁷ in genitivo producit, huius faciei. Ergo quas syllabas genitivus producit, haec in nominativo et ablativo longae sunt, ut haec fides, fidei, a fide; facies, faciei¹⁸, a facie. Quas syllabas genitivus corripit, aut mutat, breves sunt nominativo, genitivo et ablativo¹⁹: lues, luis; lue. Quicquid in genitivo *is* syllaba terminatur, breve est in ablativo, sed hic est genitivus, quo cognoscuntur plerumque novissimae syllabae nominum, quales esse debeant²⁰, ut est paupertas et palus²¹. *Tas* enim ideo longa est, quia genitivus eam producit; dicimus enim paupertatis, *ta* producta; et paludis²² media syllaba producta: quomodo est

1) Quod in *us* syllabam exit Pe. Putsch. — 2) Inscriptio deest in Putsch. Sed in Pe. inscribitur: *In genere Foeminino*. — 3) *Ut* interponitur a Pe. Putsch. — 4) *Brevis est, ablativus longus est* Pe. Putsch. — 5) *Femini generis* Pe. Putsch. — 6) *In* addunt Pe. Putsch. — 7) *Brevia sunt in nominativo* Pe. Putsch. — 8) *Vero longa* Pe. Putsch. — 9) *Accusativus casus* Pe. Putsch. — 10) *Qui m littera terminatur* Pe. Putsch. — 11) *Habere potest natura* Pe. Putsch. — 12) *Finiuntur* Pe. Putsch. — 13) *Longa est novissima syllaba* Pe. Putsch. — 14) *Huiusmodi est exemplum, ut* Pe. Putsch. — 15) *Genitivus* Pe. Putsch. — 16) *Eam* Pe. Putsch. — 17) *Quoniam recte* Cod. Bob. *Quomodo* Pe. Putsch. — 18) *Huius fidei a fide, faciei* Putsch. Nominativum *facies* interponunt Pe. Cod. Bob. *Huius* abest a Cod. — 19) *Breves sunt in no-*

minativo et ablativo Pe. Br. *sunt in nominativo et ablativo* Putsch. Statim ut addunt Pe. Putsch. — 20) *Sed hic genitivus, quo cognoscuntur novissimae syllabae plerumque, nominativum qualis esse debeat, ostendit* Pe. Putsch. absurde. — 21) *Et palus* desunt in Pe. Putsch. Paulo post *producit eam* Pe. Putsch. — 22) *Palus, paludis* Pe. Putsch. Paulo ante enim post v. *dicimus* deest in Pe. Putsch. — 23) *Est* addidi e Cod. Bob. Ceterum notandum est, omitti h. l. segmentum de verbo in Cod. Bob. quod infra sequitur, ceteris absolutis. — 24) *Quomodo* Pe. Putsch. errore saepe obvio. — 25) *Et tempora* Pe. Putsch. — 26) *Similis est prima coniugatio novissima syllaba in o* Pe. Putsch. — 27) *Finiuntur* Pe. Putsch. — 28) *Ut* addidi e Cod. Bob. Tum *clamas manes sedes*, Cod. Bob. — 29) *Præpositio* deest in Pe. Putsch. — 30) *Clamare, sedere*

hic Samnis; longa est *nis*, facit enim genitivo huius Samnit^{is}, media producta: item [1971] *annis* brevis est²³, quoniam²⁴ syllabam *nis* non producit genitivus.

SEGM. XI. De verbis.

1. In verbis vel coniugationibus attendendae sunt positiones²⁵, tempora, et syllabae novissimae, quae his fere regulis colliguntur. Primae coniugationis novissima syllaba²⁶ similis est in omnibus coniugationibus. Omnes enim coniugationes, quae in *o* litteram finiunt²⁷, dichronae sunt, ut canto, moneo, dico, sed positionibus discrepant. Nam secunda positio primae et secundae coniugationis longa ut sit necesse est, ut²⁸ cantas, clamas, mōnes; hae enim novissimae producantur in²⁹ infinitivo modo; dicimus enim cantare, monere³⁰. Imperativus quoque modus coniugationum supradictarum syllaba novissima longa³¹ est; propterea, quia syllaba ipsa producit in infinitivo³². In tertia³³ coniugatione correpta secundae positiones breves sunt; quia in infinitivo³⁴ produci non possunt. Dicimus enim: legis legere, ducis ducere. In imperativo³⁵ quoque eadem syllabae³⁶ novissimae breves sunt, quia non producantur in infinitivo, lege³⁷, scribe, et omnia quae syllabae mutantur breves sunt; mutantur autem sic³⁸: legis, lege, legere: dicis, dice, dicere: scribis, scribe, scribere.

2. Tertia longa, quae dicitur, similis est coniugationis primae et³⁹ secundae; propterea, quod quemadmodum infinitivus producit in illis⁴⁰ medias syllabas, sic et⁴¹ in hac. Quapropter *finis*⁴², tertia coniugatio est, et ideo longa⁴³, quia finire dicimus in infinitivo⁴⁴ i producta; sicut audis audire. Rursus⁴⁵ *faxis*, *adsis*, *velis*⁴⁶; nam *is* novissima syllaba ideo longa est, quia pluralis numerus eam producit. Dicimus enim producta media syllaba: *faxitis*⁴⁷, *aditis*, *velitis*. Quae autem produci media in plurali numero non possunt, brevia sunt, ut dicis dicitis, legis legitis. Nam illa longa sunt ut⁴⁸ audis, finis, quia producantur in plurali⁴⁹ ut⁵⁰ auditis, finitis. Omnes in verbis⁵¹ syllabae novissimae, quae sunt huiusmodi, ut res aut ses⁵², longae sunt; quia produ- [1972] cit eas numerus⁵³ pluralis, ut audires, audiretis, clamasses, clamassetis⁵⁴. Omnes infinitivi, qui

addunt Pe. Putsch. — 31) *Longus est* Pe. Putsch. Paulo ante pro *supradictarum* in Cod. est: *sc̄tarum*, quod fortasse notat: *suprascriptarum*. — 32) *Modo addunt* Pe. Putsch. — 33) *Autem* interponunt Pe. Putsch. Paulo post *correpta* deest in Cod. Bob. non recte. — 34) *Modo adducitur* in Pe. Putsch. — 35) *Modo addunt* Pe. Putsch. — 36) *Eadem syllabae* Cod. Bob. *Eadem* deest in Pe. Putsch. — 37) *Modo, ut lege, duce, scribe* Putsch. *Modo, ut legere, ducere, scribere* Pe. *Modo, ut*, desunt in Cod. Bob. ubi tum legitur: *legere, scribere*. Sed recte imperativum se habere puto, quem recepit Putschius. Omisi tamen *duce*. — 38) Pro vv. *mutantur autem sic* in Pe. et Putsch. legitur *sicut*. Tum voces *lege* et *dice* in Cod. inter versus ascriptae leguntur. — 39) *Tertia longa est quae dicitur similis primae coni.*, absurde, Pe. Putsch. — 40) *Producitur illis*

male Cod. Bob. — 41) *Sic producit et* Pe. Putsch. — 42) *Quapropter finire dicimus* Pe. *Quapropter dicimus finire* Putsch. — 43) *Tertia coniugatione longa* Putsch. *Tertia coniugatio est et ideo longa* Pe. Cod. Bob. — 44) *Quia in infinitivo finire dicimus* Pe. Putsch. — 45) *Rursum* Pe. Putsch. — 46) *Velis* om. Cod. Bob. — 47) *Faxitis* om. in Cod. sed post *velitis* ascriptum inter versus. — 48) *Ut additum e* Cod. Bob. — 49) *Pluralis numero* Pe. Putsch. — 50) *Ut additum e* Cod. Bob. — 51) *Omnes verbi novissimae syllabae* Pe. Putsch. nisi quod ubi pro *verbi* Pe. — 52) *Ut res aut ses*. Ita scripsi e Cod. Bob. Particulas *ut* et *aut* omiserunt Pe. et Putsch. — 53) *Pluralis numerus* Pe. Putsch. — 54) *Clamares, clamaretis* Cod. Bob. sed corr.

syllaba *re*¹ terminantur, breves sunt, ut clamare, monere, dicere, finire. Omnes in verbis syllabae quae huiusmodi sunt, ut in *tis* exeant, breves sunt, ut clamastis, dixistis, fecistis. Infinitivi² omnes passivorum, communium deponentiumque³ verborum quoniam⁴ in *i* exeant, longi sunt, ut clamari, moneri, dici, finiri. Et quicquid in⁵ verborum declinatione in *i* exierit, longum est, ut clamavi, monui, dixi, finivi. Haec⁶ de novissimis syllabis dicta sunt⁷.

3. De primis autem inveniendis hoc erit videndum. Omnes igitur⁸ coniugationes excepta tertia simplici⁹, hoc est, longa, in aliquibus verbis primas syllabas temporum ratio permittit¹⁰. Nam quae¹¹ in praesenti tempore breves sunt¹², in omni praeterito perfecto, vel in omni praeterito plusquamperfecto vel in uno futuro modi tantum coniunctivi producuntur, in reliquis autem modis et temporibus breviantur. Ergo prima coniugatio¹³ tempore praesenti corripitur, ut lavo; praeterito, ut lavi; et coniunctivo futuri¹⁴ producitur, ut laverō. Secunda similiter praesenti tempore corripitur, ut moneo¹⁵; praeterito et coniunctivo futuri¹⁶ producitur, ut monui, monuero¹⁷. Tertia correpta similiter¹⁸ corripitur, ut odio; praeterito et coniunctivo futuri¹⁹ producitur, ut odi²⁰, odoro. Infinitivus autem modus similiter in aliquibus verbis tempore praesenti corripitur, ut²¹ legere; tempore praeterito et²² futuro producitur ut movisse, motum ire; legisse, lectum ire. Sed²³ sunt plurima verba, quae nunquam temporum varietate mutantur hoc modo. Est igitur coniugatio prima semper correpta, ut voco; item²⁴ semper producta, ut numero. Est similiter et secunda semper correpta, ut doleo. Item semper producta, ut debeo²⁵. Est aequae tertia semper correpta, ut tero. Item semper producta, ut munio. Sunt etiam ali- [1973] qua similiter²⁶ participia, quae in primis syllabis temporum varietate mutantur, ut quae in praesenti tempore brevia sunt, in praeterito et futuro non quidem natura, sed positione producta sunt, ut legens, lectus, lecturus.

3. Nunc de trisyllabis, quae sic variantur, quomodo et disyllaba²⁷; hoc uno distant²⁸, quod indicativo modo, specie imperfecta, in primis syllabis brevia sunt, ut legebam, veniebam; nam in disyllabis hac ipsa imperfecta specie longa sunt²⁹, ut ibam, nabam. Sed ex hac³⁰ ratione primas syllabas rite cognoscimus, ut praepositionem verbo illi³¹ addamus, cuius prima syllaba³² ca-

1) Rem vitiose Cod. Bob. — 2) Autem interponunt Pe. et Putsch. — 3) Et communium et deponentium verb. Pe. Putsch. — 4) Quando Pe. Putsch. — 5) Et quicquid in i in verb. Pe. Putsch. — 6) Autem male addunt Pe. Putsch. — 7) Suntō dedi de coniectura. Sunt Cod. Bob. Pe. Putsch. — 8) Sic Cod. Bob. Pe. Putsch. sed igitur delendum videtur. — 9) Simplici tertia Pe. Putsch. — 10) Ratione permutant Pe. Putsch. — 11) Nam illa quae Pe. Putsch. — 12) Brevia sunt Pe. Putsch. Brevis est Cod. Bob. Scripsi ergo breves sunt, relatum ad coniugationes. — 13) Coniugatio prima Pe. Putsch. — 14) Praeterito perfecto vel coniunctivo futuro producitur, ut lavi, laveram, laverō. Pe. Putsch. Coniunctivo futuri Cod. — 15) Moveo Pe. Putsch. — 16) Praeterito perfecto vel coniunctivo futuro Pe. Putsch. Vel h. l. etiam Cod. Bob. quod corrigendum erat. — 17) Movi, moveram, movero Pe.

Putsch. — 18) Praesenti tempore addunt Pe. Putsch. — 19) Praeterito perfecto vel coniunctivo futuro Pe. Putsch. Vel etiam Cod. quod correxi. — 20) Oderam male interponunt Pe. Putsch. — 21) Movere, legere Pe. Putsch. Cod. Correxi. — 22) Et dedi e coni. Vel Pe. Putsch. Cod. — 23) Sed addidi e Cod. Bob. — 24) Item addidi e Cod. Bob. — 25) Debeo scripsi e Cod.; soleo Pe. Putsch. — 26) Aliqua participia similiter Pe. Putsch. — 27) De trisyllabis nunc item dicendum est, quae Pe. Putsch. — 28) Hoc modo distant Pe. Putsch. — 29) Nam in disyllabis in hac ipsa specie longa sunt Pe. Putsch. Nam i. d. hae i. sp. perfecta l. s. Cod. Bob. Sine dubio intelligitur imperfectum tempus, qua de causa rescripsi imperfecta sp. — 30) Praepositio deest in Pe. et Putsch. — 31) Ut si praepositionem illi verbo add. Pe. Putsch. Interpretamentum cum genuina lectione coniunctum. — 32)

ius naturae sit, quaerimus. Cum ergo addiderimus *ut* propositionem, sciamus, quomodo id³³ consuetudo pronunciet, cuius rei exemplum hoc est: dico, dicas, dicat, ab eo quod est dicare. Addamus illi praepositionem *de*, et faciamus *dedico*. Videamus, quomodo pronunciet consuetudo³⁴, producta media an correpta; utique correpta, ut *dedico*. Sic invenimus et longas, ut clamo. Addamus³⁵ praepositionem *in*, ut fiat *inclamo*; producta media dicimus, non correpta.

4. Nem sunt nomina, quibus praepositio addi non potest, ut *halitus*. Faciamus ex hoc verbum; erit *halo*³⁶. Huic addamus praepositionem; fiet *exhalo*³⁷; media syllaba producta pronunciamus. Ibi apparebit, qualis etiam sit *halitus* in prima syllaba³⁸. Medias ergo syllabas coniunctiones doceant, extremas verbi ipsius declinationes. Primas autem docent exempla, vel illae, quas dixi, praepositiones. Haec prudenti satis sunt, isque³⁹ exemplis omnia in promptu habebit.

5. Rhetoricam autem eloquentiam, id est *veram*⁴⁰, nosse non poterit, nisi qui ad eam hoc vestigio venerit. Primum ut discat, quot sint metrorum⁴¹; deinde quae sit natura syllabarum in verbis, quod⁴² hic docuimus. Tum quid sit colon⁴³, quid comma; deinde quid sit periodus, quid numerus⁴⁴, quid orationes solutae⁴⁵, quid sit⁴⁶ numerosum; quae sint praeterea tres primae figurae dicendi, temperamento magnopere subtili⁴⁷. Postremo quae sint figurae verborum, quae⁴⁸ sententiarum. His impletis⁴⁹ Ciceronis rhetoricam omniaque eius incipiat legere⁵⁰, id est totam rhetoricam⁵¹ seque cotidie exercent.

SEGM. XII. De participiis.

Omnia participia, quae in *ans* syllabam aut⁵² in *ens* mittunt, positione sua⁵³ longa sunt. Nam quae in *i* aut in *o*⁵⁴ mittunt, quasi nomina existimantur, de quibus iam dictum est.

Primam syllabam Pe. Putsch. — 33) Quomodo eam c. Putsch. Quomodo cum c. Pe. Quomodo eam Cod. Bob. sed ab eadem manu corr. id, quod verum est. — 34) Quomodo consuetudo pronuntiat Pe. Putsch. Statim si producta med. Pe. Putsch. Recte si abest in Cod. Bob. — 35) Illi addunt Pe. Putsch. — 36) Faciamus verbum halo Pe. Putsch. Fortasse recte. — 37) Ut fiat exhalo Pe. Putsch. — 38) Etiam halitus quale sit in pr. Pe. Putsch. Fortasse rectius. — 39) Hisque exemplis Pe. Cod. Bob. Non recte. Nam regulas dedit Grammaticus. Vult vero, ut prudentes inter lectionem attendant atque inde consuetudinem discant. — 40) Verum Pe. Putsch. — 41) Discat qui sint pedes metrorum Pe. Putsch. — 42) Iam h. l. interponunt Pe. Putsch. — 43) Tum quid sit periodos; deinde quid sit colon Pe. Putsch. — 44) Quid comma, quid sit numerus Pe. Putsch. — 45) Fortasse legendum: Quid

oratio soluta. — 46) Sit deest in Pe. et Putsch. — 47) Dicendi, magnopere subtile est Pe. Putsch. Temperamento magno subtili Cod. Bob. Ergo emendatio facilis. — 48) Atque sent. Pe. Putsch. — 49) Completis Pe. Putsch. — 50) Ciceronis sententias rhetoricas debet nosse omniaque legere incipiat Pe. Putsch. manifesta interpolatione. Post v. omniaque in Cod. sigla est, quae denotat eius, quam haud dubie alii librarii non intellexerunt. — 51) Nosse h. l. iterum inculcant Pe. Putsch. Ceterum revera videtur hoc loco finis esse totius libelli, quapropter etiam in Cod. Bob. ascriptum finit. Nam ut supra indicavi, transpositum est in Cod. segmentum de verbis, et librum absolvit. — 52) Et Pe. Putsch. — 53) Sua interponit Cod. Bob.; deest in Pe. Putsch. — 54) Syllabam intrudunt Pe. Putsch.

SEGM. XVI. De adverbis.

Omnia adverbia, quae in *e* mittunt, exceptis *bene* et *male* et *fere*, *prope* et *pone*, *pene* et *saepe*¹; his ergo exceptis, illa quae de nominibus manant, longa sunt, ut *pulchre*, *sancte*, *docte*². Illa autem brevia sunt, quae³ nomina nulla habent, unde derivantur⁴, quomodo illa: *docte*, quia *doctus*; *sancte*, quia *sanctus*⁴. Rursum quae a nominibus derivantur, si in *er* syllabam finiunt⁶, brevia sint necesse est, ut *duriter*, *turpiter*, *misericorditer*. Quae autem in *m* litteram finiunt⁷, positionem aut synaloepham expectant. Item illa, quae in *a* litteram exeunt, longa sunt, ut *ultra*, *una*⁸.

1) *Et fere, et prope, et pone, et pene* Pe. Putsch. — 2) *Iuste* interponunt Pe. Putsch. — 3) *Quia nom.* Putsch. *Quae n.* Pe. Cod. Bob. — 4) *Derivantur* Pe. Putsch. *Deriventur* Cod. Bob. — 5) *Iuste quia iustus* addunt Pe. Putsch. — 6) *Exeunt* Pe. Putsch. — 7)

Fiunt Cod. Bob. ex neglecto compendio. Recte *fiunt* Pe. Putsch. Simile exemplum neglecti in hoc verbo compendio supra legimus, ubi *fiet* in Cod. pro *finiet*. — 8) *Una* deest in Cod. Bob.

ASPERI IUNIORIS
ARS GRAMMATICA.

GRAMMAT. LAT. I.

Q q

RECEIVED
JAN 10 1910

PRAEFATIO EDITORIS.

Ex quo codice manu exarato Putschius Asperi artem emendaverit, haud indicavit, quare credibile est, nullum ab illo librum praeter eos, qui tunc editi erant, ad usum esse vocatum. Mihi quidem praeter Ascensianam, quae cum Veneta ad singulas fere litteras conspirare solet, quemadmodum in aliis Grammaticis satis sum edoctus, nulla ad manum fuit editio. Codice autem MS. usus sum Gothano, chartaceo quidem, sed quem ex optimo et antiquissimo exemplari esse descriptum satis apparet; cuius conferendi beneficium praestitit mihi Dübnerus, Vir Clarissimus, cui gratiae a me actae sunt, quantae excogitari possunt maximae. Etiam hic *Asper*, cui cognomen Iunioris additum esse puto a recentioribus, ut eum ab prisco illo Grammatico discernerent, qui commentarios in Salustium et Virgilium conscripsit, et quem toties in testimonium vocant Charisius, Priscianus, Servius in commentariis ad Virgilium, et Pompeius, is quando et

Q q *

ubi vixerit, quid hominis fuerit, haud facile alicubi scriptum legitur, neque in ipso eius libello, quem nunc emendatiorem damus, vestigium aliquod temporis invenitur, si excipias, quod omne orationis genus aetatem non plane extremam prodere et vix infra Prisciani aetatem descendere videatur. Scripsi in Gymnasio Zittaviensi Non. Novembr. cIdccccxxx.

PRAEFATIO EDITORIS.

Ex quo codice manu exarato Priscianus Apori artium emendaverit, hanc indicat, quare credibile est, hunc ad illo librum praeter eos, qui tunc editi erant, ad usum esse vocatum. Mihi quidem praeter Ascensianam, quae cum Veneto ad singulas fere litteras conspirare solet, quoniammodum in aliis Grammaticis satis sum edoctus, nulla ad manum huius editio. Co-dice autem MS. natus sum Gothano, Christiano quidem, sed quem ex-optimis et antiquissimis exemplaribus esse descriptum satis apparet; cuius con-tentum beneficium praestitit mihi Iohannes, Theodorus, et gratia a me actae sunt, quantae excogitari possunt maxime. Etiam hic Apori cui cognomen Iunioris additum esse fuit a recentioribus, in eum ad pri-aeo illo Grammatico discretem, qui commentarios in Salustium et Virgi-llum conscripsit, et quem toties in testimonium vocant Christiani, Prisci-anae, Servius in commentariis ad Virgilium, et Ponticus, is quando et

ASPERI IUNIORIS [1725]

GRAMMATICI ARS¹.

SEGM. I.

1. Ars est comprehensio praeceptorum ad utilitatem usui accommodata per artificis sui exercitationem: medendi, ut medici; declamandi, ut rhetoris; legendi, ut grammatici.

2. Grammatica est scientia recte scribendi, enunciandi, interpretandique; poemata² per historiam, formata³ ad usum rationemque verborum. Quam Terentius etiam Varro primum, ut adhuc rudem, appellatam esse dicit litteraturam⁴.

SEGM. II. De Littera.

Littera est minima pars vocis explanata⁵. Sunt autem, ut etiam ratiocinatorum⁶ usu receptum est, litterae Latino sermoni accommodatae una et viginti; quibus Graecorum accedunt duae z et y. Nam *Mezentium* et *Hylam* et alia nobis peregrina nomina scribere et enunciare proprio sono non possumus. Litterarum aliae vocales sunt, aliae consonantes. Vocales quinque: a, e, i, o, u. Consonantium aliae semivocales septem: f, l, m, n, r, s, x. Mutae octo: b, c, d, g, k, p, q, t. Item h in earum numerum redigitur⁷, quando non aspirationis, sed litterae loco ponitur. Littera tribus modis intelligitur: nomine, quo enunciat; potestate, qua valet; figura, qua scribitur⁸.

SEGM. III. De Syllaba⁹.

Syllaba est litterarum inter se coeuntium una iunctura, vel enunciatio litterae vocalis cum adiunctione¹⁰ temporis. Syllaba autem sine vocali littera, vel litteris non potest fieri. Syllaba-

1) Incipit *Ars Asperi grammatici* Cod. Go. *Ars Asperi iunioris Grammatici*. Asc. — 2) *Poetas* Asc. P. *poematae* Go. — 3) Verba per historiam trahuntur ad sequentia apud P.; sed spectant proxime ad v. interpretandi, quae commate distinguendum post v. historiam. Tum formatam Asc. P. Go. pessime. Scientia enim dicitur formata ad usum rationemque verborum, quae ipsa est Grammatica. Igitur scripsi formata. — 4) *Terentius et Varro* Go. Scripserat illud Varro in libro, quem de Grammatica edidit, cuius paucula tantum supersunt fragmenta, quibus accedit hic Asperi locus, ex quo emendandus est Isidori locus Origg. lib. I. c. 3, ubi

volgo legitur: *Eam Varro litterationem vocat*; legendum enim *litteraturam*. Cf. Varron. Ed. Bip. tom. I. pag. 203. — 5) *Explanatae* Go. — 6) *Ratiocinatorum usu* Patsch. Asc. ex non intellecto compendio finalis syllabae. Sunt enim *ratiocinatores* qui rationes computant vel computare docent, die Rechner, Rechenmeister. — 7) *Mutae VIII* Go. Sed h in seqq. omissa, quam male addunt Asc. P. — 8) *Regitur* Go. — 9) His addita in Go. ut alii et ordine constat, quae sunt inausi librarii, qui alicubi legere se meminerat de ordine litterarum. — 10) *De Syllaba*. Haec inscriptio deest apud Asc. et B. — 11) *Vocalis adiunctione* omissa praep. Asc.

rum aliae longae, aliae breves. Longae aut¹ natura sunt, aut positione, et habent bina tempora. Natura duobus modis intelligitur: aut² cum vocalis per se longa est, aut cum [1726] vocalis vocalesque inter se iunctae producantur³, ut *ae*. Positione longae syllabae fiunt modis octo. Primo modo, quotiens desinit in consonantem et excipitur ab altera consonante, ut: [*Arma virumque cano*.]⁴ *Ar* enim syllaba cum brevis est, tamen⁵ positione fit longa, quia desinit in consonantem *r*, et excipitur a consonante *m*. Ita et *Arma vi*, dactylus, qui constat ex longa et duabus brevibus. Secundo modo fit longa syllaba, quotiens desinit in duas consonantes, ut: [*At ego, quae divum incedo*.]⁶ *At* enim positione longa est, quia desinit in *s* et *t* abas consonantes. Tertio modo longa syllaba est positione, quotiens excipitur a duabus consonantibus⁷, ut: [*Atres Protei*.]⁸ Nam etsi *A* correpta est, tamen positione fit longa, quia sequuntur⁹ *t* et *r*. Quarto modo, quotiens desinit syllaba in duplicem litteram, ut: [*Ex illo celebratus honos*.]¹⁰ Quinto, quotiens syllaba excipitur a duplici¹¹ littera, ut: [*Exulibusne datur ducenda Lavinia Teucris*.]¹² Sexto, quotiens excipitur a vocali consonantis loco posita, ut: [*At vero ingentem quatiens Mezentius hastam*.]¹³ Septimo, quotiens desinit syllaba in vocalem loco consonantis positam et excipitur a consonante, ut: [*Audieras et fama fuit*.]¹⁴ Octavo, quotiens syllaba a vocali excipitur consonantis¹⁵ loco posita, ut: [*Troiaque nunc staret, Priamique arx alta maneres*.]¹⁶ Breves sunt syllabae, quae vocali correpta effertur et habent tempora singula.

SEGM. IV. De Pedibus.

Pedes simplices sunt duodecim. Bisyllabi, hoc est, binarum syllabarum, quatuor: [1727] pariambus¹⁷, spondeus, iambus, trochaeus. Trisyllabi, hoc est, trinarum¹⁸ syllabarum, octo: anapaestus, dactylus, brachysyllabus, molossus, amphibrachius, creticus, bacchius, palimbacchius. Pariambus¹⁹ constat ex duabus brevibus, et est minimus, solusque duo tempora habet, ut est *homo*. Huic contrarius est spondeus, qui constat ex duabus longis, et habet tempora quatuor, ut *moles*²⁰. Iambus constat ex brevi et longa temporum trium, ut *apes*. Huic contrarius est trochaeus, qui constat ex longa et brevi temporum trium, ut *acer*²¹. Anapaestus constat ex duabus brevibus et longa temporum quatuor, ut *aries*. Huic contrarius est dactylus, qui constat ex longa et duabus brevibus temporum quatuor²², ut *caelifer*. Brachysyllabus, quem quidam tribrachium vocant, qui constat ex tribus brevibus temporum trium, ut *iaculum*. Huic contrarius est molossus, qui constat ex tribus longis, et est de simplicibus pedibus maximus, temporum sex, ut *Aeneas*. Amphibrachius constat ex brevi et longa et brevi, temporum quatuor²³, ut *amicus*. Huic contrarius est creticus, quem et amphimaetrum appellant, qui constat ex longa et brevi et longa, temporum quinque, ut *alipes*²⁴. Bacchius constat ex duabus longis et brevi,

P. Voc. tum adi. Go., quod correxi cum adi. — 1) Longe autem P. recte aut. Go. Asc. Tum natura fiunt male Go. — 2) Intelligitur cuius vocalis Go. mendose. — 3) Vocalis vocali inter se iuncta producantur P. Vocalis vocali inter se iunctae producantur Asc. Veram lectionem servavit Go., nisi quod vocalis vocalis leve, pro quibus putavi rescribendam vocalis vocalesque. — 4) Initium Aeneidos. — 5) Verba: cum brevis est tamen accesserunt ex Go. desunt in Asc. et P. — 6) Virg. Aen. I, 46. — 7) A conson. duabus Abc. P. —

8) Protei desunt in Asc. P. Protei Cod. Go., quod fortasse scribendum fuit. Virg. Aen. XI, 262. — 9) Sequitur Asc. P. secuntur Go. — 10) Honor Go. Virg. Aen. VIII, 268. — 11) Duplici Abc. P. — 12) Virg. Aen. VII, 359. Trueris desunt in Go. — 13) Virg. Aen. X, 762. — 14) Virg. Ecl. IX, 11. — 15) Verba excip. cons. male desunt in Go. — 16) Virg. Aen. II, 56. — 17) Male Pyrrhichius P. Asc. — 18) Ternarum Asc. P. — 19) Pyrrhichius Asc. P. — 20) Ut est moles Asc. P. — 21) Ut ingentem Asc. P. — 22) Verba temp. qua-

temporum quinque, ut *sacerdos*²⁸. Haec contrarius est palimbacchius, qui constat²⁹ ex brevi et duabus longis, temporum quinque, ut *Achates*²⁷.

SEGM. V. *De Partibus Orationis*³⁰

1. Partes orationis sunt octo: nomen, pronomen, verbum, adverbium, participium, coniunctio, praepositio, interiectio.

De Nominibus

2. Nomen est pars orationis, qua res quaeque appellatur, sive est animalis, ut homo, Cato; sive inanimata, ut arbor, lapis; sive etiam incorporalis, ut perfidia, clementia. [1728] Nomini accidunt³¹ quinque: qualitas, genus, numerus, figura, casus³².

3. Qualitas nominum³¹ bipartita est. Aut enim propria sunt nomina, aut appellativa. Propriorum alia praenomina³³ dicuntur, ut Caius, Marcus³⁴. Alia gentilia, ut Iulius, Portius. Alia cognomina, ut Caesar, Cato. Alia agnomina, ut Numidicus, Germanicus. Sunt et unica, ut Romulus; et bina, ut Paris Alexander; et quae omnia unius sunt, ut Publius Cornelius Scipio Africanus. Appellativorum alia animalia dicuntur, ut homo, bos. Alia inanimata, ut arbor, lapis. Alia incorporalia, ut sapientia, prudentia. Alia gentem significant, ut Gallus, Graecus. Alia numerum, ut duo, tres. Alia ordinem, ut secundus, tertius. Alia sunt primae positionis, ut ager, capra. Alia derivativa, ut agrarius, caprarius. Alia diminutiva, ut catulus, catellus³⁵. Alia ad aliquid, ut pater, mater. Alia qualitatis, ut sapiens, doctus. Alia quantitatis, ut longus, latus. In quibus duobus frequentissime³⁶ comparatio et superlatio expectatur. Est enim absolutum, ut doctus, longus; comparativum, ut longior, doctior; superlativum, ut doctissimus, longissimus³⁷.

4. Genera nominum sunt quinque. Masculinum, ut hic Cato. Femininum, ut haec porta³⁸. Neutrum, ut hoc scamnum. Commune aut duobus generibus, ut hic et haec sacerdos; aut tribus generibus, ut hic et haec et hoc elegans. Promiscuum, in quo aut masculina sunt semper, ut corvus, turdus; aut semper feminina, ut aquila, cornix³⁹.

5. Numeri accidunt⁴⁰ duo: singularis, ut hic Cato; pluralis, ut hi Catones. Com- [1729] munis, ut dies, nubes. Sunt quaedam nomina semper singularia, ut aurum, oleum. Quaedam semper pluralia, ut Puteoli, Saturnalia. Alia forma singularia, sed vi pluralia, ut populus, exercitus. Alia contra forma pluralia⁴¹, vi singularia, ut Idus, Nonae⁴².

6. Figura nominum duplex est. Aut enim simplicia sunt nomina, ut probus; aut composita, ut improbus. Componuntur autem nomina modis quatuor. Aut enim integra corruptis

tuor desant in Go. — 28) Vr. temp. quatuor desunt in Go. — 29) Ut insula Asc. P. — 30) Ut Romanus Asc. P. — 31) Vr. qui constat desunt in Asc. P. — 32) Achates FINIT. Cod. Go. — 33) Inscriptio deest in Go. — 34) Nomina accidunt male Go. — 35) Hoc loco sequitur inscriptio De Qualitate in Asc. P. — 36) Nominis Asc. P. In Go. est syllabae finalis compendium, quod am significat, ex cuius ignoratione ortus error in Asc. et P. — 37) Pro nomina Go. — 38) Ut C. Caius, M. Marcus Asc. P. Ut C. Mar-

cus Go. — 39) Catillus Asc. P. — 40) In quibus duo frequentissima — expectatur Asc. P. Go., ita ut ante ista vi. commate interpungatur. Emendatio sponte se offert. — 41) Iam sequitur inscriptio De Genere in Asc. P., quae abest a Go. — 42) Ut haec Portia P. U. haec Portia Asc. Ut haec porta Go. — 38) Sequitur inscriptio: De Numero in Asc. P. Numerus in Go. — 39) Accidunt Go. — 40) Aut contra forma pl. sed vi s. Go. — 41) Sequitur inscriptio De Figura in Asc. P.

iunguntur, ut insulsus; aut corrupta corruptis, ut armiger; aut integra integris, ut impotens; aut corrupta integris, ut armipotens¹.

7. Casus nominum sunt sex. Nominativus, ut hic Cato. Genitivus, huius Catonis. Dativus, huic Catoni. Accusativus hunc Catonem. Vocativus, o Cato. Ablativus, ab hoc Catone. Addunt et septimum casum, veluti cum dicimus: *nos terra vel mari vectos*², qui speciem ablativi habet, nec tamen est. Ipse enim aliquotiens per accusativum liquidius³ explicatur; non utique: *terra vel mari vectos*, sed: *per terram vel mare vectos*. Ex hoc sensu est: [*Multum ille et terris iactatus et alto*].⁶ Sunt quaedam nomina, quae non flectuntur⁷ in varios casus declinata, sed una appellatione per omnes articulos efferuntur, ut frugi, nequam; quae Graeci monoptota appellant. Sunt quae declinationem omnino in quosdam casus non recipiunt, ut fas, nefas, tantum per nominativum; et sponte, tantum per ablativum in usu habentur⁸.

SEGM. VI. De Pronomine.

1. Pronomen est pars orationis, quae idem quod nomen, sed minus plene significat. Pronomini accidunt⁹ qualitas, significatio, positio, genus, numerus, ordo, figura, persona, casus. Qualitas est, quae sunt aut¹⁰ infinita pronomina, ut quis; aut finita, ut ipse. Significatio pronominum in octo partes divisa est. Aut enim personam significant, ut quis, quae; aut rem, ut hoc, istud; aut gentem, ut culas, nostras; aut numerum, ut quot, tot; aut ordinem, ut quotus, totus; aut qualitatem¹¹, ut qualis, talis; aut quantitatem, ut quantus, tantus; aut ad aliquid, ut quovius, a, um¹²; aut utraque singularia sunt, ut meus, tuus; aut utraque pluralia, ut nostri, vestri; aut extrinsecus singularia, ut noster, vester; aut intrinsecus pluralia, ut mei, tui.

2. Positio est, qua spectatur utrum interrogativa sint¹³ pronomina, ut quis, uter; aut responsiva, ut hic, iste; aut segregativa, ut quisquis, uterque; aut privativa, ut¹⁴ nequis, neuter, nemo, nihil. Numerus pronomini accedit: singularis, ut ego, quis; pluralis, ut nos, quanti; communis, ut quae, quanta. Numerus apud Graecos propter dualem numerum motus¹⁵ habet novem; in sermone nostro quatuor. Aut enim unius numerum significamus, ut meus, tuus; aut multos multorum, ut nostri, vestri; aut unum multorum, ut noster, vester; aut multos unius, ut mei, tui, sui. Ordo accedit¹⁶ pronominibus: nam aut praepositiva sunt pronomina, ut quis, quantus; aut subiunctiva¹⁷, ut is, tantus. Figura pronominum duplex est: aut simpliciter sunt pronomina, ut ego, tu; aut composita, ut egomet, tumet. Persona prima, ut mei, mihi; secunda, ut te, tibi; tertia, ut se, sibi. Persona finitis tantum pronominibus accedit; infinitis nequam. Ca-

1) Sequitur inscriptio *De Casu* in Asc. P. — 2) *Nos terram vel mare vectos* Go. *N. terra vel mare vectos* Asc. P. Recte *mari* Asc. — 3) *Per acc. aliquid* (sic) explicat Go. — 4) *Mare* Go. — 5) *Vel* deest in Go. — 6) Virg. Aen. I, 3. — 7) *Quae* cogn. Go. — 8) *In usu habent* Go. *In usu habetur* Asc. P. — 9) *Accedunt* Go. — 10) *Quia aut sunt* Asc. P. — 11) *Aut qualitatis* ut Go. — 12) *Aut ad aliquid* ut quorum quidam aut Go. Facilem emendandi rationem monstrat Donatus II, 11, 2. *Alia ad aliquid infinita, quae nec personam, nec locum, nec tempus designant, ut cuius*

cuius, cuium. Quare rescribendum putavi apud Asperum: ut quovius, a, um. — 13) *Sunt* Go. — 14) *Ut* additam, ex Go. — 15) *Modo* pessime Asc. P. — 16) *Accedit* Go. alique ita semper, id quod etiam de superioribus valet, ubi fortasse notare omiserimus. — 17) *Subiunctiva* male P. solus. — 18) Non enotatur a veteribus Grammaticis iste vocativus. Saepius legitur apud Plautum Asin. III, 3, 74. *Meus oculus, mea roga, mi quima*. Cistell. I, 1, 55. *Meus oculus, mea Silenium*. Mostell. I, 3, 153. *Euge, oculus meus*. Stich. V, 4, 3. *Meus oculus, da mihi saviu*. Reliqui omnes Grammatici vocativum constanter *mi* indicant. Veluti Pa-

us sunt sex: nominativus, ut quantus; genitivus, ut quanti; dativus, ut quanto; accusativus, ut quantum; ablativus, ut quanto. Vocativus rarus est; sed tamen invenitur ab eo quod est meus, o meus¹⁸.

SEGM. VII. *De Verbo.*

1. Verbum est pars orationis actum; et¹⁹ passivatem cum tempore et persona [1731] significans. Verbo accidunt: qualitas, significatio, numerus, figura, tempus, persona, coniugatio. Qualitates sunt quinque. Finita, ut lego. Imperativa, ut lege. Optativa, ut²⁰ utinam legerem. Ad-iunctiva, cum legam. Infinitiva²¹, ut legere. Significationes sunt quinque. Activa, ut lego. Pas-siva, ut legor. Neutra, quae habet speciem activae, sed non habet vim, quia non habet passi-vitatem, ut curro. Deponens, quae habet speciem passivae, sed non habet vim, quia non habet activitatem, ut suspicor. Communis, quae et agendi et patiendi pariter obtinet interpretationem, ut consolor²² illum, et consolor²³ ab illo. Numeri duo: singularis, ut lego; pluralis, ut legimus. Figurae sunt septem. Simplex, ut lego; composita, ut relego; inchoativa, ut calesco; frequenta-tiva, ut lectito; desiderativa, ut dormito; impersonalis, ut piget, taedet; et alterius formae, ut statur; paragoga, ut facesso, lacesso, capesso.

2. Tempora sunt tria: praesens, ut lego; praeteritum, ut legi; futurum, ut legam. Prae-teriti gradus sunt tres²⁴: imperfectum, ut legebam; perfectum, ut legi²⁵; plusquamperfectum, ut legeram. Futuri gradus sunt duo: perfectum, ut legam; plusquamperfectum, ut legero²⁶. Per-sonae sunt tres: prima, ut lego, secunda, ut legis, tertia, ut legit. Coniugationes sunt quatuor. Prima, si quando verbum finitiva qualitate, singulari numero, praesenti tempore²⁷, secunda per-sona, per *e* et *s* litteras enunciat, ut laudas. Secunda, cum per eadem²⁸ verbum in *e* et *s* litteras terminatur, ut sedes. Tertia, cum idem verbum in *i* et *s* litteris²⁹ exit, ut curris; aut³⁰ producta, ut venis. Quarta³¹, cum aliquolibet³² modo verbum effertur, ut odisti, meministi.

SEGM. VIII. *De Adverbio.*

1. Adverbium est pars orationis, quae verbi vim explicat, ut scribo bene. Adverbio accidit significatio, positio, figura, qualitas, quantitas. Significatio est in adverbiiis, cum specta-mus³³ quid significetur. Nam aut locum ostendunt, aut tempus, aut numerum, aut ordi- [1732] nem. Locum significantia adverbia, aut in loco sunt, ut intus; aut ad locum, ut intro; aut per locum, ut hac; aut a loco, ut hinc. Tempora, quae significant adverbia, aut infinita sunt, ut

scian. XIII, 1. Diomed. I, pag. 319., qui sic: *Veteres mihi dicebant, ut sit vocativus secundum regulam mi.* Quicum conferatur Vellius Longus de orthogr. pag. 2236., qui testatur antiquos *mihi* pro *meis* dat. et ablat. plur. scripsisse. — 19) *Aut* Asc. P. — 20) *Ut* deest in Go. — 21) *Infinita* Go. — 22) *Consulor* Go. — 23) *Consulor* Go. Sed *consolo* a Priscian. lib. VIII, 5, 25. inter ea verba recensetur, quae apud vetustissimos contra consuetudinem activam pro passiva habeant terminatio-nem, h. e. tanquam activa et tanquam deponentia in usu fuerint. — 24) *Praeteritum rursus dividitur in Prae-teritum imperfectum* Asc. P. *Praeteriti gradus sunt*

tres: imperfectum Go. idque rescripsi. — 25) *Vr. Per-fectum, ut legi accesserunt* e Cod. Go. — 26) *Totus hic locus: Futuri gradus sunt — legero accessit* e Cod. Go. Non memini, usquam alibi sic appellari *futurum sim-plex et exactum*. — 27) *Praesentis temporis* Go. — 28) *Per eundem* Go. Asc. P., quod sensu cassum. Rescripsi *per eadem*, h. e. per supra dicta, eadem forma, *finitiva qualitate, singulari numero* cet. — 29) *Et i et s litte-ris* Asc. P. — 30) *Et* Asc. P. — 31) *Quarto* P. ex errore typ. — 32) *Cum aliquolibet* Asc. P. *Cum alio quolibet* Go. recte. — 33) *Expectamus* Asc. P.

aliquando, nuper, iam, alias¹, iampridem, quondam; aut finita, ut hodie², cras, perendie; aut in confuso finita, ut olim, mox, tandem, saepe³, subito, repente; aut perfecta in confuso, ut cotidie⁴, semper, interea; aut sunt praesentia, ut cum maxime, nunc. Numerum significant⁵ adverbia, ut semel, bis, ter. Aut ordinem, ut iterum, tertio, quarto.

2. Sunt adverbia etiam negandi, ut non, haut; prohibendi⁶, ut ne. Aut promittendi, ut etiam, quidni. Aut demonstrandi, ut, en, ecce. Aut optandi, ut utinam. Aut interrogandi, ut cur, quid, quare, nempe. Aut similitudinis⁷, ut ita, perinde, veluti, ceu, itidem, quasi, qualiter, aliter⁸. Aut⁹ dubitandi, ut fortasse. Aut personaliter fiunt, ut mecum, tecum. Aut elective, ut potius. Aut discretive, ut seorsum. Aut¹⁰ congregative, ut una, pariter, simul. Aut declinative, ut funditus; et quae his¹¹ proxima sunt, ut meatim, tuatim, raptim, sensim, tornatim¹², tractim. Aut sunt hortandi, ut eia¹³. Aut vocandi, ut heus. Aut respondendi, ut eu¹⁴. Aut eventum¹⁵ significant, ut forte, fortuito. Aut ab animo sumuntur¹⁶, ut sapienter, docte. Aut a corpore, ut valenter. Aut extrinsecus, ut bene, fortunate, nobiliter. Aut modum significant, ut satis, largiter, nimis, parumper, plene¹⁷, vaste. Positio accidit adverbis¹⁸, cum quaedam praepositiva sunt, ut qualiter; quaedam subiunctiva, ut aliter¹⁹. Figura adverbiorum duplex est. Aut enim simplicia sunt adverbia, ut probe; aut composita, ut improbe²⁰. Qualitas et quantitas accidunt²¹ adverbio, cum²² aut absoluta sunt adverbia, ut bene, alte; aut comparativa, ut melius, altius, superlativa, ut optime, altissime.

SEGM. IX. *De Participio.*

1. Participium est pars orationis, partem a nomine, partem a verbo capiens: a [1733] nomine genus et casum; a verbo tempora et significationem; ab utroque numerum et figuram. Participio accidunt sex: significatio, tempus, figura, genus, numerus, casus. Significationes sunt quinque: activa, quae habet duo tempora, praesens et futurum, ut legens²³, lecturus; nam semper caret praeterito. Passiva, quae habet duo tempora, praeteritum et futurum, ut lectus²⁴, legendus; nam praesens²⁵ non habet. Neutra, quae habet praesens et futurum, ut veniens, venturus. Deponens, quae habet tria tempora, praesens, praeteritum et futurum; ut suspicans, suspicatus, ²⁶ suspicaturus. Communis, quae habet tempora quatuor, praesens, praeteritum et duplex futurum, ut consolans, consolatus²⁷, consolaturus, consolandus.

2. Tempora participiis accidunt tria: praesens, ut legens; praeteritum, ut lectus; futurum, ut lecturus, legendus. Animadvertendum²⁸ autem de temporibus²⁹ et significationibus participiorum, quod neque activa praeterita, neque neutra, nec passiva praesentia reperiuntur³⁰. Figurae sunt duae: simplex, ut legens; composita, ut relegens. Genera sunt quatuor: masculinum,

1) *Alius* Go. — 2) *Hodie, nunc, cras* Asc. P. *Nunc* abest recte a Go. — 3) *Saepe* Go. — 4) *Cotidie* P. sola. *Cotidie* Go. Asc. — 5) *Aut numerum significantia* adv. Asc. P. *Aut* abest a Go. Propterea scripsi *Numerum significantia* adv. omisso aut. — 6) *Sunt adverbia aut negandi, ut non; aut prohibendi* Go. haud scio an rectius. — 7) *Aut similitudinem* Go. — 8) *Et, aliter* Asc. P. *Et* abest a Go. — 9) *Et* Asc. P. Recte *Aut* Go. — 10) *Et* Asc. P. Recte *Aut* Go. Praeterea haud dubie scribendum *electiva* — *discretiva* — *congregativa* — *declinativa*. — 11) *Iis* Asc. P. — 12)

Sensim, corneliatim tr. Go. — 13) *Heia* Go. — 14) *Heu* Go. Asc. P. Rescripsi eu. — 15) *Aut enim eventum* Go. Tum ut ut forte Go. — 16) *Sumitur* Go. Asc. P. *Sumuntur* scripsi de com. — 17) *Parum, perplene* vaste Go. — 18) *In adverbis* Go. Asc. P. Sustuli praepositionem. — 19) *Ut taliter* Asc. P. — 20) *Inprobe* Go. — 21) *Accidunt* h. l. Go. Asc. P. — 22) *Quia* Go. haud scio an rectius. — 23) *Et lecturus* Asc. P. — 24) *Et legendus* Asc. P. — 25) *Praesenti* Go. — 26) *Et suspicaturus* Asc. P. — 27) *Consulans, consulatus* Go. sed statim *consolatus* idem. — 28) *Advertendum* Go.

ut lectus; femininum, ut lecta; neutrum, ut lectum; commune, ut legens. Numeri sunt duo: singularis, ut legens; pluralis, ut legentes. Casus sunt sex: nominativus, ut legens; genitivus, ut legentis; dativus, ut legenti; accusativus, ut legentem; vocativus, ut o legens; ablativus, ut a legente.

SEGM. X. De Coniunctione.

Coniunctio est pars orationis, copulans ordinansque sententiam. Coniunctioni accidunt vis, figura, ordo. Vis est, cum aut complectendi sunt coniunctiones, ut et, que, atque; aut disiungendi, ut vel, nec, aut, ve, ne²⁹, caetera; aut dubitandi, ut sive, seu, siquidem; aut repetendi, ut sed; aut ad aliquid³⁰, ut magis. Aut rationales sunt, ut quia, ideo, propterea, enim. Aut vincunt, ut immo. Aut consentiunt, ut etiam. Aut comparant, ut tam. Aut subiiciunt³¹ [1734] sententiam, ut equidem, enimvero. Aut compellunt, ut saltem, tamen, videlicet. Aut concludunt, quarum tres sunt species³²: relativae, ut quamquam, quamvis, etsi³³; praelativae, ut si, sin³⁴. Sunt et mediae, hoc est, quae et inchoant³⁵ sententiam, et includunt, ut et, atque; quas generaliter complecti³⁶ diximus. Aut connexivae sunt coniunctiones, ut igitur, ergo, proinde, itaque, praesortim, quatenus. Aut rationativae, ut quoniam quidem, quandoquidem. Aut supernexivae, ut similiter. Nam omnes nominibus³⁷ suis designari non possunt propter multitudinem generum, aut subtilitatem discriminum; quibus aliae ab aliis differunt³⁸. Sed ex his omnibus has, quas enumeravimus³⁹, maxime usurpant. Figura coniunctionum duplex est; nam aut simplices sunt, ut uti, si; aut compositae, ut utinam, siquidem. Ordo coniunctionibus accedit, cum quasdam⁴⁰ in principio ponere possumus, ut quamquam; quasdam non possumus, et semper subiicimus⁴¹, ut que, ve.

SEGM. XI. De Praepositione.

Praepositio est pars orationis, quae praeposita aliis partibus orationis vim et significationem eius adiuvat. Praepositiones sunt propemodum hae⁴²: *a, ab, cum, con, de*⁴³, *di, dis, per, prae, in, ex, inter, praeter, propter, apud, penes, trans, ante, sine, erga, ob, subter, am*⁴⁴, *e, pro, post, circum*. Certus vero numerus, propter difficultatem discriminandorum ab adverbiiis et coniunctionibus significatum, non potest comprehendere. Indubitatae tamen praepositiones existimantur ablativi casus septem: *a, ab, de, pro, ex, cum, prae*. Accusativo autem adnexae⁴⁵ plerumque adverbiorum vim habent; suntque omnino undecim: *ad, per, ob, post, trans, apud, penes, ante, propter*⁴⁶, *praeter, inter*⁴⁷. Utriusque casus sunt duae: *in* et *sub*. Aliae praepositiones nunquam ab aliis partibus separantur, et non nisi verbis participiisque et adverbiiis participiorum iunguntur. Verbis sic: concurrat, recurrit. Participiis sic: concurrens. Adverbiiis [1735]

— 29) *Est* h. l. interponunt Asc. P. — 30) *Recipiunt* Asc. P. Usitata quidem formula Grammaticis est *recipere, recipi* de iis formis, quas usus admittit. Sed Codici tamen obtemperandum duxi. — 31) *Ne, ve, cet.* (sic) Go. *Ve, ne, caeterum* male Asc. P. — 32) *Aut aliquid* om. ad Go. — 33) *Subiiciunt* Go. — 34) *Species sunt* Asc. P. — 35) *Pro etsi* exhibet *sed* Go. — 36) *Sin* deest in Go. — 37) *Quae et inchoant* Go. *Et* deest in Asc. et P. — 38) *Complectendi* P. sola. — 39) *Suis nominibus* Asc. P. — 40) *Differuntur* male Go. — 41) *Enarravimus* Asc. P. — 42) *Quasdam* P. ex errore typ. — 43)

Subiicimus Go. — 44) *Hae* additum ex Go. — 45) *De* deest in Go. *con* h. l. deest in Asc. P., sed infra habetur. — 46) *Con* h. l. interponitur ab Asc. P. Ceterum in Cod. Go. h. l. omnia quae leguntur inter superius *apud* et inferius *apud*, quod inter praep. accusativi casus habetur, desunt, librarii oculis aberrantibus a superiori ad inferius *apud*. In Cod. est *apud*. — 47) *Adnexae* Asc. P. Cod. h. l. deficit, ut dixi. Igitur *adnexae* de coniectura dedi. — 48) *Prope* Asc. P. Recte *propter* Go. — 49) *Intra* Asc. P. *Inter* Go., quod dedi.

sic: compositae, requisita, disiectae, constrictae. Aliae omnino aliis partibus orationis carere non possunt, ut *cum*, *apud*¹, *penes*; neque aliis quam casibus iunguntur, id est, nomini, pronomini, participio, ut: *cum Cicerone*, *cum illo*, *cum delecto*²; *apud Ciceronem*, *apud illum*, *apud delectum*³; *penes Ciceronem*, *penes illum*, *penes delectum*⁴. Conveniunt autem hae aut accusativis⁵, aut ablativis casibus. Aliae separari, aut iungi possunt, ut *sub*, *in*, *ex*. Separantur⁶ hoc modo: *sub monte*, *ex monte*, *in monte*. Adiunguntur sic: *subscribit*, *inrepi*⁷, *excurrit*.

De Interiectione.

Interiectio est pars orationis affectum animi significans, aut indignantis, ut *he*⁸; aut timentis, ut *hui*; aut recordantis, ut *hem*; aut silentium iniungentis, ut *et*⁹; aut inmutantis¹⁰, ut *at at*; aut admirantis, ut *popae*; aut prohibentis, ut *ah*¹¹; aut conquerentis¹², ut *ha*; aut gementis, ut *ei*, *uae*¹³; aut refectionis, ut *evax*; aut ridentis¹⁴, ut *bombax*¹⁵, *dabo*¹⁶, *va*.

1) *Aput* Go. — 2) *Cum electa* Go. *Cum delecto* Asc. P. — 3) *Aput dilectum* Go. *Apud delectum* Asc. P. — 4) *Penes electum* Go. *Penes delectum* Asc. P. — 5) *Accusativo* Asc. P. Statim aut ablativo Asc. P. — 6) *Separant* P. solus. *Separantur* Go. Asc. — 7) *Inrepi* Go. *irrepi* Asc. P. — 8) *Hae* Asc. P. *He* Go. Neque *he* neque *hae* indignantis interiectionem quicquam Grammaticorum agnoscit, quapropter scribendum censuerim *vae*. — 9) *Ut ist* Go. — 10) *Inmutantis* ita Go. *Tum attat* Go. — 11) *Ah ah* Asc. P. Alterum *ah* abest in Go. Sed fortasse *ha* scribendum. — 12) *Conquerentis* recte Asc. sola. *Conquirentis* Go. P. Interiectio fortasse scribenda *ah*. — 13) Scribendum *oei* pro

oi, *uae*. Cf. quae notavi ad Donat. II, 17. not. 36. Ceterum Cod. Go. P. Asc. *voi*, *vae*. *Vae* autem nusquam est gementis, sed indignantis et male impraeantia. — 14) *Irridentis* Asc. P. — 15) *Bom*, *bax* Asc. P. Haec dubie una voce scribendum, quod feci. — 16) *Ba*, *bo*, *vua* Go. Asc. P. Scribendum est *babae*, *vah*. — Iam statim sequitur in Cod. Go. tractatus brevis cum hac inscriptione *Declinatio verbi*, nulla ante finiti Asperi nota significata. Quo tractatu quae continentur ita prores sunt futilia ac nullius pretii, ut ab Aspero Grammatico profecta esse nequeant, imo vix sani hominis esse videantur. Quapropter omittenda censui.

P H O C A E G R A M M A T I C I

A R S D E N O M I N E E T V E R B O .

E I U S D E M

D E A S P I R A T I O N E L I B E L L U S .

PRAEFATIO EDITORIS.

Phocam Constantinopoli post Priscianum Grammaticam docuisse tradunt, quemadmodum Fabricius in bibliotheca Latina refert tom. III, pag. 406. Libellum eius de nomine et verbo Putschius emendaverat e codice MS. Puteani, cuius variantes lectiones acceperat a Bongarsio et Ioanne a Wouwer. Nos in usum vocavimus Editiones Venetam et Ascensianam; codices MSS. habuimus tres, Guelpherbytanum membraneum, Guelpherbytanum chartaceum, Gothanum chartaceum; quorum primus integro segmento tertio caret, ceterum bonus est et aetatis venerandae; liber magni voluminis, qui Isidori Etymologias etiam complectitur. Cf. Ebert. Biblioth. Guelph. Codd. pag. 129. no. 664. Alter Guelpherbytanus duo priora segmenta non exhibet, sed incipit a verbis tertii segmenti primis, quae ita leguntur: *Foeliciter expositis Latinorum* etc. Libellus autem de aspiratione superiori praecedit, inscriptus: *Phocae de orthographia*, qui ab his verbis incipit: *De aspiratione dicturi sumus. Omnia nomina Graeca.* Est is idem codex, quo usus est Osannus, V. Cl., in edendis *Apuleii* de aspiratione et orthographia libellis. Continet enim Apuleii de nota aspirationis et de diphthongis libellos, Servii Honorati Centimetrum, eundem de Orthographia et de ultimis syllabis, Georgii Mediolanensis pedes metricos et inedita quaedam de ac-

centibus. Cf. Ebert. Biblioth. Guelph. Codd. MSS. pag. 129. no. 665. 666. 667. 668. Gothani Codicis lectiones, qui pariter est chartaceus, debemus industriae Dübneri, Viri Clarissimi, qui etiam hunc codicem in usum nostrum contulit diligentissime, quique hac sua diligentia optime meruit de Grammaticis nostris. Codex ignorat duo priora segmenta, tertium autem haud procul ab initio incipit ab his verbis: *declinationis, ut Antae antae* cet. Libellum *de aspiratione*, quem primus ediderat Parrhasius cum Probi Grammaticis institutionibus, exhibent tres nostri codices omnes, quo factum est, ut haud paullo emendatior nunc edatur, quam habetur apud Putschium. Scripsimus in Gymnasio Zittaviensi Non. Novbr. c1610cccxix.

P H O C A E G R A M M A T I C I [1688]
ARS DE NOMINE ET VERBO¹.

I.

P r o o e m i u m.

Ars mea multorum es, quos saecula prisca tulerunt²;
 Sed nova te brevitās asserit esse meam.
 Omnia cum veterum sint explorata libellis,
 Multa loqui breviter sit novitatis opus.
 Te relegat iuvenis, quem garrula pagina lassat³,
 Aut si quem paucis seria nosse iuvat.
 Te longinqua petens comitem sibi ferre⁴ viator
 Ne dubitet; parvo pondere multa vehis.
 Te si quis scripsisse volet, non ulla queretur⁵
 Damna, nec ingrati triste laboris onus.
 Est⁶ quod quisque petat; nunquam censura disertī
 Hoc contemnat⁷ opus, si modo livor abest.

P r a e f a t i o.

Credo nonnullos hoc meum miraturos opusculum, quod in tanta doctissimorum hominum⁸ copia, qui varie diligenterque emendati sermonis praecepta tradiderunt, ego potissimum ausus sim temerario ac paene sacrilego conatu libellum de arte¹⁰ comminisci. De quo prius excusandum puto, quam de titulo operis disseram, cum sciam, plurimos quidem regulas artium¹¹ per ordinem digessisse, quibus ad¹² praerogativam solertiam antiquitas ipsa suffragata [1689]

1) Inscriptio deest in Cod. Gu. *Vetustissimi ac perspicacissimi Phocae Grammatici de Nomine et Verbo liber incipit.* Asc. — 2) *Tulere* Ascen. — 3) *Terret* Asc. Putsch. Ven. Paulo ante *relegant iuvenes, quos* Asc. *Gavula* pro *garrula* Cod. Gu. — 4) *Esse* Cod. Gu. Proximo versu *Nec dub.* pro *Ne dub.* Gu. — 5) *Velet* nonnulla querentur Gu. — 6) *Es* pro *Est* Asc. — 7) *Con-*

temnet Asc. — 8) Post verba: *Credo nonnullos hoc meum* in Cod. Gu. in medio contextu usque ad finem lineae interposita legitur rubrica *Explicit prologus, incipit praefatio.* — 9) *Hominum* deest in Gu. — 10) *Vv. de arte* desunt in Gu. — 11) *Ordo* in Gu. est: *per ordinem regulas* omisso genitivo *artium.* — 12) *Prae-*positio in Asc. deest, sed exhibent Ven. et Cod. Gu. No-

est¹; sed eorum alios late copioseque scripsisse, ita ut superflua interdum ubertate narrationis memoria² confundatur; alios, dum brevitati student, admodum diffusam coartasse materiam, ut sterili compendio nihil ad integram scientiam lectoribus conferant; adolescentes vero nostri seculi non desiderio litterarum, nec amore virtutis ad studia se applicare³, sed aut necessitate compulsos, aut odore voluptatum per aetatem imbutos⁴ exsecrari magistros, quorum ut quisque est diligentior, eo maiori⁵ odio premitur; et gymnasium sapientiae, quo ad beatam vitam semita demonstratur, velut teterrimum carcerem detestari; alios autem, quamvis scire cupiant, omne tamen fructuosi laboris onus detrectare, nec assiduis inhaerere lectionibus, nec curiosa perscrutatione veterum eruere commentarios: qui dum numquam esse assidui, semper fieri volunt, docti esse non possunt⁶. Idcirco fateor me hoc negotium⁷ suscepisse pluribus profuturum, nisi his⁸ qui novellam artis expositionem tractare fastidiunt⁹; praecipueque¹⁰ discipulis nostris, quibus adversus oblivionis iacturam et percunctantium tentamenta consultum esse desidero. In hoc namque nostrae professionis summa versatur, ut in aliorum scientia¹¹ tui periculum facias; nec, cum ipse scias, sed¹² alios docueris, eruditus esse¹³ videaris. Nominum igitur regulas et verborum in unum congressi¹⁴, quoniam hae fere principatum in partibus orationis obtinent, multumque difficultatis habent, et super caeteris abunde dictum a summis doctoribus¹⁵ existimo¹⁶. Quo in opere nihil mihi sumam, nec a me novi quicquam repertum affirmabo¹⁷. Multa namque ex multorum libris decerpta¹⁸ concinna brevitate conclusi, ut nec ieiuna parum instruat compensatio, nec verbosa prolixitas fastidium legentibus moveat. Si quid autem a nobis in suscepto negotio commode tractatum est, malo id lectoris iudicio laudari, quam nostra praedicatione iactari. Tu tamen industria vel¹⁹ petulantiae nostrae crimen excusabis, vel laudis si quid merebimur²⁰, applicabis. [1690]

tavit ad hunc locum Collega meus, Langius: „Ad praep. retinenda est. Sic Cic. Off. I, 39. *Domus suffragata domino ad consulatum putabatur*. Grammaticus antiquitatem comparat cum centuria praerogativa in comitiis. Sed adi. *praerogat.* constructione ad subst. *solertiam* relatum simul idem valet, quod *praecipuum*, ut sensus sit: quibus ad laudem praecipuae solertiae antiquitas ipsa, tanquam praerogativa centuria, suffragata est.“ — 1) *Solertia vel antiquitas suffragata est* P. *Solertia vel antiquitas suff.* Ven. Asc. *Solertiam antiquitas ipsa suff.* Gu., quod dedimus. — 2) *Legentium* h. l. intradunt Ven. Asc. P. om. Gu. — 3) *Applicant* male Ven. — 4) *Affatus* Ven. Asc. P. *Imbutos* dedimus e Gu. — 5) *Moxe* e Gu. — 6) *Dum semper esse assidui, nunquam fieri volunt, d. e. n. p.* omisso qui P. Ven. *Qui dum semper assidui volunt fieri d. e. n. p.* Asc. *Qui dum numquam semper assidui fieri volunt* Cod. Gu. Sponte patet, scribendum esse: *qui dum numquam esse assidui, semper fieri volunt* cet., quod dedimus. Sententia est: semper sibi proponant, ut assidui fiant, nunquam revera sunt. — 7) *Negotium hoc* Ven. Asc. P. — 8) *His accersit e* Cod. Gu. — 9) *Fastidiant* Ven. P. — 10) *Praecipue quas discipulis nostris proderit* Asc. *Proderitque praecipue dis. n.* Gu. — 11) *Scientiam* Ven.

Asc. P. — 12) *Ne, si ipse scias, sed si alios* P., cui consentit Ven., nisi quod alteram *si* om. *Nec ipse scias sed alios* Asc. *Nec tu ipse scias sed alios* Cod. Gu. Si alterum omittunt omnes. Putabam scribendum esse: *nec cum ipse scias, sed alios doc.*, hoc sensu: *neque enim cum ipse scias solus, sed cum alios doctos feceris, videbere eruditus*. — 13) *Esse* om. Cod. Gu. — 14) *Digessi* Cod. Gu. — 15) *Auctoribus* Ven. Asc. P. — 16) *Aestimo* Asc. Gu. — 17) *Deputabo* Gu. — 18) *Discerpta* Gu. Librarius volebat haud dubie *discerpta*, male. Tum idem Cod. *continua pro concinna*. — 19) *Tua vel petulantiae n.* *Tua* om. Gu. *vel om.* Asc. „*Tua* ferri non potest. Si opus esset pronomine, sensus requireret mea. Hoc enim dicit: propter industriam, quam attuli, etiam arrogantiae indulgebis.“ Lang. — 20) *Merebitur, ampliabis* Ven. Asc. P. sine sensu. *Applicabis* est nobis contribues. — 21) *Aggressus ergo sum* Gu. Ven. P. *Ergo recte* om. Asc. „Verba *Aggressus sum* in Cod. Gu. a littera maiuscula et picta incipiunt. Quod reliquum est lineae spacium minio scripta continet haec: *explicit praefatio — inci-; quas post verba secundae lineae ergo nominum regulas, ita absoluntur: — pit libellus*.“ Lang. Videlicet a verbis *Aggressus sum* libellus Phocae incipit. In Edd. omnia usque ad vv. et sunt fer

SEGM. I.

1. Aggressus sum²¹ nominum regalias breviter explanare, et scrupulosam difficilemque materiam adulescentibus perviam facere. Quoniam omnis ambiguitas in genere nominis et in²² declinatione consistit, primum²³ Latina a Graecis discrevi, ne confusions varietatis perturbaretur memoria. Deinde monosyllaba congesta composui²⁴, quae diversi quidem sunt generis, tertii autem ordinis formulam, tribus exceptis, sequuntur: et sunt fere haec.

2. Masculini generis: as²⁵, dens, grex, flos, fons, lar, mons, mos, mas, mus, praes, pons, pes, ros, rex, sal, sol, vir, vas, vadis. Ex his unum est secundae declinationis, vir.

3. Feminini generis: arx, ars, calx, crux, cos, dos, fons, gens, falx, fax, fraus²⁶, fex, glis, lux, lex, lis, lens, glans, lanx, mors, merx, mens, nux, nix, nex, nox, pix, ops, prex, pars, pax, spes, res, sors, stirps, trabs, vis, grus, urbs, vox, nas, naris. Ex his duo sunt quintae declinationis²⁷, spes, res.

4. Neutri generis sunt haec: aes, crus, cor, fas, far, git, ir, ius, mel, os, ossis, oris²⁸, par, pus, thus, fel, lac, rus, ver, vas, vasis. Ex his quatuor minime declinantur: fas, git, pus, ir. Tria²⁹ in plurali numero deficiunt; nam tres tantum casus habent, far, ius, rus³⁰.

5. Communis generis: bos, dux, sus, fur, grus. — Omnis generis haec duo sola, par, trux.

6. Expositis monosyllabis cuiuscunque³¹ generis, de caeteris quotlibet³² syllabarum nominibus disseremus; quae his clausulis terminantur: quatuor vocalibus, praeter i; et semivocalibus, praeter f; et una muta t; de quibus ordinate³³ subiectas notabimus regulas; exceptis illis videlicet³⁴, quae minime declinantur, fas³⁵, nefas, nihili, nugas, gummi, frugi, sinapi³⁶, pedum, nequam. Ex his³⁷ neutri generis sunt: fas, nefas, gummi, sinapi³⁸, pedum. Alia omnis generis³⁹.

haec ad praefationem referuntur. — 22) Praepositionem recte interponit Gu. in ceteris deest. — 23) Primum ergo Gu. paullo post decrevi et perturbetur Gu. — 24) Congesta praeposui Ven. Asc. P. — 25) In Cod. Gu. hoc ordine leguntur: as, dens, grex, flos, fons, mos, mons, mas, masus (sic), praes, pons, pes, lar, ros ros (bis), rex, sol, sal, vir, vas. In Ven. as, dens, g. fl. f. las, mons, mos, mus, mas, praes, mars, pons, lar, pes, ros, rex, sal, sol, vir, vas; atque ita in Asc., nisi quod sexto loco legitur sal. Retinui P. ordinem, nisi quod Mars post praes et Nar post pons sustulimus, et mas, mus scripsimus, pro quibus P. inverso ordine mus, mas. — 26) Fraus addidi e Cod. Gu. Post v. fax hoc ordine leguntur in Cod. Gu. fraus, fex, dens, glis, lux, lex, mens (fortasse merx) nux, nix, nex, nox, vox, pix, prex, lis, lans (lege lanx) glans, mors, mens, ops, pars, spes, res, sors, tips (lege stirps) trabs, vis, grus, urbs, nas. Post v. glans in sola P. legitur vel glandis, quae omisimus; merx om. Ven. Asc. nex om. Ven. Asc. Pro nas, naris Ven. nar, narris; Asc. nar, naris. Praeterea legendum videtur glans, latus, lanx; et postea stips, stirps. Ceterum ordinem P. retinui, nisi quod P. res, spes exhibet. — 27) H. l. contra regulam add. P. Ven. Asc. Tum res et spes

Ven. A. P. — 28) Vr. ossis, os, oris addidi e Gu. Praeterea in Cod. Gu. ordo hic est: aes, crus, cor, far, fas, git, ir, ius, os, ossis, os, oris, pus, mel, thus, fel, par, lac, rus, ver, vas. Ceteram ir om. Asc. par om. Ven. Asc. ir est idem v., quod vulgo hir scribitur. Cf. Priscian. V, 3, 18. et VI, 9, 45., ubi haec: Et unum neutrum ir, quod est indeclinabile, quamvis quidam, ut Charisius, ir, iris, declinaverunt. — 29) Quatuor Ven. Asc. P. — 30) His addunt et aes similiter Ven. Asc. et aes, P., quae absunt a Cod. Gu. — 31) Sint generis Ven. Asc. P. generis sint Gu. Eici sint. — 32) Quorumlibet Ven. Quarumlibet Asc. quib Gu. Quotquot probabiliter coniecit Lang., provocans ad Varr. IV, 8., ubi pariter inter quot et quotquot fluctuat lectio. Ego Putschii tamen lectionem quotlibet veram habeo. — 33) Pro ordinate in P. est ex ordine has, nescio qua auctoritate. Tum regulas subiectas notabimus hoc ordine Ven. Asc. P. Meliorem ordinem praestitit Gu. Deinde legendum putavi notavimus. — 34) Videlicet addidi e Cod. Gu. — 35) Ut fas Gu. P. Recte omittunt ut Ven. Asc. — 36) Sinapis Gu. — 37) Ex istis Gu. — 38) Sinapis Gu. Ceterum Ven. Asc. h. l. fas, nefas, nihil, (nihili Ven.) nugas, gummi, nequam. — 39) Sunt addit Gu.

S s *

SEGM. II. *De Genere et Declinatione nominis*¹.

[1691]

1. *A* terminata masculina sunt propria, ut Sylla, Seneca, Catilina, Tucca, Cotta², Agrippa, Pansa³. Pauca sunt appellativa masculini generis, ut hic⁴ lanista, dama, talpa, popa⁵, nauta, poeta, collega, scurra, lixa⁶, assecla⁷, scriba, perfuga⁸, transfuga, homicida, paricida⁹, quae alii communis generis esse dicunt; et illa, quae a verbis colo et gigno componuntur, coelicola, coeligena¹⁰, agricola, silvicola, terrigena, rurigena, serpentigena¹¹. Reliqua appellativa omnia feminini sunt generis et primae declinationis, ut fortuna¹², sella, terra, arena¹³, carina, habena. Neutri generis latina sunt nulla. Communis generis¹⁴ haec sola: advena¹⁵, convena, auriga, conviva, verna, vernula¹⁶. Et omnia primae declinationis sunt. Barbara neutri generis duo lecta sunt apud Sallustium nomina fluviorum: hoc Molucha, hoc Turia.

2. *E* finita neutri generis sunt omnia et tertiae declinationis, ut hoc sedile, monile, mare¹⁷.

3. *O* terminata tertiae declinationis sunt omnia, sed diversi generis. Nam quae in *o* puram desinunt, *e* vocali praeposita, masculini generis sunt, ut ganeo¹⁸, aleo, labeo, quae nominativum et vocativum solum habent. Quae *i* ante *o* habent, aut propria masculini sunt generis, ut Curio, Scipio; aut corpus quidem significantia generis masculini sunt, ut stellio¹⁹, unio, histrio, centurio, gurgulio²⁰, quaternio, senio, mulio; et omnia *o* litteram in obliquis casibus productam servant; excepto uno, Anio (flumen est Italiae)²¹, quod Anienis facit. Rem autem incorporalem significantia pleraque a verbis transferuntur, et sunt generis feminini, ut haec ratio, oratio²², actio, statio, lectio, et haec similiter nomina per omnes casus *o* producunt praeter nomi-

1) Inscriptio *De genere et Declinatione nominis* deest in Cod. Gu. Ven. Asc. In Cod. Gu. vv. *Terminata* a tituli instar superscripta sunt et littera picta incipiunt. Tum versus qui sequitur incipit a verbis *masculina sunt*. — 2) *Tucca* Quota Gu. *Cotta*, *Tucca* Ven. Asc. P. — 3) *Pansa* deest in Gu. absorptum a seq. *pauca*. — 4) *Hic lanista* omisso *ut* Gu. Idem Cod. omittit *hic* ante unumquodque seqq. substantt., ubi repetunt pronomen Ven. Asc. P. — 5) *Papa* Gu. Ceterum ordo verborum in Gu. hic est: *lanista, dama, talpa* (bis), *papa, nauta, poeta, coll., perfuga, transfuga, scurra, lixa, assecla, hom., paricida, scriba*. — 6) *Lissa* Ven. — 7) *Asella* Asc. *assela* Ven. — 8) *Profuga* Ven. Asc. — 9) *Paricida* recte Gu. Ven. *parricida* Asc. P. Statim post *quae comm. gen. esse dicuntur* Cod. Gu. haud scio an recte. — 10) Vv. *ut hic et haec* ante *coelicola* interposita a Ven. Asc. P. absunt a Cod. Gu. Voc. *coeligena* additum e Gu. — 11) *Serpentigena* additum e Gu. — 12) *Schola* pro *sella* Ven. Asc. exhibent. — 13) *Harena* P. *carina arena* hoc ord. Gu. — 14) *Generis* addendum fuit ex Gu. Ven. Asc. — 15) *Haec sola, hic et haec pedissequa, advena* Ven. P. Recte vv. *hic et haec pedis.* om. Asc. Gu. — 16) Deminutivum *vernula* additum e Gu. — 17) *Sedile, sedilis, monile, monilis, mare, maris* P. Genitivi absunt a Gu. Ven. Asc. Ante *mare*

legitur etiam *raete* (sic) in Ven. Asc. — 18) *Ut hic ganeo* Ven. Asc. P. Pronomen abest a Gu. — 19) *Ut hic stellio* Ven. Asc. P. Pronomen om. Gu. — 20) *Gurgulio* Gu. P. *Curculio* Ven. Asc. — 21) *Anio flumen Italiae*, sine signis parenthesis, P. Est addunt Gu. Ven. Asc. — 22) *Oratio, ratio* Ven. Asc. P. Tum *actio, statio, portatio, religio* P. Ven. Asc., nisi quod pro v. *portatio* in Ven. *ortatio*, in Asc. *hortatio*. Quod dedimus, exhibet Gu. — 23) *Posita b litteram* Gu. omisso v. vero. — 24) *Ut haec caro* Ven. Asc. P. Genitivum *carnis* om. Gu. — 25) *Aerugo, imago* P. *Aerugo*, quod post *hirudo* reddit, altero tantum loco legitur in Ven. et Asc.; prorsus deest in Gu. — 26) *Hirundo, aerugo* Ven. Asc. P. Pro *arundo* habet *irudo* Gu. et cetera sic sequuntur: *fortitudo, altitudo, magnitudo, testudo* cet. *Aerugo* plane deest in Gu. *Hirudo* a praecedente *hirundo* fuit absorptum; *aerugo* a seq. *arundo*, quod utrumque sublatum in G. — 27) *Formido* addidi ex G. — 28) *In utroque elemento generis masculini ut P. In utroque genere masculina* Ven. Asc. *In utroque generis masculini* Gu. Retinui lectionem Ven. et Asc. *Ut om. Gu.* — 29) *Mago* Gu. In mentem venit *margo*, sed istud huc non pertinet. Ceterum *hic*, quod ante singula sequentia subst. legitur, primo tantum loco ante *ligo* est in Gu. — 30) Post *spado* in Gu. legitur *vabo*, quod sive

nativum et vocativum numeri singularis. Praeposita vero *b* littera²³ vel qualibet consonante, propria vel appellativa, masculini sunt generis, ut hic carbo, bibo, praeco, mucro, bubo, [1692] latro, homo, tiro, sermo, pavo; Cato; excepto uno proprio feminini generis, haec luno; et altero appellativo, quod *o* litteram in obliquis casibus amittit, haec²⁴ caro, carnis. Sed duae sola consonantes sunt, *g*, *d*, quibus praecedentibus *o* littera terminata nomina generis feminini sunt, ut haec imago²⁵, caligo, fuligo, origo, propago, hirundo, hirudo, aerugo²⁶, arundo, magnitudo, altitudo, testudo, formido²⁷, similitudo, fortitudo, quae *o* in *i* convertunt in obliquis casibus. Excipiuntur in utroque genere masculina²⁸, hic ligo, mango²⁹, praedo, cudo, spado³⁰, quae *o* producant; hic cardo, ordo³¹, quae superiorem formulam sequuntur. Sunt quatuor³² tantummodo, quae neutralia esse possunt, quorum pars dimidia declinationem³³ patitur, ut duo et ambo. Pondo autem et octo monoptota sunt, et tantum pluraliter efferuntur, ut haec pondo. Nam unum pondo non dici sciamus³⁴, sed in libram referri³⁵; duo enim et tria pondo, et deinceps, dicimus³⁶. Observabimus, ut quoties de neutro loquamur, correpte dicamus duo, ambo³⁷; in accentu enim longo duo homines et ambo homines, duae mulieres et ambae mulieres dicuntur. Duo autem et ambo etsi communia esse³⁸ videantur, tamen accusativo³⁹ dupliciter efferuntur; namque hos duos et haec duo dicimus. Inter ambos et ambo⁴⁰ apud auctores invenimus communiter. Hi et haec duo, et hae duae⁴¹, et ambo et ambae; horum duorum et amborum, harum duarum et ambarum; his duobus et ambobus, duabus et ambabus; hos duos et ambos, has duas et ambas, haec duo et ambo; his duobus et ambobus, duabus et ambabus.

4. *U* terminata sine controversia neutri generis sunt et quartae declinationis, monoptota⁴² in singulari numero, in plurali declinantur. Et sunt perpauca, quae pluralem⁴³ numerum admit-

vapulo — onis, sive vero — onis esse credas, huc non pertinet. — 31) Hic cardo, hic ordo Ven. Asc. P. Hic ordo, cardo Cod. Gu. — 32) Sunt et quatuor Ven. Asc. P. Et recte om. Gu. Idem Cod. exhibet: Sunt quatuor, quae tantum n. e. p. — 33) Dimidiam declinationem P. male. — 34) Non dicimus Asc. Ven. P. Non dici sciamus recte Gu. — 35) Sed in libram efferri potest Ven. Asc. Sed in libram efferimus P. Sed in libros referri Gu., quam lectionem sic intelligi posse putabat Collega meus, Langius, scilicet in lexica et etymologiarum libros; non male. Sed non puto libros sic simpliciter dici posse libros Grammaticorum et Etymologorum, quum alii omnes libri, cuiuscunque sunt generis, intelligi possint. Scripsi igitur: sed in libram referri sc. sciamus, ut sententia sit, si unum pondo dicendum, summa computando ad libram reduci solet. Libram singulari numero scripsi, quia pondo et libra plerumque idem significant. Cf. Gronovius de pecun. vet. pag. 26. — 36) Dicimus addidi de coniectura, quod facile excidere potuit, quippe absorptum a superiori deinceps. Deinde observamus P. — 37) Ut quoties de neutro loquamur, correpte dicamus pondo duo millia, et in acc. P. Vel quoties de neutro loquimur, correpte dicimus pondo in acc. Ven. Gu. Asc. nisi quod Gu. in accentu enim longo, quod dedimus. Recte vel in ut mutavit P., sae-

piissime enim haec duo confunduntur in Codd. Falsissimum autem est quod omnes exhibent pondo, quod noluisse Grammaticum patet ex verbis quoties neutro dic., nam pondo non aliter dici potest, nisi neutro. Qua de causa ante v. Observabimus plene distinxi et pro pondo posui duo, ambo, quam emendationem sequentia stabiliant. — 38) Vulgo etsi correpta esse videantur, atque ita libri omnes, pessime. Nam non amplius agitur de correptione ultimae syllabae in duo et ambo, ut seqq. ostendunt, sed communia, i. e. et neutrius et masculini generis, plerumque haberi refertur. Qua de causa scripsi communia de coniectura. — 39) In accusativo Ven. Asc. P.; praepos. om. Gu. — 40) Namque hos duos et hoc duo; et ambos et ambo P. Ven. Asc. Sed in Cod. Gu. est: namque hos duos et haec duo dicimus. Inter ambos et ambo apud cet., quae recipere non dubitavimus, sic intelligentes: Legitur apud scriptores inter ambos et inter ambo sc. homines, indiscrete, sive promiscue. Quod sequitur communiter in omnibus libris legitur communia; incipitque ab hac voce sequens enunciatum, quod plane est absurdum. Scripsi igitur communiter, retulique ad superiora apud auctores invenimus communiter h. e. promiscue. — 41) Hi et hae et duo vel duae Gu. corrupte. Et ante v. ambo om. Asc. Ven. — 42) Aptota Ven. Asc. P. Mon aptota Gu. — 43) Perpauca, e quibus plur. n.

tunt, genu, cornu, veru, specu, tonitru; caetera semper singularia, ut hoc seru, gelu, pecu¹, testu. Dicimus tamen haec testa et pecua².

5. *Al* syllaba finita neutri generis sunt et³ tertiae declinationis⁴, ut hoc animal, animalis, hoc vectigal, hoc tribunal, hoc lupercal. Unum est masculini generis monosyllabum, hic sal, salis, et barbara propria⁵, ut Annibal⁶, Adherbal, Asdrubal, Hiemsal. *El* neutri generis sunt, ut mel et fel⁷. *Il* syllaba terminata⁸ masculini generis sunt, ut hic pugil, mugil⁹; sed Iuvenalis *hic mugilis*¹⁰ nominativum dixit. Unum communis, hic et haec vigil; unum femini generis, ut haec Tanaquil. Et omnia exemplo tertiae declinationis inflectuntur. *Ol* terminatum unum invenitur masculini generis, hic sol¹¹. *Ut* syllaba finita duo sunt masculini generis, hic consul, praesul¹²; unum commune¹³, hic et haec exsul. Lucanus libro VIII. [*Exsul adhuc iacet umbra ducis.*]¹⁴ Et sunt tertiae declinationis, consulis, praesulis, exsulis¹⁵.

6. *Um* syllaba terminata sunt neutri generis et secundi ordinis¹⁶, ut hoc telum, coelum, bellum, imperium, regnum, fatum¹⁷. In hac extremitate nulla sibi locum ambiguitas¹⁸ vindicat.

En syllaba quae finiuntur¹⁹, i vocali praeposita, duo tantummodo masculini generis sunt, ut hic rien, rienis²⁰; lien, lienis; quae in obliquis casibus e litteram productam servant. Et septem alia eiusdem generis antepositis consonantibus, hic flamen, sacerdos Iovis²¹, pecten, tibicen, fidicen, liticen, tubicen, cornicen. Caetera neutri generis sunt procul dubio et tertiae²² similiter declinationis, ut hoc carmen, nomen, certamen, limen²³, numen, omen, crimen, examen, gluten et his similia.

7. *Ar* syllaba terminata generis sunt neutri omnia²⁴, ut hoc lucar²⁵, torcular, pulvinar, laquear, lacunar, calcar; praeter unum proprium masculini generis, hic Caesar. Haec quoque tertiae declinationis formulam sequuntur, sed neutra in obliquis casibus a productam habent²⁶; notatur iubar, quod solum correptam a habet, ut Virgilius: *iubare exorto*²⁷.

adm. Gu. — 1) Librarius in Cod. Gu. a superiori *specu* ad *pecu* delapsus verba media et ipsum *pecu* praetermisit. Ceterum *seru* idem est quod *serum*, ὀρόος, de qua forma cf. Charis. I, pag. 23. — 2) *Dicimus tamen et haec testa et haec specua* Asc. Ven. P. — 3) *Et* addidi ex Ven. Asc. Gu. — 4) *Tertii ordinis* Gu. Idem Cod. om. in seqq. vv. *animal*, *animulis* et *hoc tribunal*, *hoc*. — 5) *Ut hic sal salis et propria barbara* Gu. — 6) *Ut hic Annibal*. Ven. Asc. P. *Hiemsal* om. Gu. — 7) Verba: *El neutri gen. sunt, ut mel et fel* om. Gu. — 8) *I. l. finita syllaba* Gu. — 9) *Hic pugil hic mugil* om. ut Ven. P. *hic pugil mugil* om. ut Asc., adieci ut ex Gu. — 10) Iuvenal. Sat. X, 317. — 11) *Ol terminatum unum invenitur, hic sol* Gu. In *ol* unum invenitur masculini generis ut h. s. Ven. Asc. P. Vv. masculini generis non videbantur omitti posse. — 12) *Ut hic consul et hic praesul* Ven. Asc. P. *hic praesul, consul* om. ut Gu. — 13) *Unum communis generis* P. generis om. Ven. Asc. *unum commune* edidi e Cod. Gu. *Ut addunt* Ven. Asc. P. — 14) *Exul adhuc iacet umbra ducis*. Lucanus (om. libri nota) Gu. Asc. Ven. Retinui lectionem, quae est apud P. Locus est Phars. VIII, 837. — 15) *Exsulis*

deest in Cod. Gu. — 16) *Secundae declinationis* Gu. — 17) Omnibus his nominibus genitivi additi sunt in P., quos non agnoscunt Ven. Asc. Gu. *Imperium* deest in Gu. Ceterum post v. *fatum* haec leguntur in Gu. *Excipiuntur duo barbara femini glycerium silortium* (lege *Glycerium*, *Philotium*), quibus quum proxime sequentia manifeste repugnent, haud dubie a superiori manu inserta sunt. — 18) *Nullum sibi locum amb.* P. *nulla sibi locum amb.* Ven. Asc. *sibi locum amb.* nulla Gu. — 19) *En syllaba terminata* Gu. — 20) *Ren renis hic l.* Asc. *rien nis hic l.* Ven. P. *rien rienis, lien* Gu. De forma *rien* cf. Charis. p. 24. — 21) *Ut hic flamen* Id est *sac. Iov.* Gu. In seqq. singulis nominibus *hic* pronomen praepositum in Ven. Asc. P. *Lyrice* pro *liticen* Asc. Ven. — 22) *Caetera sunt neutri generis et procul dubio tert. decl.* Gu. — 23) *Lumen limen* Gu., qui hunc ordinem tuetur: *Carmen* (his positum), *lumen, limen, certamen, omen, crimen, numen, examen, gluten*. — 24) *Omnia sunt neutri gen.* Gu. — 25) *Hoc iubar, hoc torcular* Asc. Ven. ut *lucanatorcular* (sic) Gu. *Hoc* singulis nominibus praemisum est in Ven. Asc. P. — 26) *Servant* Gu. — 27) Virg. Aen. IV, 130. — 28) *Et haec*

8. *Er* syllaba finita, exceptis duobus feminini generis, haec mater, haec mulier, et neutris his²⁸: hoc uber, suber, papaver, cadaver, laser; taber, siler, siser, cicer²⁹, iter, quae [1694] omnia tertiae sunt declinationis³⁰, caetera masculini sunt generis, alia secundae, alia tertiae declinationis. Masculina igitur in *er* syllabam desinentia, si faciant ex se feminina, a littera terminata, secundi sunt ordinis, ut hic pulcher³¹, ater, niger; quorum femininae sunt, pulchra, atra, nigra. Notatur sequester, quod sequestra facit femininum, et est tertiae declinationis³². Quae³³ ex se aut nulla faciunt feminina, aut in *is* syllabam mittunt³⁴, tertiae sunt declinationis³⁵, hic pater, frater, passer, passeris³⁶, anser, carcer, agger, acer; nam femininum facit haec acris, ut Horatius; [*Solvitur acris hiems*];³⁷ hic alacer, alacris, volucer, mediocer, celer, equester, pedester, pedestris³⁸. Excipiuntur pauca³⁹, quae quamvis in femininum genus *a* terminatum⁴⁰ minime transeant, secundae tamen sunt declinationis, ut hic puer, gener, socer, liber, Auster, aper, cancer, pleaster, caper, culter, raster⁴¹, faber. Unum invenitur communis generis, quod iuxta rationem communium⁴² tertii est ordinis, ut hic et haec pauper⁴³. Quidam adiiciunt hic et haec uber, uberis.

9. *Ir* syllaba terminatur⁴⁴ unum monosyllabum generis masculini secundae declinationis, hic vir, et quae⁴⁵ ex illo componuntur, ut hic semivir, duumvir⁴⁶, triumvir, septemvir, decemvir; levir; quae eiusdem sunt declinationis. Unum praeterea neutri generis repertum est,⁴⁷ monosyllabis insertum, hoc *ir* indeclinabile.

10. *Or* syllaba finita masculini sunt generis et tertiae declinationis, ut hic odor, olor, amor, liquor⁴⁸. Exceptis tribus, quae sexus in feminino genere⁴⁹ defendit, eiusdem tamen declinationis⁵⁰, ut haec uxor, soror, arbor⁵¹. Et neutris his, ador, marmor, aequor⁵², cor. [1695] Quidam et hoc ebur vel ebor, robur vel robor, femur vel femor, rationabiliter annumerant. Unum est communis generis, hic et haec autor⁵³. Unum omnis generis, hic et haec et haec memor, et compositum ex eo⁵⁴, immemor. Et omnia in hanc syllabam desinentia, o in obliquis

mulier neutra sunt P. signis parentheticis ante v. exceptis et post v. *mulier* adnotis. *Haec mater, haec mulier neutris his* hoc uber (corr. uber) suber oet. Gu. *Haec mater, haec mulier et neutris his* hoc uber, hoc suber. Ven. Asc. Hoc singulis nominibus in seqq. praepositum in Ven. Asc. P. — 29) *Siler hoc cicer* P. *Siser hoc cicer hoc eiser* (sic) Ven. Asc. Et *siler* et *siser* desunt in Gu., absorpta a simili *cicer*. — 30) Hoc loco plene distinguitur in P. — 31) Genitivos *pulchri, atri, nigri* addunt Ven. Asc. P. — 32) Verba: *Et est tertiae declin.* om. Gu. — 33) *Et quae ex se* P. et om. Ven. Asc. Gu. — 34) *Mittunt* male om. Gu. — 35) Recte sic Gu., nisi quod ordine inverso *decl. sunt tert.* *Sunt* deest in Ven. Asc. P. — 36) Integras genitivorum formas singulis nominibus subiicit P. *stris* et *ris* usque repetunt Ven. Asc. Semel tantum terminationem gen. adiectam habet voci *passer, ris* Gu. Idem Cod. *frater* omittit et *ager* pro *agger* scriptum habet. — 37) Horat. Odar. Lib. I, 4, 1. Paulle ante hic *acer, huius acris* Asc. Ven. P. — 38) Genitivi terminationes etiam h. l. singulis nominibus subiiciunt Ven. Asc. P., quas om. Gu. nisi ultimo loco in v. *pedester, pedestris*. — 39) *Excipiuntur vel pauca nomina* Cod.

Gu. — 40) *In feminino genere terminata* male Cod. Gu. — 41) *Aster, atri, faber, bri* Ven. Asc. male. Recte *raster* Gu. P. Ceterum genitivi formae vel terminationes singulis additae sunt in Ven. Asc. P. — 42) *Iuxta communem rationem* Gu. — 43) *Pauper, pauperis* Ven. Asc. P. — 44) *Ir syllaba terminata est* Gu. — 45) *Vir, viri, et si qua* Ven. Asc. P. — 46) *Duumvir* om. Gu. — 47) *Et monos.* Ven. Asc. P. — 48) Genitivorum formas singulis nom. subiiciunt et pronomen *hic* praeponunt Ven. Asc. P. Ut *hic odor, amor, liquor, odior* (sic) Gu. Postremum fortasse *achor* vel *ichor* legendum. — 49) *Quae sexus feminini generis def.* Gu. — 50) *Id est tertiae* interponit Gu. — 51) *Haec uxor, haec soror, haec arbor.* Gu. — 52) *Hoc ador, hoc marmor, hoc aequor, hoc ebor, hoc robor, quidam et hoc femor* oet. Ven. Asc. P. Quae edidi, leguntur in Cod. hoc tamen ordine: *ador, equor, ris, mar. mor.* (sic), *cor.* *Quidam hoc ebur vel ebor vel robur, femor vel femur* r. ann. — 53) *Autor* scripsi analogiam verbi *autumare* secutus. In P. est *author*, in Gu. Ven. Asc. *auctor*. Statim post *Omnis generis, oris. unum* Gu. — 54) *Ex eo* desunt in Gu.

casibus productam habent, si sunt appellativa et Latina; excepto¹ arbor, et supradictis² neutris, et memor, et immemor. Propria Latina sive Graeca, o correptam habent in obliquis³ casibus, ut Actor, Hector⁴. Quae in or similiter desinunt, i littera⁵ praeposita, communis sunt generis, ejusdem declinationis, tertiae scilicet, et omnia comparativi sunt gradus, hic et haec melior, doctior.

11. *Ur* syllaba finita generis masculini haec sunt, hic fur, satur: sed fur quidem⁶ iuxta rationem monosyllaborum tertiae est declinationis; quod alii communis generis esse dixerunt. Satur autem secundae, quia⁷ satura facit femininum. Praeterea turtur, vultur, masculini generis et epicoeni⁸, ejusdem declinationis, tertiae scilicet⁹. Caetera neutri sunt generis, ejusdem declinationis¹⁰, ut hoc guttur, sulfur, fulgur, murmur, iecur, coris, vel iecinoris¹¹. Unum communis generis, hic et haec augur¹².

12. *As* syllaba terminata feminini sunt¹³ generis, tertiae declinationis, ut haec dignitas, pietas, facultas, civitas, potestas, a littera in omni casu producta. Pauca inveniuntur masculini generis, partim a propriis civitatum nominibus¹⁴ derivata, ut hic Latinas, Maecenas, hic Arpinas, hic Capenas.

13. *Es* syllaba quatuor modis nomina terminantur, in *es* productam¹⁵, praeposita consonante, et in *es* correptam¹⁶, similiter praeposita qualibet consonante; in *es* puram¹⁷ productam, vocali i praeposita; in eandem *es* puram¹⁸ correptam. Nomina igitur, quae in *Es* productam desinunt consonante praeposita, generis sunt feminini et tertiae declinationis, quae totidem¹⁹ [1696] syllabis in genitivo et in caeteris casibus, quot in nominativo proferuntur, ut haec nubes, caedes, proles, moles, strages, labes, tabes, pubes, plebes vel plebs²⁰. Excepto uno, quod ejusdem generis est, sed quintae declinationis, fides²¹, fidei; et Ceres, quod in genitivo contra morem²² omnium plus una syllaba profertur, nam Cereris facit; et merces²³, mercedis. In eadem extremitate quatuor reperiuntur propria masculini generis, ejusdem declinationis, hic Hercules, Cocles, Verres, Ulixes²⁴. Et quae componuntur a pede, nihil a declinatione simplicis²⁵ discrepantia, ut

1) *Exceptis* P. — 2) *Suprascriptis* Ven. Asc. P. — 3) *In omnibus cas.* Ven. Asc. P. — 4) *Actor, ris, Hector, ris* Ven. Asc. P. *auctor, Hector* Gu. — 5) *Littera vocali* Asc. Ven. P. — 6) *Fur iuxta quidem* pravo ordine Ven. Asc. P. — 7) *Quoniam femininum satura facit* Ven. Asc. P. — 8) *Epicoenon* Ven. *epicoenon* Asc. *epichenon* Gu. — 9) *Scilicet om.* Ven. Asc. *tertia* *scilicet om.* Gu. — 10) *Vv. Caetera neutri sunt gen. ejusd. decl. om.* Gu. — 11) Ita Gu. et P., nisi quod in P. singulis nominibus pronomem hoc praepositur. *Vel* deest in Asc. — 12) *Generis scilicet augur* Gu. Genitivi terminationem subiungunt Ven. Asc. P. — 13) *As syllaba finita feminini gen. sunt et t. decl.* Gu. — 14) *Partim propria, partim a propriis civitatum nominibus translata* Ven. Asc. P. *Vv. partim propria et civitatum* non leguntur in Cod. Gu. *Voc. civitatum* retinendum censui. In seqq. genitivorum formae singulis nominibus subiectae in Asc. Ven. P. — 15) *Id est in pro-* ductam P. *i. in es prod.* Ven. Asc. — 16) *Ante es; in correptam* Ven. Asc. P., nisi quod in *es corr.* Ven. Asc. — 17) *Ante es: in es puram* Ven. Asc. P. *Vv. ante es* iterum om. Gu. recte. Idem tamen in eandem *es pu-*

ram exhibet, sed pron. eandem aptius infra legitur. — 18) *Ante es; in eandem puram P. ante es in eandem puram* Ven. Asc. *Et in es correptam i praecedente* Gu. omissis vv. *ante es.* — 19) Post vv. *i praecedente*, quae, ut statim vidimus in Gu. leguntur, omissis nonnullis sequuntur haec: *feminini generis sunt tertiae declinationis et totidem syllabarum in gen. cet. Gu.* — 20) *Exempla* sic variant: In Asc. Ven. nominativis *caedes* et *moles* genitivi plene scripti adduntur; ceteris terminationes gen. subiectae sunt; pro *plebes* ibidem *plebs* solum exhibetur. Apud P. est: *nubes, bis; caedes, dis; proles, prolis; moles, lis; strages, stragis; labes, labis; pubes, bis; plebes, plebis.* Genitivos ignorat Gu.; idem pro *pubes* exhibet *tabes*, quod interposui, facile absorptum a superiori *labes* et disyllabo *plebes* additum *vi plebs*, quod rescipsi. — 21) *Ut haec fides* Ven. Asc. P. — 22) *Extra morem* Ven. Asc. P.; vitium ortum ex non intellecto compendio *otra.* — 23) *Ut et merces P. ut* ignorant Ven. Asc. Gu. — 24) Genitivos *Herculis, Coclis, Verres, Ulyssis* (sic) addunt Ven. Asc. P., nisi quod Asc. *Coclitis*; recta ignorat genitivos Gu. *Ulixes* Cod. Gu. recte. — 25) *V. simplicis om.* Gu. — 26) *Esse om.*

bipes, tripes, quadrupes; haec etiam communis esse²⁸ generis multi affirmant; souipes, alipes. Duo praeterea sunt communis generis, quae in genitivo una syllaba crescunt²⁹, ut hic et haec haeres, locuples³⁰. Quae es correpta³⁰ terminantur praeposita consonante, masculini sunt generis, tertiae similiter declinationis³⁰, et una syllaba in genitivo crescunt, ut hic poples, hic fomes, miles, gurgēs, stipēs, hic cespēs, hospēs³¹; nam femininum *hospita* facit. Exceptis his, feminini quidem generis, haec seges, teges; et accidentibus communis generis³², hic et haec teres, praepes, dives, hebes, comes, sospes, supentes. Et omnia genitivum in *tis* syllabam mittunt. Notantur haec sola, quae in *dis* non in *tis* faciunt genitivum, hic et haec praeses, deses, obses, reses³³. Quae in *es* productam et puram³⁴ desinunt, feminini sunt generis et declinationis quintae, ut haec facies, acies, effigies³⁵. Excepto uno incerti generis, quod nunc masculinum, nunc femininum est, ut hic et haec dies³⁶, diel; et quod ex eo figuratur masculini generis, hic meridies³⁷. Unum praeterea notatur eadem clausula³⁸ terminatum generis feminini, tertiae declinationis, haec quies, quietis. Quae in *es* correptam i praecedente vocali desinunt, duo sunt [1697] masculini generis, hic aries, paries³⁹; unum femininum, haec abies; et faciunt genitivum in *tis*⁴⁰. *Es* productam aut correptam nomina habere dignoscuntur per penultimam genitivi. Sic miles *es* correptam habere dignoscitur; quia penultimam genitivi correptam habeat, ut miles, huius militis: sic heres *es* productam; quod penultimam genitivi productam habeat, ut heres, huius heredis. Atque id ita in omnibus fere observandum est, ubi de ultimae syllabae quantitate dubitatur, ut in nominibus, ita et in verbis⁴¹.

14. *Is* syllaba finita, praepositis *n* et *c* consonantibus masculini sunt generis, ut hic panis, fanis⁴², finis, amnis, ignis, clunis, piscis, fascis⁴³. Unum est feminini⁴⁴ generis, haec bipennis. Unum communis, hic et haec canis. Omnia tamen sunt tertiae declinationis. Et illa generis⁴⁵ sunt masculini, quae in genitivo una syllaba ad crescunt, ut hic lapis, pulvis, sanguis, vomis, cinis, pollis⁴⁶, pubis⁴⁷. Sic Tullius: [*Filiumque eius impuberem*⁴⁸.] Ex his unum

Gu. — 27) *Adcrescunt* Ven. Asc. P. — 28) *Haeredis* et *locupletis* genitivos subiungunt nominativis suis Asc. Ven. P. — 29) *Correptam* Gu. — 30) *Tertiae declinationis similiter* et Gu. — 31) Vel genitivos forma integra, vel terminationes addunt Ven. Asc. P. *Miles* h. l. omittit, infra pbat v. *comes* intrudens Gu.; male. — 32) Post *teges* (in Ven. Asc. P. *seges*, *segetis*, *teges*, *tegetis*) in Ven. Asc. P. oratio ita continuatur, plena distinctione praemissa: *Communis vero accidentibus licet, hic et haec teres*, quae a sententia laborant. Sed in Cod. Gu. sine distinctione continuatur oratio sic: *teges, et accidentibus communis generis*; ubi aut scribendum: *et adiectivis c. gen.*, aut *accidentibus* pro *adiectivis* positum atque ita intelligendum est. In exemplis Ven. et A. hic et haec *dives* omittunt, ceteris cum P. pronomina addunt et exemplis his *comes*, *sospes*, *superstes* genitivos apponunt. Nos Cod. Gu. secuti sumus, excepto quod *miles* falso post *comes* intulisse iudicantes hoc ipsum omisimus. Cf. notam superiorem. — 33) Genitivos singulis subiungunt Ven. Asc. P.; *reses* ignoratur a Ven. Asc. — 34) *Vv. et puram* om. Gu., sed post *desinunt* infert: *i praecedente*. — 35) Genitivos singulis exemplis subiun-

gunt Ven. Asc. P. — 36) *Femininum ut hic vel haec dies* Ven. Asc. P. In proxime supp. pro *nunc* — *nunc* in Cod. Gu. *nec-nec* ex non intellecto compendio. — 37) *Meridiei* subiungunt Ven. Asc. P. — 38) *Finitum* Ven. Asc. P. — 39) *Hic paries* Gu. — 40) *Et tertiae declinationis, faciunt enim genitivum arietis, parietis, abietis* Ven. Asc. *Et tertiae sunt declinationis, faciunt genitivum enim ar. par. ab. P.* *Et faciunt genitivum in tis* Gu. atque ita edidi. — 41) Omnia ista: *Es productam* — *ita et in verbis*, et interposita, desunt in Gu. Asc. Ven. Addidit ea P. haud dubie e Codice Puteani, quo se usum esse profitetur in praefatione. Non sustuli, quia et apta esse et nostro hoc Grammatico non indigna videbam. — 42) *Hic panis, hic funis* omisso ut Ven. Asc. P. — 43) *Hic fascis* Ven. Asc. P. — 44) *Unum fem. est gen.* Ven. Asc. Est om. Gu. — 45) *Sunt generis P.* — 46) His ac superioribus exemplis genitivi formas adiicit et pronomen *hic* praeponit singulis Ven. cum Asc. et P. — 47) *Hic impubis, impuberis* sola P. — 48) Verba: *Sic Tullius — impuberem* plane desunt in Ven. Asc. Gu. Sane quidem raro exempla e scriptoribus subiungit Grammaticus, sed credibilis est, talia omissa

tamen¹ feminini generis est, haec cuspis. Caetera qualibet consonante is syllabam praecedente, feminini sunt generis et eiusdem² declinationis, nominativum et genitivum parem habentia, ut haec avis, classis³, turris, puppis, cutis, pellis, secavis, messis, navis, serobis, bilis. Sed si sunt⁴ accidentia, id est ad corpus vel ad animam pertinentia, universa communis sunt generis⁵, et tertiae declinationis, et neutra⁶ ex se faciunt e littera terminata, nihil a declinatione communium⁷ discrepantia, ut hic et haec fortis et hoc forte, huius fortis; hic et haec dulcis et hoc dulce, huius dulcis; hic et haec suavis, et hoc suave, huius suavis⁸. Et quae derivantur a principalibus⁹, is syllaba finita, eandem regulam sequuntur, ut a populo, hic et haec popularis, [1498] et hoc popolare; et a specie specialis, speciale¹⁰, et quae similia sunt. Sunt praeterea pauca nomina eadem clausula finita¹¹, quae neque n, neque v, ante is syllabam habent¹², neque in genitivo plus una syllaba proferantur, ut hic fustis, ensis¹³, postis, anguis, unguis¹⁴, follis, collis, corbis, axis¹⁵, mensis, vectis, torris¹⁶, torquis, orbis. Praeterea quae superius nominavimus omnia aut feminini sunt generis, aut communis. Nam secundum declinationem¹⁷ nulla est ambiguitas.

15. Os finita monosyllaba¹⁸ tria sunt generis masculini, hic mos, flos, ros. Duo feminini, haec cos, dos. Unum neutri, hoc os, oris; os, ossis¹⁹. Unum communis, hic et haec bos²⁰. Et omnia, secundum definitam superius regulam monosyllaborum, tertiae sunt declinationis. Dissyllaba sunt²¹ tria, quorum duo sunt masculini generis, unum communis, eiusdem declinationis, ut²² hic lepos, leporis; hic nepos, nepotis; hic et haec custos, dis; similiter hic et haec sacerdos, tis.

16. Us syllaba terminata nomina masculini sunt generis, aut feminini, aut neutri. Tantum unum est omnis generis tertiae declinationis, hic et haec et hoc vetus, veteris. Sed masculini generis nomina, aut secundae sunt declinationis, aut quartae; exceptis duobus, quae sunt²³ tertiae declinationis, hic Ligus, Ligaris, et hic lepus, leporis. Sed illa²⁴ secundae declinationis

esse a scribis, quam adiecta. Locus est Gio. in Cat. IV, 6. — 1) Tamen om. Gu. — 2) Et tertiae decl. Gu. Et eiusdem decl. tertiae s. (scilicet) Ven. Asc. — 3) Ut haec avis, huius avis; classis, huius classis et sic porro P. Ut haec avis, classis, clavis, turris, puppis, haec cutis, haec pellis, haec secutris, messis, navis, serobis, haec bilis Ven. Asc. Et pronomina omittit Gu. praeterquam quod primo loco haec avis ponit, et genitivos. Scobis autem et P. et Gu. omittunt. De voce Scobs et scobis cf. Priscian. VII, 8, 40. Kr. — 4) Sed sunt accidentia idem ad c. Gu. Accidentia fere idem significare atque adiectiva, supra iam vidimus. — 5) Sunt generis Ven. Asc. Gu. Sunt om. P. — 6) Et terti ordinis similiter et neutra Gu. — 7) Vv. Terminata et communium om. Gu. male. — 8) Ut hic et haec fortis et hoc forte, dulcis, suavis Gu. nihil amplius. — 9) Principibus Gu. — 10) Et hoc popolare, huius ris; specialis, speciale Ven. Asc. P. Verba et a specie accesserunt e Cod. Gu. — 11) Terminata Gu. — 12) Inculcantur h. l. verba masculini generis, a Ven. Asc. P., quae male interturbant orationem. Omissi cum Cod. Gu. — 13) Ut hic fustis, hic ensis et sic porro, addito singulis

pronomine, Ven. Asc. P. — 14) Ungis Cod. Gu. — 15) Axis add. e Gu. — 16) Torris additum e Gu. — 17) Super declinatione Ven. Asc. P. Nulla esse potest ambiguitas super aliqua re, sed inesse potest in re, quapropter libenter secutus sum Cod. Gu. — 18) Sic Ven. Asc. rectissime. Os finita syllaba P., peius adeo Cod. Gu. Syllaba finita os. — 19) Unum neutrum os ossis, os oris Gu. Unum neutri, hoc os, oris. Quidam et hoc os, ossis adiciunt. Ven. Asc. P. Absona sunt haec: Quidam — adiciunt et a scribis addita videntur, quapropter omisi. — 20) Vv. Unum comm. — bos omnia in Gu., qui reliqua sic exhibet: Omnia supra dictam regulam monosyllaborum tertiae decl. servant; quae aperte sunt iusto breviora. — 21) Sunt om. Gu. Ven. Asc. — 22) Ut additum e Cod. Gu. Statim post idem: hic lepos, nepos, hic et haec custos sacerdos. In Asc. est: hic lepos, leporis; nepos, nepotis; hic et haec custos, dissimiliter. — 23) Vv. Quae sunt om. Gu. — 24) Sed illa masculina Ven. Asc. P. Masculina om. Gu. — 25) Vv. Quae aut sunt propria aut addita sunt e Cod. Gu. Tum legitur in G. aut in generibus femininis transeunt. — 26) Aut in generibus femininis non transeunt Gu. — 27)

accipiunt formulam, quae aut sunt propria, aut²⁵ in femininum genus transeunt; illa quartae, quae aut a verbis veniunt, aut in femininum genus²⁶ non transeunt, ut hic ascensus, huius ascensus, a verbo ascendo; hic motus, huius motus; hic nisus, huius nisus²⁷; hic portus, huius portus; hic arcus, huius arcus; quoniam in femininum non transeunt. Sed quoniam in *us*²⁸ plurima inveniuntur, quae nec a verbis veniunt, nec nihilominus²⁹ quartae sunt declinationis, neque femininum ex se faciunt, et tamen secundae sunt declinationis: discernendae ambiguitatis causa, diligenti inquisitione subiectas notavimus regulas, quo facilius declinationis diversitas deprehendi possit. [1699] Ergo³⁰ *Us* syllaba terminata nomina, masculini generis, propria vel appellativa, sive feminina³¹ ex se faciunt, sive in aliud genus minime transformantur, secundae sunt declinationis, ut Terentius, *tii*³²; Marcus, *ci*; bonus, *ni*; campus, *pi*; hortus, *ti*; fumus, *mi*; nidus, *di*; fungus, *gi*; mergus, *gi*; somnus, *ni*; lucus, *ci*. Duo tamen excipiuntur³³, quae superius notavimus tertiae declinationis, *us* syllaba terminata eiusdem generis, hic Ligus, lepus³⁴. Quae a verbis, aut nominibus veniunt principalibus, quartae sunt declinationis, ut hic status, huius status; hic ductus, huius ductus; hic motus, huius motus; hic consulatus³⁵, tribunatus, magistratus, equitatus, sequestratus³⁶, principatus, raptus, receptus, visus, nisus³⁷. Notantur haec, quae nec a verbis veniunt, nec a nominibus derivantur, et tamen quartae sunt declinationis, generis masculini, ut hic artus, gradus³⁸, sexus, caestus, aestus, portus, lacus, sinus³⁹, vultus, luxus, senatus, fastus, astus, victus, rictus, ritus⁴⁰, foetus, situs. Feminini generis eadem extremitate finita secundae sunt⁴¹ declinationis tria tantum: haec colus, huius coli; haec alvus, alvi; haec humus, humi; et omnia nomina arborum, quae in eandem syllabam desinunt, feminini generis sunt, haec pirus, piri⁴²; prunus, pinus, fagus, taxus, fraxinus, ulmus, alnus. Tertiae pauca haec⁴³ tantum: salus, salutis⁴⁴; palus, paludis; inventus, iuventutis; senectus, senectutis; servitus, servitutis; tellus, telluris; virtus, virtutis; Venus, Veneris. Quartae haec⁴⁵ tantum: haec manus⁴⁶, anus, porticus, domus, nurus,

Hic risus, huius risus Asc. V. Omnia ista ita exhibet Gu. ut *hic ascensus, motus, cursus, arcus*. — 28) In *us* addita e Cod. Gu. et Asc. — 29) *Nec minus* Ven. Asc. P. contra sententiam loci. *Nec nihilominus* dedimus e Cod. Gu., qui ista omnia sic exhibet: *Sed quoniam plurima inveniuntur, quae nec a verbis, nec nihilominus sunt quartae declinationis diligenti inquisitione subiectas notavimus regulas, quo facilius diversas deprehendendi possint*. Sed Ven. et Asc. a P. non recedunt, nisi quod *declinationis* omittunt. — 30) Ergo deest in Gu. — 31) *Femininum* Ven. Asc. P. — 32) Genitivi integri ascripti sunt in Ven. Asc. praeterquam in voce *lucus*, ubi Ven. ascriptam habet syllabam *ci*, Asc. gen. plane omittit. Exempla sic proferuntur in Gu.: ut *Terentius, Marcus, Geraldus, capus* (sic), *orcus, fungus, nidus, sompnus, sonus, lucus*. — 33) Duo notantur, quae superius posuimus Ven. Asc. P. — 34) Ut hic *Ligus, ris*; hic *lepus, ris* Putsch. *Hic ligus, liguris; lepus, ris* Ven. Asc. Ut om. Ven. Asc. Gu. — 35) Terminationes genitivi et pronomen *hic* singulis seqq. vocc. addit P., pronomen tantum Ven. Asc. Utrumque om. Gu. — 36) Vocem *sequestratus* addidi e Gu. Ce-

terum pro *raptus* in Ven. et Asc. legitur *reptus*, et *raptus* pariter atque *receptus* desunt in Gu. — 37) *Nisus* addidi e Gu. — 38) *Hic artus, hic status, gradus* P. *Hic arcus, huius arcus; hic gradus, fructus, caestus* Ven. Asc. *Status* etiam a Gu. omittitur, recte. Ut adieci e Cod. Gu. — 39) *Currus* recte omittitur in Gu. Pro *vultus* male *cultus* in Ven. Asc. — 40) *Rictus vel ritus* P. *Rictus, ritus* Ven. Asc. *rictus* om. Gu. — 41) *Et secundae declinationis* Ven. Asc. P. In prioribus eadem sunt extr. Ven. Asc. Paullo post sunt tria tantum P. — 42) *Haec pirus, piri; haec prunus, pruni; fagus, fagi* P. A. V. *Pinus* addidi e Cod. Gu. Ceterum genitivorum terminationes etiam post reliquas vocc. addunt Ven. P. A. — 43) *Tertiae pauca sunt haec* Ven. A. — 44) Praeter v. *salus, salutis* non integros genitivos, sed terminationes tantum addunt Ven. Asc. Genitivos plane ignorat Gu., qui hoc loco videbantur desiderari non posse. — 45) *Quartae declinationis haec* P. Voc. *decl.* om. Gu. — 46) *Haec manus, huius manus, haec anus, huius anus* et sic porro P. *Haec manus, huius manus* om. Ven. Asc. Genitivos pariter atque pronomina omittit Gu. Ultima exempla sic exhibentur in Ven.

T t *

tamen¹ feminini generis est, haec cuspis. Caetera qualibet consonante is syllabam praecedente, feminini sunt generis et eiusdem² declinationis, nominativum et genitivum parem habentia, ut haec avis, classis³, turris, puppis, cutis, pellis, securis, messis, navis, scrobis, bilis. Sed si sunt⁴ accidentia, id est ad corpus vel ad animam pertinentia, universa communis sunt generis⁵, et tertiae declinationis, et neutra⁶ ex se faciunt e littera terminata, nihil a declinatione communium⁷ discrepantia, ut hic et haec fortis et hoc forte, huius fortis; hic et haec dulcis et hoc dulce, huius dulcis; hic et haec suavis, et hoc suave, huius suavis⁸. Et quae derivantur a principalibus⁹, is syllaba finita, eandem regulam sequuntur, ut a populo, hic et haec popularis, [1698] et hoc popolare; et a specie specialis, speciale¹⁰, et quae similia sunt. Sunt praeterea pauca nomina eadem clausula finita¹¹, quae neque n, neque v, ante is syllabam habent¹², neque in genitivo plus una syllaba proferantur, ut hic fustis, ensis¹³, postis, anguis, unguis¹⁴, follis, collis, corbis, axis¹⁵, mensis, vectis, torris¹⁶, torquis, orbis. Praeterea quae superius nominavimus omnia aut feminini sunt generis, aut communis. Nam secundum declinationem¹⁷ nulla est ambiguitas.

15. Os finita monosyllaba¹⁸ tria sunt generis masculini, hic mos, flos, ros. Duo feminini, haec cor, dos. Unum neutri, hoc os, oris, os, ossis¹⁹. Unum communis, hic et haec bos²⁰. Et omnis, secundum definitam superius regulam monosyllaborum, tertiae sunt declinationis. Dissyllaba sunt²¹ tria, quorum duo sunt masculini generis, unum communis, eiusdem declinationis, ut²² hic lepos, leporis; hic nepos, nepotis; hic et haec custos, dis; similiter hic et haec sacerdos, tis.

16. Us syllaba terminata nomina masculini sunt generis, aut feminini, aut neutri. Tantum unum est omnis generis tertiae declinationis, hic et haec et hoc vetus, veteris. Sed masculini generis nomina, aut secundae sunt declinationis, aut quartae; exceptis duobus, quae sunt²³ tertiae declinationis, hic Ligus, Liguris, et hic lepus, leporis. Sed illa²⁴ secundae declinationis

esse a scribis, quem adiecta. Locus est Gio. in Cat. IV, 6. — 1) Tamen om. Gu. — 2) Et tertiae decl. Gu. Et eiusdem decl. tertiae s. (scilicet) Ven. Asc. — 3) Ut haec avis, huius avis; classis, huius classis et sic porro P. Ut haec avis, classis, clavis, turris, puppis, haec cutis, haec pellis, haec securis, messis, navis, scrobis, scobis, haec bilis Ven. Asc. Et pronomina omittit Gu. praeterquam quod primo loco haec avis ponit, et genitivos. Scobis autem et P. et Gu. omittunt. De voce Scobs et scobis cf. Priscian. VII, 8, 40. Kr. — 4) Sed sunt accidentia idem ad c. Gu. Accidentia fere idem significare atque adiectiva, supra iam vidimus. — 5) Sunt generis Ven. Asc. Gu. Sunt om. P. — 6) Et tertiae declinationis similiter et neutra Gu. — 7) Vv. Terminata et communium om. Gu. male. — 8) Ut hic et haec fortis et hoc forte, dulcis, suavis Gu. nihil amplius. — 9) Principibus Gu. — 10) Et hoc popolare, huius ris; specialis, speciale Ven. Asc. P. Verba et a specie accesserunt e Cod. Gu. — 11) Terminata Gu. — 12) Inculcantur h.l. verba masculini generis, a Ven. Asc. P., quae male inturbant orationem. Omisi cum Cod. Gu. — 13) Ut hic fustis, hic ensis et sic porro, addito singulis

pronomine, Ven. Asc. P. — 14) Ungis Cod. Gu. — 15) Axis add. e Gu. — 16) Torris additum e Gu. — 17) Super declinatione Ven. Asc. P. Nulla esse potest ambiguitas super aliqua re, sed inesse potest in re, quapropter libenter secutus sum Cod. Gu. — 18) Sic Ven. Asc. rectissime. Os finita syllaba P., peius adeo Cod. Gu. Syllaba finita os. — 19) Unum neutrum os ossis, os oris Gu. Unum neutri, hoc os, oris. Quidam et hoc os, ossis adiiciunt. Ven. Asc. P. Absona sunt haec: Quidam — adiciunt et a scribis addita videntur, quapropter omisi. — 20) Vv. Unum comm. — bos omisa in Gu., qui reliqua sic exhibet: Omnia supra dictam regulam monosyllaborum tertiae decl. servant; quae spectata sunt iusto breviora. — 21) Sunt om. Gu. Ven. Asc. — 22) Ut additum e Cod. Gu. Statim post idem: hic lepos, nepos, hic et haec custos sacerdos. In Asc. est: hic lepos, leporis; nepos, nepotis; hic et haec custos, dissimiliter. — 23) Vv. Quae sunt om. Gu. — 24) Sed illa masculina Ven. Asc. P. Masculina om. Gu. — 25) Vv. Quae aut sunt propria aut addita sunt e Cod. Gu. Tum legitur in G. aut in generibus femininis transeunt. — 26) Aut in generibus femininis non transeunt Gu. — 27)

accipiant formulam, quae aut sunt propria, aut²⁵ in femininum genus transeunt; illa quartae, quae aut a verbis veniunt, aut in femininum genus²⁶ non transeunt, ut hic ascensus, huius ascensus, a verbo ascende; hic motus, huius motus; hic nisus, huius nisus²⁷; hic portus, huius portus; hic arcus, huius arcus; quoniam in femininum non transeunt. Sed quoniam in *us*²⁸ plurima inveniuntur, quae nec a verbis veniunt, nec nihilominus²⁹ quartae sunt declinationis, neque femininum ex se faciunt, et tamen secundae sunt declinationis: discernendae ambiguitatis causa, diligenti inquisitione subiectas notavimus regulas, quo facilius declinationis diversitas deprehendi possit. [1699] Ergo³⁰ *Us* syllaba terminata nomina, masculini generis, propria vel appellativa, sive feminina³¹ ex se faciunt, sive in aliud genus minime transformantur, secundae sunt declinationis, ut Terentius, *tii*³²; Marcus, *ci*; bonus, *ni*; campus, *pi*; hortus, *ti*; fumus, *mi*; nidus, *di*; fungus, *gi*; mergus, *gi*; somnus, *ni*; lucus, *ci*. Duo tamen excipiuntur³³, quae superius notavimus tertiae declinationis, *us* syllaba terminata eiusdem generis, hic Ligus, lepus³⁴. Quae a verbis, aut nominibus veniunt principalibus, quartae sunt declinationis, ut hic status, huius status; hic ductus, huius ductus; hic motus, huius motus; hic consulatus³⁵, tribunatus, magistratus, equitatus, sequestratus³⁶, principatus, raptus, receptus, visus, nisus³⁷. Notantur haec, quae nec a verbis veniunt, nec a nominibus derivantur, et tamen quartae sunt declinationis, generis masculini, ut hic artus, gradus³⁸, sexus, caestus, aestus, portus, lacus, sinus³⁹, vultus, luxus, senatus, fastus, astus, victus, rictus, ritus⁴⁰, foetus, situs. Feminini generis eadem extremitate finita secundae sunt⁴¹ declinationis tria tantum: haec colus, huius coli; haec alvus, alvi; haec humus, humi; et omnia nomina arborum, quae in eandem syllabam desinunt, feminini generis sunt, haec pirus, piri⁴²; prunus, pinus, fagus, taxus, fraxinus, ulmus, alnus. Tertiae pauca haec⁴³ tantum: salus, salutis⁴⁴; palus, paludis; inventus, iuventutis; senectus, senectutis; servitus, servitutis; tellus, telluris; virtus, virtutis; Venus, Veneris. Quartae haec⁴⁵ tantum: haec manus⁴⁶, anus, porticus, domus, nurus,

Hic risus, huius risus Asc. V. Omnia ista ita exhibet Gu. ut *hic ascensus, motus, cursus, arcus*. — 28) *In us* addita e Cod. Gu. et Asc. — 29) *Nec minus* Ven. Asc. P. contra sententiam loci. *Nec nihilominus* dedimus e Cod. Gu., qui ista omnia sic exhibet: *Sed quoniam plurima inveniuntur, quae nec a verbis, nec nihilominus sunt quartae declinationis diligenti inquisitione subiectas notavimus regulas, quo facilius diversas deprehendendi possint*. Sed Ven. et Asc. a P. non recedunt, nisi quod declinationis omittunt. — 30) *Ergo* deest in Gu. — 31) *Femininum* Ven. Asc. P. — 32) *Genitivi integri ascripti sunt in Ven. Asc. praeterquam in voce lucus*, ubi Ven. ascriptam habet syllabam *ci*, Asc. gen. plane omittit. Exempla sic proferuntur in Gu.: ut *Terentius, Marcius, Geraldus, capus* (sic), *orcus, fungus, nidus, sompnus, sonus, lucus*. — 33) *Duo notantur, quae superius posuimus* Ven. Asc. P. — 34) *Ut hic Ligus, ris; hic lepus, ris* Putsch. *Hic ligus, liguris; lepus, ris* Ven. Asc. *Ut om.* Ven. Asc. Gu. — 35) *Terminationes genitivi et pronomen hic singulis seqq. vocc. addit P., pronomen tantum Ven. Asc. Utrumque om. Gu.* — 36) *Vocem sequestratus* addidi e Gu. Ce-

terum pro *raptus* in Ven. et Asc. legitur *reptus*, et *raptus* pariter atque *receptus* desunt in Gu. — 37) *Nisus* addidi e Gu. — 38) *Hic artus, hic status, gradus* P. *Hic arcus, huius arcus; hic gradus, fructus, caestus* Ven. Asc. *Status* etiam a Gu. omittitur, recte. *Ut* adieci e Cod. Gu. — 39) *Currus* recte omittitur in Gu. Pro *vultus* male *cultus* in Ven. Asc. — 40) *Rictus vel ritus* P. *Rictus, ritus* Ven. Asc. *rictus* om. Gu. — 41) *Et secundae declinationis* Ven. Asc. P. In prioribus eadem sunt extr. Ven. Asc. Paullo post sunt tria tantum P. — 42) *Haec pirus, piri; haec prunus, pruni; fagus, fagi* P. A. V. *Pinus* addidi e Cod. Gu. Ceterum genitivorum terminationes etiam post reliquas vocc. addunt Ven. P. A. — 43) *Tertiae pauca sunt haec* Ven. A. — 44) *Praeter v. salus, salutis* non integros genitivos, sed terminationes tantum addunt Ven. Asc. Genitivos plane ignorat Gu., qui hoc loco videbantur desiderari non posse. — 45) *Quartae declinationis haec* P. Voc. decl. om. Gu. — 46) *Haec manus, huius manus, haec anus, huius anus* et sic porro P. *Haec manus, huius manus* om. Ven. Asc. Genitivos pariter atque pronomen omittit Gu. Ultima exempla sic exhibentur in Ven.

T t *

tamen¹ feminini generis est, haec cuspis. Caetera qualibet consonante is syllabam praecedente, feminini sunt generis et eiusdem² declinationis, nominativum et genitivum parem habentia, ut haec avis, classis³, turris, puppis, cutis, pellis, securis, messis, navis, scrobis, bilis. Sed si sunt⁴ accidentia, id est ad corpus vel ad animam pertinentia, universa communis sunt generis⁵, et tertiae declinationis, et neutra⁶ ex se faciunt e littera terminata, nihil a declinatione communium⁷ discrepantia, ut hic et haec fortis et hoc forte, huius fortis; hic et haec dulcis et hoc dulce, huius dulcis; hic et haec suavis, et hoc suave, huius suavis⁸. Et quae derivantur a principalibus⁹, is syllaba finita, eandem regulam sequuntur, ut a populo, hic et haec popularis, [1098] et hoc popolare; et a specie specialis, speciale¹⁰, et quae similia sunt. Sunt praeterea pauca nomina eadem clausula finita¹¹, quae neque n, neque v, ante is syllabam habent¹², neque in genitivo plus una syllaba proferantur, ut hic fustis, ensis¹³, postis, anguis, unguis¹⁴, follis, collis, corbis, axis¹⁵, mensis, vectis, torris¹⁶, torquis, orbis. Praeterea quae superius nominavimus omnia aut feminini sunt generis, aut communis. Nam secundum declinationem¹⁷ nulla est ambiguitas.

15. Os finita monosyllaba¹⁸ tria sunt generis masculini, hic mos, flos, ros. Duo feminini, haec cox, dos. Unum neutri, hoc os, oris; os, ossis¹⁹. Unum communis, hic et haec bos²⁰. Et omnia, secundum definitam superius regulam monosyllaborum, tertiae sunt declinationis. Dissyllaba sunt²¹ tria, quorum duo sunt masculini generis, unum communis, eiusdem declinationis, ut²² hic lepos, leporis; hic nepos, nepotis; hic et haec custos, dis; similiter hic et haec sacerdos, tis.

16. Us syllaba terminata nomina masculini sunt generis, aut feminini, aut neutri. Tantum unum est omnis generis tertiae declinationis, hic et haec et hoc vetus, veteris. Sed masculini generis nomina, aut secundae sunt declinationis, aut quartae; exceptis duobus, quae sunt²³ tertiae declinationis, hic Ligus, Ligaris, et hic lepus, leporis. Sed illa²⁴ secundae declinationis

esse a scribis, quem adiecta. Locus est Gio. in Cat. IV, 6. — 1) Tamen om. Gu. — 2) Et tertiae decl. Gu. Et eiusdem decl. tertiae s. (scilicet) Ven. Asc. — 3) Ut haec avis, huius avis; classis, huius classis et sic porro P. Ut haec avis, classis, clavis, turris, puppis, haec cutis, haec pellis, haec securis, messis, navis, scrobis, haec bilis Ven. Asc. Et pronomina omittit Gu. praeterquam quod primo loco haec avis ponit, et genitivos. Scobis autem et P. et Gu. omittunt. De voce Scobs et scobis cf. Priscian. VII, 8, 40. Kr. — 4) Sed sunt accidentia idem ad c. Gu. Accidentia fere idem significare atque adiectiva, supra iam vidimus. — 5) Sunt generis Ven. Asc. Gu. Sunt om. P. — 6) Et terti ordinis similiter et neutra Gu. — 7) Vv. Terminata et communium om. Gu. male. — 8) Ut hic et haec fortis et hoc forte, dulcis, suavis Gu. nihil amplius. — 9) Principibus Gu. — 10) Et hoc popolare, huius ris; specialis, speciale Ven. Asc. P. Verba et a specie accesserunt e Cod. Gu. — 11) Terminata Gu. — 12) Inculcantur h. l. verba masculini generis, a Ven. Asc. P., quae male inturbant orationem. Omisi cum Cod. Gu. — 13) Ut hic fustis, hic ensis et sic porro, addito singulis

pronomine, Ven. Asc. P. — 14) Ungis Cod. Gu. — 15) Axis add. e Gu. — 16) Torris additum e Gu. — 17) Super declinatione Ven. Asc. P. Nulla esse potest ambiguitas super aliqua re, sed inesse potest in re, quae propter libenter secutus sum Cod. Gu. — 18) Sic Ven. Asc. rectissime. Os finita syllaba P., peius adeo Cod. Gu. Syllaba finita os. — 19) Unum neutrum os ossis, os oris Gu. Unum neutri, hoc os, oris. Quidam et hoc os, ossis adiciunt. Ven. Asc. P. Absona sunt haec: Quidam — adiciunt et a scribis addita videntur, quae propter omisi. — 20) Vv. Unum comm. — bos omisa in Gu., qui reliqua sic exhibet: Omnia supra dictam regulam monosyllaborum tertiae decl. servant; quae aperte sunt iusto breviora. — 21) Sunt om. Gu. Ven. Asc. — 22) Ut additum e Cod. Gu. Statim post idem: hic lepos, nepos, hic et haec custos sacerdos. In Asc. est: hic lepos, leporis; nepos, nepotis; hic et haec custos, dissimilis. — 23) Vv. Quae sunt om. Gu. — 24) Sed illa masculina Ven. Asc. P. Masculina om. Gu. — 25) Vv. Quae aut sunt propria aut addita sunt e Cod. Gu. Tum legitur in G. aut in generibus femininis transeunt. — 26) Aut in generibus femininis non transeunt Gu. — 27)

accipiunt formulam, quae aut sunt propria, aut²⁵ in femininum genus transeunt; illa quartae, quae aut a verbis veniunt, aut in femininum genus²⁶ non transeunt, ut hic ascensus, huius ascensus, a verbo ascendo; hic motus, huius motus; hic nisus, huius nisus²⁷; hic portus, huius portus; hic arcus, huius arcus; quoniam in femininum non transeunt. Sed quoniam in *us*²⁸ plurima inveniuntur, quae nec a verbis veniunt, nec nihilominus²⁹ quartae sunt declinationis, neque femininum ex se faciunt, et tamen secundae sunt declinationis: discernendae ambiguitatis causa, diligenti inquisitione subiectas notavimus regulas, quo facilius declinationis diversitas deprehendi possit. [1699] Ergo³⁰ *Us* syllaba terminata nomina, masculini generis, propria vel appellativa, sive feminina³¹ ex se faciunt, sive in aliud genus minime transformantur, secundae sunt declinationis, ut Terentius, *tii*³²; Marcus, *ci*; bonus, *ni*; campus, *pi*; hortus, *ti*; fumus, *mi*; nidus, *di*; fungus, *gi*; mergus, *gi*; somnus, *ni*; lucus, *ci*. Duo tamen excipiuntur³³, quae superius notavimus tertiae declinationis, *us* syllaba terminata eiusdem generis, hic Ligus, lepus³⁴. Quae a verbis, aut nominibus veniunt principalibus, quartae sunt declinationis, ut hic status, huius status; hic ductus, huius ductus; hic motus, huius motus; hic consulatus³⁵, tribunatus, magistratus, equitatus, sequestratus³⁶, principatus, raptus, receptus, visus, nisus³⁷. Notantur haec, quae nec a verbis veniunt, nec a nominibus derivantur, et tamen quartae sunt declinationis, generis masculini, ut hic artus, gradus³⁸, sexus, caestus, aestus, portus, lacus, sinus³⁹, vultus, luxus, senatus, fastus, astus, victus, rictus, ritus⁴⁰, foetus, situs. Feminini generis eadem extremitate finita secundae sunt⁴¹ declinationis tria tantum: haec colus, huius coli; haec alvus, alvi; haec humus, humi; et omnia nomina arborum, quae in eandem syllabam desinunt, feminini generis sunt, haec pirus, piri⁴²; prunus, pinus, fagus, taxus, fraxinus, ulmus, alnus. Tertiae pauca haec⁴³ tantum: salus, salutis⁴⁴; palus, paludis; inventus, iuventutis; senectus, senectutis; servitus, servitutis; tellus, telluris; virtus, virtutis; Venus, Veneris. Quartae haec⁴⁵ tantum: haec manus⁴⁶, anus, porticus, domus, nurus,

Hic risus, huius risus Asc. V. Omnia ista ita exhibet Gu. ut hic ascensus, motus, cursus, arcus. — 28) In *us* addita e Cod. Gu. et Asc. — 29) Nec minus Ven. Asc. P. contra sententiam loci. Nec nihilominus dedimus e Cod. Gu., qui ista omnia sic exhibet: Sed quoniam plurima inveniuntur, quae nec a verbis, nec nihilominus sunt quartae declinationis diligenti inquisitione subiectas notavimus regulas, quo facilius diversas deprehendendi possint. Sed Ven. et Asc. a P. non recedunt, nisi quod declinationis omittunt. — 30) Ergo deest in Gu. — 31) Femininum Ven. Asc. P. — 32) Genitivi integri ascripti sunt in Ven. Asc. praeterquam in voce *lucus*, ubi Ven. ascriptam habet syllabam *ci*, Asc. gen. plane omittit. Exempla sic proferuntur in Gu.: ut Terentius, Marcii, Geraldus, capus (sic), orcus, fungus, nidus, sompnus, sonus, lucus. — 33) Duo notantur, quae superius posuimus Ven. Asc. P. — 34) Ut hic Ligus, ris; hic lepus, ris Putsch. Hic ligus, liguris; lepus, ris. Ven. Asc. Ut om. Ven. Asc. Gu. — 35) Terminationes genitivi et pronomen hic singulis seqq. vocc. addit P., pronomen tantum Ven. Asc. Utrumque om. Gu. — 36) Vocem *sequestratus* addidi e Gu. Ce-

terum pro *raptus* in Ven. et Asc. legitur *reptus*, et *raptus* pariter atque *receptus* desunt in Gu. — 37) Nisus addidi e Gu. — 38) Hic artus, hic status, gradus P. Hic arcus, huius arcus; hic gradus, fructus, caestus Ven. Asc. Status etiam a Gu. omittitur, recte. Ut adieci e Cod. Gu. — 39) Currus recte omittitur in Gu. Pro vultus male cultus in Ven. Asc. — 40) Rictus vel ritus P. Rictus, ritus Ven. Asc. rictus om. Gu. — 41) Et secundae declinationis Ven. Asc. P. In prioribus eadem sunt extr. Ven. Asc. Paullo post sunt tria tantum P. — 42) Haec pirus, piri; haec prunus, pruni; fagus, fagi P. A. V. Pinus addidi e Cod. Gu. Ceterum genitivorum terminationes etiam post reliquis vocc. addunt Ven. P. A. — 43) Tertiae pauca sunt haec Ven. A. — 44) Praeter v. salus, salutis non integros genitivos, sed terminationes tantum addunt Ven. Asc. Genitivos plane ignorat Gu., qui hoc loco videbantur desiderari non posse. — 45) Quartae declinationis haec P. Voc. decl. om. Gu. — 46) Haec manus, huius manus, haec anus, huius anus et sic porro P. Haec manus, huius manus om. Ven. Asc. Genitivos pariter atque pronomina omittit Gu. Ultima exempla sic exhibentur in Ven.

T t *

socrus, quercus. Neutralia illa sunt, quae in genitivo una syllaba crescunt¹ et in ris² desinunt, ut hoc decus³, decoris; hoc sidus, sideris; pondus, ponderis; hoc pecus, pecoris. Exceptis tribus, quae secundae sunt declinationis, correpta us syllaba; hoc vulgus⁴, vulgi; hoc virus, [1700] viri; hoc pelagus, pelagi. Alia omnia masculini sunt generis, et declinantur⁵ exemplo secundae declinationis, aut quartae, iuxta definitas superius regulas⁶.

17. *Ax* syllaba terminatur unum⁷ masculini generis proprium, *Aiax*⁸. Unum femininum, haec fornax. Alia omnia sunt accidentia, et trium generum, hic et haec et hoc audax, rapax, fallax, loquax⁹, pertinax, minax, procax, contumax, pervicax; et omnia adinstar tertii ordinis declinantur, et *a* in obliquis casibus productam servant¹⁰.

18. *Ex* syllaba finita masculini sunt generis, declinationis tertiae, ut hic vertex, verticis; culex¹¹, codex, latex, sorex, pollex, cortex, apex¹², murex. Feminini generis haec sola: haec silex, ut Virgilius: [*Ah silice in nuda;*] haec ilex, carex¹³, et haec supellex, supellectilis¹⁴. Si sint accidentia, quae in *ex* desinunt, omnis generis sunt, nihil a declinatione discrepantia; nam tertiae declinationis sunt, ut hic et haec et hoc simplex, duplex, artifex, opifex, aurifex; et omnia in genitivo et in caeteris casibus *e* litteram in *i* convertunt¹⁵. Unum reperitur masculini generis, quod *e* producit¹⁶ in obliquis casibus, ut hic vervex, vervecis¹⁷.

19. *Ix* syllaba quae terminantur¹⁸, masculini generis sunt, ut hic calix, calicis¹⁹; fornix, varix. Feminina sunt haec sola²⁰: salix, filix, radix, cervix, matrix, cornix²¹, lodix. Ex his posteriora quinque²² *i* producant in obliquis casibus. Accidentia²³ trium generum sunt, ut²⁴ hic et haec et hoc felix, felicis; hic et haec et hoc pernix. In eandem syllabam²⁵ praepositis consonantibus, quarum prior muta, altera liquida est, nomina feminini generis desinunt²⁶, quae a masculinis *tor* syllaba finitis, et a verbo venientibus figurantur, ut hic genitor, haec genitrix; venator, venatrix²⁷; bellator, bellatrix; victor, victrix. Unum eadem clausula terminatum²⁸ masculini generis, nomen serpentis apud Lucanum libro VIII.²⁹ lectum est: [*Et natrix violator aquae.*] Et duo³ feminini, quae a masculinis non veniunt, haec meretrix, haec³¹ cicatrix. Omnia ta- [1701] men³² procul dubio tertiae declinationis sunt.

Asc. P. haec domus, haec nurus, haec socrus, haec quercus. — 1) Quae in genitivo tantum unam syllabam accrescunt Gu. — 2) Et literis des. Asc. — 3) Ut hoc decus, pondus, pectus Gu. Nihil amplius. — 4) Hoc vulgus, pelagus, virus Gu. Nihil amplius. — 5) Declinantur om. Gu. — 6) Iuxta superiores regulas definitas. Gu. — 7) Ax syll. terminatum unum est Gu. — 8) Ut hic *Aiax* Ven. Asc. P. — 9) Inter loquax et pertinax Gu. exhibet micax, quod vix alibi legatur. — 10) Habent Ven. Asc. P. — 11) His nominibus singulis pronomem hic et integras genitivorum formas adiicit P. Pronomen ante v. culex et seqq. om. Ven. Asc., quae eadem terminationes genitivi nunc addunt, nunc omittunt. — 12) Apex addidi e Cod. Gu. — 13) Omisso Virgilii loco Gu. simpliciter: haec ilex, carex, silex. Virg. Eclog. I, 15. — 14) Et haec supellex, supellectilis desunt in Ven. Asc. — 15) Et omnia e in genitivo et in ceteris casibus in i convertunt. Gu. — 16) Quod producit e

Gu. — 17) Ut om. Ven. Asc. hic om. Gu. — 18) Ix syllaba terminata Gu. — 19) Hic fornix, formicis; varix, varicis P. Terminationes genitivi add. Ven. Asc. — 20) Sola additum e Gud. Tum singulis vocc. pronomem haec praeposunt Ven. Asc. P. — 21) Cornix om. Gu. — 22) Posteriora quatuor Ven. Asc. Ex his superiora IIII i productam in obliquis habent. Gu. Error ortus ex numeri signo. — 23) Haec nomina subscripta accidentia Gu. — 24) Ut om. Ven. Asc. — 25) In eadem syllaba Ven. Asc. P. commate ante In posito et plena distinctione post v. liquida est reiecta P. Recte punctum ponitur post v. pernix in Ven. Asc. Gu. — 26) Desinentia Gu. Desinunt in ix Ven. Asc. P. — 27) Hic venator, haec venatrix Ven. Asc. P. — 28) Terminatur P. Gu. — 29) Libro VIII desunt in Ven. Asc. Gu. Legitur locus libro nono v. 720. — 30) Et om. Ven. Asc. P. masculino Gu. — 31) Haec ante v. cicatrix om. Gu. — 32) Tamen om. Gu. — 33) Quam superius demonstra-

20. *Ox* syllaba finita, exceptis monosyllabis, omnia accidentia sunt, generis omnis, sed iuxta rationem superius demonstratam³³, ut hic et haec et hoc ferox, atrox, velox; haec quoque, eiusdem³⁴ declinationis legibus subiacent. Unum feminini generis hac extremitate apud Plautum lectum est³⁵, *haec celox*, quod scapham³⁶ significat.

21. *Ux* syllaba terminatur unum masculini generis proprium, Pollux³⁷. Monosyllaba cuiuscunque sint³⁸ generis, definivimus. Feminini monosyllaba, lux, nux, crux³⁹. Quidam communis generis hac syllaba finitum asserunt⁴⁰, hic et haec coniux; qui nominativum sine *n* littera⁴¹ proferri volunt, quia in genitivo et aliis casibus eadem littera non servatur⁴².

22. *T* littera muta unum nomen terminatur, generis neutri, hoc caput⁴³, capitis; et quae ex eo componuntur, oeciput, tis; sinciput, tis. Persius satira sexta: [*Et fissa fumosum sinciput aure*]⁴⁴.

23. Quae in duas desinunt consonantes, exceptis, ut saepius dictum est⁴⁵, monosyllabis, si sint⁴⁶ accidentia, trium generum sunt, et tertii ordinis, remota ambiguitate declinationis, ut hic et haec et hoc ingens, tis. Similiter⁴⁷ caelebs, bis; inops, solers, consors, potens. Pauca sunt masculini generis propria, Mavors, Mavortis⁴⁸; Aruns, Aruntis. Pauca sunt⁴⁹ appellativa, quorum alia masculini generis, alia feminini; hic adeps, adipis; haec cohors, cohortis; haec hiems, hiemis⁵⁰; et similia⁵¹.

S E G M. III.

1. Expositis⁵² Latinorum nominum⁵³ regulis, Graecorum quoque tractanda est declinatio; quoniam⁵⁴ his plerumque utimur in sermone, et maxime propriis, quae in⁵⁵ usum Latinae linguae admissa sunt, ut etiam certis definienda sint regulis. Memineris autem⁵⁶ omnia Graeca nomina propria, vel appellativa, aut primae esse declinationis, aut secundae, aut tertiae; generis masculini, feminini, neutri⁵⁷. Sed primae quidem et secundae declinationis masculina et feminina reperiuntur; tertiae autem masculina, feminina, neutra.

vimus Gu. — 34) *Eisdem legibus* Gu. — 35) *Unum femininum lectum est apud Plautum* Gu. Legitur aliquoties apud Plautum, veluti Captiv. IV, 2, 94. Mil. IV, 1, 40. — 36) *Scapham navis* Gu. — 37) *Proprium*, hic Pollux, cis. Ven. P. proprium om. Gu. — 38) *Sunt* P. Respicit Grammaticus ad locum supra lectum Segm. I, 2. 3., ubi de monosyllabis expositum est. — 39) *Verba: Feminini monosyllaba lux, nux, crux* absunt a Gu. — 40) *Afferunt* Asc. — 41) *Sine n proferre* Gu. — 42) *Quia in obliquis illa littera non servatur* Gu. — 43) *Caput* d. Gu. — 44) *Omnia ista vv. Et quae ex eo componuntur* — *sinciput aure* desunt in Gu. Locus est Pers. VI, 70. Vv. satira sexta desunt in Ven. Asc. — 45) *Ut iam saepe d. e.* Gu. — 46) *Si sunt* P. Coniunctivus praefendus videtur. — 47) *Hic et haec et hoc celebs*, omisso *Similiter* Ven. Asc. P. In seqq. *hic et haec et hoc inops, pis*, et sic porro Ven. Asc. P. Post *inops* P. interponit *expers, tis*, quod ignorant Gu. Ven.

Asc. Pro *consors* in Gu. est *concors*, et *potens* plane abest. — 48) *Hic Mavors* — *hic Ar.* P. Genitivos om. Gu. — 49) *Sunt* additum e Gu. — 50) *Hiemps, mis* Gu. *Et similia* desunt ibidem. — 51) Post v. *similia* in Ven. Asc. inscriptio legitur: *Explicit regula latinorum, incipit graecorum.* In Gu. rubrica est haec: *Explicit regula latinorum nominum.* Sed in eodem tamen omne hoc segmentum de Graecis nominibus desideratur, et continuo annectuntur verba, quae infra leguntur Segm. IV. *Quoniam genera cet.* — 52) *Feliciter expositis* Ven. Asc. Gu. Qui hic et in seqq. citatur Cod. Gu. alius est, papyraceus, de quo vide praefationem. — 53) *Nominum* deest in Ven. Asc. — 54) *Declinatio, qua plerumque utimur* Ven. Asc. *Decl. quoniam plerumque his utimur* Gu. — 55) *In* deest in Ven. Asc. In usu P. in usu recte Gu. — 56) *Memineris haec omnia* Gu. — 57) *Vel neutri* Gu.

2. Quaecunque nomina *as*, vel *es*¹, syllabis terminantur, si apud Graecos ge- [1702] nitivum in *ou* mittant, apud nos primae² sunt declinationis, ut *ὁ Αἰνείας*, τοῦ *Αἰνείου*, Aeneas, Aeneae³; *ὁ Λυσίας*, τοῦ *Λυσίου*, Lysias, Lysiae; *ὁ Ἀμύντας*, τοῦ *Ἀμύντου*, Amyntas, Amyntae; *ὁ Δαμοίτης*, τοῦ *Δαμοίτου*, Damoetas, Damoetae; *ὁ Κλοάντης*, τοῦ *Κλοάντου*⁴, Cloantes, Cloantae. Exceptis his: *ὁ Ἰωάννης*⁵, τοῦ *Ἰωάννου*, Ioannes, Ioannis; *ὁ Ὀρόντης*, τοῦ *Ὀρόντου*, Orontes, Orontis; *ὁ Ὀρέστης*, τοῦ *Ὀρέστου*, Orestes, Orestis; *ὁ Ἡρώδης*, τοῦ *Ἡρώδου*, Herodes, Herodis; *ὁ Πυλάδης*, τοῦ *Πυλάδου*, Pylades, Pyladis⁶. Atque haec quidem omnia⁷ masculini generis sunt. Item illa flexa, quae *s* littera adempta faciunt apud illos genitivum, similiter apud nos eiusdem sunt⁸ declinationis, ut Antas, Antae; Menas, Menae. Quae et accusativum singularem in *n* potius quam in *m* syllabam terminant⁹, ut Aenean, Anchisen, Lysian. Simili ratione patronymica nomina declinantur, ut hic Priamides, Priamidae; Pelides, Pelidae; hunc Priamiden, Peliden. Graeca autem feminina, quae *a* littera finiuntur, primae sunt declinationis, ut Medea, Medeae; Phaëdra, Phaëdrae; Andromeda, Andromedae. Et quae in *e* productam¹⁰ apud illos desinunt, apud nos *e* in *a* conversa, sunt eiusdem declinationis, ut haec Circa, Circae; Andromacha, Andromachae. Aut secundum Graecam declinationem inflectuntur per¹¹ nominativum casum, ut haec Libye, Libyes. Sic Lucanus libro IX.¹² [*Finibus extremis Libyes, ubi fervida tellus.*]

3. Secundae declinationis sunt Graeca masculina vel feminina, quae *os* syllaba brevi terminantur, *o* littera in *u* mutata apud Latinos secundi ordinis declinationem sequuntur, ut hic Homerus, ri; Hyginus, Hygini¹³; Tyrus, Tyri; Berytus, ti¹⁴; Cyprus, Cypri; Pontus, ti¹⁵.

4. Item quae apud illos in *eus* syllabam desinunt, sunt¹⁶ masculina propria eiusdem declinationis, ut hic Peleus, Pelei; Tydeus, Tydei; Oëneus, Oenei¹⁷; Orpheus, Orphei. [1703] Haec dativum singularem duplicem habent; nam et Pelei et Peleo dicimus, Orphei et Orpheo, ut Virgilius¹⁸: [*Orphei Calliopea, Lino;*] hoc Graeca, illud Latina declinatione¹⁹. Accusativum tamen habent Graecum, ut Pelea, Tydea.

5. Item illa, quae apud Graecos in *gros* et in *dros* et in *cros* et in *tros*²⁰ syllabam

1) Quaecunque nomina in *as* vel *es* vel *a* syllaba P. Ven. Asc. Recte Gu. Q. n. *as* vel *es* syllabis, quod reddimus. — 2) Sunt primae Ven. Asc. P. — 3) Graecae formae constanter omissae sunt in Cod. Gu. Hic Aeneas, huius Aeneae et sic porro P. Nunquam pro nomina addita in Gu. Ven. Asc. — 4) Ὁ Κλοάντης. Articulus addidi e Ven. Asc. — 5) Articulus adiectus e Ven. Asc. — 6) Orontes, horondes, Orestes, Pylades Gu. — 7) Verba: Atque haec quidem om. Gu. Ven. Asc. — 8) Sunt interposui ex Ven. Asc. — 9) Terminant om. Gu. Goth. Hic paullo ante a voce declinationis incipit Cod. Goth. — 10) Producta Ven. Asc. — 11) In nominativum casum Ven. Asc. Inter (sive intra non enim manifesto intelligitur) nom. c. Gu. Inter etiam Goth. Paullo post huius Libyes P. Haec libiae libies Goth. — 12) Libro IX desunt in Ven. Asc. Gu. Goth. Locus est Lib. IX, 624. — 13) Iginus, Igini Ven. Asc. P. Recte Hyginus, ini Gu. Ygini Goth. — 14) Lyritus, ti Gu. Beritus, ti P. Goth. — 15) Pon-

tus, ti addita e Gu. Goth. — 16) Sunt autem masc. Gu. Goth. — 17) Aeneus, Aenei Ven. Asc. P. Peius etiam Goth. Aeneas aeneae. Rescripsi Oeneus, Oenei de con. — 18) Virg. Ecl. IV, 57. Orfi Calliopea Goth., in quo etiam est: Peli et Pelio. De dativo Orphei et Orphi cf. Conr. Leop. Schneider. Lat. Formenl. pag. 289. — 19) Hoc graecum est, illud latinae declinationis Ven. Asc. P. Sed hoc Graecum est, illud Latinae declinationi Goth. Tum Pelia teria Goth. — 20) Et in tros om. Gu. In dros et in gros, omissa quarta term. Goth. — 21) Genitivos Graecos addidi ex Gu., qui desunt in Ven. Asc. P. Goth. — 22) In gros, in bros, in dros, in tros P. — 23) Syllabas Ven. Asc. P. Goth. — 24) Singulis his substantivis Graecas formas praemittit P. Scrobrus mendose Goth. — 25) Masculina nomina P. Propria deest in Goth. — 26) Et sunt tertiae P. — 27) Desinentia hic interponunt Ven. Asc. P. Goth. — 28) Applicamus Gu. adplicamus Goth. — 29) Ἀκάμας — Acamantis accesserunt ex Gu. et Goth. — 30) Ita Cod.

mittunt, postrema syllaba in *er* conversa, eiusdem sunt declinationis, ut *Μελέαγρος*, *Μελεάγρου*²¹, Meleager, gri; *Μένανδρος*, *Μενάνδρου*, Menander, dri; *Τεῦκρος*, *Τεύκρου*, Teucer, Tencri; *Ἀντίπατρος*, *Ἀντιπάτρου*, Antipater, Antipatri. Excipiuntur quaedam in *grus*, in *brus*, in *drus*, et in *trus*²² syllabam²³ desinentia, quae nominativum non mutant, nihil tamen a declinatione disentiunt, scombros²⁴, Andras, congrus, Petrus.

6. In *or* nomina²⁵ masculina propria desinunt, et tertiae²⁶ sunt declinationis, ut Hector, ctoris; Nestor, Nestoris; Mentor, Mentoris; Actor, Actoris. In his omnibus *o* in omni casu corripitur.

7. In *as* masculini generis²⁷, si apud illos genitivum in *os* mittunt, nos tertiae declinationi applicabimus²⁸, ut *Θόας*, *Θόαντος*, Thoas, Thoantis; *Ἀκάμας*, *Ἀκάμαντος*, Acamas, Acamantis²⁹; *Ἄτλας*, *Ἀτλαντος*, Atlas, Atlantis; *Μένας*, *Μέναντος*, Menas, Menantis³⁰; *Γίγας*, *Γίγαντος*, Gigas, Gigantis³¹. Et feminina similiter eadem syllaba terminata tertiae sunt declinationis, ut haec Pallas, Palladis; Thyas, Thyadis; Oreas, Oreadis³².

8. In *es* propria masculini generis desinunt. Quorum si Graeci genitivum in *os* efferrunt, simili modo Latini tertii ordinis exemplo declinant³³, *Δημοσθένης*, *Δημοσθένεος*, Demosthenes, nis; *Πολυνείκης*, *εος*, Polynices, cis; *Διογένης*, *εος*, Diogenes, Diogenis. Et quae circumflexo accentu pronanciantur, in suo haec statu³⁴ remanent, et Graecam declinationem sequuntur, ut hic Eumenes, Eumenis; Euprepes, Euprepis³⁵; quanquam quidam sic declinare voluerunt³⁶: Eumenes, Eumenis; Euprepes, Euprepis; Eutyches, Eutychis³⁷. Et quae in *tis* genitivum mittunt, similiter declinationis sunt tertiae³⁸, ut Dares, Daretis; Chremes, Chremetis; dicimus autem et Chremis, Dioreas, Dioreis; Anteros, Antoris³⁹.

9. In *is* tam masculini quam feminini generis⁴⁰, eiusdem declinationis sunt, ut hic Daphnis, dis; Tigris⁴¹, dis; feminina haec: Thais, dis; Laïs, Laïdis; Isis, Isidis; Hesperis, Hesperidis. Et omnia genitivum in *dis* syllabam mittunt, excepto uno Simois, quod Simoentis facit genitivum.

10. In *us*⁴² masculini generis propria, figurae compositae⁴³, tertiae sunt declinationis, ut Melampus, Melampodis⁴⁴; Oedipus, dis.

Gu. et Goth., qui posterior Graeca om. Simile quid in aliis quoque Codd. inventum esse, ostendunt Ven. Asc., in quibus h. l. est: *Μέννας* *Μένναντος*, *menas menandis*, quod huc non pertinet, et a P. infra post *Palladis* ponitur. Non invenio nomen proprium *Μέννας*, neque apud Graecos, neque apud Latinos; nolui tamen Codices deserere. — 31) In Cod. Gu. Graeca forma hic deest, proque ea scriptum *Acas*, *Acantis*, quod nihil est aliud, nisi Graecum *ΓΙΓΑΣ*. Cod. Goth. pro Graecis exhibet *cicas*, *cicantis*. — 32) *Orchas*, *Orchadis* Gu. *Oroas*, *orcadis* Goth. — 33) *U* h. l. interponunt Ven. Asc. P. Tum pro Graecis, quae seqq., nominibus lacunae relictæ sunt in Asc. — 34) *In suo statu haec* Ven. Asc. P. Tum *permanent* P. — 35) *Eumenes* — *Euprepes* ita recte Gu. Goth. *Eumeneos* — *Euprepeos* Ven. Asc. P., nisi quod *Euprepetis* Ven. — 36) *Quanquam si declinare voluero* Gu. male. *quamquam sic declinare voluerimus* Goth. — 37) *Euprepetis* — *Eutychetis* P. *Eumeneis* — *Euprepeis* — *Eutychetis* Ven. Asc. *Eumeneos*

— *Euprepeos* (sic) — *Eutychetis* Cod. Gu., quod fortasse verum ostendit. *Euprepetis*, *eyticae tis* Goth. — 38) *Declinationis sunt tertiae*. Ita Codd. Gu. Goth., nisi quod Goth. *simili tertiae sunt declinationis ut*. Sed Ven. Asc. P. *similiter declinantur ut*. — 39) *Antor*, *Antoris* Gu. Goth. — 40) *Generis desinentia, eiusdem P.* Pro v. *desinentia* exhibent *desinunt* Gu. Goth. Ven. Asc. Ego omittendum censeo, ut supra aliquoties omissum est idem v. in Codd. Nisi forte legendum *Quae in is* — *desinunt*. — 41) *Tybris*, *dis* Ven. Asc. P. Cod. Goth. Sed in Cod. Gu. in contextu scriptum est *tigris*, *tigridis*, correctum in margine *tybris*, *dis*. — 42) *In os* (Graeca terminatione) P. *In os* Ven. Asc. *In us* recte Codd. Gu. Goth. — 43) *Male desinentia* hic rursum intrudit P. *Desinunt* Gu. Goth. Ven. Asc. Cf. quae paullo ante dixi. — 44) *Melampus*, *Melampodis* Gu. *Melampus*, *Melampodis* Goth. Uterque Cod. om. *Oedipus*, *dis*. Sed Ven. Asc. *Melampus*, *dis*, *Oedipos*, *dis*. P. hic *Melampus*, *dis*, *Oedipus*, *dis*.

In *ys* propria masculini generis et¹ tertiae sunt declinationis, ut hic Capys, Capyis; Panthys, Panthyis¹.

11. O littera finita propria sunt generis feminini, quae translata in Latinam linguam nihilominus graecam declinationem obtinent, ut Dido, Manto, Erato, Calypso, Themisto². Declinantur enim hoc modo, haec Dido, Didus, Didoi, Didoa, Dido, ab hac Dido⁴. Errant enim qui Didonis aut Mantonis genitivum dicunt; et vocis asperitas et veterum autoritas eiusmodi declinationem repudiant.

12. In *on* masculini generis propria⁵, quae genitivum aut in *os*, aut in *tos* mittunt, apud Graecos, ea nos⁶ tertiae declinationis esse asserimus, ut Sinon, Sinonis⁷; Damon, Damonis⁸. Haec interdum apud Latinos mutata novissima littera⁹ proferuntur, ut Laocoon, Laocoon-tis; Hippocoon, Hippocoontis. Et¹⁰ quae in *os* genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis casibus; quae in *tos* genitivum, productam habent penultimam in reliquis, ut quae genitivum in *os* efferunt; exceptis duobus, quae in *is* genitivum extollunt, o autem corripunt, ut Memnon, nis; Agamemnon, nis.

13. In *an* masculini generis desinentia nomina¹¹, ea quoque tertiae declinationis sunt¹², ut Titan, nis; Paean, Paeanis. Horum accusativum tam numeri singularis, quam pluralis, secundum Graecos¹³ proferimus, ut Titana, Paeanas; hos Titanas, hos Paeanas. Unum etiam genitivum singulare, propter differentiam, in *os* iuxta Graecam declinationem mittit, hic [1705] Pan, huius Panos¹⁴. Virgilius: [*Panos de more Lycae*].

In *in* masculini generis¹⁵, eiusdem declinationis, ut hic delphin, delphinis. Accusativum utriusque numeri, delphina et delphinas, sicut Graeci, proferimus. — In *os* productam generis¹⁶ masculini, tertii ordinis, ut Minos, Minois; heros, herois; Tros, Trois.

1) *Generis sunt et tertiae* Ven. Asc. P. — 2) Pro *Panthys*, *Panthys* P. exhibet *Phorcys*, *Phorcys*, remittentibus ceteris libris omnibus. Ven. Asc. *Capis*, *Capis*; *Pantis*, *Pantis*. In Gu. est: ut hic *Capys*, *Capyis*; *Panthys*, *Panthys*; atque ita plane Cod. Goth. Hic om. Ven. Asc. P. — 3) *Themisto* om Gu., contra supra post *Dido*, interponit *Iuno* Goth. — 4) Male Ven. Asc. P. haec *Dido*, *Didois*, *Didoi*, *Didoem*, ab hac *Didoe*, quam declinationem nulla unquam aetas admittit. Verum ostendunt Codd. Et Gu. quidem: haec *Dido*, *didus* (sic) *didoi*, *dido*, ab hac *dido*. Goth. vero: haec *dido*, *didoy*, *didoae*, *dido a dido*, ab hac *dido*; duplicem igitur agnoscit Cod. Goth. accusativum: *Didoa*, *Dido*, quem exhibuimus. Dativum *Didoi* nondum agnoscit Conr. Leop. Schneider. Lat. Formenl. pag. 290., quem tamen in usu fuisse, non est dubium, quum *Minoi* quoque dixerint Latini. Cf. idem Schneider. pag. 288. — 5) *Desinentia* interponunt P. Ven. Asc. *Desinunt* Gu. Goth. Nos omisimus, ut supra. Tum quae et gen. Goth. — 6) *Ea apud nos* Ven. Asc. Gu. Tum asserunt Ven. Asc. — 7) *Simon*, *simonis* Gu. — 8) *demon*, *demonis* Goth. — 9) *Mutata novissima n littera* Gu. mu-

tata n littera Goth. — 10) In seqq. multum turbant libri. In P. ita exhibetur: *Et quae in os genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis casibus, exceptis duobus, quae in genitivo o corripunt, ut Memnon, nis; Agamemnon, nis.* Sic vero sic: *Et quae in os genitivum — in obliquis casibus. Quae in tos genitivum productam habent penultimam in reliquis. Et quae genitivum in os efferunt, exceptis duobus, quae in is genitivum extollunt os, corripuntur: ut Memnon, nis, Agamemnon, nis.* Ita etiam Ven., nisi quod in extremis discedit: *quae in is genitivum extollunt, os corripunt: ut Memnon cet. Cod. Gu.* sic: *Et quae in os genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis casibus, quae in tos genitivum extollunt, hos autem corripunt quamquam (fortasse quoque) Memnon, Memnonis; Agamemnon, Agamemnonis.* Cod. denique Goth. ita scripta habet: *Et quae — syllabam producant habent in obl. cas. quae in tos genitivum extollunt, os autem corripunt, ut memnon, memnonis; agamemnon, agamemnonis.* Proxime ad veritatem accedit Ven., cuius lectionem paucis mutatis restitui sic: *Et quae in os genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis ca-*

14. *A* finita Graeca neutri sunt generis, nam super declinatione nulla est ambiguitas; nam eiusdem sunt ordinis, ut poema, poematis; toreuma, toreumatis; emblema, emblematis. Quae quamvis tertiae sunt¹⁷ declinationis, dativum et ablativum pluralem non in *ibus* sed in *is* mittunt, ratione nominum secundae declinationis; nam his poematis, emblematis¹⁸, toreumatis dicendum est.

15. In *ax* vel in *ix*, masculini generis nomina¹⁹ desinunt, et²⁰ genitivum *is* syllaba finiunt, ut thorax, thoracis; Phoenix, Phoenicis. Et quae in duas desinunt consonantes, tertiae declinationi similiter applicantur, ut hic Cyclops, Cyclopis; chalybs, chalybis.

16. Universa nomina Graeca cuiuscunque sunt²¹ generis, genitivum apud illos in has syllabas mittunt: in *ης*, ut *Κίρκη*²², *Κίρκης*; in *ας*, ut *Φαίδρα*, *Φαίδρας*; in *ου*, ut *Αινείας*, *Αινείου*; in *α*, ut *Ἄντας*, *Ἄντα*; in *ω*, ut *Τύγης*, *Τύγεω*; in *ος*²³, ut *Αίας*, *Αἴαντος*; in *ους*, ut *Δημοσθένης*, *Δημοσθένους*; in *ως*, ut *Θησεύς*, *Θησεώς*²⁴. Igitur quaecunque²⁵ nomina apud Graecos genitivum in *ης* vel in *ας*²⁶ mittunt, apud nos primae sunt declinationis, ut *ἡ*²⁷ *Κίρκη*, *τῆς Κίρκης*, Circa, Circae; *ἡ Φαίδρα*, *τῆς Φαίδρας*, Phaedra, Phaedrae. Quae in *α* vel in *ου* genitivum mittunt, et in nominativo *ας* vel *ης*²⁸ syllabis terminantur, simili modo primae sunt declinationis, ut Antas, Antae; Aeneas, Aeneae; Orestes, Orestae²⁹. Quae in *ου* syllabam exeunt in genitivo, a nominativo *ος*³⁰ terminato venientia, secundae sunt declinationis, ut *Ὁμηρος*, *Ὁμήρου*; *Μένανδρος*, *Μενάνδρου*³¹. Item quae in *ος* exeunt in genitivo a nominativo *εως* terminato venientia, secundae sunt, ut *Τυδεύς*, *Τυδέως*, Tydeus, Tydei; *Πηλεύς*, *Πηλέως*, Peleus, Pelei³². Quae in *ους* vel in *ος* syllabas³³ genitivum singularem mittunt, omnia tertiae sunt decli- [1706] nationis, remoto dubitationis errore, ut *Δημοσθένης*, *Δημοσθένους*, Demosthenes, Demosthenis; *ὁ Πάρις*, *Πάριδος*, Paris, Paridis; *ὁ Μίμης*, *Μίμαντος*, Mimas, Mimantis³⁴; *Παλλάς*, *δος*, Pallas, Palladis; *ἡ Θαῖς*, *δος*, Thais, Thaidis; *τὸ ποίημα*, *τος*, poema, poematis.

sibus; quae in *tos* genitivum, productam habent penultimam in reliquis, ut quae genitivum in *os* efferunt; exceptis duobus, quae in *is* genitivum extollunt, o autem corripunt, ut Memnon, Memnonis; Agamemnon, Agamemnonis. In quibus nihil mutavi, nisi quod ut pro et scripsi, autem vero e Codd. ascivi. — 11) Nomina deest in Goth. — 12) Sunt deest in Gu. — 13) Graecam Goth. Graecum Gu. — 14) Hic Pan Panos, Virgilius Goth. Gu. Hic Pan, huius Panos; ut Virg. V. Asc. P. Locus Virg. est Aen. VIII, 344. — 15) Masculini generis exeuntia eiusdem V. Asc. masc. g. exeunt. ei. Gu. Goth. — 16) Producta gen. desinunt m. Goth. Gu. — 17) Sint P. Gu. sunt Goth. V. Asc. — 18) Emblematisque dic. est. Sic Goth. V. Asc. P., nisi quod in Goth. est desideratur. Recte Gu. emblematis, toreumatis dicendum est, quod dedi. — 19) Nomina om. Gu. — 20) Et genitivos Goth. Paulo post thorax, thoracis; chorax, choracis Goth. — 21) Cuiuscunque sint Goth. V. Asc. — 22) Ut *ἡ Κίρκη τῆς Κίρκης* V. In *is* vel in *as* syllabam mittunt, in *is* ut KYPKYC (i. e. Kίρκης) Goth. Ut *Κίρκη τῆς Κίρκης* Asc. Ut *Κίρκη τῆς Κίρκης* P. Exempla plane desunt in Gu. — 23) In *ου* *ἄντης*, *ἄνταυ*; in *ω*, ut *λαας*, *λαω*; in *ος*,

ut *Αἴας*. V. Asc. In *ου*, ut aeneas, aeneoy; in *α*, ut antas, anta Goth. Verba in *ω*, ut *Τύγης*, *Τύγεω* e Cod. Goth. recepi. Tum verba: in *ος*, ut *Αἴας*, *Αἴαντος* in Cod. Goth. desiderantur, sed idem post *Δημοσθένους* exhibet: in *ος* ut *τοantes*, *τοantos*, *Γίγας*, *Γίγαντος*. — 24) Ut *Θέσις*, *Θέσεως* V. Asc., quae desunt in Goth. — 25) Quaecunque Goth. V. Asc. quae P. — 26) Vel in *ης* aut in *ας* P. In *ης* vel *ας* Ven. in *ης* vel in *ας* Asc. Goth. — 27) Articulus accessit ex Ven. Asc. — 28) In *ας* vel in *ης* V. Gu. in *ος* vel in *εις* Asc. in *as* vel in *es* Goth. — 29) Graeca singulis exemplis praemittit Gu. sic: *ἄντης*, *ἄντον*, *Antas*, *Antae*; *Αἰνείας*, *Αἰνείου*, *Aeneas*, *Aeneae*; *Ὀρέστης*, *Ὀρέστων*, *Orestes*, *Orestae*. — 30) A nominativo *ος* syllaba terminato P. Voc. syllaba om. Gu. Goth. V. Asc. in *ος* term. Gu. — 31) Nomina propria etiam Latine ascripta sunt in Gu. — 32) Graeca accesserunt e Gu. Paulo ante verba: in genitivo a nominativo *εως* terminato venientia recepta sunt e Cod. Gu. — 33) Syllabis Asc. V. syllaba Goth. syllabam Gu. — 34) Sic dedi de coniectura. *Μοίνας*, *Μοίναντος*; *Μένας*, *Μεναντίς* Gu. minans, minantis Goth. *ὁ μίνας*, *τος*; *minas*, *minantis* V. minas, *tis* Asc. *Μήνας*, *Μήναδος*, *Μένας*,

In *ys* propria masculini generis et¹ tertiae sunt declinationis, ut hic Capys, Capyis; Panthys, Panthyis².

11. O littera finita propria sunt generis feminini, quae translata in Latinam linguam nihilominus graecam declinationem obtinent, ut Dido, Manto, Erato, Calypso, Themisto³. Declinantur enim hoc modo, haec Dido, Didus, Didoi, Didoa, Dido, ab hac Dido⁴. Errant enim qui Didonis aut Mantonis genitivum dicunt; et vocis asperitas et veterum autoritas eiusmodi declinationem repudiant.

12. In *on* masculini generis propria⁵, quae genitivum aut in *os*, aut in *tos* mittunt, apud Graecos, ea nos⁶ tertiae declinationis esse asserimus, ut Sinon, Sinonis⁷; Damon, Damonis⁸. Haec interdum apud Latinos mutata novissima littera⁹ proferuntur, ut Laocoon, Laocoonitis; Hippocoon, Hippocoonitis. Et¹⁰ quae in *os* genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis casibus; quae in *tos* genitivum, productam habent penultimam in reliquis, ut quae genitivum in *os* efferunt; exceptis duobus, quae in *is* genitivum extollunt, o autem corripunt, ut Memnon, nis; Agamemnon, nis.

13. In *an* masculini generis desinentia nomina¹¹, ea quoque tertiae declinationis sunt¹², ut Titan, nis; Paean, Paeanis. Horum accusativum tam numeri singularis, quam pluralis, secundum Graecos¹³ proferimus, ut Titana, Paeanas; hos Titanas, hos Paeanas. Unum etiam genitivum singularem, propter differentiam, in *os* iuxta Graecam declinationem mittit, hic [1705] Pan, huius Panos¹⁴. Virgilius: [*Panos de more Lycaei*.]

In *in* masculini generis¹⁵, eiusdem declinationis, ut hic delphin, delphinis. Accusativum utriusque numeri, delphina et delphinas, sicut Graeci, proferimus. — In *os* productam generis¹⁶ masculini, tertii ordinis, ut Minos, Minois; heros, herois; Tros, Trois.

1) *Generis sunt et tertiae* Ven. Asc. P. — 2) Pro *Panthys, Panthyis* P. exhibet *Phorcys, Phorcys*, renitentibus ceteris libris omnibus. Ven. Asc. *Capis, Capis*; *Pantis, Pantis*. In Gu. est: ut hic *Capyis, Capyis*; *Panthys, Panthyis*; atque ita plane Cod. Goth. *Hic* om. Ven. Asc. P. — 3) *Themisto* om. Gu., contra supra post *Dido*, interponit *Iuno* Goth. — 4) *Male* Ven. Asc. P. haec *Dido, Didois, Didoi, Didoem*, ab hac *Didoe*, quam declinationem nulla unquam aetas admisit. Verum ostendunt Codd. Et Gu. quidem: haec *Dido, didus* (sic) *didoi, dido, ab hac dido*. Goth. vero: haec *dido, didoys, didoae, dido a dido, ab hac dido*; duplicem igitur agnoscit Cod. Goth. accusativum: *Didoa, Dido*, quem exhibuimus. Dativum *Didoi* nondum agnoscit Conr. Leop. Schneider. Lat. Formenl. pag. 290., quem tamen in usu fuisse, non est dubium, quum *Minoi* quoque dixerint Latini. Cf. idem Schneider. pag. 288. — 5) *Desinentia* interponunt P. Ven. Asc. *Desinunt* Gu. Goth. Nos omisimus, ut supra. Tum *quae et gen.* Goth. — 6) *Ea apud nos* Ven. Asc. Gu. Tum asserunt Ven. Asc. — 7) *Simon, simonis* Gu. — 8) *demon, demonis* Goth. — 9) *Mutata novissima n littera* Gu. mu-

tata n littera Goth. — 10) In seqq. multum turbant libri. In P. ita exhibetur: *Et quae in os genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis casibus, exceptis duobus, quae in genitivo o corripunt, ut Memnon, nis; Agamemnon, nis.* Asc. vero sic: *Et quae in os genitivum — in obliquis casibus. Quae in tos genitivum productam habent penultimam in reliquis. Et quae genitivum in os efferunt, exceptis duobus, quae in is genitivum extollunt os, corripuntur: ut Memnon, nis, Agamemnon, nis.* Ita etiam Ven., nisi quod in extremis discedit: *quae in is genitivum extollunt, os corripunt: ut Memnon cet.* Cod. Gu. sic: *Et quae in os genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis casibus. quae in tos genitivum extollunt, hos autem corripunt quamquam (fortasse quoque) Memnon, Memnonis; Agamemnon, Agamemnonis.* Cod. denique Goth. ita scripta habet: *Et quae — syllabam producant habent in obl. cas. quae in tos genitivum extollunt, os autem corripunt, ut memnon, memnonis; agamemnon, agamemnonis.* Proxime ad veritatem accedit Ven., cuius lectionem paucis mutatis restitui sic: *Et quae in os genitivum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis ca-*

14. *A* finita Graeca neutri sunt generis, nam super declinatione nulla est ambiguitas; nam eiusdem sunt ordinis, ut poema, poematis; toreuma, toreumatis; emblemata, emblematis. Quae quamvis tertiae sunt¹⁷ declinationis, dativum et ablativum pluralem non in *ibus* sed in *is* mittunt, ratione nominum secundae declinationis; nam his poematis, emblematis¹⁸, toreumatis dicendum est.

15. In *ax* vel in *ix*, masculini generis nomina¹⁹ desinunt, et²⁰ genitivum *is* syllaba finiunt, ut thorax, thoracis; Phoenix, Phoenicis. Et quae in duas desinunt consonantes, tertiae declinationi similiter applicantur, ut hic Cyclops, Cyclopis; chalybs, chalybis.

16. Universa nomina Graeca cuiuscunque sunt²¹ generis, genitivum apud illos in has syllabas mittunt: in *ης*, ut *Κίρκη*²², *Κίρκης*; in *ας*, ut *Φαίδρα*, *Φαίδρας*; in *ου*, ut *Αινείας*, *Αινείου*; in *α*, ut *Ἄντας*, *Ἄντα*; in *ω*, ut *Τύγης*, *Τύγεω*; in *ος*²³, ut *Αίας*, *Αϊαντος*; in *ους*, ut *Δημοσθένης*, *Δημοσθένους*; in *ως*, ut *Θησεύς*, *Θησεώς*²⁴. Igitur quaecunque²⁵ nomina apud Graecos genitivum in *ης* vel in *ας*²⁶ mittunt, apud nos primae sunt declinationis, ut ἡ²⁷ *Κίρκη*, τῆς *Κίρκης*, Circa, Circae; ἡ *Φαίδρα*, τῆς *Φαίδρας*, Phaedra, Phaedrae. Quae in *α* vel in *ου* genitivum mittunt, et in nominativo *ας* vel *ης*²⁸ syllabis terminantur, simili modo primae sunt declinationis, ut Antas, Antae; Aeneas, Aeneae; Orestes, Orestae²⁹. Quae in *ου* syllabam exeunt in genitivo, a nominativo *ος*³⁰ terminato venientia, secundae sunt declinationis, ut ὁ *Ὀμηρος*, ὁ *Ὀμήρου*; ὁ *Μένανδρος*, ὁ *Μενάνδρου*³¹. Item quae in *ος* exeunt in genitivo a nominativo *εως* terminato venientia, secundae sunt, ut *Τυδεύς*, *Τυδέως*, Tydeus, Tydei; *Πηλεὺς*, *Πηλέως*, Peleus, Pelei³². Quae in *ους* vel in *ος* syllabas³³ genitivum singularem mittunt, omnia tertiae sunt decli- [1706] nationis, remoto dubitationis errore, ut *Δημοσθένης*, *Δημοσθένους*, Demosthenes, Demosthenis; ὁ *Πάρις*, ὁ *Παρίδος*, Paris, Paridis; ὁ *Μίμης*, ὁ *Μίμαντος*, Mimas, Mimantis³⁴; *Παλλὰς*, *δος*, Pallas, Palladis; ἡ *Θαῖς*, *δος*, Thais, Thaidis; τὸ *ποίημα*, *τος*, poema, poematis.

sibus; quae in *tos* genitivum, productam habent penultimam in reliquis, ut quae genitivum in *os* efferunt; exceptis duobus, quae in *is* genitivum extollunt, o autem corripiunt, ut Memnon, Memnonis; Agamemnon, Agamemnonis. In quibus nihil mutavi, nisi quod ut pro et scripsi, autem vero e Codd. ascivi. — 11) Nomina deest in Goth. — 12) Sunt deest in Gu. — 13) Graecam Goth. Graecum Gu. — 14) Hic Pan Panos. Virgilius Goth. Gu. Hic Pan, huius Panos; ut Virg. V. Asc. P. Locus Virg. est Aen. VIII, 344. — 15) Masculini generis exeuntia eiusdem V. Asc. masc. g. exeunt. ei. Gu. Goth. — 16) Producta gen. desinunt m. Goth. Gu. — 17) Sint P. Gu. sunt Goth. V. Asc. — 18) Emblematisque dic. est. Sic Goth. V. Asc. P., nisi quod in Goth. est desideratur. Recte Gu. emblematis, toreumatis dicendum est, quod dedi. — 19) Nomina om. Gu. — 20) Et genitivos Goth. Paullo post thorax, thoracis; chorax, choracis Goth. — 21) Cuiuscunque sint Goth. V. Asc. — 22) Ut ἡ *Κίρκη* τῆς *Κίρκης* V. In *is* vel in *as* syllabam mittunt, in *is* ut *ΚΥΡΚΥC* (i. e. *Κίρκης*) Goth. Ut *Κίρκη* τῆς *Κίρκης* Asc. Ut *Κίρκη* τῆς *Κίρκης* P. Exempla plane desunt in Gu. — 23) In *ου* ἄντης, ἄντου; in *ω*, ut *λαας*, *λαω*; in *ος*,

ut *Αἷας*. V. Asc. In *ου*, ut *aeneas*, *aeneoy*; in *α*, ut *antas*, *anta* Goth. Verba in *ω*, ut *Τύγης*, *Τύγεω* e Cod. Goth. recepi. Tum verba: in *ος*, ut *Αἷας*, *Αἷαντος* in Cod. Goth. desiderantur, sed idem post *Δημοσθένους* exhibet: in *ος* ut *toantes*, *toantos*, *Γιγας*, *Γιγαντος*. — 24) Ut *Θέσις*, *Θέσεως* V. Asc., quae desunt in Goth. — 25) Quaecunque Goth. V. Asc. quae P. — 26) Vel in *ης* aut in *ας* P. In *ης* vel *ας* Ven. in *ης* vel in *ας* Asc. Goth. — 27) Articulus accessit ex Ven. Asc. — 28) In *ας* vel in *ης* V. Gu. in *ος* vel in *εις* Asc. in *as* vel in *es* Goth. — 29) Graeca singulis exemplis praemittit Gu. sic: ἄντης, ἄντου, *Antas*, *Antae*; *Alveias*, *Alveion*, *Aeneas*, *Aeneae*; Ὀρέστης, Ὀρέστου, *Orestes*, *Orestae*. — 30) A nominativo *ος* syllaba terminato P. Voc. syllaba om. Gu. Goth. V. Asc. in *ος* term. Gu. — 31) Nomina propria etiam Latine ascripta sunt in Gu. — 32) Graeca accesserunt e Gu. Paullo ante verba: in genitivo a nominativo *εως* terminato venientia recepta sunt e Cod. Gu. — 33) Syllabis Asc. V. syllaba Goth. syllabam Gu. — 34) Sic dedi de coniectura. *Μόινας*, *Μόιναντος*; *Menas*, *Menantis* Gu. *minans*, *minantis* Goth. ὁ *μύνας*, *τος*; *minas*, *minantis* V. *minas*, *tis* Asc. *Μήνας*, *Μήναδος*, *Menas*,

S E G N. IV.

1. Quoniam genera et declinationes¹ tam Latinorum quam Graecorum nominum dilucide breviterque explanavimus; de caeteris, quae praepositis regularum legibus refragantur², disseremus, ut discussa penitus ignorationis³ caligine, inoffensa luce scientiae, mentes adolescentium⁴ illustrentur.

2. Sunt quaedam nomina in utroque numero non eiusdem generis⁵; alia non eiusdem declinationis; alia non in utroque numero declinantur; alia certis casibus deficiunt. De his⁶ dicemus, et primum de illis, quae generibus discrepant.

3. In singulari numero generis masculini, in plurali neutri, ut hic locus et haec loca; dicimus tamen⁷ et hi loci; hic iocus et haec ioca; dicimus et hi ioci; hic Maenalus, haec Maenala; hic Tartarus, haec Tartara; hic Gargarus, haec Gargara; hic carbasus, haec carbasa; hic Ismarus, haec Ismara; hic sibilus, haec sibila.

4. In singulari numero generis feminini, in plurali neutri, haec Pergamus⁸, haec Pergama; haec intibus, haec intiba⁹; haec arbutus, haec arbuta. — In singulari numero generis neutri, in plurali feminini, hoc epulum, haec epulae¹⁰. Sic Iuvenalis: [*Unde epulum possis centum dare Pythagoreis.*¹¹] Alii haec epulae semper pluraliter declinant¹². Hoc balneum, haec balneae; dicimus et haec balnea¹³, ut Tullius: [*ad balneas Palatinas.*¹⁴] Iuvenalis: [*Et crudum pavonem in balnea portas.*¹⁵] Hoc caepe, quod in singulari numero est aptotum; in plurali¹⁶ femininum, haec caepae, et ordine declinatur.

5. In numero singulari generis neutri, in plurali masculini, hoc porrum, hi porri¹⁷; hoc frenum, hi freni; ut Lucanus: [*Frenosque momordit.*]¹⁸ Dicimus tamen et haec frena. [1707]

Menadis P., quae omnia eodem ducunt. In caeteris Graeca non exhibent Goth. et Asc., in qua editione loco Graecorum lacunae sunt significatae. Articulos *q* et *re* ante duo postrema Graeca ignorat Gu. idemque post vocem *poematis* exhibet: *Deo Gratias Amen*, sequiturque statim inscriptio: *De impersonalibus*, post quam segmentum incipit: *Quae aut secundae sunt coniugationis aut tertiae*, quae leguntur infra pag. 1717. antiquae edit. in medio segmento. Ab hoc autem loco rursus incipit Cod. Gu. I. membraneus, ut supra significavimus. — 1) *Genera et declinationis* P. *Genera declinationis* Gu. Recte Goth. V. Asc. exhibent, quod dedi. — 2) *Refrangatur* Gu. *refraguntur* Goth. — 3) *Ignoracionis* Goth. *ignoratis* Gu. — 4) *Adolescentum* P. V. A. *adolescentium* Gu. Goth. *inlustrentur* Goth. — 5) Hunc locum sic exhibet Goth.: *Sunt quaedam nomina in utroque numero nec eiusdem generis nec declinationis. Alia nomina in utroque numero declinantur, alia certis etc.* Aperte vitiosae. Sed V. A. P. verborum laborat hoc loco: *S. q. n. i. u. numero non eiusdem generis. Alia sunt non eiusdem declinationis. Alia nomina sunt, quae non in utroque numero cet.* Recte vv. *sunt* et *nomina sunt* quae in Gu. omittuntur. — 6) *De eis* Goth. Statim post: *et primo* (sic) Goth. — 7) Vv. *dicimus*

tamen om. Gu.; et paulo post *dicimus* om. Goth. Sed omnia ista: *hic iocus et haec ioca, dicimus et hi ioci* male om. Gu. — 8) *Ut h. P. et h. P. V. A. P.* Omis-
sas particulae in Gu. Goth. — 9) Vv. *haec intibus, haec intiba* om. Gu. — 10) *Haec epulae* Goth. *hoc epulum epulae* A. Omnis locus in Gu. sic legitur: *In sing. n. gen. neutri hoc epulum in pl. feminini haec epulae et haec epula.* — 11) Iuvenal. Sat. III, 226. *Posses centum dare. Pitagoras et alii haec haspulae* Goth. — 12) *Declinabant* Goth. Voc. pluraliter om. Gu. Idem pergit: *similiter hoc balneum cet.* — 13) *Haec balneae dicuntur et haec balneae* Goth. et *haec balneae et haec balnea satis dicuntur* (ita videtur) Gu. Apertum est, Grammaticum sic voluisse: *Hoc balneum, haec balneae; dicimus et haec balnea, ut cet. quemadmodum* supra dixerat: *dicimus et hi ioci.* — 14) Cic. Orat. pro Sex. Rosc. Amerin. c. 7. Cf. Pompei. Comm. A. D. pag. 160., ubi in simili re eundem Cic. locum excitatum reperimus. Adde quae ibi notavimus. *pallacinus* Goth. — 15) Iuvenal. Sat. I, 143. — 16) *In plurali numero* Gu. Paulo post idem: *ordine primo decl.* — 17) *Generis neutri, hoc porrum, in plurali, hi porri* V. Asc. P. Goth. — 18) Lucan. Phars. VI, 898. — 19) *Hi filii et haec fila.* Ita Cod. Goth. omisso pron. *Idem*, quod

Hoc filium, hi filii et haec filia¹⁹. Idem: [*Traxerunt torti magica vertigine filii.*] Hoc coelum, hi coeli²⁰; hoc Argos, hi Argi.

6. In plurali numero mutant declinationem haec. Hoc iugerum in singulari numero secundae declinationis est, in plurali tertiae, nam genitivum horum iugerum, dativum et ablativum²¹ his et ab his iugeribus facit. Et vas, quod tertiae est declinationis²² in singulari numero, in plurali secundae, nam genitivum horum vasorum, dativum et ablativum his et ab his vasibus dicimus²³. Pauca sunt primae declinationis nomina, quae contra regulam dativum et ablativum numeri pluralis in *bus* syllabam mittunt, discernendae ambiguitatis sexus²⁴ causa, his et ab his deabus, filiabus, mulabus, equabus, libertabus, natabus, dominabus²⁵, asinabus; quae a viris peritis usurpata sunt. —

7. Haec sunt, quae in utroque numero non admittunt declinationem, quorum alia singulariter, alia pluraliter tantum²⁶ declinantur. Deorum propria nomina, heroum²⁷, elementorum, flammium, montium, singulariter duntaxat declinantur. Item urbium, nisi quae natae pluraliter²⁸ efferuntur, ut Athenae, Thebae, Cumae, Mycenae, Atellanae, Graviscae, Crustumeri²⁹, Cosae, Arpi, Puteoli, Ostia. Item metallica, quae omnia sunt secundae declinationis et generis neutri, ut hoc aurum, argentum, ferrum, plumbum, stannum³⁰; excepto uno *aes*, quod eiusdem generis est, sed iuxta rationem tertii ordinis monosyllaborum³¹ tres casus in plurali numero admittit, nominativum, accusativum et vocativum: hoc *aes* et haec *aera*. Item arida vel liquida, quae ad mensuram pondusve referuntur³², ut triticum, hordeum, frumentum, far, lens, cicer, milium, ervum, faba³³, oleum, vinum, mel, lac, mulsum, defrutum, muria. Ex his multa veteres³⁴, auctoritate licentiae largientes, pluraliter extulerunt, haec hordea, farra, mella, defruta, vina. Haec etiam usus recipit; nam *vina Chia* dicimus³⁵ et *mella Attica*. Prae- [1708]

sola P. exhibet. *Hoc filium, filii et filia; hoc coelum, hi coeli* omisso exemplo Gud. *Hoc filium, hi filii: traxerunt in arte magica v. f. et haec filia dicuntur* V. Asc. In arte magica etiam Goth. Verba: et haec filia dicuntur etiam in Goth. repetita inveniuntur, quae vereor ne sint ad similitudinem priorum regularum huc a librariis inserta. Locus est Lucan. Phars. VI, 460. — 20) *Hoc coelum, hic coeli*; accesserunt haec ex Gu. — 21) *Ablativum in bus* Gu. — 22) *Declinationis* insertum ex Gu. — 23) *Declinant pro v. dicimus* exhibet Gu. — 24) *Ambiguitatis .i. sexus causa* V. Asc. P. *Ambiguitatis causa sexus* Gu. *Ambiguitatis sexus causa* Go., quod dedimus. — 25) *Dominabus* inserui ex Gu., ubi hoc ordine: *duabus, filiabus, nathabus, dominabus, mulabus, equabus, asinabus, libertabus*. In Go. desunt *natabus, asinabus*. — 26) *Alia singulariter tantum alia plur. decl.* Gu. V. Asc. *Alia sing. tantum alia plur. tantum* Go., sed expuncto altero *tantum*. — 27) *Heroum* post v. *fluminum* alieno loco inserunt V. Asc. P. recte suo loco legitur in Gu. Go., in quo posteriori est: *eorum*. — 28) *Naturaliter pluraliter* V. Asc. P. *Naturaliter talie eff.* om. in supp. quae Go. Veram lectionem praestitit Gu. — 29) *Gravissae* Asc. *Gravissae* V. — *Crustumiae* V. Asc. P., quod nomen om. Gu.,

ubi ista omnia turbato ordine sic leguntur post v. *declinantur*: *Item metallica, quae omnia sunt secundae declinationis et gen. neutri, ut hoc aurum, ferrum, plumbum, stagnum, quae natura pluraliter efferuntur, ut Athenae, Cumae, Thebae, Mycenae. Excepto uno aes cet. Clare scriptum Crustumeri* exhibet Go., quod Grammatico reddendum fuit. Cf. Virg. Aen. VII, 631. *Forma Crustumiae* non in usu fuit, sed *Crustumium* et *Crustumeria*. Ex Livio I, 9. affertur *Crustumium*; quod ipsum vereor, ne ortum sit ex scripturae compendio. Tum Carpi male in V. Asc. P. Verum ostendit Go., ubi sic: *Cosae, Arpiae, Potheoliae*. — 30) *Stagnum* Gu. Go. — 31) *Monosyllaborum* Gu. V. Asc. Paullo ante pro *sed* exhibet et si Go. — 32) *Pondus ve feruntur* Gu. — 33) *Voc. faba* om. V. Asc., in fine adiecit Gu. post v. *muria*, quam idem scriptam habet *murina*, Go. *morina*. Post v. *mel* ignorant *lac* Go. V. Asc. P. addidi ex Gu. V. *defrutum* et infra *defruta* Gu. non exhibet; infra *frumenta* adiecit hoc ordine: *farra, ordea, frumenta, mella, vina*. — 34) *Ex his multa auctoritate licentiae largienter pl.* Gu. om. *veteres*. Tum extulerunt ut *hordea* Go. e. ut *farra ordea* Gu. — 35) *Nam vina Coa dicimus et Massica*. V. Asc. P. *Nam vinattia dicimus et mustattia*. Praeter Go. *Nam vina et*

U u *

ter¹ haec alia sunt, quae² in plurali numero deficient. Generis quidem masculini³: hic fumus, fimus, limus, pulvis, sanguis, genius. Generis feminini: haec fames, lux, labes, pix⁴, pax, sitia, tabes, humus. Generis neutri: hoc coenum, foenum⁵, ius, lutum, vulgus, pelagus, virus, viscum, aevum, penum.

8. In plurali numero tantum declinantur nomina numeri⁶, praeter *unum*, quod plurali numero deficit tantum⁷, ut *duo*, *tres*. Memineris autem omnia numeri nomina⁸ ab *uno* usque ad *tres* declinari, a *quatuor* usque ad *centum* minime; a *ducentis* usque ad *nongentos* per omnia genera pluraliter⁹ declinari. Est etiam unum aptotum neutri generis, semper eiusdem numeri, hoc pondo. Praeterea¹⁰ alia sunt, quae in singulari numero non¹¹ declinantur. Generis quidem masculini: hi antes, hi carceres, cani, casses, furfures, fori, liberi, manes, optimates, primores, proceres, pugillares, Quirites, sentes, vepres. Generis feminini: argutiae, blanditiae, cunae, exsequiae¹², inferiae, insidiae, inimicitiae, exuviae, manubiae, excubiae, primitiae, bigae, trigae, quadrigae, compedes, deliciae¹³, divitiae, dapes, feriae, falerae, genae, facetiae, induciae¹⁴, Kalendarum, Idus, Nonae, latebrae, nuptiae, nundinae, quisquiliae, reliquiae, scalae, tenebrae, antiae. Generis neutri: arma, moenia¹⁵, castra, magalia, crepundia, exta, spolia, sorta, praeseptia, pascua, sponsalia, praecordia, mapalia, cunabula. Item festorum dierum¹⁶ nomina, ut Saturnalia, Neptunalia, Bacchanalia.

9. Certis casibus deficient: haec *satias*¹⁷, quod praeter nominativum singularem nullum casum admittit. Hanc *ditionem*¹⁸ et ab hac *ditione*, hoc quoque in omni casu¹⁹ utriusque numeri deficit, praeter accusativum et ablativum singularem. *Laterem*, similiter accusativum tantum lectio usurpavit. *Sponte et tabo*, ablativum singularem tantum habent²⁰. *Dicam et dicas*²¹

mustacia et messica dicimus. Pr. Gu. Scripsi igitur *vina Chia et mella Attica*. Nisi quis forte malit simplicius: nam *vina dicimus et mella et muriatica*. Credibile enim est, Grammaticum voluisse pluralem ad v. *muriaria* ostendere ac proinde scripasisse *muriatia*, ex quo monstrum illud ortum est *mustacia*. Nam *panis mustaceus*, sive *mustaceum*, huc plane non pertinet. Ceterum de omni hoc genere cf. Charisius lib. I, pag. 21. seq. — 1) *Praeterea haec* Gu. — 2) *Quae plur. om. in V. A. P.* — 3) *Masculini haec h. V. A. P.* — 4) *Pix* addidi ex Gu. — 5) *Hocceanum fenum* Go. *Lutum* pro v. *lutum* Gu. — 6) *Nomina numerorum* V. Asc. P. — 7) *Quod plurali numero def. tantum* desunt in Gu. *quod pluraliter neutro def. numero tantum* Goth. — 8) *Nomina numerorum om. omnia P. nomina numeri om. omnia V. Asc.* — 9) *Pluraliter tantum* Gu. V. Asc. P. Paullo ante *non ingentos* Gu. — 10) *Praeter haec* V. Asc. P. *Praeterea haec* Gu. Recte *Praeterea* Go. — 11) Male desideratur *non* in Go. Paullo post *primates* pro v. *primores* V. Asc. — 12) *Exsequiae* Gu. V. A. P. *exsequiae* interposita s. Go. Paullo post *excubiae* add. ex Gu. — 13) *Delitiae* V. A. P. *Deliciae* recte Gu. Go. Ante hoc ipsum voc. in Gu. legitur *decimae*. — 14) *Indutiae* V. A. P. *Induciae* Gu. Go. — 15) Vv. *moenia*, *castra*, *magalia*, *crep.*, *exta* desunt in Go. Post v.

sponsalia insertum in eodem *altaria*. Omnia ista hoc ordine exhibet Gu.: *arma, moenia, castra, liba, crepundia, exta, spolia, sorta, pascua, sponsalia, praecordia, mapalia, cunabula, magnalia*. — 16) *Festorum dierum* V. Asc. P. propagato per editiones operum errore. Recte *dierum* Gu. Go. — 17) *Quae ceteris casibus deficient haec fames pr. n.* — *admittunt* Gu. *Certis casibus d. haec satias quod* — — *admittunt* Go. *Satias* V. Asc. P. Unice verum est *satias*, quod dedi. In V. et Asc. superiora segmenti 8. verba usque ad *deficiunt* continuantur, ubi in maxima demum ponitur distinctio. — 18) *Ditionem* — *ditione*. Sic nostri libri omnes, quod retinimus. Scribendum esse ex etymy ratione *dicionem*, nemo adhuc dubitat. Non enim a *dare* — *dere*, sed a *dicare* deductum est nomen. Nominativo carere idem voc. auctores sunt Serv. ad Virg. Aen. I, 744. Diom. I, pag. 288. 316. Prisc. XI, c. 6. Ed. Kr. — 19) *Hoc quoque nominativo casu* V. Asc. P. *Hoc quoque nomen casu* Go. Verum praebet Cod. Gu. — 20) *Habent tantum* Go. V. Asc. P. — 21) *Dicam* — *invenimus tantum*. Haec omnia desunt in Gu. V. Asc. — 22) *A genitivo singulari casus* Gu. Praepositio *a* deest in Goth. — 23) *Ut remex remigis* Go. V. Asc. *Ut remigis a Tullio dictum frondis* cet. Gu. Recte nominativum om. P. Quomodo verba: *a Tullio dictum*

utriusque numeri accusativum invenimus tantum. *Tabes* nominativum et accusativum et ablativum numeri singularis habet duntaxat. Sunt alia, quae a genitivo²² casu singulari declinationis [1709] sumunt exordium, et in utroque numero recte declinantur, ut²³ *remigis*, *frondis*, *verberis*, ut *Lucanus*: [*At²⁴ saxum quotiens ingenti verberis ictu.*] Alia duos²⁵ aut tres tantum casus habent in singulari numero, sed in plurali per omnes²⁶ declinantur, ut huius opis, hanc opem, ab hac ope; et hanc vicem, ab hac vice²⁷. Alia ablativum tantum habent in singulari numero, ut ab hoc frugi, ab hoc obice²⁸, ab hac prece, ab hoc viscere. Haec quoque in plurali numero²⁹ declinantur. Pauca sunt, quae cum³⁰ in singulari numero non deficiant, in plurali tres tantum casus habent, de quibus paulo superius diximus: haec iura, haec rura, haec aera, haec maria³¹.

SEGM. V³².

1. Universa nomina primae, secundae et quartae³³ declinationis totidem syllabis in genitivo, quot in nominativo proferuntur³⁴, praeter unum *vir*, et quae ex eo componuntur; et his quae³⁵ in *er* syllabam desinunt. Tertiae aut pares³⁶ habent syllabas in obliquis casibus, aut unam adsumunt. Quintae³⁷ procul dubio plus una syllaba proferri solent. Pauca inveniuntur tertiae declinationis, quae in genitivo duabus syllabis crescunt³⁸, iter, itineris; anceps, ancipitis; biceps, tis³⁹; triceps, tis; praeceps, tis; iecur, iecinoris, quod et iecoris⁴⁰ lectum est; supellex, supellectilis.

2⁴¹. Omnium nominum cuiuscunque sint declinationis, vocativus⁴² similis est nominativo eiusdem numeri; neque hoc in dubium venit. Exceptis nominibus secundae declinationis, quorum vocativus diversis modis exprimitur⁴³. Propria igitur nomina, quae in nominativo casu singulari *us* syllaba terminantur, *i* vocali praeposita⁴⁴, novissima syllaba adempta, faciunt vocativum, ut hic

irrepserint, non dixerim. **Remigem* dixit Cicero Orat. II, 10. — 24) *Ad saxum* Go. V. Asc. *Vero saxum* Gu. *Quotiens* Gu. Go. *quoties* P. *Ictu* omnes; sed apud *Lucanum* III, 469. variatur *actu*. *Excuitur* ex v. seq. addit sola P. — 25) *Alia nomina sunt, quae duos aut tres casus habent.* Gu. *Alia sunt duo tantum qui tres casus hab.* Go. — 26) *Casus* interponit Gu. — 27) *Ut huius opis opem ab h. o. Gc. V. Asc. Ut huius opis opem et hanc vicem et ab hac vice* Gu. *Ut h. o. opem ab hac ope et hanc vicem* Go. Igitur genitivum huius vicis, qui est in editt., omittit uterque Cod., quod pariter nos fecimus. Ceterum exemplis istis h. l. addit Gu. *dapis, dapem, et ab hac dape, precis, precem, a prece.* — 28) *Hoc opifrice et ab h. pr. et Go. opice* Asc. Paulo ante tantum post v. ablativum om. V. Asc. *Ablativum tantum habent singularem* Gu. *Ut hac fruge et ab hoc viscere* Gu. omissis mediis. In vv. *ab hoc frugi* consentiunt Go. V. Asc. — 29) *Numero* abest a Gu. — 30) *Cum* om. Gu. Go. *Deficiunt* exhibet Gu., sed ex Go. nihil varietatis in h. v. enotatum. — 31) *Haec iura, rura, aera, maria* Gu. — 32) Huic segmento in P. praefigitur titulus: *De Genitivo casu singulari*, quae inscriptio abest a Gu. Asc. V. Ex Go. nihil diserte enotatum est, quare adesse videtur. — 33) *Secundae quartae* Go. *Et secundae et quartae* Gu. — 34) Hoc loco

post v. *proferuntur* Gu. et Go. interponunt haec: *exceptis quibusdam secundae declinationis*, nisi quod Go. *declinationis sec.* mutato ordine. Quae tamen insiticia esse, sequentia satis docent. — 35) *Et his quae in i* unus Go. *His* abest a ceteris, quod recepi. — 36) *Desinunt aut pares* omissa interpunctione et sine voc. Tertiae Gu. — 37) *Quintae declinationis* Gu. — 38) *Duabus syllabis crescunt* V. A. P. *Duas syllabas accrescunt* Gu. *Duas syllabas crescunt* Go. Fortasse legendum: *duabus syllabis accrescunt*, quae quum compendiis scripta essent sic *duab. syllab.*, syllaba ac effecit, ut *syllabas* scriberetur. — 39) *Triceps — biceps* —. Hoc ordine P. Reliqui verum praestant ordinem. *Praeceps, tis* desunt in Gu. et Go. — 40) *Lectum est et iecoris* P. V. Asc. *Sed et iecoris lectum est* Gu. *Quod et iecoris lectum est* Go., quae dedi. Statim post: *subpellex, subpell.* Go. — 41) Hic praemittitur inscriptio: *De vocativo in P. De vocativis in V. Asc. De vocativo singulari in Gu. De vocativo casu singulari in Go.* — 42) *Vocativus singularis sim.* Go. — 43) *Diversis modis expr.* Sic Codd. Gu. Go. *Div. expr. modis* V. Asc. P. — 44) *Vv. i vocali praeposita* om. V. Asc. *i praeposita vocali adempta novissima syllaba* Go. *Dempta novissima syllaba* Gu. *Adempta us faciunt voc.* V. Asc. *Faciunt ut hic* om. v. *vocutivum* Go.

Virgilius, Virgilī; Terentius, Terenti; hic Domitius, Domiti¹. Praeposita vero² qualibet [1710] consonante, vocativum³ in *e* correptam mittunt, ut hic Turnus, o Turne⁴; hic Marcus, o Marce; hic Lentulus, o Lentule. Appellativa, quae in *ius* desinunt, vocativum in *e* mittunt, ut fluvius, o fluvie; socius, o socie. Quem veteres iuxta nominativum proferebant⁵, ut Virgilius: [*Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum.*]⁶ Quae consonante praelata⁷ in eandem syllabam desinunt, si quidem sunt accidentia vel derivativa, vocativum in *e* mittunt, ut doctus, docte; sanctus, sancte⁸; Romanus, Romane; Hispanus, Hispane. Caetera in *us* potius quam in *e* exeunt⁹, ut hic populus, o populus¹⁰ lectum est. Sic Lucanus: [*Degener o populus.*] Lucus, o lucus¹¹. Quae¹² a veteribus propter asperitatem vocis minime usitata sunt, adeo ut raro¹³ huiusmodi declinationis reperiantur exempla: haec myrtus, o myrte. Virgilius¹⁴: [*Et te proxima myrte.*]

S E G M. VI¹⁵.

Tertiae quoque declinationis nominum ablativus casus singularis duobus modis proferri solet, aut in *e* aut in *i*¹⁶. Sed illa, quae in *i* exeant, communis sunt generis, et in nominativo *is*¹⁷ syllaba terminantur, ut hic et haec suavis¹⁸, ab hoc et ab hac suavi; hic et haec gravis, ab hoc et ab hac gravi¹⁹. Item neutra, quae in nominativo *e*, vel *r*, vel *l* litteris²⁰ terminantur, ut hoc sedile, ab hoc sedili; hoc laquear, ab hoc laqueari; hoc animal, ab hoc animali. Excepto cum *e* ante *l* habetur, tunc *e* littera, non *i* terminatur ablativus, ut hoc mel, ab hoc melle; hoc fel, ab hoc felle²¹. Item quae in duas desinunt consonantes in *ns*²² vel in *x* duplicem, et sunt accidentia, et trium generum²³, ut hic et haec et hoc ingens, et ab hoc et ab hac et ab hoc ingenti; hic et haec et hoc audax, ab hoc et ab hac et ab hoc audaci. Et quae in *r* desinunt masculin vel feminin vel trium generum²⁴, ut hic et haec acer²⁵, ab hoc et ab hac acri; hic et haec et hoc par, ab hoc et ab hac et ab hoc pari. Et quae in *im* mittunt accusati- [1711]

1) Virgilii — Terentii — Domitii Go. — 2) Vero om. V. Asc. — 3) Vocativum om. Gu. Vocale correptam mittunt pro vv. vocativum in *e* corr. mitt. Go. — 4) Hic tronus, o trone Gu. Idem om. exemplum: hic Marcus, o Marce. — 5) Proferebant vocativum V. Asc. P. V. vocativum om. Gu. Go. — 6) Virg. Aen. VIII, 77. De his vocativis cf. Pomp. Comm. A. D. XVII, 14. pag. 204. et quae notavi ad Prisc. opp. min. pag. 338. — 7) Prolata male propagato typhothetae errore V. A. P. — 8) Sanctus sancte, bonus bone nihil amplius Gu. — 9) Quam in *e* syllabam ex. Go. V. A. P. — 10) Hic populus, o populus et o popule lectum est P. H. p. *le* et o populus lectum est Gu., quod corruptionis fontem ostendit. Exeunt, sic Lucanus: *Degener o populus et o popule lectum est.* In Go. Lucani exemplum om. Recte ostendit Pomp. Comm. A. D. pag. 205. Vocativum o popule non inveniri, nisi apud Quintilianum in controversiis. Lucan. Phars. II, 116. — 11) Locus, o locus Go. — 12) Quae tamen una Putschiana. — 13) Rara Gu. V. A. P. Tum huiusce modi Gu. — 14) Nomen om. V. A. Virgilius declinavit Go. Ut Virgilius declinavit Gu. Locus est Virg. Ecl. II, 54. O tu pr. m. Gu. Et tu pr. m. Go. — 15) Praefigitur huic segm. in-

scriptio talis in P. De Ablativo casu singulari nominum tertiae declinationis. In Gu. De ablativo tertiae decl. In Go., quae in P., nisi quod casu om. In V. Asc.: De ablativo, nihil amplius. — 16) Aut in *e* in *i* om. altero aut Gu. Aut in *e* aut in *i* exeunt Go. — 17) Sed illa in *i* ex, quae com. sunt gen. et in nom. in *e* syllabam term. Gu. — 18) Ablativo interponunt h. l. V. Asc. P. ignorant Codd. Gu. Go. — 19) Vv. Hic et haec — gravi et interposita accesserunt ex Gu. Go. V. Asc. Ea desunt in P. — 20) E vel ar vel ar syllabis V. Asc. E vel er litteris term. Gu. E vel l vel R litteris term. Go. E vel r vel l syllabis term. P. — 21) Vv. Excepto cum — felle omnia desunt in Cod. Go. Totum locum sic exhibent Gu. V. Asc.: Excepto cum *e* ante *l* habetur (habeatur Gu.). Sed cum *a* ante *l* invenitur ut hoc tribunal ab hoc tribunali, hoc lupercal ab hoc lupercali (et caetera addunt V. Asc.). Cum *e* antecedit (antecesserit V. Asc.) non in *i* (non in V. Asc.) terminatur ablativus, sed in *e*, ut hoc mel (et Gu.) ab hoc melle, hoc fel (et Gu.) ab hoc felle. Lectio Putschiana undecunque sit vera videtur, quapropter a nobis servata est. — 22) In *ns* desunt apud P. in *s* vel in *x* Go. in *is* vel in *s* V. Asc. in *us* vel in *x* Gu. — 23) H. l. interponit Gu.

vum singularem. Sunt autem haec: haec turris²⁶, hanc turrim, ab hac turri; haec sitis, hanc sitim, ab hac siti; haec²⁷ puppis, hanc puppim, ab hac puppi; haec securis, hanc securim, ab hac securi; febris, torquis, vectis²⁸, restis, febrim, torquim, vectim, hanc restim, ab hac resti. Praeterea haec navis, bipennis, hic ignis; similiter²⁹ ablativum in *i* mittunt, quae s epe poetae per *e* solent efferre³⁰. Caetera omnia tertiae declinationis nomina ablativum singularem in *e* mittunt³¹.

SEGM. VII. *De Verbo.*

1. Quoniam, ut opinor, de nomine convenienter tractatum est; nunc de verbo, sicut praefatio pollicetur, disseremus. Cuius omnis ambiguitas³² in discernenda coniugatione et cognoscendo praeterito perfecto versatur. De eis³³ nos pro ingenii viribus diligenter docebimus. Nam³⁴ caetera multorum expositio declaravit.

2. Igitur coniugationes sunt tres, ut alii, quatuor; quas in secunda persona praesentis temporis, indicativi modi³⁵ noscimus³⁶. Formae vero quatuor³⁷: perfecta, meditativa, inchoativa, frequentativa. Sed perfectae formae verba³⁸ omnium sunt coniugationum. Frequentativae tantum primae coniugationis; excepto lacesso, quod venit a lacero. Inchoativae tertiae³⁹ duntaxat correptae. Meditativae tertiae productae vel quartae.

3. Genera verborum facili ratione dignoscuntur⁴⁰. Aut enim activa sunt, et *o* littera terminantur, et assumpta *r* littera transeunt in passiva. Aut passiva, et adempta *r* novissima⁴¹ littera redeunt in activa. Aut neutra⁴², quae actum significant, et activam habent declinationem⁴³ et in passiva minime transeunt. Aut supina, quae ut activa quidem declinantur, sed significationem habent passivam, ut vapulo, veneo, pendeo⁴⁴. Aut deponentia, superioribus⁴⁵ contraria, quae passivorum declinantur exemplo, sed significationem habent activam, neque *r* litte- [1712] ram possunt amittere⁴⁶. Aut communia similia deponentibus et passivis, sed agentis et patientis

haec vv. in *i* mittunt ablativum. — 24) Et masculini vel feminini vel trium sunt generum P., quicum faciunt V. Asc., nisi quod istas Et initio om. masculina et feminina vel trium generum sunt Go. Veram lectionem praestitit Gu. — 25) Ut hic et haec acer. Ut om. V. Asc. Go. Hic et haec acer et hoc acre Go. Hic et haec et hoc acer Gu. Tum ante v. atri interponunt et ab hoc ad significandum neutrum Gu. Go. De feminino acer ct. Priscian. lib. V, 3. pag. 178 seq. (Kr.) Servius A. G. a me cum Pompeio primum edita pag. 489. Servius ad Virg. Aen. VI, 686. — 26) Sunt autem, haec turris Gu. V. Asc. P. Addidi alterum haec ex Go., ubi autem om. Paulo ante v. singularem om. V. Asc. — 27) Haec satis, hanc satim, haec puppis Gu. — 28) Febris torquis, vectis, haec restis, hanc r. P. A. V. Haec febris, haec restis, haec torquis, vectis, praeter haec navis Gu. Ego secutus sum Go. — 29) Quae similiter et abl. P. Similiter et abl. om. quae V. A. Gu. Utrumque et et et quae absunt a Go., quem secutus sum. — 30) Quae saepe per e poetae solebant proferre. Gu. — 31) His subscriptionem addunt A. V. talem: Explicit nominum tractatus de verbo incipit. — 32) Omnes

ambiguitates Go. Paulo post disserenda pro discern. Gu. — 33) De his Gu. V. Asc. Tum pro ingenii nostri viribus vos docebimus. Gu. — 34) Nam et caet. V. Asc. P. Declarabit Gu. Tum Verborum coni. om. Igitur Gu. — 35) Temporis praesentis modi indicativi Goth. praesentis om. Gu. modi indicativi V. Asc. — 36) Dignoscimus V. A. P. Infra dignoscuntur recte scribitur. — 37) Formae sunt quatuor P. Sunt om. V. A. Formae vero IIII Gu. — 38) Verborum V. A. Sunt om. Gu. — 39) Vv. Excepto lacesso q. v. a. l. Incho. tertiae om. Gu. Vv. quod venit om. Go. Lacesso pro lacesso scriptum in Go. — 40) Cognoscuntur Go. P. Dignoscuntur recte Gu. V. A. — 41) Et adempta nov. litt. P. A. V. Ut ad nov. lit. Go. Et dempta r littera nov. Gu. — 42) Aut neutra sunt V. A. P. Sunt om. Go. Gu. Tum quae aut consignificant Go. quae accusativum significant Gu. — 43) Significationem V. Asc. — 44) Venio pendeo P. Venio pando Go. Venio pendeo Gu. — 45) Superiori Go. V. A. superioribus Gu. P. Tum quae modo passiv. Gu. Et signif. Go. V. A. P. Sed sign. dedi ex Gu. — 46) Admittere Gu. ammittere Go.

formam amplectuntur¹. Unde constat universa verba duobus modis² declinari. Nam neutra et supina activorum, deponentia et communia passivorum regulam sequuntur. Sunt praeterea neutropassiva³, quae in praeterito perfecto et plusquamperfecto passivam declinationem habent; in aliis neutram. Et sunt haec sola, secundae quidem coniugationis⁴, ut audeo, gaudeo, soleo; tertiae autem⁵: fido, fio, et si qua ex his componuntur. Praeter haec nulla sunt⁶ huiusmodi declinationis verba. Sunt alia passivoneutra⁷ superioribus contraria; haec sola: comperior, mereor, devertor⁸; nam in praeterito, comperi, merui, deverti, sicut activa vel neutra proferuntur.

S E G M. VIII⁹.

1. Universa verba primae coniugationis, quae in secunda persona *as* syllaba terminantur, sive activa sunt, sive neutra¹⁰, praeteritum perfectum in *avi* syllabas¹¹ mittunt, ut amo, amavi; aro, aravi; armo, armavi; narro, narravi; canto, cantavi; navigo, navigavi; paro, paravi; servo, servavi. Exceptis novem, quae in *ui*¹² mittunt praeteritum, ut seco, secui; veto, vetui¹³; sono, sonui; tono, tonui; mico, micui; crepo, crepui; plico, plicui; domo, domui; frico, fricui; et si qua¹⁴ annexis praepositionibus componuntur. Explico¹⁵ tamen utramque formam servat in praeterito; nam explicui et explicavi dictum est. Quatuor huic regulae refragantur; nam neque in *ui*, neque in *avi*¹⁶ exeunt: sto, steti; do, dedi; lavo, lavi; iuvo, iuvi; sed duo posteriora quidam superioribus applicant errantes¹⁷. Nam illa in praeterito una syllaba crescunt; haec totidem quot in praesenti¹⁸ proferuntur¹⁹.

2. Secunda coniugatio — quam non tantum²⁰ secunda persona, sed etiam prima [1713] facile²¹ declarat, quoniam omnia verba, quae *eo* syllabis²² in prima persona finiuntur, secundae sunt coniugationis, exceptis quatuor, uno tertiae coniugationis productae²³, *eo*, *is*; et si qua ex

1) *Forma inflectuntur* P. Asc. *formam flectuntur* V. *forma plectuntur* Go. *formam amplectuntur* Gu., quod dedi. — 2) *Modis* om. Go. *Verba* om. V. Asc. — 3) *Neutropassiva* Go. *neutra passiva* Gu. — 4) *Secundae quidem coniug.* et si qua ex his Go. omissis mediis. *Sola quidem secundae coni.* audeo, soleo, gaudeo, mereo Gu. om. ut. — 5) *Autem* om. Asc. *Tertiae au fido* V. — 6) *Sunt* om. Gu. — 7) *Passiva neutra* Gu. V. A. P. Vestigium verae lectionis servavit Go., ubi est *passivorum neutra*. Tum superiori Go. V. Asc. — 8) *Divertor* et paullo post *diverti* Gu. Go. P. *Devertor* — *deverti* V. Asc. Nam deest in Go. — 9) Inscriptio praemittitur huic segmento talis: *De praeterito perfecto primae coniugationis* in P. *De prima coniugatione* in Gu. Nulla enotata est ex Go. Nulla praemittitur in V. Asc. — 10) *Sive activa sunt, sive neutra*. Sic haud dubie vere emendavit P. Prius *sive* om. Gu. Go. V. Asc. *Sunt* om. Go. Post v. *activa* sic pergit Gu.: *activa sive praeterito perfecto amavi syllabas mittunt, ut amo vi, paro vi, servo vavi.* — 11) *In vi syllabam* P. V. Asc. *perfectum a. vi. syllabis* Go. Exempla hoc ordine exhibet Go.: *paro paravi, servo servavi, aro aravi, armo armavi, narro narravi, canto cantavi, navigo navigavi.* — 12) *In ui divisas syllabas* P. Vv. *divisas syl-*

labas om. Gu. Go. V. Asc. — 13) *Ut seco secui, neco necui, veto vetui* P. V. Asc. *Neco necui* om. Gu. Go., quod necessarium est propter numerum ante indicatum. Ordinem sic refert Gu.: *veto tui, sono nui, tono nui, mico cui, crepo pui, domo mui, frico cui, plico cui.* — 14) *Si qua* om. Gu., qui exhibet: *et annexis praepositionibus comp.* — 15) *Plico tamen* Go. — 16) Vv. *Neque in avi* desunt in Go. — 17) *Errantes applicant* Gu. — 18) *Totidem in praesenti* V. Asc. P. *Tot quot in pr. Go. Totidem quot in pr. Gu., quod dedi.* — 19) Hoc loco sequitur inscriptio: *De coniugatione secunda* in P. *De secunda coni.* in Gu. V. Asc. Abest inscriptio a Goth., quem secutus sum. — 20) *Non tamen* V. Asc. — 21) *Prima* deest in Go. *facile* abest a Gu. Tum *omnia* om. Gu. — 22) *Quae eo syllaba* P. V. Asc. *quae eo syllabas* Gu. *quae in eo syllabis* Go. — 23) Vv. *Exceptis quatuor uno tertiae coni. productae* om. V. Asc. *Excepto uno tertiae coni. productae* Gu. *Exceptis tribus uno t. c. pr. Go.* — 24) *Et si composita ex eo fig. P. et si qua ex eo componuntur* Gu. — 25) *Et duobus primae* Go. V. Asc. — 26) *Beo as* om. V. Asc. *Et ante beo* om. Go. — 27) Vv. *in has syllabas accesserunt* ex Gu. *Perfectum in as mittunt* Go. *mittunt etiam* in Gu. Tum *vel in ui divisas syllabas cons. praep. P. Videlicet in ui*

eo composita figurantur²⁴, et tribus primae²⁵, creo creas, meo meas, et beo, as²⁶ — praeteritum perfectum mittit in has syllabas²⁷: vel in *ui* consonante praeposita, vel in *vi* praecedente vocali, ut doceo docui, paveo pavi, caveo cavi; pauca in²⁸ *si* et *xi*, quae inter excepta notavimus²⁹.

3. Ergo omnia verba secundae coniugationis, qualibet consonante praeposita eo syllabis³⁰, praeteritum perfectum in *ui* mittunt³¹, ut habeo habui, debeo debui, rubeo rubui, doceo docui, taceo tacui, misceo miscui, iaceo iacui, noceo nocui, arceo arcui³², egeo egui, splendo splendui, candeo candui, madeo madui³³, langueo languui, rigeo rigui, caleo calui, doleo dolui, oleo olui, palleo pallui, timeo timui, tepeo tepui, torpeo torpui, careo carui, pareo parui, viro virui, floreo florui, horreo horrui, censeo censui, hiteo nitui, pateo patui, teneo tenui, caneo canui. Excipiuntur pauca, quae in *si* syllabam mittunt praeteritum³⁴, ut iubeo iussi, mulgeo mulsi, algeo alsi, fulgeo fulsi, ardeo arsi, suadeo suasi, maneo mansi, haereo haesi, rideo risi, torqueo torsi, indulgeo indulsi. De³⁵ urgeo et turgeo ambigitur. Alia in *xi*, ut lugeo luxi, frigeo frixi. Illa in *vi*³⁶ praeteritum mittunt, quae in prima persona, modi indicativi, temporis praesentis, *v* ante eo habent, et primam syllabam, quam in praesenti tempore brevem, in praeterito longam habent³⁷, ut faveo favi, paveo pavi, foveo fovi, moveo movi, caveo cavi, voyeo vovi, et quae ex his componuntur. Quaedam, quamvis³⁸ in praesenti non sint similia superioribus³⁹, praeteritum tamen⁴⁰ in *vi* mittunt producta penultima syllaba, ut neo nevi, fleo flevi, cieo civi⁴¹, impleo implevi, compleo complevi, expleo explevi, deleo delevi. Non multum ab his discrepare videntur⁴² etiam haec, quorum prima syllaba in praeterito ex correpta cadit [1714] in productam, ut sedeo sedi, video vidi. Contra omnium⁴³ regulam est prandeo prandi. Quaedam sunt in secunda coniugatione, quorum praeteritum perfectum iteratur per primam; haec sola⁴⁴: pendeo pependi, spondeo spopondi, tondeo totondi, mordeo momordi. Quae assumptis

praeposita cons. Gu. Mittit in *ui* cons. praep. V. Asc. Go., nisi quod Go. mittunt. — 28) Praecedente vocali (om. vel in *vi*) paveo pavi, caveo cavi, in *xi* et in *si* quae V. Asc. Praecedente vocali (om. vel in *vi*) pavi pacui, in *si* et *xi* quae Go. Vel in *vi* syllabam praecedente vocali, ut doceo docui, paveo pavi, caveo cavi; vel in *di*; pauca in *si* vel in *xi* quae P. In *vi* (om. vel) praecedente vocali pauca. Tu *si* et *xi* quae Gu. — 29) Quae intercepta notavimus Gu. Notavimus etiam Go. Quae inter excepta notabimus V. Asc. P. — 30) Eo syllaba Go. Gu. V. A. Eo syllabae P. syllabis scripsi de coniectura, ut paullo ante scribendum fuit. — 31) In *ui* mittunt Go. Gu. V. Asc. In *ui* divisae syllabae mitt. P. — 32) Post *v* arcui interponunt V. A. P. areo arui, quod exemplum abest in Gu. et Go. In Go. desideratur etiam egeo egui, quod infra post madui legitur. — 33) Hic interponunt aegreo aegruui V. Asc. P., quod exemplum om. Gu. et Go. In Go. h. l. est egeo egui. Omnia autem ista hoc ordine exhibet Gu.: habeo habui, rubeo, doceo, taceo, misceo, iaceo, arceo, noceo, madeo, splendo, candeo, egeo, langueo, rigeo, caleo, doleo, oleo, palleo, teneo (leg. timeo), tepeo, torpeo, torreo, horreo, pareo, careo, viro, floreo, censeo, niteo, teneo, caneo; in quo ordine, si excipias duo po-

strema, omnia secundum litterarum seriem terminationi eo praecedentium, procedunt. Pro caneo *ui* in Go. est ganeo ganui. — 34) Ut additum ex Gu. et Go. Tum mulgeo mulsi ante mulgeo exhibent V. Asc. P. — 35) Praep. De desideratur in Gu. Ut ante lugeo interpositum ex eodem Cod. Pro ambigitur in eodem ambigunt. — 36) Illa in *vi* syllabam praep. P. Voc. syllabam om. Gu. Go. V. Asc. — 37) Habent longam Gu. — 38) Quaedam etiam quaquam P. Etiam om. Gu. V. Asc. Etiam, quaquam om. Go. Quamvis dedi ex Gu. — 39) Superioribus sim. Gu. — 40) Praeteritum perfectum tamen in *i* mittunt Gu. Praeteritum tamen in *ui* mittunt productam syllabam (om. vv. prod. pen.) Go. Praeteritum in *vi* mittunt producta syllaba V. Asc. Producta penultima syllaba Gu. Praeteritum in *vi* syllabam mittunt producta penultima praeteriti P. — 41) Pro cieo civi in Gu. est: cleo *ui*; in Go. ereo erui. — 42) Estirpare videntur Gu. — 43) Contra regulam omnium Gu. — 44) Quorum praesentis prima syllaba litterarum in principio praeteriti: sunt autem haec sola P., in quibus haud dubie pro litterarum, quod ex errore typothetae profectum, scribendum est iteratur. Reliqui libri sic: quorum praeteritum perfectum iteratur per primam, nisi quod Gu. per primum syllabam iteratur. Idem om. vv.

praepositionibus non eodem modo proferenda sunt; nam despondi, et dispendi, et rependi, et detondi, et praemordi¹ dicimus. De neutropassivis abunde² dictum est³.

4. Tertia coniugatio correpta, quae secundam personam in *is* syllabam⁴ mittit⁵, imperativo modo in *e* solitam⁶ converti, praeteritum per has syllabas effert: in *ui*, praeposita consonante; in *vi*⁷, praeposita vocali; in *i* consonante qualibet praeposita; in *si*; et in *xi*.

5. Sed illa praeteritum in *ui* mittunt⁸, quae in praesenti tempore indicatiivi modi *u* ante novissimam litteram⁹ habent, ut tribuo tribui, statuo statui, minuo minui, imbue imbui, obruo obrui¹⁰. Ex his duo notantur¹¹ tantum, quae in *xi* mittunt praeteritum, fluo fluxi, struo struxi. Et quae in *lo* syllabam exeunt in praesenti, nihilominus praeteritum in *ui*¹² mittunt, ut volo volui, nolo nolui, colo colui, consulo consului, alo alui. Pauca praeterea¹³ in eandem extremitatem mittunt praeteritum, quanquam praesens dissimile superioribus habeant¹⁴: tremo tremui, gemo gemui, fremo fremui¹⁵, compesco compescui, pono posui, necto nexui, sterto stertui¹⁶, pecto pe-xui, texo texui, senesco senui, gigno genui¹⁷, et si qua ex his componuntur. *Vi* syllaba terminantur in praeterito haec sola: sperno spreui, sterno stravi, cerno creui¹⁸, sero sevi, tero trivi, pasco pavi, quaero quaesivi, lino levi¹⁹, quiesco quievi, cupio cupivi, consuesco consuevi, [1715] peto petivi, sapio sapivi²⁰.

6. In *i*²¹ praeposita consonante in praeterito desinunt, quae in praesenti *do* syllaba terminantur praecedente *n* littera, ut scando scandi, accendo accendi²², descendo descendi, offendo offendi, pando pandi, prendo prendi, mando mandi. Tria *n* in praeterito amittunt²³, fundo fudi, linquo liqui, scindo scidi. Sic Lucan. in III. [*Aut scidit, et medias fecit sibi litora terras*]²⁴. Et quae minus una syllaba proferuntur, producta prima syllaba in praeterito, quae in praesenti corripitur; ut capio cepi, iacio ieci, facio feci, fugio fugi, fodio fodi²⁵. Pauca praeterea ean-

sunt autem. Verba praeteritum iteratur ex grammatica breviloquentia accipienda sunt accipit reduplicationem, ut nunc loquimur, ἀναδιπλασται, quod Graeci dicunt.

— 1) Et praemordi desiderantur in Go. — 2) De neutropassivis Gu. V. Asc. Tum aliunde V. Asc. P., pro quo in Gu. habunde, in Go. recte abunde. — 3) Sequitur inscriptio talis: De tertia coniugatione in P. V. Asc. De tertia coniugatione correpta in Gu. Recte om. inscriptio in Go. — 4) In *is* correptam P. Correptam om. Go. V. A. In *is* syllabam Gu., quod dedi. — 5) Et in imperativo P. In imp. om. et V. A. Et in om. Gu. Go. — 6) In *e* correptam convertit P. In *e* solidam convertit Go. V. Asc., nisi quod Go. converti. Veram lectionem fontemque erroris monstrat Gu., ubi est: in *e* solita est converti. — 7) In *ui* divisas syllabas, pr. P. Locum sic efferunt V. Asc. effert: in *di* praeposita consonante, in *ui* praeposita vocali in *i* consonante qualibet praeposita in *si* et in *xi*. In Gu. ita habetur: in *ui* praeposita consonante. In *ui* praeposita vocali. In una consonante praeposita qualibet in *si* et in *xi*. Veram lectionem servavit Go., quem secutus sum. Vv. in *i* consonante qualibet praeposita desunt apud P. — 8) In *ui* divisas syllabas mittunt P. Paullo ante: Sed illa

tamen V. Asc. — 9) Syllabam pr. v. litteram Gu. —

10) Perfecta om. Gu. et exempla addit haec: annuo, diluo, induo. — 11) In his duobus mutantur Go. mutantur etiam Gu. — 12) In *ui* divisas syllabas m. P. — 13) Praeterea pauca Gu. — 14) Praesens simile sup. non habeant P. praesens similis sup. habeant Go.

Non ignorant etiam V. Asc. Veram lectionem praestitit Gu. — 15) Pareo parui male h. l. Intrudit Go. — 16) Sterno sternui pro sterto ui male in Go. — 17) H. l. interponuntur in P. Asc. V. increbresco increbui; nam increbro non invenitur, nisi quod V. A. increbesco — increbo exhibent. Recte ista omittuntur in Gu. et Go.

Paullo post In *vi* syllaba Gu. Dissyllaba V. Asc. — 18) Cresco crevi h. l. interposita in Gu. — 19) Lino livi P. V. Asc. Lino levi vel linivi Gu. Leno levi Go. Fortasse legendum: Lino levi vel livi. — 20) Post v. quievi cetera sic exhibet Gu.: peto tui vel tivi, sapio sapui, sepio sepiui, cupio cupivi, consuesco consuevi. — 21) In

Di praep. Go. V. Asc. P. contra mentem Grammatici, qui paullo ante: in *i* praeposita qualibet consonante. Recte Gu. In *i* praep. — 22) Accendo accendi dedi ex

Goth. ascendo ascendi V. Asc. P. Exemplorum ordo in Gu. talis: ut scando scandi, offendo di, pando di,

dem clausulam habent novissima littera²⁶ praesentis temporis in *i* conversa, emo emi²⁷, vinco vici, rumpo rupi, solvo solvi, cudo cudi, volvo volvi.

7. In *si* syllabam praeteritum²⁸ mittunt verba, quae in praesenti *do* vel *mo* syllabis terminantur, si sit natura longa penultima, ut ludo lusi, laedo laesi, cedo cessi, plaudo plausi, trado trasi, rado rasi²⁹, illido illisi, affido allisi, promo prompsi, sumo sumpsi, demo dempsi, resumo resumpsi. Et premo³⁰, quamvis correpta sit penultima, in eandem syllabam exit, et quicquid ex eo componitur, ut premo pressi, exprimo expressi, comprimo compressi. Et quae³¹ in *bo*, vel in *po* syllabas desinunt, praeteritum similiter in *si* syllabam mittunt, ut scribo scripsi, nubo nupsi, scalpo scalpsi, repo nepsi, serpo serpsi, sculpo sculpsi³². Praeter haec pauca sunt, quae non eadem³³ extremitate finiuntur in praesenti, praeteritum tamen in *si* syllabam mittunt, spargo sparsi, mergo mersi, tergo tersi³⁴, mitto misi, uro ussi³⁵, contemno contempsi, concutio concussi, gero gessi, et si qua ex eis³⁶ in compositam figuram transeant.

8. In *xi* syllabam in praeterito desinunt verba, quae in praesenti *go* syllaba terminantur, ut cingo cinki, pingo pinxi, sugo suxi³⁷, affligo afflixi³⁸, pergo perrexi, rego rexi, diligo dilexi, intelligo intellexi, negligo neglexi, fingo finxi³⁹, tego texi. Excipiuntur tria in *si* [1716] desinentia⁴⁰, quae in superioribus notavimus⁴¹. Et alia quatuor, quae non in *xi*, sed in *gi* syllabam⁴² mittunt praeteritum: tango tetigi, frango fregi, lego legi, ago egi. Et si qua ex his componuntur, simplicium formam sequuntur⁴³. His simile est impingo, quod impegi facit praeteritum. Praeter haec in *xi* praeteritum mittunt⁴⁴, vivo vixi, coquo coxi⁴⁵, mingo minxi, illicio illexi, aspicio aspexi, flecto flexi, duco duxi, dico dixi⁴⁶, veho vexi, traho traxi.

9. Sunt tertiae coniugationis verba, quae primam syllabam in praeterito duplicant⁴⁷, quae omnia subiecta sunt: pello⁴⁸ pepuli, tango tetigi, fallo fefelli, pendo pependi, tendo tetendi, pungo pupugi, sed et punxi dicimus⁴⁹; tundo tutudi, caedo cecidi, cado cecidi⁵⁰, pario peper,

prendo di, mando di. — 23) Tria enim in pr. V. Tria n. in praeterito admittunt n. Gu. — 24) Sicut Lucan ait Scidit et in medias nihil amplius Gu. Sic Lucan, ait Scidit et in medias fecit sibi littora terras V. Asc. P. Goth., nisi quod in V. sibi lator aterras; et in Go. scidit et med. — sive litt. Locus Lucani est Phars. III, 61. — 25) His addit Go. emo emi, male, quia perfecta una syllaba breviora voluit significare Grammaticus. Ceterum facio feci om. Go. — 26) Eadem clausula habent novissimam litteram — conversam Gu. Male. Sententia est: eandem cum superioribus clausulam, h. e. dissyllaba ut sint, habent verba haec cet. — 27) Emo emi addita ex Gu. — 28) In Si praeteritum mittunt syllabam V. Asc. P. Goth., nisi quod in Goth. syllaba. Veram lectionem praestitit Gu. — 29) Rado rasi om. Go. Sumsi — demsi — resumsi Go. In Gu. est: promo si, demo dempsi, sumo sumpsi omisso res. — 30) Et premo pressi quamvis — ut exprimo expressi nihil amplius Gu. — 31) Quae desideratur in Gu. — 32) Exemplum hoc ordine exhibet Gu. ut scribo si, nubo scalpo si, repo si, serpo si, sculpo si. — 33) Quae minime in eadem Gu. Quae non eandem extremitatem fin. Goth. — 34) Tergo tersi abest a Go. — 35) Temno tempesi inter-

ponunt h. l. V. Asc. P. — 36) Ex his Go. V. Asc. P. Tum in comp. fugerunt in compositam figuram Gu. — 37) Sugo suxi addita ex Gu. V. Asc. — 38) Adfligo adfl. Go. Tum Negligo neglexi om. Gu. V. Asc. — 39) Fingo finxi Gu. V. Fingo finxi, tego texi desunt in Go. — 40) Tria in go desinentia V. Asc. — 41) Quae superius notav. Gu. — 42) Syllabam om. Go. V. Asc. — 43) Secuntur Go. Tum His etiam simile est Gu. — 44) Mittunt praeteritum Go. In xi quaedam praet. m. Gu. — 45) Quoquo coxi, mingo minxi Go. Coquo c. meo minxi V. P. Mingo minxi desunt in Gu. Illicio inlixi Go. Illeceo Gu. — 46) Dico dixi om. Gu. Go. Asc. Contraho traxi Gu. — 47) Quae prima syllaba in p. dupliciter Go. — 48) Ut pello pep. tango tet. V. Asc. P. Ut tango tet. pello pep. Goth. Tango tetigi, pello puli om. ut Gu. — 49) Sed punxi dicimus om. et Asc. Pupugi vel punxi Gu. Mihi hoc omne insitium esse videtur et a seriori manu additum. — 50) Tondo totondi, caedo caecidi Go. Reliquorum ordinem sic praestat Gu.: tundo tutudi, cedo di, cado cecidi, cano cecini, pario peper, disco didici, posco poposci, curro cucurri, pedo pepedi, parco peperci. Recepi ergo caedo cecidi, quod a reliquis libris abest. Peto pepedi desunt in Go.

X x *

cano cecini, disco didici, posco poposci, pareo peperci, facit et parsi¹; curro cucurri, pedo pededi. Haec adiunctis² praepositionibus non eodem modo proferenda sunt; nam duplicatam³ in simplici figura syllabam in compositione amittunt⁴. Dicimus enim sic: expendo expendi, decurro decurri, refello refelli, compello compuli, concido concidi⁵. Sed ex his duo sola praepositionibus annexis in suo statu manent⁶, dedisco, et deposco; nam dedidici et depoposci faciunt praeteritum. Cano autem neutram regulam sequitur⁷, quia occino occinui, succino succinui, concino concinui dicimus⁸. Et si qua composita sunt⁹ in eadem coniugatione, quae novissimam syllabam geminant in praeterito; illa videlicet, quae a *do*¹⁰ verbo primae coniugationis componuntur, condo condidi, reddo reddidi, trado tradidi, subdo subdidi, prodo prodidi, addo addidi, abdo abdidi¹¹. Similiter proferuntur¹²: credo credidi, vendo vendidi. Excepto circumdo circumdedi, quod secundam personam facit circumdas, et est primae coniugationis¹³.

10. Quarta coniugatio, vel tertia¹⁴ producta, quam imperativus modus prodit¹⁵, litteram *i* in fine conservans, praeteritum perfectum in *vi* syllabam mittit, vel in duplicem *i*¹⁶, [1717] ut audio audiui, vel audii; munio munivi, vel munii; saevio saevivi, vel saevii; lenio lenivi, vel lenii¹⁷; mollio molliui, vel mollii; finio finivi, vel finii; punio punivi, vel punii; sopio sopivi, vel sopii; accio accivi, vel accii; scio scivi, vel scii; hincio hincivi, vel hincii; exeo exivi, vel exii; inco inivi, vel inii, et caetera his similia. Pauca in *si* exeunt, et sunt fere haec¹⁸: sarcio sarsi¹⁹, farcio farsi, haurio hausi, sepio sepsi, sentio sensi. Alia in *ri*, haec²⁰ sola: sancio sanxi, fulcio fulxi²¹, vincio vinxi. Unum invenitur, quod primam syllabam in praesenti corripit, in praeterito producit venio veni; et composita ex eo in hunc modum proferuntur. A pario composita dissentiunt in praeterito. Aperio enim aperui facit, operio operui, reperio autem reperi, et com-

1) Vv. facit et parsi, quae absunt a Gu., additamentum a seriori manu esse iudico. — 2) Annexis Gu. — 3) Duplicam Go. — 4) Syllaba in composita admittunt Gu. — 5) Concido concidi om. Gu., qui exempla sic exhibet: *Expendo pendi, decurro ri, refello li, compello li vel compuli*. In Go. est: *compello compulsi, concedo concedi*. — 6) Permanent Gu. Tum disco et posco et dedidici et depoposci fac. praet. Go. *Disco et posco nam ded. et dep. fac. pr. V. Asc. Nam et ded. et dep. Gu. Dedisco et deposco cum P. diserte exhibet Gu.* — 7) A cano autem composita neutram regulam sequuntur. P. *Cano autem neutram regulam sequitur Gu. Go. V. Asc. Putschiana lectio ex interpretatione orta videtur.* — 8) *Concino nui, succino nui dicimus Gu. om. quia.* Breviora etiam exhibent V. Asc. Go., in quibus post sequitur est: *concinui facit*; in Go. etiam facit desideratur. Apertum est, integrum versum excidisse. — 9) Sunt additum ex Gu. Go. — 10) Verba: Quae novissimam syll. gem. in praet.; illa videlicet, quae a *do* in P. desiderantur, ubi totus locus ita exhibetur: *Et si qua composita in eadem coni. a verbo primae coniug. componuntur, ut condo cet.* In Asc. et V. post vv. in eadem coni. plene interpungitur et pro quae sigla legitur Qm. In Gu. autem postr. dicimus haec sequuntur. *Composita sunt in eadem coniugatione quae cet.* In Go. quae

desideratur. — 11) *Abdo abdidi* desunt in Go. Exempla sic exhibet Gu. *condo didi, reddo didi, trado, subdo, obdo, prodo, abdo, edo, addo, perdo, dedo, didici* (sic). — 12) *Proferuntur om. Gu.* — 13) *Excepto — coniugationis.* Haec omnia desunt in Go. Sequitur inscriptio talis: *De Quarta coniugatione in V. Asc. P. De producta IIII Gu. Non habet inscriptionem Go.* — 14) *Sive tertia P. Omnem locum sic praestat Gu.: Quarta coniugatio producta quam.* In Goth. legitur: *Quarta coniugatio vel tertia producta est, cuius imperativus modus i litteram in fine conservat.* — 15) *Producit Gu. Prodit recte V. Asc. Tum conservat male V. Asc. P. Veram lectionem conservans exhibet unus Gu.* — 16) *In duplicem ii Go. In ii duplicem Gu.* — 17) *Linio linivi, vel linii P. Inio inivi, vel inii V.* Veram lectionem praebent Go. Asc. Totum locum sic exhibet Gu.: *ut audio divi vel dii, munio nivi vel nii, sevio sevi vel sevii et cetera his similia.* — 18) *Haec fere Asc. V. P.* — 19) *Sarsi vel sarcivi Gu.* — 20) *Sola haec V. Asc. P.* — 21) *Vel si melius interponit Gu.* — 22) Multo breviora h. l. exhibent libri: *Proferuntur. Aperio aperui compositum dissentit reperio repperi Gu. Prof. Aperio aperui et huic compositum dissentit reperio reperi. Go. Aperio aperui, cuius compositum dissentit reperio repperi. V. Asc. Unde sua hauserit P. incertum*

perio comperi²¹. In has fere syllabas omnia verba, quae quartae coniugationis norma complectitur, in praeterito desinunt.

S E G M. IX.

1. Sed ne quid ambiguitatis esse²³ possit lectoribus, non dissimulabimus²⁴ de illis dicere, quae rationi refragantur²⁵. Sunt enim verba, quae personis²⁶ deficiunt, et impersonalia dicuntur; alia modis; alia temporibus; alia coniugationibus; alia participiis. De his exponemus, et primum de impersonalibus; quae aut secundae²⁷ sunt coniugationis, aut tertiae, quantum ex tertia persona contemplari licet. Quae secundae coniugationis sunt²⁸, eorum alia accusativum casum trahunt, ut pudet, taedet, piget, poenitet, miseret, decet; alia dativum, ut licet, liquet, libet. Unum est, quod casu non eget²⁹, oportet. Et omnia praeteritum in uis syllabas³⁰ mittunt, ut puduit, piguit, poenituit, licuit, libuit, decuit; praeter tria³¹, quorum duo deficiunt praeterito, liquet et taedet; anum quasi passivam habet declinationem, miseret, nam misertum est³² dicimas. Licet tamen³³ et libet ad hanc similitudinem proferri possunt, licitum est, libitum est. Et taedet in composita figura³⁴, pertaesum est. Tertiae coniugationis impersonalia dativum casum assumunt, ut contingit³⁵, evenit, accidit, expedit. Quaedam primae coniugationis impersonalia reperiuntur, at iuvat, praestat; quae³⁶ etiam aliter declinari possunt. Sed omnia tam in futuro³⁷ imperativi modi, quam infinitivi, nec non etiam gerundivis, participialibus³⁸ et participiis utriusque temporis³⁹ deficiunt⁴⁰.

2. Defectiva⁴¹ in modis sunt haec. Quaeso, quaesumus⁴², quod primam personam habet in singulari et plurali indicativi modi duntaxat, licet quaesere lectum⁴³ sit apud Sallustium,

est; mutare tamen nolui, quia probabile est, sic Grammaticum scripsisse. Post v. repperi in Gu. statim haec sequuntur: Omnibus syllabis desinuntur (sic) omnia verba, quae tertiae coniugationis norma complectitur. Sed neque ambiguitas esse possit cet. A quibus verbis novum segmentum incipit. — 23) Possit esse V. Asc. P. — 24) Dissimulamus Go. — 25) Refragant Go. — 26) In personis Gu. Go. V. Asc. Sed sequentia ostendunt, recte in P. omissam esse praepositionem. — 27) Aut sunt secundae V. Asc. P. Quae aut secundae coniugationis aut etiam tertiae om. sunt Gu. Inde ab his verbis: Quae aut secundae sunt coniugationis aut cet. incipit rursus Cod. Gu. papyraceus, quem alterum dicimus; praefixaque est inscriptio talis: Focae de impersonalibus. — 28) Quae secundae coni. sunt. Desunt haec verba in omnibus praeter P., qui unde habent, nescimus. Necessaria tamen videntur. — 29) Quod casibus non indiget Go. Quod casu non indiget V. Asc. P. — 30) In uis divisas syllabas P. In uis syllabam Gu. 2. Go. V. Asc. In uis om. v. syllabam Gu. 1. Rescripsi syllabas. — 31) Praeterea quorum Go. Praeter haec tria q. Gu. 1. — 32) Nam misertus sum Gu. 1. — 33) Et tamen libet licet Gu. 1. Et licet tamen et Go. Tum ut hanc sim. Gu. 1. — 34) In composita figura format pert. Gu. 1. — 35) Contigit Gu. 1. — 36) Quae

et aliter Go. V. Asc. P. Et quae etiam aliter Gu. 1. Quae et aliquid declarari possunt Gu. 2. — 37) Sed omnia futuro tam imp. P. Tum imperativi quam infinitivi modi P. Quam infiniti Go. — 38) Gerundivis dedi ex Gu. 1. Gerundii vel participialia Go. Gerundia participialia Gu. 2. Gerundiis participialis V. ger. participialibus Asc. Verbum participialibus deest in Gu. 1. — 39) Participiis praeteriti et futuri temporis P. participiis utriusque def. om. temporis Gu. 1. participiis utriusque temp. Gu. 2. participiis utriusque temporibus Go. participiis utriusque temporis V. Asc. — 40) Sequitur in Gu. 2. Finis. Tum: Focae de verbis in modis defectiva — 41) Defectiva verba in Gu. 1. — 42) Quaesumus additum ex Gu. 1. Ex eodem adicienda fuerunt vv. in singulari et plurali. Nam quaesumus scriptum qs, ex ignorance compendii omissum, reliqua secum traxit. — 43) Licet quaesi relictum sit Go. Gu. 2., nisi quod Gu. 2. quasi. Pro quaesere in Gu. 1. quaerere. Tum vv. et Tullium om. Gu. 1. Caeterum cf. Cic. in Arat. 18., ubi alii quaesere alii quaerere infinitivum posuerunt. Ex hoc loco quaesere inter fragmenta Sallustii posuit Gerlach. pag. 247. Cf. praeterea etiam Festus s. v. Quaeso.

et Talliam. Ovat, infit¹; haec quoque tertiam personam habent solam, sed ovat participium facit praesentis temporis, ovans; cum in² declinatione verbi deficiat. Similiter ausim et duim³. Inquam prima persona⁴ contra morem omnium profertur; et utrumque numerum modi indicativi praesentis temporis habet tantum⁵; imperativi numerum singularem habet tantum; nam inque apud Terentium lectum est. Aio praesens et praeteritum imperfectum habet tantum. Fazo futurum tempus tantum, vel, ut alii, promissivum modum ostendit. Salve, salvete⁶, imperativi modi, secunda persona, utroque numero lectum est; et infinitivi⁷ modi praesentis temporis, salvare. Cedo et ave similiter et imperativi secundam⁸ personam habent numeri singularis. Cedo etiam numeri pluralis lectum est apud Plautum: *cette*⁹.

3. Et coniugationibus et praeterito¹⁰ deficient haec: Fero fers, praeteritum facit: tali¹¹. Sum, es, est; fui¹². Ferio, feris; percussi. Tollo tolhis¹³, sustuli facit. Edo, es, est; edi. Hoc infinitivum¹⁴ praesentis temporis non in re syllabam, sed in se contra morem omnium mittit; esse enim¹⁵ dicendum est. Volo, vis; volui. Hoc quoque incertae est coniugationis, et futuro imperativi et infinitivi modi deficit, et gerundivis vel¹⁶ participialibus; quae supina alii dicunt. Meto messui facit¹⁷; nam aliter proferri non potest. Polleo, furo¹⁸, similiter et glisco et quatio, nullum habent praeteritum. Memineris tamen¹⁹ inchoativae formae verba, quae praeterito perfecto deficient. Participiis carent verba alia praesentis²⁰ temporis, alia futuri, alia utriusque. [1719] In praesenti²¹ itaque deficit *sum*, et quae ex ea adiectis praepositionibus componentur; praeter duo: absens et praesens; quae a verbis absum et praesum veniunt. Et eo verbum in participio²² nominativi casus, numeri singularis deficit, in caeteris recte declinatur. Composita²³ quaedam etiam nominativum habent, ut praeteriens, abiens. Futuri temporis participia²⁴ in primis verba formae inchoativae non habent, ut horresco, calesco, et his similia²⁵. Deinde omnia secundae coniugationis, quae sunt generis neutri, et in formam transeunt inchoativam, ut horreo, caleo, tepeo, niteo²⁶, pateo, stupeo²⁷, splendeo, vigeo, vireo²⁸, rigeo, floreo, paveo, rubeo, tabeo²⁹,

1) Vv. Ovat, infit¹ desunt in Gu. 1. — 2) Praep. in deest in Gu. 1. In diffinitione v. V. Asc. — 3) Ausim et Perduim P. Ausim et perduim pro perdunt dicunt V. Asc. Ausim edunt Gu. 2. Recte igitur ausim et duim Go. Et duim om. Gu. 1. — 4) Post v. persona in P. sequuntur haec: modi indicativi praesentis temporis numeri singularis contra cet., quorum nihil, praeter ultimum v., in reliquis libris omnibus. Igitur eieci. — 5) Omnia ista: utrumque — habet tantum accesserunt ex Gu. utroque, Go. V. Asc., qui tamen sic variant: Inquam in prima persona contra morem omnium profertur et utrumque numerum modi indicativi praesentis temporis et et (sic bis) praeteritum habet tantum. Fazo cet. Gu. 1. Inquam primam personam contra morem omnium profert utrumque numerum modi ind. temporis praes. inquam imperativum numeri singularis habet. Gu. 2. Inquam prima persona contra morem omnium proferuntur utrumque numerum indicativi temp. praes. imperativi numerum singularem habet, nam inquam apud Terentium imperfectum tantum (om. habet). Go. Inquam in prima persona contra morem omnium profert utrumque numerum modi ind. praes. temp. inquam:

imperativum numeri singularis habet tantum, nam inque apud Ter. lectum est. Aio praes. et praeteritum imp. habet tantum. V. Asc. Apparet, has omnes varietates ortas esse ex omissionibus, quae clausulis similibus originem debent. Ceterum inque apud Terent. legitur in Heaut. IV, 7, 1. Cf. Priapei X, 1. — 6) Salvete hic om. Gu. 1., sed infra post lectum est exhibet salve, salvete. Vv. imperativi modi secundae persona utroque numero lectum est desunt in Gu. 2. Goth. — 7) Infiniti modi Gu. 2. Go. Tum praesens tempus P. V. Asc. tempus praesens Gu. 2. — 8) Semper h. l. interponit sola P. Secundam semper utrumque om. V. Asc. — 9) Apud Plautum cedit Gu. 1. Ap. Plautum cete Gu. 2. Apud Plautum cedit mihi pro dicite V. Asc. Est dictum apud Plautum. Cetera con. Goth. Cod. Gu. 2. h. l. explicit, ascriptumque habet Finis. Planti Merc. V, 4, 4. Cete dextas nunc iam. — 10) Sunt quae in coniugationibus et in praet. def. Gu. — 11) Fero fers tui praet. facit Gu. — 12) Est om. Go. fui om. Gu. — 13) Tolhis om. Gu. — 14) Hoc infiniti modi Go. Hoc in finitivum modum Gu. Tum non in rem s. sed in sem Go. — 15) Esse enim om. Gu. — 16) Gerundiis et part. P.

madoo, tumeo, sileo, palteo, 'ferveo', timeo³¹, lateo; nam et haec assumptis praepositionibus faciunt inchoativa, ut pertimesco, delitescio³¹. Valeo tamen cum faciat³² convalesco, in³² participio futuri temporis minime deficit; nam valiturus³⁴ dicendum est. Sunt alia praeterea, quae non transiunt in formam inchoativam eiusdem coniugationis et generis, et nihilominus in³⁵ participiis temporis futuri deficiunt, ut egeo, niteo, polleo³⁶, calleo, studeo. Praeter haec et³⁷ volo caret participio futuri temporis, et nolo; et quae ex illis componuntur. Similiter et metuo, fluo, sitio, tremo, saevio, sero, algeo³⁸, disco, posco, furo³⁹; quae verba primitiva utriusque temporis participiis carent. Similiter⁴⁰ impersonalia omnia, de quibus superius docuimus; et defectiva illa, videlicet quae ordine declinari non possunt, ut aio, quaeso, inquam⁴¹, faxo, salve, ave⁴², cedo, possum⁴³; similiter et soleo.

4. Sunt verba, quae in⁴⁴ prima persona confusa habentur, quorum significationem secunda persona coniugationis discernit: dico dicas, correpta priore syllaba, dico dicis, producta; fundo fundas, fundo fundis; volo volas, volo vis; appello appellas, appello appellis; compello compellas, compello compellis; mando mandas, mando mandis. Sunt alia, quae ex diversa [1720] forma praesentis⁴⁵ temporis in praeterito confunduntur: paveo pavi, pasco pavi; cerno crevi, cresco erevi; abuo acui, aceo acui; lugeo luxi, luceo luxi; pendeo pependi, pendo pependi; frigeo frixi, frigo⁴⁶ frixi. Sunt quae idem habent praesens et praeteritum perfectum⁴⁷, haec sola: odi, novi, coepi, memini, pepigi. Haec enim⁴⁸ in imperativo, praeter memini, quod memento facit, deficiunt et in⁴⁹ futuro infinitivi modi; et in supinis, nec non et in participiis⁵⁰ utriusque temporis. Unum ex his odi duo participia facit praeteriti temporis⁵¹ figurae compositae, exosus et perosus. Sunt alia, quae in omni declinatione secundae sunt coniugationis, et infinitivo⁵² modo quasi tertiae correptae proferuntur: fulgeo infinitivum fulgere facit, ferveo fervere, obsideo obsidere. Lectum est et strido⁵³, quod tertiae est; alii ut secundae proferunt, ac maxime Lucanus huiusmodi declinationem usurpavit.

Gerundi vel participialibus Go. — 17) *Meto messui* om. facit P. V. Asc. *Meto messem* facit Go. Verum exhibet Cod. Gu., ubi tamen verba: nam aliter proferri non potest, omittuntur. — 18) *Pelleo furio similiter et glioco et gratio* Gu. *Polleo sitio similiter glioco et quatio* Go. *Polleo Sisto s. e. g. e. q.* V. Asc. P. — 19) *Mem. tantum* Go. *Tum quia praet.* V. Asc. P. *quod in praet.* Go. Quae recte exhibet Gu. Errores orti ex non intellecto compendio. — 20) Vv. haec: *Participiis carent verba alia praesentis* apud Putsch. errore typographi exciderunt. — 21) *In praes.* Gu. Go. V. A. Praepos. om. P. — 22) Praep. om. P. — 23) *Composita etiam q.* Go. — 24) *Participia non habent in pri.* V. Asc. Go. P. Vv. non habent in Cod. Gu. recte ad finem enunciati reiciuntur. — 25) Vv. *Et his similia* desunt in Go. — 26) *Nateo* om. *pateo* Go. — 27) *Stupeo* h. l. om. Gu. et post v. *tumeo* interponit. — 28) *Vtreu* deest in Go., sed infra post v. *madoo* interp. — 29) *Iubeo pro tabeo* in Gu. — 30) *Timeo* deest in Gu. Ibidem paullo post *om. haec.* — 31) *Et delitescio* P. ut *pertimesco*, *del.* Gu. ut *pert.* *delitescio* V. A. — 32) *Facit* Gu. — 33) Praepos. om. P. — 34) *Nam raro valiturus* Gu. — 35) Prae-

pos. om. P. — 36) *Polleo* Gu. Go. V. Asc. male. *Calleo* deest in Go. — 37) *Praeter et haec et.* Gu. — 38) *Algeo* deest in Go. — 39) *Furio* male Gu. Go. V. Asc. *Tum quod verba prima* Go. — 40) In V. A. sic pergitur: *Similiter* carent participiis impersonalia, quae vv. praeter extremum in reliquis desunt. Ex quibus servavi *Similiter*, quod mihi necessarium videbatur. — 41) *Inquit* Go. — 42) *Ave* adiectum ex Gu. Go. V. A. — 43) *Cedo ausum* Gu. omissis vv. *similiter et soleo.* *Cedo et possum* Go. V. Asc. — 44) Praepos. om. V. Asc. — 45) *In praesente conf.* Go. — 46) *Frico frixi* V. A. *Frico frixi vel fricui* Gu. *Pendeo pep.* et *frigeo frixi* desunt in Go. — 47) *Perfectum* om. Gu. — 48) *Enim* accessit ex Gu. Praepositio deest in Go. *Tum modo* addit Go. — 49) Praepositio deest in P. — 50) *In sup.* — in part. Praepos. om. P. *Nec non etiam in part.* Go. *Etiam* exhibent V. A. — 51) *Facit praeteritum a compositae figurae* Gu. — 52) *Et in infinitivo quasi* V. Asc. P. *Et infinito q.* Go. *Et infinitivo modo* Gu., quod dedi. *Paullo ante in omni coniugatione pro i. o. decl.* exhibet Go. — 53) *Et strido* Go.

5. Verba tam passiva quam deponentia, nec non etiam communia, cuiuscunque sunt coniugationis, praeteritum perfectum in has syllabas mittunt: in *tus*, in *ctus*², in *sus*, in *xus*; adiuncto in omnibus *sum* verbo, ut amor, amatus sum; doceor, doctus sum; patior, passus sum; nitor, nisus³ sum. Notantur pauca, quae in⁴ praeterito deficiunt. Passiva quidem haec: feror, feror, tollor. Faciunt enim⁵ praeteritum, latus sum, ictus sum, sublatus sum. Poscor; namque⁶ hoc quoque, deficit in praeterito, postulatus sum; arguor, convictus sum; similiter et metuo et timeo nullum habent praeteritum⁷ perfectum. Deponentia vero haec⁸: vescor, fruor, medeor, liquor, remiscoor; quae in praeterito sic proferuntur: pastus sum, potius sum, medicatus sum⁹, liquefactus sum, recordatus sum; quae ab alio praesenti veniunt, sed ad supplementum declinationis defectivis accommodantur. Sunt quaedam deponentia incertae coniugationis¹⁰, haec sola: orior, potior¹¹. Nam in secunda persona numeri singularis tertiae productae sunt, hoc [1721] est¹², quartae coniugationis, et in praesenti tempore¹³ infinitivi modi¹⁴. Oriri enim et potiri; item¹⁵ oriri et potiri dicimus. Reliqua ad exemplum tertiae correptae declinantur. Sunt alia, quae a diverso¹⁶ veniunt praesenti, sed¹⁷ in praeterito confunduntur, ut patior passus sum¹⁸, pandor passus sum; ut apud Virgilium: [*Crinibus Iliades passis.*]¹⁹ Item vertor versus sum²⁰, veror versus sum, ut apud eundem²¹: [*Et versa pulvis inscribitur hasta.*] Sunt alia impersonalia, quae assumptis pronomibus²² ablativi casus declinantur, et a verbis neutri generis figurantur, vel ab activis²³; quae dativum casum in serie orationis²⁴ admittunt, ut sedetur, ambulatur, ~~stetur~~, pugnatur, itur, studetur; veniunt enim, ut dictum est; a neutris²⁵: sedeo, ambulo, ~~sto~~, [1722] pugno, eo²⁶, studeo. His etiam Graecorum iactantiam, si quam de copia sermonis exercent, refutamus²⁷; quod haec propria nequeunt²⁸ explanare. Similiter nocetur²⁹, et suadetur, et datur proferimus, quae in activa specie dativo casui iunguntur. Sunt quae in³⁰ participiis deficiunt, ut fruor, medeor, et reor; quod de praeterito tamen habet³¹ participium, et in praesenti et in futuro³² deficit. Item nascor³³ futuri temporis³⁴ participio caret. Et impersonalia, sicut in activa declinatione, participia nulla habent, nisi quae poetica usurpavit licentia praeteriti temporis³⁵, ut *regnata*, *vigilata*, *pugnata*³⁶; futuri, ut: [*vigilanda viris.*]³⁷ Et quae his similia³⁸.

1) *Sint* Go. Ante vv. *Verba tam p.*, a quibus novum segm. incipit in libris, inscriptio legitur: *De verbo passivo* P. Go. *De passivis* V. A. Inscriptio nulla est in Gu., sed nova linea incipit. — 2) *In gua* Go. *In tus*, *in sus*, *in rus* Gu. — 3) *Nixus sum* P. *Passus sum* et caetera ceteris omissis Gu. — 4) Praepos. deest in P. — 5) *Tollor. Faciunt enim* desunt in Go. — 6) *Namque* om. Gu. — 7) *Praeteritum* om. Go. *Perfectum* om. Gu. — 8) *Deponentia verba haec* Go. — 9) *Medicatus sum* deest in Go. — 10) *Incertaini coniugationibus* P. V. Asc. — 11) *Potior orior* P. V. Asc. — 12) *Id est* Gu. — 13) *Et praesentis temporis* Asc. — 14) *Infiniti modi* Go. — 15) *Etiam* V. Asc. P. *Item* Gu. Deest v. in Go. — 16) *Ex diverso* V. Asc. P. *A div.* Gu. q. *adverso* Go. — 17) *Et in pr.* V. Asc. *Et pr.* om. praep. Gu. — 18) *Patior passus sum* desunt in Go. *Patior pandor pass. sum* Gu. — 19) *Crinibus ilia depassis* Go. *Crinibus iliades sparsis* Gu. Locus est Virg. Aen. I, 480. — 20) *Vereor veritus sum, veror versus s.* Go. om. et. Vy. et *veror, versus sum* om. V. Asc. *Item vertor et veror versus sum*

Gu. — 21) *Apud Virgilium eundem* Go. Locus Virg. est Aen. I, 478. — 22) *Praepositionibus* V. Asc. P. *prae-nominibus* Go. *pronomibus* recte Gu. — 23) *Ab activis* Gu. Omittunt praep. Go. V. Asc. P. — 24) *Rationis* Gu. — 25) *A neutris ut dictum est* Gu. — 26) *Eo* ahest a Go. *Sto, pugno et caetera* Gu. — 27) *Refutavimus* P. V. Asc. *Omnia ista His etiam* — *iunguntur.* desunt in Gu. *His enim* V. Asc. *Tum quod nec* V. Asc. — 28) *Nequeant* P. *Nequeunt* Go. V. Asc. — 29) *Noceatur* P. *nocetur* V. *vocetur* Asc. — 30) *Sunt quae part. P.* *Sunt verba quae in p.* Gu. — 31) *Tantum habere p.* Go. — 32) *In pr.* — *in fut.* praepositiones desunt in P. — 33) *Noscor* Gu. — 34) *Temporis de-* est in Go. — 35) *Praeteriti temporis* om. V. Asc. *temporis* om. Gu. — 36) *Regnata pugnata percussa* Go. *regnata percussa pugnata* V. Asc. *regnata nihil amplius* Gu. — 37) Virg. Georg. I, 313. — 38) *Et his similia* Go. V. Asc. P. *Et quae his similia st.* Gu. *Explicit ars Phocae grammatici de nomine et verbo* Go. *Explicit* Gu. *Finis* Asc. V.

P H O C A E G R A M M A T I C I D E A S P I R A T I O N E.

S E G M. I.

1. Omnia nomina Graeca in capite suo ϕ litteram habentia, in medio loco cum p et aspiratione adiuncta² scribuntur³ apud Latinos, ut Phoebus, ephebus.

Omnia nomina Graeca similiter υ litteram in principio suo habentia, praeposita aspiratione scribuntur⁴, ut $\upsilon\acute{\alpha}\kappa\iota\nu\theta\omicron\varsigma$, hyacinthus; $\upsilon\delta\rho\alpha$, hydra; $\Upsilon\acute{\pi}\acute{\alpha}\tau\iota\omicron\varsigma$, Hypatius⁵.

Omnia nomina Graeca in prima syllaba⁶ ρ litteram habentia vocali⁷ post ipsam ρ , aspirantur⁸, ut $\text{P}\acute{\eta}\rho\omicron\varsigma$, Rhenus; exceptis duobus: Remus et Romulus.

Omnia nomina Latina, quae ir syllabam in principio suo habent, praeposita aspiratione scribi significamus, ut hirsutus, hircus, Hirpinus⁹.

Omnia nomina Graeca ab eo, quod est ἵππος graece, dicta¹⁰, aspirationem praepositam¹¹ similiter habent in scriptura, ut Ἰππόλυτος , Hippolytus; Ἱπποτάδης , Hippotades. Si hoc in medio nominis¹² fuerit, ista syllaba tum caret¹³ aspiratione, ut Φίλιππος , Philippus; Ἀριστίππος , Aristippus.

2. Omne pronomen articulare praeposita aspiratione scribi notamus, ut hic et haec et hoc, excepto vocativo. Si autem composita fuerint, dasian amittunt, ut istic, istac, istuc. Similiter enim et¹⁴ omne adverbium ex articulari pronomine deductum aspiratur, ut hic ἐνταῦθα ¹⁵, huc ὧδε , hinc ἐνθεν , hac η . In compositione haec dasian amittunt, ut illic, illac, illuc; solum vero adhuc et adhuc, simplicium suorum scripturam servarunt¹⁶, id est, dasian habent in compositione.

3. Omnia nomina Latina¹⁷ vel Graeca e vocalem productam in principio suo habentia praeposita aspiratione scribuntur; Graecum, ut Ἡρακλῆς , Heracles; Latinum, ut *heres*; *heri*¹⁸, unde hesternus dictum est.

Omnia nomina Graeca initiata¹⁹ syllaba $\iota\varsigma$ et tau littera statim subsecuta²⁰, dasia praeposita proferuntur, ut Hister²¹, historia. Latina similiter haec proferuntur, ut histrio, ὁ μῖμολόγος ²². Designatum est²³ pronomen iste.

1) Cod. Gu. hanc habet inscriptionem: *Focae orthographia. Christus*. Libellus autem sic incipit: *De aspiratione dicturi sumus. Omnia nomina cet.* — 2) *Iuncta* Gu. — 3) *Scribitur* Gu. — 4) *Scribentur* P. — 5) Ἱππανίς , *Hypanis* P. Diserte Gu. quod dedimus, idque in margine repetitum legitur. — 6) Vv. in prima syllaba desunt in Gu. — 7) Legendum videtur: *vocali posita post ipsam ρ* . Nam facile absorberi potuit participium ante v. post. — 8) *Aspiratur* P. ex errore. — 9) *Hirpinus* Gu. — 10) *Dictum* male P. — 11) *Praepositam* abest a Cod. Gu. — 12) *In medio nominis loco* P. — 13) *Ista syllabarum caret* P. — 14) *Similiter enim et*. Ita etiam Gu. Puto scribendum esse: *Similiter*

etiam. — 15) Graeca haec quatuor ex Gu. ascita sunt. Ignorat ea P. — 16) *Servaverunt* P. *servarent* Gu. — 17) *Graeca vel latina* P. — 18) *Ut here, heri* P. *Ut herus, heri* Gu. sed prius correctum *heres*, quod verum. — 19) *Initata syllaba $\eta\varsigma$ in $\iota\varsigma$ et $\tau\alpha\upsilon$ tau littera* Gu. — 20) *Subsecuta* (sic) Gu. — 21) *Proferuntur, ut Histrio* P. nihil amplius, omisso integro versiculo. Nimirum aberravit librarii oculus a v. *proferuntur* ad idem v. infra positum. — 22) Sic putavi emendam esse scripturam Codicis: ὁ μῖμολόγος , quod esset: ὁ μῖθολόγος , quod ipsum tamen non plane spreverim. — 23) *Designatum est* i. e. inter excepta notatum. Quare nihil mutandum.

4. Omnia nomina Graeca vel Latina, quorum *er* syllaba principium obtinet, [1723] sequente statim *μ*, aut *ν*, aut *c* littera¹, cum aspiratione scribi praeposita notamus, ut *Ἑρμης*, Hermes; *Ἑρνος*, Hernus; *Ἡρακλῆς*², Hercules.

Omnia similiter *o* inchoata, duas³ consonantes *rr* post ipsam vocalem habentia, praeposita aspiratione erunt pronuncianda, ut horror.

Omnia nomina Graeca *e* vocalem brevem in prima syllaba observantia, statim *e* littera veniente, aspirantur, ut Helenus, Helymus. Excipitur unum: Elis, Elidis, quod nomen est urbis; et Elissa, et elephas similiter.

5. Omnia quae *es* vel *is* vel *os* habentia fuerint⁴, et postea *p* litteram subsecutam, ea cum aspiratione praeposita scribuntur⁵, ut Hesperus, hispidus hospes.

Omnia Graeca nomina, si a littera *i* fuerint⁶ incipientia, et *e*⁷ vocalis subsecuta, praeposita aspiratione scribas, ut⁸ et Latina similiter, ut hiems. Designatum est iecur⁹, ideo quod *i* consonantis vim explet in isto nomine.

6. Omnia quae *o* vocalem in suo initio habebunt, et postea *m* semivocalem¹⁰, aspirationem praepositam capiunt in scriptura, ut homo. Designatum est omen.

Omnia quae post *o*, *s* semivocalem habent, similiter aspirantur, ut Honorius, honos. Designatum est onus, τὸ φορτίον¹¹.

Omnia quae post *a* vocalem in principio nominis locatam *r* unam consonantem habentia fuerint, *a* eam¹² aspirant, ut arena, aruspeus. Excipiuntur: ara, arista; et Graecis: Arion, Aratus¹³.

7. Omnia quae post *or*, *t* mutam habent, *as*ian praepositam cupiunt¹⁴, ut Hortensius, hortor. Designatum est ortus, ἀνατολή¹⁵, discretionis causa propter hortus, ὁ κήπος.

Omnia nomina Graeca post *e* vocalem *c* mutam habentia aspirantur, ut Hector.

Omnia nomina Latina post *i* vocalem *b* mutam habentia, aspiratione praeposita [1724] proferuntur, ut hibernus, Hiberus¹⁶. Designatum est ibi, adverbium.

Omnia quae a verbo habeo¹⁷ derivantur, ea cum aspiratione praeposita scribuntur¹⁸ ut habitus. Similiter et composita: prohibeo¹⁹.

Omnia quae post *er* syllabam *b* mutam sequentem habent, ea cum aspiratione antecedente proferuntur, ut herba.

1) *μ*, et *ν* aut *c* littera P. Male et contra sententiam Grammatici. Recte Gu.: *μ*, aut *ν* aut *c* l. quae dedi. — 2) Graecam v. ex Gu. adieci. — 3) *Inchoata* in duas P. Veram scripturam et lectionem praestitit Gu. — 4) *Fuerint syllabas* P. posterius v. ignorat Gu. — 5) *Scribentur* P. — 6) *Si i littera fuerint* P. — 7) *Vel e vocalis* P. Gu. Scripsi et de coniectura. — 8) Asteriscum posui, ut lacunam significarem, quae in Cod. Gu. integram paene lineam obtinet. Credibile est, scriptum fuisse: ut *Τερόνυμος*, Hieronymus. Et Latina sim. — 9) *Iecur* Gu. Sequitur iterum lacuna, in cuius spacio credibile est Graecum vocabulum τὸ ἱπαρ exhibitum fuisse, cuius restat articulus; quamquam lacuna paulo

longior. Tum si cons. Gu. — 10) Sequuntur in Gu. haec: *habent similiter aspirantur, ut honorius honos*; sed perscripta sunt et infra suo loco recurrunt. — 11) Graecum v. adiectum ex Cod. Gu. — 12) *a eam asp.* P. Gu. Scripsi *a eam asp.* de conl. — 13) *Arator* Gu. Haud dubie Graece scriptum fuit. — 14) *Capiunt* P. Diserte *cupiunt* in Gu. — 15) *Graeca vox e Cod. Gu. adiecta.* Tum sic pergit P.: *h discretionis causa* amittit propter h. Veram lectionem praebuit Gu. in quo etiam ὁ κήπος, quod om. in P. — 16) *hibernus* hyberus Gu. — 17) *A verbo habet* Gu. — 18) *Scribentur* P. — 19) *Similiter et compositum prohibetur* Gu.

S E G M. II.

De Psila²⁰, id est, Inaspiratione.

1 Omnia nomina quae post vocalem *i*, *l* litteram habent, dasian negant, ut Ilium²¹, ilex. Excipiuntur hilarus et Hilerda.

Omnia quae post *or* syllabam *d* mutam habent, ignorant aspirationem, ut ordo. Designatum est hordeum²², τὸ κριθὸν.

Omnia quae post *i*, *a* fuerint²³ habentia, carent aspiratione, ut Ianus. Designatum est hiatus, τὸ χάσμα²⁴.

Omnia similiter post *i* consonantem, *u* vocalem habentia, psilen amaverunt, ut Iuno. Nam hiulcus ab eo quod est²⁵ hiatus, de quo supra dictum est, deducitur.

2. Omnia quae *au* diphthongum²⁶ in prima syllaba habebunt, dasian respuerunt, ut audax. Designatum est haud. Unde haudscio, compositum simplicis²⁷ habebit scripturam; nam aspiratur. Adverbium autem discretionis causa²⁸ dasian habet praepositam, ut ne²⁹ coniunctio fuerit, veluti legimus:

Aut portum tenet³⁰.

Omnia quae in prima syllaba *eu* diphthongon locatam habebunt, carent aspiratione, ut Euandrus. Excipitur interiectio heu et heus compositum³¹.

Omnia quae post *a* vocalem *m* habent, psilen solum in scriptura habere solent, ut amicus. Excipitur hamus, τὸ ἄγκιστρον³², et nomen proprium Hambo³³.

20) *De Psila* Gu. Cetera ut in P., quae reliquimus.

— 21) *Ilium* P. — 22) *Designatum hordo* τὸ κριθὸν, et in margine τὸ κριθὸν. Gu. *Hordeum* praestat P. Graecum voc. emendavi τὸ κριθὸν, quod abest a P. — 23) *Quae ia fuerint* P. — 24) Graecum voc. adieci ex Gu. — 25) *Est* adiectum ex Cod. Gu. — 26) *Diphthongon* P. — 27) *Unde auri composita simplicem* Gu. *Unde hauscio compositum simplicis*, quae retinui, nisi quod *hauscio* (sic) emendandum fuit *haud-*

scio. — 28) *Ad discretionis causam* Gu. Fortasse legendum: *Adv. autem haud discr. causa*. — 29) *Ut nec coni.* Gu. — 30) *Locus est* Virg. Aen. I, 400. — 31) Legendum videtur *et heuheu compositum*. — 32) Graecam interpretationem adieci ex Gu. — 33) Finit libellus in Cod. Gu. hac subscriptione: τελος. Τσοφρος Βαβατουσιος. *Grammatici Focas orthographia finitur per petrum. Gratias Deo. Amen.*

I. INDEX SCRIPTORUM I. VOL. CITATORUM.

EXPLICATIO SIGNORUM.

† Crucis signum locum e scriptore aliquo citatum nondum in Editionibus operum eius reperiri denotat; qui loci maximam partem sunt inediti.

* Asteriscus significat locum esse apud scriptorem, sed a nobis nondum inventum.

? Interrogationis nota significat dubitationem, an revera apud eum scriptorem locus inveniat, ex quo laudetur.

A.

Accius in Deiphobo. Eut. II, 17.
Albinus de metris. Max. Vict.
carm. her. 6.

C.

Caesius Bassus de metris. Max.
Vict. carm. her. 5.
Calvus in Jo. Prob. I, 6, 7. not. 31.
p. 61.
I, 4, 15. not. 3. p. 50.
Cic. de Invent. I, 2. Arus. Mess. v.
Potest. p. 255.
I, 3. Arus. v. Dignus p. 222.
pr. Quinct. 4. (var. lect.) Arus. v.
Ad. p. 213.
6. Arus. v. Quicum. p. 257.
31. (var. lect.) Arus. v. Alienum.
p. 213.
pr. Rosc. Am. 2. Arus. v. Emit.
p. 227.
4. (var. lect.) Arus. v. Imper-
tio. p. 237.
7. Phoc. ars. IV, 4.
8. extr. Arus. v. In illam rem.
p. 241.
14, 39. (var. lect.) Arus. v. Na-
tus. p. 249.
15. Arus. v. Ad. p. 211.
19. Eut. II, 4.
26. Arus. v. Commune. p. 221.
32. Arus. v. In. p. 240. (var.
lect.)
35. Arus. v. Conlocut. p. 221.
50. (var. lect.) Arus. v. Metuens.
p. 247.

Cic. pr. Rosc. Am. 50, 145. Arus. v.
Obsto. p. 250.

52. Arus. v. Dego. 225.

53. (var. lect.) Arus. v. Medicor.
p. 246.

Divin. in Caecil. 2, 4. Arus. v.
Traducor. p. 265.

4. (var. lect.) Prob. II, 4, 2.

5. Arus. v. Adspirat. p. 217.

7. Prob. II, 4, 3.

7, 23. Arus. v. Laboro. p. 244.

8. (var. lect.) Prob. II, 4, 2.

14. (var. l.) Arus. v. Subeo. p. 259.

16. (var. lect.) Prob. II, 4, 4.

in Ferr. I, 1. (var. lect.) Arus. v.
Patior. p. 254.

5. (var. lect.) Prob. II, 4, 2.

8. Arus. v. Ad. p. 211.

12, 35. Arus. v. Pudet. p. 253.

17. Arus. v. Excruciat. p. 228.

18. Arus. v. Discedit. p. 225.

20. (var. lect.) Arus. v. Deporto.
p. 225.

21. Arus. v. Sub. p. 263.

24. (var. lect.) Arus. v. Filius
fam. p. 231.

31. (var. lect.) Arus. v. Deficit.
p. 224.

45. Prob. II, 1, 38.

48. Arus. v. Opus. p. 249.

*) Arus. v. Mille. p. 248.

*) Arus. v. Praesto. p. 253.

II, 1. (var. lect.) Arus. v. Appli-
cat. p. 212.

2. (var. lect.) Arus. v. Suppe-
ditat. p. 261.

2, 6. Arus. v. Ad. p. 211.

Cic. in Ferr. II, 18. (var. lect.) Arus.
v. Utor. p. 265.

30. Eut. II, 7.

34. Arus. v. Adsidet. (var. lect.)
p. 211.

36. (var. lect.) Arus. v. Com-
mune. p. 221.

42. Eut. II, 5.

64. (var. lect.) Arus. v. Aba-
lienat. p. 216.

63, 163. Arus. v. Coniunctus.
p. 221.

77. (var. lect.) Arus. v. Adhibet.
p. 210.

*) Arus. v. Conclusit. p. 221.

III, 16. Arus. v. Defungitur. p. 225.

16, 43. Arus. v. Melior. p. 246.

19. (var. lect.) Arus. v. Amplius.
p. 211.

22, 55. Arus. v. Locatus. p. 245.

32. (var. lect.) Arus. v. Dimidio.
p. 223.

47. Arus. v. Exarat. p. 230.

68. Arus. v. Adrepsit. p. 216.

IV, 3. Arus. v. Reponis. p. 259.

11. (var. lect.) Arus. v. Adit.
p. 213.

12. fin. (var. lect.) Arus. v.
Celat. p. 219.

25, 55. Arus. v. Exerceo. p.
228.

50. Arus. v. Fugitivus. p. 232.

52. (var. lect.) Arus. v. Urbs.
p. 266.

56. (var. lect.) Arus. v. Con-
scius. p. 220.

64. Arus. v. Administrat. p. 217.

Cic. in Ferr. *) Arus. v. Hostis. p. 233.
 V, 1. Arus. v. Accepit. p. 216.
 3. (var. lect.) Arus. v. Accedo. p. 214.
 5. (var. lect.) Arus. v. Alligat. p. 217.
 6. Arus. v. Desperat. p. 225.
 7, 17. (var. lect.) Arus. v. In praesentia. p. 241.
 9. (var. lect.) Arus. v. Aestimo. p. 210.
 11. Arus. v. Fastus. p. 232.
 17. Arus. v. Instar. p. 238.
 22. (var. lect.) Arus. v. Emit. p. 227.
 45. Arus. v. Includunt. p. 240.
 53. Arus. v. Adfixa. p. 213.
 *) Arus. v. Exit. p. 227.
 *) Arus. v. Detraho. p. 224.
pr. leg. Manil. 3. Arus. v. Triumphat. p. 264.
 6. (var. lect.) Arus. v. Fruor. p. 231.
 7. Arus. v. Incumbo (corrupta lect.) p. 235.
 8. extr. (var. lect.) Arus. v. Obtrectans. p. 250.
pr. Cluent. 3. Arus. v. Adgredior. p. 212.
 5. (var. lect.) Arus. v. Mater. p. 248. v. Queror. p. 257. (var. lect.)
 5. extr. Arus. v. Nubit. p. 249.
 9. (var. lect.) Arus. v. Abintegro. p. 214.
 9. (var. lect.) Arus. v. Abest. p. 215.
 13. Arus. v. Accommoda. p. 212. v. Requiesco. p. 258. (var. lect.)
 14. (var. lect.) Arus. v. Aspernor. p. 216. v. Abhorre. p. 212.
 15, 45. (corrupt. lect.) Arus. v. Inducite. p. 235.
 25. Arus. v. Corruptus. p. 219.
 26, 71. Arus. v. Sparge. p. 263.
 36. (var. lect.) Arus. v. Ad. p. 213.
 38. (var. lect.) Arus. v. Par. p. 253.
 61. Arus. v. Maturus. p. 247.

Cic. pr. Cluent. 65. Arus. v. Abundans. p. 209.
 66. (var. lect.) Arus. v. Affluit. p. 216.
 68. (var. lect.) Arus. v. Aspernor. p. 216.
 70, 201. (var. lect.) Arus. v. Oro. p. 249.
 71. Arus. v. Laboro. p. 244.
 94. extr. (var. lect.) Arus. v. Dedo. p. 224.
 *) Arus. v. Diffidit. p. 225.
in Catil. I. 1. Arus. v. Abutor. p. 210.
 2. Arus. v. Indies. p. 242.
 3. Arus. v. Obliviscor. p. 249.
 5. Arus. v. Libera. p. 245.
 6. (var. lect.) Arus. v. Defigit. p. 225. v. Impendet. p. 236.
 9. Arus. v. Praestolor. p. 253.
 11. Arus. v. Emissus. p. 230.
 13. (var. lect.) Arus. v. Inscriptum. p. 237.
 II. 1. (var. lect.) Arus. v. Adflactus. p. 215. v. Motus. p. 248. (var. lect.)
 8. Arus. v. Detraho. p. 224.
 9. Arus. v. Potitur. p. 251.
 11. (var. lect.) Arus. v. Suppe-ditat. p. 261.
 12. (var. lect.) Arus. v. Custos. p. 220.
 III. 2. Arus. v. Inter. p. 238. v. Sentio. p. 263. (var. lect.)
 6. Arus. v. Abdicat. p. 211.
 7. (var. lect.) Arus. v. Obiit. p. 234.
 8. (var. lect.) Arus. v. Inhiant. p. 234.
 9. Arus. v. Avertit. p. 209.
 10. (var. lect.) Arus. v. Memini. p. 245.
 *) Arus. v. In illum. p. 241.
 IV, 6. Prob. II, 1, 40. Phoc. ars. II, 14. Arus. Mess. v. In illum. p. 241.
pr. Mur. 12. Arus. v. Praesto. p. 253. v. It. p. 237. (var. lect.)
 26. (var. lect.) Arus. v. Incumbo. p. 235.
 37. Arus. v. Deiectus. p. 223.

Cic. pr. Flacc. 8. (var. lect.) Arus. v. Mora. p. 247.
 20. (var. lect.) Arus. v. Dimidio. p. 223.
 *) Arus. v. Benivulus. p. 218.
pr. Sull. 18, 52. extr. *me in meo lecto.* Prob. II, 1, 53. Cfr. Cic. in Catil. I. §. 9.
 30. (var. lect.) Arus. v. Avius. p. 217.
pr. Planc. (pr. Syll.) 5. Arus. v. Sitiens. p. 263.
 7. (var. lect.) Arus. v. Incumbo. p. 235.
 19, 47. (pr. Syll.) Arus. v. San-cio. p. 263.
 20. (var. lect.) Arus. v. Con-versus. p. 221.
 33. Arus. v. Cultorem. p. 220.
 34, 83. (var. lect. - pr. Syll.) Arus. v. Sentio. p. 263.
pr. Sext. 13. Arus. v. Expellit. p. 227.
 18. Arus. v. Praefectus. p. 252.
 45, 97. Arus. v. Gerens. p. 232.
 68. Arus. v. Pluris. p. 252.
pr. Scaur. Arus. v. Adit. p. 213. (var. lect.)
 4. (p. 1132. Nobb.) Arus. v. In. p. 243. v. Studeo. p. 260.
 36. Arus. v. Detraho. p. 224.
 45. Arus. v. Per. p. 256. v. Inops. p. 236.
 49. Arus. v. Recordor. p. 258.
pr. Coel. (var. lect.) 5, 12. Arus. v. Studeo. p. 260.
 13. Arus. v. Filiusfamil. p. 231.
 20. (pr. Cornel.) Arus. v. Obliviscor. p. 249.
 24. Arus. v. Indies. p. 242.
 29. Arus. v. Quadrat. p. 257.
in Pison. 1, 1. Arus. v. Queror. p. 257.
 3. Arus. v. Propter. p. 255.
 5. (var. lect.) Arus. v. Pro. p. 255.
 6. (var. lect.) Arus. v. Memini. p. 245.
 7. Arus. v. Geminum. p. 233. v. Inter. p. 238.
 10. Arus. v. Consulo. p. 219.

Cic. in Pison. 11. Arus. v. Donata. p. 222. v. Habet. p. 233.
 14. Arus. v. Evenit. p. 228.
 15. Arus. v. Orbus. p. 250. v. Praeter. p. 253.
 16. Arus. v. Confert. p. 221.
 18. Eut. I, 3, 3.
 21. extr. Arus. v. Poenas. p. 255.
 23. (var. lect.) Arus. v. Ingressus. p. 239.
 29. Arus. v. Incido. p. 242.
 41. (var. lect.) Arus. v. Despectus. p. 221. v. Adulat. p. 216.
 *) Arus. v. Conlocat. p. 221.
 Fragm. orat. Arus. v. Optavit. p. 250.
pr. Lig. 2. Arus. v. Egredior. p. 227.
 4. Arus. v. Ago. (var. lect.) p. 212.
 5. (pr. Deiot.) Arus. v. Exuit. p. 229. v. Mora. p. 247. (var. lect.) v. Futurum. p. 231.
pr. Deiot. 1. Arus. v. Elicit. p. 228.
 2. Arus. v. Adquiesco. p. 216. v. Nixus. p. 248.
 4. Arus. v. Congero. p. 220.
 6. (var. lect.) Arus. v. Devertit. p. 225.
 10. Arus. v. Convenit. p. 221.
 11. Arus. v. Abduco. p. 213. v. Evocat. p. 230.
 13. Arus. v. Tenus. p. 263.
 15. (var. lect.) Prob. II, 1, 50.
Philipp. I, 2. Arus. v. Absente. p. 213. v. Kave. p. 243.
 8. Arus. v. Plus. p. 253. Recens. p. 258.
 7. Arus. v. Ad. p. 213. v. Incidi. p. 242.
 8. (II, 8. var. lect.) Arus. v. Praefinitur. p. 252.
 9. (var. lect.) Arus. v. Dam-natus. p. 226. v. Interdicitur. p. 237.
 10, 25. Arus. v. Vacuus. p. 265.
 26. Arus. v. Incido. p. 242.
 II, 2. (var. lect.) Arus. v. Trado. p. 264.

Cic. Philipp. II, 5. (var. lect.) Arus. v. Manet. p. 246.
 7. (var. lect.) Arus. v. Audet. p. 217.
 8. Arus. v. Decet. p. 223.
 12. Arus. v. Halat. p. 233. v. Edormit. p. 229.
 23. Arus. v. In illum. p. 241. v. Ludo. p. 244.
 25. Arus. v. Gerens. p. 232. v. Inter. p. 237.
 34. (var. lect.) Arus. v. De die. p. 226.
 *) Arus. v. Kave. p. 243.
 III, 1. (var. lect.) Arus. v. Bellum. p. 217.
 IV, 5. Arus. v. Incumbo. p. 235.
 V, 4. Arus. v. Congero. p. 220.
 11. (var. lect.) Arus. v. Avertit. p. 209.
 IX, 1. Arus. v. Anteeo. p. 213.
 XI, 2. (var. lect.) Arus. v. Adfixa. p. 213.
 XII, 7. (var. lect.) Arus. v. Compertus. p. 220.
 XIII, 11. (var. lect.) Arus. v. Deposuit. p. 224.
 (?)*) XVI. Arus. v. Reflexit. p. 225. v. Disceptata. p. 225.
pr. Milon. 19. (var. lect.) Arus. v. Subsedit. p. 263.
 20. Arus. v. Devertit. p. 225.
 21. Arus. v. Haesit. p. 233.
 22. (var. lect.) Arus. v. Proximus. p. 252.
 36, 99. (var. lect.) Arus. v. Offendi. p. 251.
pr. Marcell. 3. (var. lect.) Arus. v. Temperare. p. 264.
pr. Dom. 5. Arus. v. Sub. p. 261.
 23. (var. lect.) Arus. v. Adhibet. p. 210.
 41, 107. (var. lect.) Arus. v. Immigrat. p. 239.
 62, 133. (var. lect.) Arus. v. Praeco. p. 257.
 134. Arus. v. Imposuit. p. 239.
 *) Arus. v. Dolet. p. 222.
pr. Cornel. I. Arus. v. Adsum. p. 213. (var. lect.) v. Abest. p. 215. (var. lect.) v. Contendo. p. 213. v. Concedo. p. 220.

Cic. pr. Cornel. I. Arus. v. Detraho. p. 224. v. Denuo. p. 226. v. Exprior. p. 226. v. Expedio. p. 228.
 † I. Arus. v. Expellit. p. 227. v. Offendi. p. 251.
 II. Arus. v. Abundans. p. 209. v. Adjudico. p. 216. v. Dedo. p. 224. v. Diligens. p. 226. v. Duntaxat. p. 226. v. Expellit. p. 227.
 (?) pr. Cornel. Arus. v. Adsum. p. 218.
pr. C. Oppio. (IV, 4. p. 1124. Nobbe.) Arus. v. Queror. p. 257.
pr. L. Othone. Arus. v. Dedo. p. 223.
Tuscul. I, 26. Arus. v. Bibit e coq. Guelf. vid. p. 217. not. 36.
 II, 10. Arus. v. Adulans. p. 216.
 V, 35, 101. (?) Arus. v. Incido. p. 242.
de Rep. I, 2, 2. (var. lect.) Arus. v. Reapse. p. 259.
 2, 3. Arus. v. Expers. p. 227.
 3. Arus. v. Abstinet. p. 216.
 12, 18. Arus. v. Exit. p. 227.
 13. (var. lect.) Arus. v. Delectat. p. 224.
 43, 67. Arus. v. Decedo. p. 224.
 44, 68. Arus. v. Gratificor. p. 232.
 *) Arus. v. Accommoda. p. 212. v. Avocat. p. 216.
 II, 3. Arus. v. Admovit. p. 213.
 *) Arus. v. Adnare. p. 212. (var. lect.) v. Deporto. p. 225.
 III. *) Arus. v. In noctem. p. 239.
 (?) Arus. v. Incido. p. 242.
 Fragm. de Rep. Arus. v. Dolet. p. 222.
in Hortens. Arus. v. Bellum. p. 217.
 int. 3. ed. Nobb. Arus. v. Gratum. p. 232.
 p. 1170. N. Arus. v. Delectat. p. 224.
Ep. ad Auxium I. Arus. v. Adit. p. 212. v. Adiuta. p. 213. (var. lect.)
Arat. 18. Phoc. ars IX, 2.
 27. (var. lect.) Prob. I, 4, 7.
 † Arat. Prob. I, 4, 7.
Cic. formula esse videatur Prob. II, 4, 5.

- *) Cic. (Orell. Vol. IV. P. II. p. 444. III.) Arus. v. Detrecto. p. 226.
 *) Cic. Prob. II, 4, 3.
 *) Cic. Prob. II, 4, 2.
 *) Cic. (Orell. Vol. IV. P. II. p. 579.) Prob. II, 8, 6.
 † Cic. Prob. I, 9, 8. II, 1, 40. 51. 54. 3, 5. Arus. v. Ludi. p. 245. v. Quae. p. 257. v. Adsidet. p. 211.
Cornelius Epicadius de metris. Max. Vict. carm. her. 5.

D.

- Donatus* (II, 12, 3. extr.?) Max. Vict. ars. p. 20.

E.

- Ennius* Donat. I, 3, 1. III, 2, 3. bis. 4, 2. 5, 2. ter. 6, 2. Prob. I, 2, 3. 5, 1. 18, 7. Max. Vict. rat. metr. I, 1.

F.

- Furius Bibaculus* Prob. II, 1, 52.

H.

- Historici incerti*. Max. Vict. ars. 8. Asp. V, 7.
Horat. Od. I, 2, 7. Eut. I, 1, 2. 4, 1. Prob. II, 1, 27. Phoc. ars. II, 8.
 4. Eut. II, 2.
 5, 14. Eut. II, 2.
 6, 1. Prob. I, 8, 1.
 7. extr. Prob. I, 9, 2.
 12, 20. Prob. I, 4, 13.
 14, 17. Prob. I, 9, 8.
 26, 14. Prob. II, 1, 52.
 30, 2. Prob. I, 4, 21.
 34, 3. Eut. II, 13.
 36, 13. 17. 18. Prob. II, 1, 45.
 II, 3, 18. Eut. II, 16.
 19, 29. Prob. II, 1, 61.
 III, 27, 25. Eut. II, 15.
 IV, 4, 34. Eut. II, 18.
Epod. II, 9. Eut. II, 15.
 VI, 10. Eut. I, 3, 3.
 IX, 22. Prob. II, 1, 40.
 XII, 11. Eut. II, 1.
 XVII, 17. (var. lect.) Prob. II, 1, 16.

- Horat. Sat.* I, 2, 34. Eut. II, 8.
 45. Eut. I, 1, 6.
 3, 66. Eut. II, 12.
 5, 24. Eut. II, 15.
 6, 69. Prob. II, 1, 51.
 124. Eut. II, 16.
 8, 46. Eut. II, 4.
 9, 76. Eut. II, 15.
 10, 71. (var. lect.) Eut. II, 1, 2.
 II, 2, 11. (var. lect.) Eut. II, 3.
 7, 35. Eut. II, 13.
Epist. I, 12, 9. (var. lect.) Eut. I, 3, 3.
 18, 40. (var. lect.) Eut. II, 7.
 II, 1, 33. (var. lect.) Eut. II, 8.
 126. (var. lect.) Eut. II, 13.
 2, 159. Eut. II, 11.
Art. Poet. 139. (var. lect.) Prob. II, 1, 46.
 350. Prob. I, 8, 1.
 377. Prob. I, 4, 4.
 *) *Horat. Probus* II, 1, 47.

I.

- Incerti poetae*. Donat. III, 2, 3.
 3, 2. 4, 2. 6, 2. Max. Vict. ars VII. carm. her. 6. bis
Incerti historici. Donat. III, 3, 2. Asp. V, 7. Max. Vict. ars. 8.
Incertorum oratorum loci. Prob. II, 4, 5. 6. 8.
Juven. Sat. I, 131. (var. lect.) Eut. II, 8.
 143. Phoc. ars. IV, 4.
 II, 152. (var. lect.) Eut. II, 16.
 III, 226. Phoc. ars. IV, 4.
 V, 127. (var. lect.) Eut. II, 10.
 X, 317. Phoc. ars. II, 5.
 XIV, 6. (var. lect.) Eut. II, 5.

L.

- Lucan. Phars.* I, 6. Prob. I, 4, 13.
 15. Prob. I, 4, 10.
 19. Prob. II, 1, 50.
 72. Prob. II, 1, 21.
 206. Prob. I, 4, 19. II, 1, 16. (bis)
 305. (var. lect.) Prob. I, 4, 8.
 484. Prob. I, 8, 5.
 537. Prob. I, 17, 7.
 604. (var. lect.) Prob. I, 4, 10.

- Lucan. Phars.* II, 4. Eut. II, 2.
 79. (var. lect.) Prob. I, 17, 6.
 115. Prob. II, 1, 33.
 116. Phoc. ars V, 2.
 143. (var. lect.) Prob. I, 9, 4.
 263. Prob. I, 4, 16.
 285. Prob. I, 2, 1.
 338. Max. Vict. rat. metr. III, 2.
 529. (var. lect.) Prob. I, 17, 7.
 582. (var. lect.) Prob. I, 17, 7.
 715. Prob. I, 4, 20.
 III, 61. Phoc. ars VIII, 6.
 215. (var. lect.) Prob. II, 1, 41.
 277. (var. lect.) Prob. I, 4, 20.
 352. Prob. I, 4, 14.
 469. (var. lect.) Phoc. ars IV, 9.
 IV, 368. (var. lect.) Eut. II, 15.
 V, 31. Prob. I, 7, 4.
 228. Prob. I, 9, 7.
 274. Prob. I, 9, 9.
 520. Prob. II, 1, 45.
 VI, 324. (var. lect.) Eut. II, 7.
 898. Phoc. ars IV, 5.
 460. Phoc. ars III, 5.
 584. (var. lect.) Eut. II, 3.
 623. Eut. I, 4, 1.
 VII, 158. Eut. II, 12.
 VIII, 837. Phoc. ars. II, 5.
 IX, 558. (var. lect.) Eut. II, 13.
 624. Phoc. ars. III, 2.
 720. Phoc. ars. II, 19.
 *) Phoc. IX, 4. Prob. II, 1, 45.
Lactantius de metris. Max. Vict. carm. her. 5.
Lucilius. Prob. I, 7, 7. Max. Vict. rat. metr. I, 1.
Lucret. I. 83. Prob. I, 18, 3.
 187. Prob. I, 18, 7. Max. Vict. rat. metr. I, 1. (var. lect.)
 837. 860. Prob. II, 1, 20.
 II, 25. Max. Vict. rat. metr. IV.
 59. Max. Vict. rat. metr. V, 2. (bis)
 265. Max. Vict. ars. 22.
 587. Prob. II, 1, 40.
 III, 266. Prob. II, 1, 40.
 387. (?) Prob. II, 1, 22.
 643. Max. Vict. ars. 22.
 VI, 6. Prob. I, 12, 2.
 598. Eut. II, 15.

M.

- Martial. Epigr.* I, 66. Prob. II, 1, 41.
 XI, 19, 10. Prob. II, 1, 46.
 XII, 59. cfr. VII, 94. XI, 97. Prob. II, 3, 6.

O.

- Oratorum fragmenta.* Prob. II, 4, 5. 6. 8.
Ovid. Metam. I, 304. Eut. II, 10.
 III, 55. Eut. II, 15.
 79. Prob. I, 18, 13.
 195. Eut. I, 3, 3.
 234. Eut. II, 11.
 IX, 714. 796. Prob. II, 1, 54.
 XI, 405. Eut. II, 2.
 XIII, 106. (var. lect.) Eut. II, 15.
 XV, 596. (var. lect.) Eut. II, 2.
Art. Am. I, 249. Eut. II, 5.
 II, 653. Eut. II, 5.
Fast. IV, 151. (var. lect.) Eut. II, 12.
 V, 309. Eut. II, 10.
Heroid. XV, 18. Prob. II, 1, 54.
Ib. 11. (var. lect.) Eut. II, 7.
 503. Eut. II, 15.

P.

- Persius Sat.* I, 34. Eut. II, 12.
 58. Eut. II, 14.
 87. Prob. II, 3, 5. 7.
 101. 105. Prob. II, 1, 47.
 III, 9. (var. lect.) Eut. II, 4.
 19. Eut. II, 10.
 V, 55. Prob. II, 1, 34.
 VI, 70. Phoc. II, 22.
 † *Fragm.* Prob. II, 3, 6.
Postae incerti. Prob. I, 4, 6. 7, 3.
 Max. Vict. ars. VII. carm. her. 6. bis.
Plaut. Amph. prol. 107. Prob. II, 1, 15.
 *) Prob. II, 1, 40.
Aulul. prol. 2. Prob. II, 1, 32.
Mercat. V, 4, 4. Phoc. ars. IX, 2.

- Plaut. Mil. Gl.* I, 1, 35. (var. lect.)
 Max. Vict. ars. 20.
Curc. II, 3, 40. Prob. II, 1, 16.
Trucul. II, 2, 4. Prob. II, 3, 9.
 III, 2, 23. Prob. I, 18, 5.
Pers. III, 3, 16. Prob. II, 1, 22.
Capt. II, 2, 107. Donat. III, 2, 3. (var. lect.)
Pseudol. I, 3, 84. Prob. II, 1, 16.
 III, 2, 28. Prob. II, 1, 17. 49.
Rud. III, 2, 19. Prob. II, 1, 28.
Bacch. (?) Prob. II, 1, 16.
Vidul. Prob. II, 1, 34.
 *) *Plaut. Donat.* III, 2, 6. Prob. II, 1, 16. 3, 9.

S.

- Sallust. Cat.* 1. Arus. v. Obediens. p. 250. v. Studeo. p. 260.
 2. Arus. v. Intentus. p. 243.
 3. prooem. Prob. II, 1, 45.
 4. Arus. v. Liber. p. 244.
 5. Arus. v. Ardet. p. 209.
 6. Arus. v. Consulo. p. 219.
 7. Arus. v. Liberalis. p. 245.
 8. Arus. v. In. p. 240.
 10. Arus. v. Aestimo. p. 210.
 11. Arus. v. Insolens. p. 241.
 v. Propius. p. 254.
 13. (var. lect.) Arus. v. Abutor. p. 210.
 14. Arus. v. Similis. p. 259.
 15. extr. Prob. II, 1, 32. 45.
 16. Prob. II, 1, 51.
 20. Arus. v. In rem. p. 241.
 21. Arus. v. Admonet. p. 215.
 24, 3. Arus. v. Tolero. p. 264.
 25. (var. lect.) Eut. II, 8. Arus. v. Doctus. p. 223.
 26. (var. lect.) Arus. v. Fortunatus. p. 230.
 31. Arus. v. Diffidit. p. 225.
 33. Arus. v. Expers. p. 227.
 36. Arus. v. Praeter. p. 253.
 37. Arus. v. Post. p. 251. v. Praestans. p. 252.
 41. Arus. v. Dolet. p. 222.
 45. Arus. v. Doctus. p. 223.
 47. Arus. v. Abdicat. p. 211.

- Sallust. Cat.* 51. Arus. v. Animad-verti. p. 215. Consulo. p. 219.
 Moderator. p. 248. Vacuus. p. 265. v. Laetus. p. 244.
 52. Arus. v. Kave. p. 243. Humi. p. 234. Metuens. p. 247.
 57. Arus. v. Praesidet. p. 252. Contendo. p. 218.
 59. (var. lect.) Arus. v. Certo. p. 218. Aeger. p. 212. Amplius. p. 211.
Jug. 1. in Prob. I, 9, 10.
 3. (var. lect.) Arus. v. Grati-ficor. p. 232.
 4. Arus. v. Taedet. p. 265.
 6. Arus. v. Certo. p. 218. Pol-lens. p. 256.
 7. Arus. v. Imperator. p. 237.
 11. Arus. v. Adsidet. p. 211.
 13. Prob. I, 9, 8.
 14. Arus. v. Par. p. 253. Prob. I, 13, 2.
 18. Arus. v. Propius. p. 254. Proximus. p. 252.
 19. Arus. v. Proximus. p. 252.
 20. (var. lect.) Arus. v. Ferax. p. 230. Opportunus. p. 250. Fretus. p. 231.
 25. Arus. v. Potitur. p. 251.
 26. Arus. v. Paciscor. p. 251.
 27. Arus. v. Condoneo. p. 219.
 30. Arus. v. Inter. p. 237. Im-pedit. p. 241.
 31. Arus. v. Imperator. p. 237. Obediens. p. 250. Corru-ptus. p. 219.
 35. Arus. v. Artifex. p. 215.
 36. Arus. v. Ludificor. p. 245.
 37. Arus. v. Propter. p. 255.
 39. Arus. v. Insolens. p. 241.
 40. Arus. v. Metuens. p. 247.
 41. (var. lect.) Arus. v. Bellum. p. 217. Potitur. p. 251. Quoad. p. 257.
 43. (var. lect.) Arus. v. Adver-sus. p. 211.
 44. Arus. v. Indies. p. 242. Humi. p. 234. (var. lect.)
 48. Arus. v. Praefectus p. 252. Abest. p. 215.
 49. extr. Arus. v. Multa. p. 246. Melior. p. 246.

Sallust. Jug. 50. Prob. II, 1, 40.
Arus. v. Digredior. p. 243. (var. lect.)

52. Arus. v. Certo. p. 218.
57. (var. lect.) Arus. v. In. p. 240. Opulentus. p. 250. Suadet. p. 260.

61. Arus. v. Deficit. p. 224.
63. Max. Vict. ars. 22.
72. Arus. v. Pavescio. p. 256.
73. (var. lect.) Arus. v. Posthabeo. p. 255.

75. fin. Arus. v. Nihilum. p. 249.
79. Arus. v. Imperator. p. 237. Nudus. p. 249.

82. Arus. v. Edo. p. 229.
85. Arus. v. Consuevit. p. 219.
86. (var. lect.) Arus. v. Abnuo. p. 210.

90. (var. lect.) Arus. v. Vacuus. p. 265.

97. Arus. v. Escendo. p. 229.
101. (var. lect.) Arus. v. Ad. p. 211.

104. (var. lect.) Arus. v. Gratiae. p. 233.

*) Arus. v. Egregius. p. 228.

Hist. I. (4.) Arus. v. Citius. p. 221. Motus. p. 248.

(8.) Arus. v. Insido. p. 236. Poenas. p. 255.

(9. var. lect.) Arus. v. Concedo. p. 220.

(15. var. lect.) Arus. v. Relegat. p. 258.

(16. var. lect.) Arus. v. Invito. p. 241. Inops. p. 236.

(19.) Arus. v. Indignus. p. 236.
(22.) Arus. v. Commoritur. p. 220.

(25.) Arus. v. Prudens. p. 256.
(29.) Arus. v. Egredior. p. 227.

(31.) Arus. v. Cogo. p. 218.
(40.) Arus. v. Doctus. p. 223.

(43. var. lect.) Arus. v. Circumdat. p. 219.

(51.) Arus. v. Decet. p. 223.
(53.) Arus. v. Maturus. p. 247.

(54. var. lect.) Arus. v. Gnaeus. p. 233.

(63.) Arus. v. Quietus. p. 257.

GRAMMAT. LAT. I.

Sallust. Hist. I. (64. var. lect.) Arus. v. Peritus. p. 252.

(79.) Arus. v. In ore. p. 243.

*) Arus. v. Abnuo. p. 210. In tempus. p. 241.

†) *Hist. I. Eut. II, 14.* Arus. v. Egregius. p. 227. Festino. p. 231. Insido. p. 236. Infelix. p. 239. In noctem. p. 239. In illam rem. p. 240. 241. Insolens. p. 241. Paciscor. p. 251. Praefectus. p. 252. Privus. p. 256. Repetitur. p. 259. Successit. p. 260. Sub. p. 261. Vacuus. p. 265.

*Hist. *)* Arus. v. Queror. p. 257. v. Propinquant. p. 254. Prob. II, 1, 46. 50.

II, (7.) Arus. v. Suetus. p. 262. (8. var. lect.) Arus. v. Instruitur. p. 237.

(10.) Arus. v. Integer. p. 236. (11. var. lect.) Arus. v. Nimius. p. 249.

(19.) Arus. v. Desisto. p. 224. (24.) Arus. v. Laetus. p. 244.

(25. var. lect.) Arus. v. Promptus. p. 256.

(32.) Arus. v. Inferior. p. 242. (33.) Arus. v. Praeminet. p. 256.

(48.) Arus. v. Imposuit. p. 239. (49. var. lect.) Arus. v. Transmittit. p. 265.

II. *) Prob. II, 1, 15. Arus. v. Atrox. p. 215. v. Afflictus. ibid. (var. lect.) v. Extorris. p. 229. (var. lect.) v. Insolens. p. 241. v. Medio. p. 247. v. Sciens. p. 262.

† II. *Eut. II, 14.* Arus. v. Incessit. p. 242. In manus. p. 243. Ludi. p. 245. Praesidet. p. 252. Successit. p. 260. Suetus. p. 262. Transductus. p. 265.

III, (15. var. lect.) Arus. v. Successit. p. 260.

(19.) Arus. v. Pertinens. p. 256. (22.) Arus. v. Hortor. p. 234.

In tempus. p. 241. Pertaesum. p. 253.

(23.) Arus. v. Egredior. p. 227.

(24.) Arus. v. Firmatus. p. 232.

Sallust. Hist. III. (25. var. lect.) Arus. v. Incumbo. p. 235.

(28.) Arus. v. Ingens. p. 236.

(29.) Arus. v. Insisto. p. 237.

(33.) Arus. v. Dubius. p. 225.

(38.) Arus. v. Fine. p. 231.

(39.) Arus. v. Genitus. p. 232.

(42.) Arus. v. Kaptus. p. 243.

(57.) Arus. v. Nomen. p. 248.

III. *) Prob. II, 1, 34. *Eut. II, 16.* orat. Licin. ad pleb. Arus. v. Kave. p. 243.

III. *) Arus. v. Adflictus. p. 215. v. Ago. p. 212. (var. lect.)

† *Hist. III.* Arus. v. Idoneum. p. 242. Incertus. p. 242. Inter. p. 237. Kave. p. 243. Praesidet. p. 252.

Hist. IV. (6.) Arus. v. Exorsus. p. 229.

(7.) Arus. v. Nimius. p. 249.

(15.) Arus. v. Par. p. 253.

(16.) Arus. v. In. p. 238.

(19.) Arus. v. Cultorem. p. 220.

(25.) Arus. v. Digredior. p. 223.

(26.) Arus. v. Exterritus. p. 228.

(35. var. lect.) Arus. v. Emergit. p. 229.

(36.) Arus. v. Propinquant. p. 254.

(38. var. lect.) Arus. v. Patet. p. 253.

(36.) Arus. v. Introitum. p. 243.

*) *Hist. IV.* Incert. Prob. II, 1, 52. Arus. v. Avidus. p. 210. Aeger. p. 212. Altum. p. 215. Anxius. p. 216. Frater. p. 231. Sub. p. 261.

Epist. Mithrid. ad Arsac. v. In praes. p. 242.

† *Hist. IV.* Arus. v. Inquies. p. 242. Incuriosum. p. 242. In praesentia. p. 242. Minister. p. 248. Obtrectans. p. 250. Paciscor. p. 251. Proximus. p. 252. Parte. p. 253. Praeluceo. p. 256. Sapor. p. 262. Subgredior. p. 263.

Z z

Sallust. *) *Hist.* V. Arus. v. Ad-
surgo. p. 214. (var. lect.) Aver-
sor. p. 216. Evenit. p. 228.

+ *Hist.* V. Arus. v. Inailire. p. 243. v.
Kausatus. p. 244.

Sallust. *) *Donat.* II, 3, 2. Prob. I,
13, 2.

II, 1, 1. (*Hist.* II vid. Prob. II, 1,
15.) II, 1, 16. 23. 40. bis. 41.

44. bis. 51. 55. Arus. v. Sciens.
p. 262. Phoc. ara. II, 1. IX, 2.

Senec. Troad. (*Hecuba*) 364.
Prob. I, 4, 10.

1056. (*Hecuba*) Prob. I, 9, 3.

Stat. Theb. I, 17. 48. 49. Prob. II,
1, 49.

245. (var. lect.) Eut. II, 14.

268. (var. lect.) Eut. II, 5.

II, 389. Eut. II, 15.

III, 151. Eut. I, 4, 1.

241. Prob. II, 1, 45.

301. Eut. II, 14.

424. Eut. II, 9.

532. Eut. I, 4, 1.

IV, 201. Eut. II, 13.

VII, 130. Eut. II, 10.

IX, 901. Eut. II, 9.

XI, 361. (var. lect.) Eut. II, 14.

389. (var. lect.) Eut. II, 14.

Achill. I, 131. (var. lect.) Eut. I, 4, 1.

II, 224. Eut. II, 7.

342. Eut. II, 15.

+ *Symmachus* ad Theodos. Im-
per. Arus. Mess. e cod. Guelf.

Vid. not. 34. p. 217. et not. 9. p.
244.

T.

Terent. Andr. pro. 1. Arus. v. Ap-
pult. p. 210.

5. Arus. v. Abutor. p. 210.

13. Arus. v. Utor. p. 265.

I, 1, 15. Arus. v. Gratum. p. 232.
v. Adversus. p. 211. (var.
lect.)

79. (var. lect.) Arus. v. Me-
tuens. p. 247.

89. Max. Vict. ara. 25.

102. (var. lect.) Arus. v. Im-
posuit. p. 239.

2, 28. Arus. v. Dedo. p. 223.

Terent. Andr. I, 3, 13. *Donat.*
III, 5, 2.

5, 58. Arus. v. In. p. 238.

II, 1, 3. Arus. v. Ad. p. 211.

22. Arus. v. Postremum. p.
256.

2, 3. (var. lect.) Prob. II, 1, 46.

15. Arus. v. Libero. p. 245.

31. Prob. II, 1, 44.

5, 12. Arus. v. Excidit. p. 230.

III, 3, 1. Prob. II, 1, 46.

14. Arus. v. In rem. p. 241.

30. (var. lect.) Arus. v. Emer-
git. p. 229.

V, 1, 15. (var. lect.) Arus. v. Adit.
p. 212. v. Expostulo. p.
229.

24. Eut. II, 15.

2, 11. Arus. v. Adiuro. p. 210.

4, 22. Eut. II, 2.

5, 1. Arus. v. Opus. p. 249.

3. (var. lect.) Prob. II, 1, 34.

13. (var. lect.) Prob. I, 18, 2.

18. (var. lect.) Arus. v. In-
ludo. p. 235.

44. (var. lect.) Arus. v. Per
tempus. p. 256.

6, 1. Arus. v. Habito. p. 233.

V, 1, 3. (var. lect.) Arus. v. In-
ludo. p. 236.

12. Arus. v. Medicor. p. 246.

3, 19. Arus. v. Indiget. p. 238.

28. (var. lect.) Eut. II, 7.

4, 9. (var. lect.) Eut. II, 15.

30. *Donat.* III, 3, 2.

5, 5. Arus. v. Intercedit. p. 243.

8. (var. lect.) Arus. v. Gau-
det. p. 232.

Eun. pro. 3. Arus. v. Profititor.
p. 256.

17. Arus. v. Condeno. p. 219.

I, 1, 14. Arus. v. In. p. 243.

51. (var. lect.) Arus. v. Avi-
dus. p. 210.

2, 22. Arus. v. Accepit. p. 216.

25. Arus. v. Plenus. p. 251.

53. (var. lect.) Arus. v. Scit.
p. 262.

110. Arus. v. In. p. 238.

8, 30. (var. lect.) Arus. v. Prae-
sto. p. 253.

Terent. Eun. II, 1, 13. Arus. v.
Satagit. p. 262.

2, 1. Arus. v. Praestana. p. 252.

10. Arus. v. Ortus. p. 251.

26. (var. lect.) Prob. II, 1, 49.
Eut. I, 1, 5.

31. Arus. v. Disco. p. 225.

39. (var. lect.) Arus. v. Imper-
tio. p. 237.

43. Arus. v. Falsus. p. 232.

48. Prob. II, 3, 4.

3, 3. (var. lect.) Arus. v. In-
sisto. p. 237.

6. (var. lect.) Arus. v. Tae-
det. p. 265.

23. Prob. II, 1, 45.

54. Arus. v. Insulto. p. 242.

III, 1, 3. Arus. v. Triumphat. p.
264.

24. Arus. v. Adludit. p. 216.

25. (var. lect.) Arus. v. Im-
perator. p. 237.

2, 4. *Donat.* V, 5, 16.
9. (var. lect.) Arus. v. Prae-
ut. p. 256.

3, 14. (var. lect.) Arus. v. Avul-
sum. p. 212.

31. Eut. II, 3.

5, 37. Prob. II, 1, 25.

38. Arus. v. Ludo. p. 244.

51. Arus. v. Proruit. p. 256.

IV, 3, 7. Arus. v. Absenta. p. 213.
4, 56. (var. lect.) Arus. v. Evol-
ve. p. 229.

5, 6. *Donat.* III, 6, 2.
12. (var. lect.) Arus. v. An-
teverto. p. 216.

7, 10. Arus. v. Quae. p. 257.

19. (var. lect.) Arus. v. Ex-
perior. p. 226.

45. (var. lect.) Prob. II, 1,
46. Arus. v. Memini. p.
245.

V, 2, 6. Arus. v. In. p. 238.

16. (var. lect.) Arus. v. Cri-
minor. p. 220.

44. (var. lect.) Arus. v. Kave.
p. 243.

4, 20. (var. lect.) Arus. v. In-
ludo. p. 236.

5, 3. Eut. I, 1, 5.

6. Arus. v. In. p. 238.

- Terent. Eun.* V, 6, 5. Arus. v. Praestolor. p. 253.
 19. (var. lect.) Arus. v. Indica. p. 242.
 8, 6. (var. lect.) Arus. v. Sponsa. p. 262.
- Heaut.* prol. 13. Arus. v. Potest. p. 255.
 41. Arus. v. Inducite. p. 235.
 I, 1, 50. Max. Vict. ars. 25.
 60. Arus. v. Bellum. p. 217.
 81. (var. lect.) Arus. v. Utor. p. 265.
 89. Prob. II, 1, 40.
 II, 1, 2. (var. lect.) Arus. v. Studeo. p. 260.
 3, 9. Arus. v. Decidi. p. 226.
 30. Arus. v. Obiit. p. 250.
 46. (var. lect.) Prob. II, 1, 47.
 60. (var. lect.) Arus. v. Adfectat. p. 214.
 64. (var. lect.) Arus. v. Desine. p. 222.
 77. (var. lect.) Arus. v. Quae. p. 257.
 4, 9. Arus. v. Kareo. p. 243.
 III, 1, 28. (var. lect.) Arus. v. Consulo. p. 219.
 51. Prob. II, 3, 5.
 91. Arus. v. Congruunt. p. 221.
 2, 14. Arus. v. Deperit. p. 226.
 3, 40. (var. lect.) Arus. v. Minister. p. 248.
 101. Arus. v. Dormit. p. 222.
 IV, 2, 6. (var. lect.) Arus. v. Desubito. p. 226.
 4, 5. (var. lect.) Arus. v. Pendet. p. 254.
 8. Eut. II, 4.
 7, 1. Phoc. ars. IX, 2.
 8, 83. Arus. v. Scit. p. 262.
 V, 1, 57. (var. lect.) Arus. v. Supeditat. p. 261.
 2, 43. (var. lect.) Max. Vict. ars. 20.
- Adelph.* I, 1, 27. Arus. v. Klam. p. 244.
 38. Prob. II, 1, 52. Arus. v. Indulget. p. 234.
 2, 5. Arus. v. Plus. p. 253.
 37. Eut. II, 10.
- Terent. Adelph.* I, 2, 74. (var. lect.) Arus. v. Abintegro. p. 214.
 II, 2, 12. (var. lect.) Eut. II, 3.
 3, 9. Arus. v. Posthabeo. p. 255.
 4, 5. Arus. v. In. p. 238.
 21. (var. lect.) Prob. II, 1, 53.
 III, 2, 12. Arus. v. Compos. p. 220.
 18. Arus. v. Statuo. p. 263.
 22. Arus. v. Impertio. p. 237.
 47. (var. lect.) Arus. v. Potis. p. 255.
 4, 18. (var. lect.) Arus. v. Functus. p. 231.
 45. (var. lect.) Arus. v. Decet. p. 223.
 5, 2. (var. lect.) Arus. v. Ad. p. 211.
 IV, 1, 1. Arus. v. Ad. p. 211.
 17. Arus. v. Kalleo. p. 244.
 18. (var. lect.) Prob. I, 7, 7.
 2, 24. (var. lect.) Arus. v. Gereus. p. 232.
 3, 12. (var. lect.) Arus. v. Functus. p. 231.
 4, 1. Arus. v. Discrucior. p. 225.
 5. Arus. v. Expedio. p. 228.
 5, 2. (var. lect.) Prob. II, 3, 6.
 32. Arus. v. Consuevit. p. 219.
 78. (var. lect.) Arus. v. Mora. p. 247.
 7, 38. V, 3, 56. Prob. II, 1, 32.
 42. Prob. II, 1, 55.
 86. Arus. v. Pudet. p. 253.
 V, 1, 3. Arus. v. Satur. p. 261.
 2, 11. (var. lect.) Arus. v. Edormit. p. 229.
 3, 21. (var. lect.) Prob. II, 1, 53.
 29. Arus. v. Utor. p. 265.
 53. Arus. v. Exporge. p. 230.
 4, 17. Arus. v. Potitur. p. 251.
 22. Arus. v. Potitur. p. 251.
 7, 7. et 9. Prob. II, 1, 20.
 8. Arus. v. Ausculto. p. 216.
 8, 6. (var. lect.) Arus. v. Mater. p. 248.
 16. Arus. v. Auctor. p. 214.
 21. Arus. v. Alienum. p. 213.
 26. (var. lect.) Arus. v. Locatus. p. 245.
 27. Arus. v. Fruor. p. 230.
 9, 8. Arus. v. De die. p. 226.
- Terent. Hecyr.* prol. in Arus. v. Nomen. p. 248.
 21. Arus. v. Restitui. p. 259.
 I, 1, 10. Arus. v. Natus. p. 249.
 2, 46. Arus. v. Incertus. p. 242.
 64. (var. lect.) Arus. v. Abstinet. p. 216.
 94. (var. lect.) Arus. v. Elapsus. p. 229.
 119. Arus. v. Perge. p. 255.
 II, 1, 6. (var. lect.) Arus. v. Doctus. p. 223.
 30. Arus. v. Aeger. p. 212.
 2, 5. Arus. v. Adprime. p. 214.
 20. (var. lect.) Arus. v. Studeo. p. 230.
 III, 2, 12. Arus. v. Excessit. p. 228.
 24. Arus. v. Adiuta. p. 213.
 3, 33. Arus. v. Post. p. 251.
 5, 33. Arus. v. Posthabeo. p. 255.
 36. (var. lect.) Arus. v. Commeritus. p. 220.
 45. Max. Vict. ars. 20.
 IV, 1, 3. (var. lect.) Arus. v. De repente. p. 226. Max. Vict. ars. 22.
 7. Arus. v. Duxit. p. 226.
 19. Arus. v. Nubit. p. 249.
 40. Arus. v. Consuevit. p. 219.
 3, 4. Prob. II, 3, 7.
 4, 21. Arus. v. Quid. p. 257.
 23. Arus. v. Celat. p. 219.
 63. Arus. v. In. p. 238.
 64. Arus. v. Oro. p. 250.
 92. (var. lect.) Arus. v. Abhorrere. p. 212.
 V, 3, 40. Arus. v. Evenit. p. 228.
- Phorm.* prol. 2. (var. lect.) Arus. v. Trado. p. 264.
 24. Arus. v. Attendo. p. 216.
 30. Arus. v. Accedo. p. 214.
 I, 1, 1. (var. lect.) Arus. v. Amicus. p. 210.
 2, 9. Max. Vict. ars. 20.
 3, 13. Arus. v. Fruor. p. 230.
 4, 2. Arus. v. Impendet. p. 236.
 9. Prob. II, 1, 36.
 18. (var. lect.) Eut. II, 14. Arus. v. In. p. 238.
 5, 17. Arus. v. Anteeo. p. 213.
 40. Arus. v. Admittit. p. 216.

Z z *

- Terent. Phorm.* I, 5, 41. Arus. v. Temperare. p. 264.
 II, 1, 26. Arus. v. Otiosus. p. 250.
 2, 17. Arus. v. Habet. p. 233.
 III, 1, 13. (var. lect.) Eut. II, 15.
 3, 21. Arus. v. Piget. p. 254.
 IV, 3, 18. Arus. v. Fugitans. p. 232.
 29. Arus. v. Desiato. p. 224.
 48. Arus. v. Dat. p. 224.
 61. Prob. II, 1, 57.
 4, 1. Arus. v. Emungo. p. 229.
 V, 3, 20. Arus. v. In. p. 238. (var. lect.)
 4, 3. (var. lect.) Arus. v. Medicor. p. 246.
 6, 34. Arus. v. Consuevit. p. 219.
 7, 4. Eut. II, 4.
 25. (var. lect.) Eut. II, 12.
 54. (var. lect.) Arus. v. Condoneo. p. 219.
 8, 1. Arus. v. Gaudet. p. 232.
 34. Arus. v. Post. p. 256.
 37. (var. lect.) Arus. v. Exsequia. p. 229.
 64. Arus. v. Dolet. p. 222.
- V.
- Varro de L.L.* VI, 7. p. 250. ed. Sp. Prob. II, 1, 54.
 VII, 2. p. 396. ed. Sp. Prob. II, 1, 54.
 L.L. *) Prob. II, 1, 16.
 in Aetia. Prob. II, 1, 56.
 † Sat. Menipp. Catamito. Eut. II, 1.
- Virgil. Ecl.* I, 5. Prob. I, 7, 2.
 7. Prob. I, 6, 4.
 10. Arus. v. Ludo. p. 244.
 15. Phoc. ars. II, 18.
 58. Prob. I, 4, 12.
 63. Max. Vict. carm. her. 6.
 68. Prob. II, 1, 34.
 69. Prob. I, 17, 6.
 70. Donat. III, 6, 2.
 71. Prob. I, 4, 23.
 76. Arus. v. Proiectus. p. 254.
 77. Arus. v. Pendet. p. 254.
 80. (var. lect.) Arus. v. Requiesco. p. 258.
 81. Arus. v. Super. p. 260.
- Virgil. Ecl.* II, 1. Arus. v. Ardet. p. 209.
 3. Arus. v. Inter. p. 237.
 6. Prob. I, 4, 22. 9, 11.
 8. Prob. I, 6, 1.
 11. Prob. I, 17, 3.
 14. Prob. I, 9, 11.
 19. Arus. v. Despectus. p. 221.
 20. Arus. v. Abundans. p. 209. v. Dives. p. 222.
 22. Prob. II, 1, 16.
 29. Arus. v. Habito. p. 233.
 34. (var. lect.) Arus. v. Percipit. p. 255.
 54. Phoc. ars. V, 2.
 65. Prob. I, 15. Max. Vict. rat. metr. II, 1.
 71. Arus. v. Indiget. p. 238.
- III, 6. Prob. I, 18, 12.
 8. Prob. I, 9, 12.
 14. Arus. v. Donata. p. 222.
 33. Prob. I, 6, 1.
 60. Arus. v. Plenus. p. 251.
 64. Prob. I, 17, 3.
 69. (var. lect.) Arus. v. Congero. p. 220.
 90. Donat. III, 6, 2.
 92. Arus. v. Humi. p. 234.
 95. Prob. I, 4, 14.
 100. Prob. I, 13, 2.
 105. Arus. v. Potesl. p. 253.
 106. (var. lect.) Arus. v. Inscriptum. p. 237.
 109. Arus. v. Dignus. p. 222.
- IV, 5. Arus. v. Abintegro. p. 214.
 8. Prob. I, 9, 11.
 57. Phoc. ars. III, 4.
 61. Prob. I, 17, 1.
 V, 5. Prob. I, 10, 3.
 6. Prob. I, 9, 8.
 8. Arus. v. Certo. p. 218.
 34. Arus. v. Decus. p. 222.
 39. Prob. I, 4, 16.
 45. Prob. I, 6, 3.
 46. Prob. I, 6, 3.
 48. Arus. v. Aequipero. p. 214.
 50. Prob. I, 9, 11.
 54. Arus. v. Dignus. p. 222.
 70. Max. vict. ars. 24.
 85. Prob. I, 7, 3.
- Virgil. Ecl.* V, 89. Arus. v. Dignus. p. 222.
 VI, 13. Prob. I, 4, 15.
 20. Arus. v. Supervenio. p. 262.
 21. Prob. II, 1, 38.
 29. Arus. v. Gaudet. p. 232.
 47. (var. lect.) Prob. I, 1, 1.
 54. Eut. I, 3, 3.
 66. (var. lect.) Arus. v. Adsurgo. p. 214. Max. Vict. carm. her. 6.
 85. Arus. v. Cogo. p. 218. v. Donata. p. 222. (var. lect.)
- VII, 1. Prob. I, 9, 7.
 5. Arus. v. Par. p. 253.
 6. Arus. v. Defende. p. 225.
 16. Arus. v. Contendo. p. 218.
 17. Arus. v. Posthabeo. p. 255.
 Max. Vict. ars. 24.
 19. Arus. v. Memini. p. 245.
 21. Prob. I, 5, 1.
 33. (var. lect.) Prob. I, 17, 3.
 48. Prob. I, 17, 7.
 69. Arus. v. Memini. p. 245.
- VIII, 4. Arus. v. Requiesco. p. 258.
 16. Arus. v. Incumbo. p. 235.
 30. Arus. v. Sparge. p. 263.
 44. (var. lect.) Prob. I, 4, 15.
 61. Arus. v. Desine. p. 222.
 66. (var. lect.) Arus. v. Exporior. p. 226.
 69. Prob. I, 5, 1.
 83. Prob. I, 4, 23.
 87. Prob. I, 11, 2.
 88. Arus. v. Decedo. p. 244.
 93. Arus. v. Mando. p. 247.
 108. Max. Vict. rat. metr. II, 1.
- IX, 1. Max. Vict. rat. metr. V, 2.
 2. Prob. I, 4, 4. bis. 22.
 5. (var. lect.) Prob. I, 10, 4.
 11. Prob. I, 7, 3. Asp. III.
 14. (var. lect.) Prob. I, 10, 3.
 15. Prob. I, 11, 2.
 21. Arus. v. Sublego. p. 262.
 24. Arus. v. Inter. p. 237.
 47. Prob. I, 9, 6.
 51. Max. Vict. carm. her. 6.
 53. Prob. I, 17, 6. Arus. v. Obliviscor. p. 249.
 56. Prob. I, 7, 3.
 58. Prob. I, 4, 19.

Virgil. Ecl. X, 10. Prob. I, 5, 1.

12. Prob. I, 15.

16. Arus. v. Pepercit. p. 254.

23. Prob. I, 17, 3.

32. Arus. v. Peritus. p. 252.

34. Arus. v. Credulus. p. 220.

35. Prob. I, 6, 1. 9, 6.

37. Prob. I, 9, 11. 10, 2.

46. Arus. v. Est. p. 229.

67. Prob. II, 1, 25.

69. (var. lect.) Prob. I, 14, 8.

Max. Vict. rat. metr. III,

1. carm. her. 6.

*) Arus. v. Resonat. p. 258.

Georg. I, 6. Prob. I, 7, 2. 3.

7. Prob. II, 1, 25.

14. Arus. v. Cultorem. p. 220.

17. Arus. v. Custos. p. 220.

31. Prob. I, 4, 17.

35. Prob. I, 4, 15.

43. Eut. II, 12.

54. (var. lect.) Arus. v. In. p. 240.

55. Prob. I, 9, 11.

106. Prob. I, 9, 5.

108. Arus. v. Elicit. p. 228.

115. Prob. I, 10, 4.

127. Arus. v. In. p. 238.

134. Prob. I, 9, 11.

137. Prob. I, 18, 3.

188. Arus. v. Kaptus. p. 243.

187. Prob. I, 8, 2. Arus. v.

Induit. p. 235. (var. lect.)

198. Prob. I, 4, 15.

208. Prob. II, 1, 1.

211. Prob. I, 11, 2. Arus. v.

Usque. p. 266.

219. Prob. II, 1, 29.

227. Prob. I, 9, 11.

246. Prob. I, 5, 1. Arus. v. Metuens. p. 247.

361. Eut. II, 4.

271. Arus. v. Molior. p. 247.

277. (var. lect.) Arus. v. Felix. p. 230.

280. Arus. v. Coniurati. p. 220.

290. Arus. v. Deficit. p. 224.

312. Prob. I, 9, 10.

Virgil. Georg. I, 818. Max. Vict. ars. 21. Phoc. ars. IX, 5.

337. (var. lect.) Arus. v. In. p. 239.

355. Arus. v. Propius. p. 254.

366. Arus. v. Temperare. p. 264.

399. Arus. v. Dilectus. p. 225.

406. (var. lect.) 409. Prob. I, 9, 10.

419. Eut. II, 14.

429. Prob. I, 9, 10.

437. Prob. I, 15.

438. Arus. v. In. p. 240.

442. Arus. v. In. p. 240. v. Refugit. p. 258.

446. Max. Vict. rat. metr. V, 2.

457. Prob. I, 7, 4.

478. Max. Vict. ars. 25.

509. Prob. I, 17, 6.

II, 1. Arus. v. Tenuis. p. 264.

Prob. I, 17, 4.

4. (var. lect.) Arus. v. Plenus. p. 251. *

5. Prob. I, 14, 3.

14. Prob. I, 4, 3.

19. Arus. v. Sub. p. 261.

24. Arus. v. Deposuit. p. 224.

28. Arus. v. Eget. p. 227.

32. Prob. I, 9, 10.

46. Prob. I, 11, 2.

49. Prob. I, 10, 4.

53. Prob. I, 12, 1.

59. Arus. v. Obliviscor. p. 249.

63. Prob. I, 17, 5.

67. Prob. I, 4, 18.

68. Prob. I, 17, 6.

69. Prob. I, 4, 19. Max. Vict. rat. metr. VIII.

77. (var. lect.) Arus. v. Huc. p. 234.

83. Prob. I, 1, 1. 9, 11.

86. Prob. II, 1, 44.

93. Prob. II, 1, 39.

96. (var. lect.) Arus. v. Contendo. p. 218.

124. (var. lect.) Prob. I, 17, 4.

131. Arus. v. Similis. p. 259.

132. Prob. I, 9, 10.

134. Arus. v. Adprima. p. 214.

135. Arus. v. Medicor. p. 246.

Virgil. Georg. II, 148. Prob. I, 7, 3.

159. Prob. I, 4, 22.

166. Arus. v. Fluit. p. 231.

167. Prob. I, 4, 21.

168. Prob. I, 17, 3.

177. Prob. I, 6, 8.

180. Prob. I, 14, 4.

204. Prob. I, 6, 3.

222. Arus. v. Ferax. p. 280.

223. Arus. v. Patior. p. 254.

242. Eut. II, 8.

243. Prob. I, 4, 12. Arus. v.

Kalco. p. 244. (var. lect.)

244. Arus. v. Huc. p. 234.

278. Prob. I, 17, 4.

293. Prob. I, 10, 4.

297. Prob. I, 9, 3.

301. Prob. I, 6, 9.

338. Prob. I, 6, 2.

365. (var. lect.) Prob. I, 10, 3.

384. Arus. v. Salio. p. 262.

386. Arus. v. Ludo. p. 244.

395. Prob. I, 8, 7.

410. (var. lect.) Prob. I, 7, 4.

420. (var. lect.) Prob. I, 11, 2.

438. Prob. I, 17, 6.

443. (var. lect.) Arus. v. In illam ram. p. 241.

451. (var. lect.) Arus. v. Innare. p. 235.

452. Arus. v. Missus. p. 247.

463. (var. lect.) Arus. v. Inhiat. p. 234.

467. Arus. v. Nescius. p. 248.

483. Prob. I, 10, 3.

486. Prob. I, 7, 5.

490. Max. Vict. carm. her. 6.

506. (var. lect.) Arus. v. Dormit. p. 222. v. Bibit. p. 217.

536. Donat. III, 5, 2.

542. Donat. III, 6, 2.

*) Arus. v. Nescius. p. 248.

III, 1. Prob. I, 4, 3. 6, 2.

13. Arus. v. Propter. p. 255.

31. Arus. v. Fidens. p. 230.

42. Prob. I, 7, 1. 9, 6.

53. Arus. v. Tenuis. p. 263. Prob. I, 12, 2.

58. Arus. v. Propius. p. 254.

64. Prob. II, 1, 45.

73. Prob. I, 9, 12.

84. Arus. v. Tremat. p. 264.

- Virgil. Georg. III*, 89. Prob. I, 4, 17.
 94. Prob. I, 4, 21.
 116. Arus. v. Insulto. p. 242.
 v. Impetuū. p. 239.
 135. Donat. III, 6, 2.
 143. Prob. I, 11, 2.
 150. Prob. I, 8, 7.
 167. (var. lect.) Arus. v. Sub-
 necto. p. 262.
 184. Arus. v. Quietus. p. 257.
 Prob. I, 7, 7.
 186. Prob. I, 7, 7.
 201. (var. lect.) Prob. I, 9, 8.
 212. Eut. II, 7. Prob. I, 10, 4.
 219. Arus. v. Pastus. p. 251.
 223. (var. lect.) Eut. I, 1, 2.
 225. Arus. v. Exulat. p. 227.
 233. Arus. v. Obnixus. p. 250.
 245. Arus. v. Obliviscor. p.
 249.
 292. Arus. v. It. p. 237.
 314. Arus. v. Pastus. p. 251.
 325. Prob. I, 9, 2.
 348. (var. lect.) Arus. v. Ante
 exp. p. 217.
 374. Eut. II, 4.
 381. Donat. III, 6, 2.
 386. Prob. I, 7, 4.
 406. Prob. I, 9, 1f.
 435. Prob. I, 10, 1.
 442. Prob. I, 2, 2.
 449. Max. Vict. carm. her. 6.
 484. Prob. I, 9, 5.
 500. Prob. I, 9, 10.
 514. Prob. I, 11, 1.
 556. Prob. I, 40, 1.
 IV, 2. Prob. I, 4, 13.
 36. Prob. I, 17, 7.
 47. Arus. v. Propius. p. 254.
 58. Arus. v. Emissus. p. 230.
 62. Arus. v. Huc. p. 234.
 81. Prob. II, 1, 12. 42. Arus.
 v. Pluit. p. 257.
 90. Arus. v. Dedo. p. 223.
 98. Arus. v. Coruscus. p. 218.
 109. Arus. v. Halat. p. 233.
 125. Prob. I, 7, 1. 10, 3. (var.
 lect.) Arus. v. Memini.
 p. 245.
 138. Prob. I, 1, 1.
 139. Eut. II, 5.
 154. Arus. v. Ago. p. 212.
Virgil. Georg. IV, 156. Arus. v. *Virgil. Georg. IV*, 562. Arus. v.
 Expor. p. 226.
 157. Arus. v. In. p. 238.
 158. Arus. v. Invigilo. p. 239.
 163. Max. Vict. carm. her. 5.
 181. Arus. v. Plenus. p. 251.
 185. Prob. I, 9, 2.
 189. Arus. v. In noctem. p. 239.
 193. (var. lect.) Eut. II, 12.
 198. (var. lect.) Arus. v. In-
 dulget. p. 234.
 207. Arus. v. Plus. p. 253.
 260. Prob. I, 9, 10.
 267. Arus. v. Sapor. p. 262.
 271. Arus. v. Nomen. p. 248.
 279. Prob. I, 6, 8.
 293. Eut. II, 5.
 310. Prob. II, 1, 49. Arus. v.
 Trancus. p. 265.
 312. Prob. I, 9, 3.
 318. Prob. I, 4, 23.
 331. Arus. v. Molior. p. 247.
 347. (var. lect.) Arus. v. Khao.
 p. 243.
 358. Prob. I, 7, 2.
 362. Arus. v. Accepit. p. 216.
 368. (var. lect.) Arus. v. Emer-
 git. p. 229.
 379. (var. lect.) Arus. v. Ado-
 let. p. 217.
 387. Prob. I, 14, 2.
 398. (var. lect.) Prob. I, 12, 2.
 403. Arus. v. Recipit. p. 253.
 415. Prob. I, 9, 5.
 420. Prob. I, 17, 7.
 428. (var. lect.) Arus. v. Ad.
 p. 214.
 437. Prob. I, 6, 2.
 447. Arus. v. Est. p. 229.
 463. Prob. I, 4, 13.
 467. Prob. I, 18, 12.
 472. Arus. v. Kareo. p. 243.
 473. Arus. v. In. p. 240.
 480. Prob. I, 9, 4.
 482. Arus. v. Implexos. p. 240.
 486. Prob. I, 17, 7.
 490. Arus. v. Sub. p. 261.
 607. Arus. v. Flet. p. 231.
 508. Prob. I, 4, 23.
 514. Arus. v. Flet. p. 231.
 556. Eut. I, 4, 1.
 569. Arus. v. Super. p. 260.
 Adfectat. p. 214.
 566. Prob. I, 7, 3.
Aen. I, 1. Prob. II, 4, 2. Asp. III.
 2. Donat. III, 1, 2. Prob. I,
 17, 2.
 3. Donat. III, 1, 2. Prob. I,
 18, 13. Max. Vict. ars. 8.
 carm. her. 6. Asp. V, 7.
 4. Max. Vict. carm. her. 6.
 7. Donat. III, 6, 2.
 10. Prob. I, 11, 1.
 12. Max. Vict. carm. her. 6.
 13. Donat. III, 6, 2. Max.
 Vict. rat. metr. VI. ara. VI.
 14. Prob. I, 11, 1.
 16. Donat. III, 5, 2. Prob. I,
 6, 2. 17, 1.
 17. Max. Vict. carm. her. 6.
 bis.
 19. Prob. I, 8, 5.
 24. Arus. v. Ad. p. 211.
 30. Donat. III, 1, 2. Prob.
 II, 1, 51.
 31. Max. Vict. carm. her. 6.
 36. Max. Vict. carm. her. 6.
 37. Donat. III, 3, 2.
 38. Arus. v. Avertit. p. 209.
 39. Max. Vict. carm. her. 6.
 41. Donat. III, 1, 2.
 43. Prob. I, 10, 2. 11, 1.
 46. Asp. III.
 58. Prob. I, 12, 2.
 65. Prob. I, 4, 22. 6, 1.
 67. Max. Vict. carm. her. 6.
 71. Prob. I, 6, 1.
 72. Max. Vict. carm. her. 6.
 73. Prob. II, 3, 9. Eut. II, 2.
 79. Arus. v. Das. p. 226.
 80. Arus. v. Potens. p. 251.
 87. Eut. II, 5.
 95. Prob. I, 6, 3.
 97. Prob. I, 4, 22.
 108. (var. lect.) Donat. III,
 6, 2.
 114. Donat. III, 6, 2. Prob. I,
 6, 5. 17, 1.
 122. 342. (var. lect.) Prob. II,
 1, 22.
 135. Prob. I, 6, 3.
 137. Arus. v. Maturus. p. 247.

- Virgil. Aen. I, 142. Prob. I, 9, 8. Arus. v. Citius. p. 221.*
 148. Prob. I, 9, 8.
 149. Prob. II, 1, 41.
 150. Arus. v. Ministrat. p. 247.
 174. Eut. II, 4. Arus. v. Excudit. p. 228.
 178. Arus. v. Fessus. p. 230.
 179. Donat. III, 6, 2.
 180. Max. Vict. carm. her. 6.
 183. Prob. I, 4, 17. Max. Vict. carm. her. 6.
 193. Donat. III, 3, 2.
 194. (var. lect.) Prob. II, 3, 6.
 201. (var. lect.) Arus. v. Accedo. p. 213.
 210. Arus. v. Accingo. p. 209.
 212. Donat. III, 2, 3.
 215. Arus. v. Implet. p. 234.
 224. Eut. I, 1, 7.
 242. Donat. III, 6, 2.
 253. Arus. v. Reponis. p. 259. Prob. II, 1, 33.
 265. Max. Vict. ars. 23.
 278. Arus. v. Gravis. p. 233.
 279. Max. Vict. carm. her. 6.
 285. Max. Vict. carm. her. 6.
 295. Arus. v. Super. p. 261.
 326. Max. Vict. carm. her. 6.
 335. Arus. v. Dignus. p. 222.
 369. Donat. III, 6, 2.
 372. Prob. I, 1, 1, 4, 22.
 377. Arus. v. Appulit. p. 210.
 386. Arus. v. Queror. p. 257.
 400. Phoc. de asp. II, 2.
 411. Prob. I, 9, 11.
 417. Prob. II, 1, 52.
 440. Arus. v. Cernere. p. 219.
 447. Arus. v. Opulentus. p. 250.
 449. Max. Vict. rat. metr. V, 1.
 458. (var. lect.) Arus. v. Ambobus. p. 244. Max. Vict. rat. metr. I, 3.
 475. Donat. III, 6, 2.
 478. Phoc. ars. IX, 5.
 480. Phoc. ars. IX, 5.
 488. Prob. I, 7, 3.
 493. Arus. v. Concurrent. p. 218.
 499. Prob. I, 17, 2, 18, 8.
- Virgil. Aen. I, 506. Arus. v. Residet. p. 258.*
 513. (var. lect.) Max. Vict. ars. 24.
 532. (var. lect.) Prob. I, 1, 1.
 535. Prob. I, 17, 1.
 538. (var. lect.) Arus. v. Adnare. p. 212.
 572. (var. lect.) Arus. v. Considero. p. 220.
 573. Donat. III, 2, 3. Prob. I, 10, 3.
 582. Prob. I, 10, 3.
 589. Donat. III, 6, 2. Prob. I, 4, 15.
 593. Arus. v. Circumdat. p. 219.
 599. Prob. I, 12, 1. Arus. v. Eget. p. 227.
 627. Arus. v. Successit. p. 260.
 632. Eut. II, 2.
 637. (var. lect.) Arus. v. Instruitur. p. 237.
 643. Donat. III, 6, 2.
 649. 711. Prob. II, 1, 54.
 653. Prob. I, 4, 5.
 662. Arus. v. Sub. p. 261.
 664. Donat. III, 5, 2.
 669. Prob. I, 17, 4. Arus. v. Dolet. p. 222.
 685. Prob. I, 11, 2.
 689. Prob. II, 3, 6.
 700. Arus. v. Super. p. 260.
 701. Max. Vict. ars. 24.
 704. (var. lect.) Arus. v. Adolet. p. 217.
 750. Donat. II, 16, 5. Arus. v. Super. p. 260.
 794. Arus. v. Bibit. p. 217.
 II, 3. Max. Vict. carm. her. 6. bis.
 8. Arus. v. Temperare. p. 264.
 15. Arus. v. Instar. p. 238.
 19. Donat. III, 3, 2. Arus. v. Includunt. p. 240.
 20. Prob. I, 4, 23.
 25. Donat. III, 1, 2. Prob. I, 7, 7.
 35. Prob. I, 4, 17.
 37. Donat. III, 2, 3.
 56. Max. Vict. ars. 19. Asp. III.
- Virgil. Aen. II, 69. Prob. I, 4, 16.*
 74. Arus. v. Hortor. p. 234.
 85. Arus. v. Kassus. p. 243.
 99. Prob. II, 1, 41.
 106. Arus. v. Ignarus. p. 236.
 108. Prob. I, 9, 10.
 109. Arus. v. Fessus. p. 230.
 118. Arus. v. Litandum. p. 244.
 143. Prob. I, 6, 9.
 148. Arus. v. Obliviscor. p. 249.
 154. Prob. I, 4, 3.
 190. Arus. v. Futurum. p. 231.
 197. Prob. I, 3, 4.
 204. Prob. I, 14, 2.
 223. Donat. III, 6, 2.
 225. Prob. I, 12, 1.
 241. Prob. I, 5, 1.
 242. Prob. II, 9, 4.
 263. Donat. III, 5, 2.
 264. Prob. I, 4, 12.
 274. Prob. I, 6, 3.
 275. Arus. v. Indutus. p. 235.
 322. Prob. I, 4, 29.
 332. Prob. I, 18, 12.
 351. Arus. v. Excessit. p. 228.
 374. (var. lect.) Arus. v. Audet. p. 217.
 380. Arus. v. Nixus. p. 249.
 385. Arus. v. Adspirat. p. 217.
 393. Arus. v. Accommoda. p. 212.
 401. Arus. v. In. p. 240.
 413. Donat. I, 5, 3. Max. Vict. ars. 17.
 414. Prob. I, 2, 3.
 418. Prob. II, 3, 4.
 427. Arus. v. Servans. p. 260.
 442. Donat. II, 16, 5. Arus. v. Sub. p. 261.
 470. Arus. v. Coruscus. p. 218.
 471. Arus. v. Partus. p. 251.
 476. Prob. I, 4, 13.
 477. Prob. I, 4, 11.
 492. Eut. II, 1.
 497. Prob. I, 18, 12.
 500. Max. Vict. rat. metr. I, 3.
 506. Prob. I, 9, 12.
 521. Arus. v. Eget. p. 227.

Virgil. Aen. II, 526. Arus. v. Elapsus. p. 229.

534. Arus. v. Repercit. p. 254.

553. Arus. v. Tenuis. p. 263.

558. (var. lect.) Arus. v. Avulsus. p. 242.

560. Prob. I, 7, 3.

596. (var. lect.) Eut. II, 14.

597. Prob. I, 9, 7, 10, 1.

624. Prob. I, 4, 5.

634. Prob. I, 9, 3. (var. lect.) I, 4, 9.

658. (var. lect.) Arus. v. Excidit. p. 230.

664. Prob. I, 3, 3.

666. Prob. I, 11, 2.

684. Eut. II, 1.

693. Prob. I, 7, 3.

699. Prob. I, 9, 12.

707. Prob. I, 10, 4. Arus. v. Imposuit. p. 239.

713. Arus. v. Egredior. p. 227.

725. Prob. I, 8, 1, 11, 2.

774. III, 48. Prob. I, 17, 1.

781. Prob. I, 17, 7.

785. Prob. I, 9, 5.

III, 3. Donat. III, 2, 3. Prob. I, 4, 9.

12. Prob. I, 4, 12.

14. Arus. v. Regnata. p. 259. Max. Vict. ars. 21.

18. (var. lect.) Arus. v. Nomen. p. 248.

22. Prob. I, 9, 9.

35. Arus. v. Praesidet. p. 252.

36. Eut. II, 5. (var. lect.) Arus. v. Secundat. p. 262.

42. Arus. v. Percipit. p. 254.

51. Arus. v. Diffidit. p. 225.

63. (var. lect.) Eut. II, 13.

71. Prob. I, 12, 1.

83. (var. lect.) Prob. I, 7, 3.

91. Prob. I, 14, 3.

109. Arus. v. Optavit. p. 250.

110. Arus. v. Habito. p. 233.

123. Arus. v. Vacuus. p. 265.

125. Prob. II, 1, 55.

127. (var. lect.) Prob. I, 5, 1.

142. (var. lect.) Prob. I, 4, 14.

145. Prob. I, 9, 3.

147. VIII, 26. Prob. I, 14, 2, 3, 2.

Virgil. Aen. III, 186. Prob. I, 6, 3.

202. Prob. II, 1, 46.

211. Donat. III, 6, 2. Prob. I, 15.

212. Prob. I, 14, 3.

236. 561. Prob. II, 1, 41.

238. Prob. I, 10, 4.

268. Prob. I, 17, 4.

271. Prob. I, 4, 15.

279. Arus. v. Lustratur. p. 245.

281. Arus. v. Exerceo. p. 228.

292. (var. lect.) Prob. I, 4, 19.

295. Prob. I, 4, 21.

297. Prob. I, 4, 21.

300. (var. lect.) Arus. v. Progredior. p. 256.

317. Arus. v. Deiectus. p. 222.

346. Prob. I, 4, 14.

382. Prob. I, 7, 2.

395. Donat. III, 5, 2.

398. Arus. v. Habito. p. 233.

409. Prob. I, 18, 3.

427. Arus. v. Tenuis. p. 263.

434. Arus. v. Implet. p. 234.

447. Prob. I, 6, 2.

475. (var. lect.) Arus. v. Dignus. p. 222.

496. Prob. I, 18, 12.

517. Prob. I, 17, 1.

527. Donat. II, 16, 5.

536. Arus. v. Refugit. p. 258.

551. Prob. I, 17, 3.

555. Prob. I, 9, 10.

561. Eut. II, 4.

590. Prob. I, 4, 23.

599. Arus. v. Subeo. p. 259.

607. Arus. v. Volutans. p. 266.

610. Arus. v. Multa. p. 246.

613. 691. Prob. II, 1, 46. 51.

617. VIII, 424. Prob. I, 16, 1.

619. Donat. III, 6, 2.

643. (var. lect.) Arus. v. Habito. p. 233.

647. Prob. I, 2, 1, 7, 1. 3. 16, 1.

648. Arus. v. Tremat. p. 264.

675. Prob. I, 12, 1.

684. Prob. I, 9, 12.

694. Arus. v. Subter. p. 261.

IV, 3. Arus. v. Recursat. p. 259.

10. Arus. v. Successit. p. 260.

Virgil. Aen. IV, 13. Prob. II, 1, 33.

18. Arus. v. Pertaesum. p. 253.

37. Arus. v. Dives. p. 222.

42. Arus. v. In illam rem. p. 241.

52. Prob. I, 18, 9. Max. Vict. rat. metr. V, 1.

56. Prob. I, 16, 1.

64. Arus. v. Inbiant. p. 234.

79. Arus. v. Pendet. p. 254.

92. (var. lect.) Arus. v. Adgredior. p. 212.

93. Donat. III, 6, 2.

101. Prob. I, 8, 7.

130. Prob. II, 1, 25. Phoc. ars. II, 7.

136. Prob. I, 4, 15.

188. Arus. v. Tenax. p. 264.

203. Arus. v. Amens. p. 214.

222. Max. Vict. rat. metr. III, 2.

237. Arus. v. Nuncius. p. 249.

248. Donat. III, 6, 2.

273. (var. lect.) Arus. v. Super. p. 260.

300. Arus. v. Inopa. p. 236.

301. Eut. II, 3.

315. Max. Vict. carm. her. 6. bis.

320. (var. lect.) Arus. v. Propter. p. 255.

329. Arus. v. Refert. p. 259.

357. Prob. I, 7, 2.

360. Arus. v. Desine. p. 222.

370. Arus. v. Misertus. p. 246.

379. Prob. I, 10, 4.

385. Prob. I, 11, 1.

398. Eut. II, 15.

409. Prob. I, 7, 7.

415. Prob. I, 10, 4.

419. Donat. III, 3, 2.

435. Arus. v. Misertus. p. 246.

460. Prob. I, 8, 5.

478. Prob. I, 2, 2.

482. Prob. I, 3, 3.

493. (var. lect.) Prob. I, 7, 2, 18, 4.

494. Arus. v. Sub. p. 261.

511. Prob. I, 17, 2.

517. Eut. II, 8.

534. Prob. I, 1, 1, 2, 1.

- Virgil. Aen.* IV, 537. Prob. I, 10, 3.
 539. Prob. I, 9, 10.
 545. Prob. I, 7, 2.
 547. Max. Vict. carm. her. 5.
 549. Prob. I, 7, 2.
 550. Arus. v. Dego. p. 225.
 569. Prob. I, 9, 6, 13, 2.
 575. Arus. v. Festino. p. 231.
 585. Donat. III, 6, 2.
 590. Prob. I, 3, 3, 16, 2.
 591. Arus. v. Inludo. p. 235.
 592. (var. lect.) Donat. III, 5, 2.
 596. Prob. I, 10, 4.
 616. Arus. v. Extorris. p. 229.
 628. Donat. III, 5, 2.
 634. Arus. v. Siste. p. 262.
 640. Prob. I, 4, 18.
 661. Donat. III, 2, 3.
 668. Arus. v. Resonat. p. 258.
 675. Prob. I, 3, 3, 16, 2.
 682. Prob. I, 18, 6.
 693. Prob. I, 2, 2.
 V, 1. Prob. I, 9, 11.
 8. Donat. III, 6, 2.
 11. Arus. v. Inhorruit. p. 239.
 13. Prob. I, 9, 7.
 62. (var. lect.) Arus. v. Adhibet. p. 210.
 73. Arus. v. Maturus. p. 246.
 77. Arus. v. Fundit. p. 232.
 97. Prob. I, 4, 14.
 119. Arus. v. Opus. p. 250.
 139. Prob. I, 9, 3.
 147. Arus. v. In. p. 238.
 153. Arus. v. Melior. p. 246.
 159. Arus. v. Propinquant. p. 254.
 163. Prob. I, 7, 4.
 180. Arus. v. Residet. p. 258.
 186. Max. Vict. rat. metr. II, 2.
 187. (var. lect.) Arus. v. Parte. p. 253.
 202. Arus. v. Furens. p. 230.
 204. Arus. v. Haesit. p. 233.
 230. Arus. v. Paciscor. p. 252.
 262. Arus. v. Habet. p. 234.
 265. Eut. II, 8.
 268. Arus. v. Donata. p. 222.
 278. Arus. v. Klaudus. p. 244.
 279. Eut. II, 17.
Virgil. Aen. V, 285. Arus. v. Genus. p. 233.
 298. Prob. I, 4, 10.
 311. Arus. v. Plenus. p. 251.
 320. Arus. v. Proximus. p. 252.
 333. (var. lect.) Arus. v. In. p. 240.
 344. Arus. v. In. p. 240.
 379. Arus. v. Audet. p. 217.
 390. Prob. I, 8, 5.
 396. Max. Vict. rat. metr. III, 2.
 406. Prob. I, 9, 10.
 410. Prob. II, 1, 53.
 419. Arus. v. Aequipero. p. 214.
 429. Arus. v. Lacesunt. p. 244.
 432. XII, 905. Prob. I, 14, 4.
 437. Prob. I, 17, 7.
 438. Arus. v. Exit. p. 227.
 451. Arus. v. It. p. 237.
 493. Arus. v. Accingo. p. 210.
 495. Arus. v. Frater. p. 231.
 498. Arus. v. Subsedit. p. 263.
 504. Prob. I, 17, 3, 4.
 521. Max. Vict. rat. metr. III, 2.
 542. Arus. v. Deiectus. p. 223.
 546. Prob. II, 1, 40.
 579. Arus. v. Insonuit. p. 236.
 589. Prob. I, 14, 4.
 594. Arus. v. Similia. p. 259.
 603. Arus. v. Tenuis. p. 264.
 608. Arus. v. Satur. p. 261.
 618. Arus. v. Ignarus. p. 236.
 645. Prob. I, 4, 6.
 646. Prob. I, 4, 5.
 663. Prob. I, 14, 4.
 678. Arus. v. Piget. p. 254.
 687. Prob. I, 11, 2. Arus. v. Ad. p. 214.
 689. Arus. v. Das. p. 226.
 699. (var. lect.) Arus. v. Servatus. p. 260.
 714. Arus. v. Pertaes. p. 253.
 716. Arus. v. Metuens. p. 247.
 720. (var. lect.) Prob. I, 11, 1.
 744. Prob. II, 1, 32.
 750. Arus. v. Transcribo. p. 265.
Virgil. Aen. V, 768. Prob. I, 4, 14.
 853. Arus. v. Sub. p. 261.
 VI, 3. Arus. v. Obverto. p. 250.
 20. Prob. I, 4, 19.
 33. Max. Vict. carm. her. 6.
 52. Prob. I, 4, 15.
 53. Prob. I, 4, 20.
 56. Prob. I, 3, 1. Max. Vict. rat. metr. I, 2.
 72. (var. lect.) Prob. I, 6, 1, 9, 3.
 83. Arus. v. Defungitur. p. 225.
 111. Arus. v. Recipit. p. 258.
 112. Prob. I, 6, 2.
 116. Prob. I, 18, 2.
 120. Prob. II, 1, 42.
 121. Prob. I, 4, 17.
 122. Arus. v. It. p. 237.
 134. Arus. v. Innare. p. 235.
 143. Arus. v. Deficit. p. 224.
 154. Prob. I, 3, 4.
 159. Prob. I, 5, 2.
 166. Prob. I, 4, 21.
 179. Donat. II, 16, 5.
 203. Donat. II, 16, 5. Arus. v. Super. p. 260.
 225. Max. Vict. rat. metr. IV.
 265. Prob. I, 4, 15.
 266. Prob. I, 4, 13.
 289. (var. lect.) Max. Vict. rat. metr. IV.
 290. Arus. v. Trepidus. p. 264.
 304. Donat. II, 3, 2.
 333. Prob. I, 9, 3.
 389. Arus. v. In. p. 240.
 343. Prob. I, 6, 1. bis. 7, 2.
 351. Arus. v. Juro. p. 236.
 375. Prob. I, 11, 2.
 409. Arus. v. Post. p. 251.
 419. Prob. I, 17, 6.
 425. Prob. I, 4, 19.
 428. Arus. v. Exsors. p. 228.
 432. Prob. I, 4, 15.
 435. Arus. v. Perosus. p. 255.
 450. Arus. v. Recens. p. 258.
 470. Prob. I, 17, 5.
 487. Prob. I, 17, 6.
 495. Prob. I, 9, 10, 12.
 497. (var. lect.) Prob. II, 1, 33.
 502. Donat. III, 2, 2.
 509. Arus. v. Tibi. p. 265.

GRAMMAT. LAT. I.

.A a a

- Virgil. Aen.* VI, 514. Prob. I, 17, 1.
 524. (var. lect.) Prob. I, 12, 1.
 532. Prob. I, 17, 7.
 539. Prob. I, 7, 2, 3.
 542. Prob. I, 9, 3.
 550. Prob. I, 11, 1.
 563. Arus. v. Insisto. p. 237.
 565. Arus. v. Poenas. p. 255.
 587. Prob. I, 4, 21.
 595. (var. lect.) Arus. v. Est. p. 229.
 608. Prob. I, 6, 3.
 614. Prob. I, 8, 5.
 616. Prob. I, 5, 2.
 620. Prob. I, 18, 5.
 658. Prob. I, 11, 2.
 669. Prob. I, 7, 4.
 670. Prob. I, 10, 4.
 672. Prob. I, 6, 8.
 677. Donat. I, 5, 3.
 685. Prob. II, 1, 23.
 687. Prob. I, 17, 7.
 708. Arus. v. Insido. p. 236.
 720. (var. lect.) Prob. I, 9, 4.
 726. Donat. III, 5, 2.
 736. Prob. I, 9, 10.
 743. (var. lect.) Arus. v. Quisque. p. 257.
 747. Prob. I, 18, 10.
 758. Arus. v. Felix. p. 230.
 773. Prob. I, 17, 1.
 787. Arus. v. Laetus. p. 244.
 792. Prob. I, 4, 12, 16, 2.
 794. Arus. v. Regnata. p. 259.
 803. Prob. I, 18, 11.
 812. Prob. II, 1, 34.
 813. Arus. v. Missus. p. 247. Subeo. p. 259.
 815. Arus. v. Desuetus. p. 225.
 818. Prob. I, 7, 2.
 827. Prob. I, 7, 7.
 833. Arus. v. Adsuesco. p. 211.
 837. Arus. v. Triumphat. p. 264.
 841. Prob. I, 2, 1.
 842. (var. lect.) Prob. I, 9, 10.
 847. (var. lect.) Eut. II, 4.
 862. Arus. v. Egregius. p. 227.
 870. Prob. I, 9, 9.
 873. Prob. I, 4, 16.
 895. Prob. I, 17, 7.
- Virgil. Aen.* VI, 398. Prob. I, 9, 8.
 VII, 1. Prob. I, 6, 2, 10, 2.
 11. Arus. v. Resonat. p. 258.
 13. Arus. v. In illam rem. p. 240.
 15. Eut. II, 4.
 41. Prob. I, 7, 1, 4.
 43. Arus. v. Sub. p. 261.
 53. Arus. v. Maturus. p. 246.
 59. Arus. v. Medio. p. 247.
 63. Arus. v. Nomen. p. 248.
 66. Arus. v. Per mutua. p. 256.
 84. Eut. II, 8. Arus. v. Halat. p. 232. (var. lect.)
 96. Prob. I, 1, 1, 9, 7.
 98. (var. lect.) Prob. I, 6, 3.
 116. Prob. I, 9, 7.
 123. Prob. I, 4, 14, 23. Arus. v. Manet. p. 246.
 133. Donat. III, 6, 2.
 134. Arus. v. Reponis. p. 259.
 142. Prob. I, 4, 17.
 148. (var. lect.) Prob. I, 4, 23.
 151. Arus. v. Habito. p. 233.
 169. Max. Vict. rat. metr. VIII.
 161. Arus. v. Subeo. p. 259.
 165. Arus. v. Lacesunt. p. 244.
 177. Max. Vict. rat. metr. VI.
 178. Prob. I, 17, 2.
 179. Arus. v. Sub. p. 261.
 200. Prob. I, 6, 3.
 206. Arus. v. Ortus. p. 251.
 217. Arus. v. Adferimur. p. 215. (var. lect.)
 226. Prob. I, 17, 4.
 244. (var. lect.) Prob. I, 17, 2.
 260. Prob. I, 6, 7.
 290. Arus. v. Fidens. p. 230.
 298. Arus. v. Satur. p. 261.
 299. Arus. v. Excudit. p. 228. Enixa. p. 228.
 304. Prob. I, 6, 1. Arus. v. Securus. p. 263.
 324. Prob. I, 4, 21.
 331. Prob. I, 2, 1.
 357. Prob. I, 9, 10, 12.
 359. Asp. III.
 360. (var. lect.) Prob. I, 6, 2. Arus. v. Misertus. p. 246.
 363. Donat. III, 6, 2.
 383. Prob. I, 17, 4.
 399. Donat. III, 2, 2.
- Virgil. Aen.* VII, 410. Prob. I, 14, 2.
 415. Prob. I, 4, 6.
 416. (var. lect.) Arus. v. Transformat. p. 265.
 422. (var. lect.) Arus. v. Transcribo. p. 265.
 429. Prob. I, 10, 4.
 440. Arus. v. Effoeta. p. 229.
 451. Arus. v. Insonuit. p. 236.
 452. Prob. I, 4, 3, 6, 1.
 464. Prob. I, 18, 10.
 482. (var. lect.) Prob. I, 17, 3.
 490. Arus. v. Adsuesco. p. 211.
 501. Arus. v. Successit. p. 260. Prob. II, 1, 53.
 513. Prob. I, 18, 2.
 514. (var. lect.) Arus. v. Tremuit. p. 264.
 517. Prob. II, 1, 33.
 535. Prob. I, 11, 2.
 547. Prob. I, 10, 3.
 552. Arus. v. Abundans. p. 209.
 586. Prob. I, 4, 14.
 589. Prob. I, 4, 14, 23.
 593. (var. lect.) Arus. v. Multa. p. 246.
 596. (var. lect.) Arus. v. Manet. p. 246.
 601. Prob. I, 4, 15.
 604. Arus. v. Accingo. p. 210.
 608. Prob. I, 17, 2.
 616. Eut. II, 2.
 618. Arus. v. Refugit. p. 258.
 623. (var. lect.) Arus. v. Ardēt. p. 209.
 626. Prob. II, 3, 4.
 634. Max. Vict. carm. her. 5.6.
 635. Prob. I, 4, 15.
 640. Arus. v. Induit. p. 235.
 668. Arus. v. Indutus. p. 235.
 693. Prob. I, 9, 11.
 723. Arus. v. Hostis. p. 233.
 731. Max. Vict. rat. metr. I, 2.
 742. Prob. II, 1, 25.
 756. (var. lect.) Arus. v. Medicor. p. 246.
 768. Prob. I, 7, 7.
 775. Arus. v. Relegat. p. 258.
 787. Prob. I, 9, 8.
 799. (var. lect.) Arus. v. Presidet. p. 252.

Virgil. Aen. VII, 808. Prob. I, 6, 2.

VIII, 1. Prob. I, 3, 4. 9, 2.

18. Prob. I, 6, 3.

26. Prob. I, 4, 17.

69. Prob. I, 9, 12.

77. Prob. II, 1, 6. Phoc. ars. V, 2.

83. Max. Vict. ars. 17.

91. Eut. II, 1.

97. Prob. I, 4, 8.

104. 466. (var. lect.) Prob. I, 4, 13.

114. Arus. v. Genus. p. 233.

130. Arus. v. Coniunctus. p. 221.

156. Arus. v. Recordor. p. 258.

157. Arus. v. Memini. p. 245.

159. Eut. I, 1, 2.

174. Arus. v. Adsuesco. p. 211.

188. Arus. v. Servatus. p. 260.

196. Arus. v. Adfixa. p. 213.

220. Prob. I, 5, 1.

228. Arus. v. Furens. p. 230.

235. (var. lect.) Arus. v. Opportunus. p. 250.

248. Arus. v. Insolens. p. 241.

255. Arus. v. Integer. p. 236.

259. (var. lect.) Prob. I, 12, 1.

261. Arus. v. Siccus. p. 263.

268. Asp. III.

274. Prob. I, 7, 4.

299. Arus. v. Eget. p. 227. Prob. I, 2, 1.

*) Arus. v. Indignatus. p. 239.

334. Prob. I, 18, 2.

344. Prob. I, 4, 20. II, 1, 20. Phoc. ars. III, 13.

358. Arus. v. Nomen. p. 248.

360. Prob. II, 1, 34.

362. Arus. v. Subeo. p. 259.

370. Arus. v. Exterritus. p. 223.

409. Arus. v. Tolero. p. 264.

427. Prob. I, 14, 10.

429. Prob. II, 1, 25.

433. Arus. v. Instat. p. 238.

445. Arus. v. Fluit. p. 231.

457. Arus. v. Inducitur. p. 235.

462. Prob. II, 3, 6.

466. Prob. I, 4, 14.

470. Prob. I, 9, 10.

Virgil. Aen. VIII, 472. Prob. I, 12, 2.

480. Arus. v. Bellum. p. 217.

Insido. p. 236.

540. Prob. I, 4, 22.

541. Prob. I, 4, 14.

544. Arus. v. Macta. p. 247.

549. (var. lect.) Arus. v. Subligo. p. 262.

576. Prob. I, 8, 7. 17, 6.

577. (var. lect.) Arus. v. Patior. p. 254.

581. Arus. v. Stat. p. 262.

616. Donat. II, 16, 5.

626. Prob. II, 8, 10.

630. (var. lect.) Prob. I, 18, 3.

643. Arus. v. Manet. p. 246.

649. Arus. v. Similia. p. 259.

653. Arus. v. Pro. p. 255.

668. Prob. I, 4, 22. Arus. v. Pendet. p. 254.

675. Donat. III, 1, 2.

676. Arus. v. Cernere. p. 219.

677. Donat. III, 1, 2. Prob. I, 7, 7. bis. Eut. I, 4, 1.

680. Donat. II, 16, 5.

688. Prob. I, 13, 2. Max. Vict. ars. 25.

691. Arus. v. Innare. p. 235.

692. Arus. v. Concurrunt. p. 218.

705. (var. lect.) Prob. I, 4, 15.

723. Arus. v. Indignatus. p. 238.

IX, 1. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 12.

6. Prob. I, 4, 22.

11. Prob. I, 7, 2.

18. Prob. I, 4, 22.

26. Prob. I, 18, 10.

38. Prob. I, 9, 6. 18, 2.

47. Donat. I, 5, 8. Max. Vict. ars. 17.

61. Arus. v. Super. p. 260.

83. Arus. v. Dat. p. 224.

99. Arus. v. Evado. p. 227.

101. Prob. I, 7, 8.

141. Arus. v. Perosus. p. 256.

145. Arus. v. Considera. p. 220.

153. Prob. I, 12, 2.

184. Prob. I, 17, 7.

197. Arus. v. Macta. p. 247.

210. Prob. I, 17, 6.

Virgil. Aen. IX, 214. Arus. v. Mando. p. 247.

232. (var. lect.) Arus. v. Mora. p. 247.

235. Arus. v. Spectatus. p. 263.

246. Arus. v. Gravis. p. 233. Maturus. p. 246. (var. lect.)

271. Arus. v. Excipio. p. 229.

272. Prob. I, 7, 3.

300. Arus. v. Juro. p. 236.

302. Arus. v. Manet. p. 246.

315. Arus. v. Futurum. p. 231.

335. (var. lect.) Arus. v. Ludo. p. 244.

347. Prob. I, 9, 3.

386. Arus. v. Evado. p. 227.

401. Arus. v. Propter. p. 255.

427. Donat. III, 5, 2. Prob. I, 6, 1.

511. Arus. v. Adsuesco. p. 211.

514. Donat. II, 16, 5. Arus. v. Subter. p. 261.

637. (var. lect.) Arus. v. Haesit. p. 233.

539. (var. lect.) Arus. v. Residunt. p. 258.

544. Prob. II, 1, 33.

593. Arus. v. Nomen. p. 248.

595. Prob. I, 11, 1.

598. Prob. I, 8, 6.

606. Arus. v. Invigilo. p. 239.

634. Arus. v. Inludo. p. 235.

653. (var. lect.) Prob. I, 9, 9.

657. Donat. III, 6, 2.

661. Arus. v. Avidus. p. 210.

668. Prob. I, 6, 9.

676. Arus. v. Fretus. p. 231.

742. Prob. I, 9. 5. 10, 3.

774. Arus. v. Amicus. p. 210.

777. Prob. I, 9, 12.

796. (var. lect.) Arus. v. Potia. p. 255.

814. Prob. I, 4, 10.

815. Arus. v. Dat. p. 224.

*) Eut. I, 1, 2.

X, 5. Prob. I, 11, 1.

8. Arus. v. Abnuo. p. 210.

59. (var. lect.) Arus. v. Insido. p. 236.

65. Prob. I, 4, 21.

76. Arus. v. Mater. p. 248.

A a a *

Virgil. Aen. X, 79. Arus. v. Abduco. p. 213.
 92. Prob. I, 6, 1.
 94. Arus. v. Metuens. p. 247.
 148. Arus. v. Ingressus. p. 239.
 149. Donat. III, 5, 2.
 154. Arus. v. Liber. p. 244.
 168. Arus. v. Urbs. p. 266.
 173. Arus. v. Exuperior. p. 227.
 180. Donat. III, 5, 2.
 196. Arus. v. Instat. p. 238.
 199. Prob. II, 1, 21.
 209. Prob. I, 4, 11.
 210. Arus. v. Tenuis. p. 264.
 218. Arus. v. Ministrat. p. 247.
 225. Prob. I, 6, 3. Arus. v. Doctus. p. 223.
 239. Prob. I, 4, 13.
 248. Arus. v. Aequipero. p. 214.
 261. Donat. II, 16, 5.
 263. Prob. I, 18, 12.
 276. Prob. I, 10, 2.
 306. Arus. v. Impedit. p. 241.
 308. Prob. I, 7, 2.
 324. Prob. I, 17, 3.
 359. Prob. I, 9, 10. Arus. v. Obnixus. p. 250. (var. lect.)
 394. Prob. I, 6, 1. (var. lect.) 18, 13.
 397. Prob. I, 5, 1.
 407. Prob. I, 5, 2.
 417. (var. lect.) Arus. v. Celat. p. 219.
 421. (var. lect.) Prob. I, 7, 1.
 436. Arus. v. Concurrunt. p. 218.
 453. Arus. v. Desiluit. p. 223.
 457. (var. lect.) Arus. v. Contiguus. p. 221.
 481. Prob. I, 18, 7.
 491. Prob. I, 5, 1.
 501. Arus. v. Nescius. p. 248.
 518. Eut. II, 2, 18.
 523. Arus. v. Volutans. p. 266.
 540. Eut. II, 8.
 545. Prob. II, 1, 37.
 586. (var. lect.) Arus. v. In. p. 238.
 627. Prob. I, 8, 5.
 630. Prob. I, 10, 1.

Virgil. Aen. X, 644. Arus. v. Inrito. p. 241.
 649. Prob. I, 4, 22, 9, 3.
 652. Arus. v. Coruscus. p. 218.
 666. Arus. v. Ingratus. p. 240.
 670. Prob. I, 7, 3, 8, 1.
 671. (var. lect.) Prob. I, 17, 6.
 686. (var. lect.) Arus. v. Misertus. p. 146.
 704. Arus. v. Praegnans. p. 254.
 707. Prob. I, 9, 2.
 711. Arus. v. Inhorruit. p. 239.
 716. Arus. v. Irae. p. 241.
 719. Prob. I, 17, 7.
 727. Eut. II, 16.
 736. Arus. v. Nixus. p. 248.
 762. Asp. III.
 766. (var. lect.) Prob. I, 18, 2.
 779. Prob. II, 1, 26.
 782. (var. lect.) Arus. v. Reminiscor. p. 258.
 827. Arus. v. Laetus. p. 244.
 834. Arus. v. Praesagus. p. 255.
 862. (var. lect.) Prob. I, 9, 2.
 885. Arus. v. In. p. 239.
 897. (var. lect.) Max. Vict. ars. 18.
 905. Arus. v. Defende. p. 225.
 XI, 7. Prob. I, 14, 2.
 53. Prob. I, 4, 21.
 73. Arus. v. Laetus. p. 244.
 79. Eut. II, 18.
 83. Arus. v. Indutus. p. 235.
 85. Prob. I, 7, 2, 8, 1.
 87. (var. lect.) Arus. v. Proiectus. p. 254.
 110. Prob. I, 4, 17.
 112. Prob. I, 14, 3.
 118. Prob. I, 18, 6.
 124. Arus. v. Ingens. p. 236.
 140. (var. lect.) Prob. I, 3, 1.
 169. Prob. I, 10, 3.
 171. (var. lect.) Prob. I, 5, 1.
 187. Arus. v. In. p. 240.
 216. Arus. v. Orbus. p. 250.
 232. Arus. v. Admonet. p. 215.
 233. Prob. I, 7, 2.
 238. Arus. v. Primus. p. 255.
 262. Arus. v. Exulat. p. 227.
 Asp. III. (var. lect.)

Virgil. Aen. XI, 268. Arus. v. Subseedit. p. 263.
 277. Prob. I, 7, 3.
 280. Arus. v. Laetus. p. 244.
 Memini. p. 245.
 288. Arus. v. Ad. p. 211.
 293. Arus. v. Kave. p. 243.
 302. Max. Vict. ars. 24.
 305. Arus. v. Bellum. p. 217.
 338. Arus. v. Largus. p. 245.
 343. (var. lect.) Arus. v. Consulo. p. 218.
 351. Arus. v. Fidens. p. 230.
 358. Arus. v. Oro. p. 249.
 368. Donat. III, 6, 2.
 384. (var. lect.) Prob. I, 10, 3.
 396. Arus. v. Exuperior. p. 227.
 405. Arus. v. Decus. p. 222.
 415. Prob. I, 4, 19.
 416. Arus. v. Fortunatus. p. 230.
 417. Arus. v. Egregia. p. 227.
 435. Arus. v. Obsto. p. 250.
 471. (var. lect.) Arus. v. Multa. p. 246.
 483. Arus. v. Praeses. p. 255.
 489. Arus. v. Accingo. p. 209.
 492. Prob. I, 17, 6.
 500. (var. lect.) Arus. v. Desiluit. p. 223.
 508. Prob. I, 6, 1.
 522. Arus. v. Accommoda. p. 212.
 529. Arus. v. Instat. p. 238.
 537. Max. Vict. carm. her. 5.
 541. Prob. I, 17, 3.
 547. Arus. v. Medio. p. 247.
 573. (var. lect.) Arus. v. Insisto. p. 237.
 608. (var. lect.) Prob. I, 11, 2.
 Arus. v. Progredior. p. 256.
 611. Arus. v. Ritu. p. 259.
 639. Arus. v. Impatiens. p. 241.
 648. Prob. I, 3, 4.
 658. (var. lect.) Arus. v. Minister. p. 248.
 660. Prob. I, 5, 1.
 686. Donat. III, 2, 3.
 706. Prob. I, 17, 6.
 710. Arus. v. Trado. p. 264.
 715. Prob. I, 9, 5.

- Virgil. Aen.* XI, 731. Prob. I, 4, 5.
 739. Max. Vict. rat. metr. III, 1.
 747. Prol. I, 14, 1.
 750. Arus. v. Exit. p. 227.
 764. Prob. I, 9, 3.
 782. Arus. v. Ardet. p. 209.
 803. Prob. I, 12, 2.
 812. Arus. v. Conscius. p. 220.
 820. (var. lect.) Arus. v. Quicum. p. 257.
 823. (var. lect.) Prob. I, 11, 1.
 853. Arus. v. Siste. p. 262.
 855. Prob. I, 9, 7.
 857. (var. lect.) Max. Vict. rat. metr. V, 1.
 865. Arus. v. Gemit. p. 233.
 890. Prob. I, 14, 4.
 XII, 19. Arus. v. Praestans. p. 252.
 29. (var. lect.) Arus. v. Victus. p. 266.
 36. Eut. I, 4, 1.
 41. Eut. II, 15.
 60. Arus. v. Desisto. p. 224.
 88. Arus. v. Circundat. p. 219. Habet. p. 234.
 92. Arus. v. Adnixus. p. 215.
 94. Prob. II, 1, 26.
 97. Arus. v. Das. p. 226.
 115. Prob. I, 4, 8.
 119. Donat. III, 6, 2.
 130. Arus. v. Defigit. p. 225.
 147. (var. lect.) Arus. v. Quoad. p. 257.
 159. Prob. II, 1, 26. Arus. v. Auctor. p. 214.
 161. (var. lect.) Donat. III, 5, 2.
- Virgil. Aen.* XII, 171. Arus. v. Admovit. p. 213.
 200. Prob. I, 7, 4.
 210. Prob. I, 9, 2.
 218. Prob. I, 5, 1.
 224. Arus. v. Adsimulatus. p. 215.
 264. (var. lect.) Eut. II, 14.
 280. Prob. I, 12, 2.
 290. Arus. v. Avidus. p. 210.
 298. Prob. I, 11, 1.
 303. Prob. I, 17, 7. Arus. v. Applicat. p. 212.
 331. Prob. I, 11, 2.
 333. Prob. I, 8, 7.
 343. Prob. I, 9, 3.
 348. Arus. v. Refert. p. 259.
 359. Donat. III, 6, 2. Prob. I, 9, 6.
 386. Arus. v. Nixus. p. 249.
 396. (var. lect.) Arus. v. Sciens. p. 262.
 398. Arus. v. Nixus. p. 249.
 403. Prob. I, 9, 5.
 421. Prob. I, 17, 6.
 429. Max. Vict. ars. 19.
 435. Arus. v. Disco. p. 225.
 446. Prob. I, 17, 6.
 456. Prob. I, 6, 3.
 477. Prob. I, 4, 19.
 483. Prob. I, 9, 11.
 517. Arus. v. Exosus. p. 229.
 527. Arus. v. Nescius. p. 248.
 559. Arus. v. Immunis. p. 240.
 565. (var. lect.) Arus. v. Stat. p. 262.
 566. (var. lect.) Prob. I, 11, 2.
- Virgil. Aen.* XII, 572. Prob. I, 4, 17.
 574. Prob. I, 9, 8.
 589. Arus. v. Trepidus. p. 264.
 594. Prob. I, 9, 12.
 596. Arus. v. Incessit. p. 242.
 610. Arus. v. Attonitus. p. 215.
 616. Prob. I, 9, 9.
 649. Arus. v. Indignus. p. 236.
 653. Arus. v. Misertus. p. 246.
 658. Prob. I, 9, 3.
 659. Arus. v. Fidens. p. 230.
 673. (var. lect.) Eut. II, 5.
 678. Arus. v. Confert. p. 221.
 679. Prob. I, 9, 9.
 680. Arus. v. Furorem. p. 231.
 711. Prob. I, 12, 2.
 722. (var. lect.) Prob. I, 11, 1.
 733. Prob. I, 10, 3.
 758. Prob. I, 17, 6.
 766. Arus. v. Sacer. p. 263.
 768. Arus. v. Servatus. p. 260.
 781. Prob. I, 9, 12.
 784. (var. lect.) Arus. v. Instat. p. 238.
 808. Prob. I, 10, 2.
 814. Arus. v. Suadet. p. 260.
 816. Arus. v. Adiuro. p. 210.
 832. (var. lect.) Prob. I, 9, 7.
 865. Arus. v. Ob. p. 250.
 931. Prob. I, 10, 2.
 932. Arus. v. Utor. p. 265.
 935. Prob. I, 6, 8.
 944. Arus. v. Gerens. p. 232.
 947. Arus. v. Indutus. p. 235.
 Virgil. *) Prob. I, 4, 20. 7, 2. 9, 3. bis. II, 1, 39.

II. INDEX RERUM ET VERBORUM.

A.

A terminatio substantivi cuius sit generis. Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 15. Phoc. II, 1. terminat. graeca cuius sit gen. Phoc. III, 14. praepositionis quantitas. Prob. I, 12, 1. literae quantitas. Prob. I, 2, 2. nominum in *a* derivatio. Ent. I, 1, 7.

Ab praepos. quant. Prob. I, 12, 1.

Ab integro. Arus. p. 214.

Abalienare constr. Arus. p. 216.

Abdicare constr. Arus. p. 211.

Abduco constr. Arus. p. 213.

Abest c. acc. spac. Arus. p. 215.

Abhorre constr. Arus. p. 212.

Ablativi casus terminatio. Max. Vict. ars. 10. ablat. plur. termin. ibid. Donat. II, 10, 2—5. ablat. sing. quant. Prob. I, 4, 23. ablat. 3. declin. Phoc. VI. ablat. 3. declin. in *bu* pro *bus*. Prob. I, 18, 7. ablat. loci sine praepos. in Donat. III, 2, 3. ablat. pro ablat. cum praepos. *a*. Arus. v. Khao. p. 243.

Abnuo constr. Arus. p. 210.

Absente me, absente illis. Arus. p. 213.

Absque praep. quant. Prob. I, 12, 1.

Abstiner constr. Arus. p. 216.

Abundans constr. Arus. p. 209. abundare ibid.

Abunde constr. Arus. p. 209.

Abutor constr. Arus. p. 210.

Ac quant. Prob. I, 10, 1.

Accedere constr. Arus. p. 213.

Accentus quid sint et quot. Max. Vict. ars. 4, 17. ubi observentur. Donat. I, 5, 2. accentus acutus.

Donat. I, 5, 2, 3. accentus gravis. Donat. I, 5, 3. circumflexus. Donat. I, 5, 3.

Accingere constr. Arus. p. 209.

Accipere vulnus in capite. Arus. p. 216.

Accommodare constr. Arus. p. 212.

Accusativi quantitas. Prob. I, 4, 21. singul. in *im*. Donat. II, 10, 3. plur. in *is*. ibid.

Acer constr. Arus. p. 217.

Acer adiect. declin. et genus. Prob. II, 1, 27. Phoc. VI.

Achilli pro Achillis. Donat. III, 4, 2.

Achillas, ae. Prob. II, 1, 45.

Acis nom. propr. Prob. II, 1, 41.

Acquiesco constr. Arus. p. 216.

Activum verb. Max. Vict. ars. 20. Phoc. VII, 3.

Actor appellat. et nom. propr. Prob. II, 1, 26.

Acutus accentus quando ponatur. Don. I, 5, 2. Max. Vict. ars. 17. tonus Don. I, 5, 1.

Ad praepos. quant. Prob. I, 11, 2. pro apud. Arus. p. 211. pro usque. Arus. p. 214. c. genit. elliptica. Arus. p. 213. ad amicum sum. Donat. II, 16, 3.

Adesse c. Dat. Arus. p. 213.

Adferri locum. Arus. p. 215.

Adfixus constr. Arus. p. 213.

Adgredior constr. Arus. p. 212.

Adhibere constr. Arus. p. 210.

Adiectiva. Donat. II, 2, 3. c. genit. aeger. Arus. p. 212. amens. p. 214. atrox. p. 215. anxius. p. 216. colens. p. 220. dives. p. 222. doctus. p. 223. dubius. p. 225. expertus. p. 227. egregius. p. 227. effoetus.

Adire constr. Arus. p. 212.

Adiudicare constr. Arus. p. 216.

Adiuro constr. Arus. p. 210.

Adiutare. Arus. p. 213.

Adludere. Arus. p. 216.

Administrare. Arus. p. 216.

Admittere. Arus. p. 216.

Admonere. Arus. p. 215.

Admovere. Arus. p. 213.

Adnare. Arus. p. 212.

Adnixus. Arus. p. 215.

Adolere. Arus. p. 216.

Adprima vel *adprime*. Arus. p. 214.

Adrepere. Arus. p. 216.

Adsentio. Donat. II, 12, 5.

Adsidere. Arus. p. 211.

Adspirare. Arus. p. 216.

Adstringo. Arus. p. 216.

Advesco. Arus. p. 211.

Adsuetus. Arus. p. 211.

Adsurgere. Arus. p. 214.

p. 229. felix. p. 230. fertilis. p. 230. fidus. p. 230. fessus. p. 230. fortunatus. p. 230. fatigatus. p. 232. firmatus. p. 232. fugitans. p. 232. falsus. p. 232. gerens. p. 232. inops. p. 236. ingens. p. 236. integer. p. 236. infelix. p. 239. immodicus. p. 239. s. v. Infelix. ingratus. p. 240. immunis. p. 240. insuetus. p. 241. insolitus. p. 241. incertus. p. 242. inquires. p. 242. laetus. p. 244. liber. p. 244. largus. p. 245. liberalis ibid. melior. p. 246. matura. ibid. nimius. p. 249. nudus. ibid. praestans. p. 252. praesagus. p. 255. privus. p. 256. satur. p. 261. securus. p. 263. territus. p. 228. s. v. Exterritus. trepidus. p. 264. truncus. p. 265. vacuus. ibid.

Adire constr. Arus. p. 212.

Adiudicare constr. Arus. p. 216.

Adiuro constr. Arus. p. 210.

Adiutare. Arus. p. 213.

Adludere. Arus. p. 216.

Administrare. Arus. p. 216.

Admittere. Arus. p. 216.

Admonere. Arus. p. 215.

Admovere. Arus. p. 213.

Adnare. Arus. p. 212.

Adnixus. Arus. p. 215.

Adolere. Arus. p. 216.

Adprima vel *adprime*. Arus. p. 214.

Adrepere. Arus. p. 216.

Adsentio. Donat. II, 12, 5.

Adsidere. Arus. p. 211.

Adspirare. Arus. p. 216.

Adstringo. Arus. p. 216.

Advesco. Arus. p. 211.

Adsuetus. Arus. p. 211.

Adsurgere. Arus. p. 214.

- Advena* cuius gen. Prob. II, 1, 1. 16.
Adverbium. Donat. II, 13, 1. Max. Vict. ars. 22. Asp. VIII. adverbio quot accidunt. Donat. II, 13, 2. quot genera. ibid. unde formantur. Donat. II, 13, 1. quantitas. Prob. I, 9, 10. Max. Vict. rat. metr. XIII. comparatio. Donat. II, 13, 1. 4. significatio. Donat. II, 13, 2. compositio. Donat. II, 13, 5. praepositio non adiungitur. ibid.
Adversus. Arus. p. 211.
Adulari. Arus. p. 216. Donat. II, 12, 5.
Advolvi. Arus. p. 266.
Aeger. Arus. p. 212.
Aegre mihi est. Arus. p. 212.
Aequiparare. Arus. p. 214.
Aequare. Arus. p. 214.
Aeripodem pro aeripedem. Donat. III, 4, 2.
Aestimare. Arus. p. 210.
Aestuo cuius coniugationis. Eut. I, 1, 4.
Affectare viam. Arus. p. 214.
Afflictus. Arus. p. 215.
Affluere. Arus. p. 216.
Age quant. Prob. I, 9, 6.
Agere. Arus. p. 212.
Agitare. Arus. p. 212.
Ai pro *ae* 1. declin. Donat. III, 4, 2.
Αἰνιγμα quid sit. Donat. III, 6, 2.
Aio coniug. Eut. II, 8. Phoc. IX, 2.
Ακυρολογία quid sit. Donat. III, 3, 2.
Al terminat. nomin. cuius gen. Phoc. II, 5.
Albare et albere. Eut. II, 19.
Alibi quant. Prob. I, 9, 11.
Alienum. Arus. p. 213.
Alium ab alio duct. quant. Prob. I, 17, 3.
Ἀλληγορία quid sit. Donat. III, 6, 2.
Alligare. Arus. p. 216.
Alter ab aliquo. Donat. II, 9.
Altus. Arus. p. 215.
Am syllaba non aspiratur. Phoc. de asp. II, 2.
Ambages declin. Prob. II, 1, 21.
Ambo declin. Phoc. II, 8. pro utriusque. Arus. p. 214.
Amens. Arus. p. 214.
Amicus. Arus. p. 210.
Ἀμφιβολία quant. Donat. III, 3, 2.
Amphibrachys. Donat. I, 4, 2. Asp. IV.
Amplius quant. Prob. I, 9, 9. constr. Arus. p. 211.
Amyclas, ae. Prob. II, 1, 45.
Amystis declin. Prob. II, 1, 52.
An praepos. loquelas. quant. Prob. I, 11, 1. an graec. termin. declin. et genus. Phoc. III, 13.
Ἀναδιπλωσις quid sit. Donat. III, 5, 2.
Ἀναστροφή quid sit. Donat. III, 6, 2.
Ἀναφορά quid sit. Donat. III, 5, 2.
Androgeos. Prob. II, 1, 39.
Animadvertere in aliquem. Arus. p. 215.
Animalia appellativa. Asp. V, 3.
Anio declin. Phoc. II, 3.
Ante quant. Prob. I, 11, 2. constr. Donat. II, 16, 6. ante expectatum. Arus. p. 216.
Anteo. Arus. p. 213.
Antevertere. Arus. p. 216.
Ἀντιθεσις. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 3.
Ἀντιφρασις. Donat. III, 6, 2.
Ἀντονομασία. Donat. III, 6, 2.
Antor quant. Prob. II, 1, 26.
Anus declin. Prob. II, 1, 47.
Anxius. Arus. p. 216.
Anxur. Prob. II, 1, 37.
Apes nominativ. Prob. II, 1, 49.
Ἀπαίεσις. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 5.
Ἀποκοπή. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 7.
Apostrophos. Donat. I, 5, 3. Max. Vict. ars. 17.
Appellatio quid sit, et quomodo differat a nomine et vocabulo. Donat. II, 2, 1.
Appellativorum species. Donat. II, 2, 8. Asp. V, 3.
Appellere. Arus. p. 210.
Appendices casus. Donat. II, 8.
Applicare. Arus. p. 212.
Aptota. Donat. II, 9.
Apud quant. Prob. I, 11, 2. pro ad, in, circa, iuxta. Arus. p. 211. apud amicum eo. Donat. III, 2, 2. II, 16, 3.
Aquila grammaticus. Prob. II, 1, 40.
Ar syllaba nominum finalis cuius gen. Phoc. II, 7. ar syllaba init. aspiratur. Phoc. de aspir. I, 6.
Arbos quant. Prob. I, 17, 4.
Arbutus, a. Phoc. IV, 4.
Ardere. Arus. p. 209.
Argos, i. Phoc. IV, 5. Prob. II, 1, 17.
Ars quid sit. Asp. I, 1. Max. Vict. ars. 1. artium genera quot sint. ibid.
Arsis. Donat. I, 4, 1.
Articulata vox quid sit. Max. Vict. ars. 7.
Articulus Latinorum. Donat. II, 1, 1.
Artifex. Arus. p. 215.
Arvorum quant. Prob. I, 17, 4.
As graec. termin. subst. cuius gen. et declin. Phoc. II, 12, III, 2, 7. quant. Max. Vict. rat. metr. IV.
Aspernari. Arus. p. 216.
Aspiratio. Vid. Phoc. libell. de asp. p. 353.
Assimulatus. Arus. p. 215.
Assyrii literarum inventores. Max. Vict. ars. 18.
Ἀσσειμὸς quid sit. Donat. III, 6, 2.
Ἀσύνθετον. Donat. III, 5, 2.
Atrox. Arus. p. 215.
Attendo. Arus. p. 216.
Atthis declin. Prob. II, 1, 54.
Attonitus. Arus. p. 215.
Au non aspiratur prima in syll. Phoc. asp. II, 2.
Auctor cuius gen. Phoc. II, 10. Prob. II, 1, 26. constr. Arus. p. 214.
Aucupes nominat. sing. Prob. II, 1, 49.
Audacter pro audaciter. Donat. III, 4, 2.
Audere. Arus. p. 216.
Ave. Phoc. IX, 2.
Avellere. Arus. p. 212.
Aversari. Arus. p. 216.
Aversus. Arus. p. 209.
Avertere. Arus. p. 209.
Augur cuius gen. Phoc. II, 11.
Auguror. Donat. II, 12, 5.
Avidus. Arus. p. 210.
Avius. Arus. p. 217.
Avocare. Arus. p. 216.
Avulsus. Arus. p. 212.
Auscultare. Arus. p. 216.

Aut quant. Prob. I, 10, 1. aspir.
Phoc. asp. II, 2.
Autem coniunctio subiunctiva. Donat. II, 15, 2.
Ax terminatio unde derivetur. Eut. I, 1, 6. cuius gen. Phoc. II, 17, III, 15.

B.

Balneum, *balneae*, *balnea*. Phoc. IV, 4.
Barbarismus quid sit. Donat. III, 1, 1. varia genera barbarismi. ibid. §. 2. seqq. barbarismus et soloecismus quomodo differant. Donat. III, 2, 1.
Barbaros lexis. Donat. III, 1, 1.
Bellum unde deriv. Donat. III, 6, 2. constr. Arus. p. 217.
Benivulus. Arus. p. 218.
Beo coniug. Prob. II, 3, 4. Eut. I, 1, 3.
Bibo cuius coniug. Eut. II, 1. constr. Arus. p. 217.
Biduum. Arus. p. 238.
Bilis nomen unde derivetur. Eut. I, 1, 6. seq.
Bo vel *bor* verba in *bo* vel *bor* desinentia cuius sint coniug. Eut. II, 1.
Bona fortuna. Donat. III, 6, 2.
Brevis syllaba quid sit. Max. Vict. ars. 19.
Brixo, *Brixonis*. Prob. II, 1, 23.
Brus termin. declin. et gen. Phoc. III, 5.
Bulum termin. nomin. unde deriv. Eut. I, 1, 6.
Bundus termin. unde deriv. Eut. I, 1, 6.
Buxus genus. Donat. II, 4, 2.

C.

C literae vis. Prob. I, 3, 3. nomina in *c* cuius generis. Prob. II, 1, 16. genitiv. ibid.
Cadmus literas in Graeciam attulit. Max. Vict. ars. 18.
Caepae hoc, hae *caepae*. Phoc. IV, 4.
Caesar unde dictus. Eut. I, 1, 7.
Caesura quid sit. Max. Vict. carm. her. 6.

Calcere constr. Arus. p. 244.
Calcio unde derivetur. Eut. I, 4, 1.
Calcis haec. Prob. II, 1, 40.
Caligo unde deriv. Eut. I, 3, 2.
Callere. Arus. p. 244.
Cancer gen. Prob. II, 1, 27.
Captus. Arus. p. 243.
Carbasus. Phoc. IV, 3.
Carere. Arus. p. 243.
Casus unde dicti Max. Vict. ars. 8. Donat. II, 8. casuum formae. Donat. II, 9. Prob. II, 2. casus quot sint. Asp. V, 7. recti. Donat. II, 8. obliqui. ibid. locativus Max. Vict. ars. 8. Asp. V, 7. casus appendices. Donat. II, 8. quantitas Max. Vict. rat. metr. IX.
Cassus. Arus. p. 243.
Cateia. Donat. III, 1, 1.
Cavere. Arus. p. 243.
Causatus. Arus. p. 244.
Cedo defectiv. Prob. II, 3, 9. Phoc. IX, 2.
Celare. Arus. p. 219.
Celerius. Arus. p. 221.
Censor unde derivetur. Eut. I, 1, 6.
Cernere est. Arus. p. 219.
Certamen. Arus. p. 218.
Certe quant. Prob. I, 10, 2.
Certo quant. Prob. I, 9, 11. constr. Arus. p. 218.
Cette. Prob. II, 3, 9.
Cevo et *ceveo*. Prob. II, 3, 5, 7.
Chao pro *a chao*. Arus. p. 243.
Chor verba ita desinentia cuius coniug. Eut. II, 3.
Chremes. Prob. II, 1, 46.
Ciceronis rhetorica. Max. Vict. rat. metr. XI, 5. quomodo Cicero struxerit orationem. Prob. II, 4, 1-4.
Circa quant. Prob. I, 11, 2.
Circum constr. Donat. II, 16, 6.
Circumdare. Arus. p. 219.
Circumflexus nota. Donat. I, 5, 3. tonus I, 5, 1. quando ponatur. Max. Vict. ars. 17.
Cis quant. Prob. I, 11, 2.
Citius. Arus. p. 221.
Citra quant. Prob. I, 11, 2.
Clam quant. Prob. I, 12, 1. constr. Don. II, 16, 4.

Clanculum. Arus. p. 244.
Claudus. Arus. p. 244.
Clausula quid sit. Max. Vict. ars. 16.
Co verba sic desinentia cuius coniug. Eut. II, 3.
Coelum gen. Donat. II, 4, 2.
Coenatus. Donat. II, 14, 5.
Coeptus. Donat. II, 14, 5.
Cogere. Arus. p. 218. per tempora mutatur quant. lit. o. Prob. I, 17, 7.
Colens. Arus. p. 220.
Collisiones quid sint. Donat. III, 1, 3.
Collocare. Arus. p. 221.
Collocatio verborum inversa. Donat. III, 2, 3.
Colluctor depon. Donat. II, 12, 5.
Colon quid sit. Donat. I, 6. Prob. I, 4, 1.
Colos, oris. Prob. II, 1, 32. 45.
Colus declin. Prob. II, 1, 45.
Cominus quant. Prob. I, 9, 3.
Comma quid sit. Donat. I, 6. Prob. I, 4, 1.
Commeo coniug. Eut. I, 1, 3.
Commeritus. Arus. p. 220.
Commodo. Arus. p. 229.
Commorat pro *commemorat*. Donat. III, 4, 2.
Commori. Arus. p. 220.
Communis syllaba quid sit. Donat. I, 3, 1.
Commune genus. Donat. II, 4, 1.
Communia numero. Donat. II, 5.
Commune verbum quid sit Max. Vict. ars. 20. Asp. VII, 1. Phoc. VII, 3. communium verborum perfectum. Phoc. IX, 5.
Commune est. Arus. p. 221.
Compages declin. Prob. II, 1, 21.
Comparatio. Donat. II, 3, 1. seq. comparativa intellectu, significatione diminutiva. Donat. II, 3, 3. Comparativi adiectiones. Donat. II, 3, 3. comparativus pro positivo. Donat. II, 3, 2. comparativus cum nominativo. Donat. II, 3, 4. cum ablativo ibid. II, 3, 4.
Compertus. Arus. p. 220.
Compos. Arus. p. 220.
Compositio nominum. Donat. II, 6. compositorum declinatio ibid. §. 7.

- Compositio* verborum. Donat. II, 12, 7. Eut. II, 20. composita verba. Donat. II, 12, 5. compositorum verborum coniugatio. Eut. II, 18.
- Composita* vox pro simplici. Prob. I, 18, 2.
- Con* syllabae quant. Prob. I, 11, 1.
- Concatenata* syllaba quid sit. Max. Vict. rat. metr. VIII.
- Concedo*. Arus. p. 220.
- Concessivus* modus. Max. Vict. ars. 20.
- Concludere*. Arus. p. 221.
- Concidere*. Arus. p. 240.
- Concurrere*. Arus. p. 218.
- Condere*. Arus. p. 240.
- Condonare*. Arus. p. 219.
- Cones* pro ciconia. Prob. I, 18, 5.
- Conferre*. Arus. p. 221.
- Congerere*. Arus. p. 220.
- Congruens* c. Dat. Donat. II, 9.
- Coniugationes* quot. Phoc. VII, 2. Max. Vict. ars. 20. Coniugationis I. verba in *uo*. Eut. I, 1, 4. in *eo* §. 3. coniugat. II. verba in *eo*. Eut. I, 1, 3. coniug. III. verba in *uo*. Eut. I, 1, 4. coniug. IV. verba in *eo*. Eut. I, 1, 3. verba I. II. IV. in *io* §. 5. coniugationum genera apud Graecos. Eut. I, 1, 1. Coniugationum ante novissimam syllabam vocales in prim. pers. Prob. II, 3, 2. consonantes. §. 8.
- Coniunctiones*. Donat. II, 15, 1. Max. Vict. ars. 23. Asp. X. quantitas. Prob. I, 10. potestas. Donat. II, 15, 1.
- Coniunctivus* modus. Max. Vict. ars. 20.
- Coniunctus*. Arus. p. 221.
- Coniuratus*. Arus. p. 220.
- Connexa* nomina quae sint. Donat. II, 7.
- Consciis*. Arus. p. 220.
- Considerare*. Arus. p. 220.
- Consonantes*. Donat. I, 2, 1. Max. Vict. ars. 18. Asp. II. *mutae*. Donat. I, 2, 1. 3. *semivocales*. Donat. I, 2, 1, 2.
- Constructio* nominum cum casu. Donat. II, 9.
- Consuetum* habere. Arus. p. 219.
- Consuescere*. Arus. p. 219.
- GRAMMAT. LAT. I.
- Consulere*. Arus. p. 219.
- Contendo*. Arus. p. 218.
- Contiguus*. Arus. p. 221.
- Continuo*. Eut. I, 1, 4.
- Contra* postpositum. Donat. III, 6, 2. quant. Prob. I, 11, 2.
- Contuor*. Eut. I, 4, 1.
- Conversus* ad aliquem pro *conversendus*. Arus. p. 221.
- Convivor* depon. Donat. II, 12, 5.
- Coram* quant. Prob. I, 12, 1.
- Corporalia* appellativa. Donat. II, 2, 3.
- Correptio* et *productio* literarum. Donat. I, 2, 2. per metaplasmum. Prob. I, 17.
- Corrumperere*. Arus. p. 219.
- Cortex* gen. Donat. III, 2, 3.
- Coruscare*. Arus. p. 218.
- Coruscus*. Arus. p. 218.
- Cras* quant. Prob. I, 9, 2.
- Credo* unde deriv. Eut. II, 6.
- Credulus*. Arus. p. 220.
- Creo* cuius coniug. Eut. I, 1, 8.
- Crepere* et *orepere*. Eut. II, 19.
- Criminari*. Arus. p. 220.
- Cros* terminatio graeca cuius gen. Phoc. III, 5.
- Ct* aspiratur. Phoc. de asp. I, 7.
- Cucumis*. Prob. II, 1, 46.
- Cuius*, a, um. Donat. II, 11, 2.
- Cuius*, a, tes. Donat. II, 11, 2.
- Cultor*. Arus. p. 220.
- Cultus*. Donat. II, 14, 5.
- Culum* termin. nom. unde. Eut. I, 1, 6. seq.
- Cum* quid sit. Donat. II, 15, 3. adverb. quant. Prob. I, 9, 11.
- Cumbo* compos. *incumbere* coniug. Eut. II, 1.
- Cundus* termin. nom. unde. Eut. I, 1, 6.
- Custos*. Arus. p. 220.
- Cur* quant. Prob. I, 9, 7.
- D.
- D. nomina in *d* desinentia num reperiantur. Prob. II, 1, 16.
- Dactylicum* metrum. Max. Vict. carm. her. 4.
- Damalis*. Prob. II, 1, 45.
- Damascos*. Prob. II, 1, 41.
- Damnare*. Arus. p. 222.
- Dare* mutuo. Arus. p. 248. c. infin. p. 226. constr. p. 224.
- Dasia* et *psile*. Donat. I, 5, 3.
- Dativi* casus quant. Prob. I, 4, 21.
- Dativi* et *ablat. plur.* termin. Donat. II, 10, 2—4. Max. Vict. ars. 10.
- Dativus* cum Passivo. Arus. v. *Habito*. p. 233. v. *Regnatus*. p. 259. v. *Tibi factum*. p. 265. v. *Camere*. p. 219.
- De* quant. Prob. I, 12, 1.
- De integro*. Arus. p. 214.
- De die*. Arus. p. 226.
- Decedo*. Arus. p. 224.
- Decet*. Arus. p. 223.
- Decidi*. Arus. p. 226.
- Declinatio* nominum unde cognoscatur. Prob. II, 1, 1. *declinatio* nominum. Prob. II, 1, 1. Max. Vict. ars. 11.
- Declinatio* nominum compositorum. Donat. II, 7. *declinationis* incrementa. Phoc. V, 1. *declinatio* omnium nominum omnibus in casibus quomodo exeat. Prob. II, 1, 57.
- Declinatio* I. Prob. II, 1, 1. 5. genera Prob. II, 1, 1. num. neutrum habeat. ibid. nominativ. Prob. II, 1, 11. genit. in *e*. Prob. II, 1, 1.
- Declinatio* II. Prob. II, 1, 2. 6. nominat. §. 11. vocat. iu *us* §. 6.
- Declinatio* III. Prob. II, 1, 3. 7. nominat. §. 12. genit. in *i* §. 46. 51.
- Declinatio* IV. Prob. II, 1, 13.
- Declinatio* V. Prob. II, 1, 4. 9. nominativus §. 13. quot genera habeat. §. 4.
- Decus*. Arus. p. 222.
- Dedere*. Arus. p. 223.
- Defectiva* verba. Phoc. IX, 2. 3. Max. Vict. ars. 20. per modos. Donat. II, 12, 11.
- Defendere*. Arus. p. 225.
- Deficit*. Arus. p. 224.
- Defigere*. Arus. p. 225.
- Definitio* quid sit. Max. Vict. ars. 5.
- Deflectere*. Arus. p. 225.
- Defungi*. Arus. p. 225.
- Degere*. Arus. p. 225.
- Degener*. Prob. II, 1, 33.
- B b b

Deiicio. Arus. p. 222.
Deinde quant. Prob. I, 9, 5.
Delectat. Arus. p. 224.
Demere. Arus. p. 226.
Deminutivorum genus. Donat. II, 4, 3. deminutiva appellativa. Donat. II, 2, 3. adverbia II, 13, 4. comparativa II, 3, 2.
Densare et densere. Eut. II, 19.
Denuo quant. Prob. I, 9, 5.
Deperire. Arus. p. 226.
Deponens verbum. Max. Vict. ars. 20. Asp. VII, 1. perfectum. Phoc. IX, 5.
Deponere. Arus. p. 224.
Deporto. Arus. p. 225.
Derepente. Arus. p. 226.
Derivativa appellativa. Donat. II, 2, 3.
Desilire. Arus. p. 223.
Desino. Arus. p. 222.
Desisto. Arus. p. 224.
Despectus. Arus. p. 221.
Desperare. Arus. p. 225.
Desubito. Arus. p. 226.
Desuetus. Arus. p. 225.
Detraho. Arus. p. 224.
Detrectare. Arus. p. 226.
Devertere. Arus. p. 225.
Di syllabae quant. Prob. I, 11, 1.
Dialogeis. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 13, 10.
Διάλογον. Donat. III, 5, 2.
Diana. Prob. I, 17, 2.
Diastole. Donat. I, 5, 3. Max. Vict. ars. 17.
Diazeuxis. Prob. I, 18, 10.
Dicam, dicas subst. Phoc. IV, 9.
Dichroni syllabae. Max. Vict. rat. metr. III.
Dico coniug. Eut. II, 2.
Dies, de die. Arus. p. 226. *in dies, in diem*. p. 242.
Difficile. Donat. II, 13, 1.
Diffidere. Arus. p. 225.
Dignari. Arus. p. 222.
Dignus. Arus. p. 222. Donat. II, 9.
Digredi. Arus. p. 223.
Dilectus. Arus. p. 225.
Diligens. Arus. p. 226.
Diligo. Arus. p. 238.
Dimidio. Arus. p. 223.

Diphthongi. Donat. I, 3, 1. Prob. I, 1, 1.
Diptota. Prob. II, 2.
Dis syll. quant. Prob. I, 11, 1.
Discedere. Arus. p. 225.
Disco. Arus. p. 225.
Disceptare. Arus. p. 225.
Discretio quid sit. Max. Vict. ars. 4.
Discrucior. Arus. p. 225.
Distinctio quid sit. Donat. I, 6. Max. Vict. ars. 16.
Ditione. Donat. II, 9. Phoc. IV, 9.
Dives. Arus. p. 222.
Do: verba in *do* coniug. Eut. II, 4. seqq.
Do pro domum. Prob. I, 18, 7.
Doctus. Arus. p. 223.
Dolere. Arus. p. 222.
Domus. Prob. II, 1, 46.
Donare. Arus. p. 222. 233.
Donec quant. Prob. I, 9, 3.
Dormire. Arus. p. 222.
Dualis. Donat. II, 5, 12, 6.
Dubius. Arus. p. 225.
Duco in compositis coniug. Eut. II, 2. constr. Arus. p. 226.
Dum quant. Prob. I, 9, 11.
Dumtaxat. Arus. p. 226.
Duo declin. Phoc. II, 3.
Durare et durere. Eut. II, 19.

E.

E nominativi cuius gen. Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 16. Phoc. II, 2.
E literae quant. Prob. I, 2, 2. 12, 1.
E voc. brev. seq. *e* aspir. Phoc. asp. I, 4. product. prim. syll. aspir. ibid. I, 3. genit. sing. I. declin. Prob. II, 1, 1. nominum in *e* genitivus ibid. §. 16.
Ecce quant. Prob. I, 9, 6.
Extasis. Prob. I, 18, 8. Max. Vict. rat. metr. VI. Donat. III, 4, 2.
Eclipsis. Prob. I, 18, 13. Donat. III, 4, 2.
Edo: nomina in *edo* unde deriv. Eut. I, 1, 7.
Edormire. Arus. p. 229.
Effoetus. Arus. p. 229.
Effusus. Arus. p. 240.
Egens. Arus. p. 227.

Egenus. Arus. p. 227.
Egere. Arus. p. 227.
Egomat ipse. Donat. III, 3, 2.
Egredi. Arus. p. 227.
Egregius. Arus. p. 227.
Eia quant. Prob. I, 9, 6. 13, 2.
Εἰκόν. Donat. III, 6, 2.
Εἰσμός. Donat. III, 5, 2.
Εἰσωνεία. Donat. III, 6, 2.
Ἐκλειψις. Donat. III, 3, 2.
El termin. nom. cuius gen. Phoc. II, 5.
Ela termin. nom. unde deriv. Eut. I, 1, 7.
Elabi. Arus. p. 229.
Elicere. Arus. p. 228.
Emblema gen. Donat. II, 10, 6.
Emendatio quid sit. Max. Vict. ars. 3.
Emendo unde ducatur. Eut. II, 5.
Emerere. Arus. p. 227.
Emergere *se*. Arus. p. 229.
Eminus quant. Prob. I, 9, 3.
Emittere. Arus. p. 230.
Emungere. Arus. p. 229.
En quant. Prob. I, 9, 6. termin. cuius gen. Phoc. II, 6. unde deriventur nom. in *en* exeuntia. Eut. I, 1, 7.
Enarratio quid sit. Max. Vict. ars. 3.
Enim quant. Prob. I, 10, 4.
Eniti. Arus. p. 228.
Εναυλεο cuius coniug. Eut. I, 1, 3.
Eo verba ita desinentia cuius sint coniug. Eut. I, 1, 3. 4, 1. verba II. et III. coniug. Eut. I, 4, 1. v. in *eor* cuius coniug. ibid. §. 2.
Ἐπανάληψις. Donat. III, 5, 2.
Epicaepon genus. Donat. II, 4, 1.
Ἐπένθεσις. Donat. III, 4, 2.
Ἐπίδενον. Donat. III, 6, 2.
Epigramma gen. Donat. II, 10, 6.
Ἐπισυναλογή. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 11.
Ἐπίτευξις. Donat. III, 5, 2.
Eps nom. in *eps* deriv. Eut. I, 1, 7.
Epulum, *ae*. Phoc. IV, 4.
Equidem quant. Prob. I, 10, 2.
Er syllaba finalis nom. cuius gen. Phoc. II, 8. derivatio. Eut. I, 1, 7.
er quando aspir. Phoc. asp. I, 4.
Erb aspir. Phoc. asp. I, 7.
Erga quant. Prob. I, 11, 2.
Ergo quant. Prob. I, 10, 4.

Erna termin. fin. unde. Eut. I, 1, 7.
Errare. Arus. v. *In haec errat*. p. 239.
Erumpere se. Arus. p. 229.
Es termin. final. unde deriv. Eut. I, 1, 6. cuius gen. et declin. Prob. II, 1, 16. Phoc. II, 18. III, 2, 8. quant. Graecorum nom. in *es*. Max. Vict. rat. metr. IV. V, 2. *es* seq. p. asp. Phoc. asp. I, 5.
Escendere. Arus. p. 229.
Esse c. dat. Arus. p. 247. 241. 231. v. *Fatum*. — cum. genit. tempor. p. 215. c. acc. spat. ibid. c. Infin. Arus. p. 229. s. v. *Cernere*. p. 219.
Etiā quant. Prob. I, 9, 5. 10, 3.
Eu non aspir. Phoc. asp. II, 2.
Evadere. Arus. p. 237.
Euander literas invenit. Max. Vict. ars. 18.
Euandrus. Prob. II, 1, 28.
Euandre pro *Euander*. Donat. III, 4, 2.
Evenit. Arus. p. 228.
Evocare. Arus. p. 230.
Evolvere. Arus. p. 229.
Eus termin. nom. declin. et gen. Phoc. III, 4.
Ex termin. derivat. Eut. I, 1, 6. seq. genus. Phoc. II, 18. quant. Prob. I, 12, 1.
Exanimus. Prob. II, 1, 46.
Excommodo. Arus. p. 229.
Excarare. Arus. p. 230.
Excedere. Arus. p. 228.
Excidere. Arus. p. 230.
Excipere. Arus. p. 229.
Excruciare. Arus. p. 228.
Excudere. Arus. p. 228.
Exemplum facere. Arus. p. 236.
Exercere. Arus. p. 228.
Exhalare. Arus. p. 233.
Exire. Arus. p. 227.
Exitio futurum esse. Arus. p. 231.
Excorsus. Arus. p. 229.
Extosus. Arus. p. 229. Donat. II, 9.
Expedit. Arus. p. 228.
Expellere. Arus. p. 227.
Experiri. Arus. p. 226. seq.
Experte. Arus. p. 227.
Expertus. Arus. p. 227.
Exporgere. Arus. p. 230.

Expostulare. Arus. p. 229.
Exsequias ire. Arus. p. 229.
Excors. Arus. p. 228.
Excusul gen. Phoc. II, 5.
Excusulare. Arus. p. 227.
Exterritus. Arus. p. 228.
Extincti. Prob. I, 18, 6.
Extorris. Arus. p. 229.
Exuere. Arus. p. 229.

F.

F. litera nomina non terminantur. Prob. II, 1, 17.
Fabrico. Donat. II, 12, 5.
Facere. Arus. p. 238.
Facile. Donat. II, 13, 1.
Falso adverb. et nomen. Donat. II, 13, 5.
Falsus. Arus. p. 232.
Farra plur. a *far*. Prob. II, 1, 29.
Fas. Donat. II, 9.
Fastus. Arus. p. 232.
Fatigatus. Arus. p. 232.
Faxo. Phoc. IX, 2.
Felix. Arus. p. 230.
Femininum genus. Donat. II, 4, 1.
Feminina sono, sensu masculina. Donat. II, 4, 1. pro mascul. Donat. II, 2, 3. quantitas. Max. Vict. rat. metr. X.
Ferax. Arus. p. 230.
Fertilis. Arus. p. 230.
Fervere et *fervere*. Eut. I, 4, 1. II, 19. Prob. I, 7, 7.
Fessus. Arus. p. 230.
Festinare. Arus. p. 231.
Ficus. Prob. II, 1, 41.
Fidena. Prob. I, 17, 1.
Fidere. Arus. p. 230.
Fidicinam. Prob. II, 1, 20.
Fidis gen. Prob. II, 1, 42.
Fidus. Arus. p. 230.
Figura literae quid sit. Max. Vict. ars. 18.
Figurae nominum. Donat. II, 6. Asp. V, 6.
Filius familiae etc. Arus. p. 231.
Filum, fili, fila. Phoc. IV, 5.
Fine. Arus. p. 231.
Firmatus. Arus. p. 232.
Fixum genus quid sit. Donat. II, 4, 3.

Elere c. acc. temperia. Arus. p. 221.
Fluctuo. Eut. I, 1, 4.
Fluare. Arus. p. 231.
Foras sto. Donat. III, 2, 3.
Foris exco. Donat. III, 2, 2.
Formae casuum. Donat. II, 9. verborum. Max. Vict. ars. 20. Phoc. VII, 2.
Formido unde derivetur. Eut. I, 8, 2.
Forsitan quant. Prob. I, 9, 7.
Fortasse quant. Prob. I, 9, 7.
Fortis quant. Prob. I, 9, 7. 9.
Fortunatus. Arus. p. 230.
Frater. Arus. p. 231.
Frenum, freni, frena. Phoc. IV, 5.
Frequentativa verba. Eut. I, 1, 2. Phoc. VII, 2.
Fretus. Arus. p. 231.
Frondis. Phoc. IV, 9.
Fructui mihi est. Arus. p. 230.
Frugi. Donat. II, 9.
Frui. Arus. p. 230.
Frustra quant. Prob. I, 9, 5.
Fugio quant. lit. u per tempora. Prob. I, 17, 6.
Fugians. Arus. p. 232.
Fugitivus. Arus. p. 232.
Fulgere et *fulgere*. Eut. II, 19.
Fundare unde deriv. Eut. II, 5.
Fundere humi. Arus. p. 232.
Funditus quant. Prob. I, 9, 11.
Fungi. Arus. p. 231.
Furens. Arus. p. 230.
Furere *furorem*. Arus. p. 231.
Furibundus. Donat. II, 14, 5.
Futurum est exitio. Arus. p. 231.
Futurum Indic. Act. Prob. I, 7, 3.
Futurum Indic. Pass. Prob. I, 8, 1, 4.

G.

G. Nomina ita desinentia non reperiuntur. Prob. II, 1, 17.
Galeatus. Donat. II, 14, 5.
Gargarus. Phoc. IV, 3.
Gaudere. Arus. p. 232.
Geminum. Arus. p. 233.
Gener. Prob. II, 1, 33.
Generalia appellativa. Donat. II, 2, 3.
Genitivi casus terminationes. Max. Vict. ars 9. genitivus qualis fiat a quali nomine. Prob. II, 4, 10. genit.
 B b b *

- plural. flexio. Max. Vict. ars. 10.
 Donat. II, 10, 2—5. genit. sing. 1.
 declin. in *e*. Prob. II, 1, 1. in *ai*
 id. I, 18, 10. Donat. III, 4, 2. genit.
 sing. nominum in *ius* et *ium*. Max.
 Vict. rat. metr. V, 2. Prob. I, 4,
 18. genit. sing. tertiae declin. Grae-
 cor. nomin. in *i*. Prob. II, 1, 46.
 51. Donat. III, 4, 2. p. 30. genit.
 sing. in *es*. Prob. I, 4, 19. II, 1, 16.
 in *os*. Prob. I, 4, 20. in *us*. Prob.
 I, 4, 20. in *o*. Prob. I, 4, 19. genit.
 sing. 5. declin. in *e* quant. Prob.
 II, 1, 4. genit. nominum Graeco-
 rum. Phoc. III, 15. Genit. nomi-
 num in *c*. Prob. II, 1, 16. in *r*.
 Prob. II, 1, 24—38. in *m*. Prob. II,
 1, 19. in *a* §. 15. genit. sing. quant.
 Prob. I, 4, 18—20.
- Genitivus* cum adiectivis Graeco more:
aeger. Arus. p. 212. *amens*. p. 214.
atrox. p. 215. *anxius*. p. 216. *co-*
lens. p. 220. *dives*. p. 222. *doctus*.
 p. 223. *dubius*. p. 225. *expertus*.
 p. 227. *egregius*. p. 227. *territus*.
 p. 228. *effoetus*. p. 229. *felix*. p.
 230. *fertilis*. p. 230. *fidus*. p. 230.
- Genitivus* cum participiis: *abundans*.
 Arus. p. 209. *diligens*. p. 226. *fu-*
rens. p. 230. *metuens*. p. 247. *ser-*
vans. p. 260. *sciens*. p. 262. *sitiens*.
 p. 263. *temperans*. p. 264. *gerens*.
 p. 232.
- Genitus*. Arus. p. 232.
- Genus* nominum. Donat. II, 4, 1. Asp.
 V, 4. mutatur numero. Donat. II,
 4, 2. genus mensurarum et ponde-
 ris. Donat. II, 5. generis mutatio
 per deminutivum. Donat. II, 4, 3.
 genus *κατὰ τὸ νοούμενον*. Donat.
 II, 4, 1. genus incertum ibid. §. 2.
 incertum inter femin. et neutr. ibid.
 incertum inter mascul. et neutr.
 ibid. genus fixum. ibid. §. 3. mo-
 bile. ibid. generis terminationes.
 §. 4. genus nom. in *a*. Prob. II, 1,
 15. *e*. 16. *i*. 17. *l*. 18. *m*. 19. *n*. 20.
r. 24—38. *s*. 38—58. generis femi-
 nini quant. Max. Vict. rat. metr. X.
 genus 5. declin. quotuplex. Prob.
 II, 1, 4.
- Genera* verborum. Phoc. VII, 3.
- Genus* Italus pro genere. Arus. p. 233.
- Gerens*. Arus. p. 232.
- Gerere* bellum. Arus. p. 217. hume-
 ris. p. 232. *c*. accus. aliquid. p.
 233.
- Gerundium*. Max. Vict. ars. 20.
- Gestare*. Arus. p. 232.
- Git*. Prob. II, 1, 56.
- Glandis* nomin. cas. Prob. II, 1, 12.
 gen. §. 42.
- Gnarus*. Arus. p. 233.
- Gnatus*. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 2.
- Go* vel *gor* verba ita desinentia. Eut.
 II, 7.
- Gracilis* pro *gracilis*. Prob. II, 1, 45.
- Graecae literae* in oratione latina
 quot sint. Prob. I, 3, 4.
- Graeca nomina* in Latinum translata
 Graece declin. Donat. II, 10, 6.
 neutrius generis feminina fiunt
 apud Latinos. Donat. II, 10, 6.
- Graeca verba* a praeterito perf. ducta
 more Syracusano. Eut. II, 20. mu-
 tantur in compositis in coniuga-
 tione. Eut. II, 6.
- Grammatica* quid sit. Max. Vict.
 ars. 1. Asp. I, 2. grammaticae of-
 ficia. Max. Vict. ars. 3.
- Gratiam* facere rei. Arus. p. 232.
- Gratiae* facio aliquid. p. 233.
- Gratificari*. Arus. p. 232.
- Gratus*. Arus. p. 232.
- Gravis* accentus nota. Donat. I, 5, 3.
 quando ponatur. Max. Vict. ars.
 17. *gravis* tonus. Donat. I, 5, 1.
- Gravis* adiect. constr. Arus. p. 233.
- Gros* termin. declin. et genus. Phoc.
 III, 5.
- Grus*. Phoc. III, 5.
- H.
- H* literae vis. Donat. I, 2, 4, 5, 3.
 Prob. I, 3, 3. Max. Vict. ars. 18.
 aspir. Max. Vict. ars. 17. in *h* no-
 mina non terminantur. Prob. II,
 1, 17.
- Habeo* cum compositis aspir. Phoc.
 asp. I, 7. constr. Arus. p. 233.
- Habitare*. Arus. p. 233.
- Hac* quant. Prob. I, 9, 3.
- Hactenus*. Arus. p. 264.
- Haerere*. Arus. p. 233.
- Hahahae* quant. Prob. I, 13, 1.
- Halare*. Arus. p. 233.
- Haud* aspir. Phoc. asp. II, 2.
- Haut* quant. Prob. I, 9, 5.
- Hercules* literas invenit. Max. Vict.
 ars. 18.
- Heri* quant. Prob. I, 9, 2.
- Heteroclita*. Phoc. IV, 1. seqq.
- Heterogenea*. Phoc. IV, 1. seqq.
- Heu* s. *Eheu* quant. Prob. I, 13, 2.
- Heus* quant. Prob. I, 9, 7.
- Hexameter* quid sit. Max. Vict. carm.
 her. 5. *hexametri* syllabae. ibid.
 §. 6. caesura. ibid.
- Hexaptota*. Donat. II, 9. Prob. II, 2.
- Hiatus*. Donat. III, 1, 3.
- Hic* adv. loci quant. Prob. I, 9, 3.
- Hieras*. Prob. II, 1, 50.
- Hilar* hic. Prob. II, 1, 32.
- Hilaris* et *hilarus*. Prob. II, 1, 32.
- Ho* verba ita desinentia cuius coniug.
 Eut. II, 8.
- Hodie* quant. Prob. I, 9, 2.
- Homo*. Arus. p. 257.
- Homonis* pro *hominis*. Prob. II, 1, 22.
- Homonyma*. Donat. II, 2, 3.
- Hortandi* modus. Max. Vict. ars. 20.
- Hortor*. Arus. p. 235.
- Hostis*. Arus. p. 233.
- Huc* quant. Prob. I, 9, 3. constr.
 Arus. p. 235.
- Humi*. Arus. p. 235.
- Hyphen*. Donat. I, 5, 3. Max. Vict.
 ars. 17.
- I.
- I* natura litera. Donat. I, 2, 1. con-
 sonans et vocalia. Prob. I, 2, 2.
 nomina in *i* num declinentur. Prob.
 II, 1, 17. nomina in *i* cuius gen.
 Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 17.
 genit. tertiae declin. in *i*. Donat.
 III, 4, 2. Prob. II, 1, 51.
- Ianthes* nom. propr. Prob. II, 1, 54.
- Ib* aspir. Phoc. asp. I, 7.
- Ibi* quant. Prob. I, 9, 3.
- Icius* nomen derivat. Eut. I, 1, 7.
- Iculum* termin. unde deriv. Eut. I,
 1, 6.
- Ideo* quant. Prob. I, 10, 4.

- Ido terminatio nom.* Eut. I, 1, 7.
Idoneus. Arus. p. 242.
Idus terminatio nom. Eut. I, 1, 6.
Igitur quant. Prob. I, 10, 8.
Ignarus cum genit. Donat. II, 9.
 Arus. p. 236.
Il non aspir. Phoc. II, 1. cuius gen.
 Phoc. II, 5.
Ille nom. derivat. Eut. I, 1, 7.
Ilis nom. derivat. Eut. I, 1, 6. 7.
Illic quant. Prob. I, 17, 1.
Illius. Prob. I, 17, 1.
Illuc quant. Prob. I, 9, 3.
Illudere. Arus. p. 236.
Imbecillus. Prob. II, 1, 45.
Imber declin. Prob. II, 1, 45.
Imen nom. deriv. Eut. I, 1, 6.
Immigrare. Arus. p. 239.
Immodicus. Arus. p. 239.
Immunis. Arus. p. 240.
Impatiens. Arus. p. 241.
Impedire. Arus. p. 241.
Impendere. Arus. p. 236.
Imperf. Ind. Act. quant. Prob. I, 7, 3.
Imperf. Coniunct. Act. quant. Prob. I, 7, 5.
Imperf. Ind. Pass. quant. Prob. I, 8, 1.
Imperf. Coni. Pass. quant. Prob. I, 8, 3.
Imperare. Arus. p. 237.
Imperator. Arus. p. 237.
Imperativus quomodo terminetur.
 Prob. II, 3, 3. *Imperativus Pass.*
 Prob. I, 8, 2. 16. *Imperat. Act.*
 Prob. I, 7, 4.
Imperium habere. Arus. p. 237.
Impersonalia verba. Phoc. IX, 1.
 Max. Vict. ars. 20. *Impersonalia*
verba defectiva. Donat. II, 12, 11.
impersonalium quant. in ult. syl-
lab. Prob. I, 8, 6. quomodo constr.
 Donat. II, 12, 9.
Impertire. Arus. p. 237.
Implere. Arus. p. 235.
Implexus. Arus. p. 240.
Imponere. Arus. p. 239.
Impubis. Prob. II, 1, 40.
In praepos. loquularis in composi-
tione quant. Prob. I, 11, 1. subst.
 in in exeunt. decl. et gen. Phoc.
 III, 13.
In: variae locutiones cum praepos. in.
 Arus. p. 238. 239. 240. 241. 242.
 243.
Ina nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Inaequalia h. e. praepositiones quae
sint. Donat. II, 16, 6.
Inanimalia appellativa. Asp. V, 3.
Inarticulata vox. Max. Vict. ars. 7.
Inspiratio. Phoc. de asp. II.
Incensior. Donat. II, 14, 5.
Incertus. Arus. p. 242.
Incessere. Arus. p. 242.
Inchoativa verba. Eut. I, 1, 2. Phoc.
 VII, 2.
Inchoo. Eut. I, 1, 2.
Incidere. Arus. p. 242.
Includere. Arus. p. 240.
Incorporalia appellativa. Donat. II,
 2, 3.
Incumbo coni. Eut. II, 1. Arus. p. 235.
Incuriosus. Arus. p. 242.
Indago unde deriv. Eut. I, 3, 2.
Inde quant. Prob. I, 9, 3.
Indeclinabilia nomina cuius sint gen.
 Phoc. I, 6. verba. Donat. II, 12, 5.
Indicativus quomodo exeat. Donat.
 II, 12, 10. Max. Vict. ars. 21. pro
 Imperativo. Donat. III, 2, 3.
Indico, is, as. Eut. II, 2.
Indigere. Arus. p. 238.
Indignari. Arus. p. 238.
Indignus. Arus. p. 236.
Induci. Arus. p. 235.
Induere. Arus. p. 235.
Indugredi. Prob. I, 18, 3.
Indulgere. Arus. p. 235.
Induperator. Donat. III, 4, 2.
Inesse. Arus. p. 243.
Infelix. Arus. p. 239.
Inferior. Arus. p. 242.
Infinitivus. Max. Vict. ars. 20. *Infin.*
act. quant. Prob. I, 7, 7. pass. *ibid.*
 I, 8, 5. in *ier* *ibid.* 18, 4. *Infin. cum*
est. Arus. p. 219. v. Cernere et
 p. 229. *Infin. cum dare.* Arus. p.
 226. pro Subiunctivo cum part. ut.
 p. 233.
Infra quant. Prob. I, 11, 2.
Ingens. Arus. p. 236.
Ingratus. Arus. p. 240.
Ingredi. Arus. p. 239.
Inhiare. Arus. p. 235.
Inhorrere. Arus. p. 239.
Inimicus c. dat. Donat. II, 19.
Innare. Arus. p. 235.
Innocens. Donat. II, 14, 5.
Inops. Arus. p. 236.
Inquam. Phoc. IX, 2.
Inquies. Arus. p. 242.
Inscriptus. Arus. p. 237.
Insidere. Arus. p. 236.
Insilire. Arus. p. 243.
Insistere. Arus. p. 237.
Insolitus. Arus. p. 241.
Insonare. Arus. p. 236.
Insons. Prob. II, 1, 51.
Instar. Arus. p. 238.
Instare. Arus. p. 238.
Instrui. Arus. p. 237.
Insuescere. Arus. p. 241.
Insultare. Arus. p. 242.
Integer. Arus. p. 236. *ab integro.* p.
 214. *de integro.* *ibid.*
Intentus. Arus. p. 243.
Inter quant. Prob. I, 11, 2. locutio-
 nes cum praep. *inter.* Arus. p. 237.
Intercedit. Arus. p. 243.
Interdicere. Arus. p. 237.
Interea quant. Prob. I, 9, 11.
Interesse. Arus. p. 238.
Interiectiones. Donat. II, 17. Max. Vict.
 ars. 25. Asp. XI. quant. Prob. I, 13.
Intibus, intiba. Phoc. IV, 4.
Intra quant. Prob. I, 11, 2.
Introire. Arus. p. 243.
Intro sum. Donat. III, 2, 2.
Intuor. Eut. I, 4, 1.
Intus eo. Donat. III, 2, 3.
Invadere. Arus. p. 243.
Invigilare. Arus. p. 239.
Io termin. deriv. Eut. I, 1, 7. verba
 in *io* cuius coniug. *ibid.* I, 1, 5.
 4, 1. II, 8. *ior* I, 4, 2.
Ἰστος verba ita compos. asp. Phoc.
 asp. I, 1.
Ipsius. Prob. I, 17, 1.
Ir nom. Prob. II, 1, 25. Phoc. II, 9.
 termin. deriv. cuius gen. Phoc. II,
 9. *ir* syllaba quando aspir. Phoc.
 asp. I, 1.
Irae est. Arus. p. 241.
Ire. Arus. p. 229.
Irritare. Arus. p. 241.

Is nom. deriv. Eut. I, 1, 6. termin.
decl. et gen. Phoc. II, 14. III, 9.
seq. *p* asp. Phoc. asp. I, 5.
Ismarus. Phoc. IV, 3.
Iot aspir. Phoc. I, 3.
Italia quant. Donat. III, 4, 2. Prob.
I, 17, 2.
Iter pergere. Arus. p. 255.
Iterum quant. Prob. I, 9, 4.
Ium nom. deriv. Eut. I, 1, 6.
Ix termin. cuius gen. Phoc. II, 19.

J.

Ja non asp. Phoc. asp. II, 1.
Je asp. Phoc. asp. I, 5.
Joci. Phoc. IV, 3.
Jotacismus. Donat. III, 1, 3.
Ju non asp. Phoc. asp. II, 1.
Jubar. Prob. II, 1, 25.
Judicium quid sit. Max. Vict. ars. 3.
Jugum unde descendat. Eut. II, 20.
Jugerum genit. plur. Phoc. IV, 6.
Jurgo unde deriv. Eut. II, 7.
Juro. Arus. p. 236.
Juxta quant. Prob. I, 11, 2.

K.

K. lit. Donat. I, 2, 3. Max. Vict. ars.
18. latinae voces in *z*. Prob. II, 3,
12. num nomina ita terminentur.
Prob. III, 1, 8.
Κακέμπατον. Donat. III, 3, 2.
Κακοσύνθετον. Donat. III, 3, 2.
Κακοτεχνία. Max. Vict. ars. 4.
Καταχρησις. Donat. III, 6, 2.

L.

L. num verba ita terminentur. Prob.
II, 1, 18. *l* duplicatur propter po-
situm. Prob. I, 17, 2.
Labdacismus. Donat. III, 1, 3.
Labo. Donat. II, 12, 5.
Labor cuius coniug. Eut. II, 1.
Labor subst. Prob. II, 1, 32.
Labos. Prob. II, 1, 40.
Laboro. Arus. p. 244.
Lacessere. Arus. p. 244.
Lacte nomin. Prob. II, 1, 16.
Lactes. Prob. II, 1, 16.

Laetari. Arus. p. 244.
Laetus. Arus. p. 244.
Lageus nom. propr. Prob. II, 1, 39.
Lambo. Eut. II, 1.
Lani pro *lanii*. Eut. I, 1, 5.
Lanio unde deriv. Eut. I, 1, 5.
Laqueo cuius coniug. Eut. I, 1, 3.
Lar. Prob. II, 1, 32.
Largus. Arus. p. 245.
Later hic. Prob. II, 1, 36.
Laterem. Donat. II, 9. Phoc. IV, 9.
Latinitas quid sit. Max. Vict. ars. 6.
Lectio quid sit. Max. Vict. ars. 3.
Lectus declin. Prob. II, 1, 53.
Lepus et *lepos*. Prob. II, 1, 49.
Liber, bri. Prob. II, 1, 25., *Liberi* deus.
Prob. II, 1, 25.
Liber adiect. Arus. p. 244.
Liberalis. Arus. p. 245.
Liberare. Arus. p. 245.
Licet de me. Donat. III, 2, 2.
Liquentes literae. Max. Vict. rat.
metr. I, 1.
Liquidae literae. Donat. I, 2, 2. Prob.
I, 3, 1.
Litare. Arus. p. 244.
Literarum inventores. Max. Vict.
ars. 18.
Litterae quot accidunt, nomen, figura,
potestas. Max. Vict. ars. 18. lite-
rarum elementa. Prob. I, 1, 1. Li-
terae Graecae quot sint in Latinis.
Prob. I, 3, 4. literarum correptio
et productio. Donat. I, 2, 2. Lite-
rae c. vis. Prob. I, 3, 3. *h*. Donat.
I, 2, 4. Prob. I, 3, 3. *i*. Donat. I,
2, 1. Prob. I, 2, 2. 3. *k*. quando
ponatur. Donat. I, 2, 3. *u*. Donat.
I, 2, 1. Prob. I, 2, 2. *x*. Donat. I,
2, 2. Prob. I, 4, 17. *y*. Donat. I,
2, 4. *z*. Donat. I, 2, 4. Prob. I, 3,
4. *Alit*. quant. Prob. I, 2, 2. *e*. ibid.
o. §. 1. *i*. I, 4, 17. *x*. Prob. I, 3, 2,
4, 17. *y*. Prob. I, 3, 4, 4, 17.
Litera quid sit. Donat. I, 2, 1. Max.
Vict. ars. 18. Asp. II. quot sint.
Donat. I, 2, 4. Asp. II.
Litterae diphthongi. Prob. I, 1, 1. vo-
cales. Donat. I, 2, 1. Prob. I, 1, 1,
2, 1. Max. Vict. ars. 18. *semivocae*.
les. Donat. I, 2, 1. Prob. I, 3, 1.
Max. Vict. ars. 18. *consonantes*.

Donat. I, 2, 1. Max. Vict. ars. 18.
liquidae. Donat. I, 2, 2. Prob. I,
3, 1. Max. Vict. rat. metr. I, 1.
mutae. Donat. I, 2, 1. Prob. I, 3, 6.
Asp. II. Max. Vict. ars. 18.
Ll verba ita desinentia cuius coniug.
Eut. II, 8.
Lo verba ita desin. cuius coni. Eut.
II, 8.
Locativus casus. Asp. V, 7. Max.
Vict. ars. 8.
Locatus. Arus. p. 245.
Loci et *loca*. Phoc. IV, 3.
Locus. Arus. p. 238.
Longa syllaba quid sit. Max. Vict.
ars. 19.
Luctor. Donat. II, 12, 5.
Lucus unde dictus. Donat. III, 6, 2.
Ludere. Arus. p. 244.
Ludi. Arus. p. 245.
Ludificari. Arus. p. 245.
Lugeo. Arus. p. 222.
Lurcho. Prob. II, 1, 22.
Lustrari. Arus. p. 245.

M.

M. litera termin. subst. quomodo
genit. cas. Prob. II, 1, 19. ge-
nus ibid.
Mactus c. ablat. Donat. II, 9.
Mactare. Arus. p. 248.
Maenalus. Phoc. IV, 3.
Maenas, adis. Prob. II, 1, 47.
Magadur. Prob. II, 1, 28.
Magalia. Donat. III, 1, 1.
Mage. Prob. I, 18, 7.
Magis pro *mage*. Donat. III, 4, 2.
quant. Prob. I, 9, 8. comparativo
additum. Donat. II, 13, 4.
Maius: in *maius* audire. Arus. p.
243.
Μακρολογία. Donat. III, 3, 2.
Mallos nom. pr. Prob. II, 1, 45.
Mala quant. Prob. I, 17, 3.
Malum quant. Prob. I, 17, 3. Arus.
p. 257.
Malus gen. Donat. II, 4, 2. quant.
Prob. I, 17, 3.
Mando. Arus. p. 247.
Mane quanti. Prob. I, 9, 2.
Manere. Arus. p. 246.

Masculinum genus. Donat. II, 4, 1.
pro feminin. Donat. III, 2, 3. masc.
sono, sensu femin. et neutr. ibid.
II, 4, 1.
Mastruca. Donat. III, 1, 1.
Ματαιοτεγνῖς quid sit. Max. Vict.
ars. 1.
Mater. Arus. p. 248.
Maturare et muturare. Eut. II, 19.
constr. Arus. p. 247.
Maturus. Arus. p. 246.
Mavors. Prob. I, 18, 3.
Maxime c. superlat. Donat. II, 13, 4.
Mecum adverb. Donat. II, 13, 2.
Medicari. Arus. p. 246.
Meditativa verba. Eut. I, 1, 2. Phoc.
VII, 2.
Medio. Arus. p. 247.
Medium. Arus. p. 238.
Meio cuius coniug. Eut. II, 8.
Melior. Arus. p. 246.
Memini. Arus. p. 245. cum ganit.
Prob. II, 1, 46.
Men nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Menum deriv. nom. Eut. I, 1, 7.
Mensurarum et ponderis genus. Do-
nat. II, 5.
Meo cuius coniug. Eut. I, 1, 8.
Mercurius literarum inventor. Max.
Vict. ars. 18.
Metacismus. Donat. III, 1, 3.
Μεταθεσις. Donat. III, 4, 2. Prob. I,
18, 18.
Μεταλήψις. Donat. III, 6, 2.
Metaplasma. Donat. III, 1, 1. 2.
4, 1. Prob. I, 17. poetarum I, 18.
Μεταφορά. Donat. III, 6, 2.
Μετωννῦμις. Donat. III, 6, 2.
Metrum quid sit. Max. Vict. de cary-
ther. 1.
Metuere. Arus. p. 247.
Mews vocativ. Asp. VI, 2.
Mimas et mima. Prob. II, 1, 46.
Minister. Arus. p. 248.
Ministrare. Arus. p. 247.
Minus quant. Prob. I, 9, 9.
Miseratus. Arus. p. 246.
Misereri. Arus. p. 246.
Miseret. Arus. p. 246.
Misericors. Arus. p. 241.
Missus. Arus. p. 247.
Mitte pro omittit. Donat. III, 4, 2.

Mo verba sic desinentia cuius coniug.
Eut. II, 9.
Mobile genus. Donat. II, 4, 8.
Moderari. Arus. p. 248.
Modi verborum. Max. Vict. ars. 20.
Modi indicativi terminatio. Donat.
II, 12, 10.
Modo quant. Prob. I, 9, 11.
Modulatio quid sit. Max. Vict. ars. 4.
Moliri. Arus. p. 247.
Molucha gen. Phoc. II, 1.
Μοσασυλλα nomina decem. Phoc.
I, 1—5. verba. Donat. II, 12, 5.
Monoptota. Prob. II, 2.
Morae est. Arus. p. 247.
Moribundus. Donat. II, 14, 5.
Motus loco. Arus. p. 248.
Moveo quantitas syllabae o per tem-
pora. Prob. I, 17, 6.
Mugilis nominat. Phoc. II, 5.
Mulgere unde deriv. Eut. II, 7.
Multa. Arus. p. 246.
Munio. Donat. II, 12, 5.
Murilegulus. Eut. I, 1, 6.
Mutae literae. Donat. I, 2, 1. 3. Prob.
I, 8, 3. Asp. II. Max. Vict. ars. 18.
Mutuo dare. Arus. p. 248. v. *Mille*
librar.
Mutuo cuius coniug. Eut. I, 1, 4.

N.

Natas. Prob. II, 1, 38.
Nam quant. Prob. I, 9, 8.
Namque quant. Prob. I, 10, 8.
Naturales syllabae quae sint. Prob.
I, 4, 1. naturalis syllabae quant.
Prob. I, 4, 2. 3. Donat. I, 3, 1.
Naphthas. Prob. II, 1, 44. 52.
Nar fluv. et nates partes aurium.
Prob. II, 1, 38.
Natus. Arus. p. 249.
Natus nota. deriv. Eut. I, 1, 7.
Navita. Prob. I, 18, 3.
Nauaeo cuius coniug. Eut. I, 1, 8.
Nefas. Donat. II, 9, 17. quant. Prob.
I, 13, 2.
Ne adverb. prohibendi quant. Prob.
I, 9, 7. coniunctio ibid. et Prob. I,
10, 1.
Nec quant. Prob. I, 10, 1.
Nempe quant. Prob. II, 10, 2.

Nequam. Donat. II, 9.
Nequaquam quant. Prob. I, 9, 5.
Neque quant. Prob. I, 10, 1.
Nequiquam. Prob. I, 9, 5.
Neri pro *Nerei*. Donat. III, 4, 2.
Nescius. Arus. p. 248.
Neutrum genus. Donat. II, 4, 1.
Neutra verba. Max. Vict. ars. 20.
Asp. VII, 1. Phoc. VII, 3.
Ni quant. Prob. I, 10, 3.
Nihil quant. Prob. I, 9, 7.
Nihil. Arus. p. 249. *Nihilum*. ibid.
Nimis quant. Prob. I, 9, 9.
Nimium quant. Prob. I, 9, 9.
Nimius. Arus. p. 249.
Nisi quant. Prob. I, 10, 3.
Nitens. Arus. p. 249.
Niteo in syllaba i per tempora mu-
tatur. Prob. I, 17, 7.
Nitor quant. syll. i. Prob. I, 17, 7.
Nixus. Arus. p. 248.
Nocens. Donat. II, 14, 5.
Noctem in silere, producere. Arus.
p. 239.
Nomen est. Arus. p. 248.
Nominatum in am aspiratio. Phoc. asp.
II, 2, ar I, 6. au II, 2, e I, 3. 4.
ei I, 7. er seq. u aut v aut c I, 4.
erb, I, 7. eu II, 2, es, is, os seq. p.
I, 5. ea II, 1. ib, I, 7. ie I, 5. il II, 1.
a Graeco *ἱππος* ducta I, 1. ir praep-
os, h I, 1. is et r seq. litera alia
I, 3. iu II, 1. om I, 6. on I, 6. ord
II, 1. orr, I, 4. ori, I, 7. q rh, I, 1.
v praeposita h, I, 1. q, I, 1.
Nominum in a genus. Phoc. II, 1.
Donat. II, 4, 4. graeca. Phoc. III,
14. e Donat. II, 4, 4. Phoc. II, 2.
i Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 17. o
Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 21—23.
Phoc. II, 3. u Donat. II, 4, 4. Phoc.
II, 4. 2 Prob. II, 1, 20. e Prob. II,
1, 38—58. al Phoc. II, 5. ex II,
17. III, 14. el II, 5. il 6. ol ibid.
ul ibid. ix II, 19. III, 14. um II, 6.
en 6. er 7. er 8. ir 9. er 10. ur 11.
as 12. es 13. is 14. os 15. us 16.
ex 18. ox 20. ux 24. i 22. as
Graecum III, 2. es 2. os 3. us 4.
gros, grus, 6. kros, tros, 7. ibid.
er 6. as 7. es 8. is 9. us 10. ge 10.
o 11. on 11. an 13. in 13.

Is nom. deriv. Eut. I, 1, 6. termin.
decl. et gen. Phoc. II, 14. III, 9.
seq. *p* asp. Phoc. asp. I, 5.
Ismarus. Phoc. IV, 3.
Ist aspir. Phoc. I, 3.
Italia quant. Donat. III, 4, 2. Prob.
I, 17, 2.
Iter pergere. Arus. p. 255.
Iterum quant. Prob. I, 9, 4.
Ium nom. deriv. Eut. I, 1, 6.
Ix termin. cuius gen. Phoc. II, 19.

J.

Ja non asp. Phoc. asp. II, 1.
Je asp. Phoc. asp. I, 5.
Joci. Phoc. IV, 3.
Jotacismus. Donat. III, 1, 3.
Ju non asp. Phoc. asp. II, 1.
Jubar. Prob. II, 1, 25.
Judicium quid sit. Max. Vict. ars. 3.
Jugum unde descendat. Eut. II, 20.
Jugerum genit. plur. Phoc. IV, 6.
Jurgo unde deriv. Eut. II, 7.
Juro. Arus. p. 236.
Juxta quant. Prob. I, 11, 2.

K.

K. lit. Donat. I, 2, 3. Max. Vict. ars.
18. latinae voces in *z*. Prob. II, 3,
12. num nomina ita terminentur.
Prob. III, 1, 8.
Κακέμφοτον. Donat. III, 3, 2.
Κακοσύνθετον. Donat. III, 3, 2.
Κακοτεχνία. Max. Vict. ars. 4.
Καταρχήσις. Donat. III, 6, 2.

L.

L. num verba ita terminentur. Prob.
II, 1, 18. *l* duplicatur propter po-
situm. Prob. I, 17, 2.
Labdacismus. Donat. III, 1, 3.
Labo. Donat. II, 12, 5.
Labor cuius coniug. Eut. II, 1.
Labor subst. Prob. II, 1, 32.
Labos. Prob. II, 1, 40.
Laboro. Arus. p. 244.
Lacessere. Arus. p. 244.
Lacte nomin. Prob. II, 1, 16.
Lactes. Prob. II, 1, 16.

Laetari. Arus. p. 244.
Laetus. Arus. p. 244.
Lageus nom. propr. Prob. II, 1, 39.
Lambo. Eut. II, 1.
Lani pro *lanii*. Eut. I, 1, 5.
Lanio unde deriv. Eut. I, 1, 5.
Laqueo cuius coniug. Eut. I, 1, 3.
Lar. Prob. II, 1, 32.
Largus. Arus. p. 245.
Later hic. Prob. II, 1, 36.
Laterem. Donat. II, 9. Phoc. IV, 9.
Latinitas quid sit. Max. Vict. ars. 6.
Lectio quid sit. Max. Vict. ars. 3.
Lectus declin. Prob. II, 1, 53.
Lepus et *lepos*. Prob. II, 1, 49.
Liber, bri. Prob. II, 1, 25., *Liberi* deus.
Prob. II, 1, 25.
Liber adiect. Arus. p. 244.
Liberalis. Arus. p. 245.
Liburare. Arus. p. 245.
Licet de me. Donat. III, 2, 2.
Liquentes literae. Max. Vict. rat.
metr. I, 1.
Liquidae literae. Donat. I, 2, 2. Prob.
I, 3, 1.
Litare. Arus. p. 244.
Literarum inventores. Max. Vict.
ars. 18.
Litterae quot accidunt, nomen, figura,
potestas. Max. Vict. ars. 18. lite-
rarum elementa. Prob. I, 1, 1. Li-
terae Graecae quot sint in Latinis.
Prob. I, 3, 4. literarum correptione
et productio. Donat. I, 2, 2. Lite-
rae c. vis. Prob. I, 3, 3. *h*. Donat.
I, 2, 4. Prob. I, 3, 3. *i*. Donat. I,
2, 1. Prob. I, 2, 2. 3. *h*. quando
ponatur. Donat. I, 2, 3. *u*. Donat.
I, 2, 1. Prob. I, 2, 2. *x*. Donat. I,
2, 2. Prob. I, 4, 17. *y*. Donat. I,
2, 4. *z*. Donat. I, 2, 4. Prob. I, 3,
4. *Alit*. quant. Prob. I, 2, 2. *e*. ibid.
o. §. 1. *t*. I, 4, 17. *x*. Prob. I, 3, 2,
4, 17. *y*. Prob. I, 3, 4, 4, 17.
Litera quid sit. Donat. I, 2, 1. Max.
Vict. ars. 18. Asp. II. quot sint.
Donat. I, 2, 4. Asp. II.
Litterae diphthongi. Prob. I, 1, 1. vo-
cales. Donat. I, 2, 1. Prob. I, 1, 1,
2, 1. Max. Vict. ars. 18. *semivocales*.
Donat. I, 2, 1. Prob. I, 3, 1.
Max. Vict. ars. 18. *consonantes*.

Donat. I, 2, 1. Max. Vict. ars. 18.
liquidae. Donat. I, 2, 2. Prob. I,
3, 1. Max. Vict. rat. metr. I, 1.
mutae. Donat. I, 2, 1. Prob. I, 3, 5.
Asp. II. Max. Vict. ars. 18.
Ll verba ita desinentia cuius coniug.
Eut. II, 8.
Lo verba ita desin. cuius coni. Eut.
II, 8.
Locativus casus. Asp. V, 7. Max.
Vict. ars. 8.
Locatus. Arus. p. 245.
Loci et *loca*. Phoc. IV, 3.
Locus. Arus. p. 238.
Longa syllaba quid sit. Max. Vict.
ars. 19.
Luctor. Donat. II, 12, 5.
Lucus unde dictus. Donat. III, 6, 2.
Ludere. Arus. p. 244.
Ludi. Arus. p. 245.
Ludificari. Arus. p. 245.
Lugeo. Arus. p. 222.
Lurcho. Prob. II, 1, 22.
Lustrari. Arus. p. 245.

M.

M. litera termin. subst. quomodo
genit. cas. Prob. II, 1, 19. ge-
nus ibid.
Mactus c. ablat. Donat. II, 9.
Mactare. Arus. p. 248.
Maenalis. Phoc. IV, 3.
Maenas, adis. Prob. II, 1, 47.
Magadur. Prob. II, 1, 28.
Magalia. Donat. III, 1, 1.
Mage. Prob. I, 18, 7.
Magis pro *mage*. Donat. III, 4, 2.
quant. Prob. I, 9, 8. comparativo
additum. Donat. II, 13, 4.
Maius: in *maius* audire. Arus. p.
243.
Μακρολογία. Donat. III, 3, 2.
Mallos nom. pr. Prob. II, 1, 45.
Mala quant. Prob. I, 17, 3.
Malum quant. Prob. I, 17, 3. Arus.
p. 257.
Malus gen. Donat. II, 4, 2. quanti.
Prob. I, 17, 3.
Mando. Arus. p. 247.
Mane quanti. Prob. I, 9, 2.
Manere. Arus. p. 246.

Masculinum genus. Donat. II, 4, 1.
pro feminin. Donat. III, 2, 3. masc.
sono, sensu femin. et neutr. ibid.
II, 4, 1.
Mastruca. Donat. III, 1, 1.
Matavoteyvla quid sit. Max. Vict.
ars. 1.
Mater. Arus. p. 248.
Maturare et muturere. Eut. II, 19.
constr. Arus. p. 247.
Maturus. Arus. p. 246.
Mavors. Prob. I, 18, 3.
Maxime e. superlat. Donat. II, 13, 4.
Mecum adverb. Donat. II, 13, 2.
Medicari. Arus. p. 246.
Mediativa verba. Eut. I, 1, 2. Phoc.
VII, 2.
Medio. Arus. p. 247.
Medium. Arus. p. 238.
Meio cuius coniug. Eut. II, 8.
Melior. Arus. p. 246.
Memini. Arus. p. 245. cum genit.
Prob. II, 1, 46.
Men nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Menum deriv. nom. Eut. I, 1, 7.
Mensuratum et ponderis genus. Do-
nat. II, 6.
Meo cuius coniug. Eut. I, 4, 8.
Mercurius literarum inventor. Max.
Vict. ars. 18.
Metacismus. Donat. III, 1, 3.
Metéōsaus. Donat. III, 4, 2. Prob. I,
18, 13.
Μετάνηψις. Donat. III, 6, 2.
Metaplasma. Donat. III, 1, 1. 2.
4, 1. Prob. I, 17. poetarum I, 18.
Μεταποκά. Donat. III, 6, 2.
Μεταρρύπτα. Donat. III, 6, 2.
Metrum quid sit. Max. Vict. de carya.
her. 1.
Metuere. Arus. p. 247.
Mons vocativ. Asp. VI, 2.
Mimas et mima. Prob. II, 1, 46.
Minister. Arus. p. 248.
Ministrare. Arus. p. 247.
Minus quant. Prob. I, 9, 9.
Miseratus. Arus. p. 246.
Misereri. Arus. p. 246.
Miseret. Arus. p. 246.
Misericors. Arus. p. 241.
Missus. Arus. p. 247.
Mitte pro omittit. Donat. III, 4, 2.

Mo verba sic desinentia cuius coniug.
Eut. II, 9.
Mobile genus. Donat. II, 4, 8.
Moderari. Arus. p. 248.
Modi verborum. Max. Vict. ars. 20.
Modi indicativi terminatio. Donat.
II, 12, 10.
Modo quant. Prob. I, 9, 11.
Modulatio quid sit. Max. Vict. ars. 4.
Moliri. Arus. p. 247.
Molucha gen. Phoc. II, 1.
Μοδασyllaba nomina decim. Phoc.
I, 1—5. verba. Donat. II, 12, 3.
Monoptota. Prob. II, 2.
Morae est. Arus. p. 247.
Moribundus. Donat. II, 14, 5.
Motus loco. Arus. p. 248.
Moveo quantitas syllabae o per tem-
pora. Prob. I, 17, 6.
Mugilis nominat. Phoc. II, 5.
Mulgere unde deriv. Eut. II, 7.
Multa. Arus. p. 246.
Munio. Donat. II, 12, 5.
Murilegulus. Eut. I, 1, 6.
Mutae literae. Donat. I, 2, 1. 3. Prob.
I, 8, 3. Asp. II. Max. Vict. ars. 16.
Mutuo dare. Arus. p. 248. v. *Mille*
librar.
Mutuor cuius coniug. Eut. I, 1, 4.

N.

Natas. Prob. II, 1, 38.
Nam quant. Prob. I, 9, 8.
Namque quant. Prob. I, 10, 3.
Naturales syllabae quae sint. Prob.
I, 4, 1. naturalis syllabae quant.
Prob. I, 4, 2. 3. Donat. I, 3, 1.
Naphthas. Prob. II, 1, 44. 52.
Nar fluv. et nares partes aurium.
Prob. II, 1, 38.
Natus. Arus. p. 249.
Ndus nom. deriv. Eut. I, 11, 7.
Navita. Prob. I, 18, 3.
Nauseo cuius coniug. Eut. I, 1, 8.
Nefas. Donat. II, 9, 17. quant. Prob.
I, 13, 2.
Ne adverb. prohibendi quant. Prob.
I, 9, 7. coniunctio ibid. et Prob. I,
10, 1.
Nec quant. Prob. I, 10, 1.
Nempe quant. Prob. II, 10, 2.

Nequam. Donat. II, 9.
Nequaquam quant. Prob. I, 9, 5.
Neque quant. Prob. I, 10, 1.
Nequiquam. Prob. I, 9, 5.
Neri pro *Nerci*. Donat. III, 4, 2.
Nescius. Arus. p. 248.
Neutrum genus. Donat. II, 4, 1.
Neutra verba. Max. Vict. ars. 20.
Asp. VII, 1. Phoc. VII, 3.
Ni quant. Prob. I, 10, 3.
Nihil quant. Prob. I, 9, 7.
Nihilo. Arus. p. 249. *Nihilum*. ibid.
Nimis quant. Prob. I, 9, 9.
Nimium quant. Prob. I, 9, 9.
Nimius. Arus. p. 249.
Nisi quant. Prob. I, 10, 3.
Nitens. Arus. p. 249.
Nitro in syllaba i per tempora mu-
tatur. Prob. I, 17, 7.
Nitor quant. syll. i. Prob. I, 17, 7.
Nixus. Arus. p. 248.
Nocens. Donat. II, 14, 5.
Noctan in silere, producere. Arus.
p. 239.
Nomen est. Arus. p. 248.
Nominum in am aspiratio. Phoc. asp.
II, 2. ar I, 6. au II, 2. e I, 3. 4.
ect I, 7. er seq. u aut y aut c I, 4.
erb, I, 7. eu II, 2. es, is, os seq. p.
I, 5. ea II, 1. ib, I, 7. ie I, 5. il II, 1.
a Graeco *ἔννοχος* ducta I, 1. in prae-
pos. h I, 1. is et r seq. litera alia
I, 3. iu II, 1. om I, 6. on I, 6. ord
II, 1. orr, I, 4. ort. I, 7. q rh. I, 1.
v praeposita h. I, 1. q. I, 1.
Nominum in a genus. Phoc. II, 1.
Donat. II, 4, 4. *graeca*. Phoc. III,
14. e Donat. II, 4, 4. Phoc. II, 2.
i Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 17. o
Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 21—23.
Phoc. II, 3. u Donat. II, 4, 4. Phoc.
II, 4. 2 Prob. II, 1, 20. e Prob. II,
1, 38—58. al Phoc. II, 5. ex II,
17. III, 14. al II, 5. al 6. al ibid.
ul ibid. ix II, 19. III, 14. um II, 6.
en 6. ar 7. ar 8. ix 9. ar 10. ur 11.
as 12. as 13. is 14. os 15. as 16.
ex 18. os 20. ux 21. i 22. as
Gracum III, 2. as 2. os 3. aus 4.
gros, grus, 6. icrns, gros, brus ibid.
ar 6. as 7. es 8. is 9. us 10. ys 10.
o 11. on 11. an 12. in 12.

Nomina in *d* exeuntia num reperiantur. Prob. II, 1, 16. *f. g. h.* 17. *k.* 18. *p.* 24.

Nominum in *e* genitivus. Prob. II, 1, 16. in *l* 18. *n* 20. *o* 21—23. *s* 38—58.

Nominum Graecorum genitivus. Phoc. III, 15.

Nominum declinatio quotuplex. Prob. II, 1, 1.

Nomina in *i* num declinentur. Prob. II, 1, 17. *Nomina* 1. declin. dat. et ablat. in *abus*. Phoc. IV, 6. *nomina* 2. declin. in *us* et *ius* quomodo genit. terminent in vocativ. Prob. II, 1, 19. *Nominum* Graecorum in *a* exeuntium dat. et abl. plur. Phoc. III, 14. *Nomina* Graeca in *ης* vel *ας*, *α* et *ου* cuius sint declinationis. Phoc. III, 16.

Nomina propria Graeca quomodo Latine declinentur. Donat. II, 2, 3. 10, 6. *Nomina Graeca* in *e* quomodo fiant latina. Prob. II, 1, 16. in *as* et *es*. Phoc. III, 2.

Nominum *propriorum* Graecorum quant. in prima syllaba. Max. Vict. rat. metr. V, 1. *Nominum* Graecorum in *es*, *as* exeuntium quant. Max. Vict. rat. metr. IV, V, 2.

Nomen quid sit. Donat. II, 2, 1. Max. Vict. ars. 18. Asp. V, 2. *Nomini* quot accidant. Asp. V, 2. figura Donat. II, 6. qualitas. Donat. II, 2, 2. Asp. V, 3. comparatio, genus, numerus, figura, casus. Donat. II, 2, 7.

Nomina plural. et *singularia* tantum. Phoc. IV, 7.

Nomina monoptota, *diptota* etc. Prob. II, 2.

Nomina indeclinabilia cuius sint generis. Phoc. I, 6.

Nomina monosyllaba cuius sint declinationis. Phoc. I, 1—5.

Nomina Graeca neutrius generis Latine feminino genere posita. Donat. II, 10, 6.

Nomina nec in toto fixa, nec in toto mobilia. Donat. II, 4, 3.

Nomina in *tor* quomodo in femin. gen. exeant. Prob. II, 1, 26.

Nomina appellativa. Donat. II, 2, 3.

Nomina propria. Donat. II, 2, 2. quant. *nominum* in *es* et *i*. Max. Vict. rat. metr. V. nom. propr. possessiva. Donat. II, 2, 3. *notha*. ibid.

Nomina simplicia. Donat. II, 6. composita. ibid.

Nomina participiis similia. Donat. II, 14, 5.

Nomina a verbis deducta. Eut. I, 3, 1. 2. quae coniugationes *nomina* a se duci patiantur. ibid.

Nominum verbalium terminationes. Eut. I, 1, 6. seq.

Nomina pro adverbis posita. Donat. II, 13, 1. III, 2, 2.

Nomina urbium sunt adverbia loci. Donat. II, 13, 5.

Nominativus singularis quot literis terminetur. Prob. I, 4, 4.

Nominativi singularis quantitas. Prob. I, 4, 4—16.

Nominativi pluralis in *i* et *ii* quant. Prob. I, 5, 2.

Nominat. I. declin. Prob. II, 1, 11. II. ibid. III. 12. IV. 13. V. 13.

Non quant. Prob. I, 9, 5.

Nostras, *nostrates*. Donat. II, 11, 2.

Notha nomina propr. Donat. II, 2, 3.

Notus i. e. *cognitus* et *notus* subst. i. e. *ventus* quant. Prob. I, 17, 4.

Noviens quant. Prob. I, 9, 4.

Ns nom. deriv. Eut. I, 1, 7.

Nubere. Arus. p. 249. coniug. Eut. II, 1.

Nudus. Arus. p. 249.

Nugas. Donat. II, 9.

Numeralium declinatio. Phoc. IV, 8. Numerus quotuplex. Asp. V, 5.

Donat. II, 5. Numero communia. Donat. II, 5. numerus communis.

ibid. numerus *κατὰ τὸ νοούμενον*. ibid.

Nuncius. Arus. p. 249.

Nuncupo unde derivetur. Eut. II, 20.

Nuper quant. Prob. I, 9, 2, 3.

Nupta. Donat. II, 14, 5.

Nuptum esse. Arus. p. 249.

O.

O terminatio in nomine cuius sit generis. Donat. II, 4, 4. Prob. II, 1, 21—23. Phoc. II, 3. genitiv. nom. in *o*. Prob. II, 21—23. o graecorum *nominum* Latina declin. et genus. Phoc. III, 11. *nominum* in *o* deriv. Eut. I, 1, 7. quant. Prob. I, 2, 1. Ob quant. Prob. I, 11, 2. *ob ora*. Arus. p. 250.

Obediens. Arus. p. 250.

Obire mortem. Arus. p. 250.

Obliqui casus. Donat. II, 8.

Oblivisci. Arus. p. 249.

Obnixus. Arus. p. 249.

Obsonor depon. Prob. II, 3, 6.

Obstare. Arus. p. 250.

Obtrectare. p. 250.

Obvertere. Arus. p. 249.

Odio esse. Arus. p. 247.

Oedipus declin. Prob. II, 1, 49.

Offendere. Arus. p. 251.

Ol terminat. Phoc. II, 5.

Olere et *olère*. Eut. II, 19.

Olim quant. Prob. I, 9, 2.

Olli pro *illi*. Donat. III, 4, 2.

Om aspir. Phoc. asp. I, 6.

Ὅμοιόπρων. Donat. III, 5, 2.

Ὅμοιότελετον. Donat. III, 5, 2.

Ὅμοιως. Donat. III, 6, 2.

On aspir. Phoc. asp. I, 6. Graeca nomina in *on* quomodo Latine declin. et gen. Phoc. III, 11.

Ὀνοματοποιία. Donat. III, 6, 2.

Opportunus. Arus. p. 250.

Optare. Arus. p. 249.

Optativus. Max. Vict. ars. 20.

Opulentus. Arus. p. 250.

Opus. Arus. p. 250. *opus est*. Arus. p. 249.

Or nom. deriv. et quid significet. Eut. I, 1, 6. genus Phoc. II, 10.

Graecum Latine decl. Phoc. III, 6.

Orare. Arus. p. 249.

Oratio quid sit. Max. Vict. ars. 16. orationis partes. Donat. II, 1. Asp. V, 1.

Orbatus. Arus. p. 250.

Orbus. Arus. p. 250.

Orchas, *adis*. Prob. II, 1, 44.

Orchus pro *Orcus*. Prob. II, 1, 22.

Ord non aspir. Phoc. asp. II, 1.
Orion quant. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 17, 1.
Orr aspir. Phoc. asp. I, 4.
Ort asp. Phoc. asp. I, 7.
Ortus particip. Arus. p. 251.
Os nom. deriv. Eut. I, 1, 7. gen. Phoc. II, 15. graecum Latine declin. Phoc. III, 3. *os* seq. p. aspir. Phoc. asp. I, 5.
Os substant. Arus. p. 238. 243. 250.
Ossum. Prob. II, 1, 39.
Otiosus. Arus. p. 250.
Ovat coniug. Phoc. IX, 2.
Ox termin. gen. Phoc. II, 20.

P.

P. lit. nūm nomina exeant. Prob. II, 1, 24.
Paciscor. Arus. p. 252.
Palam quant. Prob. I, 12, 2.
Palamedes literas invenit. Max. Vict. ars. 18.
Palpo nomen unde derivetur. Eut. I, 3, 2.
Panos. Prob. II, 1, 20.
Papae quant. Prob. I, 13, 2.
Par. Arus. p. 253.
Παραβολή. Donat. III, 6, 2.
Παραγωγή. Donat. III, 4, 2.
Παράδειγμα. Donat. III, 6, 2.
Parcae unde dictae. Donat. III, 6, 2.
Parco coniug. Eut. II, 3. constr. Arus. p. 254.
Παρένθεσις. Donat. III, 4, 2. 6, 2. Prob. I, 18, 3.
Parēre. Prob. II, 3, 6.
Pario. Donat. II, 12, 5.
Pariter quant. Prob. I, 9, 8.
Παροιμία. Donat. III, 6, 2.
Παρόμοιον. Donat. III, 5, 2.
Παρονομασία. Donat. III, 5, 2.
Partes orationis. Donat. II, 1. Asp. V, 1.
Partem pro parte. Arus. p. 253.
Parte prior. Arus. p. 253.
Participium. Donat. II, 14, 1. Max. Vict. ars. 21. Asp. IX. unde formetur. Donat. II, 14, 5. quot sint. ibid. §. 3. numeri. §. 4. genus. §. 2. casus. §. 2. significationes. GRAMMAT. LAT. I.

§. 3. simplicia. §. 4. compos. §. 4. Participiis similia nomina. §. 5. quae accepta praepositione a verbis et participiis recedant. §. 5. quantitas. Max. Vict. rat. metr. XII. Prob. I, 8, 7. Participialia appellativa. Donat. II, 2, 3.
Partio. Prob. II, 3, 6.
Parum quant. Prob. I, 9, 9.
Pasci. Arus. p. 251.
Passivum. Phoc. VII, 3. Max. Vict. ars. 20.
Passivoneutra. Phoc. VII, 3.
Passivorum verbor. perfectum. Phoc. IX, 5.
Passivum cum Dativ. Arus. p. 219. v. *Cernere*. p. 233. v. *Habitari*. p. 259. v. *Regnatus*. p. 265. v. *Tibi* factum.
Passus. Donat. II, 14, 5.
Pastus. Arus. p. 251.
Patere. Arus. p. 253.
Patiens. Arus. p. 254.
Patior. Arus. p. 254.
Patronymica. Donat. II, 2, 3.
Pauca pro paucis. Arus. p. 246.
Pavesco. Arus. p. 256.
Paulatim quant. Prob. I, 9, 11.
Pauper declin. et gen. Prob. II, 1, 34.
Peccare. Arus. p. 238.
Pecu gen. Phoc. II, 4.
Pecua plur. Phoc. II, 4.
Pendere. Arus. p. 238. 254.
Penes quant. Prob. I, 11, 2.
Penitus quant. Prob. I, 9, 11.
Pentaptota. Donat. II, 9. Prob. II, 2.
Per quant. Prob. I, 11, 2. *per* mutua. Arus. p. 256.
Perfectum quomodo exeat in omnibus coniugationibus. Prob. II, 3, 4—15. I. coni. id. II, 3, 3. in *as* 2 pers. Phoc. VIII, 1. II. coni. Prob. II, 3, 3. verbor. in *eo*. Phoc. VIII, 3. III. coni. Prob. II, 3, 3. corrept. 2. pers. in *is*. Phoc. VIII, 4. IV. coniug. Phoc. VIII, 10. Perfect. Indic. Act. 3 pers. plur. in *e*. Prob. I, 7, 3. Perf. Indic. Act. quant. Prob. I, 7, 3. Perf. Coniunct. Act. Prob. I, 7, 5. seq. Perf. Verb. Pass. Phoc. IX, 5. Prob. I, 8, 1. II, 3, 15. Verb. deponent. Phoc.

IX, 5. verbor. commun. ibid. Perf. Coni. syll. *ri*. quant. Prob. I, 17, 1. in *erunt*. ibid. reduplicatum. Phoc. VIII, 9.
Perfect. verbor. a ante *io* habentium. Prob. II, 3, 6. ante *uo* §. 7. *deo* §. 4. *bio* §. 6. *buo* §. 7. *bo* §. 8. *ceo* §. 4. *cio* §. 6. *cuo* §. 7. *co* §. 9. *deo* §. 4. *duo* §. 7. *do* §. 9. *do* et *mo* perf. natura penult. longa. Phoc. VIII, 7. *ceo*. Prob. II, 3, 4. *euo* §. 7. *fio* §. 6. *fuo* §. 7. *geo* §. 4. *guo* §. 7. *go* §. 10. Phoc. VIII, 8. *hio*. Prob. II, 3, 6. *ho* §. 11. *io* §. 6. *iuo* §. 7. *leo* §. 5. *lio* §. 6. *luo* §. 7. *lo* §. 12. *meo* §. 5. *mo* §. 12. *neo* §. 5. *nio* §. 6. *nio* §. 7. *no* §. 12. *ndo*. Phoc. VIII, 6. *oeco*. Prob. II, 3, 5. *ouo* §. 7. *pio* §. 6. *puo* §. 7. *po* §. 12. *reo* §. 5. *rio* §. 6. *ruo* §. 7. *ro* §. 13. *quo* §. 7. *seo* §. 5. *sio* §. 6. *suo* §. 7. *so* §. 13. *teo* §. 5. *tio* §. 6. *tuo* §. 7. *to* §. 13. *veo* §. 5. *uo*. Phoc. VIII, 5. *xo*. Prob. II, 3, 13.
Pergamus. Phoc. IV, 4.
Pergere. Arus. p. 255.
Periodos. Prob. I, 4, 1. Donat. I, 6. *Περίσολογία*. Donat. III, 3, 2. *Περίφρασις*. Donat. III, 6, 2.
Peritus. Arus. p. 252.
Perosus. Arus. p. 255.
Personae verbi. Donat. II, 12, 9. quomodo struantur. ibid. persona 3. plur. pro secunda. Donat. III, 2, 3.
Personalium verborum constr. Donat. II, 12, 9.
Pertaesum est. Arus. p. 253.
Pes quid sit. Max. Vict. carm. her. 2. Donat. I, 4, 1.
Pedum nomina. Donat. I, 4. Max. Vict. carm. her. 2. Asp. IV. divisio. Donat. I, 4, 4. qualitas. Asp. IV. simplices. Donat. I, 4, 4. duplices. ibid.
Phaeton. Donat. III, 4, 2.
Phoenixes literarum inventores. Max. Vict. ars. 18.
Piget. Arus. p. 254.
Pirus gen. Donat. II, 4, 2.
Placita. Donat. II, 14, 5.

C c c

Plaga quant. Prob. I, 17, 4.
Plenus. Arus. p. 251.
Πλεοναγμός. Donat. III, 3, 2.
Pluralis quant. Prob. I, 5, 2. pro
 sing. post collect. Donat. III, 2, 3.
 pluralia tantum. Donat. II, 5.
 Phoc. IV, 7. pluralia semper.
 Donat. II, 5. pluralia intellectu
 sing. ibid. *genus*. ibid.
Pluris. Arus. p. 252.
Plus. Arus. p. 253.
Plusquamperfectum Ind. Act. Prob. I,
 7, 3. Coniunct. Pass. I, 8, 4.
Po: verba in *po* cuius coniug. Eut.
 II, 11.
Poema gen. Donat. II, 10, 6.
Poena. Arus. p. 255.
Poenitet. Arus. p. 254.
Pollens. Arus. p. 256.
Polyonyma. Donat. II, 2, 3.
Πολύπρωτον. Donat. III, 5, 2.
Πολυσύνθετον. Donat. III, 5, 2.
Pondo. Phoc. II, 3.
Pone quant. Prob. I, 11, 2.
Populor. Donat. II, 12, 5.
Porro. Donat. II, 15, 1.
Porrum. Prob. II, 17. Phoc. IV, 5.
Positio quid sit. Donat. I, 3, 1. Prob.
 I, 14. Asp. III. Max. Vict. ars. 19.
 pronominum. Asp. VI, 2. positione
 singularia, intellectu pluralia. Do-
 nat. II, 5. positione pluralia, in-
 tellectu singularia ibid.
Positivus pro superlativo. Donat. III,
 2, 3.
Positura quid sit. Donat. I, 6.
Post constr. Donat. II, 16, 6. Arus.
 p. 251.
Postduco. Arus. p. 255.
Posthabere. Arus. p. 255.
Postputare. Arus. p. 255.
Pote pro *potest*. Donat. III, 4, 2.
Potens. Arus. p. 251.
Potesse. Arus. p. 255.
Potestas literae quid sit. Max. Vict.
 ars. 18.
Potis pro *potis est*. Donat. III, 4, 2.
potis est constr. Arus. p. 255.
Potiri. Arus. p. 251.
Potius quant. Prob. I, 9, 8.
Prae quant. Prob. I, 12, 2.
Praedae repetitum. Arus. p. 259.

Praedes hi. Prob. II, 1, 38.
Praedico coniug. Eut. II, 2.
Praefectus. Arus. p. 252.
Praefiniri. Arus. p. 252.
Praegnans. Arus. p. 254.
Praepositiones. Donat. II, 16, 1. Max.
 Vict. ars. 24. Asp. XI. genitiv. reg.
 Don. II, 16, 6. accus. reg. §. 3.
 acc. et ablat. reg. §. 5. ablat. reg.
 §. 4. quando fiant adverbia §. 6.
 adverbis non adiunguntur §. 5.
 compositio praepositionum §. 6.
 permutatio. Donat. III, 2, 3. omit-
 titur ibid. constructio II, 16, 3.
 collocatio §. 2. quant. et genera.
 Prob. I, 11, 12.
Praesagus. Arus. p. 255.
Praescius. Donat. II, 9.
Praesens pro *Perfect*. Donat. III, 2, 3.
 quant. Prob. I, 7, 3. 4, 8, 1. 3. 4.
 in *praesens*. Arus. p. 242.
Praesentia: in *praes*. Arus. p. 241.
Praesepes nominat. Prob. II, 1, 16.
Praesertim quant. Prob. I, 10, 4.
Praeses. Arus. p. 255.
Praesidere. Arus. p. 252.
Praestans. Arus. p. 252.
Praestare. Arus. p. 252.
Praesto esse. Arus. p. 253.
Praestolari. Arus. p. 253.
Praeter constr. Arus. p. 253. quant.
 Prob. I, 11, 2.
Praeterea quant. Prob. I, 9, 11.
Pransus. Donat. II, 14, 5.
Priapeium metrum. Max. Vict. carm.
 her. 6. p. 292.
Pridem quant. Prob. I, 9, 11.
Primitiva appellativa. Donat. II, 2, 3.
Primus c. ablat. Arus. p. 255.
Privus. Arus. p. 256.
Pro quant. Prob. I, 12, 2. Arus. p.
 255.
Procul quant. Prob. I, 9, 3.
Procumbo coniug. Eut. II, 1.
Productio et *correptio* literarum. Do-
 nat. I, 2, 2. per metaplasmum.
 Prob. I, 17.
Profecto adverb. et particip. Donat.
 II, 13, 5.
Progredi. Arus. p. 256.
Proiectus. Arus. p. 254.
Πρόληψις. Donat. III, 5, 2.

Promissivus modus. Max. Vict. ars. 20.
Promulgare unde deriv. Eut. II, 7.
Pronefas. Donat. II, 17.
Pronomen. Donat. II, 11, 1. Asp. VI,
 1. quant. Prob. I, 6, 1. seqq. pro-
 nomen articulare quando aspietur.
 Phoc. de asp. I, 2.
Pronunciatio quid sit. Max. Vict.
 ars. 4.
Propago unde deriv. Eut. I, 3, 2.
 Prob. I, 17, 5.
Prope quant. Prob. I, 11, 2.
Propinquare. Arus. p. 254.
Propinquus. Arus. p. 254.
Propius. Arus. p. 254.
Propria nomina. Donat. II, 2, 2. Max.
 Vict. rat. metr. V. quant. ibid.
Propter adv. et praepos. Donat. II,
 13, 5. Arus. p. 255. quant. Prob.
 I, 11, 2.
Propterea quant. Prob. I, 10, 4.
Πρόθεσις. Donat. III, 4, 2.
Προσπαράληψις. Donat. III, 4, 2.
 Prob. I, 18, 4.
Prosthesis. Prob. I, 18, 2.
Proxime. Arus. p. 252.
Proximus. Arus. p. 252.
Prudens. Arus. p. 256.
Prunus gen. Donat. II, 4, 2.
Psile. Donat. I, 5, 3. Phoc. asp. II.
Pubes declin. Prob. II, 1, 40.
Publipor. Prob. II, 1, 34.
Pudet. Arus. p. 253.
Pugnare. Arus. p. 256.
Punio. Donat. II, 12, 5.
Purgo unde deriv. Eut. II, 7.
Pythium metrum. Max. Vict. carm.
 her. p. 292.

Q.

Qua quant. Prob. I, 9, 3.
Quadrare. Arus. p. 257.
Quae, malum, ista ratio est. Arus.
 p. 257.
Quaeso coniug. Phoc. IX, 2.
Quaestus declin. Prob. II, 1, 53.
Qualitas nominum. Donat. II, 2, 2.
 Asp. V, 3.
Quam quant. Prob. I, 9, 8.
Quando adv. et conjunct. Donat. II,
 13, 5. quant. Prob. I, 10, 3.

Quandoquidem quant. Prob. I, 10, 3.
Quare quant. Prob. I, 9, 7. 10, 4.
Quasi deminutiva appellativa. Don. II, 2, 3.
Quasi quant. Prob. I, 9, 8.
Quater quant. Prob. I, 9, 4.
Que quant. Prob. I, 10, 1. pro *ve*. Donat. III, 2, 3.
Queo cuius coniug. Eut. I, 1, 3.
Querela. Arus. p. 257.
Queror. Arus. p. 257.
Quia quant. Prob. I, 10, 4.
Quianam quant. Prob. I, 9, 7.
Quicum. Arus. p. 257.
Quid hominis est. Arus. p. 257. *quid* quant. Prob. I, 10, 4.
Quidem quant. Prob. I, 10, 2.
Quies. Arus. p. 257.
Quietus. Arus. p. 257.
Quin quant. Prob. I, 10, 3.
Quippe quant. Prob. I, 10, 2, 4.
Quisque nostrum patimur. Arus. p. 257.
Quo adv. et pron. Donat. II, 13, 5. quant. Prob. I, 9, 3. Verba in *quo* cuius coniug. Eut. II, 12.
Quoad. Arus. p. 257.
Quoniam quant. Prob. I, 10, 4.
Quoniamquidem quant. Prob. I, 10, 4.
Quoque quant. Prob. I, 10, 2.
Quotiens quant. Prob. I, 9, 11.

R.

R. gen. nom. in *r* exeuntium. Prob. II, 1, 24—38. quomodo exeat genitiv. ibid.
P quando aspir. Phoc. asp. I, 1.
Radix gen. Donat. II, 4, 2.
Ratio in formula: quae, malum, ista ratio est. Arus. p. 257. v. *Quae*.
Re syllabae quant. Prob. I, 11, 1.
Reapse. Arus. p. 259.
Rebeo. Prob. II, 3, 11. Eut. I, 1, 2.
Recens. Arus. p. 258.
Recipere. Arus. p. 258.
Recordari. Arus. p. 258.
Recti casus. Donat. II, 8.
Rekursare. Arus. p. 259.
Reduplicatio perfecti. Phoc. VIII, 9.
Referre. Arus. p. 259.
Refugere. Arus. p. 258.

Regnatus c. dativ. Arus. p. 259. *regnata*. Donat. II, 14, 5.
Relegare. Arus. p. 258.
Releo antiquum verbum ut *deleo*. Prob. II, 3, 5.
Religio. Prob. I, 17, 2. 18, 3.
Reliquiae. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 17, 2.
Remigis. Phoc. IV, 9.
Reminisci. Arus. p. 258.
Repetitum praedae. Arus. p. 259.
Reponere. Arus. p. 259.
Requiesco. Arus. p. 258.
Res in form. in *rem* est. Arus. p. 241.
Residere. Arus. p. 258.
Resonare. Arus. p. 258.
Restituere. Arus. p. 259.
Ritu. Arus. p. 259.
Ro: verba in *ro* cuius coniug. Eut. II, 13.
Rudens unde deriv. Eut. II, 5.
Rudere cuius coniug. Eut. II, 4.
Rursus quant. Prob. I, 9, 5.
Rythmus quid sit. Max. Vict. carm. her. 1.

S.

S lit. quomodo genitiv. exeat. Prob. II, 1, 38—58. apostrophatum. Max. Vict. rat. metr. I, 1.
Sacer. Arus. p. 263.
Sale nomin. Prob. II, 1, 18.
Salire. Arus. p. 262.
Salve coniug. Prob. II, 3, 9. Phoc. IX, 2.
Saluti esse. Arus. p. 231.
Sancire. Arus. p. 264.
Sanguen. Prob. II, 1, 20.
Sapor. Arus. p. 262.
Σαρκωτός. Donat. III, 6, 2.
Satagere. Arus. p. 262.
Satias. Eut. I, 1, 5. Phoc. IV, 9.
Satio unde deriv. Eut. I, 1, 5.
Satis quant. Prob. I, 9, 9.
Satur. Arus. p. 261.
Saturatus. Arus. p. 261.
Scabere cuius coniug. Eut. II, 1.
Schema cuius gen. Donat. II, 10, 6. declin. Prob. II, 1, 15.
Schema in poemate. Donat. III, 2, 3.

Schemata lexcois et dianoeas. Donat. III, 5, 1.
Sciens. Arus. p. 262.
Scilicet quant. Prob. I, 10, 4.
Scire. Arus. p. 262.
Sco verba ita exeuntia cuius coniug. Eut. II, 3.
Screo cuius coniug. Eut. I, 1, 3.
Scribo cuius coniug. Eut. II, 1.
Scrobis declin. Prob. II, 1, 40.
Se praepos. quant. Prob. I, 11, 1.
Secum. Donat. II, 13, 2.
Secundare. Arus. p. 262.
Secundum quant. Prob. I, 11, 2.
Secundus a. Donat. II, 9.
Securus c. genit. Donat. II, 9. Arus. p. 263.
Secus adv. separandi et *secus* significans. Prob. II, 1, 41.
Sed quant. Prob. I, 10, 1. 3.
Semel quant. Prob. I, 9, 4.
Semipes quid sit. Donat. I, 3, 2.
Semivocales. Donat. I, 2, 1. 2. Max. Vict. ars 18. Prob. I, 3, 1. Asp. II.
Separatim quant. Prob. I, 9, 8.
Seru gen. Phoc. II, 4.
Servans. Arus. p. 260.
Servatus. Arus. p. 260.
Seu quant. Prob. I, 10, 3.
Severus. Arus. p. 241.
Si quant. Prob. I, 10, 3.
Sibilus. Phoc. IV, 3.
Sic quant. Prob. I, 9, 8.
Siccus. Arus. p. 263.
Silex gen. Donat. III, 2, 3.
Silis nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Similis. Arus. p. 259.
Simonides literas adinvenit. Max. Vict. ars 18.
Simplex nomen. Donat. II, 6. vocabulum pro compos. Prob. I, 18, 5. verbum. Donat. II, 12, 7.
Simul quant. Prob. I, 9, 8.
Sin quant. Prob. I, 10, 3.
Sinapis. Prob. II, 1, 17. 49.
Sinciput. Prob. II, 1, 56.
Sine quant. Prob. I, 12, 2.
Singularia tantum. Donat. II, 5. Phoc. IV, 7. singularia positione, intellectu pluralia. Donat. II, 5. singularia semper ibid. gen. ibid.
Sinuo cuius coniug. Eut. I, 1, 4.

C c c *

- Sinus* quant. Prob. I, 17, 3.
Sio nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Siquidem quant. Prob. I, 10, 3.
Sistere. Arus. p. 262.
Sitiens. Arus. p. 263.
Sive quant. Prob. I, 10, 3.
So verba sic desinentia cuius coniug. Eut. II, 14.
Sor nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Soloecismus. Donat. III, 1, 2. seqq.
Sonare et *sonere*. Eut. II, 19.
Sonus quid sit. Max. Vict. ars 7.
Sorbsi a *sorbeo*. Prob. II, 3, 8.
Spargere. Arus. p. 264.
Specialia appellativa. Donat. II, 2, 3.
Spectatus a re. Arus. p. 264.
Specus gen. Donat. II, 4, 2.
Sperare pro *timere*. Donat. III, 3, 2.
Spoliari pro *spoliare*. Donat. III, 2, 3.
Spondiazon. Max. Vict. carin. her. 5. 6.
Sponsa. Arus. p. 262.
Sponte. Phoc. IV, 9.
Stare. Arus. p. 262.
Statuo. Arus. p. 264.
Sterto. Prob. II, 3, 13.
Stigma gen. Donat. II, 10, 6.
Stridēre et *stridēre*. Eut. I, 4, 1. II, 19. Prob. II, 3, 4.
Structura. Prob. II, 4. pedum ibid.
Studeo. Arus. p. 260.
Suadere. Arus. p. 260.
Sub variae significationes et structurae. Arus. p. 261. 263. Donat. III, 2, 3. quant. Prob. I, 12, 2.
Subdistinctio quid sit. Donat. I, 6.
Suber declin. Prob. II, 1, 25.
Subgredi. Arus. p. 262.
Subire. Arus. p. 259.
Subiungere. Arus. p. 263.
Sublegere. Arus. p. 262.
Subligare. Arus. p. 262.
Subnectere. Arus. p. 262.
Subsedere. Arus. p. 263.
Subter constr. Donat. II, 16, 5. Arus. p. 261. quant. Prob. I, 11, 2.
Substantivum pro adiect. Donat. III, 2, 3.
Succedere. Arus. p. 260.
Suetus. Arus. p. 262.
Sumptus declin. Prob. II, 1, 53. *sumptus facere*. Arus. p. 238.
Super constr. Donat. II, 16, 5. Arus. p. 260. quant. Prob. I, 11, 2.
Superlativus constr. Donat. II, 3, 4. pro positivo ibid.
Supervenire. Arus. p. 262.
Supina verba. Phoc. VII, 3.
Suppeditare. Arus. p. 261.
Συγκοπή. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 6.
Σύγχυσις. Donat. III, 6, 2.
Σύλληψις. Donat. III, 5, 2.
Syllaba quid sit. Donat. I, 3, 1. Max. Vict. ars. 19. Asp. III. quomodo a metricis nominetur. Donat. I, 3, 2. breves quatuor pro spondeo. Max. Vict. rat. metr. VII. naturalium syllabarum postremarum quant. Prob. I, 4, 2. naturales quae sint. Prob. I, 4, 1. longa quot tempora habeat. Donat. I, 3, 2. quot modis sit. Prob. I, 4, 3. communis. Donat. I, 3, 2. Prob. I, 15. communes positionum ibid. §. 16. *dichroni*. Max. Vict. rat. metr. III. *concatenatae* ibid. VIII. *coniunctae* II, 1. productio et correptio per metaplasmum. Prob. I, 17. quantitas syllabarum. Donat. I, 3, 1. Max. Vict. ars. 19. Asp. III.
Συναλοιφή. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 12.
Συνεκδοχή. Donat. III, 6, 2.
Synonyma. Donat. II, 2, 3.
Συστολή. Donat. III, 4, 2. Prob. I, 18, 9.
Σχέσις ὀνομάτων. Donat.

T.
T. terminatio cuius gen. Phoc. II, 22. quant. Prob. I, 4, 17.
Tabes declin. Phoc. IV, 9.
Tabo. Phoc. IV, 9.
Taedet. Arus. p. 265.
Tamen quant. Prob. I, 9, 11. 10, 2.
Tanaquil appellativum. Prob. II, 1, 18.
Ταπείνωσις. Donat. III, 3, 2.
Tarrhos. Prob. II, 1, 44.
Tartarus. Phoc. IV, 3.
Ταυτολογία. Donat. III, 3, 2.
Tecum adv. Donat. II, 13, 2.
Temno pro *contemno*. Donat. III, 4, 2.
Temperans. Arus. p. 264.
Temperare. Arus. p. 264.
Tempora verbi. Donat. II, 12, 8. Max. Vict. ars. 20. syllabae. Donat. I, 3, 2.
Tempus. Arus. p. 241.
Tenax. Arus. p. 264.
Tenuo cuius coniug. Eut. I, 1, 4.
Tenus constr. Donat. II, 16, 6. Arus. p. 263. seq. praeponitur et postpon. Donat. II, 16, 4. quant. Prob. I, 12, 2.
Tergere. Prob. II, 3, 4. 10.
Terrarum nomina sunt adverbia loci. Donat. II, 13, 5.
Territus. Arus. p. 228.
Testa plur. a *testu*. Phoc. II, 4.
Testu gen. Phoc. II, 4.
Tetraptota. Donat. II, 9. Prob. II, 2.
Tetulissem. Prob. I, 18, 2.
Tetulit. Donat. III, 4, 2.
Thersandrus. Prob. II, 1, 28.
Thesis. Donat. I, 4, 1.
Thuria flumen. Prob. II, 1, 1. Phoc. II, 1.
Tibicinam. Prob. II, 1, 20.
Tio nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Tivus nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Τμήσις. Donat. III, 6, 2.
To: verba in *to* cuius coniug. Eut. II, 15.
Tondeo. Donat. II, 12, 5.
Tonus acutus, gravis, circumflexus. Donat. I, 5, 1.
Tor nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Tot. Donat. II, 11, 2.
Totiens quant. Prob. I, 9, 11.
Totus. Donat. II, 11, 2.
Tradere. Arus. p. 264.
Traducor. Arus. p. 265.
Transformare. Arus. p. 265.
Transmitto. Arus. p. 265.
Transscribere. Arus. p. 265.
Tremere. Arus. p. 264.
Trepidus. Arus. p. 264. unde deriv. Eut. I, 1, 6.
Triptota. Donat. II, 9. Prob. II, 2.
Triumphare. Arus. p. 264.
Triumphata. Donat. II, 14, 5.
Trix nom. deriv. Eut. I, 1, 7.
Tropus. Donat. III, 6, 1.

Tros termin. Graecae Latina declin.
et gen. Phoc. III, 5.

Truncus. Arus. p. 265.

Tunicatus. Donat. II, 14, 5.

Tuor. Eut. I, 4, 1.

Tus nom. deriv. Eut. I, 1, 7.

U.

U lit. vis. Prob. I, 2, 2. Donat. I, 2,
1. terminationis genus. Donat. II,
4, 4. Phoc. II, 4.

Ubi quant. Prob. I, 9, 3.

Ucubis. Prob. II, 1, 40.

Ul cuius gen. termin. Phoc. II, 5.

Ultra quant. Prob. I, 11, 2.

Ulus termin. unde deriv. Eut. I, 1, 6.

Um nom. deriv. Eut. I, 1, 7. gen.
Phoc. II, 6.

Una quant. Prob. I, 9, 8.

Unanimus. Prob. II, 1, 46.

Unde quant. Prob. I, 9, 3.

Uo verba ita desinentia cuius con-
iug. Eut. I, 4, 1. unde deriv. ibid.

Ur terminatio cuius gen. Phoc. II,
11.

Ura nom. deriv. Eut. I, 1, 7.

Urbium nomina sunt adv. loci. Do-
nat. II, 13, 5.

Urbs. Arus. p. 266.

Urus nom. deriv. Eut. I, 1, 7.

Urguendus. Donat. II, 14, 5.

Us nom. deriv. Eut. I, 1, 7. *us*
Graecae terminat. Latina declin.
et gen. Phoc. III, 10. *us* cuius
gen. Phoc. II, 16. vocat. 2. de-
clin. Prob. II, 1, 6. genitiv.
nominum Graecorum in o. Prob.
II, 1, 21.

Usque quid sit. Donat. II, 16, 3. con-
str. Arus. p. 266. quant. Prob. I,
11, 2.

Ut quid sit. Donat. II, 15, 3. adv.
Prob. I, 9, 2. quant. ibid.

Uti quant. Prob. I, 9, 8.

Uti verb. Arus. p. 265.

Utinam quant. Prob. I, 9, 6.

Utique quant. Prob. I, 9, 5.

Ux termin. cuius gen. Phoc. II, 21.

V.

Vacuo cuius coniug. Eut. I, 1, 4.

Vacuus. Arus. p. 265.

Vah quant. Prob. I, 13, 2.

† *Vappo*. Prob. II, 1, 22.

Vas declin. Prob. II, 1, 40. 54. Phoc.
IV, 6.

Vas, vadiis. Prob. II, 1, 40. 54.

Vel adv. comparandi. Donat. II, 13,
2. quant. Prob. I, 10, 1.

Velut quant. Prob. I, 9, 2.

Velut quant. Prob. I, 9, 8.

Vendo unde deriv. Eut. II, 6.

Venio quant. syll. e per temp. Prob.
I, 17, 7. *Venire* in re. Arus. p. 240.

Verberis. Phoc. IV, 9.

Verbera pendere. Arus. p. 238.

Verbum quid sit. Max. Vict. ars 20.
Asp. VII. Don. II, 12, 1. Phoc.
VII.

Verborum formae. Max. Vict. ars 20.
Phoc. VII, 2. Donat. II, 12, 2. ver-
bum perfectae formae. Phoc. VII,
2. numeri. Donat. II, 12, 6. Max.
Vict. ars 20. personae. Donat. II,
12, 9. Max. Vict. ars 20. verba 1.
pers. praesent. indic. homonyma,
sed intellectu differentia coniug.
divers. Eut. II, 19. tempora. Do-
nat. II, 12, 8. Max. Vict. ars 20.
modi ibid. genera. Phoc. VII, 3.
Max. Vict. ars 20. activ. ibid. pas-
siv. ibid. et Phoc. IX, 5. passivi
2 pers. terminatio. Prob. II, 3, 14.
passivoneutra. Phoc. VII, 3. de-
ponens. Max. Vict. ars 20. Asp.
VII, 1. Phoc. VII, 3. neutrum. Max.
Vict. ars 20. Asp. VII, 1. com-
mune. Max. Vict. ars 20. Asp. VII,
1. Phoc. VII, 3. supinum. Phoc.
VII, 3. Verba incertae significatio-
nis. Donat. II, 12, 5. verba, quo-
rum praesentia similia sunt, sed
tamen diversa significant. Phoc.
IX, 4.

Verbum finitum quid sit. Max. Vict.
ars 20. infinitum ibid. Verba sim-
plicia. Donat. II, 12, 7. composita
§. 5. Max. Vict. ars 20. verba com-
posita quam coniugationem se-
quantur. Eut. II, 18. verba Graeca

circumflexa in compositione mu-
tant coniugationem. Eut. II, 6.
verba impersonalia. Phoc. IX, 1.
quomodo struantur. Donat. II, 12,
9. impersonalia defectiva ibid. §.
11. defectiva. Donat. II, 12, 11.
Phoc. IX, 2. inchoativa. Eut. I, 1,
2. II, 3. Phoc. VII, 2. frequenta-
tiva. Phoc. VII, 2. Eut. I, 1, 2. me-
ditativa ibid. et Phoc. VII, 2. inde-
clinabilia. Donat. II, 12, 5. mo-
nosyllaba. Donat. II, 12, 5.

Verborum coniugationes quot. Phoc.
VII, 2. Max. Vict. ars 20. quas ha-
beant vocales ante novissimam li-
teram. Prob. II, 3, 2. verborum
ultimae syllabae quot vocalibus,
quot consonantibus terminentur.
Prob. I, 7, 1. seq.

Verba in *bo* vel in *bor* desinentia
cuius sint coniugationis. Eut. II,
1. *chor* §. 3. *co* §. 3. *do* 3. 4.
verba I. coniug. in *eo*. Eut. I, 1, 3.
vv. in *eo* et II. et III. coniug. Eut.
I, 4, 1. vv. IV. coniug. in *eo*. Eut. I,
1, 3. in *eor* cuius coni. Eut. I, 4,
2. vv. in *eo* a nominibus ducta
cuius sint coniug. Eut. I, 4, 1.
verba, quae ante o vel or finalem
e vocalem habent, cuius sint con-
iug. Eut. I, 1, 3. vv. in *go* cuius
coniug. Eut. II, 7. *ho* §. 8. *io* I,
4, 1. II, 18. I, 1, 5. *ior* I, 4, 2. *lo*
II, 8. *mo* 9. *no* 10. *po* 11. *quo* 12.
ro 13. *so* 14. *to* 15. *uo* I. coniug.
I, 1, 4. II, 8. I, 4, 1. I, 1, 4. *vo* II,
1. 6. *uor* I, 4, 2. *xo* II, 17.

Verborum I. coniug. Perfect. Phoc.
VIII, 1. II. coniug. correptae 2 pers.
in *is* perf. Phoc. VIII, 3. in *eo*
ibid. III. coni. corrept. 2 pers. in *is*
§. 4. IV. coniug. perf. §. 10. in *do* et *mo*
natura longa penultima perf. Phoc.
VIII, 7. *go* §. 8. *ndo* §. 6. *uo*
§. 5.

Verba ex nomine derivata. Eut. I, 1,
6. 8. 3, 2. seq. de nomine facta
cuius sint coniug. I, 3, 1, 4, 1. cum
nominibus composita mutant con-
iugationem II, 20. Verba Graeca a
praeterito perfecto ducta more
Syracusano ibid. Verba I. declin.

in a ducta. Eut. I, 2, 1. a II: 2, 2. a III. §. 3. a IV. §. 4. a V. §. 5. Verborum coniugatio ex uno nomine derivatorum diversa ibid. I, 4, 1. Verba II. coni. simul et III: II, 19. I. et II. ibid. Verba praecedente consonante cuius sint coniugationis I, 3, 3. Verborum mutato genere mutatur coniugatio I, 4, 2. Verborum terminationum quant. Max. Vict. rat. metr. XI. Verba a habeo ducta aspir. Phoc. asp. I, 7. Verba cum Genit. Graeco more constr. *discruciari* animi. Arus. p. 225. *terrirus* 228. *implere* 234. *carere* 243. *lactari* 244. *pendere* 254. *miserratus* p. 246. v. Misertus. Verbalia appellativa. Donat. II, 2, 3. verbalia nomina. Eut. I, 1, 6. Verbis similia appellativa. Donat. II, 2, 3. Verna gen. Prob. II, 1, 1. 6. Vero quant. Prob. I, 9, 11. Vesperī quant. Prob. I, 9, 2. Vestitus declin. Prob. II, 1, 52. Versuum genera. Max. Vict. carm. her. 4. Vicem lugeo. Arus. p. 222. Victus re. Arus. p. 266. Video quant. syll. i pro tempore. Prob. I, 17, 6. Viduo cuius coniug. Eut. I, 1, 4. Vineo et compos. coniug. Eut. II, 3.

Vis declin. Prob. II, 1, 40. 54. Viso cuius gen. verborum sit. Eut. I, 1, 2. Visus. Donat. II, 14, 5. Vixet. Prob. I, 18, 6. Vizzo. Prob. II, 1, 23. Vo: verba in vo cuius coniug. Eut. II, 16. Vobiscum adv. Donat. II, 13, 2. Vocabulum quid sit. Donat. II, 12, 1. Vocales. Donat. I, 2, 1. Prob. I, 1, 1. 2, 1. Max. Vict. ars 18. Asp. II. Vocativi declin. Phoc. V, 2. nomen in us. Asp. VI, 2. Prob. II, 1, 19. vocat. in us. Phoc. V, 2. Prob. II, 1, 6. nomen in ius et ium. Prob. II, 1, 19, quant. Prob. I, 4, 22. Volutans. Arus. p. 266. Vomis. Prob. II, 1, 46. Vox quid sit. Donat. I, 1, 1. Max. ars 7. quoduplex sit. Donat. I, 1, 1. articulata, inarticulata, confusa. Max. Vict. ars 7. Vulgus. Prob. II, 1, 41.

X.

X. literae natura. Donat. I, 2, 2. Prob. I, 3, 2. 4, 17. (quant.) Max. Vict. ars 18. Xe: verba in xō cuius coniug. Eut. II, 17.

Y.

Y. litera. Donat. I, 2, 4. quant. Prob. I, 3, 4. 4, 17. quando et quomodo aspietur apud Latinos. Phoc. asp. I, 1. Υπερβατον. Donat. III, 6, 2. Υπερβολή. Donat. III, 6, 2. Υπόξενξις. Donat. III, 5, 2. Ys. Graecae terminationis declin. et gen. apud Lat. Phoc. III, 10. Υστερολογία. Donat. III, 6, 2.

Φ.

Φ. Graecum quando in Lat. vocab. aspir. Phoc. asp. I, 1.

X.

Χυσιεντισμός. Donat. III, 6, 2.

Ψ.

Ψευδοσχημα quid sit. Max. Vict. ars 1.

Z.

Z. literae vis. Donat. I, 2, 4. Prob. I, 3, 4. Max. Vict. ars 18. Ζεύγμα. Donat. III, 5, 2. Zidar, aris. Prob. II, 1, 27.

APPENDIX LOCORUM INDICE I. OMISSORUM.

Lucan. III, 227. Prob. II, 1, 45. Pers. VI, 10. Prob. II, 3, 13. Virg. Aen. III, 517. Max. Vict. rat. metr. V, 1. IV, 52. ibid. VIII, 127. Prob. I, 9, 10. XI, 627. Prob. I, 11, 1.

III. INDEX NOTARUM.

A.

† *Accesso*, ut *incesso*. p. 192. not. 7.
Accusativus et *accusativus*. p. 19.
 not. 46.
Acer femin. adiect. p. 343. not. 25.
Ad in formula *suffragari ad aliquid*.
 p. 322. not. 12.
Adicio et *adiicio*. p. 93. not. 9.
Aena et *ahena*. p. 213. not. 15.
Aeripodem pro *aeripodem*. p. 100.
 not. 1.
Alca pro *alga*. p. 124. not. 1.
An post comparativum pro *quam*.
 p. 154. not. 6.
Anchemolus et *Archemorus*. p. 109.
 not. 26.
Aquila grammaticus. p. 120. not. 3.
Archemorus et *Anchemolus*. p. 109.
 not. 26.

B.

Bos et *quos* conf. p. 78. not. 12.

C.

Celox gen. p. 333. not. 35.
 † *Cesso*, *cessere*. p. 192. not. 7.
Cette. p. 140. not. 31.
Coix pro *coniux*. p. 285. not. 22.
Coniugatio secunda et tertia inter se
 fluctuant. p. 172. not. 46.
Consolo pro *consolor*. p. 313. not. 23.
Convertere intrans. p. 221. not. 30.
Crimino pro *crimino*. p. 279. not. 19.

Crustumarium et *Crustumaria*. p. 339.
 not. 29.

D.

Decem et *Jo*, quum *decem* per *na-*
merum scribitur, confus. p. 58.
 not. 3. p. 61. not. 31.
Dicione scribendum, non *disione*. p.
 14. not. 8. p. 349. not. 18.
Dido declin. p. 836. not. 4.
Digamma et *digammos*. p. 5. not. 6.

E.

Eadem pro *eadem* *ratione*. p. 69.
 not. 22. p. 86. not. 17.
Elegum et *Melicum* conf. p. 277. not.
 17.
Eptynuloepha pro *diacresi* dicta. p.
 29. not. 40.
Erumpere se. p. 229. not. 33.
Eutychieus grammaticus non *Eutyches*
 scribendus. p. 151. Cfr. Capitolin.
 in Antonin. philos. c. 2.

F.

Ficus gen. et declin. p. 121. not. 22.
Frigor, oris pro *frigus*. p. 114. not. 1.

G.

Genit. *Gerund.* cum subst. femin. gen.
 genitivo. p. 272. not. 4.

Gladia glossa barbara ad v. *rudere*.
 p. 179. not. 33.

I.

Idem pro *iidem*. p. 7. not. 47.
Io et *decem* conf. p. 50. not. 8. p. 61.
 not. 31.
Ir pro *hir*. p. 323. not. 28.
Isidor. Orig. I, 3. emend. p. 309.
 not. 4.

L.

Lactē nominativ. p. 166. not. 22.
Leo antiq. verb. a quo est *deleo*. p.
 136. not. 13.
Libra et *pondo*. p. 325. not. 35.

M.

Magadur et *magudar* conf. p. 113.
 not. 32.
Magis pro *mage*. p. 30. not. 44.
Malitia et *militia* conf. p. 222. not. 32.
Mévac nom. propr. p. 335. not. 30.
Merges unde ducatur. p. 159. not. 36.
Mi vocat. unde derivetur. p. 312.
 not. 18.
 † *Micax* p. 332. not. 9.
Militia et *malitia* conf. p. 222. not. 32.
Mortale et *morale* conf. p. 272. not. 10.
Mulcare unde veniat. p. 185. not. 23.
Mulcifer pro *Mulciber*. p. 147. not. 18.
Multare unde derivetur. p. 185. not.
 23.

N.

Nequiquam et *nequicquam* conf. et unde veniant. p. 76. not. 21.
Nominat. II. declin. in *nos* pro *uus*. p. 193. not. 28.
Nuncio unde ducatur. p. 170. not. 26.
Nuncupo unde derivetur. p. 170. not. 26.

O.

Oiei pro *oi*, *uae*. p. 316. not. 13.
Orphi et *Orphi* dativ. ab *Orpheus*. p. 334. not. 18.
Os pro *us* termin. nominat. II. decl. e. c. *continuos*. p. 193. not. 28.

P.

Papilio unde descendat. p. 109. not. 31.
Pappo. p. 109. not. 31.
Pappus. p. 109. not. 31.
Paupera femin. a *pauper*. p. 116. not. 2.
Penus et *pinus* conf. p. 12. not. 4.
Peonphycus corrupt. ex *pompeuticus*. p. 287. not. 12.
Pernuties et *pernities*. p. 26. not. 10.
Pinus et *penus* conf. p. 12. not. 4.
Plaut. Merc. V, 5, 4. emend. p. 140. not. 31.
Polluo et *polleo* idem verbum. p. 280. not. 21.
Pompeuticus pes. p. 287. not. 12.

Pondo et *libra*. p. 325. not. 35.
Popule vocat. a *populus*. p. 342. not. 10.
Praediuis. p. 159. not. 41.
Praeter. perf. coni. syllabae ri quant. p. 93. not. 32.
Precium et *pretium*. p. 100. not. 10.
Promulgare quid proprie significet. p. 185. not. 23.

Q.

Quaesere infin. a *quaeso*. p. 349. not. 43.
Quos et *bos* conf. p. 78. not. 12.

R.

Ratio i. e. *usus*, *modus*. p. 197. not. 37.
Ratiocinatores. p. 309. not. 6.
Releo antiq. verb. a *leo* inusitato v. p. 136. not. 13.
Remigem. p. 341. not. 23.
Resorbens et *resorvens*. p. 85. not. 32.
Ri syll. in *praeter. perf. coni. quant.* p. 93. not. 32.
Rudere glossam habet *barbaram gluidim*. p. 179. not. 33.
Rungere. p. 184. not. 20.

S.

Saetabis nom. fluvii. p. 120. not. 7.
Scobis et *scrobis*. p. 181. not. 32.
Scrobis et *scobis* conf. p. 181. not. 32.

Scrobes. p. 120. not. 6.
Scutella et *scutula* conf. p. 12. not. 17.
Seru quid significet. p. 326. not. 1.
Silio pro *salio*. p. 138. not. 12.
Singillatim et *sigillatim* conf. p. 81. not. 30.
Spatium et *spacium*. p. 100. not. 10.
Suffragari ad aliquid. p. 322. not. 12.
Syncretis (*synocrasis*) et *synthesis* conf. p. 34. not. 21.
Synthesis et *syncretis* (*synocrasis*) conf. p. 34. not. 21.
Synzugiae et *syzigiae*. p. 7. not. 45.

T.

Tharrhos oppidum. p. 123. not. 35.
 p. 129. not. 29.

U.

Ubique pro *ubicunque*. p. 47. not. 20.
Ucurbis oppidum. p. 120. not. 5.
Ulixes non *Ulysses*. p. 126. not. 1.
Us terminat. vocat. II. declin. p. 312. not. 18.
Usus doctorum quid sit. p. 272. not. 12.

V.

Vae quid significet. p. 316. not. 13.
 † *Vappo*. p. 109. not. 31.
Vappus. p. 109. not. 31.
Vocativus in *us*. p. 312. not. 18.

